

אבני שאלות סי' א ותשובות מלואים סי' א שאלה חבית יין נסך שנתערב בין הרבה חביות יין פשר אם בטל החבית יין פשר או לא: תשובה מארן הרמ"א ז"ל ביו"ד סי' קל"ד פתבו ז"ל הא דחבית יין נסך אוסר פל החביות היינו בתביו' שחשובו' ואינו בטלות אבל אם הם קטנים ואינם חשובים חד בחד בטל כמו בשאר איסורין עכ"ל.

ובפר"ח ביו"ד סי' ק"מ הקשה עליו דהא בא"ח סימן תמ"ז פסק המחבר בחמץ דייבש בייבש לא בטיל והוא מדברי הרשב"א בתה"א דכל שבלח במשהו ה"ה יבש בייבש לא בטיל. ומדשתיק הרמ"א ש"מ אודויי אודי וא"כ היכי פסק דנאק בחביות גדולות אבל חביות קטנות בטיל דהא פיון דע"ז לח בלח במשהו ה"ה יבש בייבש אפילו אינו חשוב לא בטיל עכ"ל ע"ש: ובס' פרתי ופילתי חתר ליישב קושית הפר"ח ע"ש בס' ק"י.

ואינו מעלה מזור לקוש' זו. ועיין בתשו' הרשב"א סי' נ"ג שפתב ז"ל אבל תרומה וע"ז וערלה וכלאים וחמץ בפסח אין חילוק בין יבש ללח ע"ש.

מבואר דלהרשב"א אין חילוק בין יבש ללח. וכיון דסתם המחבר פדבריו בא"ח סימן תמ"ז לענין חמץ בפסח דאין חילוק בין יבש ללח א"כ מ"ש בע"ז דמיקל בייבש ובזה נסתר ישובו של הכו"פ ע"ש: והנראה לענ"ד בזה דלק"מ.

והוא.

דבש"ס פ' השוכר דף מ' תנו יין בייני במשהו. ואמרי' עלה בגמ' א"ר דימי א"ר יוחנן לא שנו אלא דנפיל התירא לגו איסורא אבל נפל איסורא לגו התירא ראשון ראשון בטל.

וגרסי' תו שם א"ר יצחק א"ר יוחנן המערה יין נסך מצרצור קטן לבור אפילו כל היום פולו ראשון ראשון בטיל ודנאק צרצור קטן דלא נפיש עמודי' אבל חבית דנפיש עמודי' לא ע"כ. וכן פסק הרמב"ם פ"ק ט"ז מהל' מ"א.

וברא"ש ובטור סימן קל"ד ז"ל יין שנתנסף לע"ז בייני של היתר אוסר במשהו בהנאה. בד"א פשהורק יין של היתר על טפה של יין נסך אבל אם עירה י"ג מצרצור קטן לתוך חבית של יין היתר אפי' כל היום פולו ראשון ראשון בטל.

עירה מהחבית בין עירה מהיתר לאיסור בין מאיסור להיתר הפל איסור מפני שהעמוד היורד מפי החבית גדול עכ"ל: והר"ן פתב בטעמא דרב דימי ז"ל וטעמא דמלתא שאותו דבר שעומד במקומו חשוב יותר מן הבא עליו ולפיכך פשהאיסור עומד במקומו אפי' משהו אוסר היין שבא עליו אפי' חבית גדולה בבת אחת משום חנומרת י"ג.

אבל פשההיתר עומד במקומו והאיסור בא עליו ההיתר מבטל האיסור א"כ נפל בבת אחת פדי נ"ט וכן משמע מדברי הרמב"ם ז"ל עכ"ל: ובד"ר יצחק פתב הר"ן ז"ל ולא ידעתי באיזה דבר החילוק שבין צרצור קטן לחבית והיאך נמן את דבריו לשיעורין בכיצא בזה נראה דהכי תרצתא דהא מלתא מפני שנהגו לערות יין לבור ע"י חבית גדולה פיון שפוף היין שבחבית לירד לבור, ע"י פלי זה ודרכו.

בכה אי אפשר לומר בו ראשון ראשון בטל דכל שעומד לפול ולהתערב חשבי' לי כאילו מעורב פבר משא"כ בצרצור קטן שאין דרוך לערות בכלי פיוצא בזה לבור אין אנו רואין כפול ומעורב אלא מה שירד לבור פבר ומש"ה אמרי' בכל פלי פיוצא בו ראשון ראשון

בטל עכ"ל: המתבאר מזה דחומרא די"נ במשהו אינו אלא היתירא גו איסורא שהאיסור, העומד במקומו חשוב יותר מן ההיתר הבא עליו משא"כ בשאר איסורין אפי' היתירא לגו איסורא כל שהיתר רבה על האיסור הוא מבטלו.

וחומרא זו שמענו ממיקרא דרב דימי, ועוד חומרא בי"נ דאפי' איסורא לגו היתירא אם עירה מפלי שדרכו לירד לבור חשבינו גם מה שלא ירד עדיין פאלו מעורב פולו ואינו מתבטל מעט מעט.

משא"כ בשאר איסורין דמה שנפל נפל ומה שלא נפל לא חשבינו ליה כמעורב ומתבטל מה שנפל ראשון ראשון. וחומרא זו שמענו ממיקרא דר' יצחק: לפ"ז יבש ביבש בע"ז וי"נ נדאי בטל ברוב.

אע"ג דלח בלח במשהו. ויבש ביבש דין לח בלח יש לו פיון דלח בלח גופי' אינו אלא בהיתירא לגו איסורא שהאיסור עומד במקומו וחשיב גפי' ע"ז משא"כ ביבש ביבש דכל אחד עומד במקומו ובפני עצמו נאפי' א' בעלי' וא' בבור וא' בשמי קורה מצטרפין לבטל חד בתרי לא שייק' בי' היתירא לגו איסורא פיון שאין ההיתר נופל לתוך האיסור עצמו על מקומו לומר דמקומו מחשיבו וכן חומרא דר' יצחק נמי לא שייק' ביבש ביבש דדוק' לח בלח שייק' לומ' דבר שסופו להתערב כמעורב דמי משא"כ יבש ביבש שאינו עומד להתערב ודמי לשאר איסורין.

אבל חמץ בפסח דלעולם לח בלח במשהו אפי' נפל איסור' לגו היתיר' לקף ביבש ביבש נמי במשהו לא בטיל. וזהו החילוק שבין ע"ז לחמץ ודכונתי' דבע"ז לח בלח גופי' אינו במשהו אלא כי נפיל היתיר' לגו איסור' וזה לא שייק' ביבש ביבש: אמנם הרשב"א ז"ל שמשנה מדותיו בתשוב' סי' נ"ג דבתרומה וע"ז וערלה אין חילוק בין לח בלח ליבש ביבש.

לטעמי' אזיל דס"ל דלא קי"ל כרב דימי אלא ע"ז לעולם אוסר במשהו אפי' איסור' לגו היתיר' שפן כתב בב"י סי' קל"ד ביו"ד לדעת רש"י דלא קי"ל כרב דימי ולא כרב יצחק אלא לעולם ע"ז במשהו וכתב שם בב"י שפן דעת הרשב"א ע"ש וכיון דס"ל לרשב"א דלא כרב דימי ודלא כרב יצחק אלא דלח בלח בע"ז לעולם במשהו כמו חמץ בפסח א"כ ה"ה יבש ביבש נמי במשהו.

אבל לדידן דקי"ל כדעת הש"ע ביו"ד סי' קל"ד דבע"ז לח בלח אינו במשהו אלא בהני גונוני דרב דימי ודרב יצחק מש"ה ביבש ביבש דלא שייק' בי' דרב דימי ודרב יצחק לקף חבית בחביות קטנות דלא חשיבי בטילי ואע"ג דמדברי רש"י שכתב שם פ' השוכר בהיה דרב דימי אכל איסורא לגו היתיר' ראשון ראשון בטל ומותר בהנאה ע"ש משמע דבשתי' אסור אפילו הי' איסור' לגו היתירא.

כבר נחלק הרא"ש בזה וכתב דאין ביטול לחצאין ומותר אפי' בשתי': ובר"ן פ' השוכר ז"ל אבל באותן שהן אסורין משום מלתא דע"ז דהיינו י"נ וע"ז ועורות לבובי' אע"פ שאין דבר שבמנין אוסרי' תערוכתן בהנאה כו' וה"נ מוכח בבבא אחרית' דמתני' דקתני יי"נ שנפל לבור פולו אסור בהנאה אלמא אפילו אינו בעיני' אסור בהנאה נאפי' משהו ממנו פיון דלא נקטינו כר' דימי וזה שלא כדברי רש"י ז"ל שפי' י"נ חבית באלף חביות

וע"ז צורה שְׁעָבְדוּ וְנִתְעַרְבָה בְּאֵלֶיךָ צוּרוֹת דְּמִשְׁמַע דַּס"ל דְּכֹלֶה מִתְּנִי בְּדָבָר שְׁבִמְנִין מִיתוּקְמָא עכ"ל וּמְבֹאֵר מִדְּבָרֵי הָר"ן דְּאֵינוֹ אוֹסֵר יָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ מִהֶה מִתְּנִי דְלַח בְּלַח אֲלֵא פִינּוֹן דְּלֵא נְקֻטִינּוֹן פְּרַב דִּימֵי וְהִינּוֹ בְּמָה דַּס"ל לִר"ד דְּוִקָא הִיתִירָא לְגוֹ אִיסוּרָא וּבְזוּה ס"ל לְהָר"ן דְּלֵא קו"ל כִּר"ד וּמִמִּילָא מוֹכַח דְּלְדַעַת הַש"ע דְּפָסִיק כִּר"ד א"כ יָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ וְדָאֵי בְטִיל וְכִדְפָרִישִׁית טַעְמָא: וְאָמְנָם דַּעַת רַש"י דַּס"ל בַּע"ז יָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ בְּטִיל מְשׁוּם דְּהָכִי נָמִי ס"ל לְרַש"י בְּחֻמְזָן בְּפָסַח דְּוִדָאֵי לַח בְּלַח בְּמִשְׁהוֹ וְאִפ"ה ס"ל לְרַש"י בְּיָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ דְּבְטִיל וְהוּבָא בְּרֵא"ש פ' כָּל שְׁעָה וּבִטָא"ח ס' תַּמ"ז וּס"ל דְּאֵין לְמִדִּין יָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ מְלַח בְּלַח וּמִש"ה בַּע"ז אַע"ג דַּס"ל לְרַש"י דְּלֵא פְּרַב דִּימֵי וּכְר' יִצְחָק.

פִּינּוֹן דַּס"ל דְּאֵין לְמִדִּין יָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ מְלַח בְּלַח מִש"ה בַּע"ז בְּיָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ צָרִיף דְּבָר שְׁבִמְנִין וְאַנּוֹן קו"ל כְּדַעַת הַש"ע ס' תַּמ"ז גְּבִי חֻמְזָן דְּיָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ לֵא בְטִיל וְאִית לִיה דִּינָא דְלַח בְּלַח וְאִפ"ה קו"ל בִּיּו"ד לְעִנּוֹן י"ג דְּחֻבִּיּוֹת קִטְנוֹת בְּטִילֵי מְשׁוּם דְּלַח בְּלֵא גּוֹפ' אֵינוֹ אוֹסֵר אֲלֵא בְּגוֹנֵי דְרַב דִּימֵי וְדָרַב יִצְחָק וְהִינּוֹ הִיתִירָא לְגוֹ אִיסוּרָא שְׁהָאִיסוּר בְּמִקּוּמוֹ חָשׁוּב גְּבִי י"ג וְכֵן חוּמְרָא דִּר' יִצְחָק בִּי"ג דְּכָל שְׁעוּמָד לִיפּוֹל כְּנַפּוֹל דְּמֵי וּכְאֵלוֹ נִתְעַרַב בְּבוֹר.

וְכָל זֶה לֹא שִׁינּוּי פְּלָל גְּבִי יָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ וּכְמ"ש לְעֵיל וּמִש"ה יָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ שְׁפִיר בְּטִל. וְהַרְשָׁב"א בְּתַשׁוּ' ס' נ"ג דַּס"ל דַּבַּע"ז נָמִי יָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ לֵא בְטִל כְּמוֹ בְּלַח בְּלַח דְּלִטְעָמִי אֲזִיל דְּלֵא ס"ל דְּרַב דִּימֵי וּכְמ"ש.

וּכְבָר עֲמָדוֹ בְּהֶה דְּחֻבִּיּוֹת קִטְנוֹת בַּעַל הַפֶּר"ח וּבַעַל כו"פ גַּם בַּעַל פְּרֵי מְגִדִים הַיְזִית הַדְּבָר בְּקוֹשְׁפֵיא. וְהַדְּבָרִים נְכוּנֵי וּבְרוּרִים כְּמ"ש וְלֹא קוֹשֶׁה מִיַּד וְדו"ק: ס' ב שְׁאֵלָה בְּמִקּוּמוֹת שְׁמוּכְרֵי בְּשָׂר הֵם נְכָרִים וּמוֹכְרִים בְּשָׂר כְּשֶׁר לְמוֹלִים וְלַעֲרָלִים: אִם שׁוֹחֲטִין לְהֵם בִּיּו"ט פִּינּוֹן דְּצוּרָה יִשְׂרָאֵל נָמִי הוּא אוֹ לֵא: תְּשׁוּבָה בְּשׁו"ת שֶׁב יַעֲקֹב חֵלֵק א"ח הַעֲלָה דְבָר זֶה לְאִיסוּר וְהִבִּיא רֵא"י מִהֶה דַּפ"ב דְּבִיּצָה דָּף כ"א בְּעָא מִינֵי רַב אֲנִיא סְבָא מְרַב הוּנָא בְּהֶמָה חֲצִי שֶׁל נְכָרִי וְחֻצְיָ שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִהוּ לְשַׁחֲטָה בִּי"ט א"ל מִןתָּר א"ל וְכִי מֵה בֵּין זֶה לְנִדְרֵי וּנְדָבוֹת כו' וְטַעְמָא מֵאֵי בְּהֶמָה חֲצִי שֶׁל נְכָרִי וְחֻצְיָ שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִןתָּר לְשַׁחֲטָה בִּי"ט דַּא"א לְכַזִּית בְּשָׂר בְּלֵא שְׁחִיטָה אֲבָל נְדָרִים וּנְדָבוֹת אֲסוּר לְשַׁחֲטוֹן בִּי"ט דְּכַהֲנִים פִּי קָא זָכוּ מְשַׁלְחָן גְּבו' קָא זָכוּ וּפִירַש"י פִּהֲגִי פִי קָא זָכוּ בְּחֻזָה וְשׁוֹק וְה"ה בְּעֵלִים בְּשָׂאֵר בְּשָׂר כְּעָבָד הַנוֹטֵל פֶּרֶס מְרַבּוֹ נְמִצָּאת פֶּל הַשְּׁחִיטָה לְשׁוּם גְּבוּהָ.

וְהַשְּׁתָא שְׁזַכִּינוּ לְדִין הַשְּׁתָא הֵתָם דְּוִדָאֵי הַפְּהֲגִים אוֹכְלִים חֻזָה וְשׁוֹק שְׁהוּא מְצֻנָה לְאַכּוֹל קְדָשִׁים וְאִפ"ה הוּאִיל וְלֹא זָכוּ עַדִּין בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה אֲסוּר לְשַׁחֲוֹן כו' כ"ש הֵכָא דִּיּוֹכֵל לְהִיּוֹ שְׁאֵינוֹ מוֹכֵר אַח"כ לְיִשְׂרָאֵל פְּלָל דִּיכּוֹל לְהִיּוֹת שְׁיִזְדַּמְנוּ לוֹ כו' וְאַף אִם הִבְטִיחַ לְיִשְׂרָאֵל בְּבִטְחוֹן לְמַפּוֹר לוֹ מ"מ לֹא עַדִּיף מִפְּהֲגִים וּבְעֵלִים דְּאוֹכְלִים ג"כ וְדָאֵי מ"מ הוּאִיל וְאִינָם זוֹכִי אֲלֵא לְאַחַר שְׁחִיטָה מְשַׁלְחָן גְּבו' אֲסוּר לְשַׁחֲוֹט ה"ה הֵכָא אִף שְׁמוּכְרֵי לְהֵם וְדָאֵי אֵין קוֹנִין עַד אַחַר שְׁחִיטָה וּבְשַׁעַת שְׁחִיטָה לֹא זָכוּ אֲסוּר לְשַׁחֲוֹט מְטַעַם לְכֵם וְלֹא לְנְכָרֵי כְּמוֹ בְּנִדְרֵי וּנְדָבוֹת דְּאֲסוּר מְטַעַם לְכֵם וְלֹא לְגְבו' עכ"ל הַשֶּׁב יַעֲקֹב וְע"ש שְׁהָאֵרִיף: וּבְשׁו"ת נוֹדַע בִּיהוּדָא בְּחֵלֵק א"ח ס' כ"ט נִשְׁאֵל ג"כ בְּדִין זֶה ע"ש שְׁפִתְבַּר הַשּׁוֹאֵל לְהַתִּיר מִהָא דְאַמְרֵי שְׁם בְּש"ס הוּא קְמָחָא דְבְּגִי חֵילָא דְרַמֵי אֲבָנֵי בְּגַא שְׁהַתִּיר לְהֵם רַב הוּנָא לְאַפּוֹת פִּינּוֹן דְּלֵא קְפִדֵי אֵי יְהִי מִינֵי לִיבְנוֹקָא.

ע"ש וגם הגאון בעל נ"ב הסכים עם הרב השואל להתיר ע"ש שפתיב ו"ל נאני תמה מאד על הש"י דמחלק בין של ישראל לשל נכרים ואטו הדרש לכם ולא לנכרים אתי למעוטי אם האוכל נפש הוא של נכרים דא"כ כ"פ ה"ל לרו"ל למימר לכם משלכם ולא משל נכרים ואז הי' החילוק אם הוא של ישראל או של נכרי אבל אז הי' מותר אם הוא של ישראל אפי' עושה לצורך נכרי אבל באמת לא פן הוא דקרא פתיב יעשה לכם שהעשי' תהי' לכם ולא שהדבר יהי' משלכם והדרשא היא לכם בשבילכם תהי' העשי' ולא לנכרי' שלא תהי' העשי' בשביל הנכרי' ואין חילוק אם הדבר ההוא המתבשל או הנשחט הוא של ישראל או של נכרי ואין שום סברא לחלק בהא כו' וע"ש שהארי' סוף דבריו ו"ל ובנדרים ונדבות יפה פתב מעלתו ששם עיקר השחיטה לשם גבוה וכמו שפירש"י אבל בישראל השוחט בהמת נכרי לפי שרוצה לקנות ממנו בשר עיקר השחיטה היא בשביל ישראל עכ"ל: ולענ"ד נראין דברי השב יעקב.

ומ"ש בנ"ב בטעם נדרים ונדבות משום דהתם עיקר השחיטה בשביל גבו' אבל בישראל השוחט בהמת נכרי' לפי שרוצה לקנות ממנו בשר הוי עיקר השחיטה בשביל ישראל: לענ"ד נראה מבואר דעת ר"י בתוס' פ"ב דשבת דף כ"ד שלא פדבריו אלא פדעת בעל ש"י דכינון דהוא של גבו' אסור לשחוט דו"ל תוס' שם ד"ה לפי שאין שורפין קדשים בי"ט.

וא"ת היכא ילפינו מקדשים לתרומה דקדשים דין הוא שאין שריפתו דוחה י"ט לפי שאין יכול ליהנות בשעת שריפה ולא אמרי' מתוך שהותרה כו' אלא שריפת תרומה טמאה שמוותר ליהנות בשעת שריפה למה יאסר מ"ש משמן חולין שמוותר לשרפו ולהדליקו להנאתו דאטו תרומ' לפי שיש מצוה בשריפתו מגרע גרע ואומר ריב"ח דודאי גרע פיון שאסרה תורה כל הנאות רק הנאות שריפה א"כ הבצרה זו אינה לצורך הנאתו אלא לשום מצות שריפה אלא שהתורה לא הקפידה שיהנה ממנה בשעת ביעורה ולהכי לא דחי י"ט מדי דהוי אנדרי' ונדבות דאין קרובין בי"ט למ"ד משלחן גבו' קא זכו וכן שתי לחם לדידן' אין אפיינתו דוחה י"ט אע"פ שיש בהן אכילת אדם משום דעיקרו לצורך גבו' ולמ"ד קרובין בי"ט היינו משום דקסבר שחיטתו ואפיינתו נמי לצורך אדם אבל שריפת תרומה טמאה ודאי לשום מצות ביעור ולא לשום הנאה הלכך אסור בי"ט כשאר קדשי'.

ולר"י נראה דלא שניי' בשריפת קדשי' לומר משלחן גבו' קא זכו ולא דמי לשתי הלחם שהאפי' היא לצורך גבו' שהרי אחר האפי' צרי' לעשות בהם תנופה וכן אחר שחיטת נדרים ונדבות עושין מהן לגבוה אבל תרומה טמאה אין עושין מהן לגבוה פלום וליכא למימר בהו משלחן גבוה קא זכו והכי מפרש ר"י לפי שאין שורפין קדשי' בי"ט פי' גזרו תרומה אטו קדשי'.

עכ"ל: ונראה מדברי הר"י דס"ל דאין הטעם בנדרים ונדבות משו' דעיקרו לגבו' דא"כ ודאי הוי מודה ר"י לדברי ריב"א דגם בתרומה טמאה עיקרו למצנתו מצות שריפה אלא ע"כ דס"ל לר"י דאין הטעם בנדון"ד משום דעיקרו לגבו' אלא משו' דמשלחן גבוה קא זכי ומש"ה ס"ל גבי תרומה טמאה דלא שניי' האי טעמא דמשלחן גבוה קא זכי לפי שאין בהם לגבוה פלום מש"ה מותר מן התורה שריפת תרומה טמאה אלא מדברבנן הוא דגזרו אטו קדשים.

וכינן דטעמא דנדון"ד הוא משום דמשלחן גבוה קא זכו ולא משום דעיקרו לגבוה א"כ ממילא מבואר פדברי שב יעקב דה"ה הקא פיון דבשעת שחיטה לנכרי קא שחיט אלא דאח"כ פשיזפה הישראל משלחן הנכרי קא זכי ואסור.

ונסתר בזה מ"ש בנ"ב דבנדון"ד עיקר השחיטה בשביל גבוה שהרי כבר נתברר מדברי ר"י דאין הטעם פן אלא משום דמשלחן גבוה קא זכו וכמ"ש: אלא דאפתי אפשר לחלק דבנדרי ונדבו' פי קא זכו משלחן גבוה גם אח"כ אין להם זכי בגוף הבשר אלא דאכלי משלחן גבוה ואין להם אלא מה שנותנין לתוף פיהם דאינו אלא כעבד הנוטל פרוס מרבו וכמ"ש רש"י שם.

אבל השוחט בהמת נכרי פי קא קני מיניה ישראל וזכה מיניה ממונא דישראל הוא לגמרי. ואין ה"נ אם היה רוצה הנכרי לשחוט בהמתו בכדי להזמין את ישראל על שלחנו דכה"ג היה כעבד הנוטל פרוס מרבו היה אסור דמה שהיה אוכל משל נכרי הוא אוכל אכל הקא דמה שזוכה הישראל מהנכרי דרוך מקח או דרוך מתנה ממונא דינדי' הני ויש לומר דמתוך לשחוט כה"ג פיון דבשביל ישראל הוא: אמנם מדברי התוס' שם מבואר דאפ"י היקא דזכו לגמרי משלחן גבוה נמי אסור ע"ש בד"ה אבל נדון"ד פי קא זכו משלחן גבוה קא זכו וז"ל פהנים בתנה ושוק והישראל בבשר משלחן גבוה כעבד הנוטל פרוס מרבו פן פירש"י נאפ"י לר' יוסי הגלילי דאמר קדשי' קלים ממון בעלים הוא בב"ק דף י"ב נאפ"י לאתר זריקה קאמר ממון בעלים הם רק במתנות פהונה מ"מ אותו ממון משלחן גבוה קא זכו דהא עיקר קרפן בשביל גבוה והלכך נהי דהני ממון לקדש בו אשה מ"מ כל העבודות לצורך גבוה הם עושים.

עכ"ל: ומבואר דאע"ג דבעלים אית להו זכי גמורה אפ"י לקדש בהן אשה מ"מ פיון דאותה זכי קא זכי משלחן גבוה שחיטה לשם גבוה ומ"ש התוס' דכל העבודות לצורך גבוה הם עושים היינו דמזה מוכח לה דמשלחן גבוה קא זכו פיון דחזינו דכל העבודות נעשו לצורך גבוה וכמ"ש ר"י שם בתוס' פ"ב דשבת הנז' דמזה ראיה דמשלחן גבוה קא זכו.

וא"כ ה"ה בנ"ד פיון דעיקר הבהמה של נכרי הוא וישראל הקונה אח"כ משלחן נכרי הוא דקא קני א"כ לא הוי שחיטה אלא בשביל נכרי שהיא העיקר פיון דמנינ' הוא דקא זכו אח"כ ודו"ק: ואיכא למידק לפירש"י שכתב פהנים משלחן גבוה קא זכו וה"ה בעלים בשאר בשר מהא דכתב רש"י פרק מרובה דף ע"ו ד"ה בקדשים קלים ואלכא דר' יוסי הגלילי כו' לישנא אחרינא בטביחה מש"ה לא מיחייב דבשעת טביחה דהקדש נינהו דאמר בפ"ק דכי אמר ר' יוסי הגלילי ממון בעלים מחיים אבל לאתר טביחה לא אלא משלחן גבוה קא זכו.

ולא נהירא לי דבכ"י האי שחיטה לא אמר ר"י הגלילי דמשלחן גבוה קא זכי אלא במקדש בחלקו שחלקו בקדשים דהוי התם שחיטה וזריקה והקטרת חלבים אבל בשעת טביחה אפתי ממון בעלים הן עכ"ל.

וכינן דלר"י הגלילי קדשים קלים ממון בעלים הן עד אחר ד' עבודות והיינו עד אחר הקטרת האומרים וכמ"ש רש"י שחיטה וזריקה והקטרת חלבים. ובי"ט דאסור להקטיר

האומרים והאכלי בעלים בשר בייט אינו אלא משום דה"ל פאילו נטמאו או נאבדו
האומרים וכמ"ש תוס' ביצה דף כ' ד"ה מאי ביניהו ע"ש:

וא"כ היכי אמרינן בנדונ"ד משלחן גבוה קא זכו פינון דקונדם הקטרת האומרים ממון
בעלי' הן ונאנו קי"ל כר"י הגלילי. מיהו אפשר פינון דטעמא דר"י הגלילי דמחיים הוי
ממון בעלי' אבל לאחור שחיטה לא פירש"י פ"ק דב"ק דף י"ב משום דמחיים אחריותו
עליו ע"ש: וכינון דביו"ט מתאפל בשר בלא הקטרה ומשום דה"ל פאילו נטמאו אומרים
או נאבדו וא"כ הוי פאילו פבר נקטרו האומרים ותו לא הוי ממון בעלים אפי' קונדם
הקטרה.

ורש"י שפתיב והקטרת חלבים היינו בחול דאיתנהו בהקטרה: מיהו אפתי קשה אפי' בחול
היכי פתיב רש"י ז"ל והקטרת חלבי דהא לפי מ"ש רש"י פ"ק דף י"ב טעמא דמחיים הוי
ממון בעלי' משום דאחריותו עליו ע"ש.

ולאחור עבודות הזריקה תו אין אחריותו עליו ואע"ג דעדיין לא הוקטרו האומרים פינון
דאם נאבדו האומרים מתאפל הבשר בלא הקטרה וא"כ אין הקטרת האומרים באחריותו:
וצ"ע פעת: א) ובפ"ק דפסחי' דף ה' אף ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם בעי"ט
או אינו אלא ביי"ט עצמו כו' ר' עקיבא אומר אינו צריף הרי הוא אומר אף ביום הראשון
תשביתו שאור מבתיכ' וכתוב לא תעשו כל מלאכה ומצינו להבערה שהוא אב מלאכה.

וכתבו תוס' ז"ל אע"ג דלכשישרף ויעשה גחלים הנאתו מותר כדאמר פ' כ"ש כו' אור"י
דסברא הוא דקרא דתשביתו מיירי בכל ענין אפי' אינו צריף לגחלתו. אי נמי פינון
דמתחילת הבערה אינו יכול ליהנות ממנו אע"ג שיהי' לו הנאה אח"כ אסור כמו נדרים
ונדבות שאין קריבין ביו"ט למ"ד בביצה דף כ' אע"פ שיש בהן מאכל הדיוט לבסוף
ומאן דשרי שרי מלה: עכ"ל: ונראה לענ"ד מבואר מזה ג"כ פדעת שב יעקב דכל שאינו
יכול ליהנות בשעת המלאכה אע"ג דיהי' לו הנאה אח"כ אסור.

וכששוחט בהמת נכרי נמי בשעת שחיטה אין ישראל יכול ליהנות ממנה דשל נכרי היא.
אלא אח"כ כשיקנה הבשר וזה לא מהני: ועיין במגן אברהם סי' תק"ז סק"ג שכתב ז"ל
מרה עליהם עצים מוכנים ומבטלן אע"ג דדבר שיש לו מתירין אפי' באלף לא בטיל
הכא פינון שאינו נהנה ממנו עד אחר שנשרפו אופה בהן פתו ומותר.

אבל אסור להתחמם בהן בשעת ביעורן או ליהנות לאורן כו' וצ"ע דהתוס' פתבו בפסחי'
דף ה' דכל דבר שאינו יכול ליהנות מהן בתחילת ביעורן אינו יכול לשרוף ביו"ט עכ"ל:
והנה נראה דהגאון בעל מג"א הבין מדברי תוס' אלו דכל מלאכה שאינו יכול ליהנות
ממנה בשעת מלאכה אף על גב שיכול ליהנות ממנה אח"כ אסור ביו"ט.

וקשה דהא בתוס' פ' אלו עוברין מבואר להדיא שהיפך ע"ש דף מ"ז בהא דפליגי רבה
ורב חסדא בצורכי שבת אם נעשין ביו"ט ומותיב רבי מרי שתי הלחם נאכלין לא פחות
משנים ולא יותר על שלשה כו' לפי שאינו דוחה לא את השבת ולא את היו"ט ואי אמרת
צורכי שבת נעשין ביו"ט השתא דשבת ביו"ט שרי דיו"ט ביו"ט מקבעיא ומשני שאני
התם דאמר קרא לכם ולא לגבוה ופירש"י דלרבה ניחא דאינו נעשה ביו"ט אלא הראוי
לו באותה שעה וגבי שתי הלחם הביא טעמא לא חזי עד שישחטו עליהם ויזרק דמן ע"כ

וּכְתָבוּ הַתּוֹס' ו"ל וְקָשָׁה לר"י לְפִירוּשׁוֹ כו' וְכִי בְשִׁבִיל שְׁלֵא יְהִי עֲכָשְׁיוֹ רְאוּי אַע"פ שִׁיְהִי רְאוּי לְבוּ בְיוֹם יְהֵא אָסוּר הֵלֵא פְשָׁאוֹפָה עִיסָה לְאוֹרְחִים אֵינָה רְאוּי' עַד שְׁתֵּאָפָה כו' וְשׁוֹחֲט בְהֶמְתּוֹ נָמִי בְשַׁעַת שְׁחִיטָה אֵינָה רְאוּי' אֲלֵא כִּינּוֹן שְׁמֹנֶתֶר לְאַחַר זְמַן לְבוּ בְיוֹם אֵין זֶה חֶסְרוֹן וְא"כ תִּקְשִׁי נָמִי לְרֵבָה וּמִיָּהוּ י"ל לְפִי הַקּוּנֶט' דְּשִׁתִּי הִלְחַם אֵין לְהֵם שׁוּם חֶסְרוֹן בְּגוֹפֶן עכ"ל: הָרִי לְפִנְיָנוּ דְמָה שְׁאֵינוּ רְאוּי מִיָּד וּמְחֻסָּר זְמַן לְבוּ בְיוֹם לְאוּ חֶסְרוֹן הוּא.

וְא"כ גְּבִי חֲמִץ לְמָה יְהִי אָסוּר לְשׁוֹרְפוֹ בִּי"ט וְאַע"ג דְּאֵינוּ רְאוּי בְּתַחֲלָה וְכַמ"ש תּוֹס': וְלָכוּן נִרְאֶה לְפַעַנ"ד בְּדַבְרֵי תּוֹס' לְפַמ"ש הָרִיטְב' אַ בְּחִידוּשֵׁיו לְקִידוּשֵׁין סַפ"ב בְּהֵא דְתַנּוּ הַמְּקַדָּשׁ בְּעֶרְלָה וּבְכֻלָּי פָּרָם אֵינָה מְקַדָּשֶׁת וְהַקְּשׁוּ בְּתוֹס' דְּהֵא אֲפָרוּן מִוֶּתֶר וְתִהְי' מְקַדָּשׁ בְּהִנָּחָת אֲפָרוּן.

וְכַתֵּב עֲלֵה הָרִיטְב' א ו"ל וּמוֹרֵי נ"ר תִּירֵץ דְּאֲפִי יֵשׁ בְּאֲפָרוּן ש"פ כִּינּוֹן דְּהַשְׁתָּא לִית בְּהַ דִּין מְמוֹן אֵינָה מְקַדָּשֶׁת דְּכִי שְׁרִיף לָהּ לְבַעֲרוֹן לְאוּ דִּידִן' נִינְהוּ וְכָל הַקּוּדָם זָכָה בְּאֲפָרוּן עכ"ל: וְהִנֵּה כָּל מְלֻאכֶת אֲנָכֵל נִפְשׁ הַנְּעֻשִׁי בִּיו"ט אַף עַל גַּב דְּלֵא חֲזִי בְשַׁעַת מְלֻאכָה כְּמוֹ שְׁחִיטָה וְלִישָׁה וְכִינָצָא כִּינּוֹן דְּחֲזִי מִיָּהַת לְאַחַר מִיָּכּוֹן הָרִי צִוְרָה אֲנָכֵל נִפְשׁ כִּינּוֹן דְּשֵׁל יִשְׂרָאֵל הוּא וְצִוְרָה מְלֻאכְתּוֹ הוּא.

אֲבָל בְּנִדּוּנ"ד כִּינּוֹן דְּבְשַׁעַת שְׁחִיטָה שֶׁל גְּבוּהַ נִינְהוּ וְאֵינוּ כָּלֵל לְצִוְרָה יִשְׂרָאֵל אֲלֵא בְּמָה שִׁינְזָה בּוֹ אַח"כ מְשַׁלְחַן גְּבוּהַ וְזֶה אֵינוּ מְצֻנְרֵי יִשְׂרָאֵל כָּלֵל בְּשַׁעַת הַמְּלֻאכָה כִּינּוֹן דְּלֵא דִּידִן' עֲכָשְׁיוֹ אֲלֵא שִׁינְזָה בּוֹ אַח"כ מְשַׁלְחַן גְּבוּהַ כַּה"ג אָסוּר.

וְהֵינּוּ נָמִי טַעַמ' דְּשְׁרִיפֶת חֲמִץ דְּאָסוּר בִּיו"ט אַע"ג דִּיכּוֹל לִיְהַנּוֹת מְאֲפָרוּן כִּינּוֹן דְּהַחֲמִץ אֵינוּ שֶׁל יִשְׂרָאֵל דְּהַפְּקָר הוּא שְׁהֵרִי אָסוּר בְּהִנָּחָה וְכִינּוֹן דְּאֵינוּ עֲכָשְׁיוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּשַׁעַת מְלֻאכֶת הַבְּיַעוּר אֲלֵא מַה שִׁינְזָה בּוֹ אַח"כ מִן הַהַפְּקָר וְכַמ"ש הָרִיטְב' א וְא"כ בְּשַׁעַת מְלֻאכָה לְאוּ צִוְרָה יִשְׂרָאֵל וְלֵאוּ דִּידִן' הוּא וְאֲנָכֵל נִפְשׁ לֹא הִוֶּתֶר אֲלֵא לִישְׁר' בְּמָה שֶׁהוּא דִּידִן' וּמְצַרְכִּיו וְהָא לְאוּ דִּידִן' וְלֵאוּ צַרְכִּיו נִינְהוּ מִשְׁא"כ שְׁאָר מְלֻאכּוֹת בְּשִׁלּוֹ כְּגוֹן שְׁחִיטָה וְאַפְי' אַע"ג דְּלֵא חֲזִי בְשַׁעַת מְלֻאכָה מ"מ כִּינּוֹן שֶׁהוּא שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּמְלֻאכְתּוֹ הוּא וְיִהְי' רְאוּי בּוֹ בְיוֹם לְאַחַר מִיָּכּוֹן נָמִי מִוֶּתֶר.

אֲבָל מַה דְּלֵאוּ דִּידִן' הוּא אֲלֵא שִׁינְזָה בּוֹ אַח"כ כִּינּוֹן דְּבְשַׁעַת מְלֻאכָה אֵינוּ שִׁלּוֹ וְלֵא חֲזִי לִי הַשְׁתָּא אֵינוּ צַרְכִּיו: וּבֵא"ח ס' ת"ק מִיְיָרִי בְּעֻצֵי דְקָל שְׁנִשְׁרוּ וְנִפְלוּ לְתוֹךְ הַתַּנּוּר אַע"ג דְּבְשַׁעַת בְּיַעוּרֵן אָסוּר לִיְהַנּוֹת מֵהֵם אֲלֵא שְׁאֵח"כ לְכַשְׁיְכֵלוּ הַעֲצִים מִוֶּתֶר לִיְהַנּוֹת כִּינּוֹן דְּאֵינוּ הַפְּקָר דְּאֵיִסוּר מְקַצָּה לֹא הָרִי הַפְּקָר בְּשַׁבָּת וְשֶׁל בְּעֵלִי נִינְהוּ.

א"כ מִוֶּתֶר לְעֲשׂוֹת מְלֻאכְתּוֹ בְּשִׁלּוֹ בְּכַדִּי שִׁיְהִי רְאוּי לוֹ אַח"כ כְּמוֹ שְׁחִיטָה וְאַפְי' וְכִינָצָא וְדו"ק: וּמִזֶּה נִרְאֶה דְּאָסוּר לְעֲשׂוֹת מְלֻאכָה בְּדַבְרֵי הַפְּקָר אַע"ג שִׁיכּוֹל לְזַכּוֹת בּוֹ אַחַר כָּף אִם בְּשַׁעַת מְלֻאכָה מִתְכַּוֵּן שֶׁלֹּא לְזַכּוֹת בּוֹ ה"ל שֶׁלֹּא לְצִוְרָכוֹ כִּינּוֹן דְּעֵדִינּוּן לֹא זָכָה בּוֹ וְכַשְׁינְזָה בּוֹ אַח"כ ה"ל פְּנִימֵי חֲדָשׁוֹת שְׁבָאוֹ לוֹ מִכַּח הַהַפְּקָר וְאֵינוּ רִשְׁאֵי לְעֲשׂוֹת מְלֻאכְתּוֹ אֲלֵא לְצִוְרָה לְכֵם הוּא דְּמִוֶּתֶר וְכָל זְמַן דְּלֵאוּ דִּידִן' הוּא לְכֵם מְקָרִי.

וְדו"ק: (ב) וּמוֹכַח מִזֶּה נָמִי הָאֵי נִדּוּן דְּכָל שְׁאֵינוּ שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה תּוֹ לֹא הָרִי מְלֻאכֶת יִשְׂרָאֵל וְצִוְרָכוֹ: וּבְדַבְרֵי רִש"י ו"ל שֶׁפְּתַב פְּהֵגִים מְשַׁלְחַן גְּבוּהַ קָא זְכוּ וְה"ה

דבְעֵלִי בְשָׂאֵר בְּשֵׁר קָשָׁה דְהָא בְּמִרְנָבָה דְרַף ע"ו פְּתַב רַש"י דְלָא אָמַר ר"י הַגְּלִילִי קְדָשִׁי קְלִי לְאַחַר שְׁחִיטָה מְמוֹן גְּבוּהַ אֵלָא לְאַחַר עֲבוּדַת זְרִיקָה וְהַקְטַרְתַּת אִימּוּרֵי ע"ש.

וא"כ אפי' לפמ"ש לעיל דביו"ט לא בעי' הקטרה דהוי כמו שצאקדו אבל קודם זריקה ודאי ממון בעלי' הוא וא"כ בשעת שחיטה בהיתר נעשה פיון דבשעת השחיטה ממון בעלים הוא: אמנם נראה דאע"ג דבשעת שחיטה דבעלים הוא ושל ישראל הוא מ"מ של ישראל נמי אם אין לו צורך בו ודאי אסור וכיון דלישראל לא יהי' צורך בו אלא לאחר זריקה ואז שוב לא יהי' ממון בעלי' אלא ממון גבוה ואינו רשאי לעשות מלאכה בשביל גבוה דמה שיזכו בו הכהנים והבעלים באכילתן משלחן גבוה יזכו וכבר אמרנו דכל ששהדיוט צריך לעשות משלחן גבוה אין זה צורך ישראל וא"כ אע"ג דבשעת שחיטה דבעלים ניהו פיון דאינו ראוי לו עד אחר העבודות ואז יהי' ממון גבוה והבעלי' משלחן גבוה דקא זכו לאו צורך הדיוט מקרי ודו"ק: והנה בתוס' פסחים דף ה' שכתבו ז"ל אור"י דסבירא היא כו' א"נ פיון דמתחלת הביעור כו' כמו נדון"ד אע"פ שיש בהם מאכל הדיוט לבסוף ומאן דשרי שרי מלד' ע"כ: ובתוס' שבת שם דף כ"ה פתבו בשם ריב"א ז"ל מידי דהוי אנדר' ונדבות שאין קרבין ביו"ט למ"ד משלחן גבוה קא זכו כו' ולמ"ד קרבין ביו"ט היינו משום דקסבר שחיטתו ואפייתו נמי לצורך אדם ע"כ ולכאורה תקשי מ"ט לא מפרשי גם בפסחים דמאן דשרי משום דס"ל עיקרו לצורך אדם: ונראה ביאור דברייהם דכבר פתבנו דלשיתת ריב"א טעמא דנדון"ד אין קרבין ביו"ט משום דעיקרו לגבוה ומה"ט ס"ל דשריפת תרומה טמאה אסורה מדאורייתא משום דעיקרה למצות ביעור ור"י סובר טעמא דנדון"ד משום דמשלחן גבוה קא זכו ובתרומה טמאה דלא שייך משלחן גבוה קא זכו מותר מן התורה ואינו אלא מדרבנן גזירה אטו קדשים ומש"ה לריב"א דס"ל טעמא דנדון"ד אין קרבין משום דמשלחן גבוה קא זכו ולאו של ישראל הוא וכל דלאו דידה אינו בכלל צורכי ומה"ט נמי פתבו בפסחים דף מ"ו דאע"ג דיכול ליהנות אח"כ כו' כמו נדון"ד כו' והיינו פיון דבשעת מלאכתו של גבוה הוא אסור דמה שיזכה בו ההדיוט אח"כ פנים חדשות הוא אבל בשעת מלאכתו של גבוה הוא וה"ה בשריפת חמץ נהי דיהנה בה אחר כך מ"מ בשעת ביעורו מלאכת הפקר היא ואינו מצורכו פלל פיון דאיסורי הנאה הפקר ניהו וכמ"ש הר"י ריב"א וא"כ תו ליפא למימר מאן דשרי סבר עיקרו לאדם דאפי' אם יהיה עיקרו לאדם לא מהני פיון שהוא אינו של ישראל אלא של גבוה ואח"כ הוא דזוכה משלחן גבוה.

לזה פתבו שם מאן דשרי שרי מלה' דהתורה ריבתה בהדיא להיתירא וזו היא שיטת הר"י שם וכמ"ש ודו"ק: ולפ"ז ממילא נסתלקה טענת הגאון נ"ב דלא דרשינן מלפם שלכם אלא לצורךכם: דהא מוכח לה מנדון"ד לפי שיטת ר"י דאינו אלא משום דזכו משלחן גבוה ולא משום דעיקרו לגבוה וכמ"ש ומשום דלא מקרי צורך הדיוט אלא במה שהוא שלו אבל דבר שאינו שלו אינו לצורכו וה"ה בכהמת נכרי פיון דבשעת מלאכה אינו של ישראל אינו בכלל צורכי ישראל ואע"ג דזוכין בבשר אח"כ אז פשוטה רשאי לעשות מלאכתו אבל כל זמן שאינו שלו צורכי נכרי הוא: אלא דאפשר דתליא בפלוגת' דהריב"א והר"י דלפי' ריב"א דטעמא דנדון"ד הוא משום דעיקרו לגבוה א"כ בהך דכהמת עכו"ם דעיקר שחיטתו לצורך ישראל שקונין ממנו אח"כ מותר לשחוט.

אָבֵל לִפְיֵי עֵינַי הַטַּעַם דַּדּוֹנ"ד מִשּׁוּם דְּמִמּוֹן גְּבוּהָ הוּא וּמִשְׁלַחַן גְּבוּהָ קָא זָכוּ וּא"כ
ה"ה הָכָא דְאָסוּר וְאֶפְיֵלוּ לְמ"ד נְדוֹנ"ד קִרְבִּין הוּא מִשּׁוּם דְּכִתִּיב לֵה' וּבִפְיֵרוּשׁ רַיְבָתָהּ
תּוֹרָה וּכְמ"ש תּוֹס' בְּפִסְחִים וְלֹא מִשּׁוּם דְּעֵינַקְרָן לְאָדָם וּכְמ"ש לְעֵיל דְּלִפְיֵי אֶפְי' הָיָה
עֵינַקְרָן לְאָדָם כֹּל דְּמִלְאֶכֶת גְּבוּהָ הוּא וְהִישְׁרָאֵל לֹא יִזְכֶּה בּוֹ אֲלֵא אַח"כ אָסוּר וּא"כ בְּנִדּוֹן
דִּינֵן דְּלִיפָא רַבּוּי דְקָרָא וְדֵאֵי דְאָסוּר פִּינּוֹן דְּשָׁל נְכָרֵי הוּא אֶפְי' עֵינַקְרוּ לְיִשְׂרָאֵל: וּבְשׁוֹ"ת
נ"ב הָאֲרִיף וְהִבִּיא רְאִיָּה לְדְבָרֵי מְדַבְרֵי תּוֹס' בִּיזָה דָּף כ"א שְׁהַקְשׁוּ תִּימָה דְּבַפ' הַמְצָנִיעַ
אֲמַרִי הַרּוּדָה חֲלוֹת דְּבִשׁ בִּי"ט לּוֹקָה אַרְבָּעִים וְאַמָּאֵי לּוֹקָה נִימָא הוּאִיל וְאֵי מְקַלְעֵי אוֹרְחֵי
חַזִּי לִיה.

וּמֵאֵי קוּשְׁיָא דְלָמָּא מִיְיָרֵי בְּדְבִשׁ שְׁל נְכָרִים אֲלֵא וְדֵאֵי אֶפְי' שְׁל נְכָרִים אִם יִזְדַּמְנוּ לוֹ
אוֹרְחִים אַח"כ וְיִקְנָה מִהַנְּכָרֵי לֹא עָשָׂה אִסוּר לְמַפְרַע וְחַזִּי לִי לְקַנּוּתוֹ אַח"כ וּמוּכַח דְּלֹא
כָּשֵׁב יַעֲקֹב.

וְאִין לּוֹמַר דְּעֵינַקְרָן פְּנִינַת תּוֹס' אִיף לּוֹק' פִּינּוֹן שְׁאִין הָאִסוּר אֲלֵא בְּשִׁבִיל הַנְּכָרִים ה"ל לֹא
הָבֵא מְכַלְל עָשָׂה לְכֶם וְלֹא לְנְכָרִים וּכְמ"ה תּוֹס' דָּף י"ב ד"ה הַשּׁוֹחֵט לְעַנְגֵן נְדוֹנ"ד כּו'
וְהָרִי דְּנֻקָא לִב"ה פְּתַבּוּ תּוֹס' פֶּן דְאִית לֵהּ מִתּוּף אָבֵל לִב"ש הָרִי אֲמַרוּ שָׁם בְּהֶדְיָא דְגַם
שׁוֹחֵט עוֹלַת גְּדָה לּוֹקָה וּמֵאֵן שְׁמַעַת לִיה הַרּוּדָה חֲלַת דְּבִשׁ לּוֹקָה ר' אֲלִיעֶזֶר וּר' אֲלִיעֶזֶר
הֵינּוּ ב"ש וְע"ש: וְאִינוּ רְאִיָּה לְעַנ"ד דְּמ"ש דְּאֶפְי' שְׁל נְכָרִים אִם יִזְדַּמְנוּ לוֹ אוֹרְחִים אַח"כ
וְיִקְנָה מִנְּכָרֵי לֹא עָשָׂה אִסוּר לְמַפְרַע וְחַזִּי לִי לְקַנּוּתוֹ לֹא שְׁמַעְנוּ הוּאִיל כְּזֶה דְּבִהֶדְיָא
פְּתַבּוּ תּוֹסְפוֹת בְּפִסְחִים דָּף מ"ו ד"ה הוּאִיל וְאֵי בְּעֵי מִתְשִׁיל עֲלֵיהּ וְז"ל הוּאִיל וְאֵי בְּעֵי
פְּרִיק נְמִי לֹא אֲמַרִינּוּ דֵא"כ הָיָה קוּנָה אוֹתוֹ דְאִטּוּ נְחָשָׁב חֲמִיץ שְׁל נְכָרֵי כְּשִׁלּוֹ הוּאִיל וְאֵי
בְּעֵי קְנִי לִי עַכ"ל.

הָרִי לְפִנֵּינוּ דְּבִנְכָרֵי לֹא שְׁיִיף הוּאִיל וְאֵי בְּעֵי קְנִי לִיה. וּמ"ש דְּלֹא הָיָה עָשָׂה אֲלֵא לִב"ה
אָבֵל לִב"ש דְּלִית לֵהּ מִתּוּף הוּא בְּלָאוּ וּר' אֲלִיעֶזֶר מִתְלַמִּידֵי בֵּית שְׁמַאי הוּא.

אִינוּ קוּשְׁיָא לְפַמ"ש תּוֹס' פ"ק דָּף י"ב דְּלִב"ה אִינוּ לּוֹקָה בְּשׁוֹחֵט עוֹלַת גְּדָה דְאִתִּי מִלְכָּם
וְלֹא הָבֵא מְכַלְל עָשָׂה וְז"ל וּא"ת פִּינּוֹן דְּאֶהְדְּרִי אֶהְדְּרִי לְאִסוּרָא קָמָא דְהָא אֲמַרִי
גְּבִי גוֹזוּ פְּסוּלֵי הַמְּוֹקְדָשִׁין דְּלוֹקָה אַע"ג דְּלֹא יִדְעִינוּ אִסוּר גִּיזָה רַק מִדְּכִתִּיב תִּזְבַּח וְלֹא
גִּיזָה כּו' וִי"ל שְׁאֵנִי גִיזָה שְׁלֹא הוֹתֵרָה בְּפִסְוִלֵי הַמְּוֹקְדָשִׁין כֹּלל בְּהֶדְיָא וּא"כ הוּאִיל
וְאִשְׁתַּכַּח בְּהוּ סְמָךְ לְאִסוּרָא מוֹקְמִינוּ לִי בְּאִסוּרָא קָמָא.

אָבֵל גְּבִי י"ט דְּאִנְכֵל נְפֶשׁ הַתּוֹרָה דְּכִתִּיב אֲשֶׁר יֵאָכֵל וְה"ה בְּנִדּוֹ"נֵד מִתּוּף שְׁהוֹתֵרָה וּא"כ
אֲשַׁפְחוּ דְּהוֹתֵרָה בְּהֶדְיָא לֹא אֲמַרִי דְּאֶהְדְּרִי לְאִסוּרָא קָמָא אֲלֵא לְמֵאֵי דְּאֶהְדְּרִי אֶהְדְּרִי
וּלְמֵאֵי דְּלֹא אֶהְדְּרִי לֹא אֶהְדְּרִי וְקֵאֵי דְּנֻקָא בְּעָשָׂה עַכ"ל.

וּמִש"ה גְּבִי לְגְבוּהָ דְּנֻקָא לִב"ה דִּס"ל מִתּוּף וְאֶפְי' אִין כָּאֵן אִנְכֵל נְפֶשׁ כֹּלל כְּפֶר הַתּוֹרָה מִפְּחַ
מִתּוּף אֲלֵא מִשּׁוּם לְכֶם לֹא לְגְבוּהָ הוּא שְׁנַאָסֵר לְכָף אִינוּ אֲלֵא עָשָׂה אָבֵל לִב"ש דְּלִית לֵהּ
מִתּוּף לּוֹקָה מִשּׁוּם לֹא תַעֲשֶׂה כֹּל מְלֹאכָה.

אָבֵל לְגְבִי נְכָרֵי אֲשַׁפְחוּ נְמִי הִיתִירָא בְּהֶדְיָא דְּכִתִּיב אֲשֶׁר יֵאָכֵל לְכֹל נְפֶשׁ וְאֶפְי' נְפֶשׁ נְכָרֵי
כְּכֹלל וְכְדְכִתִּיב נְפֶשׁ אָדָם אֲלֵא מִשּׁוּם דְּכִתִּיב לְכֶם וְלֹא לְנְכָרֵי וּא"כ לְמֵאֵי דְּאֶהְדְּרִי אֶהְדְּרִי
וְאִינוּ אֲלֵא בְּעָשָׂה אֶפְי' לִב"ש: (ג') וְעוֹד דְּב"ש נְהִי דְּלִית לֵהּ מִתּוּף.

אָבֵל בְּהוֹאִיל לָא פְּלִיגִי. וּמִבְּשָׁל לְצוֹרֶךְ נְכָרִי נְמִי אֵינּוּ לּוֹקָה וּמִשׁוּם הוֹאִיל דָּאִי מְקַלְעִי לִי אוֹרְחִי וְכ"כ הֶרְמֵב"ם פ"א מ"ה ל"ו יו"ט דְּמִבְּשָׁל לְצוֹרֶךְ עֵפּו"ם אֵינּוּ לּוֹקָה מִשׁוּם הוֹאִיל נְאִי מְקַלְעִי לִי אוֹרְחִי וְא"כ אִם נֶאֱמַר פְּדַעַת נ"ב דְּבְּשָׁל עֵפּו"ם נְמִי שְׁיִיךְ הוֹאִיל נְאִי בְּעֵי קִנֵּי לִיה וְכַנ"ל ג"כ ל"ק"מ דְּשִׁפִּיר מְקַשֵּׁי תוּס' אֲמַאי לּוֹקָה בְּרוּדָה חִלּוֹת דְּבִשׁ הָא שְׁיִיךְ הוֹאִיל.

וּמ"מ שְׁפִיר פְּתַב שָׁב יַעֲקֹב דְּאָסוּר לְשַׁחוּט שֶׁל עֵפּו"ם דְּטַעֲמָא דְּהוֹאִיל לָא מְהַנִּי אֱלָא לְפִנּוּסָא מִמְּלָקוֹת אֱבָל אִיסוּרָא אִיכָא וְכַמ"ש תוּס' פְּסָחִי דָּף מ"ו ע"ב ד"ה הוֹאִיל ע"ש: אֱבָל הָאֵמֶת יוֹרָה דְּרַפּוֹ דְּדוֹקָא בְּמִבְּשָׁל שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְצוֹרֶךְ נְכָרִי הוּא דְּאֲמַרִי הוֹאִיל אֱבָל בְּמִבְּשָׁל שֶׁל נְכָרִי לֹא שְׁיִיךְ הוֹאִיל נְאִי בְּעֵי קִנֵּי לִי וְכַמ"ש דְּכַה"ג לָא אֲמַרִי הוֹאִיל וְכַמ"ש תוּס' פְּסָחִי דָּף מ"ו וְכַנ"ל.

וְכַן מוֹכַח בְּתוּס' בֵּיצָה דָּף כ"א בְּהָא דְּעֵיטָה חֲצִי שֶׁל נְכָרִי וְחֲצִי שֶׁל יִשְׂרָאֵל אָסוּר לְאָפוּתָהּ בִּי"ט מִשׁוּם דְּאֲפִשֶׁר לְמַפְלְגִי בְּלִישָׁה וְהַקְשׁוּ בְּתוּס' דְּהָא א"ר שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר מְמַלְאָה אִשָּׁה כָּל הַתְּנוּרָה פֶּת אִפִּי אֵינָה צְרִיכָה אֱלָא חִלָּה אַחַת מִפְּנֵי שֶׁהַפֶּת נֶאֱפָה יָפָה וְתַרְצוּ דְּדוֹקָא הָתָם דְּכָל הַפֶּת שְׁלָם כּו' וְעוֹד אֵי מְקַלְעִי אוֹרְחִי כּו' ע"ש.

וּמִבּוֹאֵר דְּבְּשָׁל נְכָרִי לֹא שְׁיִיךְ לֹמַר דָּאִי מְקַלְעִי אוֹרְחִי וּמִשׁוּם דָּאִי בְּעֵי קִנֵּי לִי לֹא הוֹאִיל הוּא וְכַמ"ש תוּס' דְּפְסָחִי: (ד') אֱלָא דְּמ"מ אֵינּוּ לּוֹקָה אִפִּי בְּמִבְּשָׁל שֶׁל נְכָרִים מִשׁוּם דְּכָבֵר הַתְּנוּרָה לְנְכָרִים בְּהִדְיָא מְדַכְתִּיב אֲשֶׁר יֵאָכֵל לְכָל נֶפֶשׁ אִפִּי עֵפּו"ם בְּמִשְׁמַע וְאֵינּוּ אָסוּר אֱלָא מִשׁוּם לְכֶם דְּאֲפִקִי אִיסוּרָא וְאֵינּוּ אֱלָא לָא הֲבָא מְכַלֵּל עֲשֵׂה וְכַמ"ש:.

וְהָא דְּכַתְּבַת הֶרְמֵב"ם בְּמִבְּשָׁל לְנְכָרִים אֵינּוּ לּוֹקָה מִשׁוּם הוֹאִיל. וְתִיפּוֹק לִי פִּינּוּן דְּכַתִּיב אֲשֶׁר יֵאָכֵל לְכָל נֶפֶשׁ.

וְא"כ אֵינּוּ אֱלָא לָא הֲבָא מְכַלֵּל עֲשֵׂה. יֵשׁ לֹמַר דָּאִי לָא מִשׁוּם הוֹאִיל הִי עַכ"פ אִיסוּר תוֹרָה דְּעֲשֵׂה דְּלְכֶם וּמִשׁוּם הוֹאִיל אִפִּי עֲשֵׂה לִיכָא: עוֹד פְּתַב שָׁם נ"ב וְנ"ל וְתַדַּע דָּאִי ס"ד פְּדַעַת הַשָּׁב יַעֲקֹב שְׁמָה שֶׁהוּא שֶׁל נְכָרִי אִפִּי הוּא עוֹשֵׂה לְצוֹרֶךְ יִשְׂרָאֵל נְמִי אָסוּר וְהֵינּוּ מִן הַתּוֹרָה שְׁהָרִי זֶה אֲצֵל הַשָּׁב יַעֲקֹב טַעֲמָא דְּנִדָּ"ו וְנִדָּ"ו שְׁאָסוּר אֶף שְׁיֵאֲכְלוּ הַבְּעֵלִי מִמֶּנּוּ מִשׁוּם שְׁעִדִּין אֵינּוּ שְׁלֵהֶם א"כ ק' הָא דְּאֲמַרוּ שָׁם בְּתוּס' מַעֲשֵׂה בְּשַׁמְעוֹן הַתִּימָנִי כּו' וְשַׁחֲטֵנוּ לָהֶם עֶגְלָה וְהֶאֱכַלְנוּם כּו' וּמִסִּיק עֶגְלָה טְרִיפָה הֵנִי וְלִכְּךָ יֵצֵא שְׁכָרָם בְּהַפְסֵד' שְׁהָרִי אֲמָרָה תוֹרָה לְכֶם וְלֹא לְנְכָרִים וְכַתְּבוּ תוּס' ד"ה חֲזִינֵן כּו' וְאֹמַר ר"י כּו' אֱבָל הֲכָא מִיִּירִי שְׁהִי הַקְּמַח לְבָנֵי חֵילָא כּו' הַלְכָּךְ לֹא הָיוּ יְכוּלִין לִיקַח פְּלִל מִן הַקְּמַח קוֹדֶם הָאֲפִי' לְאָפוּתוֹ לְתִינּוֹק אֱבָל לְאַחַר שְׁאָפּוּ אַז לֹא קָפְדוּ וְכַן בְּעֶגְלָה בְּסַמוּךְ לֹא שְׁיִיךְ אֲפִשֶׁר לְמַפְלְגִי שְׁנוֹתָנִים מְשַׁלְּהֶם וּמִש"ה אִם הָיוּ לּוֹקְחִי הָיוּ מְקַפִּידִים אִם לֹא ע"י טְוִרְחַת הַבִּישׁוּל כְּדָרְךָ הַמְּבַשְׁלִים שְׁטוּעֵמִים מְעַט מִן הַבִּישׁוּל עַכ"ל.

הָרִי שְׁעֶגְלָה זֶה לֹא הִי שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּבְשַׁעַת שְׁחִיטָה עֲדִינֵן לֹא זָכוּ יִשְׂרָאֵל בְּשׁוּם חֵלֶק מִמֶּנּוּ כּו' אִם לֹא ע"י טְוִרְחַת הַבִּישׁוּל כּו' וְאִפִּי הִי אֵי לָא דְּעֶגְלָה טְרִיפָה הֵנִי לֹא הִי בְּזֶה שׁוּם אִיסוּר וְלִדַּעַת שָׁב יַעֲקֹב הָרִי הַשְׁחִיטָה בְּאִיסוּר הֵיטָה דְּאִז הֵיטָה שֶׁל נְכָרִי לְגַמְרִי אֱלָא וְדָאִי גַם שֶׁל נְכָרִים אִם עֲתִיד יִשְׂרָאֵל לְאָכֹל מִמֶּנּוּ פְּזִיזַת מוֹתֵר עַכ"ל וְהַמְעִינֵן שָׁם בְּתַשׁוּ"נ"ב יִרְאָה מְדַבְּרִי דָאִם הָיוּ יְכוּלִין לִיקַח מִמֶּנּוּ קוֹדֶם הַבִּישׁוּל אַחַר שְׁחִיטָה הֵנִי נִיחָא לִי מְדַכְתִּב שָׁם

להוכיח שלא זכו אחר שחיטה עד אחר בישול דאם היו יכולין ליקח שלא בהקפדה אחר השחיטה א"כ איך הני שרי אח"כ הבישול הא אפשר למפלגי אחר שחיטה אלא ודאי שלא היו יכולין ליקח עד אחר הבישול וא"כ בשעת שחיטה עדיין לא הי' לישראל שום חלק ממנו ע"ש.

ובאמת לדברי השב יעקב אפי' היו יכולין ליקח ממנו קודם הבישול פינו דבשעת שחיטה של נכרי הוא ואח"כ תיכף אחר השחיטה קנאו הישראל ממנו נמי אסור. ולפ"ז קושית הנ"ב תהי' נמי על מימרא דרב הונא שם בהני בני באגי דרמי עליהו קמחא דבני חילא דחזינון אי יתבי ריפתא לינוקא ולא קפדי כל חדא וחדא חזיא לינוקא שרי ואי לאו אסור. ולדעת הש"י אמאי שרי והא בשעת אפיני' של נכרי הוא ואין רשאין ליקח עד אחר האפיני' והיא היתה ראית השואל שם בתשו' נ"ב להתיר דלא פש"י ע"ש: אמנם נראה דמדרב הונא לאו ראי' הוא.

פינו דהרי"ף והרא"ש והטור ס"ל דלא קי"ל כרב הונא משום דאתמר עליה שם בגמרא ופליגא דר' יהושע בן לוי דא"ר יב"ל מזמנין את הנכרי בשבת ואין מזמנין את הנכרי ביו"ט. ועיין הרי"ף ורא"ש וכיון דלא ס"ל כרב הונא ובאמת אסור הני דבני חילא.

א"כ בשוחט בהמת נכרי נמי אסור ומטעמא דש"י שפתיב מהו דאמרו בנדו"ד דאין קרבין ביו"ט משום דמשלחן גבו' קא זכו וה"ה בשוחט בהמת נכרי חשיב עושה בשביל הנכרי דהוא העיקר פינו דאח"כ ישראל משלחן נכרי קא זכי.

ולרב הונא ע"כ טעמא אחרניא אית לי' בנדו"ד דאין קרבין ביו"ט. ואפשר דס"ל טעמא משום דעיקר זביחה לגבוה וכמ"ש ריב"א לענין תרומה טמאה פמבואר בתוס' שבת דף כ"ה ע"ש.

ומה שאמרו בש"ס טעמא דנדון"ד משום דמשלחן גבוה קא זכו לאו רב הונא קאמר לה אלא סוגית הש"ס וכמו שפירש"י שם בסוגיין ע"ש. אבל אגן ס"ל כסוגית הש"ס טעמא דנד"ד ונד משום דמשלחן גבוה קא זכו.

ובכר פתבתי לעיל דמלשון הש"ס משמע פשיטת ר"י בשבת שם דעיקר טעמא הוא דמזון גבוה הוא ע"ש. וא"כ במאכל נכרי אסור לעשות מלאכה אע"ג דיש לישראל צורך בה פינו דישלחן מיני' קא זכי ולא קי"ל כרב הונא בקמחא דבני חילא וכמ"ש הרי"ף והרא"ש והטור.

ומש"ה פריף שפיר לרב הונא ממעשה דשמעון התימני כו' ואמאי הא חזי למיכל מיני' ומשום דלא גרע מקמחא דבני חילא דאע"ג דבמעשה העגל לא זכו עד אחר הבישול אין חילוק דעכ"פ יש לישראל צורך בה אחר הבישול אע"כ דכיון דמיני' דנכרי קא זכי אסור וא"כ ה"ה בעובדא דרב הונא בקמחא דבני חילא פינו דבשעת אפי' הי' של נכרי ומיני' הוא דזכי אסור.

וברב יוסף דמשני עגל טרפה הני אליבא דרב הונא הוא דצריף לשנויי הכי אבל לדידן דלא ס"ל כר"ה אלא כסתמא דש"ס דטעמא דנד"ד ונד הוא משום דמשלחן גבוה קא זכי

אפי' בעגל כשר נמי אסור שם וכו': ועוד נראה לפרש טעמא דהך מלתא דאסור כל שהו
של נכרי אע"ג דיש לישראל צורך בה.

כיון דישאל מיני דנכרי קא זכי ועיקרו של נכרי משום דה"ל כעבד הנוטל פרס מרבו
וכפירש"י בהא דמשלחן גבוה קא זכי ע"ש. וא"כ אפילו יש להדיוט צורך בה כיון
דבשעת שחיטה הוא של גבוה אסור דהא באמת ס"ל לב"ה דאפי' שלא לצורך מותר מן
התורה משום מתוך שהותרה לצורך.

ואילו לגבוה אסור דגזירת הפתוב הוא דאסור לעשות מלאכה לגבו' וכמבואר בתוס'
ביצה דף י"ב ובש"ט מקובצת שם שפתב ז"ל וא"ת א"כ מאן דאית לי מתוך אע"פ שאין
בו צורך פלל לכם ולא לנכרים היכי משפחת לה כו' אין צריך לתת טעם בדבר הואיל
וגלי בי קרא וגזירת הפתוב הוא ומן הטעם הזה אסור למאן דאית ליה הואיל ואין צריך
לדחוק ולומר דבדברי האסורים דליכא בהו הואיל מיירי כמו שפי' הרשב"א עכ"ל
ומש"ה כל ששוחט או עושה מלאכה לגבוה או בשביל נכרי אע"ג דיש לישראל צורך
בו כיון דבשעת מלאכה הוא לגבוה או לנכרי אסור דגזירת הפתוב הוא שלא לעשות
מלאכה לגבוה או לנכרי.

וכל שהישראל אין לו חלק בשעת המלאכה אלא שזוכה בו אח"כ הרי בשעת מלאכה הי'
של נכרי לגמרי משא"כ בהמה חצי של נכרי דמותר לשחוט כיון דאי אפשר לכזית בשור
בלא שחיטה לכה אמרי' דבשל ישראל קא עסיק אבל כשאין לישראל חלק בשעת מלאכה
אלא שזוכה אח"כ א"כ בשעת שחיטה של נכרי לבדו הנה וגזירת הפתוב הוא שלא
לעשות מלאכה לנכרי כי היכי דלא אמרי' ביה הואיל ומתוך כו' משום שפן אסרה התורה
לנכרי ודו"ק כי נכון הוא: סימן ג' עוד בענין הנ"ל.

הנה הרמב"ם ז"ל פרק א' מהל' יום טוב פתב. בני החיל שנתנו קמח שלהן לישראל
לאפות להם פת אם אינם מקפידין כשישראל גותן ממנו לתינוק מותר לאפות להם עכ"ל.
ובטור סי' תקי"ב פתב שאינו כן לפי גרסת גמרא שלנו ע"כ והרב המגיד פתב ז"ל ויש
מי שהעמיד דברי רבינו באמרו שלא הנה בגרסת הגמרא דילי' ופליגא דריב"ל כו' ואני
מקיים הגירסא ומקיים דבריו.

דכי אמרו ופליגא לאו אההוא דרב הונא קאי דלא דמיין אהדדי דהאי דרב הונא אם לא
היו אופין פת להם לא היו יכולין לאפות ממנו פת אחת ולתת לתינוק. אבל בזימון הכותי
לא יגרע חלק ישראל אם לא יזמנוהו שהרי משל ישראל הוא גותן לו.

ופת התינוק מבני החיל. וכי אמרו ופליגא צ"ל אמאי דסליק מיניה קאי כו' וע"ש.

וביש"ש פרק ב' דביצה סי' כ"ב פתב עלה ונה לשונו ואני אומר דשני התירוצים לא
שונים לי הראשון לומר דבספרים שלו לא הי' פתוב ופליגא דריב"ל מפל וכל לא עלה
לפי לסמוך על זה. מאחר שרבו הרי"ף פתב גירסא זו בפשיטות פאשר פתוב בכל
הספרים מנין לו לחלוק עליו בלי ראי' אלא מסברא בעלמא.

גם התירוץ הב' כו' ע"ש: אמנם מצאתי בס' בה"ג שפתב בהל' יו"ט ז"ל ת"ר אף אשר
אכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם לכם ולא לנכרים לכם ולא לכלבים דברי ר"י

הגלילי ר"ע אומר לכל נפש ריבה ואפי' נפש בהמה במשמע א"כ מה ת"ל לכם ולא לנכרים ומה ראית כו' מרבה אני את הכלבים שמזונותן עליה ומוצא אני את הנכרי שאין מזונותן עליה מסייע לי לריב"ל דאמר ריב"ל מזמנין את הנכרי בשבת ואין מזמנין את הנכרי ביו"ט גזירה שמא ירבה בשבילו כו' בעו מיניה מרב הונא הני בני באגי דרמי עליהו קמחא דבני חילא מהו למיפא בי"ט א"ל תזינין אי פד שקלינן ריפתא ויהבינן לינוקא לא קפדי אמרי' כל חדא וחדא חזיא לינוקא ושרי ואי לא אסור עכ"ל הרי דבה"ג לא הנה גרסתו ופליגא אדריב"ל אלא מסייע ליה לריב"ל במה דתרונייהו ס"ל לכם ולא לנכרים ומש"ה פסק פרב הונא דלדידן אין חולק על ר"ה.

ובנדאי שהרמב"ם סמך על גרסת בה"ג וגריס ג"כ מסייע ליה לריב"ל. ואם פי גרסת הרי"ף אינו כן מ"מ סמך עצמו הרמב"ם על הבה"ג ותמה אני על הרה"מ והנמשכים אחריו שהקשו על הרמב"ם והרי לפנינו בה"ג שגרסתו לימא מסייע לי לריב"ל והמענין בדברי הרמב"ם ומתבונן בלשונו יראה להדיא שפן הוא שפתב שם דאין מבשלין לנכרי וכתב עלה לפיכך אין מזמנין לנכרי כו' ולשון לפיכך הוא מוכיח שגרסתו פגרסת בה"ג דברייתא זו מסייעא לריב"ל וזה ברור: והנה לפמ"ש לעיל סי' ב' דכל שעושה המלאכה בקהמת נכרי אסור אע"ג שיש לישראל צורך בה משום דאיסור מלאכה לנכרי אינו משום דאין זה לצורך שהרי אפי' שלא לצורך אמרי' מתוך כו' והואיל.

אלא דגז"ה הוא בלגבוה וכן לנכרים וכמ"ש לעיל בשם תוס' ושטה מקובצת וא"כ ליתני' לדר"ה פינן דבשעת אפי' אין לישראל חלק בו הרי זה עושה לנכרי. ומה"ט לית לן דרב הונא וכשיטת הרי"ף והרא"ש והטור ומשום דה"ל פמו נדונ"ד דאין קרבין ומשום דמשלחן גבוה קא זכי וכמ"ש לעיל והרמב"ם דפסק פרב הונא צ"ל דס"ל פשיטת הריב"א דבנדו"ד הוא עיקר זביחה לגבוה.

וכבר פתבנו לעיל דדין זה תלוי' במחלוקת שבין ריב"א ור"י ע"ש: ובש"ס שם דפריף עליה דרב הונא והתניא מעשה בשמעון התימני שלא בא אמש לבהמ"ד בשחרית מצאו ר"י בן בבא א"ל מפני מה לא באת אמש לבהמ"ד א"ל בלשת באה לעירנו ושחטנו להם עגל והאכלנום ופטרנום לשלום א"ל תמה אני אם לא יצא שכרכם בהפסדכם שהרי אמרה תורה לכם ולא לנכרים ואמאי הא חזי למיכל מיני'.

אמר רב יוסף עגל טרפה הוי והא חזי לכלבים. תנאי היא דתניא אף אשר יאכל לכל נפש שומע אני אפי' נפש בהמה ת"ל לכם ולא לכלבים.

דברי ר"י הגלילי. רע"ק אומר אפי' נפש בהמה במשמע א"כ מה ת"ל לכם ולא לנכרים כו'.

וכתב רש"י בהא דא"ל ר"י בן בבא לשמעון התימני שהרי אמרה תורה לכם ולא לנכרי' ולא גרסי' ולא לכלבים ע"ש והיינו מדפריף עליה והא חזיא לכלבים ואצטריף לשנויי תנאי היא.

ואם הנה הגרסא בדברי ריב"ב לכם ולא לכלבים לא הוי פריף מידי. אמנם בשטה מקובצת שם כתב דשפיר גרסינן לי' אלא דקס"ד דש"ס דאשיגרת לישנא הוא ע"ש.

וילגסת רש"י ו"ל קשה לפי המסקנא דאסקי דתנאי הוא וס"ל לריב"ב כר"י הגלילי דדרשינו לך ולא לכלבים. א"כ אמאי באמת לא השלים ריב"ב דבריו פדעתו לך ולא לכלבים פי הכי דלא לימא דאפתי חזי לכלבים דממה שאמר לך ולא לנכרים אינו מוכח דאסור גם לכלבים: ובדרך פלפול אמרתי בזה לפמ"ש פני הושע בחידושיו בהא דאמר ר"י הגלילי לך ולא לכלבים וא"כ מנין לדידן דאסור לנכרים וכתב דאפשר דתרונויהו נפיק מלפם דלכם מיעוטא משמע דוקא לך ולא לנכרים ולא לכלבים.

ויותר נראה דלנכרים לא צריך קרא למעט פיו דאין מזונותו עליה הוי שלא לצורך פלל וגרע יותר מיו"ט לחול וע"ש: ולדבריו תקשי טפי דכיון דבאמת ס"ל לר"י ב"ב כריה"ג דדריש לך ולא לכלבים ולדידן לא ילפינו לנכרי מלפם אלא מסברא בעלמא פיו שאין מזונותו עליה וא"כ היכי קאמר ריב"ב לך ולא לנכרים פיו דבאמת לא דריש לי הכי: ונראה לפמ"ש בנדון דר"י דכל בשעת מלאכה הוא של נכרי אף שיש לישראל צורך בו שיזכה בו אח"כ פיו דמשלחן נכרי הוא זוכה הרי זה מלאכת נכרי ואסור משום גזה"כ אף שיש לישראל בו.

וכל זה שייך אי דרשינו לך ולא לנכרים וגזה"כ הוא דלנכרי אסור אף שיש בו צורך דהא בלא"ה מותר משום מתוך או משום הואיל אע"כ כף אסרה התורה. וכמש"ל ולכף עובר עליו אף שיזכה בו ישראל אח"כ.

אבל אי נימא לך ולא לכלבים ונכרים לאו מקרא אמעיטו אלא מסברא דכיון שאין מזונותו עליה לאו לצורך הוא פלל. א"כ כל שהוא לצורך ישראל שיזכה בו אח"כ מותר. פיו דאין האסור לנכרי אלא משום שלא לצורך ועכשיו דאית ביה צורך ישראל שרי. וא"כ רב הונא דשרי למיפא לבני חיל אע"ג דעכשיו הוא של נכרי ובתר הכי מיני' דנכרי קא זכי ע"כ ס"ל לך ולא לכלבים.

אבל נכרים לאו מדרשא דלכם ממעטינו להו אלא מסברא דאין מזונותו עליה וה"ל שלא לצורך וכל שיש בו צורך לישראל אח"כ מותר. ופריך ליה מברייתא דא"ל ריב"ב שחרי אמרה תורה לך ולא לנכרים ואמאי הא חזי למיכל מיני' ויהי' צורך ישראל אח"כ.

אלא ע"כ פיו דהתורה אמרה לך ולא לנכרים גזה"כ הוא לאסור מלאכת הנכרי אף פשיהי' בו צורך ישראל אח"כ. ומשני בעגל טרפה.

ופריך ליה תו והא חזי לכלבים של ישראל. ה' ויתישב בזה קושית מהרש"א שהקשה מאי פריך והא חזי לכלבים דהא לעיל מיני' מייתי הש"ס ברייתא דעיסת הרועים דמבואר דלכלבים אסור ע"ש.

ולפמ"ש י"ל דהכי פריך פיו דקאמר ריב"ב לך ולא לנכרים ע"כ ס"ל דלכלבים שרי דלא אימעטו. דאל"כ אלא דקרא דלכם ממעט פלבים.

א"כ נכרים לאו מקרא אמעיטו אלא מסברא משום דהוי שלא לצורך פלל וכנ"ל א"כ אמאי קאמר ריב"ב קרא לך ולא לנכרים. א"ו דריב"ב לא ממעט פלבים פלל.

ואמר' עליה תנאי הוא: ולכאורה אין הלשון מדוקדק דבכל דוכתא דאמר תנאי הוא פננת הש"ס לתרוצי איזה אמורא ממה שהקשו עליו מברייית' או ממתני'. והכא מפרש דריב"ב ס"ל כריה"ג.

ולא דייק לישנא דתנאי הוא: אמןם לפמ"ש הא דקאמר הש"ס תנאי הוא קאי לתרוצי לדרב הונא דהוי פריף עליה מדריב"ב והוי משני ליה בעגל טרפה ולא סליק תירווצא דהא איקשוי עלי' והא חזי לקלבים.

לזה מסיק דהא דשרי לקלבים תנאי הוא ותליא בפלוגת' דריה"ג ור"ע. ורב הונא ס"ל כריה"ג דדרשי' לכם ולא לקלבים ואיסור לנכרים אין אלא מסברא דאין מזונותן עליה וה"ל שלא לצורף כלל ולכף כשיש בו צורף ישראל שיזכה בו אח"כ מותר.

ומש"ה גבי בני חילא נמי מותר פיון שיזכה בו ישראל אח"כ. וריב"ב ס"ל כר"ע דדריש לכם ולא לנכרים ומש"ה אע"ג דיש בו ישראל שיזכה בו אח"כ אסור שפך הוא גזה"כ לאסור בשל נכרי אף שיהיה בו צורף.

ולכף אמר ריב"ב שהרי אמרה תורה לכם ולא נכרים וגזה"כ הוא ולא מהני מה שיהיה בו אח"כ צורף ישראל דלאו משום סברא דשלא לצורף אסרי' לנכרי' אלא מגזה"כ וכנ"ל. ורב הונא ס"ל כריה"ג דדרשי' לכם ולא לקלבים ולא אימעוט נכרים מקרא אלא מסביר' דשלא לצורף אתסרו וכיון שיש בו צורף לישראל שיזכה בו אח"כ מותר.

ובהא דאמרו בש"ס ופליגא אדריב"ל פירש"י הא דרב הונא לעיל. ולשיטת התוס' הוא תמו' דקמחא דבני חילא לא הוי אפשר למפלגי' בלישה שהיו מקפידין עד אחר האפי' משא"כ בזימון לנכרים דהוי אפשר למפלגי' פשיטא דאסור להרב' בשבילו וכן מחלק באמת הרה"מ הבאתיו לעיל ע"ש ועיין מ"ש מהרש"א בזה: ובשיטה מקונצת כ' ו"ל ופליגא דריב"ל פי' הא דרב הונא דלעיל אע"ג דלא שרי רב הונא לכתחלה אלא משום דוחקא מ"מ ס"ל לריב"ל דלא שרי משום דוחקא אלא מיו"ט לחול דלית ביה אלא איסורא דרבנן אכל לצורף עכו"ם אפילו איכא הואיל איסורא דאורייתא איכא ותדע דהואיל דריב"ל עדיף מהואיל דר"ה דאלו אכיל ישראל פוליה ליכא מאן דקפיד ובהא אפי' רב חסדא מודה משא"כ בהואיל דר"ה וכיון שפן כ"ש דלא שרי ריב"ל בהואיל דבני חילא דהוא הואיל גרוע דס"ל לריב"ל דאפי' בהואיל גמור לא שרי איסור דאורייתא משום הואיל עכ"ל וע"ש: ואפתי תקשי דלמא הא דשרי ר"ה משום דאי אפשר למפלגי' וצריף הוא לאפות כולו בשביל חלק הישראל.

אבל זימון לעכו"ם אפשר למפלגי' ומש"ה אסו' להרב' בשבילו כמ"ש הרה"מ: ובפרי חדש סי' תק"ג הקשה על הב"י במה דמשמע מדבריו דאפי' בשתי קדורות אם אוכל מעט מפל אחת שרי אפי' בהערמה להותיר למחר פיון דהוא קודם אכילה מהא דריב"ל דאמר אין מזמנין לנכרי ביו"ט ששא ירבה בשבילו בקדירה אחרת ואם פדברי הרב ירבה וירבה דהא התם מיירי קודם אכילה והבעה"ב יטעום מפל תבשיל ותבשיל מעט ותסגי בהכי ע"ש ולפמ"ש תוס' וש"מ פ"ק דביצה דף י"ב דאע"ג דגבי שלא לצורף אמרי' מתוך מתוך כו' אבל לגבוה אסור דהתורה אסרה פן וע"ש בשט' מקוב' דאפי' הואיל לא מהני לגבוה ולנכרי ע"ש: וא"כ לחול שפיר שרי משום הואיל נאי בעי אכיל לי' פוליה תבשיל.

אָבֵל לְנִכְרֵי אֶסּוּר מִשׁוּם לָכֶם וְלֹא לְנִכְרִים וְלֹא מִהֲנִי לִי הוּאֵיל: לִפִּי שְׁפִיר קֹאֵמֶר הַשֵּׁס
דָּרַב הוּנָא פְּלִיגָא אֲדָרִיבִּי לְמַדְבְּרֵי ר"ה בְּבִנֵי חֵילָא מִשׁוּם שְׁזוּכִין יִשְׂרָאֵל אַחַר הָאָפִיָּה
וְע"כ ס"ל דְּנִכְרֵי לֹא אִימְעֵטוּ מִקְרָא דְלָכֶם אֱלָא מִסְבָּרָא דְהוּי שְׁלֵא לְצוּרָה וְא"כ שְׂרִי
לְהַזְמִין אֶת הַנִּכְרֵי פִּינּוּן דְטָעִים לִי יִשְׂרָאֵל לְתַבְשִׁיל לֹא גָרַע מִמּוֹתִיר לְמַחַר דְהוּי ג"כ שְׁלֵא
לְצוּרָה וּמִן תָּר כה"ג.

וְאֵלוּ רִיבִי לְקֹאֵסֶר לְהַרְבּוֹת בְּשָׁבִיל הַנִּכְרֵי אַע"ג דְלְהוֹתִיר לְמַחַר מִן תָּר כה"ג אִפִּי בִב'
קְדֻרוֹת וְכמ"ש ב"י. וְע"כ מִשׁוּם דִּס"ל לָכֶם וְלֹא לְנִכְרִים וְלֹא מִהֲנִי לְנִכְרֵי הוּאֵיל אַע"ג
דְשְׁלֵא לְצוּרָה מִהֲנִי הוּאֵיל וְא"כ לְדִידִין גְּבִי בְנֵי חֵילָא אֶסּוּר לְמִיפָא לְהוּ אָף שְׁיִהְיֵ לְיִשְׂרָאֵל
אַח"כ זְכִינִי בְּגוּוּיָה פִּינּוּן דְבִשְׁעַת מְלָאכָה שְׁל נִכְרֵי הוּא וְהַתּוֹרָה אֲמָרָה לָכֶם וְלֹא לְנִכְרֵי
וְכמ"ש"ל: וְלַעֲנֵן דִּינָא הִנֵּה לִפְמ"ש מוֹכַח מְדָבְרֵי ר"י בְּתוֹ שְׁבַת דָּף כ"ה וּמְדָבְרֵי תוּס'
פְּסָחִים דָּף ה' דְכַה"ג דְשׁוֹחֵט בְּהֵמַת נִכְרֵי וְאַח"כ זוֹכָה בּוֹ הַיִּשְׂרָאֵל ע"י מִקְחָ אֶסּוּר וְכמ"ש
לְמַעֲלָה.

מִיְהוּ פִּינּוּן דְהַרְמָב"ם פְּסָק פְּרַב הוּנָא בְּהַדָּה קְמַחָא דְבְנֵי חֵילָא מוֹכַח דִּס"ל דְהִיכָא דְיִשְׂרָאֵל
זוֹכָה בּוֹ אַח"כ נְמִי שְׂרִי. וְהִכִּי נְמִי נִרְאָה דַעַת בַּה"ג דְפָסִיק ג"כ פְּרַב הוּנָא וְכמ"ש לְעֵיל
אַ"כ בְּשַׁעַת הַדְּחָק וּלְצוּרָה שְׁמַחַת י"ט יֵשׁ לְנוּ לְסַמּוּךְ עַל דַעַת בַּה"ג וְהַרְמָב"ם.

אָבֵל בְּמִקּוּם שְׁאִין מִן הַהִכְרַח וְאַפְשָׁר הוּא לְשַׁחֲטָא בְעִי"ט נִרְאִין דְבְרֵי הַשֵּׁב יַעֲקֹב דְאֶסּוּר
לְכַתְּחִלָּה וְאַע"ג דְזוֹכָה בּוֹ יִשְׂרָאֵל אַח"כ: וְדו"ק: סִימָן ד' יוֹם ה' כ"ד נִיֶּסֶן תְּקַנְד לִק"ק
פְּרָאג שְׁלוֹם לְכַבּוֹד אַהוּ וִידִידֵי הָרַב הַגָּדוֹל כו' מו' יִשְׁעִי נִרוּ בַעַה"מ סָפֵר בְּגִדֵי יִשְׁע:
נִי"ק הַגִּיעֵנִי וְשֵׁם רְאִיתִי פִי יָדִיו רַב לוֹ לְלַחֹם בְּמַלְחַמְתָּה שְׁל תּוֹרָה לְחַם רַב.

וְעַל הַקְּשׁוּיּוֹת הַתְּמִיּהוּת שְׁהַקְשָׁה מַעַכ"ת נִלְעַנ"ד לְהַשִּׁיב. וְזֶה הַחֲלִי: א' מַה שְׁהַקְשָׁה
מַכ"ת וְז"ל.

בַּא"ח סִי ט"ו בַּמַּג"א סִי א' וּמִשְׁמַע דְאֵם יִרְצָה לְקַשׁוֹר בּוֹ חוּט כו' וְכֵן מִשְׁמַע בְּמִשְׁנֵה ח'
פִי"א דְנִגְעִים כו' וּבְאֲמַת דַּהֲר"ש וְהַרְע"ב מְפָרְשִׁים דְבְרֵי הַת"ק דְאֵם קַשְׁרָן הָנִי חִיבּוּר.
קְשָׁה מִנ"ל.

וְאִי מִשׁוּם דַּלְת"ה ה"ל לְת"ק לְאַשְׁמְעִינּוּ רַבּוּתָא טְפִי הִיְתָה פְּסוּקָה וּקְשָׁרָה אִינָה מִטְמָאָה
בְּנִגְעֵי דְאִי תְּנִי הִכִּי הָנִי הַדְּיוּק אָבֵל פְּסוּקַת אַחַת אִפִּי לֹא קַשְׁרָן הָנִי חִיבּוּר וְעוֹד קְשָׁה
יּוֹתֵר לְפִי פִירוּשָׁם פְּלִיגִי בְּתַרְתִּי דַלְת"ק הָנִי קְשִׁירָה חִיבּוּר וְלִר' יוֹדָא לֹא הָנִי חִיבּוּר
וּפְלִיגִי נְמִי בְּפָסִיקַת אַחַת דַּלְת"ק לֹא צָרִיף קְשִׁירָה וְלִר' יוֹדָא לֹא מִהֲנִי וּפְלִיגִי בְּתַרְתִּי
וּפְלוּגְתָא רְחוּקָה וּמֵאִי דְחִיק לְהוּ לְפָרְשֵׁי כְּפִשׁוּטוֹ קְשִׁירָה לִכ"ע לֹא הָנִי חִבּוּר וּפְלִיגִי רַק
בְּפָסִיקַת אַחַת: כֵּן קְשָׁה עַל הַר"ש וְהַרְע"ב.

וְעַל הַמַּג"א אִין לְהַקְשׁוֹת פִּי הוּא סְמָךְ עֲלֵיהָ וְכֵדָאִי הֵם לְסַמּוּךְ עֲלֵיהָ בְּכָל הַתּוֹרָה. אָבֵל
זֶה קִשִׁי לִי עַל הַמַּג"א לְמָה מְדַמָּה לְהֵאִי דִינָא דְנִגְעִים לְהַקְל ה"ל לְדַמּוֹת לְמֵאִי דַתְּנּוּ פִי"ט
דְכָלִים מִשְׁנָה א'.

הַנּוֹגַע מִן הַקְּשָׁר וּלְפָנִים טְמֵא מִן הַקְּשָׁר וְלַחוּץ טְהוֹר וְהָנִי לְהַחְמִיר. אוֹ לְהֵאִי דִינָא דַתְּנּוּ
מִשְׁנָה ה' פ"י דְמִקְנָאוֹת הַחֲבָל שְׁהוּא קְשׁוּר בְּקוֹפָה אִינּוּ חִיבּוּר אַא"כ תְּפָר וּרְאִיִּיתוּ
מְדֵאִי צְטָרִיף לְמִיכְתָּב גְּבִי תְּפִילִין וּקְשָׁרְתֵם.

דלמא פתב שם ולמידין ממנו לשאר דוכתי וצ"ע עכ"ל: והנה מ"ש מעכ"ת מנ"ל דפליגי בקשר אי הוי חבור נימא דכ"ע ס"ל דקשר לא הוי חבור ופליגא בפסוקת אחת ונראה פדברי מעכ"ת מתוך לשון הרמב"ם שקתב פי"ג מטוןמאת צרעת ו"ל השתי והערב כו' וכמה יהי בפקעת של טווי ותטמא בנגעים פדי לארוג ממנו ג' על ג' שתי וערב בין שהי פולו שתי או פולו ערב.

היתה הפקעת מחוברת מחוטין פסוקין אינה מטמאה בנגעים עכ"ל. ואי נימא פדברי הר"ש והרע"ב דפליגי בקשר חיבור.

א"כ איך לא הביא להלכה גוף הדין של קשר חיבור אלא משמע דס"ל לרמב"ם דלא פליגי בקשר חיבור אלא דת"ק נקט למלתו פקעת מקובצת מחוטין פסוקי וממילא נשמע דאחת לית לן בה.

ור' יהודא הוסיף אפי' פסוקת אחת. אלא דהמג"א נמשך אחר פי' הר"ש הרע"ב ויש לו על מי לסמוך וכמ"ש כ"ת.

ומאי דקשי' לי למר אמאי לא מדמה להחמיר. הנה בחבורי פלים לטוןמאה וטהר' אין למדין זה מזה.

דאילו בחבל שקשור בקנפה אמרי' דאינו חיבור ובחבל שקשור בחרם אמרינו דהוי חיבור וכמ"ש הרמב"ם פ"כ מהל' פלים ו"ל החוט שהשילו למחט אפי' קשור משני צדדי אינו חיבור כו'.

חבל שקשור בחרס אפי' מאה אמה פולם חיבור אחד. קשר בו חבל אחד מן הקשר ולפנים חיבור מן הקשר ולחוץ אינו חיבור.

החבל שקשור בקנפה אינו חיבור אא"כ תפר עכ"ל. והוא מתוספתא.

ומבואר דלפעמים ראו חז"ל לעשות חיבור ע"י קשר ולפעמים אינו חיבור ובמקום שהוא צורך הפלי הוי חיבור בקשר חיבור לפלי. ובמקום שאינו צורך הפלי לא הוי חיבור לפלי ע"י הקשר ואין זה ענין לקשר חוט של ציצית דנדאי צריך החוט לציצית והקשר מחברו: (א) ומ"ש כ"ת דלמא כתב בתפילין ולמדין משם לשאר דוכתי.

נדאי דתפילין שאני דבעי קשירה תמה. ולפי פירש"י במנחות דף ל"ה קשירה תמה היינו שיהי' קשירה נאה ואם יש קשר אחר ברצועה מלבד הקשר שקושרין בראש לא הוי קשירה יפה ע"ש וא"כ בשאר דוכתי דלא בעי יפה ונאה אין למדין ממנו.

וגם ללשון אחר שפירש"י שם הקשירה תמה רצועה שלמה ולא קשורה נמי לא שייך למילף מיני' לשאר דוכתי דהא במנחות שם בעי לה מהו למתפרי' ועיילי לתפירה לגו ופירש"י שלא יראה ותהא פשלמה.

ובחיבורי פלים פשיטא דמהני תפירה וכדתנן במס' מקנאות בחבל שקשור בקנפה אינו חיבור אא"כ תפר וכ"כ הרמב"ם הבאתיו לעיל ואין חילוק בין נראה התפר מבחוץ או לא ואפי' נראה התפירה מבפנים דעת רש"י להחמיר גבי תפילין אלא נדאי דאין למדין מתפילין לשאר דוכתי דהכא מצנתו בכף: ומה שהקשה כ"ת עוד.

ונ"ל ביו"ד סי' צ"ח בש"כ ס"ק י"ז או שאינו ב"י כו' פגון אם ניער פזית בפשר ואח"כ ביאורו פזית חלב א"צ ששים אלא פנגד השני זיתים עכ"ל. אבל צלע"ג למה יהיה צריך ששים נגד הב' זיתים ליסגו בס' נגד זית א' דטעם בפשר אינו דומה לטעם חלב וא"כ הגם אם נאמר נעשה נבילה והיתר נהפך לאיסור לא יהיה יותר גרוע מחלב ודם שהם איסורי דאורייתא ותייב פרישות ואפ"ה האחד מבטל טעם האיסור של חבירו.

ושאלתי קושלי' זו לכמה גדולי ישראל ולא מצאתי טעם נכון לחלק ביניהם אלא בדוחק גדול ואינו מתקבל לשומעין עכ"ל: הגה בזה הסכימו כל הפוסקים דחלב ודם מבטלין זא"ז ע"י ביטול ובכה"ג ביו"ד סי' צ"ח כתב בשם בני שמואל ליישב מה שהקשו על הטור דפסק בחלב ודם ש'מבטלין זא"ז וסג' בני"ט היתר ונהרי הרמב"ם פסק דאיסורין אין מבטלין זא"ז.

וכת' דהרמב"ם מודה לדינא דהרא"ש והטור פינן דליפא טעמא וע"ש וא"כ מה לי ב' איסורין מ"ל איסור אחד פינן דשני איסורין נמי אין מבטלין זא"ז ואין ההיתר אלא בשביל שלא נרגיש טעם האיסור והטעם בטל א"כ באיסורא נמי כל שטעמן חלוקין מבטלין זא"ז: ובפרישה ביו"ד סי' כ"ז כתב שיש מפרשין החלוק והנפקותא שבין נבילה וטריפה לענין איסורין מבטלין זא"ז דכל שהן שני שמות מבטלין זא"ז כמו חלב ודם אבל כל שהוא מאיסור אחד אין בו ביטול ולזה כתב הטור דיני נבילה ודיני טריפה בכדי שיהי' בו משני שמות ולא יצטרפו לאיסור.

נדחה דבריהם דלא אמרו איסורין מבטלין זא"ז אלא פהאי דסי' צ"ח שחלוקין בטעמן אבל כל שהוא טעם אחד לא ע"ש. וכ"כ פר"ח ביו"ד סי' ל"ג להשיג בזה על הב"ח ע"ש.

ובתב"ש סי' ל"ג כתב ליישב דברי הב"ח והוא דס"ל לב"ח דאיפא בבהמה מילי דחלוקין בטעמן פגון כבד ובשר וכדומה וראוי שיבטלו זא"ז בטעמן רק משום דהו' משם א' ס"ל דמ"מ אין מבטלין זא"ז דדוקא איסורין חלוקין פגון זה משום נבילה וזה משום טריפה א"נ דם וחלב קי"ל דמבטלין זא"ז אבל איסור א' החלוק בטעמו אין מבטלין זא"ז וא"כ איפא נ"מ טובא.

ואע"ג דבאו"ה פלל כ"ד אינו משמע פן אינו מוכרח ע"ש עכ"ל. ונ"ל או"ה פלל כ"ז דין י' איסורין שאינן שווין בטעמן אף ששניהם מלאו אחד או משני לאונן שמצטרפין למלקות כמ"ש הר"מ פ"ד מ"א מ"מ בטעם לא שייך צירוף עכ"ל.

ומזה משמע דאפי' מלאו אחד כל שחלוקין בטעמן נמי לא שייך צירוף: אמנם אפשר לומר דוקא שני איסורין ממש אלא שנקלו בלאו אחד בזה הוא דלא מצטרפי פינן דכל איסור בפ"ע בטל א"כ ליפא איסו' פלל.

דהתורה לא פללה את האיסורין להצטרף למלקו' אלא כשפל א' בפ"ע אסור. וכשאכל ב' האיסורין ביחד פללתן התורה בלאו א'.

אבל אם כל אחד בפ"ע בטל א"כ לא נקלו פלל ע"י הלאו. ע"ד הדמיון פגול ונותר פללתן התורה בלאו אחד לא יאכל כי קודש הם פדאי' בפסח' פ' כ"ש דף כ"ד ע"ש.

ובזה פשפל אחד בפ"ע בטל ברוב וליכ' לא פיגול ולא נותר וא"כ לא נכללו בלאו א' דלא יאכל אבל איסור אחד ממש כגון גבילה וחלוקין בטעמן זה פשר וזה כבד בזה י"ל דאף דחלוקין בטעמן לא בטילי ונראה ראי' לזה מדברי תוס' פ' פל הזבחים דף ע"ח ד"ה הפיגול והנותר.

ונ"ל וא"ת והתנן הפיגול והנותר כו' אבל לאכילה מצטרפין דתנא ר"א אומר לא יאכל פי קדש הם כל שבקודש פסול בא הפתוב ליתן ל"ת על אכילתו. וי"ל התם בדלא מייערב אבל הכא דמייערב בטל דאיסורין מבטלין זא"ז עכ"ל ומוכח מזה דכל שלאונן חלוקין והתורה הקרא וערבה לצירוף מלקות בכזית ע"י לאו אחד הפולל שניהם כל שנתערבו נתבטלו זה בזה וליכא איסור בפ"ע וממילא ליכא צירוף כיון שפבר נתבטלו זה בזה.

איברא נראה דאפי' לאונן שנקללו בלאו אחד נמי הוי פאיסור אחד ממש ואין מבטלין זא"ז. מהא דאי' בע"ז פ' השוכר דף ס"ו.

חמרא חדתא בעינבי כו' אפי' אמר בטר טעמא רבא אמר בטר שמא. אמר אפי' מנא אמנא לה דבטר טעמא אולינן.

דתנן תבלין שנים ושלשה שמות והן מין א' או שלשה מינין איסורין ומצטרפין ואמר חזקי' הכא במיני מתיקה עסקינן אי אמרת בשלמא בטר טעמא פולהו חד טעמא אית להו אלא א"א בטר שמא אולי' האי שמא לחוד והאי שמא לחוד ורבא אמר לך הא מני ר"מ היא דאמר ר"מ מנין לכל איסורין שבתורה שמצטרפין שפאמר לא תאכל כל תועבה כל שתעבתי לך הרי הוא בכל תאכל ע"ש.

וכיון דאיסורין שנקללו בלאו אחד מבטלין זא"ז פדברי התוס' דפ' פל הזבחי' ה"ל קשה היכי מהני לאו דכל תועבה לאיצטרופי. א"ו מוכח דכיון שנקללו בלאו אחד ה"ל פאיסור אחד לגמרי ומצטרפין יחד לאסור הקדירה כיון דהוי בקדירה איסור תועבה.

וה"ה לדידן היכא שנקללו שני איסורין בלאו אחד מצטרפין אפי' ע"י תערובת וה"ל פאיסור אחד ממש: והא דפ' פל הזבחי' מיירי לענן מלקות. והוי ס"ד דתוס' בקושיותם שיהיו לוקין על התערובות משום לאו דלא יאכל פי קדש ואע"ג דאין לוקין על לאו שבכללות.

הכא כיון דאיכא בכל חדא וחדא לאו המיוחד בדוכתי' לוקין עלי' וכדמוכרח פ' השוכר דף ס"ו לר"מ דמצטרפין משום לאו דכל תועבה ואע"ג דאין לוקין על לאו שבכללות הכא לקי משום דאיכא בכל חדא וחדא לאו המיוחד בדוכתי' ע"ש בתוס' ד"ה פל שתיעבתי ע"ש ולזה תירצו התוס' דהכא דמייערב בטילי וכונתם דכל לאו המיוחד בדוכתי' מתבטל ולא נשאר רק לאו הפולל והיינו לאו דלא יאכל פי קדש ועליו אין לוקין דה"ל לאו שבכללות.

כיון דלאו המיוחד נתבטל. אבל לענן איסור אין ה"נ אע"ג דחלוקין בלאונן כל שנקללו בלאו אחד מצטרפין לאסור ע"י לאו הפולל והוי כמו איסור אחד וכדמוכח מההך דכל שתיעבתי לך דנעשה איסור תועבה בקדירה וכמ"ש.

והתוס' דנבחי' לא פתבו אלא לענין מלקות וכמ"ש: ב') וע"ש בתוס' שתיקצו עוד דהך דריש לקיש מיירי בהתרו בו משום פגיגול ונותר ולא לקי משום לאו דלא יאכל כי קודש פיון שלא התרו בו משום אותו לאו.

עוד תיקצו דהתם אין לוקין על לאו שבבבילות ע"ש וכוונתם למ"ש דאפי' את"ל דכיון שבבבילות לאו אהד אינו מתבטלות אפי' עירבן היינו אותו לאו הפולל אינו מתבטל וא"כ אין פאן אלא לאו שבבבילות ולא לקי וכמ"ש וענין תוס' פ' פל שעה דף כ"ד ד"ה אין לוקין על לאו שבבבילות: והרמב"ם פ"ח מה"ל פסולי המוקדשין פתב הפיגול והנותר והטמא שבבבילות ואכלן חייב אע"פ שריבה מין אהד על חבירו אין מבטלו שאין האיסורין מבטלין זה"ז ע"ש: וראיתי בס' כו"פ סי' צ"ח שכתב בדברי הרמב"ם הפיגול והנותר כו' שאין האיסורין מבטלין זה"ז שלא פתב זה אלא לדוגמא בעלמא דהא פתב הפיגול והנותר מצטרפין ע"ש ולפמ"ש אין זה גושני' דהרי פתבו התוס' ה"ל דדוקא בדלא מייערבי מצטרפי' אבל היכי דמייערבי מיבטל בטיל וכמ"ש בפניאור דברייהם לזה הוכרח רמב"ם לומר דאיסורין אין מבטלין זה"ז ובס' פרי מגדים בשער התערובת הביא דברי תב"ש הנזכר וז"ל הבין התב"ש דמלאו אהד היינו איסור אהד ואני תמה על רב מובהק שדרכו לדייק הרבה איהו יאמר זאת שהרי פתב שם או"ה זית בשר וזית גבין' לנ"ט של היתר אף דמצטרפין למלקות ונשובין פאיסור אהד מ"מ הואיל ולא נאסרו מקודם לא נאסרו כו' והשתא הדברי' ק"ו אם בב"ח שנאסרו מצטרפין אף שאין טעמן שוין כ"ש נבילה ונבילה אף שאין טעמן שוין ומ"ש מקודם מלאו אהד היינו פגיגול ונותר כו' אף דלאו א' מ"מ חלוקין בשמן זה פגיגול וזה נותר וכל שחלוקין בטעמן אין מצטרפין הא מלאו א' ממש וחד שמה נבילה ונבילה אף דחלוקין בטעמן מדרבנן עכ"פ איסורא איכא כמו בב"ח שנאסר מקודם עכ"ל: ומתוך מה שכתבנו לעיל נתבאר דלית' לחלוק זה מהך דפרק השוכר דף ס"ו דקאמר הא מני ר' מאיר כו' ועוד דלישנא דאו"ה שכתב אף ששניהן מלאו א' או משני לאוין שמצטרפין למלקות א"כ משמע דמלאו א' היינו איסור אהד ממש.

דאילו פגיגול ונותר היינו שני לאוין שמצטרפין למלקות: אמנם בעיקר דבריה' מ"ש הפריש' והב"ח והפר"ח והתב"ש בענין נבילה וטריפה דה"ל שני שמות ומבטלין זה"ז תמה אני מאד איהו נעלמו מהני רבנותא דברי הרמב"ם פ"ד מה"ל מאכלות אסורות וז"ל כל איסורין שבתורה אין מצטרפין כו' כל הנבילות מצטרפות זו עם זו ונבילה מצטרפת עם טריפה כו' זה הפלל כל שאיסורין בלאו א' מצטרפין בשני לאוין אין מצטרפין חוץ מנבילה וטריפה הואיל והטריפה תחלת נבילה היא עכ"ל וכיון דנבילה וטריפה מצטרפין ה"ל פלאו אהד כמו נבילה ונבילה וכבר אמרנו שאין לחלק בין איסור אהד ממש לשני לאוין שנצטרפו דאסור הוא משם אהד דמצטרפי: ובפרישה ביו"ד סי' צ"ח פתב להדיא בפגיגול ונותר פיון שמצטרפין למלקות צריף ששים נגד כל האיסור ע"ש.

נהרי נבילה וטריפה נמי מצטרפין וה"ל כמו איסור תועבה לר' מאיר וכמ"ש: אמנם נושאי כלי הרמב"ם ז"ל לא גילו לנו מקור הדין הזה מהיכן יצא לו לרבינו ז"ל דנבילה וטריפה מצטרפין ובמגדול עוז פתב שם ז"ל.

וכן בהמה טמאה עד תחלת נבילה היא במסכת מעילה פ' קדשי מזבח דף ט"ז ע"ש. ולא
מצאתי שם במס' מעילה רמז מזה לענין נבילה וטריפה.

אבל אחר החיפוש מצאתי ת"ל בספרי פ' ראה שם. לא תאכל כל נבילה אין לי אלא
נבילה טריפה מנין תלמוד לומר נבילה כל נבילה ע"ש.

והיינו דה"מ למיכתב לא תאכל נבילה וכתב כל נבילה לרבות הטריפה דה"ל תחלת
נבילה ומש"ה מצטרפין נבילה וטריפה דאתין מלאו אחד: ובפרישה ביו"ד סי' צ"ח פתב
על דברי הטור במ"ש פזית חלב וכזית דם כו' מבטלין זא"ז דנקט הטור חלב ודם שהם
שני איסורין אבל הפיגול והנוטר שמצטרפין אין מבטלין זא"ז ע"ש ואע"ג דבש"ס
בזבחים דף ע"ח משמע בפיגול ונוטר אי לאו דאיסורין אין מבטלין זא"ז הני בטל חד
בזבחי' משום דהתם מייירי למלקות דבעי' לאו המיוחד בדוקתין וכיון דלאו המיוחד בטיל
תו לא לקי משום לאו דלא יאכל פי קודש פנין דהוא לאו שפבללות אבל לענין איסור
נדאי דמצטרפי ונעשים שניהם איסור אחד ע"י הלאו דלא יאכל פי קודש: אלא דהפרישה
נראה דסותר דברי עצמו מ"ש בסי' פ"ז בפרישה שם לדחות דברי היש מפרשים שפתבו
נפקותא בין נבילה לטריפה לענין איסורין מבטלין זא"ז ודחה דבריהם דלא אמרי'
איסורין מבטלין זא"ז אלא היכא דטעמן חלוקין אבל כל שהוא טעם אחד לא ע"ש.

ומשמע דאם טעמן חלוקין אפי' באיסור אחד מבטלין זא"ז דאל"כ אפתי' נ"מ בין נבילה
לטריפה להיכא דחלוקין בטעמא וכגון בשור וכבד וכמ"ש בתב"ש. א"ו ס"ל להפרישה
דאם טעמן חלוקין אפי' הני איסור א' מבטלין זא"ז ואם טעמן אחד אפי' שני איסורין אין
מבטלין זא"ז: הדרן למלתן במ"ש או"ה דאף ששניהן מלאו א' או מב' לאונן שמצטרפין
כו' מפל מקום בטעם לא שייך צירוף וכבר הראינו לדעת דכל ששניהן מלאו אחד הני
כאיסור אחד ממש ואפ"ה ס"ל לאו"ה דכל שחלוקין בטעמן לא שייך צירוף ובטל הוא
וקושני עצומה היא מה שהרגיש בה בעל פמ"ג ממ"ש או"ה בעצמו גבי בב"ח דדוקא אם
עדיין לא נאסרו הוא דמבטלין זא"ז הא אם נאסרו בתחלה פנין שהן מלאו אחד אע"ג
דחלוקין בטעמן מצטרפין דנראין דברי או"ה סותרין זא"ז: אמנם לענ"ד נראה דיש
לחלק.

והוא דנדאי מין במינו לח בלח אע"ג דליכא טעמא צריף ששים. וז"ל ת"ה הארוך דף
ק"ז צריף ששים לפי שבפחות משיעור זה האיסור נטעם ונרגש בכל ואפי' מין במינו
שאין טעם האיסור נרגש בו מ"מ פנין דבמין בשאינו מינו נרגש החמירו מדבריהם
ואסרוהו עכ"ל.

ומדברי האחרוני' כולם מבואר טעמ' דמין במינו בששי' משום גזירה דמין בשאינו מינו
אף מדברי הרשב"א אלו מבואר דלאו מתורת גזירה אתו עלה אלא משום חומר' ומשום
דפחות משיעור זה האיסור נרגש וכיון דיש בו שיעור הרגשה אע"ג דהכ' במינו אינו
נרגש פנין דיש בו שיעור הרגש בשאינו מינו החמירו עליו ואסרוהו מדבריהם: ומש"ה
בב"ח כל שמתחלה נאסר פנין דאיכא צירוף בטעם דהוא איסור בב"ח וכיון שהאיסור
ע"י צירוף טעמן מש"ה צריף ששי' נגד אלו השני טעמי' דה"ל פחדא איסור' ואע"פ
שאינו נרגש תוף הקדירה לא טעם בשור ולא טעם גבינה אין הדבר תלוי אלא בשיעור

הַרְגֵשׁ וְכָל פְּחוֹת מְשִׁשִׁי שִׁיעוֹר הַרְגֵשׁ הוּא וְאֵע"ג דְּאִינוּ נִרְגֵשׁ בְּשׁוּם מְקוֹם וְאִפִּי בְּשִׁאִינוּ מִינוּ לֹא יִנְרֵגֵשׁ דְּהָא בְּמִינוּ נְמִי הִשְׁתָּא אִינוּ נִרְגֵשׁ.

וְאִינוּ מְשׁוּם גְּזִירָה אִטוּ שִׁאִינוּ מִינוּ וְכַמ"ש בְּשֵׁם הַרְשָׁב"א אֵלָּא כִּינּוּן שֶׁהוּא שִׁיעוֹר הַרְגֵשָׁה אֲסֻרוּהוּ מִדְּבָרֵיהֶם וְהָכִי נְמִי בְּפְחוֹת מְשִׁשִׁים ה"ל שִׁיעוֹר הַרְגֵשָׁה וְאֲסוּר מְדַרְבְּנָן. אֵלָּא דְּבִאִסוּר אֶחָד כְּגוֹן בְּשֵׁר וְכַבֵּד שֶׁל טְרִיפָה שְׁחֵלוּקִין בְּטַעְמָן אֵע"פ שְׁנֹתְבָשְׁלוּ תַחֲלָה ב' זִיתִים הַבְּשֵׁר וְהַכַּבֵּד יַחַד מ"מ כְּשֶׁנִּפְלוּ אַח"כ תוֹף נ"ט זִיתֵי הָיִתָּר נִתְבַּטְלוּ דְּהָא אֵין הַבְּשֵׁר נֶאֱסָר מִחֲמַת הַכַּבֵּד וְלֹא הַכַּבֵּד נֶאֱסָר מִחֲמַת הַבְּשֵׁר אֵלָּא הַבְּשֵׁר נֶאֱסָר מִצַּד עֲצָמוּ שֶׁהוּא טְרִיפָה וְכֵן הַכַּבֵּד טְרִיפָה מִצַּד עֲצָמוּ וּמִש"ה כָּל טַעַם וְטַעַם בִּפ"ע בְּטַל וְלֹא בְּעֵי שְׂשִׁים רַק נִגְד כָּל אֶחָד וְאֶחָד דְּלֹא שִׁיבָה צִירוּף בְּטַעַם אֵלָּא בִּב"ח שֶׁהַתּוֹרָה אֲסָרָה צִירוּף טַעְמָן וְע"י צִירוּף זֶה נַעֲשֶׂה אִסוּר א' וּמִש"ה צִרִיף שְׂשִׁים נִגְד שְׂנֵיהֶם שֶׁהוּא אִסוּר אֶחָד וְאֵע"ג דְּאִינוּ נִרְגֵשׁ כִּינּוּן שִׁישׁ בּוֹ שִׁיעוֹר הַרְגֵשָׁה כָּל שֶׁהוּא בְּפְחוֹת מְשִׁשִׁים אֲסוּר.

וּמִש"ה פֶּתֵב בִּאו"ה דְּכָל שְׂשִׁינֵיהֶן מְלֹאוּ אֶחָד מ"מ בְּטַעַם לֹא שִׁיבָה צִירוּף שִׁאִין הָאִסוּר מִצַּד צִירוּף הַטַּעְמִים אֵלָּא כָּל חֵדָּא וְחֵדָּא אִסוּר בִּפ"ע וְלִכְפֹּה סְגִי בְּשִׂשִׁים נִגְד כ"א בִּפ"ע. אֲבָל בִּב"ח דְּצִירוּף טַעְמָן הוּא הָאִסוּר צִרִיף שְׂשִׁים נִגְד צִירוּף הַטַּעְמִי וְאֵע"ג דְּתוֹף הַקְדִירָה אִינוּ נִרְגֵשׁ.

כָּל שֶׁהוּא פְּחוֹת מְשִׁשִׁים ה"ל שִׁיעוֹר הַרְגֵשָׁה וְאֲסוּר מְדַרְבְּנָן. זֶהוּ הַנִּרְאֶה לַעֲנ"ד.

וְדו"ק: וּמ"ש מַעֲכ"ת וְז"ל בִּאֵה"ע ס' ק"ל כְּתֵב הַב"ש ס"ק כ"ט שְׁלֹא לְחַתְּנוֹם סוֹפֵר לַעֲד כו' עוֹלָה מִזֶּה מִי שְׁנַתְּנוּ שְׂנֵי גִיטִין. אֶחָד ע"י אוֹמֵר אֲמָרוּ וְא' ע"י חֲתָם סוֹפֵר וְעַד מִמ"נ אֶחָד מֵהֶם כְּשֵׁר.

וְדַבְּרֵי דְּבָרֵי תִּימָה אִיף יֵשׁ לְהַכְשִׁיר מִמ"נ דְּלִמ' אוֹמֵר אֲמָרוּ פְּסוּל מְשׁוּם דְּמִילֵי לֹא מִימְסָרֵי לְשְׁלִיחַ וְא"ת א"כ חֲתָם סוֹפֵר וְעַד כְּשֵׁר הִינּוּ אִם הִבְעֵל צִינָה כֹּף אֲבָל כָּאֵן הִבְעֵל אֲמָר אֲמָרוּ לְסוֹפֵר וְיִכְתּוּב וּלִפ' וּפ' וְיִחַתּוּמוּ וְאִם אֵין עוֹשִׂין כֵּן הִגֵּט בְּטַל לְגַמְרֵי לְכָל הַדְּעוֹת שֶׁהָרִי הִבְעֵל לֹא צִינָה כֹּף וְהֵם שִׁנּוּ צוּי הִבְעֵל גַּם מ"ש אַח"כ מִיָּהוּ בְּש"ס מְבֹאָר כו' לִפִּי"ז בְּכַה"ג לֹא שִׁיבָה מִמ"נ הַנִּז"ל פִּי דְּלִמ' מִילֵי מִמְסָרֵי לְשְׁלִיחַ וְא"כ חֲתָם סוֹפֵר וְעַד פְּסוּל מְשׁוּם כְּסוֹפֵר דְּסוֹפֵר וְאוֹמֵר אֲמָרוּ פְּסוּל מְשׁוּם שְׁלֹא יִשְׁפּוֹר עֲדִים.

אֵלָּא אִם גִּירֵשׁ ע"י חֲתָם סוֹפֵר וְאֶחָד ע"י אוֹמֵר וְאַתֶּם חֲתוּמוּ. קִשָּׁה קוֹשְׁתִי הַנִּז"ל הִיאֵף יְכָשֵׁר ע"י חֲתָם סוֹפֵר הָרִי אֲמָר וְאַתֶּם חֲתוּמוּ וְזֶה פְּסוּל דְּלִמ' מִילֵי לֹא מִימְסָרֵי לְשְׁלִיחַ וְאִינוּ יְכוּל לְצוּת לְסוֹפֵר לְכַתּוּב עַל פִּיהֶן עַד שִׁישְׁמַע הַסוֹפֵר מִפִּי הִבְעֵל.

וְא"ת א"כ חֲתָם סוֹפֵר כְּשֵׁר הִינּוּ אִם הִבְעֵל צִינָה כֹּף. אֲבָל כָּאֵן הִבְעֵל לֹא אֲמָר הָכִי שֶׁהָרִי אֲמָר אַתֶּם חֲתוּמוּ וְזוֹ קוֹשְׁתִי גְּדוּלָה וְנִפְלְאָה עַל הַב"ש.

מִכ"ש מַה שְׂפִינִים וְהִכִּי דְּאֲמָר לְשְׁלִשָּׁה שִׁיכְתְּבוּ וְיִחַתְּמוּ מִת א' מֵהֶם י"ל בְּמִקּוֹם עֵיגוֹן שְׁלֹא יִחַתְּמוּ כָּלָל וְיִתְּנוּ בְּפָנֵי ע"מ. הַתִּינַח אִם צִינָה הִבְעֵל לִיתָן בְּפָנֵי ע"מ לְחוּד.

אֲבָל אַחַר שֶׁצִּינָה שִׁיחַתּוּמוּ צִרִיף דוּק אוֹתָן הַעֲדִים לְחַתְּנוֹם וְאִם שִׁנּוּ שְׁלִיחַתָּם הִגֵּט בְּטַל וּמְבוֹטָל וְהַדְּבָרִים קָשִׁים מְאֹד לְהַבִּין וְצַע"ג: הִנֵּה בִּיאוֹר דְּבָרֵי הַב"ש הוּא פְּשׁוּט לִפ"מ שִׁאֲמָרוּ בְּש"ס פ' הַתְּקַבֵּל דָּף ס"ו וְמִי מוֹדָה ר' יוֹסִי בְּאוֹמֵר אֲמָרוּ וְהַתְּנָן כְּתֵב סוֹפֵר וְעַד

כָּשֶׁר וּאֲרִיבֵי חֶתֶם סוֹפֵר שְׁנֵינוּ וְאֲרִיבֵי חֶתֶם מִתְּנִי מִנִּי ר' יוֹסֵי דְאָמַר מִיֵּלֵי לָא מִיֵּמְסָרֵי לְשִׁלִּיחַ וְאֲרִיבֵי מוֹדָה ר"י בְּאוֹמַר אֲמָרוּ נִפְקֵי מִיֵּנִי חוֹרְבָא זְמַנִּין דְאָמַר לְהוּ לְשִׁנִּים אֲמָרוּ לִפ' וְיִכְתוּב וּלִפ' וּפ' וְיִחְתְּמוּ וּמִשׁוּם כְּסוּפָא דְסוֹפֵר חִיִּישֵׁי וּמְחַתְמֵי חַד מִהֵנָּה סְהַדֵי וְסוֹפֵר בְּהַדְיָהוּ וּבְעַל לָא אֲמַר הָכִי כִּינּוּן דְאָמַר מִר כָּשֶׁר וְלֹא תַעֲשֶׂה כּוּן בְּיִשְׂרָאֵל לָא שְׂכִיחַ.

וְלִיחֻשׁ דְלִמ' אֲמַר לְהוּ אֲמָרוּ לְסוֹפֵר וְיִכְתוּב וְאַתֶּם חֶתְמוּ וְאַזְלֵי הֵנָּה מִשׁוּם כְּסוּפ' דְסוֹפֵר וּמְחַתְמֵי לִי לְסוֹפֵר בְּהַדְיָהוּ חַד מִנְהוֹן וּבְעַל לָא אֲמַר הָכִי. אֲמָרֵי הָא נָמִי כָּשֶׁר וְלֹא תַעֲשֶׂה.

הַנִּיחָא לְמ"ד כָּשֶׁר וְלֹא תַעֲשֶׂה אֲלֵא לְמ"ד כָּשֶׁר וְתַעֲשֶׂה מֵאֵי אֵיכ' לְמִימַר אֲלֵא ר"י תַרְתִּי קָאָמַר כּוּ. ע"ש: מְבִנְיָא מִזֵּה דְאֵי אֲמָרֵי מִיֵּלֵי לָא מִמְסָרֵי לְשִׁלִּיחַ וְתוּ לִיכ' חֲשֵׁשׁ דְמְחַתְמֵי לְסוֹפֵר בְּלִתֵי יְדִיעַת הַבְּעַל א"כ חֶתֶם סוֹפֵר וְעַד כָּשֶׁר.

וְלִזְנָה פְתַב ב"ש דְמֵי שְׁנוֹתָן ב' גִּיטִין א' ע"י אוֹמַר אֲמָרוּ וְא' ע"י חֶתֶם סוֹפֵר וְעַד. וְכַוְנָתוּ שְׂיִצְוֵהוּ לִב' אֲנָשִׁי שְׂיִכְתוּב א' מִהֶם גִּט וּשְׂנִיָּהֶם יִחְתוּמוּ.

גַּם יֵאמְרוּ לְסוֹפֵר אַחַר שְׂיִכְתוּב גִּט וּלִפ' וּפ' שְׂיִחְתְּמוּ הַגִּט הַשְּׁנִי. וְרִשְׁאֵי לִיתָן ב' גִּיטִין אֵלּוּ לְכַתְחֻלָּה מִשׁוּם דְאָחַד מִהֶן וְדֵאֵי כָּשֶׁר.

וְהוֹסִיף עוֹד לְחַדֵּשׁ בְּמֵי שְׂאָמַר לְשִׁלְשׁ שְׂיַעֲשׂוּ כְרִצוֹן אוֹ שְׂיִכְתְּבוּ הַגִּט בְּעֶצְמָם וְיִחְתְּמוּהוּ בְּעֶצְמָם אוֹ שְׂיֵאמְרוּ לְאַחֲרֵי לְכַתוּב וְלִחְתוּם. וּמַת אָחַד מֵאֵלּוּ הַשְּׁלִישׁ דִּישׁ תַּקְנָה לְכַתוּב גִּט אָחַד ע"י חֶתֶם סוֹפֵר וְע"י אֲשֵׁאִלוּ הַשְּׁנִים הַקִּיָּמִי 'כְּתוּב א' מִהֶם וּשְׂנִיָּהֶם יִחְתוּמוּ וְעוֹד יֵאמְרוּ לְאַחֲרֵי שְׂיִכְתְּבוּ וְיִחְתְּמוּ גִט שְׁנֵי וְהִשְׁתַּ' מִמ"נ אָחַד מִהֶם כָּשֶׁר דְאֵי חֶתֶם סוֹפֵר וְעַד פְּסוּל א"כ אוֹמַר אֲמָרוּ כָּשֶׁר.

וְכִינּוּן דְעַל שְׂנִיָּהֶם נִתְּן לְהֶם רְשׁוּת כָּשֶׁר לְכַתְחֻלָּה. וְאַח"כ פְּתַב הַב"ש דְלִפ"מ דְאֲמָרוּ עוֹד בְּש"ס דְאָפִי אֵי ס"ל מִיֵּלֵי מִמְסָרֵי לְשִׁלִּיחַ כָּשֶׁר וְלֹא תַעֲשֶׂה כּוּן בְּיִשְׂרָאֵל ר"ל לְכַתְחֻלָּה פְּסוּל שְׂיֵאמְרוּ לִפ' וּפ' וְיִחְתְּמוּ מִשׁוּם שְׂמָא תַשְׁפּוֹר עֲדִים.

אֲבָל אִם אֲמַר אֲמָרוּ לְסוֹפֵר שְׂיִכְתוּב וְאַתֶּם חֶתְמוּ כָּשֶׁר לְכַתְחֻלָּה דְתוּ לִיכ' לְמִיחֻשׁ שְׂמָא תַשְׁפּוֹר עֲדִים דְהָא אֵין הָעֲדִים חוֹתְמִין עַד שְׂיַשְׁמְעוּ מִפִּי הַבְּעַל ע"ש בְּש"ס. וּלִפ"ז לִיכ' הָכֵא הַיְתִיר' לְכַתְחֻלָּה בִּמִמ"נ דְאֵיכ' לְמִימַר דְתַרְנוּיָהוּ פְּסוּלֵי.

דְהַגִּט שְׂהוּא ע"י אוֹמַר אֲמָרוּ פְּסוּל מִשׁוּם חֲשֵׁשׁ דְשִׁמ' תַשְׁפּוֹר עֲדִים וְהַגִּט הַשְּׁנִי שֶׁע"י חֶתֶם סוֹפֵר וְעַד פְּסוּל ג"כ מִשׁוּ חֲשֵׁשׁ דְאוֹמַר אֲמָרוּ לְסוֹפֵר וְיִכְתוּב וְאַתֶּם חֶתְמוּ דְכָשֶׁר וְתַעֲשֶׂה וְכַסְנֻגִית הַש"ס הַנ"ל וּמִסִּיָּים ב"ש דְלִפ"ז צְרִיךְ שְׂיִתָּן גִּט אָחַד ע"י חֶתֶם סוֹפֵר וְעַד וְגַט שְׁנֵי ע"י אוֹמַר אֲמָרוּ לְסוֹפֵר שְׂיִכְתוּב וְאַתֶּם חֶתְמוּ דְהִשְׁתַּ' מִמ"נ אָחַד מִהֶם כָּשֶׁר דְאֵי אֲמַרְתָּ דְאָפִי אֲמָרוּ לְסוֹפֵר וְאַתֶּם חֶתְמוּ לֹא תַעֲשֶׂה א"כ תוּ לִיכ' שׁוּם חֲשֵׁשׁ וּפְשִׁיט' דְחֶתֶם סוֹפֵר וְעַד כָּשֶׁר לְכַתְחֻלָּה: וּלִפ"ז נִרְאֶה דַה"ה בְּאוֹמַר לְשִׁלְשָׁה כְּתָבוּ וְחֶתְמוּ אוֹ אִם תַרְצוּ אֲמָרוּ לְאַחֲרֵי שְׂיִכְתוּבוּ וְשְׂיִחְתְּמוּ וּמַת א' מִהֶם שְׂיִכְלוּ לְעֲשׂוֹת שְׁנֵי גִיטִין.

הָאָחַד יְכַתוּב אָחַד מִהֶם וְיִחְתְּמוּ שְׂנִיָּהֶם דַה"ל חֶתֶם סוֹפֵר וְעַד. וְהַשְּׁנִי יִצוּ לְאַחַר לְכַתוּב וְיִחְתְּמוּ ג"כ אֵלּוּ הַשְּׁנִים הַקִּיָּמִים דְהִשְׁתַּא חַד מִנְהוֹן כָּשֶׁר מִמ"נ דְכִינּוּן שְׁנוֹתָן לְהֶם רְשׁוּת לְאוֹמַר לְאַחֲרֵי כְּתָבוּ וְחֶתְמוּ יְכוּלִין לְעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ עַל הַכְּתִיבָה וְיִהְיוּ הֵם בְּעֶצְמָן עֲדֵי חֶתְמִיָּה

דאין סבֿרא לומר שֿהקפיד הבעל בְּנִתְיַנַּת הַרְשׁוּת לומר לְאַחֲרֵימָּה שִׁיְהִיו אַחֲרֵימָּה דְּנִקְא עֲדֵי הַחֲתִימָה ג"כ שִׁיְהִיו נָתַן לָהֶם רְשׁוּת שִׁיְכַתְּבוּ וְיִחְתְּמוּ בְּעֶצְמָם ג"כ.

א"כ מְמִילָא יְכוּלִין ג"כ לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ עַל הַכְּתִיבָה לְחֹד וְיִחְתְּמוּ בְּעֶצְמָן עַל הַגֵּט. וְכָל זֶה פְּשׁוּט בְּבִיאור דְּבָרֵי הַב"ש וְכֹנֶנְתוֹ: אֲמַנָּם צָרִיךְ לְהַבִּין בְּהָא דְּפָרִיךְ הַש"ס אֵלָא לְמ"ד פֿאָר וְתַעֲשֶׂה מֵאֵי אֵיפָא לְמִימֵר.

פ"י נִיחֻשׁ שְׁמָא יֵאמֵר לְבֵי תְּרֵי אֲמָרוּ לְסוּפֵר שִׁיְכַתְּבוּ וְאַתֶּם חֲתוּמוֹ וּמִשׁוּם פְּסוּפָא דְּסוּפֵר מִחֲתָמֵי לִיה בְּהַדֵּי חַד מְנַהוּן. דק' דְּכִינּוּן דְּאֲמָרוּ לְפָלו' שִׁיְחַתְּמוּ פֿאָר וְלֹא תַעֲשֶׂה א"כ וְדֵאֵי לֹא יִחְתְּמוּ הַסוּפֵר בְּלֹא שְׁמִיעַת הַבַּעַל.

וּבְחִי' פְּנֵי יוֹשִׁיעַ רֵאִיתִי שִׁיְהַרְגִישׁ בְּזָה וְכַתְּבֵי דְּהַסוּפֵר מִשׁוּם פְּסוּפָא לֹא יְדַקְדַּק בְּזָה ע"ש. אֲבָל מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' שָׁם ד"ה מְתַנִּי' מְנִי רַבִּי יוֹסִי מְבֹנְאָר דְּהִיכָא דְּכָשֵׁר וְלֹא תַעֲשֶׂה הַסוּפֵר לֹא יִחְתְּמוּ בְּלֹא שְׁמִיעַת הַבַּעַל ע"ש.

וּבפ"י רוֹצֵה לְמַחֲנֹק שָׁם בְּתוֹס' וְהוּא דְּחֹסֵק גְּדוּל ע"ש: וְלָכֵן נִרְאֶה דְּלְמ"ד וְאַתֶּם חֲתוּמוֹ פֿאָר וְתַעֲשֶׂה דְּלֹא חִיְשִׁינּוּ שְׁמָא תִּשְׁכַּח עֲדִים עַל הַכְּתִיבָה פִּינּוּ דְּלֹא מְהַנִּי לָהּ הַכְּתִיבָה בְּלֹא הַחֲתִימָה.

א"כ מַה"ט גַּם עַל הַחֲתִימָה פֿאָר וְתַעֲשֶׂה כְּשֵׁלֹא אָמַר וְיִתְּנוּ הֵם אֵלָא תְּנוּ אֲתֵם פִּינּוּ דְּחֲתִימָה בְּלֹא נְתִינָה לָהּ מְהַנִּי לָהּ. וְלֹא חִיְשִׁינּוּ שְׁמָא תִּשְׁכַּח עֲדִים שִׁיְאֲמָרוּ לְאַחֲרֵימָּה בְּשֵׁם הַבַּעַל לְכַתְּבוּ וְלִחְתְּמוּ וְהֵם בְּעֶצְמָם יִתְּנוּהוּ לָהּ דְּהָא מַעֲשֶׂה לֹא עֲבָדֵי וְאִם יֵאמְרוּ לְאַחֲרֵימָּה לִיתָן ג"כ לֹא יִשְׁמְעוּ דְּהָא פֿאָר וְלֹא תַעֲשֶׂה כּוּ.

וְכֹן מְבֹנְאָר לְהַדִּיא בְּחִידוּשֵׁי הַרְמְב"ן שָׁם דְּהָא דְּאֲמָרֵי וְאַתֶּם חֲתוּמוֹ פֿאָר וְתַעֲשֶׂה הִינּוּ וְאַתֶּם תְּנוּ. וְהָא דְּאֲמָרֵינּוּ אֲמָרוּ לְסוּפֵר שִׁיְכַתְּבוּ וּלְפ"י וּפְלו' שִׁיְחַתְּמוּ דְּכָשֵׁר וְלֹא תַעֲשֶׂה לְכ"ע הִינּוּ כְּשֵׁי בְּכָלל חֲתִימָה נְתִינָה כְּגוֹן אֲמָרוּ לְפָלו' שִׁיְכַתְּבוּ וּלְפָלו' וּפְלוֹנֵי שִׁיְחַתְּמוּ וְיִתְּנוּ.

אֲבָל אִם אָמַר אֲמָרוּ לְפ"י שִׁיְחַתְּמוּ וְאַתֶּם תְּנוּ פֿאָר וְתַעֲשֶׂה דְּבִזָּה תּוּ לֹא שִׁיְיָךְ שְׁמָא תִּשְׁכַּח עֲדִים לְכָד פִּינּוּ דְּלִיכָא עֲדֵי נְתִינָה: וְנִיחָא בְּזָה לִיְיָשׁב מֵאֵי דְּקִשְׁי' לִי בְּחִידוּשֵׁי פְּנֵי יוֹשִׁיעַ שָׁם בְּתוֹס' ד"ה כְּתִב יָדֵן הוּא אוֹ כְּתִב הַגֵּט הוּא שְׁפִירְשׁוּ דְּכִינּוּן דִּס"ל לְשִׁמּוּאֵל אֲמָר אֲמָרוּ פֿאָר וְחַתְּמוּ סוּפֵר וְעַד פְּסוּל וְכִשְׁאוּמֵר הַבַּעַל לְשָׁנִים כְּתִבוּ וְתְּנוּ בְּנִדְאֵי פְּנוּנְתוֹ שִׁיְצָרְפוּ עִמָּהֶם עוֹד אֶחָד וְכִאֲיִלוּ פִּירְשׁ כֹּן וְקַמְבַּעֲנִי לִיה בְּמֵאֵי נִיחָא לְבַעַל טְפִי אֵי בְּצִירוּף הַכּוֹתֵב אוֹ בְּצִירוּף חֲתִימַת עַד א' שִׁיְיָךְ ע"י אֲמָר אֲמָרוּ ע"ש בְּתוֹס'.

וְקִשְׁי' לִי לְפ"י דְּפִשְׁטָא דְּנִדְאֵי רוֹצֵה הַבַּעַל שִׁיְיָךְ הֵם הַחֲזוּתִים וְעַל הַכְּתִיבָה יְצָרְפוּ אֶחָד מִן הַשּׁוֹק דְּהוּי פֿאָר וְתַעֲשֶׂה מִשָּׂא"כ אִם יְצָטְרַף אֶחָד מִן הַשּׁוֹק עַל הַחֲתִימָה יִהְיֶה פֿאָר וְלֹא תַעֲשֶׂה ע"ש.

וּלְפ"י שָׁם גַּם לְעַנְיֵן הַחֲתִימָה הוּי פֿאָר וְתַעֲשֶׂה כְּמוֹ בְּכַתְּבוּהָ פִּינּוּ שְׁאֲמַר וְאַתֶּם תְּנוּ וְכַמ"ש. וּלְפִי שְׁנִרְאֶה מְדַבְּרֵי הַב"ש שִׁיְיָךְ הָיָה לְפָנָיו חִידוּשֵׁי הַרְמְב"ן ז"ל כְּתִבְתִּי זֶה: ג') וְהָא שִׁיְיָךְ מְכ"ת בְּהָא דְּכְתִב הַב"ש בְּאוּמֵר לְשִׁלְשָׁה כְּתִבוּ וְחַתְּמוּ וּמֵת אֶחָד מֵהֶם בְּמִקּוֹם עֲגוּן שִׁיְיָךְ לְחַתְּמוֹ וְיִתְּנוּ בְּפָנֵי ע"מ דְּהָא הוּי שִׁיְיָךְ מִצּוּוֵי הַבַּעַל פִּינּוּ שִׁיְיָךְ לְחַתְּמוֹ.

בְּזֶה נִרְאִין דְּבָרֵי כ"ת וְכֵן מִשְׁמַע בְּתוֹס' שֵׁם בְּסוּגֵי' ד"ה הָא פְּתַב הֲגַט פְּשֵׁר דֵּא ע"ג דְּמִצְאוּ
בְּאַשְׁפָּה פְּשֵׁר לר"מ מ"מ בְּאוֹמֵר כְּתָבו צְרִיכִין בְּעֶצְמָן לְחַתּוֹם וְלִכְתּוֹב לְמ"ד מִלֵּי לָא
מִימְסָרֵי לְשִׁלִּיחַ ע"ש.

וְאַפְשָׁר לְהַגִּיהַ בְּדָבְרֵי הַב"ש בְּאוֹמֵר לְשִׁלְשָׁה כְּתָבו וְתַנּוּ. דְּבִזְהָ וְדָאֵי סְגִי בַע"מ בְּלַחוּד:
(ד') וּמַה שְׁהַקְשָׁה עוֹד מִכ"ת בַּח"מ ס' קמ"ה בַּסַּמ"ע סק"ב הַעִיד הָאֶחָד שְׂאָכַל אַג"ה כּו'
וְלֹא בְּאַתְרָא דְלָא מוֹבְרֵי פִינּוֹן דְּאִין אֶחָד מְעִיד עַל חֲזַקַת ג' שְׁנִים רְצוּפִים וְקָשָׁה לִי טוֹבָא
לְהַבִּין דְּבָרֵי מְאַחַר דְּמִינֵי שְׂלֵא הַכְחִישׁוּ זַא"ז כּו' וְלָמָּה יִגְרַע מֵאִם יֵשׁ שְׂשָׁה עֵדִים עַל
שְׂשָׁה שְׁנִים כָּל אֶחָד מְעִיד עַל שְׁנָה אַחַת דְּמַהֲנֵי מִשׁוּם דְּכָל אֶחָד מְסַהִיד אִמְאֵי דְחֲזִי א"כ
אִם מְעִיד עַל אַג"ה לְחֲשׁוֹב כְּאֵלוּ בָּא עַל כָּל שְׁנָה בַּפ"ע מְאַחַר שְׂלֵא הִיָּה כְּאֵן שְׁנוֹת בַּד"ו
וְלֹא הִיָּה כְּאֵן אֶלָּא שְׁנוֹת אַג"ה וְלָמָּה לֹא מְהַנֵּי הַאי חֲזַקָה וְצ"ע.

עכ"ל: אִמְנָם וְדָאֵי ע"פ שְׁנִים עֵדִים יָקוּם דְּבָר אִמֵּר רַחֲמֵנָא אֶלָּא דְעֵדִים ע"י צִירוּף נְמִי
מְהַנֵּי בַד"מ. וּמַש"ה הִיכָא דְאִיכָא שְׂשָׁה עֵדִים עַל שְׂשָׁה שְׁנִים כָּל א' עַל שְׁנָה אַחַת הָרִי
אָנוּ עוֹשִׂים צִירוּף מְעַד הַמְעִיד עַל שְׁנָה א' וּמְעַד הַמְעִיד עַל שְׁנָה ד' וְכֵן מְעַד הַמְעִיד עַל
שְׁנָה ב' וּמְעַד עַל ה'.

וְכֵן מְעַד הַמְעִיד עַל שְׁנָה ג' וּמְעַד עַל ו' וּמְצַטְרְפֵי לְחֲזַקַת ג' שְׁנִים רְצוּפִים מִשְׂא"כ בְּעַד
הַמְעִיד עַל אַג"ה וְאֶחָד עַל בַּד"ו אִין כְּאֵן שְׁנֵי עֵדִים עַל חֲזַקַת ג' שְׁנִים רְצוּפִים וְאִין כְּאֵן
אֶלָּא עַד אֶחָד אִם אָנוּ אוֹמְרִים שְׂאֶחָד מֵהֶם שְׂקָר א"כ לְדָבְרֵי הַעֵד הַנְּשָׂאָר אִינָם רְצוּפִים
וּמְצִירוּף אִין אָנוּ עוֹשִׂי כִּי אִם מִחֲצִית כְּמוֹ בְּהֵיָא דַּח"מ ס' ל' בְּתַבְעוּ ע"פ ה' עֵדִים אֶחָד
מְעִיד עַל ק' וְא' מְעִיד עַל ר' וְא' עַל ש' כּו' דְּמִשְׁלַם ת"ש ע"ש וְה"ה כְּאֵן וְזֶה פְּשׁוּט ה'):
סִימָן ה' בְּמִרְדְּכֵי פֶּרֶק קַמָּא דְּבִי צִיָּה הַקְשָׁה בְּהָא דְאַמְרֵי בְּמַנְחוֹת פ' ר' יִשְׁמַעְאֵל רַב פְּפָא
וְרַב הוֹנָא בְּרִי' דְר"י אֶכְלֵי חֲדָשׁ בְּאוֹרְתָא דְשִׁיתְסַר נִגְהֵי שִׁיבְסַר קְסָבְרֵי חֲדָשׁ בְּחוּץ לְאַרְץ
דְּרַבְּנָן וְלִסְפִיקָא לָא חִיְיָשִׁינּוּ.

וְהָא חֲדָשׁ ה"ל דְּבָר שְׂיֵשׁ לוֹ מִתִּירִין וְה"ל לְאַסּוֹר כְּמוֹ בְּבִי צִיָּה. וְתִירָץ דְּבִסְפַק קְבִיעָא
דְּיִרְחָא הוֹאִיל וּבְקִיָּאִין אָנוּ ע"כ אָנוּ מְקִילִין.

וְהַר"ר פֶּרֶץ תִּירָץ דְלָא מְקַרֵּי בְּשׁוּם דְּנוֹכְתָא דְבָר חֲחוּזֵר לְאִיסּוּרוֹ לְשְׁנָה הַבָּאָה דְשִׁיל"מ.
וְכ"כ עוֹד פ' כָּל שְׂעָה בְּשֵׁם הַר"ר חַיִּים דְּחַמֵּץ שְׁחוּזֵר לְאִיסּוּרוֹ לְשְׁנָה הַבָּאָה לָא מְקַרֵּי
דְשִׁיל"מ עכ"ל: וּבְפָרֵי חֲדָשׁ יו"ד ס' ק"ב הִבִּיא דְבָרִים אֵלוּ בְּשֵׁם הַמְרְדְּכֵי וּבְשֵׁם הַרִי"ט
ע"ש וּלְפָנֵינוּ אִינּוּ בְּמִרְדְּכֵי רַק בְּגִלְיוֹן בְּשֵׁם חִידוּשֵׁי מְהַר"ם וּבְשֵׁם הַר"ר פֶּרֶץ.

וְכַתֵּב הַפַּר"ח ז"ל דְּבָרֵי הַרִי"ט תְּמוּהֵין בְּעֵינֵי כּו' וְהֵלָּא נוֹלַד וּמְקַצָּה נְמִי חוּזֵר לְאִיסּוּרוֹ
לְשַׁבַּת הַבָּא אֶלָּא שְׂזוֹ הַבִּי צִיָּה תִשְׁתַּרְי אַחַר י"ט לְעוֹלָם מִשְׂא"כ חַמֵּץ שְׂזוֹהַ תְּעַרְוּבוֹת אִם
יִתְקַיֵּים לְשְׁנָה הַבָּאָה חוּזֵר לְאִיסּוּרוֹ.

וְחֲדָשׁ נְמִי זֶה הַתְּבוּאָה לְעוֹלָם תִּשְׁתַּרְי. וְתוֹ יֵשׁ לְתַמְן' דְּאַשְׁתְּמִיטְתִּי תִלְמוּד עָרוּף בַּמַּס'
נְדָרֵי פ' הַנּוֹדֵר מִן הַיָּרֵק דְּגָרְסֵי הֵתָם כָּל דְּבָר שְׂיֵשׁ לוֹ מִתִּירִין כְּגוֹן טְבֵל וְהַקְדָּשׁ וְחֲדָשׁ
לֹא נִתְּנוּ חֲכָמֵי בְּהֶם שְׂיַעוֹר כּו' ע"ש.

וְשֵׁם ס"ק ג' הוֹסִיף לְתַמְן' בְּזֶה וְכַתֵּב ז"ל וְזֶה תִּקְמָה דְאַף אִיסּוּר מְקַצָּה וְאִיסּוּר נוֹלַד חוּזֵר
לְאִיסּוּרוֹ לְשְׁנָה הַבָּאָה כּו' וּמ"מ מְסוּגֵיָא דַּס"פ מְשִׁילִין נְמִי מוֹכַח דְּחַמֵּץ נְמִי מְקַרֵּי דְבָר

שיל"מ. שְׁהָרִי הָעֵיֶסָה עֲצֵמ' אִם יִנְיַחְנָה לְשָׁנָה הַבָּאָה חוֹזֵרֵת וְנֶאֱסָרֵת דְּוָמְנ' דְּחִמְזַן וְאֵעֵפ"כ קָרִי לָהּ דְּשִׁיל"מ עַכ"ל: אָמְנָם לַעֲנ"ד נִרְאָה דְּדַבְרֵי הַמְרָדְכֵי כְּנִים וְלִק"מ.

וְהוּא דְּוִדָּאֵי סָפֵק בִּיצָה הִיָּנּוּ סָפֵק אִם נוֹלַד קִנְדָּם יו"ט אוֹ בִּיו"ט וְכֵן סָפֵק תַּעֲרוּבוֹת שְׁפִיר אֲמָרִינָן עַד שְׁתַּאֲכְלָנָה בְּאִיסוּר ע"י בִּיטוּל תַּאֲכָלָנָה לְמַחֵר בְּהִיתָר גְּמוּר דְּלְמַחֵר תַּשְׁתַּרִי בִּיצָה זֶה עוֹלָם אֲבָל בְּחֻדָּשׁ בְּאוֹרְתָא דְּשִׁיתָסֵר נִגְהֵי שְׁיָבְסֵר אִין הַסָּפֵק עַל הַתְּבוּאָה אִם הִיא חֻדָּשׁ אוֹ לֹא אֲלֵא הַסָּפֵק הוּא בְּיוֹמָא.

אִם הוּא שְׁיָתָסֵר אוֹ שְׁיָבְסֵר וְנָה הַסָּפֵק דְּשִׁיתָסֵר אוֹ שְׁיָבְסֵר חוֹזֵר לְשֵׁנ' הַבֵּא' ר"ל אוֹתוֹ סָפִיק' דְּיוֹמָא חוֹזֵר לְסָפִיקוֹ לְשָׁנָה הַבָּאָה וְה"ל דְּוָמְנ' דְּחִמְזַן שְׁחוֹזֵר לְאִיסוּרוֹ לְשָׁנָה הַבָּאָה וְכֵן סָפִיקָא דְּיוֹמָא נְמִי חוֹזֵר.

אֲבָל גְּבִי בִּיצָה זֶה הַסָּפֵק שְׁנִסְתַּפְקֵנוּ עִתָּה עֲלֵי' לְמַחֵר תַּצָּא מִסָּפִיקָא וְשׁוּב לֹא יֵהִי זֶה הַסָּפֵק חוֹזֵר וְנָה בְּרוּר: וּמ"ש הַפֶּר"ח בְּעֵינֵי הַדִּין שְׁפָתָה הַר"ר חַיִּים גְּבִי חִמְזַן דְּלֹא הָוִי דְּשִׁיל"מ פִּינּוֹן שְׁחוֹזֵר לְאִיסוּרוֹ.

וְדַחֵי לִי הַפֶּר"ח מְהֵא דַס"פ מְשִׁילִין דְּעֵיֶסָה עֲצָמָה אִם יִנְיַחְנָה לְשָׁנָה הַבָּאָה תַּחֲזוֹר לְאִיסוּר' כּו' וְכִנְנָתוֹ בְּהֵא דְּפֶרִיף הֵתָם וְלִבְטֹל מִים וְנִמְלַח לְגַבֵּי עֵיֶסָה וּמְשַׁנֵּי מְשׁוּם דַּה"ל דְּשִׁיל"מ וְהֵתָם עֵיֶסָה עֲצָמָה חוֹזֵרֵת וְנֶאֱסָרֵת לְשָׁנָה הַבָּאָה: וְלַפְעַנ"ד אִינוּ רְאִיָּה כָּלֵל.

דְּהֵתָם תְּנּוּ הָאִשָּׁה שְׁשֹׂאֲלָה מִים וְנִמְלַח לְעֵיֶסְתָּה הָרִי הוּא כְּרַגְלֵי שְׁתִּיָּהוּ וְלֹא בְּטִיל לְגַבֵּי עֵיֶסָה דַּה"ל דְּשִׁיל"מ. וְהֵתָם הַמִּים וְהִמְלַח לֹא יַחֲזְרוּ לְאִיסוּרָן דְּהֵא אִין הָאִיסוּר שֶׁל הַמִּים וְהִמְלַח אֲלֵא מְשׁוּם שְׁקֵנוּ שְׁבִיתָה אֲצֵל בְּעֲלִיָּהוּ וְאִם"כ הֵן כְּרַגְלֵי הַשְּׂוֹאֵל וְא"כ לְשִׁבְתָּ הַבָּאָה הָרִי הֵן לְגַמְרֵי כְּרַגְלֵי בְּעֵלְתָּ הָעֵיֶסָה.

וְאִפִּי' תִּימָא דַמ"מ אִיסוּר תַּחֲוּמִין יֵשׁ עֲלֵיהֶן כְּלוּמֵר שְׁאִם יִהְיֶה עֲרוּבוֹ לְמַזְרַח יֶאֱסְרוּ לְמַעְרָב זֶה לֹא מְקַרֵי חוֹזֵר לְאִיסוּרוֹ דְּדוֹקָא גְּבִי חִמְזַן שְׁנַתְעַרְב אֲמָרִינָן דְּבִטֹל וְלֹא הָוִי דְּשִׁיל"מ לֹמֵר עַד שְׁתַּאֲכְלָנוּ בְּאִיסוּר אֲכֹל בְּהִיתָר פִּינּוֹן שְׁנָה הַתַּעֲרוּבוֹת לֹא יַעֲמוּד לְעוֹלָם בְּהִיתָרוֹ וְלְשָׁנָה הַבָּאָה יַחֲזוֹר לְאִיסוּר וְשׁוּב אִתָּה צְרִיף לְבִטְלוֹ וְכִינּוֹן שְׁכֹן גַּם עִתָּה יֶאֱכְלוּ ע"י בִּיטוּל.

אֲבָל גְּבִי מִים וְנִמְלַח שְׁנַתְעַרְבוּ בְּעֵיֶסָה. לֹא תַתְחַלֵּק עוֹד וְלֹא יַחֲזְרוּ הַמִּים וְהִמְלַח לְגַבֵּי בְּעֵלִים דְּשֹׂאֲלָה זֶה לֹא הִדְרָא בְּעֵינֵי' אֲלֵא מִים וְנִמְלַח אַחֲרֵים יַחֲזוֹר לְבְּעֵלִים.

וְא"כ כְּשִׁיָּהֵי אִיסוּר תַּחֲוּמִין עַל הָעֵיֶסָה מִחֲמַת רַגְלֵי הַבְּעֵלִים כָּל הָעֵיֶסָה תִּיָּאֵסֵר וְלֹא יִהְיֶה בּוֹ דִין בִּיטוּל. וְא"כ לְעַנְיָן בִּיטוּל מִים וְנִמְלַח לְגַבֵּי עֵיֶסָה שְׁפִיר אֲמָרִינָן דַּה"ל דְּשִׁיל"מ וְעַד שְׁתַּאֲכְלָנָה בְּאִיסוּר ע"י בִּיטוּל תַּאֲכָלָנָה בְּהִיתָר לְמַחֵר בְּלֹא בִּיטוּל וְאִם אִם"כ תַּאֲסֵר עוֹד הָעֵיֶסָה.

הִנֵּה תַאֲסֵר כְּוָלָה וְלֹא יִהְיֶה בָּהּ בִּיטוּל מְשֵׂא"כ בְּחִמְזַן שְׁנַתְעַרְב לִיכָּא לְמִימֵר עַד שְׁתַּאֲכְלוּ בְּאִיסוּר ע"י בִּיטוּל אֲכֹל בְּהִיתָר פִּינּוֹן דְּלֹא יַעֲמוּד לְעוֹלָם בְּהִיתָרוֹ וְשׁוּב יֶאֱסֵר לְשָׁנָה הַבָּאָה וְתַצְטַרְף לְבִטְלוֹ עוֹד בְּרוּב.

אֲבָל מַה שְׁתַּאֲסֵר הָעֵיֶסָה כּוּל' זֶה לֹא מְקַרֵי חוֹזֵר לְאִיסוּרוֹ פִּינּוֹן שְׁלֹא יֵהִי בּוֹ עוֹד תּוֹרַת בִּיטוּל: וְאִם הִנֵּה לָהֶם עֵיֶסָה בְּשׁוֹתְפוֹת לְזָה שְׁנֵי חֲלָקֵי' וְלְזָה חֲלָק' שְׁלִישׁ כְּתִב בְּשִׁטָּה

מקובצת ס"פ משילין דלא מבטלי והוא פרג ל שתיקן ע"ש: ולפמ"ש אפשר לומר לשיטת הר"ח דהכא בטיל ברובו כמו דס"ל בתערובות חמץ דלא מקרי דשיל"מ פינו דלשנה הבאה יחזור לאיסורו ה"ה הכא יחזור איסור התערובות לשבת הבאה למקומו.

ול"ד למים נמלח לגבי עיסה דאינו חוזרין לאיסורן שהרי השאילה המים והמלח ותו לא דקרא בעינא ולשבת הבאה ה"ל פולה עיסה עם המים והמלח דתנא בעלי' ואינו חוזר לאיסור שיהיה צריך ביטול.

משא"כ בשנתפות דגם לשבת הבאה יהיה של שנתפים וצריך ביטול ולא הוי דשיל"מ. אלא דצריך ששים לבטלו כדן שאר ביטול ודו"ק: סימן ו שאילה לברר דיגי זה נזה גורם בחמץ ובע"ז ובשאר איסורין בכלליו ובפרטיו: תשובה גרסי' פ' כל שעה דף כ"ו.

ת"ר תנור שהסיקוהו בקליפי ערלה או בקשין של פלאי פרום חדש יתם ישן יוצן אפה בו את הפת רבי אומר הפת אסורה וחקמ' אומר' הפת מותרת. בשלה ע"ג גחלים ד"ה הפת מותרת והא תניא בין חדש בין ישן יוצן.

ל"ק הא רבי הא רבנו. אימור דשמעית לי' לרבי משום דיש שבח עצים בפת זה נזה גורם מי שמעית לי' אלא ל"ק הא ר' אליעזר הא רבנו.

הי ר' אליעזר כו' אלא ר"א דעצי אשירה דתנו נטל הימנה עצים אסורי' בהנא' הסיק בהן את התנור חדש יתם יוצן אפה בהן את הפת אסורה בהנאה נתערבו באחרות באחרות פולן אסורין בהנאה ר' אליעזר אומר יולף הנאה לים המלח אמרו לו אין פדיון לע"א.

אימור דשמעית לי' לר"א בע"ז דחמירא בשאר איסורין מי שמעית לי' כו' אומר אפיי את"ל זו"ז גורם אסור רבי היינו ר"א ואת"ל דוז"ג מותר שרי איפא דאמרי אפי' למ"ד זו"זג מותר קזירה אסורה דהא קיבלה בישולא מקמי דניתן עצים דהתיירא כו'.

בעא מיני' רמי ב"ח מרב חסדא תנור שהסיקו בעצי הקדש ואפה בו את הפת לרבנו דשרי בקמיית' מהו א"ל הפת אסורה ומה בין זו לערלה אומר רבא הכי השתא ערלה בטלה במקומה הקדש אפילו באלף לא בטיל אלא אומר רבא אי קשי' ה"ק ונלא מעל המסיק וכל היכא דמעל המסי' נפקי להו לחולין.

אמר ר"פ הכא בעצי שלמים עסקינו ואלקבא דר' יהודא דאמר הקדש בשוגג מתחלל במזיד אינו מתחלל מ"ט לאו פינו דלא בר מעילה הוא לא נפיק לחולין ה"נ כו' ע"ש: ובטור יו"ד סי' קמ"ב פתב בשם הרמ"ה דאע"ג דקי"ל זו"זג מותר אכל בע"ז תנור שהסיקו בעצי אשירה והוא תנור חדש יתם ע"ש ומשום דע"ז חמירא ואסור זו"זג.

וכן בתנור ישן שהוסק בעצי אשירה אסורה הפת אפי' אין אבוקה פנגדו. וב"י הקשה מהא דמבאר פ' כל הצלמי' להדיא בההיא גינתא דאנדבלא בובל ע"ז ופסק שמואל דמותר משום דקי"ל כר"י זו"זג מותר ע"ש: ובש"י יו"ד שם ס"ק יו"ד העלה דגם הרמ"ה מודה דוז"ג שרי בע"ז כמו בשאר איסורין וכדאמרי' להדיא פ' כל הצלמי' אלא שדעת הרמ"ה לחלק עצי אשירה משאר איסורין באין אבוקה פנגדו דבשאר איסורין מותר משום דגחלתו ואפרו מותר אכל גבי ע"ז דאפי' גחלתו ואפרו אסור א"כ אפי' אין

אָבּוּקָה פֿאַנגדוּ נְמִי אָסוּר וְלֹא שְׁיִיף לֹאמֵר זװ״ג פֿי הֵיכִי דְבִאָבּוּקָה פֿאַנגדוּ קי״ל הַפֶּת אָסוּרָה וְלֹא הָיָה זװ״ג דְּהָא אֵיפֹא תַנּוּר דְּהִתְרָא אֲלֵא מְשׁוּם דְּקוּ״ל יֵשׁ שְׁבַח עֲצִים בַּפֶּת וְה״ל הַנָּאָה דְּמִינְכֵרָא לֹא שְׁיִיף בִּי תוּ זװ״ג ה״נ הֵיכֵא דְגַחְלִים וְאַפֶּרֶן אָסוּר אֲמַרִי שְׁבַח גַּחְלִים בַּפֶּת וְאַפִּי גְרוּף וְקָטוּם פִּינֵן דְּבַע״ז אֲפָרוּ אָסוּר ה״נ חֲנוּמוּ אָסוּר וְאַמְרִי שְׁבַח גַּחְלִים וְשְׁבַח חֲנוּמוּ בַּפֶּת.

אַבֵּל בְּתַנּוּר חֲדָשׁ שְׁהִסִּיקוּ הִסֵּק רֵאשׁוֹן בְּעֲצֵי אֲשִׁירָה. וְאַח״כּ הִסִּיקוּ בְּעֲצֵי הַיֶּתֶר אַפִּי הַרמ״ה מוֹדָה דְּהַפֶּת מְוַתֶּרֶת דַּה״ל שְׁפִיר זװ״ג דְּאִין שְׁבַח תַנּוּר בַּפֶּת.

זֶהוּ תַנּוּרָא דְּבָרֵי הַשֵּׁׁף: וּבְפָרִי חֲדָשׁ שְׁם הַקֶּשֶׁה דְּלִפּ״ז מֵאֵי תְּבַעֵי לִי בְּשׁ״ס בְּתַנּוּר שְׁהִסִּיקוּ בְּעֲצֵי הַקֶּדֶשׁ לְרַבְּנָן דְּשָׂרֵי בְּקַמְיִתָּא. הָא לֹא שָׂרֵי בְּקַמְיִתָּא אֲלֵא מְשׁוּם דְּסָבְרֵי אִין שְׁבַח עֲצֵי בַּפֶּת דְּשִׁלְהֶבֶת אֵינָהּ בָּאָה אֲלֵא מִן הַמְּשֻׁהוּ הַנְּשָׂרָף כַּמ״שׁ תּוֹס׳ שְׁם בְּסוּגָנִי וּבְהַקְדָּשׁ אָסוּר א״כ יֵשׁ שְׁבַח גַּחְלִים בַּפֶּת עַכ״ל ע״שׁ: וּכְבָר הַקֶּשֶׁה קוּשְׁנֵי זוּ מְהַרְשֵׁׁׁל שְׁם בְּסוּגָנִיא.

וְתִירֵץ דְּמִינְרֵי בְּתַנּוּר גְרוּף וְאַפֶּה בְּחֲנוּמוּ. א״נ דְּמִינְבַעֲנֵי לִי בְּתַנּוּר חֲדָשׁ וְהִסֵּק אַח״כּ בְּעֲצֵי הַיֶּתֶר דַּה״ל זװ״ג וְע״שׁ.

וּבְזֶה מְתִינְשִׁבִים גַּם דְּבָרֵי הַשֵּׁׁף. אֲלֵא דְּאֵי אֲפֻשֶׁר לֹאמֵר כְּתִירוּץ הֵרֵאשׁוֹן דְּנָהִי דְּמִינְרֵי בְּתַנּוּר גְרוּף הָא ס״ל לְשׁׁף דְּהֵיכֵא דְּאַפְרוּ אָסוּר חֲנוּמוּ נְמִי אָסוּר וְחֲנוּמוּ חֲמִיר טְפִי כַּמ״שׁ תּוֹס׳ פְּסָחִי דָּף ע״ה ע״שׁ.

וְכִינֵן דְּבְהַקְדָּשׁ אֲפָרוּ אָסוּר כ״ש חֲנוּמוּ. אִיךָ הַתִּירוּץ הַשְּׂנִי דְּמִינְרֵי בְּתַנּוּר חֲדָשׁ שְׁהִסֵּק הִסֵּק שְׁנֵי בְּעֲצֵי הַיֶּתֶר דְּאִין כָּאֵן שְׁבַח עֲצֵי אוֹ שְׁבַח חֲנוּם רַק זװ״ג לְחוּדֵי עוֹלָה גַּם לְשִׁיטַת הַשֵּׁׁף: אָמְנָם מְדַבְּרֵי הַפֶּסֶף מְשַׁנֵּה נִרְאָה דְּאַפִּי הֵיכֵא דְּגַחְלִתּוּ וְאַפְרוּ אָסוּר מ״מ הַפֶּת שְׁאַפֶּה בַּהּ מְוַתֶּרֶת מְשׁוּם זװ״ג דְּלֹא אֲמַרִי שְׁבַח עֲצֵי בַּפֶּת אֲלֵא בְּאַבּוּקָה פֿאַנגדוּ דְּאֵז ה״ל הַנָּאָה הַנְּפֶרֶת אַבֵּל אִין אָבּוּקָה פֿאַנגדוּ לֹא ה״ל הַנָּאָה הַנְּיַכְרַת אֲלֵא כְּשֶׁאֵר גּוֹרֵם בְּעֵלְמָא וְאַמְרִי בִי זװ״ג מְוַתֶּר.

ע״שׁ פֶּט״ז מַה״ל מְאַכְלוּ אָסוּרוֹ שְׁכַתְּבּוּ ז״ל וַיֵּשׁ לְדַקְדַּק בְּדַבְּרֵי רַבֵּינוּ שְׁכַתְּבּוּ תַנּוּר שְׁהִסִּיקוּ בְּקִלְפֵי עֶרְלָה כו׳ בֵּין חֲדָשׁ בֵּין יָשׁוּן יוּצֵן כו׳ וְאִם בִּישָׁל בּוֹ קוּדֵם שְׁיִוּצֵן בֵּין פֶּת בֵּין תְּבִשְׁיֵל הָרִי זֶה אָסוּר בְּהַנָּאָה כו׳ גְּרַף אֵת כָּל הָאֵשׁ כו׳ ה״ז מְוַתֶּר וַיֵּשׁ לְתַמְוָה לְמָה לֹא חִילַק בֵּין חֲדָשׁ לְיָשׁוּן בְּהֵאֵי דְּגְרַף כָּל הָאֵשׁ וְכֵן בִּישָׁלָה ע״ג גַּחְלִים מְשַׁמַּע דְּלִיתְנָהוּ אֲלֵא בִישָׁן שְׁלֵא צִינְגוּ פִּינֵן דְּאִין אָבּוּקָה פֿאַנגדוּ מְוַתֶּר בְּדִיעֵבַד.

אַבֵּל בְּחֲדָשׁ שְׁלֵא צִינְגוּ אַעפ״י שְׂאִין אָבּוּקָה פֿאַנגדוּ מְשַׁמַּע דְּאָסוּר פִּינֵן דְּהָיָה פְּוֹלָה גּוֹרֵם דְּאָסוּרָא וְאַפֻּשֶׁר לֹאמֵר דְּרַבֵּינוּ סוֹבֵר דְּכָל שְׂאִין אָבּוּקָה פֿאַנגדוּ מְוַתֶּר בְּדִיעֵבַד אַפִּי בְּחֲדָשׁ שְׁלֵא צִינְגוּ לַד״ה מְאַחֵר שְׁפָלוּ עֲצֵי אִסוּר וְהֵכִי דִּינִיק לִישְׁנָא שְׁכַתְּבּוּ גַבֵּי גְרַף כָּל הָאֵשׁ שְׁהָרִי עֲצֵי הָאִסוּר הִלְכוּ וְגַבֵּי בִישָׁלָה ע״ג גַּחְלִים כְּתִבּוּ שְׁפִינֵן שְׁנַעֲשֵׂה גַחְלִים הִלְךְ אִסוּרֵן וַיֵּשׁ הוֹכְחָה לְדַבְּרֵי מְדַבְּעֵי גְמָרָא לְאֹקְמֵי הָא דְּתַנִּי חֲדָשׁ יוּתֵץ כְּרַבֵּי לְמִימְרָא דְּסָבֵר רַבֵּי זװ״ג אָסוּר וְאֵע״ג דְּתַנִּי אֲפִלוּגְתָא דְּרַבֵּי וְרַבְּנָן בְּשׁׁל ע״ג גַּחְלִי ד״ה מוֹת׳ אַלמ׳ אַע״ג דְּהָיָה ס״ל לְרַבֵּי זװ״ג אָסוּר אַפִּי בְּדִיעֵבַד ה״מ כְּשַׁעֲדִינֵן עֲצֵי אִסוּר קִימִים אַבֵּל כְּשַׁפְּלוּ עֲצֵי אִסוּר וְלֹא נְשָׂאֵר אֲלֵא גַּחְלִים אִין כָּאֵן גּוֹרֵם שְׁלֵ אִסוּר וּבְדִיעֵבַד שְׂרֵי עַכ״ל.

ביאור דבריו דבתחלה הוי סבר הכ"מ לומר דהא דבשלה ע"ג גחלים ד"ה מותר לאו משום דהלה איסורו לגמרי אלא משום זוז"ג דאע"ג דגחלתו אסורה פל שאין אבוקה פנגדו לא הוי הנאה הנפרת וה"ל זוז"ג פיון דאיפא נמי תנור דהיתרא ומש"ה קשי' לי בתנור חדש דהוא איסורא ג"כ ואמאי מותר בתנור חדש פשבשלה ע"ג גחלים לזה העלה בכ"מ דהיתרא דגחלים לאו משום זוז"ג אלא משום דהלה איסור.

וכתב עוד שם בכ"מ וז"ל וא"ת בחדש שלא ציננו אע"פ שכלו עצי איסור מ"מ הא איפא תנור דאיסורא וליכא שום גורם דהיתרא ומי גרע מזוז"ג למ"ד דאיסור ואפ"י בדיעבד אסור מדאיכ' מאן דפליג עלי' דלכתחלה ליכא מאן דשרי פמו שנתבאר וי"ל כיון דתנור גופי' אינו איסור עצמו אלא שנגמר בעצי איסור ועצי איסור הלוו להם נמצא שאין פאן איסור פלל ועדיף מזוז"ג ולפ"ז צ"ל דהא דקתני אפה בו את הפת רבי אומר הפת אסורה כו' קאי אחדש וישן שלא ציננו ואבוקת עצי איסור פנגדה הא לאו הכי הפת מותרת אפי' בחדש שלא נתצו ולא ציננו ואפ"י למ"ד זוז"ג אסור מודה בהא דשרי והיננו דקתני בשלה ע"ג גחלים ד"ה מותר פן נ"ל לדעת רבינו ואע"פ שאין נראה פן מדברי המפרשים עכ"ל: ודבריו תמוהין לענ"ד במ"ש דאפי' תנור חדש שלא ציננו ואפ"י למ"ד זוז"ג אסור מודה בהא דשרי והוא פלאי שיהי בתנור חדש שציננו והסיקו בעצי היתר הפת אסורה למ"ד זוז"ג אסור א"כ בתנור חדש שהוסק בעצי איסור ואפה בחומו היכי שרי ומי גרע עצי היתר מחום עצי איסור.

וכיון דהתנור בעצמו הוא איסור א"כ אפי' נימא דחמו של עצי איסור היתרא הוא אפתי ה"ל זוז"ג ואסור למ"ד זוז"ג אסור וגם לגוף הסבא לא ידענא מי הכריחו לכ"מ לזה דהא הרמב"ם פוסק זוז"ג מותר וכיון דגחלים מותרין וכן חומו של תנור מפני שהלה איסורן שפיר ה"ל זוז"ג תנור דאיסורא וגחלים או חום דהיתרא אבל למ"ד זוז"ג אסור נדאי בזה נמי אסור.

ולדברי הכ"מ לא ירדנו וצ"ע פעת: אמנם למדנו מדברי הכ"מ דבתחלה רצה לומר דהא דגחלים מותר לאו משום דהלה איסורן אלא משום דה"ל זוז"ג פיון דאינו הנאה הנפרת ונדוקא למאן דס"ל זוז"ג מותר הוא דאמרי' בגחלים ד"ה מותר.

וא"כ אפי' בגחלים דע"ז דאסירי מ"מ לא נפקי מפלל זוז"ג דכל שאין אבוקה פנגדו ה"ל הנאה שאינה נפרת ולמ"ד זוז"ג מותר ה"נ שרי: איברא מדברי התוס' נראה מבואר דהיכי דגחלים ואפרן אסור ה"ל הנאה הנפרת ואפ"י אין אבוקה פנגדו ע"ש בפסחי' דף ע"ה בהא דבעי רב חיינא בר"א מרב אדא ב"א תנור שהסיקו בקליפי ערלה וגרפו ואפה בו את הפת מהו לדברי האוסר אם הפת מותרת וכתבו שם בתוס' ז"ל ותימה לריב"א מאי קמבעי' לי' הא תני סיפא בישלה ע"ג גחלים ד"ה מותר ואפ"י למאן דמוקי התם בגחלים עוממות לא גרע חומו מחום התנור שגרפו ותיגרין ר"י שאני גחלי' שאין חומום פא מחמת השלהבת אלא מחמת עצמן ועפרא בעלמא הן אבל חום התנור שגרפו מחמת חום שלהבת אבוקה פא שהוא איסור גמור הלקף קמבעי' ליה ותימה לר"י כיון דהפת אסור פשאבוקה פנגדו וחום האבוקה אסור א"כ פשגרפו ואפה בו את הפת נמי יהא אסור הפת ופי' ר"י דאפילו פשאבוקה פנגדו לא אסור אלא מדרבנן ולא משמע פן בשמעתין וגם לא הוי שייך לאפלוגי אי יש שבח עצים פפת או לא עכ"ל ע"ש מבואר

מדבריהם דהיכא דגחלתו ונאפרו אסור לא הוי זוז"ג דאי נימא כיון דלא הוי הנאה הנפרת מותר א"כ מאי קשי' להו כשגרפו התנור נמי יתא הפת אסור דהא אפי' במקום שגחלתו ונאפרו אסור ה"ל זוז"ג.

אלא ודאי מוכח דהיכ' דגחלתו ונאפרו אסור ס"ל לתוס' דלא הוי זוז"ג וזה נראה שיהיה ראיתי הש"ך ביו"ד שם מדברי התוס' פסחי' דף ע"ה דהיכא דנאפרו אסור תנמו נמי אסור וכן הפת אסורה ע"ש.

אלא דלכאורה לאו ראי' היא כלל לתוס' לא כתבו זה אלא בקושיותם. אבל בתירוץם העלו דאפי' דאבוקה כנגדו לא אסור אלא מדרבנן וא"כ מוכח עכ"פ לפי תירוץ' דבתנמו אע"ג דאסור הוא מ"מ הפת מותרת.

ולפ"ז ה"ה בע"ז אף דנאפרו אסור מ"מ הפת מותר דהא הכא אמרי' דתנמו אסור ואפ"ה הפת מותרת ומשום דאפי' אבוקה כנגדו אינו אסור אלא מדרבנן ומש"ה מקילין בתנמו אפי' מדרבנן: ואפשר דהא דכתבו התוס' דאפי' אבוקה כנגדו אינו אלא מדרבנן היינו משום דשלהבת אינו בא אלא ממשהו הנשרף וכמ"ש תוס' בסוגיין בטעמא דרבנן ואפשר דגם רבי מודה להו דאין השלהבת בא אלא ממשהו הנשרף אלא מ"מ סבירא ליה דמדרבנן אסור ומש"ה בגרפו אע"ג דתנמו אסור משום שבה משלהבת האבוקה שהוא אסור מ"מ כיון דשלהבת גופי' אינו אלא מדרבנן משום הכי פשיט ליה בגרוף דהפת מותרת ומשום דתנמו אפי' מדרבנן מותר.

אבל בע"ז דגחלתו ונאפרו אסור מדינא וא"כ אפי' השלהבת הבא ממשהו הנשרף לא גרע מגחלתו ונאפרו מדינא ולפ"ז בגרוף נמי כיון דתנמו בא משלהבת ואפי' בא מגחלת נמי אסור שהרי אפרו אסור מדינא.

ומש"ה בע"ז הפת אסורה משום דיש שבח גחלים ותנמו בפת. זה הנראה לענ"ד ליישב דברי הש"ך במה שמביא ראי' מדברי תוס' לאסור ודו"ק: ובמגן אברהם סי' תמ"ה סק"ה כתב ז"ל אסורים בהנאה לפי שיש שבח עצים בפת.

ר"ן ומ"מ. ודוקא כשאבוקה כנגדו הרמ"ך כ"מ.

ואע"ג דחמץ גחלתו ונאפרו אסור מ"מ הוי זוז"ג דתנור הוא גורם ג"כ שישאפה ושרי כו'. ועיין ביו"ד סי' קמ"ב מיהו נ"ל עיקר כדעת הט"ז והש"ך שם דדעת הרמב"ם והפוסקים דבע"ז אפי' בישל ע"ג גחלים או בתנמו של תנור נמי אסור ולא מטעמייהו אלא מדאמרי' בפסחים דף כ"ו דאף דרבנן שרו באבוקה כנגדו דוקא בערלה דבטילה במאיתם הלכך משפלה ונבער לא חמיר אסורא אבל בהקדש דאפי' באלף לא בטיל אסור וא"כ ה"ה בגחלים עוממות דאסור וזהו דעת הטור שלא חילק כאן בפת בין תנור חדש לישן משום דכתב ביו"ד בשם הרמ"ה דכיון דע"ז לא בטיל אפי' בזוז"ג אסור וה"ה בחמץ דהנאה קל שהו מיהא הוי.

וא"כ אפי' הוי מונחים עצים אחרים ג"כ על האש והניח החמץ עליהם דהוי זוז"ג אסור. וכן מוכרח דהא א"א להדליק חמץ לבדו אם לא על ידי עצים ואפ"ה כתב שהפת אסור כו' עכ"ל והנה מ"ש המג"א שנ"ל עיקר כדעת הט"ז והש"ך.

דבריו אינם עולים אלא פדעת הט"ז שהעל' בטעמא דהרמ"ה שהביא הטור משום דס"ל בע"ז דחמירא זוז"ג אסור וה"ה בתנור חדש והיסק שני. אבל דעת הש"ך שם ביו"ד אינו כן אלא דגם בע"ז זוז"ג מותר.

וטעמא דהרמ"ה הוא משום דע"ז אפרו אסור ומש"ה אמרינו שבח גתלים בפת משא"כ בערלה וכלאי פרום דאפרו מותר ולכך בעי' דוקא אבוקה כנגדו דהוי שבח עצים אבל בע"ז א"צ אבוקה דגם שבח גתלים אוסר.

וא"כ בתנור חדש והיסק שני מותר דזוז"ג אפ"ל בע"ז מותר. ולפ"ז דברי המג"א אינו עולים אלא פדעת הט"ז ולא פש"ד: ואמנם אחר העיון נראה בחמץ עיקר פדעת המג"א דזוז"ג אסור ובע"ז נראה עיקר פדעת הש"ך דזוז"ג מותר: והוא לפי מ"ש הר"ן פ' פל הצלמים בהא דתניא רבי יוסי אומר נוטעין יחור של ערלה ואין נוטעין אגוזי של ערלה מפני שהוא פירי כו' מודה ר' יוסי שאם נטע והבריך והרפיב מותר.

וה"ל מדאמרינו שאם הבריך והרפיב מותר כתב רש"י ז"ל משום זוז"ג מותר כו' ועוד הקשו עליו דילדה שסבכה בזקנה משום ביטול נגעו בה פדמפרש פ' משוח מלחמה דף מ"ג דאפ"ל רבנו מודו בה כו' וכן זו שהקשו דילדה שסבכה בזקנה דשרי לאו מדין זוז"ג הוא אלא מתורת ביטול אינה קוש' דדא ודא אחת הוא דזוז"ג מותר מאי טעם לפי שנתבטל האיסור בהיתר דכי היכי דאי אית' לאיסור' בעיני' בטל חז בתרי פל היכי דהאי לחודיה והאי לחודי' קאי א"כ פשנתערב וליכ' טעמ' ה"נ היתר הבא מפת גרמת איסור פל היכא שאיסור והיתר גרמו לו הרי הוא כאלו נתבטל האיסור.

ומש"ה א"ר אבהו דילדה שסבכה בזקנה בטלה דס"ל זוז"ג מותר וכדאיפסקא הלכתא עכ"ל. וע"ש עוד בר"ן מ"ש בהא דאמרו בסוטה דילדה שסבכה בילדה העשויה לסייג ולקורות דאסור משום דמצי מימלך עליה פי היכי דאמרינו שחוטה אינה בטילה בנבילה דאפשר לנבילה שתעשה שחוטה דלכי מסרחה פרחא טומאה מינה כו' וה"ה ילדה הנטוע' לסייג ע"ש: וכיון דזוז"ג מתורת ביטול איתינו עליה והיינו אע"ג דבכל דוכתי ביטול ברוך הוא אבל גבי זוז"ג פיון דאינו אלא גורם בעלמא חז בחד בטל פיון דאיכא עוד גורם אחר והיכא דלא שייך ביטול כגון בילדה העשויה לסייג ה"ה זוז"ג אסור וכמ"ש הר"ן.

וא"כ בחמץ בפסח דאפ"ל באלף לא בטיל ממילא גם זוז"ג אסור. ואע"ג דערלה וכלאי פרום ביטולו במאמים ואפ"ה זוז"ג מותר.

שאני גורם דסגי בבטולו חז בחד ואע"ג דבכל איסורין עכ"פ בעינן חז בתרי גורם קיל ליה דליסגי בחד בחד. וה"ה בערלה וכ"כ אע"ג דחמיר ביטולו להצריך מאמים.

פיון דעכ"פ אית' בתורת ביטול מקילי' גבי גורם דלסגי חז בחד. אבל היכא דלית' לתורת ביטול פלל ודאי דגם זוז"ג נמי אסור פיון דהתירו אינו אלא מתורת ביטול והכא ביטול לא מהני וכמ"ש הר"ן לענין ילדה שסבכה בילדה: וכן מוכח לענ"ד גם מדברי הרמב"ם וכ"מ דזוז"ג מדין ביטול איתינו עלי' שכתב פ"ה מנדרים ז"ל האוסר פירותיו על חבירו בין בנדר בין בשבועה הרי גידוליהו וחילופיהו ספק והראב"ד כתב עליה ז"ל מיהו קשי' להו פל היכא דאמרי' אסור בגידוליהו ואפ"ל בנדר שורעו פלה ואמאי הא קי"ל זוז"ג מותר ואם נטע אגוזי של ערלה מותר בפירותיהו ע"כ.

ובכ"מ פתב ליישב דנדרי ושבועות ה"ל דבר שי"ל מתירין ואפי' באלף לא בטל ע"ש. הרי מבואר פדברי הר"ן דזוז"ג מדין ביטול נגועו בה וכל היכא דליכ' דין ביטול זוז"ג נמי אסור: והנה פבר ביארנו דלשיטת הש"ך צריף לומר פתירין שני של מהרש"ל דהא דאיבעי' להו בהסיק בעצי הקדש מיירי בתנור חדש והיסק שני ופשיט ליה לאיסורא דאי פתירין ראשון של מהרש"ל דמיירי בגרוף וקטום ק' פיון דהקדש אפרו אסור ה"ה חנומו אסור ואמרי' שבח גתלים וחנומו בפת ע"ש.

וע"כ צ"ל פתירין שני: ומוהרש"א בחידושו פתב להקשות דתפשוט להיפף דבהקדש זוז"ג מותר מהא דקי"ל בע"ז בההיא גינתא דאזדבל בזבל של ע"ז דשרי משום זוז"ג וחומרא דהקדש דבמשהו אית' נמי בע"ז דאיהו ג"כ במשהו וע"ש: אמנם לפי מ"ש לעיל סי' א' דהא דע"ז לא בטיל היינו דוקא אי נפיל התירא לגו איסורא וכסברא דרב דימי פ' השוכר ע"ש וכמ"ש הר"ן שם דכל שקהאיסור במקומו חשיב ואין ההיתר מבטל אותו.

ונהו חומרא דבע"ז דגבי שאר איסורין אפי' התירא לגו איסורא בטיל איסורא וע"ז כה"ג לא בטיל. אבל היכא דשניהם באין כאחד אפי' בע"ז בטיל.

ומש"ה זוז"ג מותר בע"ז פיון דזוז"ג האיסור וההיתר באין כאחד ולא שייף בי' חומר' דהתירא לגו איסורא ובכה"ג שנה ע"ז לשאר איסורין וע"ש בסי' א' היטב ותראה שדברינו נכונים ביישוב דברי מוהרש"א אלא דאפתי תקשי לדעת הר"ן פ' השוכר שם דכתב דלא קי"ל פרב דימי וס"ל דבע"ז אפי' אסור' לגו התייר' במשהו לא בטיל.

ועמ"ש לעיל סי' א'. וא"כ קשה בהאי גנתא דאזדבל בזבל של ע"ז אמאי קי"ל זוז"ג מותר פיון דלהר"ן מדין ביטול נגועו בה ולדידנ' ע"ז במשהו אפי' איסורא לגו התייר' וא"כ לית' בתורת ביטול פלל: איברא לדעת ר"ת פ' השוכר דלא אמרו יין פיון במשהו אלא פיון שנתנסף לע"ז דהוא מדאורייתא אבל בסתם יינם דאינו אלא מדרבנן יש לו ביטול ע"ש ניחא דבגורם אינו אלא מדרבנן וכמ"ש הר"ן פ' כל הצלמים גבי בגד שארגו בכרפר של ע"ז דמהני הולכת הנאה לים המלח אע"ג דר"א מודה דאין פדיון לע"ז אלא משום דגורם אינו אלא מדרבנן מהני הולכה ליה"מ ע"ש ובאיסור דרבנן שייף ביטול גם בע"ז לדעת ר"ת.

ואמנם נראה דאפי' לדעת הר"ן דס"ל שם פ' השוכר דאפי' סתם יינן נמי במשהו היינו מטעמא דאי' בירושלמי דכתיב לא ידבק בידך מאומה מן החרם ע"ש וא"כ היינו דוקא אפי' דאסו' אפי' מאומה אבל היכא דליכא ע"ז בעין אלא גורם בעלמא אין זה מאומה מן החרם ובטל כמו שאר איסורין: נמצא לפמ"ש דוקא בחמץ דהוא משום חומרא דלא בדיל מיני' א"כ גורם דידי' נמי לא בטיל.

אבל בע"ז נראין דברי הש"ך ביו"ד שם דזוז"ג מותר משום דבע"ז נמי גורם בטיל ומטעמי' שפתבנו וכ"ש לפ"מ דקי"ל פרב דימי דבע"ז גופי' דוקא התיירא לגו איסור' הוא דלא בטיל וכמו שפסק בש"ע יו"ד סי' קל"ד א"כ בזוז"ג דשניהן באין כא' ודאי יש לו ביטול וכמ"ש ודו"ק: ובסוגיין שם אלא ר' אליעזר דעצי אשירה דתנו נטל הימנה עצים אסורין בהנאה הסיק בהן התנור חדש יומץ ישן יוצן אפה בו את הפת אסורה

בהנאה נתערכה באחרות כולן אסורין בהנאה ר"א אומר יוליה הנאה לים המלח א"ל אין פדיון לע"ז אימור דשמעית ל"י לר"א בע"ז דחמיר אסורין בשאור אסורין מי שמעית ל"י כו'.

והוא תמיל דקא רבנן דר"א מחמרי טפי וסברי חדש יותין ולא מהני אפ"י הולכת הנאה ליה"מ. ורש"י ז"ל פתב דה"ה דהוי מצוי לאוקמי כת"ק דר"א אלא משום דלא ידעינן מנו ע"ש והוא דחוק: אמנם לפמ"ש בשם הר"ן דטעמ' דזוז"ג מותר משום ביטול הוא יתיישב שפיר דמדברי ת"ק לא מוכח דזוז"ג אסור גבי ערלה ושאר אסורין דשייך בהו ביטול דלעולם איכא למימר דשרי זוז"ג משום ביטול והתם בע"ז אסורו במשהו ולא ס"ל כרב דימי דבעי דוקא היתירא לגו אסורא אלא בכל גונו לא בטיל ומש"ה התם זוז"ג אסור ולא משו' חומרא דע"ז אלא דדינא הכין הוא כיון דע"ז אין לו ביטול אבל בשאר אסורין דיש להן ביטול זוז"ג מותר אבל מדברי ר"א שפיר מוכח דאפ"י היכא דשייך ביטול נמי זוז"ג אסור דבפ"ל הצלמים דף מ"ט פתבו התוס' ד"ה יוליה הנאה ליה"מ ז"ל פי' הקונ' דמי עצים דאסורא ולקח תהא הפת מותר' וקשה דא"כ אפ"י בלא נתערב' נמי יש להתיר בהולכת הנאת העצים לקח נראה לפר' הנאת הפת וניחא דלא פליג ר"א ארישא חדש יותין להתיר להוליה הנאת העצים שהסיק בהן לים המלח עכ"ל.

והשתא אי נימא דזוז"ג בשאר אסורין מותר משום דבטל אלא בע"ז בלחוד אסור משום דאין לו ביטול וא"כ עכ"פ לא גרע משאר תערובות ואפתי תקשי אמאי לא פליג ר"א ארישא חדש יותין דיוליה הנאת עצים אסור ליה"מ ולשתריי התנור דקא ע"י תערובו' מתיר ר"א הולכת הנאה ליה"מ.

וכיון דזוז"ג בעלמ' מותר משום דבטל ובע"ז משום דאסורו במשהו לא בטיל א"כ גם תנור חדש לא נפיק מידי תערובות. אלא ע"כ מדלא פליג ר"א ברישא וס"ל בחדש דלא מהני הולכת הנאה ליה"מ מוכח דס"ל דזוז"ג לא מקרי תערובות.

וכיון שפן בשאר אסורין נמי זוז"ג אסור כיון דלא חשיב ליה תערובות. וא"כ מדברי ר"א בלחוד הוא דמוכח בזוז"ג בעלמא אסור ולא מת"ק דלדידך' אפשר לומר דזוז"ג בעלמא מותר משום דבטל ובע"ז לא בטיל ודחי לה הש"ס דשאני ע"ז דחמירא ר"ל אע"ג דזוז"ג גורם מותר משום דבטיל אפ"ה בחדש יותין מחמיר ר"א דלא יועיל הולכת הנאה ליה"מ משום חומרא דע"ז ואינו מקיל אלא בפת שנתערכה באחרות כיון שפיר נתערכה משא"כ בתנור חדש עדיין לא נתערב אלא לאחר שיאפה בו יתערב ע"י זוז"ג בהא לא מיגל ר"א לכתחלה להתיר ע"י הולכת הנאה ליה"מ דאע"ג דלענן זוז"ג למאן דשרי חשיב כדיעבד שלא להפסיד התנור כמ"ש התוס' בסוגין הקא דאיכא תרתי חדא דהוי מבטל אסור לכתחלה.

ועוד דע"ז במשהו יועיל לו הולכת הנאה ליה"מ כולי האי לא מיגל ר"א ודו"ק: מיהו לשיטת רש"י ז"ל דבפת גופי' מהני הולכת הנאה ליה"מ וה"ה בתנור חדש מהני ובאמת פליג ר"א נמי ארישא דחדש יותין א"כ ליתא לדברינו ומש"ה פתב רש"י דה"ה דמצוי לאוקמי כת"ק וכו"ל: אלא דגם לשיטת התוס' דכתבו דלא פליג ר"א ארישא נסתרו דברינו שיהי' לדעת התוס' צריך שיוליה הנאת כל הפת ליה"מ וא"כ לא מצוי ר"א למיפלג ארישא דאי נימא בתנור חדש תתנת' שיוליה הנאתו ליה"מ א"כ צריך להוליה כל דמי

התנור ליה"מ ומה ירויח בזה והיגו חדש יומץ: אמנם דברינו עולין יפה לשיטת הרא"ש שם פ' כל הצלמי שפתב ז"ל פירש"י יוליה הנאת העצים שאפה בהן את הפת ולפי פירושו אף הפת מותרת אפי' לא נתערבה ומתני' לא משמע פן דמשמע דר"א דוקא אנתערבה קאי.

ופיר"י יוליה הנאת הפת ליה"מ פי הפת פוקה אסורה כו' ונראה לי כפיר"י דלא הקילו חכמי' להתיר את הפת בלא תערובות ע"י הולכת העצים. אבל בהא נ"ל כפירש"י שאין צריק להוליה ליה"מ אלא הנאת עצים וכיון שנסתלק מפאן גוף האיסור הות' הכל עכ"ל.

וכיון דבתערוב' מותר ע"י הולכ' הנאת עצים דאיסור' לחודי' א"כ אי נימא דזוז"ג בשאר איסורין משום דבטיל א"כ תקשי אמאי לא פליג ר"א ארישא בתנור חדש דיועיל הולכת הנאת העצים ליה"מ ויהיה התנור מותר.

אע"כ דזוז"ג לא חשיב כמו תערובות וא"כ בשאר איסורין נמי זוז"ג אסור וכמ"ש עד דדחי לה הש"ס דהתם משום חומרא דע"ז לא שרי הולכת הנאה בחדש וכמ"ש לעיל ודו"ק: והנה הר"ן כתב בר"פ כל הצלמים בהא דסבר ר' יוסי דאסור לנטוע לכתחלה פירי של ערלה אע"ג דזוז"ג מותר משום דה"ל מבטל איסור לכתחלה ע"ש.

ולטעמין אזיל דס"ל טעמא דזוז"ג דשרי משום ביטול הוא ולהכי בדיעבד הוא דמותר ולכתחלה אסור דאין מבטלין איסור לכתחלה: ואיפא למידק לפ"ז בהא דאמרי' בסוגין למ"ד זוז"ג מותר חדש יוצן וכ"פ הפוסקי' בולם.

והיאך אופין בו לכתחלה שיהיה זוז"ג הא אין מבטלין איסור לכתחלה בשלמא לתוס' והרא"ש ניחא דז"ל התוס' בסוגין ד"ה בין חדש בין יצן ואע"ג דזוז"ג דוקא בדיעבד מותר כו' דהקא הוי בדיעבד דאי אמרת יומץ מפסיד התנור עכ"ל.

ובאש"רי כתב ז"ל הלכה חדש יוצן ואע"ג דלכתחלה אסור לעשות זוז"ג פדמוכח פ' כל הצלמים דתנא ר"י אומר כו' ויש לומר התם דין הוא שלא יהנה לכתחלה מן האיסור עצמו אבל הקא התנור אינו האיסור בעצמו.

אלא שהתנור נגמר בעצי איסור ואי אמרינו יומץ התנור נפסד עכ"ל, וכל זה יתכן לפי מה דמשמע מדבריהם דזוז"ג לא משום ביטול אלא שאין בו ממש ומדינא אפי' לכתחלה ראוי להתיר אלא שהחמירו שלא לעשות לכתחלה זוז"ג כדי שלא יהנה מן האיסור עצמו.

והיכא שהתנור יפסד חשיב בדיעבד ולא החמירו אבל לשיטת הר"ן דטעמ' דזוז"ג מותר משום ביטול הוא א"כ מדינא אסור לבטל איסור לכתחלה ואפי' היכא דאיכ' פסידא נמי אין מבטלין איסור לכתחלה שהרי קי"ל דאם נפל איסור לתוך נ"ט של היתר אסור להוסיף עליו ולבטלו וכמבואר בטוש"ע סי' צ"ט ע"ש.

ואע"ג דמפסיד כל היתר ואפי' באיסור דרבנן דעת הרא"ש והטור דאין להוסיף בשיעור ולבטלו וכן פסק הרמ"א שם וע"ש בש"ך דאפי' איסור דבריהם שאין לו עיקר מן התורה אסור להוסיף עליו ולבטלו ע"ש: ונראה ליישב לפמ"ש הרשב"א בתה"א אם נבלע איסור מועט בתוך פלי פשר אם דרכו של אותו פלי להשתמש בו בשפע היתר מותר להשתמש בו לכתחלה כיון שהאיסור מועט ואי אפשר לבא בו לידי נתינת טעם כו' אבל

אם גבלע בכלי שדרכו להשתמש בו לעתים פקערה וכיוצא בזה אסור להשתמש בו בשפע משום דאין מבטלין איסור לכתחלה ע"ש.

ועיין עוד בתה"א דף ק"ט בענין נ"ט לפגם שכתב פגם זה שאמרו לא שפוגם לגמרי עד שאינו נאכל מחמת פגמו אלא אפי' פוגם קצת שהרי קדירה שאינה בת יומה אינה פוגמת אלא מעט וע"ש: והרא"ה בב"ה הקשה עליו כיון דהבלע עצמו פמות שהוא עד שלא נפלט איסור תורה הוא שהרי הבלע עצמו לא נפגם מאכילת גר וכיון שכן ראוי הי' שלא לבטל בו עכשיו ולבטלו מחמת תערובתו דבר תורה את"ל אין מבטלין איסור לכתחלה דאורייתא'.

והשיב עליו הרשב"א במשמרת הבית דהיינו דוקא לבטל איסור בעיני' כו' אבל בלע מותר כיון שפוגם תערובתו ואי אפה יכול לאכלו לעולם בלא פגמו ובתערובתו עכ"ל וע"ש: ולפ"ז ה"נ בתנור חדש כיון שדרכו להשתמש בו בעצים ולעולם אי אפשר שיבא איסור התנור בפת אלא ע"י זוז"ג וזהו ביטולו שרי לבטל כה"ג אפי' לכתחלה משא"כ פרי של ערלה דהפרי הוא בעיני' והוא איסור בפ"ע מש"ה אין מבטלין אותו לכתחלה אבל תנור שדרכו להשתמש בו לאפ"י והוא על ידי עצי הסקה א"כ לעולם אי אפשר להנות בו אלא ע"י תערובות דזוז"ג לקב מותר לכתחלה לאפות בו ע"י זוז"ג ובסוגיין שם אמרי' הלכך הגי קערות וכוסות אסורין כו' איכא דאמרי אפי' למ"ד זוז"ג מותר קדיר' אסור' דהא מקבילא בישולא מקמי דיהבי עצים דהתירא.

ובש"ף סי' קמ"ב פתב וז"ל וקדיר' נמי אע"פ שאי אפשר לבטל בה בלא עצים מ"מ הדר' ליתן בה מים ובשר ואח"כ שונפתה על האש וא"כ משתמש בה בלא גורם היתר ולפ"ז היכא דברור לו שלא להשתמש בה עד אחר ששפתה לעצי היתר התבטיל מותר אלא דלכתחלה אסור בכל ענין עכ"ל: ולכאורה תקשי כיון דמשפחת לה בקדירה נמי היתר דהיינו שלא ישתמש בה עד אחר שפיתה והבער' עצי היתר וכמ"ש.

וא"כ אמאי סתמו לאסור הקדירה בכל ענין. ואע"ג דכתב הש"ף דלכתחלה אסור בכל ענין הא גופי' טעמא בעי מ"ט לכתחלה אסור בכל ענין.

ואין לומר משום גזירה דלמא אתי להשתמש קודם שפיתה כגון זו צריף לפרושי שלא מצינו בש"ס גזירה זו: אמנם לפי מ"ש נחא דכיון דטעמא דזוז"ג דשרי משום ביטול הוא. ואין מבטלין איסור לכתחלה אפילו במקום פסידא.

והא דתנור חדש יוצן היינו משום דא"א להשתמש בו אלא ע"י עצים דהתיר' דהוי זוז"ג והוא ביטולו דהוי כמו פלי שדרכו להשתמש בו בשפע דמותר להרשב"א לכתחלה להשתמש בו אבל קדירה כיון שדרכה להשתמש בלא זוז"ג והיינו מקמי דיהיב עצים דהתיר' מש"ה אסור להשתמש בו לכתחלה אפילו ע"י זוז"ג כמו פלי שאין דרכו להשתמש בו בשפע דאסור לכתחלה להשתמש בו אפי' בשפע: עוד נראה מדברי הש"ף דאם נתן בקדירה תחלה מים והבשר אפי' בדיעבד אסור ואם לאחר ששפתה נתן בה עכ"פ לכתחלה אסור.

ואינו נראה לענ"ד לאסור בדיעבד פלל דמה בכך שנתן בקדירה דאיסור' בזה לא נשתנה ולא נתפעל גוף התבטיל דדוקא סכין של ע"ז ששחט בה הוא דאסור בדיעבד לדעת

הרמב"ם ושאר הפוסקי' משום דכל תיקון הבהמה נעשה ונגמר באיסור זה אבל מה שנותן קודם הבישול בעודו קר לתוף הקדירה אין פאן שום פעולה שיהא המאכל נאסר ע"י זה.

ואפשר דלפמ"ש הש"ך סי' יו"ד וסי' קמ"ב דאפ"י חתף בו בשך בספין של ע"ז צריך הולכת הנאה ליה"מ וה"ה פאן בקדירה וצ"ע: מיהו אפתי תקשי לדעת הר"ן דס"ל זוז"ג מותר משום ביטול. ובפ' כל הצלמים הביא הר"ן שם דעת הרשב"א להתיר בכלי שנבלע בו איסור ודרכו להשתמש בו בשפע כמ"ש בשמו לעיל וחולק עליו וס"ל דבכל עגנו אין מבטלין איסור לכתחלה וא"כ הדרא קוש' לזנפתה בתנור חדש אמאי יוש הא אפ"י איפא פסידא אין מבטלין איסור לכתחלה ואפ"י דרכו להשתמש בשפע נמי אסור לדעת הר"ן.

ואפשר דתנור חדש שנאס' אינו אלא מדרבנן וכמ"ש לעיל גבי בגד שנארג ע"י כרפר של איסור הנאה וכמ"ש הר"ן פ' כל הצלמים ובאיסור דרבנן וגם כפר מקלי קלי איסורא ואינו בעין שרי לבטל לכתחלה וכמ"ש הר"ן פ"ק דביצה דף ד' וכו' שם הרא"ש וכיון דבתנור דאיסור' לית' לאיסורא בעינ' אלא שנגמר באיסור מש"ה מותר לבטל לכתחלה ע"י זוז"ג: אף קשה לפ"ז בתנור דהסיקו בעצי הקדש דאמרי' בסוגיין דפת אסורה אפ"י לרבנן משום דהקדש אפ"י באלף לא בטל וטעמ' דהקדש לא בטל משום דבר שיש לו מתירין הוא פינו שיש לו פדיון.

והיכא דמקלי קלי איסורא אפ"י דבר שיש לו מתירין בטל כדאמרי' פ"ק דביצה דף ד' גבי עצים שנשרו הדקל ע"ש וא"כ ע"כ צ"ל דתנור שהוסק בעצי איסור חשיב לי' איסור בעינו וא"כ הדרא קוש' לזנפת' דהיכי מותר לאפות לכתחלה ע"י זוז"ג פינו דלדעת הר"ן אפ"י בדרבנן אסור להוסיף ולבטל ואע"ג דאפ"י פסיד' וגם אע"ג שדרכו להשתמש תמיד בשפע וכמ"ש לעיל וצ"ע אמנם לדעת הרשב"א דמתיר בכלי שדרכו להשתמש בשפע נדאי גיחא וכמ"ש ודו"ק: סימן ז' עוד בעגנו הנזכר: כתבו התוס' ד"ה הקדש אפ"י באלף לא בטל ז"ל תימה מה חומר הוא זה הא הקדש דבר שיש לו מתירין הוא ע"י חילול ומטעם זה אין דינו להיות בטל אפ"י באיסור קל ואפ"י מדרבנן כדאמרי' בריש ביצ' עכ"ל: ולפמ"ש בסי' שלפני זה דזוז"ג דמותר משום ביטול הוא.

א"כ שפיר עולה הטעם דהקדש לא בטל משום דבר שיל"מ ולכך זוז"ג נמי אסור ולא בטל וכמ"ש לעיל בשם הכ"מ פ"ה מנדר' דגבי נדרים זוז"ג אסור ג"כ מהאי טעמא דנדרים הוי דשיל"מ ע"ש. אלא דכבר כתבתי דתוס' ס"ל דטעמא דזוז"ג מותר לאו משום ביטול נגעי בה.

ומשום חומר האיסור בלבד הוא דקאמר הש"ס דאסור ולכך מקשי שפיר לשטתיהו: ובמגיני שלמה כתב ז"ל ולענ"ד לא הבנתי דלמא אין ה"נ דפריה אהאי טעמא דפת שנאפה בעצי איסור ג"כ מטעם תערובות נגעו בי' דהוי כמו שנתערב בו האיסור אלא דלרבנן פינו שאין האיסור בעינו התירו וא"כ פריה הכי אם הקילו רבנן בערלה שגם בתערובות ממש לא התמירו א"כ היכי דקלי איסורא התירו לגמרי וכמ"ש רש"י אבל בהקדש שהתמירו בתערובות מטעם דבר שיל"מ אימא גם היכא דקלי איסור' התמירו מה"ט גופי' פינו דאפש' ע"י חילול משהו דהקדש שנה מנה שחללו על ש"פ מחולל דהיינו טעמא דהוי דשיל"מ.

דְּהָא לָא מְקַרֵי דְשִׁיל"מ אִם צְרִיף לְהוֹצִיא עֲלֵיו מְמוֹן כַּמ"ש הַפּוֹסְקִי וְא"כ מְקוּמוֹ: מ"מ
אִין צְרִיף לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי רַבָּא דְפָרִיף מִטַּעַם קְוָלָא וְחוּמְרָא כִּי אִם מַה"ט גּוֹפֵי' עַכ"ל ע"ש.
וְכֹן בַּח' פְּנֵי יוֹשִׁיעַ מִקְלָא דְבָרֵי מַג"ש וְהַעֲלָה פִּינּוֹן דְחִילּוּל לְהַקְדֵּשׁ וְדָאִי מְהֵי ה"ל דְשִׁיל"מ
וְהִנְיָחוּ דְבָרֵי תוֹס' בַּצ"ע.

וְאֵע"ג דְהֵם לֹא יָרְדוּ לְסַבְרָא זֹאת דְזוּז"ג גּוֹפֵי' מִשּׁוּם בְּטוּל נִגְעוּ בּוּ. אַפ"ה אֵית לְהוּ דְכִי
הִיכִי דְהַחְמִירוּ בְּהַקְדֵּשׁ לְעַנְנּוּ בְּטוּל מִשּׁוּם דְשִׁיל"מ ה"נ רְאוּי לְהַחְמִיר בְּזוּז"ג פִּינּוֹן
דְאַפְשֵׁר ע"י חִילּוּל: וְהִנֵּה מְבַנְאָר מְדַבְרֵי מַג"ש דְטַעַמ' דְהַקְדֵּשׁ הָוֵי דְשִׁיל"מ מִשּׁוּם דְהַקְדֵּשׁ
שְׁנֵה מְנָה שְׁחַלְלוּ עַל ש"פ מְהֵי דְהָא כָּל הִיכָא דְצְרִיף לְהוֹצִיא מְמוֹן לָא מְקַרֵי דְשִׁיל"מ.

וּמִשְׁמַע מְדַבְרֵיו דְכָל הִיכָא דְצְרִיף חִילּוּל בְּכַדֵי דְמִי לָא הָוֵי דְבָר שְׁיֵשׁ לוֹ מִתִּירִין: וְלַעֲנַ"ד
נִרְאֵה דְכָל כַּה"ג נְמִי הָוֵי בְּכָלֵל דְשִׁיל"מ. דְהָא פְתַבּוּ הַתּוֹס' פ' הַשׁוֹכֵר דָּף ע"ג בְּהָא דְאַמְרוּ
בַּש"ס דִּילֵן בְּטַעַמ' דְטַבָּל בְּמִשְׁהוּ מִשּׁוּם דְכַהֲתִירוּ כָּף אִיסוּרוֹ וּבִירוּשְׁלָמִי חֲשִׁיב טַבָּל
וְתַרוּמָה דְבָר שִׁיל"מ וְכַתְּבוּ תוֹס' דְטַעַמ' דְש"ס דִּילֵן צְרִיף הִיכָא שְׁאִין הַבְּעָלִים בְּעִיר
וְצְרִיף הוֹצְאוֹת לְכָף לָא הָוֵי דְשִׁיל"מ וְטַעַמ' דִּירוּשְׁלָמִי בְּטַבּוּל לְמַעֲשֵׁר דְצְרִיף לְהוֹצִיא
עֲשֻׁרָה כּוֹרִין לְמַעֲשֵׁר וּמַש"ה בַּעֲי טַעַמ' דְשִׁיל"מ עַכ"ל וּמְבַנְאָר דְאַפִּי הִיכָא דְצְרִיף
לְהוֹצִיא עֲשֻׁרָה כּוֹרִין נְמִי הָוֵי דְשִׁיל"מ.

וְטַעַמָּא דְהָךְ מִלְתָּא דְלָא הָוֵי כְּמוֹ צְרִיף הוֹצָא' דְלָא חֲשִׁיב דְשִׁיל"מ אֲלָא הִיכָא דְבַעֲי יוֹתֵר
מְכַדֵי אִיסוּרוֹ, וְכַמוֹ בְּנִתְעַרְבָה חֲתִיכָה שְׁלֵא נְמַלְחָה בֵּין חֲתִיכּוֹ מְלוּחּוֹת דְבְטָיִל וְלָא חֲשִׁיב
דְשִׁיל"מ ע"י מְלִיחָה פִּינּוֹן דְצְרִיף הוֹצְאוֹת כְּמוֹ בְּי"ד ס' ס"ט וְהֵתֵם לֹא הִנֵּה צְרִיף
מְלִיחָה אֲלָא אוֹתָהּ חֲתִיכָה לְבַדָּה שְׁלֵא נְמַלְחָה וְעַכְשָׁיו הוּא צְרִיף לְפָזֵר וְלְמַלּוֹחַ כָּל
הַחֲתִיכוֹת כְּוָלֵן מַש"ה לָא חֲשִׁיב דְשִׁיל"מ אֲבָל בְּטַבּוּל לְמַעֲשֵׁר פִּינּוֹן דָּאִין הוֹצָאָה אֲלָא
כְּשִׁעוּרוֹ וְגַם אִם לֹא הִנֵּה מִתְעַרְב הִנֵּה צְרִיף לְהוֹצִיא הוֹצָאָה זֹו הָוֵי שְׁפִיר דְשִׁיל"מ שְׁאִינוּ
רְאוּי שְׁיָרוּיַח ע"י הַתְעַרְבוּת.

וְא"כ בְּהַקְדֵּשׁ נְמִי גַם אִם לֹא נִתְעַרְב הִי צְרִיף לְפָדוּתוֹ בְּשִׁנְיָיו אִין קַפִּידָא בְּאוֹתָהּ הוֹצָאָה
וְאַפִּי' אִם צְרִיף לְחַלּוֹל בְּשִׁנְיָיו פִּינּוֹן שְׁאִין צְרִיף לְהוֹצִיא יוֹתֵר מְכַדֵי אִיסוּרוֹ אִין זֶה הוֹצָאָה
יְתִירָה וְהָוֵי דְשִׁיל"מ: וְכֹן נִרְאֵה מְבַנְאָר מְדַבְרֵי הַר"ן שְׁם פ' הַשׁוֹכֵר שְׁכַתְּבָה דְהִיכָא דְנִתְעַרְב
טַבָּל בְּחֻלּוּן וְאִין לוֹ פְרַנְסָה מְמָקוֹם אַחַר דְצְרִיף לְהַפְרִישׁ לְפִי חֲשַׁבּוֹן כְּוָלוֹ דְתוֹ לָא הָוֵי
דְשִׁיל"מ פִּינּוֹן דְצְרִיף לְהוֹצִיא הוֹצְאוֹת ע"ש.

וּמִשְׁמַע דְנִקָּא הִיכָא דָּאִין לוֹ פְרַנְסָה מְמָקוֹם אַחַר דְצְרִיף לְהוֹצִיא יוֹתֵר מְכַדֵי צְרָכּוֹ הוּא
דְלָא הָוֵי דְשִׁיל"מ מִשּׁוּם הוֹצְאוֹת אֲבָל בְּיֵשׁ לוֹ פְרַנְסָה מַמ"א דַּא"צ לְהַפְרִישׁ אֲלָא לְפִי
טַבָּל שְׁבּוּ לָא חֲשִׁיב צְרִיף הוֹצָאָה פִּינּוֹן דְכַלְאוּ הַתְעַרְבוּת נְמִי הִנֵּה צְרִיף הוֹצָאָה זֹו.

וּז"ב: וּבִתְשׁוּ מְהֵרִי"ל ס' קפ"ו ז"ל וְיִוְרְגֵי מַר עַל מ"ש הַרְשָׁב"א בְּכַלִּי שְׁנָאֶסֶר מְבַלִּיעַת
אִיסוּר דְלָא שְׁיִיף בִּי מִשּׁוּם דְשִׁיל"מ אַחֲרֵי שְׁצְרִיף לְפָזֵר מְעוֹתָיו אִם נִאֲמַר שְׁחֻלְקִין עֲלֵיו
הַתּוֹס' שְׁכַתְּבוּ פ' ב"ש עַל זֶה שְׁבְהַקְדֵּשׁ דְבָאֲלָף לָא בְטָיִל הִינְנוּ מִשּׁוּם דְשִׁיל"מ אַע"פ
שְׁצְרִיף לְפָזֵר מְעוֹתָיו וְלְהוֹסִיף חֻמְשׁ עַכ"ל.

וְשֵׁם בְּסִי קַצ"ד הַשִּׁיב מְהֵרִי"ל ז"ל וּמִהַקְדֵּשׁ שְׁהַבַּאת אִין שׁוּם רְאָיָה דְאַפְשֵׁר לְפָדוּתוֹ
ע"י מְמוֹן אַחַר דָּאִינוּ מוֹסִיף חֻמְשׁ אֲלָא הַבְּעָלִים וְגַם אִיהוּ גּוֹפֵיָה יְכוֹל לְהַעֲרִים עַכ"ל:

ומבואר מדברי השואל ומדברי מהרי"ל בעצמו דעל גוף הקרן לא קשי' להו אלא מהוספת חנומש הוא דקשני' להו.

והיינו מטעמ' דלעיל דכיון דאינו מוציא יותר מכדי הצנרף בלא התערובות כיון שאינו נוטן פי אם בכדי ההקדש ואפי' אם לא היה נתערב היה צריך לזה אם היה רצונו לחללו: וזה מורה שלא פדברי המג"ש שכתב בטעמא משום דהקדש שנה מנה שחללו על ש"פ מחולל.

דא"כ גם מחומש לק"מ דאם פודה שנה מנה בש"פ אין פאן חנומש. אלא דלא אמרו הקדש שנה מנה שחללו על ש"פ מחולל אלא בדיעבד אבל לכתחלה צריך לפדות בכדי שניו וגם להוסיף חנומש ומש"ה קשי' להו מחנומש אבל מקרן לא קשי' מטעמא דאמרו ואהא מתרצי דמשפחת לה בהערמ' דלא לישלם חנומש: אלא לפ"ז ק' גם בחנומש מאי קשי' להו הא אפילו בלא תערובות היה צריך להוסיף חנומש וא"כ לא תשיב הוצאה.

ואפשר דהיכא ששהוצאה יתירה על הקרן לעולם מקרי צריף הוצאה ומשום דאם לא היה נתערב היה הברירה בידו שלא לפדותו כיון שהוא יותר מכדי שניו ומש"ה אין צריף להפסיד התערובות ע"י זה ודוקא בכדי שניו הוא דאמרי' דאין בו משום הוצאה כיון שהיה מוכרח להוצאה זו גם בלא תערובות ואין פאן העדפה כלל וכן נראה מדברי תוס' פ' השוכר שם שכתבו טעמא דש"ס דילן דאמרי' כהתירו כף איסורו היינו היכא שאין הבעלים בעיר וצריף הוצאות לכה ע"ש והתם נמי אם אין הבעלים בעיר א"כ היה צריף להוצאה זו אם לא היה נתערב אלא אמרי' אם היה בעין לא היה מוציא הוצאה יתירה על הקרן ולא היה אוכלו: ובעיקר קושני' שהקשו מג"ש ופ"י בדברי תוס' כיון דחילול מהני לי' ומשני לי' דשיל"מ מה"ט גופי' מחמרי' עליה בוז"ג.

נראה לענ"ד ליישב לפי מה שכתב הר"ש פ"ב מס' מעשר שני. גבי מע"ש שאפאה השבח לשני וכתב שם בשם הירושלמי דתבלין של מע"ש שנפלו לתוך חולין לא יאכל בגבולין ולא מהני פדיון לדבר שאינו בעין וע"ש בר"ש שכתב דצריף לאכול בירושלים דוקא כיון דלא מהני לי' פדיון כיון שאינו בעין ע"ש.

וא"כ במסיק בעצמי הקדש פשיטא דלא מהני לי' חילול כיון שאינו בעין ובע"כ לאו משום דשיל"מ אתינן עלה אלא משום חומרא דקדשים ולכה הקשו תוס' שפיר דהא דלא בטיל לאו משום חומרא היא אלא משום דשיל"מ ע"י פדיון וכאן לא מהני לי' פדיון משום שאין האיסור בעין ודו"ק: ועוד נראה דאפי' אי נימא בתבלין של מע"ש שנפלו לחולין דמהני פדיון משום דמהני חילול לתבלין המעורבין בכל מקום שהם כיון שעדיין הם בעולם.

אבל במסיק בעצמי הקדש אפי' למ"ד יש שבח עצים בפת אין זה תערובות דנימא שיש פאן ממשו של האיסור בעולם שהרי לא אמרו שבח עצים בפת אלא באסורי הנאה בלחוד ולא באיסורי אכילה וכמו שהוכיחו התוס' ממבשל בשבת ומפת שאפאה בכמון של תרומה ע"ש.

ואילו היה חשוב פאיסור בעין המעורב הי' שייף גם באיסור אכילה אלא ודאי דאין פאן ממשו של איסור כלל ואין האיסור בהסקה אלא משום שנהנה מאיסור הנאה וחשבינן

להנאה קיימת במה שנהנה מפת שאפאה בעצי איסור וכן בגד שנארג בכרפר של איסורי הנאה אין פאן ממשו של כרפר אלא שנהנה מאיסור הנאה והגע עצמה אם ארג בגד בכרפר של עצי הקדש שנאסר הבגד.

ואפילו אם יחלל אח"כ הכרפר של הקדש והוא יוצא לחולין אעפ"כ הבגד עומד באיסור שאין החילול עוקר ההקדש למפרע אלא מכאן ולהבא הוא דמוטר ע"י החילול ומעיקר עומד באיסורו והרי נארג הבגד באיסור.

וה"ה בפת שאפה בעצי הקדש אע"ג דמחלל העצי עכשיו פיון דאין החילול עוקר ההקדש למפרע הפת באיסורו עומד ולכה לא מהני פאן חילול כלל. ובפני יושיע פתב פאן פיון דחילול נדאי מהני כו' ע"ש.

ולפ"מ שמבואר לפנינו לא מהני פאן חילול כלל ולזה שפיר קשי' להו לתוס' דבהקדש אינו משום חומר' אלא משום דשיל"מ והכא לית' במתירין כלל וכמ"ש דחילול לא מהני למה שעבר ואינו בעין וכמ"ש וזה ברור: והנה לפמ"ש בשם הר"ש דתבלין של מע"ש שנפלו לחולין לא מהני ליה פדיון ומשום דאין חילול לדבר שאינו בעין והוא מהירושלמי וכנ"ל.

אם פו הא דאמרינו בשם הירושלמי וכל דבר שיל"מ אפי' באלף לא בטיל פגון טבל ושביעית ומעשר והקדש פשהו במינו אבל שלא במינו בנותן טעם והובא בתוס' פ' בתרא דע"ז דף ע"ז ד"ה טבל ע"ש.

צריך לומר דמירי ביבש ביבש דאי לח בלח א"כ בהקדש במינו אמאי ה"ל דשיל"מ הא לא מהני פדיון כל היכא דלית' בעין אלא מירי ביבש ביבש וזה חשוב בעין ומהני לי' פדיון כל היכא דאית' והא דאמר שלא במינו בנ"ט ומשום דיבש ביבש נמי אסור מדרבנן עד ששים שמא יבשלו ויתן טעם כמבואר באו"ה הובא בש"ך יו"ד סי' ק"ט סק"י ע"ש: ויתיישב בזה מה שהקשה בס' פרי תואר בהא דכתב ביבש ביבש שלא במינו צריך ששים משום גזירה שמא יבשלו ויתן טעם מנלן להחמיר חומרא זו פיון שלא נזכרה גזירה תו בתלמוד.

ולפמ"ש דהירושלמי מירי ביבש ביבש דבלח בלח חשיב דשיל"מ דלא מהני פדיון לדבר שאינו בעין וע"כ ביבש ביבש אירי וא"כ הרי אמרו דבשאינו מין צריך ששים ומוכח דאפי' ביבש מחמירין חומרא זו שמא יבשלו: ובמה שביארנו דזוז"ג דמוטר מתורת ביטול נגעי בי' והיכא דלית' לתורת ביטול גם זוז"ג אסור וכמו שהארבנו בזה לעיל סי' ו' ע"ש.

תתיישבו בזה דברי הרמ"א שכתב ביו"ד סי' קמ"ב גבי ע"ז ודוקא כשאבוקה פנגדו ע"ש. ובא"ח סי' תמ"ה גבי פת שאפה בחמץ דאסור סתם הרמ"א ולא התנה שיהי' דוקא אבוקה פנגדו ע"ש.

ולכאורה תקשי פיון דע"ז וחמץ שיים שאפרן וגחלתן אסיר וא"כ מ"ש דבחמץ אסור אפי' אין אבוקה פנגדו ובע"ז בעי' דוקא אבוקה פנגדו: ולפמ"ש לעיל סי' ו' בשם הכ"מ דאפי' היכא דאפרו וגחלתו אסור כל שאין אבוקה פנגדו אין השבב ניפר כ"כ ה"ל זוז"ג ומוטר אפי' בע"ז כדמוכח בגינתא דאנדבל בזבל של ע"ז ומשום דע"ז נמי יש לו ביטול

וְהָא דַּיָּן בְּיָיִן בְּמִשְׁהוֹ אֵינּוּ אֶלָּא בְּהִתִּירָא גּוּ אִיסוּרָא וְכַדְרַב דִּימִי פ' הַשׁוֹכֵר וּכְמ"ש הֵר"ן
שֵׁם בְּטַעַמ' דר"ד דְּכַל שְׁהַאִיסוּר בְּמִקּוּמוֹ חֲשִׁיב הוּא וְאִין פִּתְּ הֵיתֵר הֵבָא עֲלֵיו לְבַטְלוֹ וְזוּ
הִיא חוּמְרָא דַּע"ז מִשְׁא"כ שְׁאָר אִיסוּרֵין דְּאִפִּי הֵתִירָא גּוּ אִיסוּרָא רַבָּה עֲלֵיו וּמְבַטְלוֹ וְעַיִין
מ"ש לְעֵיל סִי א'.

וְכִינּוּ דְּזוּז"ג לֹא מְהֵי אֶלָּא פְּשִׁשְׁנֵי הַגּוֹרְמִים בְּאִי בְּבֵת אַחַת וּכְמ"ש הֵרְמַב"ם פִּט"ז מַה"ל
מֵאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת ו"ל קְדִירָה שְׁבִישָׁל אוֹתָהּ בְּקִלְפֵי עֵרֶל' אוּ בְּכֵלָי פָּרֶם וּבַעֲצֵי הֵיתֵר
הֵרִי הַתְּבָשִׁיל אֲסוּר אַע"ג דְּזוּז"ג שְׁבִישָׁעָה שְׁנִתְּבָשְׁלָה מִחֲמַת עֲצֵי אִיסוּר עֲדִינּוּ לֹא בָּאוּ
עֲצֵי הֵיתֵר וְנִמְצָא מִקְצַת הַבִּישׁוּל בַּעֲצֵי הֵיתֵר וּמִקְצַתוֹ בַּעֲצֵי אִיסוּר עַכ"ל הֵרִי דְּזוּז"ג אֵינּוּ
מוֹתֵר אֶלָּא פְּשִׁהַגּוֹרְמִים בָּאִים בְּב"א וְכַה"ג בַּע"ז נְמִי יֵשׁ לוֹ בִּישׁוּל כְּמִבְּנָאָר בְּסִי א' ע"ש.

אֲבָל חֲמֵץ דְּלַעוֹלָם בְּמִשְׁהוֹ אִפִּי אִיסוּרָא לְגוּ הֵתִירָא א"כ ה"ל כְּמוֹ הַקֹּדֶשׁ דְּהַפַּת אֲסוּרָה
אִפִּי אֵין אַבּוּקָה כְּנִגְדּוֹ וּמִשׁוּם דַּאֲע"ג דְּכִשְׂאִין אַבּוּקָה כְּנִגְדּוֹ לֹא חֲשִׁיב אִיסוּר נִיכָר וְה"ל
זוּז"ג וּכְמ"ש בְּכ"מ מ"מ בְּחֲמֵץ זוּז"ג נְמִי אֲסוּר מִשׁוּם דְּשִׁרְיוּתָא דְּזוּז"ג מִשׁוּם בִּישׁוּל
וְחֲמֵץ לַעוֹלָם אֵין לוֹ בִּישׁוּל: וּבְכֶסֶף מְשֻׁנָּה פִּט"ז מ"מ אֶתְבָּעַל דְּבָרֵי הֵרְמַב"ם דְּאִפִּי לֹא
נִתְּבָשָׁל כְּמֵאֲכָל בְּן דְּרוֹסָא דְּכֶבֶר נְהִנָּה מִן הָאִיסוּר ע"ש וְלְכַאוּרָה תִּקְשִׁי הָא דְּאִמְרֵי שְׁאוּר
שֶׁל תְּרוּמָה שְׁנֶפֶל לַעֲיִסָּה שֶׁל חוּלִין וְאֵין בּוֹ כְּדִי לְהַחֲמִיץ וְאִם"כ נֶפֶל לְתוֹכָהּ שְׁאוּר שֶׁל
חוּלִין דְּשִׁרֵי לְרַבָּנָן מִשׁוּם זוּז"ג וְהֵתֵם נְמִי בְּשִׁעָה שְׁהִיָּה הַשְׁאוּר שֶׁל תְּרוּמָה לֹא הִיָּה שְׁאוּר
שֶׁל חוּלִין.

וְלִק"מ דְּאִיסוּר הַנָּאָה שְׁאֵינִי וְלִזְהָ דְּקִדְּק הַכ"מ וְכַתֵּב דְּכֶבֶר נְהִנָּה מִן הָאִיסוּר מִשְׁא"כ תְּרוּמָ'
דְּלֹא הָיִי אִיסוּר הַנָּאָה אֶלָּא דְּאִפְתִּי תִּקְשִׁי מִפ"ב דְּעֵרְלָה גְּבִי שְׁאוּר שֶׁל כְּלָאֵי פָּרֶם דְּמִשְׁמַע
הֵתֵם דְּאִפִּי נֶפֶל תַּחֲלָה שְׁאוּר שֶׁל כְּלָאֵי פָּרֶם וְאִם"כ נֶפֶל הֵתֵר מִתְּרוּם זוּז"ג וְהֵתֵם
אִיסוּר הַנָּאָה הוּא וְאִפְשֵׁר דְּדוֹקָא גְּבִי בִּישׁוּל אַע"ג דְּאִפְתִּי לֹא נִתְּבָשָׁל כְּמֵאֲכָל ב"ד מ"מ
נַעֲשֶׂה וְנִיכָר מִקְצַת הַבִּישׁוּל וְה"ל נְמִי נְהִנָּה אֲבָל בְּשְׁאוּר שְׁאֵינִי בּוֹ כְּדִי לְהַחֲמִיץ אֵינּוּ נִיכָר
אִפִּי מִקְצַת חִימוּץ אֶלָּא דַּאֲס"כ כְּשֶׁנֶּפֶל לְתוֹכוֹ שְׁאוּר דְּהֵתִירָא מִתְּעוּרֵר הַשְׁאוּר הֵרֵאשׁוֹן
לְהַחֲמִיץ בִּיחַד עִם הֵתֵר וְה"ל בָּאוּ בְּבֵת אַחַת: וּבְמִרְדְּכִי פ' כָּל הַצְּלָמִים מִשְׁמַע דְּאִפִּי
הִיכָא דְּאֵין הַגּוֹרְמֵי בְּבֵת אַחַת נְמִי ה"ל זוּז"ג ע"ש גְּבִי פֶּרֶה שְׁנִתְּפִטְמ' כָּל יְמֵיהָ בְּכַרְשִׁינֵי
ע"ז דְּאֲסוּר וְאִם לֹא נִתְּפִטְמָה כָּל יְמֵי בְּאִיסוּר הַנָּאָה ה"ל זוּז"ג וּמִתְּרוּם וְהוּבָא בְּאִתְרוּנֵי
בִּי"ד סִי ס' ע"ש וְלַדְעַת הֵרְמַב"ם נִרְאָה דְּכַה"ג לֹא הָיִי זוּז"ג כִּינּוּ שְׁלֹא בָּאוּ בְּבֵת אַחַת
וְצ"ע פְּעַת: וּבְמִגְן אַבְרָהָם סִי תַמ"ה ו"ל אֲסוּרֵין בְּהַנָּאָה לְפִי שְׁיֵשׁ שְׁבַח עֲצִים בַּפֶּת
וְדוֹקָא כְּשִׂאֲבוּקָה כְּנִגְדּוֹ כו' מ"מ זוּז"ג הֵרִי דְּתַנּוּר הוּא ג"כ גּוֹרֵם שְׁנִאָפָה וְשָׁרִי.

אֲבָל אִם בִּישָׁל תְּבָשִׁיל אִפִּי ע"ג אֶפֶר אוּ גְּחָלִים אֲסוּר וְעַיִין בִּי"ד סִי קַמ"ב עַכ"ל: וְהִנֵּה
מַה דְּמַחְמִיר מִג"א בְּקִדְּרָה יוֹתֵר מִבְּתַנּוּר לֹא יִדְעָנָא מְנָא לִי חוּמְרָא זוּ וְאִדְרָבָה מִשְׁמַע
לְהִיפּוֹד מְדַבְּרֵי הֵר"ן פ' כָּל הַצְּלָמִים ע"ש שְׁפַתְבַּעַל דְּבָרֵי תוּס' שְׁהִבִּיא רֵאזִיהָ דְּלֹא שְׁיִיב
שְׁבַח עֲצִים בַּפֶּת אֶלָּא בְּאִיסוּר הַנָּאָה מְהָא דְּמִבְּשָׁל בְּשִׁפְתַּי בְּשׁוּגַג יֵאכֵל וְאִמְאֵי הָא שְׁבַח
עֲצִים בַּפֶּת.

וְע"ז פֶּתַח הֵר"ן דְּלֹא רֵאזִיהָ הִיא דְּשְׁבַח עֲצִים בַּפֶּת שְׁמַעְנוּ אֲבָל שְׁבַח עֲצִים בְּתַבְּשִׁיל לֹא
שְׁמַעְנוּ ע"ש הֵרִי דְּמִיְקָל יוֹתֵר בְּתַבְּשִׁיל מִבְּתַנּוּר וְאִפִּי תוּס' דְּלֹא מְפַלְגֵי מ"מ לְהַחֲמִיר
יוֹתֵר מִבְּתַנּוּר וְדַאֲי לֹא שְׁמַעְתִּי: וּבְכֶסֶף מְשֻׁנָּה פִּט"ז מ"מ אֶתְבָּעַל דְּכַתֵּב הֵרְמַב"ם קְדִירָה

שְׁבִישׁוֹל אוֹתָהּ בַּעֲצֵי עֶרְלָה וּבַעֲצֵי הַיֵּתֶר הָרִי הַתְּבֻשִׁיל אֲסוּר וְאֵע"ג דְּזוּז"ג שְׁבִישׁוֹל שְׁנֵתִּבְשִׁילָה מִחֲמַת עֲצֵי אֲסוּר עֲדִינָן לֹא בָּאוּ עֲצֵי הַיֵּתֶר וְהַקְּשָׁה בַּכ"מ ו"ל וַיֵּשׁ לְתַמְנֵה דְּהָא אִפִּי אִי מְדַלִּית מִהֵכָא עֲצֵי הַיֵּתֶר ה"ל לְמִיּוֹשְׁרֵי מְשׁוּם דְּהוּי זוּז"ג קַדְדִּירָה דְּהַתִּירָא וְעֲצִים דְּאֲסוּרָא דְּתַנּוּר חֲדָשׁ שְׁצִינְנֵנוּ עַכ"ל וְאֶפְשָׁר דְּמַהֲרָ קוּיָא הוֹלִיד הַמַּג"א דְּבַתְּבִישׁוֹל לֹא אֶמְרִי זוּז"ג מְוֹתֵר.

וְאִינוּ מוֹכִיחַ דְּכָבֵר פְּתַב בַּט"ז יו"ד ס' קמ"ב עַל קוּשְׁיַת הַכ"מ דְּהַרְמַב"ם מְיִירֵי בְּאֲבוּקָה פְּנִגְדוּ דַּכָּה"ג אֲסוּר ע"ש וְעוֹד דְּהָא מְשַׁמַּע לְהַדְיָא בְּש"ס דְּגַם בְּקַדְדִּירָה שְׁיָיָה זוּז"ג מְוֹתֵר דְּאֶמְרוּ שָׁם קַדְדִּירָה אֲסוּרָה אִפִּי לְמ"ד זוּז"ג שְׁרֵי דְּמַקְמֵי דְּנִתְּנֵן עֲצִים דְּהַתִּירָא יְהִיב לָהּ בְּקַדְדִּירָה וּמְשַׁמַּע דַּאל"ה גַּם בְּקַדְדִּירָה זוּז"ג מְוֹתֵר וְא"כ ה"ה בְּעֲצִים דְּאֲסוּרָא וְקַדְדִּירָה דְּהַתִּירָא וְצ"ע: וּבַתּוֹסְפֵי ע"ז דָּף מ"ח בְּהָא דַּס"ד דְּש"ס לְמִימֵר דְּרַבְּנָן סְבָרֵי זוּז"ג מְוֹתֵר פְּתַבוּ שָׁם בַּד"ה וְרַבְּנָן סְבָרֵי זוּז"ג מְוֹתֵר ו"ל פִּי רַבִּינוּ שְׁמוּאֵל וּמ"ה אֲסוּרוּ רַבְּנָן יִרְקוֹת בִּימּוֹת הַחֲמָה דְּלֹא דְּמֵי דְּהֵכָא עִם זָבֵל הַנְּמִינֵי דְּמַהֲנֵי לְגַדְל וְלַהֲחֲלִיף זָבֵל הַשְּׁרַקַע נְמֵי מַהֲנֵי לְגַדְל וְלַהֲחֲלִיף אָבֵל גּוֹרָם דְּצַל חִיּוּשֵׁי שְׁכּוּלוֹ אֲסוּר שְׁאוֹתָהּ הַנְּאָה שְׁהַצֵּל עוֹשֶׂה לְהַגֵּן מִן הַחֲמָה אִין הַשְּׁרַקַע עוֹשֶׂה וְלִכְּפֹא נְמֵי צַל אַחַר דְּהַיֵּתֶר גּוֹרָם עִמּוֹ לְהַצִּיל מִן הַחֲמָה נְמַצָּאת פֶּל הַנְּאָת צַל שֶׁל אֲסוּר כּו' עַכ"ל: וְהָר"ן שָׁם פְּתַב דַּאֲע"ג דְּלִפִּי ס"ד דְּש"ס הוּי סְבִירָא לֹן דְּהֵיכָא דְּאִין הַגּוֹרָמִים שְׁוִים לֹא אֶמְרִי זוּז"ג מְוֹתֵר אִפִּי לְפִי הַמַּסְקָנָא דְּמַסִּיק דְּר"י מַתִּיר אִפִּי בִּימּוֹת הַחֲמָה מוֹכַח דְּזוּז"ג מְוֹתֵר אִפִּי כְּשֶׁאִין שְׁנֵי הַגּוֹרָמִים שְׁוִין.

אָבֵל הַרְמַב"ן חוֹכֵה לְהַחֲמִיר דְּאֶפְשָׁר ר"י דְּקַאֲמֵר לְרַבְּנָן לְדִידְכוּ הֵינְנוּ רַבְּנָן דְּאֶמְרוּ לוֹ אָף הוּא נַעֲשֶׂה זָבֵל וְא"כ לר"י נְמֵי אֲסוּר לְזַרְוֵעַ יִרְקוֹת בִּימּוֹת הַחֲמָה ע"ש וּבַתּוֹסֵף מְבֹאֵר שָׁם בְּפִשְׁטוּת דְּגַם בְּמַסְקָנָא קֵאִי הָרַב סְבָרָא דְּהֵיכָא דְּאִין שְׁנֵי הַגּוֹרָמִים שְׁוִין מַעֲנִין אֶחָד לֹא אֶמְרִי זוּז"ג מְוֹתֵר ע"ש: וְלְכַאוּרָה יֵשׁ לְדַקְדָּק לַפ"ז בְּתַנּוּר חֲדָשׁ וְעֲצֵי הַיֵּתֶר דְּהוּי זוּז"ג וּמְוֹתֵר אִמְאֵי הָא אִין הַגּוֹרָמִים שְׁוִים דְּהַעֲצִים גּוֹרָמִים חוּם וְהַתַּנּוּר מְחַזֵּק הַלְחָם הַמְּנֻחַ בְּתוֹכוֹ.

אֵלָּא דְּכָבֵר פְּתַבוּ תוֹס' בְּפִסְחֵי דָּף ע"ה בְּשֵׁם הִירוּשְׁלָמֵי דְּגַם הַתַּנּוּר גּוֹרָם שְׁלֹא יִתְפַּזֵּר חוּם הָאֵשׁ ע"ש בַּד"ה תַּנּוּר שְׁגֵרְפוּ. וְא"כ ה"ל שְׁנֵי הַגּוֹרָמִים שְׁוִין מַעֲנִין אֶחָד וְהוּא הַחוּם: וְלַפ"ז יֵשׁ מְקוֹם לְדַבְּרֵי מַג"א לְהַחֲמִיר בְּעֲצֵי אֲסוּר וְקַדְדִּירָה שֶׁל הַיֵּתֶר מְשׁוּם דְּלֹא הוּי שְׁנֵי גּוֹרָמִים שְׁוִין דְּקַדְדִּירָה אִינְהָ גּוֹרָמַת לְחוּם וְאִין הַגּוֹרָמִים מַעֲנִין אֶחָד: וְגַם דְּבָרֵי הַרְמַב"ם יֵשׁ לִיַּיִשׁב בְּזָה בַּמ"ש דְּקַדְדִּירָה שְׁבִישׁוֹל מְקַצְתוּ בְּעֲצֵי אֲסוּר כּו' וְהַקְּשָׁה בַּכ"מ דְּאֶפִּי מְדַלִּית עֲצֵי הַיֵּתֶר אִפִּי ה"ל זוּז"ג קַדְדִּירָה דְּהַתִּירָא וְעֲצֵי אֲסוּר ע"ש.

וְלַפִּמ"ש נִיחָא דְּקַדְדִּירָה וְעֲצִים לֹא הוּוּ גּוֹרָמִין שְׁוִים: וְנִרְאָה דְּהַרְמַב"ם שְׁפַתַּב בְּקַדְדִּירָה שְׁבִישׁוֹל מְקַצְתוּ בְּעֲצֵי אֲסוּר וְאִח"כ בְּיִשְׁל בְּעֲצֵי הַיֵּתֶר דְּאֲסוּר הַתְּבֻשִׁיל כּו' הוּא מְפָרֵשׁ כֵּן מַה דְּאֶמְרוּ בְּש"ס בְּסוּגְיָן קַדְדִּירָה אֲסוּרָה דְּמַקְמֵי דְּיְהִיב עֲצִים דְּהַתִּירָא קַבְלָה בִּישׁוּלָא וְהֵינְנוּ דְּמִיּוֹרֵי בְּקַדְדִּירָה דְּהַתִּירָא שְׁבִישׁוֹל מְקַצְתוּ בְּעֲצֵי אֲסוּר וְאִח"כ בְּעֲצֵי הַיֵּתֶר דַּאֲע"ג דַּה"ל זוּז"ג וְהַגּוֹרָמִין שְׁוִין שְׁשִׁנְיָהֵן עֲצִים אֵלָּא מְשׁו' דְּמַקְמֵי דְּנִתְּנֵן עֲצִים דְּהַתִּירָא בְּשִׁיל לָהּ בְּעֲצֵי אֲסוּר וְהַקַּדְדִּירָה עֲצָמָה שֶׁל הַיֵּתֶר אִינְהָ מְצַטְרַפַּת עִם עֲצֵי אֲסוּר לְהִיּוֹת זוּז"ג מְפָנֵי שְׁאִין הַגּוֹרָמִים שְׁוִין שְׁזָה גּוֹרָם חוּם וְזָה הַנְּחַת הַתְּבֻשִׁיל.

משא"כ בתנור כה"ג מותר דהתנור של היתר מצטרף עם עצי איסור לעשות זוז"ג דגם התנור גורם שלא יתפזר החום וכמ"ש וה"ל גורמין שוין: אלא דלקאורה נראה דס"ל להקמ"ם דאפי' אין הגורמים שוין זוז"ג מותר מדכתב פ"ח מה"ל ע"ז דזורעין ירקות בימות החמה ע"ש.

ומשום דקרקע דהיתרא נמי גורם והתם אין הגורמין שוין כמ"ש תוס'. מיהו לפמ"ש בשלטי הגבורים שם פ' כל הצלמי' דהיכא דאין הגורמין שוים אַזלינן בַּתּר עיקר הגורם ע"ש.

א"כ י"ל דלמסקנא דמותר לזרוע ירקות בימות החמה משום דעיקר הגורם הוא הקרקע ואַזלינן בַּתּרְנָ' ולא בַּתּר הצל דאינו עיקר הגורם: ולפ"ז אַפְשָׁר דגם תוס' מודו דאף דאין הגורמין שוים מ"מ מותר לזרוע ירקות בימות החמה משום דאַזלינן בַּתּר עיקר הגורם.

ואַפְשָׁר דמה"ט כתבו הפוסקי' בפשיטות דזורעין ירקות בימות החמה כמבואר בטוש"ע יו"ד סי' קמ"ב ולקאורה תקשי היאך לא הביאו דעת תוס' דכה"ג אסור משום שאין הגורמי' שוים. אלא משום דבכה"ג מודו דאַזלי' בַּתּר עיקר הגורם והקרקע היא העיקר נגד הצל.

אבל בקדירה ועצים דאיסור' אין הקדירה עיקר נגד עצי האיסור וכיון שאין הגורמים שוים אסור: ומדברי תוס' נראה דגם בחמץ זוז"ג מותר ע"ש פ' כל שעה דף כ"ח דהא דאמרו חכמי' מפָּרַר או זורה לרוח וכתבושם תוס' ד"ה ותנו נמי גבי ע"ז ו"ל אור"י דרבנן דמתני' היינו ר' יוסי דפ' כל הצלמים דף מ"ג ע"ש.

והיינו משום דהתם אמרו לו לר"י אף הוא נעשה זבל ומגדל צמחי' ור"י מתיר משום דזוז"ג מותר ע"ש בש"ס וכיון שכתבו תוס' דרבנן דמתני' היינו ר"י מוכח דבחמץ ג"כ זוז"ג מותר דאל"כ תקשי הַכּא אף הוא נעשה זבל ומגדל צמחים: ואַפְשָׁר דהתם שאני דאף אם יגדל צמחי' לא יגדל תיקוף בפסח אלא באנרף הזמן אחר הפסח יגדל וחמץ לאחר הפסח יש לו ביטול וכל שיש לו ביטול זוז"ג מותר: אמנם גם בפסח גופי' יש לצדד להקל בזוז"ג דחמץ והוא דאפי' גורם דאיסור' לחודי' נמי אין בו איסור מן התורה וכמ"ש הר"ן פ' כל הצלמים גבי בגד שנארג בכרפר של ע"ז דמותר ע"י הולכת הנאה לים המלח ומשום דגורם אינו אסור אלא מדרבנן ע"ש.

וכיון דהא דחמץ בפסח במשהו אינו אלא משום חומרא דאיסור פרת אבל בנזקשה שאין בו פרת יש לו ביטול א"כ כ"ש גורם שאינו אלא מדרבנן בעלמא דיש לו ביטול. משא"כ בפזרים דה"ל דשיל"מ ולא בטיל אפי' בדרבנן אבל חמץ בפסח ס"ל לכמה פוסקי' דלא הני דשיל"מ משום דחוזר ונאסר לשנה הבאה כמ"ש לעיל סי' ה' ע"ש.

והא דלא בטיל אינו אלא משום חומרא דכרת ומש"ה נזקשה בטל אע"ג שהוא דאוריית' משום שאין בו פרת א"כ כ"ש גורם שאינו אלא מדרבנן וזוז"ג מדין ביטול הוא כמש"ל סי' ו' ע"ש: ובתוס' חולין דף נ"ח גבי ולד טריפה דמותר משום זוז"ג הקשו בהא דאמרי' גבי פרידה דאביו חמור ואמו סוס למ"ד אין חוששין לזרע האב דאסור להנהיג עם פֶּרֶד שאביו סוס ואמו חמורה דהא זוז"ג מותר.

ותירצו דע"כ לא אמרי' זוז"ג מותר אלא היכא דהאחד איסור והשני היתר אבל הכא האי לחוד' שרי והאי לחוד' שרי לא מהני זוז"ג ע"ש. ולפי דברי הר"ן דזוז"ג מדין ביטול נגעו בו א"כ אע"ג דהאי לחוד' שרי והאי לחוד' שרי פינו דעדיין לא נעשה איסור ע"י אותו תערובות כמו בכלאים ודאי מהני ביטול כה"ג כמו צמר רחלים שנתערב בצמר גמלי דבטל ברנבא ומותר אח"כ לערב עם פשתים ומשום דכבר נתבטל צמר הרחלים ברוב צמר גמלי וכמבואר בטוש"ע יו"ד סי' רצ"ט ע"ש ואע"ג דהאי לחוד' שרי והאי לחוד' שרי פינו דלא נעשה איסור ע"י התערובות שפיר בטיל בכדי שיוכל אח"כ לערבו עם פשתן וה"נ נימא למ"ד אין חוששין לזרע האב דמותר מתורת ביטול משום זוז"ג בכדי להנהיגו אח"כ עם פרו שאביו סוס ואמו חמורה.

וצע"ג פעת: ובסוגיין שם והתניא כל הנשרפין אפרו מותר חוץ מעצי אשיר' וכתבו תו' ז"ל תימא לרשב"א תהוי כע"ז שנשפתרה מאל' דשרני' כו'. ותמהו בזה בס' מגיני שלמה ובס' פני יושיע דהא כה"ג מקשי בש"ס טובא ה"מ בפ' כל הצלמים דף מ"ב ומשני לה כדרכא גזירה דלמא מגבה לה והדר מבטל לה וה"ל ע"ז של ישראל ע"ש: ובני הנבון מ' יוסף דובערש שי' אמר לנישב לפמ"ש מג"א סי' תקפ"ו ז"ל נתפנון לזכות משמע בטור ורא"ש דאפי' הוא של עפ"ם אם נתפנון הישראל זכות לא יצא דה"ל ע"ז של ישראל והב"ח פתב דמייירי בע"ז של הפקר אבל אם יש לה בעל' אפילו אם נתפנון לקנות לא קנאה וה"ל ע"ז של עפ"ם עכ"ל ול"נ דהא קי"ל דישאל אינו מבטל ע"ז של עפ"ם משום גזירה דלמא מגבה לה והדר מבטל לה וה"ל ע"ז של ישראל כדאיתא בע"ז דף מ"ב א"כ מוכח בהדיא דאפי' יש לה בעלי' מקרי ע"ז של ישראל וכן משמע בתוס' סנפה דף ל"א וכן משמע ביבמות דף ק"ד והטעם פינו דהישאל חייב באחריותו מיקרי ש"ל ע"ש.

ולפ"ז ניחא באשירה דהיא ע"ז שנעשה במחנך לקרקע א"כ תו לא חיישי' דלמא מגבה לה דהא יש לה בעלי' מאי אמרת דהישאל חייב באחריותו הא קי"ל קרקע אינה נגזלת ואינו חייב באחריותו א"כ לא שייך בי' דלמא מגבה לה ומפי תלש לי' ה"ל ע"ז שנשפתרה מאל' עכ"ל ויפה פינו ודו"ק: ובעיקר דברי מג"א שכתב פינו דהישאל חייב באחריותו ה"ל ע"ז של ישראל נראין דבריו נכונים וניחא לי בזה מה דקש' לי טובא בהא דאמרי' דלמא מגבה לה וה"ל ע"ז של ישראל ע"ש דהא לפמ"ש הרשב"א בתשוב' סי' תר"ב דאיסור הנאה לית ליה בעלים פלל ע"ש.

וכן נראה דעת הרמב"ם שכתב בחי' לקידושין גבי מקדש בערלה דאינה מקודשת והקשו בתוס' דהא אפרו מותר ותיירץ הוא דאיסור הנא' הפקר הוא ומפי שריף לה יכול אח"כ לזכות בה אחר ע"ש.

וכיון דאפי' איסור הנאה שיש לו בעלי' פקע שם בעלי' מיני' ונעשה הפקר. כ"ש הפקר ממש והוא איסור הנאה דלא שייך בי' זכני' דלהני לי' תורת בעלי' פינו דלית בעלי' לאיסור הנאה: ובאמת בריב"ש סי' ת"א הוכיח דאיסור הנאה יש לו זכי' מהא דמגבה לה ישראל ע"ש וכן משמע מדברי הרמב"ם בהל' חמץ שכתב קנה חמץ בפסח אלמא דאית לי' זכי' באיסור הנאה.

אָבֵל הַרְשֵׁב־אָ וְהָרִיטְב־אָ שִׁפְתָבו דְלִית לִי לְאִיסוּר הַנָּאָה בְּעַלְיָ קָשִׁי הֵךְ דְּמַגְבָּה לָהּ וְהָ"ל
ע"ז שֶׁל יִשְׂרָאֵל. אָמְנָם לִפְמ"ש מְגֵן אַבְרָהָם דְּמִשּׁוּם אַחֲרִיּוֹת הוּא דְהָוִי שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁהָרִי
יֵשׁ לוֹ בְּעַלְיָ נִיחָא.

אוּלָם מְדַבְרֵי רִש"י פ' כָּל הַצְּלָמִים דָּף מ"ב גִּרְאָה פְּדַעַת הַב"ח ע"ש בְּהָא דְרַבָּא דְאָמַר
גְּזִירָה דְלִמָּא מַגְבָּה לָהּ וְקָנִי לָהּ בְּהַגְבָּהָ דְכָל דְּבַר הַפְּקָר פְּגוּן מְצִיאָה נִקְנִית בְּהַגְבָּהָ
עכ"ל. אֵלָא דְאֶפְשָׁר דְּגַם דַּעַת רִש"י דְּבִאִיסוּר הַנָּאָה יֵשׁ זָכִי לְבְּעַלְיָ פְּדַעַת הַרְמַב"ם
וְהָרִיב"ש אָבֵל לְפִי דַּעַת הַרְשֵׁב־אָ וְהָרִיטְב־אָ דְאִין בְּעַלְיָ לְאִיסוּר הַנָּאָה לִיכָּא לְמִימַר
דְּאִיִּירֵי בְּהַפְקָר פִּינּוּן דְּזָכִי לֹא שִׁינְיָ בְּאִיסוּר הַנָּאָה וְאַחֲרִיּוֹת לֹא שִׁינְיָ בְּהַפְקָר.

א"כ צ"ל דְּדוּקָא בַּע"ז שִׁינְיָ לָהּ בְּעַלְיָ וּמִתּוֹרַת אַחֲרִיּוֹת. א"כ בְּעַצֵּי אֲשִׁירָה דְּמַחְנוּבָּר וְאִין
קָרַע נִגְזָלָת לֹא מִשְׁפַּחַת לָהּ אַחֲרִיּוֹ וְכִי תִלְשׁ לָהּ ה"ל ע"ז שֶׁנִּשְׁפַּחְבָּר מְאֵלִיָּה וְכַנְזָן וְדו"ק:
סִימָן ח בְּקוּנְטָרְס מִים חַיִּים לְהַפְר"ח ס' ב' נִסְתַּפֵּק בְּהָא דְקו"ל טְרִיפָה אֵינָה יוֹלְדָת אִי
אָמְרִי הָכִי גַם בְּזָכָר טְרִיפָה שְׂאִינּוּ מוֹלִיד וְע"ש שֶׁהִבִּיא רֵאִי מְהָא דְגֵרְסִי פ' הַשּׁוֹלַח דָּף
מ"ג בְּהָא דְבְּעֵי חֲצִי עֶבֶד וְחֲצִי ב"ח שֶׁקָּדַשׁ אִשָּׁה מֵהוּ.

וְאָמְרִי עֲלֵה ת"ש הַמִּית מִי שֶׁחֲצִיו עֶבֶד וְחֲצִיו ב"ח נוֹתֵן חֲצִי קָנָס לְרַבּוֹ וְחֲצִי פְּנוֹר לְיִוְרְשָׁיו
וְאִי אָמַרְתָּ קְדוּשָׁיו לָאו קְדוּשָׁיו יוֹרְשִׁין מִנִּי. אָמַר רַב אֲדָא בַר אֲהֵבָה שֶׁעֲשָׂאוּ טְרִיפָה
וּמֵאִי יוֹרְשָׁיו נִפְשָׁי וְאִם אֵיתָא דְטְרִיפָה מוֹלִיד אִמָּאִי אִיְצְטְרִיף לְדַחְוִי וְלְמִימַר מֵאִי יוֹרְשָׁיו
נִפְשָׁי נִימָא יוֹרְשָׁיו פְּפִשׁוּטוֹ שֶׁהוֹלִיד אַח"כ אֵלָא וְדָאִי דְטְרִיפָה אֵינּוּ מוֹלִיד ע"ש: וּבִסְפָר
שֶׁעַר הַמִּלָּךְ פְּתַב עֲלֵה ז"ל וְלַעֲנֵ"ד אַחַר הַמְּחִילָה יֵשׁ לְדַחּוֹת דָּא ע"ג דְטְרִיפָה מוֹלִיד הַנּוֹצֵרָף
רַב אֲדָא לּוֹמַר מֵאִי יוֹרְשָׁיו נִפְשָׁי מִשּׁוּם דְּכִינּוּן דְּהַמִּית דְּקַתְנִי בְּבִרְיָתָא לָאו דוּקָא אֵלָא
שֶׁעֲשָׂאוּ טְרִיפָה אִמָּאִי אִיְפְּלַת תַּנָּא לְמַתְנִי נוֹתֵן חֲצִי פְּנוֹר לְיִוְרְשָׁיו וְכִשְׁמַת אַח"כ וְאִמָּאִי
לֹא קָאֵמַר נוֹתֵן חֲצִי פְּנוֹר לְעֶבֶד עֲצָמוֹ וְאִמָּטוֹ לְהָכִי אִיְצְטְרִיף לּוֹמַר מֵאִי יוֹרְשָׁיו נִפְשָׁי כּו'
שׁוֹב רֵאִיתִי שְׂמָה שֶׁפְּתַבְתִּי לְדַחּוֹת רֵאִיתִי הַפְר"ח טְעוֹת הוּא בְּיַדִּי שֶׁרֵאִיתִי הַפְר"ח ז"ל
גִּרְאִית נְכוּנָה עַל אַנְפוֹן זֶה.

דְּנָהִי דְרַב אֲדָא ב"א ע"כ הַנּוֹצֵרָף לּוֹמַר דְּמֵאִי יוֹרְשָׁיו נִפְשָׁי וְכַמ"ש מ"מ רַבָּא דְפָרִיף עֲלֵיָהּ
וְקָאֵמַר שְׂמִי תְשׁוּבוֹת בְּדָבָר חָדָא דְיִוְרְשָׁיו קְתַנִּי וְעוֹד פְּנוֹר הוּא וְאָמַר רִישׁ לְקִישׁ פְּנוֹר
אֵינּוּ מִשְׁתַּלֵּם אֵלָא לְאַחַר מֵיתָה אִמָּאִי נְדִי רַבָּא מְהָף אוֹקִימָתָא דְרַב אֲדָא דְהַשְׁתָּא לְדִידִי
נִיחָא דְאִיְצְטְרִיף תַּנָּא לְמַתְנִי דוּקָא יוֹרְשָׁיו מִשּׁוּם דְּכּוֹפֵר אֵינּוּ מִשְׁתַּלֵּם אֵלָא לְאַחַר מֵיתָה.

אֵלָא מוֹכִיחַ דְטְרִיפָה אֵינּוּ מוֹלִיד עכ"ל: וְלַעֲנֵ"ד גִּרְאָה מְסוּנְגִיָּא זֹו יֵשׁ לְהוֹכִיחַ לְהִנְפִּיף
דְטְרִיפָה זָכָר מוֹלִיד וְהוּא בְּשׁוּם לַב בְּהָא דְקָאֵמַר רַבָּא רֵאִוִי לִיטוּל וְאִין לוֹ וּפִירִש"י רֵאִוִי
לִיטוּל אִם הָיוּ לוֹ יוֹרְשִׁין וְאִין לוֹ מִשּׁוּם דְאִין לוֹ יוֹרְשִׁין ע"ש.

וְא"כ מֵאִי נִפְקָא מִיְנֵיהּ בְּהָא דְרֵאִוִי לִיטוּל פִּינּוּן דְלַעוּלָם לֹא מִשְׁפַּחַת גְּנוּנָא, שִׁיטוּל וּבִס"פ
הַמְנִיחַ דְקָאֵמַר הָרִי זֶה מִשְׁתַּלֵּם מִן הַקְטָן לְקָטָן. וּמִשְׁנֵי ג"כ רֵאִוִי לִיטוּל וְאִין לוֹ וּפִירִשׁוֹ
תוֹס' שֶׁמֶ רֵאִוִי לִיטוּל אִם תִּפְסֵי דְבִטְעָנוֹ חֲטִין וְהוֹדָה לוֹ בְּשַׁעוֹרֵין דְפִטוּר מְהִנֵּי תִפְסִיָּה וְאִין
לוֹ אִם לֹא תִפְסֵי ע"ש.

וּבְזֶה דָּאִי אֶפְשָׁר שִׁיְהִיוּ לוֹ יוֹרְשִׁין אִיף תַּנִּי רֵאִוִי לִיטוּל: וְלָכֵן גִּרְאָה לַעֲנֵ"ד לְפָרִשׁ בְּדָרָף
אַחַר. וְהוּא דְהִנֵּה רִש"י ז"ל פְּתַב וְז"ל וְעוֹד פְּנוֹר הוּא וְאֵינּוּ מִשְׁתַּלֵּם אֵלָא לְאַחַר מֵיתָה

דבשִׁלְמָא קִנְס דְלָא פְתִיב בְּיָה מִיְתָה אֱלָא נְגִיחָה שְׁנָאֲמַר אַם עֶבֶד יִגַח הַשׁוֹר וּגּוֹ אֵיפָא לְאוּקְמִי פְשַׁעְשָׂאוֹ טְרִיפָה אֲבָל בְּכֹפֶר שְׁל בֶן חוֹרִין פְּתִיב וְהֵמִית אִישׁ אוֹ אִשָּׁה עַכ"ל: וְקִשָּׁה לִי טוֹבָא דַבְפ' שׁוֹר שְׁנִגַח דָּף מ"ב בְּהָא דְאָמְרוּ כֹּפֶר אֵינּוּ מִשְׁתַּלֵּם אֱלָא לְאַחַר מִיְתָה מ"ט א"ק וְהַשׁוֹר יִסְקַל וּפִירִש"י ו"ל דְמִקְרָא דְנֹהֲמִית אֵיפָא לְמִימַר מִשְׁעָה שְׁאֲמַדוּהוּ לְמִיְתָה ע"ש מְבֹנָאֵר דְמִקְרָא דְנֹהֲמִית לָא מוֹכַח דְבָעֵי מִיְתָה מִמֶּשׁ אֱלָא מִהַשׁוֹר יִסְקַל וּבִשְׁטָה מְקוֹבְצָת מְפָרֵשׁ לָהּ דְהֵכִי מוֹכַח דְכְתִיב הַשׁוֹר יִסְקַל וְכַמִּיתַת הַבְּעָלִים כֶּף מִיתַת הַשׁוֹר וְרוֹצֵחַ אֵינּוּ נִהְרַג עַד שְׁיָמוּת הַנְּרָצָח לְגַמְרִי.

הר"ר אֶלְעָזָר מְגַרְמִיזָא עַכ"ל ע"ש. וא"כ בְּעֶבֶד דְכְתִיב נְמִי פֶסֶף שְׁלִשִׁים שְׁקָלִים יִתֵּן לְאֲדוֹנָיו וְהַשׁוֹר יִסְקַל ע"כ לְאַחַר מִיְתָה הוּא דְהָא אֵין הַרוֹצֵחַ נִהְרַג עַד שְׁיָמוּת הַנְּרָצָח לְגַמְרִי וְכַמִּיתַת הַבְּעָלִים כֶּף מִיתַת הַשׁוֹר וא"כ כִּי הֵיכִי דְכֹפֶר אֵינּוּ מִשְׁתַּלֵּם אֱלָא לְאַחַר מִקְרָא דְהַשׁוֹר יִסְקַל וְכַדְמָפ' טַעְמָא בַשּׁט"מ.

כֶּף שְׁלִשִׁים שְׁל עֶבֶד אֵינּוּ מִשְׁתַּלֵּם אֱלָא לְאַחַר מִיְתָה כִּינּוּן דְכְתִיב בְּיָה נְמִי וְהַשׁוֹר יִסְקַל: וְרִש"י שֵׁם בַב"ק פְּתַב ו"ל מ"ט א"ק וְהַשׁוֹר יִסְקַל. דְכְתִיב וְהֵמִית אִישׁ ע"ש.

דְכָבֵר פְּתַב רִש"י ו"ל בְּעֶצְמוֹ בְּדִיבּוֹר הַקּוֹדֵם דְמִקְרָא דְנֹהֲמִית לָא מוֹכַח' מִיְדֵי דְאֵיפָא לְמִימַר אֲמַדוּהוּ לְמִיְתָה וְכַדְקָאֲמַר הַש"ס מִקְרָא דְנֹהֲשׁוֹר יִסְקַל סְמִיךְ אֶקְרָא דוֹהֲמִי וְצַע"ג: וְלָכֵן נִלְעַנ"ד מְוֹכַח פְּדֻבְרֵי הַשְׁטָה דְמִהַשׁוֹר יִסְקַל מוֹכַח לְאַחַר מִיְתָה דְנֹקָא דְכַמִּיתַת הַבְּעָלִים כֶּף מִיתַת הַשׁוֹר וְרוֹצֵחַ אֵינּוּ נִהְרַג עַד שְׁיָמוּת הַנְּרָצָח לְגַמְרִי וא"כ שְׁלִשִׁים שְׁל עֶבֶד נְמִי הֵכְתִיב בִּי הַשׁוֹר יִסְקַל וְאֵינּוּ אֱלָא לְאַחַר מִיְתָה כְּתִישְׁלוּמִי כֹּפֶר שְׁל ב"ח: וְנִלְעַנ"ד לְוִלָא דְבְרֵי רִש"י ו"ל דְגַם קִנְס שְׁל עֶבֶד אֵינּוּ מִשְׁתַּלֵּם אֱלָא לְאַחַר מִיְתָה וְלֹא מְחִיִּים מְשׁוּם דְשְׁלִשִׁים שְׁל עֶבֶד נְמִי מִקְרֵי כּוֹפֶר.

וְכֹן מְצִאתִי בְּדִבְרֵי הַרְמְב"ם פִּי"א מֵהַל' נִזְקֵי מְמוֹן שְׁפַתַב ו"ל כְּמָה הוּא הַכּוֹפֶר כְּמוֹ שְׁרָאוֹ הַדִּינִין שְׁהוּא דְמִי הַנְּהַרְג הַכֹּל לְפִי שְׁנִיּוֹ שְׁל נִהְרַג שְׁנָאֲמַר וְנָתַן פְּדִיּוֹן נִפְשׁוֹ כְּכֹל אֲשֶׁר יוֹשֵׁת עָלָיו.

וְכֹפֶר הָעֶבְדִּים בֵּין גְּדוּלִים בֵּין קְטַנִּים בֵּין זְכָרִים בֵּין נְקִבּוֹת הוּא הַקִּנְס הַקְּצוּב בַּתּוֹרָה שְׁלִשִׁים סָלַע עַכ"ל הַרִי דִנ' שְׁל עֶבֶד נְמִי כּוֹפֶר מִקְרֵי גַם בְּסִמ"ג עֲשִׂין ס"ו פְּתַב ג"כ ו"ל כֹּפֶר הָעֶבְדִּים שְׁלִשִׁים סָלַע ע"ש.

וְכִינּוּן דְכֹפֶר מִקְרֵי וְכֹפֶר אֵינּוּ מִשְׁתַּלֵּם אֱלָא לְאַחַר"מ: וּלְפ"ז שְׁפִיר קָאֲמַר רַבָּא שְׁתִּי תְשׁוּבוֹת בְּדָבָר חֲדָא דִּיּוֹרְשָׁיו קְתַנִּי וְעוֹד כֹּפֶר הוּא וְאֵינּוּ מִשְׁתַּלֵּם אֱלָא לְאַחַר"מ וְלִיפָא לְמִימַר בְּשִׁהוּלִיד אַח"כ.

דא"כ תְּקַשִּׁי מִמ"נ אַם הוּלִיד כְּשִׁהָה חֲצִיּוֹ עֶבֶד וְחֲצִיּוֹ ב"ח הָרִי אֵין לוֹ יוֹרְשִׁין כִּינּוּן שְׁאֵין לוֹ קִדּוּשִׁין בְּשׁוּם מְקוּם וְכַמ"ש תּוֹס' שֵׁם. וְאֵי מִיּוֹרֵי דְאַח"כ נִשְׁתַּחֲרַר מִרְבוֹ שְׁנֵי וְנִעְשָׂה ב"ח לְגַמְרֵי דִישׁ לוֹ קִדּוּשִׁין.

א"כ תְּקַשִּׁי אַמְאִי מְשַׁלֵּם חֲצִי קִנְס לְרַבּוֹ דְהָא לְפַמ"ש גַם ל' שְׁל עֶבֶד כֹּפֶר מִקְרֵי וְאֵינּוּ מִשְׁתַּלֵּם אֱלָא לְאַחַר"מ. וְתַנּוּן בַּפ' נִעְרָה שְׁנִתְפַתְתָּה בְּגֵרָה עַד שְׁלֹא הָעֵמִיד בְּדִין קִנְסָה לְעֶצְמָה מְשׁוּם דְקִנְס לֹא מִשְׁתַּלֵּם אֱלָא לְאַחַר הָעֵמֶדָה בְּדִין וְכִינּוּן שְׁבִגְרָה וְיִצְאָה מִרְשׁוֹת אֲבִיהָ קוֹדֵם הָעֵמֶדָה בְּדִין תּוֹ לֹא זָכָה אֲב בְּקִנְס וְה"ה בְּקִנְס שְׁל עֶבֶד כִּינּוּן שְׁנִשְׁתַּחֲרַר וְיִצְאָ

מְרֻשׁוֹת רַבּוֹ קוֹנֵם שְׁעֵמֶד בְּדִין תּוֹ לֹא זָכָה רַבּוֹ בְּקִנְיָן דְּכִתִּיב גִּוְתָן לְאֲדוֹנָיו וְזֶה לֹא אֲדוֹן הוּא כִּינּוֹן שְׁפָרָה שְׁחָרְרוּ קוֹנֵם מִיָּתָה.

וְאִין הַקִּנְיָן מִתְחַיֵּב אֶלָּא לְאַחַח"מ דְּכֹפֵר הוּא וְכַמ"ש וּמִדְּקִתְנֵי חֲצִי קִנְיָן לְרַבּוֹ ע"כ מִיִּרְיָ שְׁלֹא שְׁחָרְרוּ קוֹנֵם מוֹתוֹ וּלְכַף פְּרִיָה שְׁפִיר הֵיכִי מִשְׁפַּחַת חֲצִי כֹפֵר לְיִוְרָשׁוֹ דְּכִינּוֹן דְּלֹא שְׁחָרְרוּ וְהָרִי הוּא חֲצִי עֶבֶד וְחֲצִי ב"ח דְּאִין לֹא יוֹרְשִׁין: וְנִיחָא בְּזָה לְשׁוֹן הַש"ס דְּמִדְּיִיק שְׁפִיר וְאָמַר רַבָּא ב' תְּשׁוּבוֹת בְּדָבָר חֲדָא דְּיִוְרָשׁוֹ קִתְנֵי כְּלוּמַר וְאִם לֹא שְׁחָרְרוּ קִשָּׁה הֵיכִי מִשְׁפַּחַת יוֹרְשִׁין כִּינּוֹן דְּאִין לֹא קִידוּשִׁין.

וְעוֹד ר"ל וְכ"ת כְּגוֹן שְׁשְׁחָרְרוּ קוֹנֵם מוֹתוֹ וְשְׁפִיר מִשְׁפַּחַת יוֹרְשִׁין שְׁהוּלִיד אַחַר הַשְׁחָרְרוֹ קִשָּׁה הָא כֹפֵר הוּא ר"ל הַקִּנְיָן לְרַבּוֹ כֹפֵר הוּא כַמ"ש בְּשֵׁם הַרְמַב"ם וְהַסְמ"ג שְׁנִקְרָא כֹפֵר הַעֲבָדִים וְכִינּוֹן דְּכֹפֵר הוּא אִינוּ מִשְׁתַּלֵּם אֶלָּא לְאַחַח"מ וְאִמְרֵי תַנִּי הַקִּנְיָן לְרַבּוֹ.

וְא"כ קִשָּׁה מִמ"נ אִם לֹא שְׁחָרְרוּ קוֹנֵם מִיָּתָה לֹא מִשְׁפַּחַת יוֹרְשִׁין דְּהָא ח"ע וְחֲצִי ב"ח אִין לֹא קִידוּשִׁין וְהֵיכִי קִתְנֵי חֲצִי כֹפֵר לְיִוְרָשׁוֹ וְאִי בְּשְׁחָרְרוּ הֵיכִי קִתְנֵי חֲצִי קִנְיָן לְרַבּוֹ הָא ה"ל כְּמוֹ בְּגָרָה עַד שְׁלֹא עֲמָדָה בְּדִין דְּכִינּוֹן דְּשְׁחָרְרוּ וְיִצָּא מְרֻשׁוֹת רַבּוֹ קוֹנֵם שְׁנִתְחַיֵּב הַקִּנְיָן שְׁהָרִי לֹא זָכָה בְּקִנְיָן אֶלָּא לְאַחַר מִיָּתָה וְכָבֵר יִצָּא מְרֻשׁוֹת אֲדוֹנָיו.

לְזֶה מְשַׁנֵּי רַבָּא רְאִי לִיטוּל וְאִין לֹא ר"ל רְאִי לִיטוּל חֲצִי קִנְיָן לְרַבּוֹ כְּשֵׁלֹא שְׁחָרְרוּ וְחֲצִי כֹפֵר לְיִוְרָשׁוֹ רְאִי לִיטוּל כְּשֵׁשְׁחָרְרוּ קוֹנֵם מוֹתוֹ דְּטַרְיָפָה זָכָר מוּלִיד וְאִין לֹא שְׁנֵי הַתְּשׁוּבוֹת בִּיחַד דְּאִם לֹא שְׁחָרְרוּ וְיֵשׁ קִנְיָן לְרַבּוֹ אִין כֹפֵר לְיִוְרָשׁוֹ דְּאִין לֹא יוֹרְשִׁין דַּח"ע וְחֲצִי ב"ח אִין לֹא קִידוּשִׁין וְאִם שְׁחָרְרוּ וְיֵשׁ כֹפֵר לְיִוְרָשׁוֹ שְׁהוּלִיד אַח"כ אִין הַקִּנְיָן לְרַבּוֹ שְׁפָרָה יִצָּא מְרֻשׁוֹתוֹ קוֹנֵם שְׁנִתְחַיֵּב הַקִּנְיָן.

וּלְכַף מִקְרִי שְׁפִיר רְאִי לִיטוּל וְדו"ק: סִימָן ט שְׁאֵלָה אִם מוֹתָר לְהַרִיחַ בְּחֻמְצָה שֶׁל נְכָרִי תוֹף הַפְּסוֹחַ: תְּשׁוּבוֹהָ. כְּבָר נִסְתַּפֵּק בְּזֶה בְּהִגָּהַת או"ה כְּלָל ל"ט דִּין ל"ג בְּחֻמְצוֹ שֶׁל נְכָרִי אִם אֲסוּר בְּהִנְאָה ע"ש: אֲמַנְם בְּתִשׁוּ' הַרִיב"ש ס' ת' הוֹכִיחַ בְּרִאיוֹת דְּחֻמְצָה שֶׁל נְכָרִי אֲסוּר בְּהִנְאָה.

וְנ"ל שֶׁ עוֹד מִתְבָּאָר זֶה בְּסוּגְיָא דְּשְׁקִלִינּוֹ וְטַרְיָנּוֹ הֵתֵם עַל הָא דְּתַנְיָא הָאוּכַל חֻמְצָה שֶׁל הַקֹּדֶשׁ בְּמוֹעֵד מְעַל וּי"א לֹא מְעַל וְאֲמַרִי הֵתֵם דַּח"ע אִין פּוֹדִין אֶת הַקֹּדֶשִׁים לְהַאֲכִילָן לְכֻלְבֵּי וּבְדָבָר הַגּוֹרֵם לְמִמּוֹן קְמַפְלָגִי מִרְ סָבֵר דְּבָר הַגּוֹרֵם לְמִמּוֹן כְּמִמּוֹן דְּמִי וּמ"ס לֹא כְּמִמּוֹן דְּמִי פִי דַּח"ע אִין פּוֹדִין אֶת הַקֹּדֶשִׁים לְהַאֲכִילָן לְכֻלְבֵּים וְלֹא לְגוֹיִם וְחֻמְצָה שֶׁל הַקֹּדֶשׁ אִי אֶפְשָׁר לְהַקְרִיא מִמּוֹן אַח"כ יֵשׁ בּוֹ צַד הַיִּתֵר לְיִשְׂרָאֵל וְהֵנִי תַנְיָא כְּלָהוּ ס"ל כַּר"ש דְּחֻמְצָה שֶׁל נְכָרִי אוֹ שֶׁל הַקֹּדֶשׁ שְׁעֵבֵר עָלָיו הַפְּסוֹחַ מוֹת' לְיִשְׂרָאֵל אֶפִּילוּ בְּאֲכִילָהּ וּמ"ד מְעַל קְסָבֵר אַע"ג דְּהַשְׁתָּא לֹא חֲזִי הוֹאִיל וְלִקְמַי' חֲזִי גוֹרֵם לְמִמּוֹן הוּא וְכְמִמּוֹן דְּמִי וּמ"ד לֹא מְעַל סָבֵר לֹא כְּמִמּוֹן דְּמִי אֶלְמָא תוֹף הַפְּסוֹחַ לֹא חֲזִי כְּלָל חֻמְצָה שֶׁל הַקֹּדֶשׁ לְיִשְׂרָאֵל וְאֶפִּי בְּהִנְאָה דְּאִי בְּהִנְאָה הֵנִי שְׁרִי לַח"ע ה"ל לְמִימַר מְעַל וְאַע"פ שְׁאֲסוּר בְּאֲכִילָהּ דְּהָא מִמּוֹן גָּמוּר הוּא וְלֹא גוֹרֵם הוּא כְּדָאמַר הֵתֵם בְּאוּקִימָתָא דְּרַב אֲשִׁי דַּח"ע מְעַל סָבֵר כַּר"ש הַגְּלִילִי דְּאָמַר חֻמְצָה אִינוּ אֲסוּר בְּהִנְאָה אֶפִּי תוֹף הַפְּסוֹחַ אֶלָּא וְדָא חֻמְצָה שֶׁל הַקֹּדֶשׁ וְכֵן שֶׁל נְכָרִי אֲסוּר תוֹף הַפְּסוֹחַ אֲסִי בְּהִנְאָה עַכ"ל הַרִיב"ש: אֲמַנְם קִשָּׁה לִי בְּרִאָי' זוֹ דְּהָא כְּבָר כְּתוּבוֹ תוֹס' שֵׁם דְּלַר"ש הַגְּלִילִי הָא דְּחֻמְצָה לְמַפְרָקִי וְלְהַסִּיקוֹ תַּחַת תְּבִשְׁלוֹ אַע"ג דְּאִם יִפְדְּנוּ יִהְיֶה שְׁלֹ

וַיַּעֲבֹר עָלָיו בְּבַל יֵרָאֶה ע"ש שִׁפְתָּבו ז"ל וּמִפָּאן מוֹכִיחַ ר"י שֶׁהִמְשִׁיחַ חֲמִץ בְּפֶסַח וְדַעַתוֹ לִבְעָרוֹ אֵינוֹ עוֹבֵר בְּאוֹתוֹ שֶׁהִיָּה דָּאִי אֲמַרְתָּ עוֹבֵר אֶפְתִּי אֲמַאי מְעַל לר"י הַגְּלִילִי הָאֵל מִיָּד כְּשִׁפְדָּה הוּא שְׁלוֹ וּמוֹדָה ר"י דְּשִׁלְּףֵי אִי אֶתְּהָ רוֹאֶה אֶלָּא וְדָאִי לֹא עֵבֵר עכ"ל.

וא"כ לרַבֵּנוֹ דס"ל חֲמִץ שֶׁל יִשְׂרָאֵל אֲסוּר בְּהִנָּאָה וְדָאִי תוֹ לֹא חֲזִי לְפָדוֹתוֹ דָּאֵם יִפְדְּנוּ הָרִי הוּא שְׁלוֹ וְאֲסוּר בְּהִנָּאָה דְחֲמִץ שֶׁל יִשְׂרָאֵל הוּא: וְהָא דְאָמְרוּ שֶׁם בְּש"ס דר' אֲחָא בַר יַעֲקֹב סָבַר דְּהִנְקֵשׁ שְׂאוֹר דְּאֶכִּילָה לְשְׂאוֹר דְּרָאִי מֵהָ שְׂאוֹר דְּרָאִי אֶתְּהָ רוּא' שֶׁל אַחֲרִים אָף שְׂאוֹר דְּאֶכִּילָה אֶתְּהָ אוֹכֵל שֶׁל אַחֲרִי וְהִדְר בֵּיהָ רַב אֲחָא בַר ר"י מְהָא דְתַנְיָא הָאוֹכֵל חֲמִץ שֶׁל הֶקְדֵּשׁ בְּמוֹעֵד מְעַל וי"א לֹא מְעַל כו' רַב אֲחָא ב"י אָמַר דכ"ע דְּבַר הַגּוֹרֵם לְמִמּוֹן כְּמִמּוֹן דְּמִי וְהִכָּא בְּפִלּוּגְתָּ דר' יְהוּדָא ור' שְׁמַעוֹן קָמְפִלְגִי מ"ד לֹא מְעַל כר"י ומ"ד מְעַל כר"ש וְהָא רַב אֲחָא הוּא דְאָמַר יִלְקֵף שְׂאוֹר דְּאֶכִּילָה מִשְׂאוֹר דְּרָאִי אֶלָּא הִדְר בִּי רַב אֲחָא מְהֵיָא ע"ש הֶתֵּם שְׁפִיר מוֹכַח לִי דְהִדְר בִּי רַב"י פִּינּוֹן דְאָמַר דכ"ע ס"ל דְּבַר הַגּוֹרֵם לְמִמּוֹן כמ"ד ומ"ד מְעַל כר"ש דְאָמַר חֲמִץ לְאַחַר הַפֶּסַח מוֹתֵר וּמִש"ה מְעַל פִּינּוֹן דְחֲזִי לְפָדוֹתוֹ אַחַר הַפֶּסַח.

ומ"ד לֹא מְעַל כר"י דְאָמַר חֲמִץ לֹאחָה"פ נְמִי אֲסוּר וְהִשְׁתָּא פְּרִיף שְׁפִיר פִּינּוֹן דר"י יִלְקֵף שְׂאוֹר דְּאֶכִּילָה מִשְׂאוֹר דְּרָאִיָּה וְאֶתְּהָ אוֹכֵל שֶׁל אַחֲרִים א"כ לֹאחָה"פ וְדָאִי שְׂרִי לְפָדוֹתוֹ וּלְאֶכְלוֹ וְאֵע"ג שְׁיָהָא שְׁלוֹ לֹאחָה"פ פִּינּוֹן דְתוֹף הַפֶּסַח שֶׁל אַחֲרִים הִיָּה וְהִיָּה מוֹתֵר בְּאֶכִּילָה תוֹ לֹא נֶאֱסַר אַחַר הַפֶּסַח בְּזָה שֶׁהוּא שְׁלוֹ וְזָה פְּשׁוּט וּע"ש בְּתוֹס' ד"ה בְּדִין הוּא דְאֶפִּילוֹ תוֹף זְמַנּוֹ מוֹתֵר כו' שֶׁהִקְשׁוּ הִיכִי מִשְׁפַּחַת לֵהָ שִׁיאַכֵּל שֶׁל אַחֲרִים וְלֹא הִיָּה שְׁלוֹ בְשַׁעַת אֶכִּילָה וְכָתְבוּ שֶׁם דְּלָאוּ דְנוֹקָא אֶתְּהָ אוֹכֵל.

א"כ אַחַר זְמַנּוֹ קָאָמַר עכ"ל: א') וְכִינּוֹן דְלֹאחַר זְמַנּוֹ אֶתְּהָ אוֹכֵל שֶׁל אַחֲרִים רָאוּי נְמִי לְפָדוֹתוֹ לֹאח"ז פִּינּוֹן דְתוֹף זְמַנּוֹ שֶׁל גְבוּהָ הִיָּה מוֹתֵר לְאֶכְלוֹ לְאַחַר זְמַנּוֹ וּכמ"ש אֶבֶל לְהָךְ לִישְׁנָא דְדְבַר הַגּוֹרֵם לְמִמּוֹן לָאוּ כְּמִמּוֹן דְּמִי אֶלָּא מ"ד מְעַל ס"ל כר"י הַגְּלִילִי דְחֲמִץ בְּפֶסַח מוֹתֵר בְּהִנָּאָה אֶבֶל לרַבֵּנוֹ דס"ל חֲמִץ בְּפֶסַח אֲסוּר בְּהִנָּאָה אִי אֶפְשָׁר לְפָדוֹתוֹ דא"כ יְהִי שְׁלוֹ וְשֶׁל יִשְׂרָאֵל וְדָאִי אֲסוּר בְּהִנָּאָה.

וּמֵהָ שְׁיָהָי' מוֹתֵר לְאַחַר הַפֶּסַח לֹא מְהִנֵּי דְהָא ס"ל עֲכָשְׁיוֹ דְבַר הַגּוֹרֵם לְמִמּוֹן לָאוּ כמ"ד. נִמְצָא דְלֹא מוֹכַח פְּלֵל דְחֲמִץ שֶׁל עֶכּו"ם אֲסוּר בְּהִנָּאָה תוֹף הַמוֹעֵד.

וְאִמְנָם כֵּן הִדִּין אֲמַת וַיִּצְיִב דְּוְדָאִי אֲסוּר בְּהִנָּאָה וְאִין חִילּוּק בֵּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְעֶכּו"ם וְכִמּוֹ שְׁהִבִּיא הָרִיב"ש עוֹזֵד רְאִיּוֹת וּכמ"ש בְּשֵׁם הַגָּאוֹן ז"ל ע"ש. אֶבֶל רְאִיָּה זוֹ שֶׁהִבִּיא אֵינִי מְפִיר וצ"ע: סִימָן י שְׂאֵלָה טְבִילַת פְּלִים בִּיו"ט וְשַׁבַּת אִם מוֹתֵר עַל יְדֵי הַעֲרָמָה דְהִיָּינוּ בְּכֻלָּם שְׂרָאוּי לְדָלוֹת בְּהֵם מִים.

גַּם אִם מְבַרְךְ עֲלֵיהֶם בְּשַׁעַת טְבִילָה שְׁעַל יְדֵי הַעֲרָמָה: תְּשׁוּבָה. דְבַר זֶה נִפְתַּח בְּגְדוּלִים וְכִבֵּר עֲמָדוֹ עָלָיו הָרֵאשׁוֹנִים וְהִתְחַרְוּנִי'.

וְאֵעֲנֶה אָף אֲנֹכִי חֲלָקִי אֲשֶׁר זִיכְנִי הַש"י לְפַעַנ"ד תַּמָּן תַּגְּנִינָן חַל לְהִיּוֹת אַחַר הַשַּׁבָּת ב"ש אוֹמְרִי מְטַבִּילִין אֶת הַכֹּל מִלְפָּנֵי הַשַּׁבָּת וּב"ה אוֹמְרִים פְּלִים מִלְפָּנֵי הַשַּׁבָּת וְאָדָם בְּשַׁבָּת. בִּיצָה י"ז וְשֵׁם בַּגְמ'.

דכ"ע טבילת פלים בשבת לא מ"ט אמר רבה גזירה שמה יעבירונו ד' אמות ברה"ר כו' תינח שבת יו"ט מא"ל. גזירה יו"ט אטו שבת כו'.

איבתבן' מדלין בדלי טמא והוא טהור. ואם איתא נגזור דלמא אתי למיטבל בעינינ' שאני התם מתוך שלא הותרה לו אלא ע"י דליו זכור הוא איבתבן' פלי שנטמא מעי"ט אין מטבילין אותו בי"ט.

ביו"ט מטבילין אותו ביו"ט. ואם איתא נגזור דיו"ט אטו עי"ט.

טומאה ביו"ט מלתא דלא שכיחא הוא ולא גזרו בה רבנן. איבתבן' פלי שנטמא באב הטומאה אין מטבילין אותו ביו"ט בולד הטומא' מטבילין אותו ביו"ט.

ואם איתא נגזור הא אטו הא. ולד הטומאה היכא משפחת לה גפי כהנים.

כהנים זריזין הם כו'. רב יוסף אמר גזירה שמה סחיטה כו' רב ביבי אמר גזירה שמה ישקה.

תניא פנתיה דרב ביבי כו' רבא אמר מפני שנראה כמתקן כו' נכתב הרא"ש ז"ל. והביא רב אלפס טעמא דרב יוסף משום סחיטה וטעמא דרב ביבי גזירה שמה ישקה ושביק טעמא דרבה דאמר גזירה שמה יעבירונו ד' אמות ברה"ר וטעמא דרבא משום דנראה כמתקן.

ותמהני למה האריף לפרש משנה זו מאי שייך טבילת פלים האידנא ועוד לפי הטעמים שכתב מותר להטביל פלים חדשים ביו"ט הלכך נראה טעמ' דרבה עיקר דהלכתא פנת' לגבי רב יוסף וכן מצינו זה הטעם גבי שופר לולב ומגילה וכן רבא בתראה הוא.

ומאילו השני הטעמים אסור להטביל פלים חדשים ביו"ט עכ"ל: והגאון בעל שאגת ארי' בספרו סי' נ"ו כתב על דברי הרא"ש שכתב דטעמא דרבה עיקר כו' וכן מצינו טעם זה גבי שופר מגילה ולולב וז"ל ואני תמה עליו וכי מאן פליג אהו גזירה דרבה דגזרינן שמה יעבירונו כו' וע"כ הני אמוראי דיהבי טעמא אחריןא לטבילת פלים בשבת מודו דאיכא למיגזר משום הו דרבה ולאסופי אטעמא דידי' קאתו.

עוד אני אומר אע"ג דבולב ושופר אית להו גזירה דרבה שאני התם שהם דברי' של מצוה וחובה עליו לעשות והילכך איכא למיגזר טפי שמה ילף אצל בקי כו' מתוך שהוא בהול לצאת י"ח כדאמר רפ"ד דר"ה הפל חייבין בתקיעת שופר כו' והיינו טעמא דשופר והיינו טעמא דמגילה וע"ש באנרף שהעלה בפלפולו העצום דרבה הוא דס"ל דגזרינן שמה יעבירונו ד"א אפי' שלא במקום מצוה אבל אינן אמוראי ס"ל דוקא במקום מצוה הוא דבהול דגזרינן שמה יעבירונו אבל שלא במקום מצוה לא.

ולפיכך יתבי טעם אחר לטבילת פלים וע"ש: אמנם בשיטה מקובצת מבואר בטעמא דרבה דאמר שמה יעבירונו ז"ל דכיון שהוא בהול לקיים המצוה דטביל' פלים ברגל מצוה היא איכא למיחש וע"ש.

וכן מבואר בפ"י המשניות להר"ע ברטנורא שכתב ז"ל חל להיות אחר השבת משום דחייבין ברגל לטהר אדם וכלים ע"ש. הרי דטהרת פלים ברגל חייב כמו אדם עצמו וע"ש.

וכן נראה הדבר מוכרח מעצמו דגם רבה לא ס"ל דגזרינו שמה יעבירונו אלא היכא דבהול לדבר מצוה דאי פסברת השאגת ארי' דרבה ס"ל אפי' שלא לצורך מצוה גזרינו טלטול ברה"י שמה יעבירונו ד"א ברה"ר א"כ תקשי מ"ש טבילת פלים דגזר בכל מטלטלין ליגזר לאסור כל התפצים בטלטול משום גזירה דשמה יעבירונו כו' אלא נדאי דהוה גזירה אליבא דכ"ע לא שייכא אלא היכא דהוה פהול לדבר מצוה שהוא חובה עליו: ועיין עוד שם בשטה שכתב בהא דפריה הש"ס נגזר השקה אטו הטבלה וז"ל וא"ת ובהשקה גופה לימא נגזר השקה שמה יעבירונו ד"א ברה"ר.

ויש מפרשים דלא גזרינו גזירה אלא בדבר מצוה מתוך שהוא פהול עליה איכא למיחש והיינו בהטבלת פלים שצריה כל יום ויום לרגל ומצוה עליו לטהרו אבל במים טמאין אין מצוה בטהרתו אלא שישפופם ויטול מים אחרים וכן בולד הטומאה לא גזרינו משום דלא חמירא לי' כל פה ואינו פהול עליה וזכור הוא: עכ"ל: והנה מ"ש בשטה דבולד הטומאה לא שייך למגזר שמה יעבירונו משום דלא חמירא ליה ואינו פהול משמע מדבריו דדוקא במצוה דאורייתא פהול הוא אבל בדברבנו אינו פהול וזכור הוא.

וקשה לי דהא מגילה דרבנו הוא ואמר רבה במגילה דף כ"ט טעמא דאינו קורא בשבת משום שמה יעבירונו. וא"כ תו ליכא למימר טעמא דבולד הטומאה לא גזרינו שמה יעבירונו דאינו פהול פינן דאפילו בדברבנו פהול הוא לרבה: ובמגילה שם אומר רב יוסף טעמא דמגילה אינה נקראת בשבת משום שענינה' של עניים נשואות למקרא מגילה ולכאורה תקשי הא גבי שופר ולולב ליכא טעמא אחריןא וע"כ אנו צריכין לטעמא דרבה וא"כ למה לי לרב יוסף במגילה טעם אחר.

וע"ש בתוס' שהרגישו בזה. ולפמ"ש אפשר לומר דרב יוסף ס"ל דבדברבנו אינו פהול וליכא למיחש שמה יעבירונו ודוקא בשופר ולולב דהוי מדאורייתא עכ"פ ביום ראשון מש"ה אסור גם ביו"ט שני.

משא"כ מגילה דליכא דאורייתא פלל. לכך קאמר רב יוסף טעמא אחריןא למקרא מגילה. אבל רבה ע"כ ס"ל דאפילו בדברבנו נמי פהול הוא ולכך גם במקרא מגילה שייך האי טעמא. ולפ"ז הדרא קושית הש"מ לדוכתה אמאי לא פריה הש"ס בולד הטומאה נגזר שמה יעבירונו ד"א ברה"ר.

ולפנינו יתיישב בעז"הי וע"ש עוד בשטה שהקשה בהא דפריה נטמא ביו"ט מטבילין אותו ביו"ט ואם איתא נגזר יו"ט אטו עריו"ט. תיפוק לי' ביו"ט גופל' נגזר שמה יעבירונו ע"ש.

ונראה לענ"ד לפמ"ש הר"ן פ' לולב וערבה הא דמילה דוחה שבת ולא דחינו מצנתו משום גזירה דרבה שמה יעביר הספין ד' אמות בר"ה או התינוק וכתב שם משום דשופר לולב ומגילה הפל חייבין בה והפל טרודין ולא מדכר חד לתברין'.

אבל מילה דאצל יחיד הוא מדכר לי' חבירי'. והנאה נמי נהי דאין הפל טרודין בהנאה טרודין מיהת בערב פסח במצות פסח ע"ש.

וא"כ הָא דְאָמַר רַבֵּה טַעַמָא דְטַבִּילַת פְּלִים מְשׁוּם שְׂמָא יַעֲבִירָנוּ הֵינּוּ מְשׁוּם דְבַטְבִּילַת פְּלִים נְמִי הַפֵּל חֲזִיבִין וְהַפֵּל טְרוּדִין לְטַהַר עֲצָמָן וְכְלִיָּהּ וְלֹא מְדַכְרֵי חַד לְחַבְרֵי וּמִשׁ"ה בְּחַל לְהִיּוֹת אַחַר הַשְּׁבִית מְטַבִּילִין הַפֵּל לְפָנֵי הַשְּׁבִית וְאֶפְשָׁר לְכַוֵּן בְּזֶה מְאָמַר הַגַּמ' דְקָאמַר דַּכ"ע מֵיהֵת טַבִּילַת פְּלִים בְּשִׁבְתָּ לָא מ"ט אָמַר רַבֵּה גְזִירָה שְׂמָא יַעֲבִירָנוּ ד' אַמּוֹת בַּר"ה ר"ל דְקָל הָעוֹלָם אֵין לְהֵם לְהַטְבִּיל פְּלִים בְּשִׁבְתָּ מְשׁוּם דְכִינּוֹן דַּכ"ע טְרוּדִין בָּהּ לָא מְדַכְרֵי חַד לְחַבְרֵי וְאֶתִי לְהַעֲבִיר ד"א בַּר"ה ר"ל וּלְפ"ז בְּכָלִי שְׁנַטְמָא בִּיּו"ט לִיכָא לְאַקְשׁוּנֵי שְׂמָא יַעֲבִירָנוּ פִּינּוֹן שְׂפָל הַפְּלִי שְׁנַטְמָאוּ מַעֲרִיּו"ט אֵין מְטַבִּילִין בִּיּו"ט וּכ"ע מְטַהֲרִין עֲצָמָן וְכְלִיָּהּ קוֹדֵם יו"ט.

וְאִם אֵינְרַע טְנַמָּאָה לְפְלִים בִּיּו"ט דְאֵינּוּ אֶלְא לִיחִיד שְׁפִיר מְטַבִּילִין בִּיּו"ט וְלֹא גְזִירָנוּן שְׂמָא יַעֲבִירָנוּ ד"א דְחַבְרֵי מְדַכְרֵי לִי פִינּוֹן שְׂאִין הַרְבִּים טְרוּדִין הַיּוֹם בְּטַבִּילַת פְּלִים וְדַמְיָא לְמִילָה וּמִשׁ"ה פְּרִיָּהּ נְגִזּוֹר יו"ט אֶטּוּ עֲרִיּו"ט.

וּבַעֲיּו"ט אִם יִטְבִּילוּ יִהְיוּ הַפֵּל טְרוּדִין וְאִיכָא גְזִירָה. וְדו"ק: עוֹד הַקְּשָׁה בְּשִׁטָּה שְׂמָה בְּהָא דְפְרִיָּהּ גְבִי מְדַלִּין בְּדְלִי טַמָּא וְהוּא טְהוֹר וְאִם אֵית' נְגִזּוֹר דְלִמָּא אֶתִי לְאַטְבּוּלִי בְּעִינֵי.

וְאִמָּאֵי לָא פְּרִיָּהּ בְּדְלִי גּוּפָה נְגִזּוֹר דְלִמָּא אֶתִי לְהַעֲבִיר ד"א ע"ש. וְנִרְאָה לְפַעַנ"ד לְיִישֵׁב דַּהב"י בַּש"ע או"ח סִימָן ש"כ ג' פֶּסֶק בְּכָלִים שְׂרָאוּי לְדָלוֹת בְּהֵם מִים רִשְׁאֵי לְשִׁאֲנוּב בְּהֵם מִים וְהוּא טְהוֹר.

וְכַתֵּב מְגוֹן אַבְרָהָם בְּשֵׁם תִּשְׁב"ץ בְּקִלְרָף דְאֵין לוֹ לְבָרָהּ עַל הַטְּבִילָה דְנִרְאָה כְּמַתְקוֹן ע"ש. וְלִכְאוּרָה דִין זֶה תְּמוּנָה דְהִיכִי שְׂרִינּוֹן לִיה לְכַתְחַלָּה לְהַטְבִּיל בְּלֹא בְּרַכָּה הָא תָּנוּן שׁוּמַע וְאֵינּוּ מְדַכְרֵי לָא תְּרוֹם וְכֵן עָרוֹם מְשׁוּם דְאֵין יָכוֹל לְבָרָהּ אֶלְמָא דְלְכַתְחַלָּה אָסוּר לְעִשׂוֹת פֵּל שְׂאִינוּ יָכוֹל לְבָרָהּ.

וְלִיכָא לְמִימַר דְשִׁבְתָּ פִינּוֹן דְלֹאוּ זְמַן טַבִּילָה לָאוּ בְּכָלִל וְצוּנּוּ עַל הַטְּבִילָה הוּא. דְהָא פְּשִׁיטָא דְאָסוּר לוֹ לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּלֹא טַבִּילָה אִפִּי בְּשִׁבְתָּ.

וְעִיקַר בְּרַכַּת וְצוּנּוּ עַל הַטְּבִילָה הֵינּוּ בְּמָה שְׂאָסוּר לָנוּ לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּלֹא טַבִּילָה וְכִמּוֹ בְּרַכַּת הַשְּׁחִיטָה דְהַפּוֹנָה שְׂאָסוּר לְאַכּוֹל בְּלֹא שְׁחִיטָה. וְהִנֵּה בְתִשׁוּי מִיִּמּוֹנֵי לַהֲל' אִישׁוֹת סִימָן י"ח גְבִי בְרַכַּת חֲתָנִים דְבְּעֵי עֲשָׂרָה וְדַעְתּוֹ דָּאִם לָא אֶפְשָׁר בְּעֲשָׂרָה לָא מְעַכֵּב וּע"ש שְׂפַתְב ז"ל וּבְשׁוּם מְקוֹם לָא מְצִינּוּ בְּרַכּוֹת מְעַכְבוֹת אֶת הַמְּצוֹת וְכִי ס"ד אִם אֵין בְּמַדִּינָה עֲשָׂרָה לָא תִּנְשָׂא מִשׁוּ' דְבְּרַכַּת חֲתָנִים בְּעֲשָׂרָה.

ע"ש.

וְכֵן פְּתַב מוֹהֲרָאֵי סִי' ק"מ וְהַב"י בַּא"ה ע סִי' ס"ה פְּתַב עֲלָה דְאֵין דְכָרִיּוֹ נִרְאִין דְמָה טַעֲנָה הִיא זֹו דְאֵין ה"נ כו'. וְאֵין זֶה אֶלְא כְּמַכְרִיחַ הַדְּבָר בְּעֲצָמוֹ ע"ש.

וְכִינּוֹן דְחֻזְיָנוּ דְמְצָנ' פְּרוּ וּרְבוּ דְהִיא מְצוּנָה רַבָּה כַּמ"ש תוֹס' ב"ב דָּף י"ו ע"ש וְאֶפ"ה הַבְּרַכּוֹת מְעַכְבוֹת אוֹתָהּ וְכִשְׂאִין עֲשָׂרָה בְּמַדִּינָה לְבָרָהּ בְּרַכ' חֲתָנִים הִיא נְדַחִית. כ"ש טַבִּילַת פְּלִים בְּשִׁבְתָּ דְכִינּוֹן דְאֵי אֶפְשָׁר לְבָרָהּ וְדָאֵי דְאֵינּוּ רִשְׁאֵי לְטַבּוּל.

ואפני' לדעת תשו' מיימוני ומהרא"י דהיכא דלא אפשר אין הברכו' מעכבות המצוה היינו דוקא בגשואין וכמ"ש הב"ח שם דאטו הברכות שהן מדרבנן יבטלו מצות פרו ורבו דמדאורייתא ע"ש.

אבל הכא בטבילת פלים מודו דאינו רשאי לעשות מצות טבילה בלא ברכה ואסור להשתמש בפלים בלא טבילה: ולכן נראה לענ"ד דהך דינא דכלים שראוינו לדלות בהם מים הוא מדברי הרשב"א בספרו עבודת הקנודש.

ויגליף לה מהא דמדליו בדלי טמא ע"ש. והך דמדליו בדלי טמא והוא טהור נראה דהכונה היא רק לדלות מים וממילא הוא טהור בעלייתו מן המים משום דטבילה אין צריף כונה אלא דס"ד פיון שהפלי נטהר ע"י זה לא יורידנו לתוך המים קמ"ל דמדליו בדלי טמא פדרכו והוא טהור ממילא.

אבל הוא אינו מכונן כלל למצות טבילה רק לדלות בהם מים וה"ה שאר פלים הראויים לשאוב בהם מים רשאי לשאוב בהן מים פדרפן ואע"פ שנטהר ממילא. ומש"ה א"צ לברך פיון דעיקר פונתו לשאוב מים ואינו מכונן לטבילה אלא דממילא מיטהר דטבילה א"צ פונה ואין הברכה מעכב אבל לשום מצות טבילה אסור לכונן דאסור לטבול בשבת, רק פונתו לשאיבת מים בעלמא וממילא טהור הפלי דלחוליו לא בעי פונה בטבילה.

וכיון דלא איפוינו לטבילה גם הברכה אינה מעכבת. משא"כ בתורם ערום דמכונן למצות תרומה צריף לברך לפני' וכשאינו יכול לברך אינו רשאי לעשות המצוה בלא ברכה.

אבל הכא בדלי טמא בלאו הכי אין לו לכונן לטבילה דאסור לטבול בשבת וע"כ אינו מכונן אלא לשאיבה בעלמא אין כאן ברכה ומ"מ ממילא טהור הפלי דא"צ פונה לטבילה לחוליו. וזה נכון ודו"ק והשתא שפיר ניקח דמקשה ואם אי' דלמא אתי לאטבולי בעיני' ולא מקש' דלמא אתי להעבירו כמ"ש טה"ק בש"מ משום דכיון דאין רשאי לכונן לשום טבילה אלא לשאיבה בעלמא א"כ תו ליכא למגזר שמה יעבידנו דדוקא היכא דבהול לדבר מצוה גזרינו הך גזירה משא"כ דלא מכונן למצוה אינו בהול וליכא גזירה ולכך פריף דלמא אתי לטבולי בעיני' ר"ל שיתפנון לטבילת מצוה ואז איכא גזירה.

ודו"ק: איברא בעיקרא דדינא שכתב מג"א שאין לו לברך על טבילת פלים משום דכל שמברך נראה כמתקן פלי. קשה לי טובא בהא דקי"ל אשה גדה טובלת בשבת.

ואמרינו בש"ס בטעמא דאדם נראה כמיקר ולא כמתקן גברא וא"כ היאך תברך אשה גדה הטובלת בשבת פיון דבש"ס אמרינו דאדם נמי הוי מתקן אלא משום דנראה כמיקר שרי ואם תברך הרי נראה כמתקן.

ואפני' למ"ד טבילה בזמנה מצוה אסור לטבול בשבת כשהוא מתקן וכמ"ש תוס' שבת דף קי"א ד"ה לא ס"ד ז"ל וס"ל משום דטבילה בזמנה מצוה לא הוי שרינו אסור תיקוני מנא ע"ש וא"כ אפילו בטבילה בזמנה צ"ל דנראה כמיקר וא"כ היאך מברכת על הטביל' דכשמברכת נראה כמתקן כמ"ש מג"א.

וצ"ע.

א) ולקמן יתיישב בעזה"י. הדרן למילתו במאי דקשי לן פיון דאפי' בדרבנן נמי ס"ל לרבה דבהול וגזור שמה יעבירונו א"כ מאי פריה בולד הטומאה נגזור אטו אב הטומאה ולא פריה בולד הטומאה גופי' נגזור שמה יעבירונו.

ונראה ליישב לפמ"ש תוס' פ' חומר בקודש דף כ"א ד"ה האונן ומחוסר פפורי' דכל שהוא מדרבנן מותר מיד בלא הערב שמש ו"ל ומהאי דפרישית תירץ הר' שמואל מראוס הא דתניא פ"ב דביצה דכלים שנטמאו בולד הטומאה מטבילין אותן ביו"ט ואמאי הא בעי הערב שמש ותי' פיון דולד הטומאה דרבנן לא בעי הערב שמש.

ועיין עוד שם בתוספו' בסוף הדבור וז"ל ובהאי דביצה דאמרינן פלי שנטמא בולד הטומאה מטבילין אותו ביו"ט ואקשינן הא בעי הערב שמש. ותירץ הר"ר אלחנן דביו"ט שחל להיות ע"ש עסקינן דיו"ט מכין לשבת הלכא מטבילין אפילו ליומא אחריו.

עכ"ל: והרמב"ם פתב פ"י מהלכות אבות הטומאה וז"ל אחד טבול יום מטומאה חמורה כגון שטבל מזיבות מטומאת מת וצרעת ואחד טבול יום מטומאת שרץ וכיוצא בו כל הטעון הערב שמש בין אדם בין פלים בין מדברי תורה בין מדברי סופרים הרי הוא פשוני לטומאה עד שיעריב שמשו עכ"ל.

ומשמע דאפילו בדברי סופרים צריה הערב שמש וע"ש בכ"מ וא"כ צ"ל הא דולד הטומאה מטבילין אותו היינו כשחל י"ט בע"ש די"ט מכין לשבת וכדברי הר' אלחנן. ולפ"ז ניחא דלא קשיא בולד הטומאה גופי' נגזור שמה יעבירונו פיון דביו"ט גופי' ליכא גזירה דשמה יעבירונו דהא ביו"ט מותר להוציא מרה"י לרה"ר ולא אסרו טבילה ביו"ט אלא אטו שבת וכדאמרינן בסוגיין ואע"ג דבהוצאה גופה לא גזרו י"ט אטו שבת היינו משום דמידע ידע דהוצאה ביו"ט מותר ובשבת אסור משא"כ טבילה פיון שאין ההוצאה ניקרת בה אלא משום גזירה הוא דאיכא אי שרינו ביו"ט אחי למשרי בשבת נמי ובשבת איכא גזירה דהוצאה.

וכן מבואר בשטה מקובצת ע"ש. וכיון דולד הטומאה אינו אלא לתרומה ותרומה בעי הערב שמש א"כ תו ליכא למיגזר אטו שבת פי היכי דלא גזרינן אטו יו"ט שחל באמצע השבת דג"כ אין מטבילין לדעת הר"ר אלחנן פיון שאין בו צורך יו"ט.

וכיון שהוא שלא לצורך לא מטביל לי' בלא"ה ולא גזרינן. ה"ה משום שבת נמי לא גזרינן פיון דאין בו צורך היום דהא בעי הערב שמש ואפילו שבת עיו"ט אין שבת מכין ליו"ט ואפילו הדחת פלים כל שאינו לצורך שבת אסור.

ובלא"ה לא מטביל ליה ומש"ה דוקא באב הטומאה דלחולין צריה טבילה ולא בעי הערב שמש והוי צורך היום גזרינן יו"ט אטו שבת ושמה יעבירונו. אבל ולד הטומאה דאין בו צורך היום ולא משפחת טבילתו אלא ביו"ט שחל בע"ש ויו"ט מכין לשבת.

אבל שבת אפי' בעיו"ט אין בו צורך כלל דאין שבת מכין ליו"ט ואסור לטבול בלא"ה א"כ לא משפחת טבילת ולד הטומאה בשבת ותו ליכא למיגזר יו"ט אטו שבת ומש"ה לא פריה אלא נגזור ולד הטומאה אטו אב הטומאה.

ודו"ק היטב: ובתוס' פסוגין ד"ה ושוין שמשקין המים בכלי אבן לטהרן אבל לא בכלי עץ. לפי שהוא מקבל טומאה מן המשקין ונמצא שהוא מטביל פלי.

וא"ת ואמאי אין מטבילין אותו הא איכא תרתי לטיבותא חדא דנטמא ביו"ט ועוד דלא נטמא פי אם בולד הטומאה וכ"ע מודו דמטבילין לכל הפירושים דלעיל ולמאן דמוקי מתני' בשבת וכרבנן ניקא.

אבל למאן דמוקי ביו"ט קשיא. ותירצו דמ"מ אסור לכתחלה לטמא פדי לטהרו ע"ש: ונראה דלקושיא ראשונה שהקשו חדא דנטמא ביו"ט שפיר עולה תירוץ דלכתחלה אסור לטמא פדי להטבילין דטעמא דנטמא ביו"ט מטבילין אותו פתב בש"מ דה"ל מכשירין שאי אפשר לעשותו מעי"ט דמותר ע"ש.

וא"כ בדיעבד פשנטמא ביו"ט ה"ל כמו שפוד שגנצם ביו"ט דרשאי לתקנו ביו"ט. אבל שפוד שלם לרצו ביו"ט ע"מ לתקנו ביו"ט ודאי אסור דהשתא ומה פשאפשר לתקנו מעיו"ט אסור כ"ש היכא דאפשר שלא לשברו דפשיטא דאסור לתקנו ומש"ה אסור לכתחלה לטמא פדי לטבילו פיון דאפשר שלא לטמאו.

וכל זה לטעמיה דרבא דאמר משום מתקן. וכן לטעמא דשמא יעבירנו פתב בחי' מהרש"א הא דמותר פשנטמא ביו"ט משום דכל שאי אפשר לטהרו מעי"ט לא גזרו בו משום שמא יעבירנו.

וכן משום מתקן לא גזרו פשאי אפשר לעשותו מעי"ט ע"ש. וכיון דאינו אלא משום דיעבד ומשום דאי אפשר מבע"י לכה לכתחלה אסור לטמאו פיון דאפשר שלא לטמאו אבן לקושיא שני' שהקשו בתוס' דהא ולד הטומאה מותר להטביל ביו"ט.

דהתם אינו משום דיעבד ואי אפשר דהא אפי' אפשר להטבילו מעיו"ט מטבילין אותו ביו"ט לכתחלה. א"כ עדיין קשה אמאי אין מטמאין אותו לכתחלה פדי לטהרו: אמנם לפמ"ש יתנישב שפיר דהא בש"ס דפריה ואי איתא נגזור ולד הטומאה אטו אב הטומאה ומשני פהגים זריזין הן ופירש"י דכהגים זריזין ולא אתו למשרי אב הטומאה.

ואפתי תקשי בולד הטומאה גופי' נגזור שמא יעבירנו ועל זה לא מהני טעמא דכהגים זריזין הן. אף לפי מה שביארנו בולד הטומאה לא שייך למגזר שמא יעבירנו פיון דהוצאה ביו"ט שרי ואינו אלא גזרה משום שבת.

ובשבת אי אפשר טבילת ולד הטומאה דלתרומה פיון דאין בו צורך היום פלל. ואפי' בשבת שחל עיו"ט אין שבת מכין ליו"ט וכמ"ש.

אלא דכל זה לא שייך אלא פשמטביל הפלי בעיני' ליכא למיגזר משום שבת דבשבת הוי שלא לצורך פלל. אבל פשמבטיל ע"ג מימיו דכיון דבמים ה"ל צורך היום ה"ל בכלל גזירה דשמא יעבירנו וגזור יו"ט אטו שבת ואע"ג דבהשקפה מזהר זהיר מ"מ טבילת הפלי היא בכלל הגזירה דשמא יעבירנו וגזרינו יו"ט אטו שבת.

וכל היכא דבולד הטומאה אית' לגזירה דשמא יעבירנו לא עדיפי פהגים בהכי דלא אמרינו פהגים זריזין הן אלא דלא אתי למשרי אב הטומאה וכמו שפירש"י אבל לא

לעננו גזירה דשמא יעבירנו והכא גבי השקה אי שרי לי למיטביל פלי אגבי מים ה"ל טבילה לצורף המים ושייף למיגזר שמא יעביר הכלי וי"ט אטו שבת.

משא"כ פשמטביל הפלי בעיני' לא שייף גזירה בולד הטומאה משום דאינו אלא לתרומה ובעי הערב שמש ואין בו צורף היום פלל וכמ"ש. ודו"ק ובחידושי מהרש"א ראייתי שכתב להקשות על דברי ה"ש מפרשים בולד הטומא' מיירי פשנטמא בי"ט ואפ"ה באב הטומאה אסור להטביל משום דבעי הערב שמש וה"ל שלא לצורף א"כ מאי פריף נגזר ולד הטומאה אטו אב הטומאה הא טומאה בי"ט לא שכיח וכדמשני הש"ס.

ומתרץ דהיינו דוקא לעיל דעי"ט גופי' אינו אסור אלא משום גזירה דשמא יעבירנו לכה לא גזרינו יו"ט אטו עי"ט. אבל ולד הטומאה שפיר נגזור אטו אב הטומאה דאסור מדין דשלא לצורף ע"ש: ולענ"ד כל כה"ג דהאיסור ניכר וידוע ודאי לא שייף למיגזר לצורף אטו שלא לצורף וכי גזרינו שלא יעשה מלאכה לצורף י"ט אטו שלא לצורף י"ט ודוקא בטבילה גזרינו י"ט אטו שבת משום דאינו ניכר דאיסור טבילה הוא משום הוצאה וכמ"ש בשטה מקובצת וכנ"ל: ובחידושי פני יושיע ראייתי שכתב ליישב קושית התוס' גבי ושוין שמשקין בכלי אבן משמע אבל לא בכ"ע ואמאי הא ה"ל ולד הטומאה.

ע"פ מ"ש התו' בהא דאמרי' פהנים זריזין הן דהא ראוי גם לישראל ולמשקין דכל הפוסל את התרומה מטמא את המשקין להיות תחלה ותירצו דמיירי בכלי מנוקב שאינו ראוי למשקין ע"ש.

והכא בהשקה ע"כ אין הפלי מנוקב פינו שראוי' להשקה א"כ אפי' בולד הטומאה אסור פינו דראוי לישראל ג"כ וגזור ולד הטומאה אטו אב. ע"ש.

אמנם בשטה מקובצת כתב ז"ל וא"ת בחולין נמי משפחת לה שמקבליים טומאה משום דכל הפוסל את התרומה כו'. ותירצו בתוספות דמיירי בכלי חרס וכיוצא שאין משתמשין בהם משקין והלכך ליכא למיחש שמא יתן בהם משקין וישתמש בהם בשתיית משקין עכ"ל.

מבואר בדבריו דמשפחת לה בכלים שלמים שראויים להכיל מים ואפ"ה אינו משתמש בהם למשקין מחמת מיאוס וא"כ אפי' משיק בהם מים לפי שעה שפיר דמי פינו דלא חזי לשתייה וא"כ עדיין קשה קושית תוס' אמאי נקט פלי אבן דוקא הא משפחת לה בכלי עץ נמי ובכלי מאוס וכמ"ש בשטה: ומיהו מ"ש בשטה פגון פלי חרס קשה דהא פלי חרס אין לו טהרה במקנה והיכא שייף ביה מטבילין בי"ט.

וצריף לומר דלאו דוקא נקט כ"ח אלא לדוגמא בעלמא וכוונתו לכלי עץ המאוס. ולכך כתב פגון פלי חרס וכיוצא ר"ל דוגמת פלי חרס וכדומה לו דמאוס.

וגם בתוס' שלנו שכתבו בכלי מנוקב נמי לדוגמא נקטי וה"ה פלים שלמים שאין דרכן לשותות בהם משקין: איברא ראוי להתבונן בעיקר דברי הר' אלחנן שכתב בפשיטות דמיירי בי"ט שחל להיות ע"ש די"ט מכין לשבת.

ובש"ס משמע דאין י"ט מכין לשבת עיין במס' ביצה דף ט"ז י"ט שחל להיות ע"ש אין מערבין לא עירובי תחומין ולא עירובי תצרות ואמרו בגמרא במסכת עירובין דף ל"ח מי"ט לשבת מ"ט לא משום הכנה ע"ש ומבואר דאין י"ט מכין לשבת.

והא דאמרו שם ביצה דף י"ז טעמא משום דמיקנא שביטה בשבתא לא. כבר פתבו שם בתוס' ד"ה מ"ט למיקנא שביטה.

דדכי קאמר אסור למיקני שביטה בשבתא משום דהיינו הכנה ואין י"ט מכין לשבת ע"ש. ועיין תוס' פ' המביא פדי זין דף ל' ד"ה עד מוצאי י"ט האחרון דמבואר ג"כ דאין י"ט מכין לשבת ע"ש.

ובריש ביצה אמר רבה כו' חול מכין לשבת וחול מכין לי"ט ואין י"ט מכין לשבת ואין שבת מכינה לי"ט. ע"ש.

ואפשר דה"ר אלקנה סובר פדעת הגהת אשר"י פ"ב דביצה דאע"ג דאין י"ט מכין לשבת ה"מ היכי דלא הניח עירוב תבשילין אבל אם הניח עירוב תבשילין מותר ע"ש. וא"כ שפיר משפחת לה די"ט מכין לשבת פשהניח עירוב תבשילין אבל הר"ן פתב פ"ב דביצה דלא מהני עירוב תבשילין אלא לאוכל נפש ולא למכשירי אוכל נפש ע"ש.

אלא דנראה דגם האידנא מדיחין פלים בי"ט לצורך שבת ע"י עירוב תבשילין. וצ"ע אמנם דעת הרמב"ם דגם בטומאה דרבנן צריך הערב שמש וכן דעת הר' אלקנה בתוס' חגיגה.

וצריך ליישב לשיטתם דברי הירושלמי דהוכיחו ממנו בתוספות שם בחגיגה דטומאה דרבנן אין צריך הערב שמש. וז"ל תוס' שם פ' חנוך בקודש.

תירץ הר' שמואל מראום הא דתניא פ"ב דביצה דכלים שנטמאו בולד הטומאה מטבילין אותן ביו"ט ואמאי הא בעי הערב שמש ותי' פיון דולד הטומאה דרבנן לא בעי הערב שמש. והכי משמע בירושלמי דתרומות פ"ב גמרא המטביל כלי בשבת וכי מתקן מנא לכתחלה נפל פליו לתוך הבור מערים עליו ומטבילין פלומר ביו"ט ובשבת תרי אמוראי חד אמר בכלי שנטמאו באב הטומאה וחד אמר בכלי שנטמאו בולד הטומאה.

מתיב מאן דאמר בולד הטומאה למ"ד באב הטומאה ואפילו בחול הוא טעון הערב שמש פלומר התניח לדידי דאוקמינא ליה בולד הטומאה שפיר דלא בעי הערב שמש אלא לדידך דמוקמת ליה באב הטומאה צריך ליה הערב שמש ולא חזי לי' לאשתמושי ביה אלא בחול הוי ליה מטביל בשבת לחול ומוקי לה ברוצה להשתמש לחולין דטבול יום שרי בחולין בלא הערב שמש כו' ואותו גירסא שפיר מיתי לה בירושלמי גם בפרק ב' דביצה פתוב בשבויש ספרי' אמנם הצעת הגירסא כמו שפירשתי עכ"ל וא"כ מבואר מדברי הירושלמי בולד הטומאה אין צריך הערב שמש: ונלענ"ד ליישב דעת הרמב"ם והר' אלקנה דולד הטומאה צריך הערב שמש.

והוא: דדברי הירושלמי אלו נשנים בשלשה מקומות בפ"ב דתרומות בפ"ב דשבת ובפ"ב דביצה. ובפ"ב דשבת פתוב הגירסא בהיפך מתיב מ"ד באב הטומאה למ"ד בולד הטומאה אפי' בחול הא טעון הערב שמש.

וכן היא הגירסא פ"ב דביצה אלא שהתוספות כתבו ששיבוש הוא גירסא זו והגיהו להיפך דמתב"מ"ד בולד הטומאה למ"ד באב הטומאה ע"ש. אבל הנראה דהרמב"ם והר"א אלקנה ס"ל דגירסא זו עיקר דמותיב מ"ד באב הטומאה למ"ד בולד הטומאה.

והכי פריד בשלמא לדידי דמייירי באב איפא למימר דבעי לחולין דלא בעי הערב שמש אלא לדידה דאמרת בולד הטומאה דאינו אלא לצורה תרומה דאין שני עושה שלישי בחולין וא"כ הוא בעי הערב שמש וכדעת הרמב"ם והר"א אלקנה.

ומשני לי ברוצה להשתמש חולין בטרהר וכן היא הגירסא שם בירושלמי ברוצה להשתמש חולין בטרהר. וכונתו על טהרת תרומה דחולין שנעשו על טהרת תרומה שני עושה בהם שלישי בתרומה והערב שמש לא בעי כמבואר בתוס' גדה דף ז' בהא דתניא אשה שהיא טבולת יום לשה את העיסה וקוצה הימנה חלתה ומניחה בכפישא או באנחותא ומקפת וקוראה לה שם מפני שהוא שלישי ושלישי טהור בחולין.

ואי אמרת חולין הטבולין לחלה כחלה דמי והא טמיתיהו. אמר אבני כל שונדאי טמא חולין גזרו על ספיקו משום חולין הטבולין לחלה והאי טבול יום פנין דלא מטמא נדאי חולין לא גזרו עליו משום חולין הטבולין לחלה.

וכתבו תוס' ד"ה והאי טבול יום פנין דנדאי לא מיטמא חולין ו"ל ותימא דהכא משמע דאין שני פוסל בחולין הטבולין לחלה כו' ומשמע דכ"ש דאין שני פוסל בחולין שנעשו ע"ט תרומ' כו' דקילי מחולין הטבולין לחלה.

ובפ"ב דחולין דל"ג אמרי דשלישי נוהג בחולין שנעשו ע"ט תרומ' כו' וי"ל דטבול יום קיל טפי דאין צריך רק הערב שמש עכ"ל. ומבואר דאף על גב דשני עושה שלישי בחולין שנעשו על טהרת תרומה וכתרומה מ"מ אין צריך הערב שמש וכיין דנעשה טבול יום אינו פוסל אותו ומשום דקילי טפי מחולין הטבולין לחלה וכמ"ש תוס' וכיין דאינו פוסל החולין הטבולין לחלה וע"כ משום דאין צריך הערב שמש לחולין הטבולין לחל' כ"ש לחולין שנעשו על טהר' תרומה דלא בעי הערב שמש.

וא"כ שפיר משני בירושלמי ברוצה להשתמש בו חולין בטרהר היינו על טהרת תרומה דשני עושה בו שלישי ולאחר שנטבל וה"ל טבול יום תו אינו פוסל חולין שנעשו על טהרת תרומה.

וכ"פ הרמב"ם פ"ח מהל' טומאת אוכלין ו"ל וכן האשה שהיא ט"י לשה את העיסה וקוצה חלתה כו' וכו' היא עושה אם היא לשה בעריב' שהוא טבולת יום עכ"ל. וכיין דלא פסול טבולת יום לחולין הטבולין לחלה כ"ש לחולין שנעשו על טהרת תרומה וכמ"ש תוס' ודו"ק וכיין שזכינו לסדר הגירסא הישנה ולהבינה דמותיב מאן דאמר באב הטומאה למ"ד בולד הטומאה.

א"כ גם בפ"ב דתרומות כף יהיה הגירסא ויהיו דברי הירושלמי עולין יפה לשיטת הרמב"ם והר"א אלקנה. והא דאמרי בסוגיין ולד הטומאה היכי משפחת לה בכהנים כהנים זריזין הו' אע"ג דמייירי בחולין שנעשו על טהרת תרומה הא נמי בכהנים הוא דשייכא דצריכין לטהרת תרומה ומרגילין עצמן בטרהרתה וכהנים זריזין הו'.

וה"ה כל המשפחה לאכול חולין בטהרת תרומה בכלל זריזין הן: ובתוס' ר"פ חנומר בקודש פתבו עוד שם ז"ל אלא לדידה דמוקמת לה באב הטומאה צריף ליה הערב שמש ולא חזי לאשתמושי ביה רק בחול א"כ ה"ל מטביל בשבת לחול ומוקי לה ברוצה להשתמש לצורך חולין דטבול יום שרי בחולין בלא הערב שמש והשת' לדבריו מוקי ההי' מתניתין דביצה' דאין מטבילין פלים שנטמאו באב הטומאה בכהן מיירי לאכול בתרומה א"נ באוכל חולין על טהרת תרומה עכ"ל ע"ש.

ולפמ"ש באוכל חולין על טהרת תרומה לא בעי הערב שמש וכדמוכח מדברי תוס' נדה דטבול יום אינו פוסל חולין הטבולין לחלה וכ"ש חולין שנעשו על טהרת תרומה דקיל טפי מטבולין לחלה וא"כ שפיר מהני טבילת פלי לבו ביום.

וז"ב: סימן יא עוד בענין הנזכר. ז"ל התוס' ר"פ חנומר בקודש והכי משמע בירושלמי דתרומות פ"ב גמרא המטביל פלי בשבת וכי מתקן מנא לכתחלה תני נפל פליו לתוך הבור מערים עליו ומטבילו פלומר בי"ט ובשבת תרי אמוראי חד אמר באב הטומאה וחד אמר בולד הטומאה מתיב מ"ד בולד הטומאה למ"ד באב הטומאה אפילו בחול הוא טעון הערב שמש כו' א"כ ה"ל מטביל משבת לחול.

ומוקי לה ברוצה להשתמש לצורך חולין דטבול יום שרי בחולין בלא הערב שמש והשתא לדבריו מוקי מתני' דביצה דאין מטבילין פלים שנטמאו באב הטומאה בכהן מיירי לאכול בתרומה א"נ באוכל חולין על טהרת תרומה ולא שרי בטומאה דרבנן רק ע"י הערמה גם שמעתא דביצה ע"י הערמה מיירי ובאב הטומאה אפילו ע"י הערמה לא וכי שרי התם מדלין בדלי טמא והוא טהור מאליו הוה הערמה עדיפא ליה שפיר מאילו הקזירו ריקן עכ"ל ע"ש: והנה מה שהביאו גרסת הירושלמי וכי מתקן מנא לכתחלה תני נפלו פליו לתוך הבור מערים עליו ומטבילו.

לא מצינו הוה גירסא בירושלמי שלפנינו אלא הכי איתא על המשנה דמטביל פלים בשבת גמ'. נפל פליו לתוך הבור מערים עליו ומטבילו.

גם מ"ש תוס' מערים עליו ומטבילו פלומר בי"ט ובשבת תרי אמוראי כו' אינו מוזכר שם בירושלמי לא שבת ולא י"ט. ונראה דאותן תיבות פלומר בי"ט ובשבת הן בראור מדברי התוס' וכונתם דמה שמערים עליו ומטבילו מיירי בי"ט.

ובשבת ר"ל במסכת שבת פליגי תרי אמוראי שם בפ"ב וכן בפ"ב דביצה ובפ"ב דתרומות ונקטו תוס' למס' שבת וה"ה לאינה דאי' שם הני תרי אמוראי. ומ"ש תוס' והשתא לדבריו מוקי מתני' דביצה דאין מטבילין פלים שנטמאו באב הטומאה בכהן מיירי לאכול בתרומה לא ירדנו לעומק פונתם דכלים שנטמאו באב הטומאה אפילו לצורך חולין ודאי אסור אליבא דכ"ע ומ"ד פלים שנטמאו באב הטומאה היינו ע"י הערמה אבל בלא הערמה משנה שלימה שנינו פ"ב דשבת דאין מטבילין את הכלים בשבת.

ובסוגיין משנה שלימה דאין מטבילין בי"ט ואפילו לצורך היום. ואפשר דתוס' אזלי בשטיט הניש מפרשים שהביא רש"י בסוגיין דכלי שנטמאו באב הטומאה אין מטבילין אותו בי"ט מיירי שנטמא בי"ט ואין מטבילין משום דהוי שלא לצורך לכהן קשיא להו הא לחולין לא בעי הערב שמש וא"כ ה"ל לצורך.

להכי מפרשי דמייירי בכהן ולאכול בתרומה. אלא דלפ"ז קשה מנ"ל לתוס' דלמאן דשרי בטומאה גם שמעטא דביצה ע"י הערמה מייירי ובאב הטומאה אפילו ע"י הערמה לא וכמ"ש נשם ע"ש.

דכיון דאזלי בשיטת היש מפרשים במייירי שנטמא בי"ט א"כ שמעטא דביצה מתוקמא שפיר שלא ע"י הערמה דכיון שנטמא בי"ט בולד הטומאה מטבילין אותו בי"ט לתרומה בלא הערמה דהוי צנרף היום וכשנטמא באב הטומאה דבעי הערב שמש לתרומה ה"ל שלא לצנרף היום לכה אין מטבילין.

וביאור דברי תוס' אלו צל"ע פעת: אמנם יש לעיין בדברי הפוסקים שכתבו בפשיטות לענין פלים חדשים שאין מטבילין אותם בי"ט משום דהוי מתקן וכמ"ש הרה"מ פ"ד מהלכות י"ט ולא דמי לולד הטומאה דחזי לחולין ולטמא ע"ש ומשמע דאי לאו האי טעמא הוי שרי בכלים חדשים לטבולן בי"ט וכן ברמב"ם פ"ד מהלכות י"ט פסק בהדיא דולד הטומאה מטבילין אותו בי"ט הא כיון דבירושלמי פליגי אמוראי בהא דתנו מערים עליו וטובלו וס"ל לחד מ"ד דדוקא בולד הטומאה מייירי א"כ גם בולד הטומאה אסור שלא ע"י הערמה.

והיכי פסק הרמב"ם בפשיטות בולד הטומאה מטבילין שלא ע"י הערמה כיון דמידי ספיקא לא נפקא. ואפשר כיון דטבילת פלים אינו אסור אלא מדרבנן.

ובשל סופרים הלך אחר המיקל. אלא דהיא גופה תקשי מנ"ל דלמ"ד באב הטומאה ס"ל בולד הטומאה לא בעי הערמה ובתרתיה פליגי באב הטומאה ע"י הערמה ובולד הטומאה שלא ע"י הערמה נימא דכ"ע ס"ל דולד הטומאה נמי בעי הערמה ולא פליגי אלא באה"ט מר ס"ל באה"ט לא מהני הערמה ומר ס"ל דמהני ג"כ איברא נראה דממילא מוכח דלמ"ד באה"ט מהני הערמה ס"ל בזה"ט לא בעי הרמה מדקתני נטמא באה"ט אין מטבילין אותו בי"ט בזה"ט מטבילין אותו בי"ט.

וכיון דס"ל דבאה"ט נמי מטבילין ע"י הערמה ע"כ הך ברייתא מייירי שלא ע"י הערמה מדקתני באה"ט אין מטבילין ועלה קתני נטמא בזה"ט מטבילין אלמא בזה"ט לא בעי הערמה. וכיון שכן בשל סופרים הלך אחר המיקל לשיטת היש מפרשים דהך ברייתא דנטמא בולד הטומאה מטבילין אותו בי"ט מייירי שנטמא בי"ט ומש"ה מטבילין בזה"ט דהוי לצנרף היום משא"כ באב הטומאה דבעי הערב שמש כיון דמייירי לתרומה וא"כ ה"ל שלא לצנרף היום ולכה אין מטבילין.

א"כ אפתי איפא למימר דלכ"ע בעי הערמה אפילו בולד הטומאה שנטמא מעי"ט והתם דמטבילין ולה"ט בלא הערמה היינו משום דנטמא בי"ט ואפ"ה אה"ט אין מטבילין משום דהוי שלא לצנרף וכן במ"ש דבשל סופרי הלך אחר המיקל יש לפקפק כיון דבדבר שיל"מ לא אמרינו ספיקא דרבנן לקולא והכא הוי דשיל"מ למחר.

ואע"ג דבעי מעשה טבילה. והכא דבעי מעשה לא הוי דשיל"מ כמ"ש מהרש"ל ביש"ש פ' פל הבשר סימן פ"ו בשם הפוסקים גבי פלי שנגאס בבליעת איסור שנתערב באחרים בטיל ברוב ולא חשיב דשיל"מ כיון שצנרף הוצאות להגעילו וכתב הוא עליהם דא"צ לאותו טעם של פיזור ממון דבלא"ה נמי כיון שאין ההיתר בא ממילא ומכח זמן לא

חָשִׁיב דְשִׁיל"מ ע"ש הַנָּה בְּשֵׁי"ף יו"ד סִימָן ק"ב חוֹלֵק עָלָיו וּס"ל דְאָפִילוּ מִיַּדֵּי דְאִין הֶהָיְתָר
בָּא מִמִּילָא מִפְּתַח זְמַן אִי לָאו דְצָרִיף פִּיזוּר מְמוֹן ה"ל דְשִׁיל"מ.

מ כְּמוֹ נְדָרִים דְהוּי דְשִׁיל"מ מְשׁוּם דְאִיתָא בְּשִׁאָלָה ע"ש וְעוֹד נִרְאָה דְאָפִילוּ מוֹהֲרֵש"ל
מוֹדָה הָכָא דְדוֹקָא הֵיכָא דְעַכְשָׁיו אִין צָרִיף מְעַשָּׂה וְהֶהָיְתָר שְׂיָבֵא אַחַר זְמַן אִינוּ אֵלָא ע"י
מְעַשָּׂה לָא חָשִׁיב דְשִׁיל"מ כִּי הָתָם דְעַכְשָׁיו אָנוּ רוֹצִין לְבַטְלוּ בְּרוּב בְּלֵא הַגְעָלָה וּלְאַחַר
זְמַן מַה יָבֵא הֶהָיְתָר ע"י הַגְעָלָה.

מִשָּׂא"כ הָכָא דְגַם עַכְשָׁיו צָרִיף אוֹתָהּ מְעַשָּׂה הַטְּבִילָה וְכִינּוּן שְׂיֵשׁ לוֹ הֶהָיְתָר בְּאוֹתוֹ מְעַשָּׂה
לְמַחַר וְדָאִי חָשִׁיב לְכ"ע דְשִׁיל"מ. וְאֶפְשָׁר דְלֵא אֶמְרִינּוּ דְשִׁיל"מ סְפִיקוֹ לְהַחְמִיר אָפִילוּ
בְּדַרְבְּנָן אֵלָא בְּדָבָר הַתְּלוּי בְּגוּף הַמְעַשָּׂה אֲבָל סְפִיקָא דְדִינָא מְשׁוּם פְּלוּגְמָא דְרַבְּנָן וְאִתָּא
אָפִילוּ בְּדְשִׁיל"מ הֵלֵךְ אַחַר הַמִּיקָל בְּדַרְבְּנָן.

אִיבְרָא לְעַנ"ד נִרְאָה דְנִדְאִי דְהוּי בְּרִייתָא דְקַתְנֵי נְטָמָא בּוֹלֵד הַטְּוֹמָא מְטְבִילִין אוֹתוֹ בִּי"ט
מִיָּרִי שְׂלֵא בְּהַעֲרָמָה דְהָא לָא תְנֵי בְּהַעֲרָמָה כָּלָל וּמ"ש תוּס' דְמִיָּרִי בְּהַעֲרָמָה פְּשָׁטָא
דְבְּרִייתָא לָא מְשַׁמַּע הָכִי.

וְהָא דְפְּלִיגֵי אֶמּוֹרָאֵי וּס"ל לְחַד מ"ד בּוֹלֵד הַטְּוֹמָא מִיָּרִי וְקָאֵי אַהָא דְתְנֵי נָפֵל פְּלִיו לְתוֹף
הַבּוֹר מְעָרִים עָלָיו וּמְטְבִילוֹ וּמְשַׁמַּע דוּה"ט בְּעֵי הַעֲרָמָה. הָתָם קָאֵי עַל מַתְנֵי דְאִין מְטְבִילִין
בְּשִׁבְתָּ.

וְכֵן פ"ב דְבִיבְּרָה קָאֵי עַל מְשַׁנְתֵּינוּ דְחָל לְהֵיוֹת אַחַר הַשְּׁבִיתָּ מְטְבִילִין הַכֹּל מִלְּפָנֵי הַשְּׁבִיתָּ
וְעָלָה קַתְנֵי נָפֵל פְּלִיו לְתוֹף הַבּוֹר בְּשִׁבְתָּ מְעָרִים עָלָיו כִּינּוּן דְבְּשִׁבְתָּ הוּא צָרִיף הַעֲרָמָה
אֵע"ג דוּה"ט מְטְבִילִין בְּלֵא הַעֲרָמָה הִינּוּ דוֹקָא בִּי"ט אֲבָל שְׁבִיתָּ חֲמִיר טְפִי וְכֵן מְשַׁמַּע
מִדְּבָרֵי הַתּוּס' בְּסוּגְיֵין ד"ה וְשׁוֹיִן שְׁמִשְׁיָקִין שְׁכַתְּבוּ ו"ל וְעוֹד דְלֵא נְטָמָא כִּי אִם בּוֹלָה"ט
וּכ"ע מוֹדוֹ דְמְטְבִילִין לְכָל הַפְּיֻרוּשִׁים דְלַעִיל וְלִמָּאן דְמוֹקֵי מַתְנֵי בְּשִׁבְתָּ וְכַרְבְּנָן נִיחָא
ע"ש.

הָרִי דְבְּשִׁבְתָּ אָסוּר טְפִי וְאָפִי' וְלֵה"ט דְרַבְּנָן. וּמִשָּׂא"ה פְּלִיגֵי הָתָם הִנֵּי אֶמּוֹרָאֵי דְמַר ס"ל
דְלֵא מְהֵי הַעֲרָמָה אֵלָא בּוֹלָה"ט אֲבָל לֵא בֵּא"ט וּמְשׁוּם דְשְׁבִיתָּ חֲמִיר וּמַר ס"ל דְבֵּא"ט
נְמִי מְהֵי הַעֲרָמָה כִּינּוּן דְבְּשִׁבְתָּ מִיָּרִי.

אֲבָל בִּי"ט לְכ"ע מְטְבִילִין וְלֵה"ט בְּלֵא הַעֲרָמָה כְּפִשְׁטָא דְבְּרִייתָא דְתְנֵי נְטָמָא בּוֹלָה"ט
מְטְבִילִין אוֹתוֹ בִּי"ט דְמְשַׁמַּע בְּלֵא הַעֲרָמָה וּכְמ"ש. וּמִשָּׂא"ה נְמִי פְּסַק הַרְמַב"ם דוֹלָה"ט
מְטְבִילִין בִּי"ט בְּסִתְּמָם וּמְשַׁמַּע בְּלֵא הַעֲרָמָה וּמְשׁוּם דְבִי"ט כ"ע מוֹדוֹ.

וּבְשִׁטָּה מְקוּבָצָת בְּסוּגְיֵין כְּתַב ו"ל וְהַקְּשָׁה הַרְשָׁבָ"א א"כ נִדָּה שְׂאִין לָהּ בְּגָדִים דְטוֹבְלָת
בְּבִגְדֵיהָ אִמָּאֵי הָא הָתָם כָּל עֲצָמָה לֵא בָּאָה אֵלָא לְטַהַר בֵּין גּוּפָה בֵּין בְּגָדֵי' וְה"ל כְּהַטְבָּלָה
דְמַתְנֵי'.

וְעָלְתָה לוֹ בְּקוּשְׂיָא עַכ"ל וְהִינּוּ דְהָא בְּמִשְׁנֵינּוּ שְׁנִינּוּ מְשִׁיקִין אֵת הַמִּים בְּכִלֵי אֲבָן אֲבָל
לֵא מְטְבִילִין וּמ"ש הַטְּבִילָה אֲגַב מִיָּמוֹ דְאָסוּר וּבְגָדִים אֲגַב גּוּפָה דְשָׂרִי. וְלְעַנ"ד נִרְאָה
דְלִק"מ דְבְּהַטְבָּלָה גּוּפָא קו"ל כְּרַבְּנָן דְבִי"ט מְטְבִילִין אוֹתוֹ ע"ג מִיָּמוֹ וּבְשִׁבְתָּ אָסוּר
כְּמִבְּנָאָר בְּרַמְבַּ"ם פ"ד מֵהַלְכוֹת י"ט שְׁכַתְּבוּ ו"ל וְאִם הִזָּה צָרִיף לְהַטְבִּיל מִים שְׁבוּ מְטְבִיל

את הפלים במימיו ואינו חושש ע"ש והיינו פתחמים דפליגי על רבי ובפרק כ"ג מהלכות שבת פתח ומותר להטביל את המים בשבת עכ"ל.

אבל הטבלת פלי בשבת אגב מימיו אסור וכמבואר בסוגיין אליבא דחכמים. והא דנדה שאין לה בגדים שמערכת וטובלת בבגדי נמי דוקא בי"ט וכמבואר ברמב"ם פ"ד מהלכות י"ט שפכת שם דין נדה המערכת וטובלת בבגדיה.

ובשבת לא הביא הרמב"ם דין זה הערמה דנדה ומשום דה"ל דומיא דהטבלה ע"ג מימיו דאין מטבילין בשבת. וה"ה בגדי ע"ג גופה נמי אסור פן נראה ודו"ק: והנה למ"ד בירושלמי דדוקא בולד הטומאה מהני הערמה אבל לא באב הטומאה.

והנה הא דתנו מדלין בדלי טמא והוא טהור משמע אפי' באב הטומאה ומותר ע"י הערמה. ומש"ה מחלקין התוס' בתגיגה שם דהוה הערמה דמדלין בדלי עדפא ע"ש.

אף לפמ"ש נראה דבהא פליגי הנה אמוראי דמ"ד בולד הטומאה דוקא מהני הערמה בשבת אבל באב הטומאה לא מהני הערמה ומוכח לה מהא דאין מטבילין בשבת ע"ג מימיו דהוי נמי הערמה.

והא דמדלין בדלי טמא מוקי לה בי"ט. אמנם מ"ד באב הטומאה נמי מהני הערמה יבואר לפנינו בעזה"י.

ובאנן דקי"ל דוקא ולה"ט מהני הערמה בשבת. אבל בי"ט ולה"ט לא בעי הערמה והיינו כמ"ד בולה"ט.

והא דנדה מערכת וטובלת בבגדיה וכן הא דמדלין בדלי טמא מייירי בי"ט. והרמב"ם לא הביא דין הערמה רק בהלכות י"ט פ"ד אבל בהלכות שבת פכ"ג לא הביאו והיינו משום דבשבת לא מהני הערמה כמו דלא מהני הטבלת פלי ע"ג מימיו דהוי נמי הערמה וכמו נדה בבגדי וכמ"ש הרשב"א בקושיותו ואע"ג דבולה"ט מהני הערמה אליבא דכ"ע ואפילו בשבת אפשר דלא רצה הרמב"ם לירד בחילוקין בהערמה בין אב הטומאה לולה"ט.

נמצא דלפ"ז אין אנו צריכין לחלק בין הערמה להערמה אלא הוה דמטביל ע"ג מימיו ונדה הטובלת בבגדיה ומדלין בדלי טמא פולהו חד הערמה חשיבא ולא שרי אלא בי"ט אבל לא בשבת וכדמוכח מדברי הרמב"ם שלא הביא דין הערמה בשבת.

ובהגהת מיימוני פכ"ג מהלכות שבת פתב ז"ל הורה רבינו פרץ בהר"ר אלי' שמוותר להטביל בשבת ע"י הערמה ששואב מים לשתות או לשאר צורך המים וממילא יהיו טהורים וכן איתא פ"ב דביצה ושויין שמדלין בדלי טמא והוא מאליו טהור וכן ראי' מאדם דשרי דנראה כמיקר עכ"ל: ולפי מ"ש דהא דמדלין בדלי טמא אינו אלא בי"ט אבל לא בשבת ואם פן אינו ראיה שמוותר להטביל בשבת ע"י הערמה וכן מ"ש מאדם דשרי דנראה כמיקר ואפי' בשבת ואפי' באב הטומאה אין ראיה לענ"ד דנדאי דהטבילה בעינא אסורה כמו טבילת פלים אסרו חכמים גם ע"י הערמה בשבת משום גזירה דטבילה בעינא.

ומה"ט אין מטבילין ע"ג מימיו. והא דנדה טובלת בבגדיה אינו אלא ב"ט ולא בשבת וכו' הא דמדלין בדלי טמא נמי כיון דבעיניה אסור ע"י הערמה נמי אסור בשבת.

אבל אדם דנראה כמיקר לא היה מעולם בכלל אסור טבילה דלא משפחת ליה טבילה בעיניה דתמיד הערמתו עמו דלעולם נראה כמיקר ומש"ה אפי' בשבת ואפי' באה"ט אדם מותר. משא"כ פלים דשייך בהו טבילה בעיניה אסור גם ע"י הערמה בשבת.

ובזה יתיישב מאי דקשיא לן לעיל סימן יו"ד בדברי התשב"ץ שפכת גבי הערמה דשאיבת מים דלא יברך ומשום דמחזי כמתקן. וקשיא לן דא"כ נדה שטובלת בשבת לא תברך כיון דטעמא באדם אינו אלא משום דנראה כמיקר וכשתברך מחזי כמתקן ע"ש.

ולפי דברינו ניקח דאדם שאני כיון דלעולם נראה כמיקר א"כ מעולם לא היה בכלל אסור טבילה דלעולם הערמתו עמו וכיון שפן מותרת ג"כ לברך כיון דטבילתה לא נאסרה מעולם.

משא"כ בפלים דטבילתו בעיניה אסורה ושייך גביהו אסור טבילה ומשום הערמה בלחוד הוא דמותר לכך אין לברך דאם יברך מחזי כמתקן ותו ליכא הערמה וקיימא ליה באיסור טבילה ודו"ק.

ועיין לעיל סימן י"ד שכתבתי בהא דמדלין בדלי טמא דאינו מברך דקשיא לן דהא לכתחלה הברכה מעפכת המצנה וכדתנן ערום לא יתרום משום שאינו רשאי לברך ע"ש. וכתבתי דהא דמדלין בדלי טמא אינו מכנין לשום מצות טבילה אלא לשום שאיבת מים.

וטבילה אינה צריכה פננה וטהור ממילא ותו לא חזייל עליה חובת ברכה כיון דאינו מכנין פלל לשום מצות טבילה ע"ש. ויתיישב בזה מה שהקשה בשטה מקובצת בסוגיין בהא דמדלין בדלי טמא ולא גזרו שמה ישטה ע"ש שפכת דכיון דהדלי בבור ושם טהרתו מלתא דלא שכיחא הוא שיהיה משהה ע"ש.

ומדברי הפוסקים מבואר בכל הפלים שראויין לשאוב בהן מים נמי מותר. והכי איתא בירושלמי תני ר' אושעיא ממלא אדם פלי טמא מן הבור ומערים עליו ומטבילו ותינו כמ"ש הרמ"א סימן שכ"ג בכלים הראיין לשאיבה ע"ש.

וא"כ מוכח דלא בעינן שיהיה הדלי בתוך הבור דוקא. ולפי מ"ש דגבי דלי היינו שאינו מתכנין פלל למצות טבילה וכנזכר לעיל סימן יו"ד באר היטב.

ולכך אינו מברך. א"כ תו לא גזרינן שמה ישטה דגזירה זו לא שייכא אלא במקום טבילה וכן הוא בשטה מקובצת בסוגיין ז"ל ורוב הפוסקים ז"ל פסקו כרב ביבי דגזירה שמה ישטה דהא תניא פותי' וכתב הריטב"א ז"ל דאפי' לדבריו פלים שנאסרו ביי"נ אפי' מערב י"ט מותר להטבילן ב"ט ולא גזרינן שמה ישטה דזו הדחה היא ולא גזרו אלא בטבילה כו' אבל בהדחת פלים אינו נראה אלא כמדיח פליו הנותרים ואף בצריכין הגעלה יש להתיר מהאי טעמא לפי שדרך להגעיל פליו ברותחים כדי לנקות.

אבל לרבא הגעלה אסורה מפני שנראה כמתקן עכ"ל. מבואר דלא גזרינן שמה ישטה אלא במקום טבילה.

ומדלין בדלי טמא אינו מקום טבילה כלל ולא גזרו שפא ישהה ודו"ק: אמנם קשיא לי במ"ש ליישב דברי התשב"ץ שלא לברך פשטטביל ע"י הערמה. ואע"ג דבכל מקום הברכה מעכבת המצוה לכתחלה וכמ"ש בסימן י'.

ואמרנו משום דלא מכונן כלל לשם מצות טבילה רק לשום שאיבת מים וכנ"ל. א"כ הא דפליגי תרין אמוראי בירושלמי דחד מאן דאמר ס"ל בולד הטומאה הוא דמהני הערמה ולא באה"ט והא ולד הטומאה אינו אלא לתרומה וקיי"ל לתרומה וקדשים בעי פונוה כמבואר בש"ס בכמה מקומות.

וכיון דצריף פונוה לטבילה א"כ מוכח דבמקום הערמה נמי רשאי לכונן לשום מצות טבילה וכיון דבעי פונוה ודאי צריף ברכה וכמ"ש ודו"ק. ועדיין צ"ע.

הדרן לקושית הש"מ שהקשה בשם הרשב"א נדה שאין לה בגדים שמערמת וטובלת בבגדיה אמאי הא התם כל עצמה אינה באה אלא לטהר בין גופה בין בגדיה וה"ל כהטבילה דמתני' ע"ש בשטה שפתב ז"ל ומורי תגרץ דהיינו טעמא דנדה מערמת וטובלת בבגדיה ואפילו בשבת מפני שהי' יכולה ללכת פשה' לבושה ולטבול לשם מאי אמרת דלמא אתי' לאטבולי בעיניה ואפי' ב"ט נגזור אטו שבת שפא תביאם שאני התם מתוך שלא התורה לה אלא ע"י מלבוש זכורה היא ואפי' בשבת שרי אבל מטביל פלי ע"ג מימיו דבשבת אסור שפא יעבירם ד"א ברה"ר ואפי' ב"ט אסור גזירה אטו שבת דאי אפשר לו להטבילם ברה"ר שלא תחייב עכ"ל: ואכתי קשה קושית הרשב"א דהא תינח לטעמיה דרבה שפיר איכא לחלק בין נדה בבגדים לע"ג מימיו מהאי טעמא שפתב בשטה בשם רבו.

אבל לאינף טעמא משום מתקן מנא או משום שפא ישהה אין טעם כלל לחלק בזה והדרא קושיא לדוכתא אמאי שרי נדה בבגדיה להטבילה ע"ג מימיו אסור והרמב"ם פסק פטעמא דרב ביבי ופטעמא דרבא משום שפא ישהה ומשום מתקן.

ולכן נראה פדברינו למעלה דבי"ט באמת שרי הטבילה ע"ג מימיו ונדה בבגדיה נמי בי"ט קאמר אבל בשבת לא וכמ"ש לעיל. והנה אמוראי דפליגי בירושלמי בהערמה אם באה"ט או בולה"ט בשבת הוא דפליגי כמ"ש לעיל ומ"ד באה"ט מהני הערמה ואפי' בשבת.

והא דתנן אין מטבילין פלי ע"ג מימיו בשבת וכמו ששינינו בתוספתא הביאה רש"י בסוגיין גבי פלוגתא דרבי ורבנן ע"ש ס"ל טעמא דרבה שפא יעבירנו ומש"ה בשבת אסור משום שפא יעבירנו ומ"מ לא גזרו י"ט אטו שבת דכולי האי לא גזרו.

אבל לדידן דקי"ל פטעמי דרב ביבי ודרבא וכמ"ש הרמב"ם פכ"ג מהלכות שבת ופ"ד מי"ט אין לחלק בכך אלא צריף לומר בי"ט הוא דמהני הערמה אבל בשבת אסור הערמה ודוקא בולה"ט הוא דמהני הערמה אפי' בשבת וכמ"ש לעיל ואדם דנראה פמיקר ומותר אפי' באה"ט אע"ג דהוי הערמה היינו משום דלעולם הערמתו אתו דתמיד נראה פמיקר וא"כ לעולם הנה בכלל איסור טבילה וכמבואר לעיל: והנה בתוס' ר"פ חומר בקודש פתבו למ"ד בולה"ט הוא דמהני הערמה.

אבל לא באב הטומאה דהא מדלין בדלי טמא משמע אפי' באב הטומאה מהני הערמה. וכתבו לחלק משום דהוה הערמה דדלי עדיפא ע"ש.

וְלִכְאוּרָה אֵינוֹ מִשְׁמַע פֶּן בִּירוּשְׁלַיִם שֵׁם דָּאִי שָׁם. וְאֵין מִטְּבִילִין אֶת הַכְּלִים מִתְּנִי בְּכָלִים
גְּדוּלִים אֲבָל בְּכָלִים קִטְנִים מַעְרִים עֲלֵיהֶן וּמִטְּבִילִין.

תְּנִי ר' אוֹשְׁעָנָא מְמַלָּא אָדָם כְּלִים בְּכָלִי טְמֵא מִן הַבּוֹר וּמַעְרִים עָלָיו וּמִטְּבִילִין תְּנִי נָפֶל דְּלִיו
לְתוֹף הַבּוֹר נָפְלוּ כְּלָיו לְתוֹף הַבּוֹר מַעְרִים עֲלֵיהֶן וּמִטְּבִילִין תְּרִין אָמְרֵי חַד אָמַר בְּכָלִים
שְׁנַטְמָאוּ בְּאֵב טְוִמְאָה וְחִוְרָנָא אָמַר בְּכָלִים שְׁנַטְמָאוּ בּוֹלֵד הַטְּוִמְאָה ע"ש.

וּמִשְׁמַע דְּהִנְהוּ אַמּוֹרָאֵי דְּפְלִיגִי בְּהַעֲרָמָה פְּלִיגִי בְּכָל מִינֵי הַעֲרָמָה וְאֶפְּלוּ הֵךְ דְּדְלִי דְּהָא הֵךְ
דְּר' אוֹשְׁעָנָא דְּתְנִי מְמַלָּא אָדָם כְּלִי מִן הַבּוֹר הֵינּוּ מִמֶּשׁ דְּלִי וְכַמ"ש הַפּוֹסְקִים בְּכָלִים
שְׁרָאוּיִן לְשִׁאוּב בְּהֵם מִים וְהֵינּוּ דְּלִי וְכִינְצָא וְכַמ"ש הַרְשָׁבָא בְּעִבּוּדַת הַקְּוֹדֵשׁ.

וְאֶפְשָׁר פְּנִינַת הַתּוֹס' לְחֻלְק דְּדְלִי עֲדִיף מִשּׁוּם שֶׁהוּא לְעוֹלָם תּוֹף הַבּוֹר מִשְׁא"כ שְׁאָר כְּלִים
אִף שְׁרָאוּיִן לְשִׁאוּבָה כִּינּוּן שְׁאִינּוּ לְעוֹלָם תּוֹף הַבּוֹר הַעֲרָמָתוֹ נִיכְרַת וְלֹא הֵוִי כְּהַעֲרַמַת דְּלִי.
אִף לְפִי דְּבְרִינוּ דְּהִנְהוּ אַמּוֹרָאֵי בְּשִׁבְתָּהּ הוּא דְּפְלִיגִי וְלֹא בִּי"ט וְס"ל לְחַד מ"ד דְּדוֹקָא בּוֹלֵד
הַטְּוִמְאָה מְהִי הַעֲרָמָה בְּשִׁבְתָּהּ אֲבָל לֹא בְּאֵב הַטְּוִמְאָה א"כ אֵין אָנוּ צְרִיכִין לְחֻלְק בֵּין
הַעֲרָמָה לְהַעֲרָמָה וְכַמ"ש לְעִיל.

וְכֹן אֵין אָנוּ צְרִיכִין לְמָה שְׁמַחֲלֵק בְּשִׁטָּה בֵּין גְּדָה הַטּוֹבֵלֶת בְּכַגְדִים וּבֵין טְבִילָה עַל גְּבִי
מִימֵיו דְּבְכָלִי בְּלַחֲוֹד שְׁיִיף גְּזִירָה דְּשִׁמָּא יַעֲבִירָנוּ. דְּהָא לֹא מִיְתְרָצָא אֲלֵא אֲלֵיבָא דְּרַבָּה
וְאָנוּ קו"ל כְּרַב בִּיבִי וְרַבָּא מִשּׁוּם מְתַקֵּן מְנָא וּמִשּׁוּם שְׁמָא יִשְׁתַּה אֲלֵא ע"כ בֵּין שִׁבְתָּה לִּי"ט
אָנוּ מְחַלְקִין.

וְעִיקָר פְּלוּגְמָתָא בְּשִׁבְתָּהּ בְּהַעֲרָמָה דָּאֵה"ט אֲבָל בּוֹלָה"ט מְהִי הַעֲרָמָה אִפִּי בְּשִׁבְתָּה לְכ"ע
וּבְלֹא הַעֲרָמָה לְכ"ע אֲסוּר בְּשִׁבְתָּה וְכַמ"ש הַתּוֹס' ד"ה וְשׁוּיִן שְׁמִשְׁיָקִין. וְלִפ"ז הֵךְ הַעֲרָמָה
שְׁכַתְבַּת הַרְמ"א בֵּא"ח ס' ש"ג בְּכָלִים הִרְאוּנוּ לְשִׁאוּב נִרְאָה דְּתְלוּי בְּמַחֲלֻקַת הַפּוֹסְקִים
דְּלֹאוֹתָן דְּס"ל טְבִילַת, כְּלִים חֲדָשִׁים דְּאוֹרֵייתָא לֹא מְהִי הֵךְ הַעֲרָמָה בְּשִׁבְתָּה דְּדְמִיָּא לְאֵב
הַטְּוִמְאָה.

וּלְמֵאן דְּס"ל טְבִילַת כ"ח דְּרַבְּנָן מְהִי הַעֲרָמָה אֶפְּלוּ בְּשִׁבְתָּה כְּמוֹ בּוֹלֵד הַטְּוִמְאָה דְּהִי
דְּרַבְּנָן וּמְהִי. אֲבָל לְהַטְּבִילִין בְּעֵינֵינָא נִרְאָה דְּאֲסוּר אִפִּי בִּי"ט וְלֹא דְּמִי לּוֹלֵד הַטְּוִמְאָה
דְּמִוֹתָר אִפִּי בְּעֵינֵינָא בִּי"ט מִשּׁוּם דּוֹלֵד הַטְּוִמְאָה עַכ"פ רְאוּי לְטְמֵא בִּימֵי טְוִמְאָתוֹ וּלְחֻלּוּלִין
מִשְׁא"כ כְּלִים חֲדָשִׁים דְּאֲסוּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּהֵן כְּלוּם ה"ל תִּיקוּן אִפִּי בְּדְרַבְּנָן וְכַמ"ש
הִרְה"מ פ"ד מֵהַל' י"ט ע"ש וְעוֹד נִרְאָה לְפַעַנ"ד לְחֻלְק לְפִי מָה דְּאִיתָא פ' בְּמָה מְדְלִיקִין
דָּף ל"ד ל"ק כָּאֵן בְּעִירוּבֵי תְּחוּמִין כָּאֵן בְּעִירוּבֵי חֲצִירוֹת וּפִירִש"י ז"ל כָּאֵן בְּעִירוּבֵי
תְּחוּמִין תִּיקוּן מְעֻלָּא דְּאֲסֻמְכוּהוּ רַבְּנָן אֶקְרָא כְּדִאִיתָא בְּעִירוּבֵין יְלִיף מְקוּם מְקוּם וּמְקוּם
מְנִיסָה אֲבָל ע"ח חוּמְרָא בְּעֻלְמָא הוּא עַכ"ל.

וּבְתוֹס' שֵׁם ד"ה ל"ק כָּאֵן בַּע"ת ז"ל נִרְאָה לר"ת כְּפִי הַקּוּנְטְרָס דְּבַע"ת מְחַמְרִינִין מִשּׁוּם
דְּאִית לֵיהּ סְמָךְ מִן הַתּוֹרָה וְכֵן פִּיר"ח וְכֵן יֵשׁ בִּירוּשְׁלַיִם עַכ"ל. וְהֵינּוּ דְּבִירוּשְׁלַיִם אָמְרוּ
ע"ת דְּבַר תּוֹרָה וְא"כ מוֹכַח דְּכָל שְׁיֵשׁ לוֹ סְמָךְ מִן הַמְּקָרָא חֲשִׁיבָא תִיקוּן מְנָא כְּדִאוֹרֵייתָא
אֵע"ג דְּאֵינוּ אֲלֵא אֲסֻמְכָתָא.

לִפ"ז יֵשׁ לְחֻלְק דְּדוֹקָא בּוֹלֵד הַטְּוִמְאָה הֵינּוּ כֹל שְׁנַטְמָא בְּמִשְׁקִין דְּאֵינוּ אֲלֵא מִשּׁוּם גְּזִירָה
דְּמִשְׁקִין זָב וְזָבָה וְאֵין לָזָה סְמָךְ מִן הַתּוֹרָה לְכַף לֹא חֲשִׁיב תִיקוּן מְנָא וְה"ה עִירוּבֵי חֲצִירוֹת

לא תשיב תקון אבל טבילת פלים תדשים אפי' לדעת הפוסקים דהוי דרבנן עכ"פ מקרא ליה לה בש"ס סוף מס' ע"ז דכתיב אף במי נדה יתחטא ע"ש.

אלא דס"ל דאינו אלא אסמכתא וכיון שיש לו עכ"פ סמך מן המקרא ה"ל כמו דבר תורה לענן תקון וכמו עירובי תחומין. וכבר פסק הרמב"ם טעמא דמתקן ע"ש ודו"ק: ובתוס' חגיגה פ' חומר בקודש ד"ה האונן והמתקן פפורים הקשו שם לשטתם דולד הטומאה לא בעי הערב שמש בהא דתנן ספין הנמצא בי"ג שונה ומטביל בי"ד שוחט בה מיד דמסתמא הטבילהו מאתמול כדי לעשות לה הערב שמש וניחויש דלמא נטמא בטומאה דרבנן דלא בעי הערב שמש ונטר לה עד צפרא להטביל.

ותירצו דהא ה"ל ספיקא דרבנן ולקולא ע"ש. והיינו פיון דלאב הטומא' לא חיישי' בי"ד דנדאי טביל לה מאתמול פי היכי דלהוי לה הערב שמש.

ולטומאה דרבנן תו לא חיישי' דה"ל ספיקא דרבנן ולקולא. ולכאורה קשה לפ"מ דקיי"ל בדבר שי"ל מתירין אפי' בדרבנן ספקו להחמיר וכדאיתא ריש ביצה ועיין ש"ך סי' ק"ב דאפי' בא המתיר ע"י מעשה נמי הוי דשיל"מ וכמו בנדרי' ע"י שאלה אלא היכי דצריף פיזור מעות פגון בכלי טריפה שנתערב בכלים פשרים לא מקרי דשיל"מ פיון דאינו מותר ע"י הגעלה דצריף פיזור ממון ע"ש.

וא"כ ה"א בספין שנמצא בי"ד דהא מ"א קמן קשה אמאי שוחט בה מיד ניחויש לטומאה דרבנן ולטבילי' פיון דאיכא מ"א קמן ואין צריף פיזור ממון. והראב"ד פ"ו מהל' ברכות פתב על דברי הרמב"ם שכתב שכל ספק בטהרת ידים טהור וז"ל בהשגות ועם כל זה אם יש לו מים לרחוץ אומרים לו קום רחץ והוצא עצמך מן הספק עכ"ל.

וכתב שם בכ"מ דלא דמי לס' טומאה ברה"ר דאמריה ליה הא מ"א דשאני ידים דליכא עיקר בדאורייתא ע"ש. ולענ"ד נראה דהראב"ד לא אתי עלי' מדין ס' טומאה ברה"ר אלא מדין דשיל"מ דשייף אפי' בדבר שאין לו עיקר מן התורה ומש"ה אם אין לו מים א"צ פיזור מעות למים אבל פשיש לו מים אומרים לו קום רחץ פיון דא"צ פיזור ממון.

אמנם בטעמא דהרמב"ם נ"ל דס"ל דבגדים הקילו יותר ואפי' בדשיל"מ וכמו שכתבו גבי ספק עירוב דהקילו אע"ג דיש לו מתירין. ועיין בתוס' זבחים ר"פ טבול יום שהקשו ג"כ קוש' זו דאי נימא דנטמא בולד הטומאה לא בעי הערב שמש א"כ בי"ד אמאי שוחט בה מיד ניחויש שמה נטמא בולד הטומאה.

ותירצו דלא גזרו על פלים הנמצאים אלא משום אב הטומאה דאורייתא ע"ש. ונראה דלא אתו עלה משום ספיקא דרבנן ולקולא.

ומשום טעמא שכתבנו דה"ל דשיל"מ וספיקו להחמיר אפי' בדרבנן לכה פתבו דתחלת גזירה שגזרו על פלים הנמצאים לא היה אלא מחשש טומאה דאורייתא ומשום טומאה דרבנן לא גזרו כלל: ובתוספת פסחים דף ע' ד"ה והא מדקתני סיפא חל י"ד להיות בשבת פתבו ז"ל וא"ת ואמאי לא פריף ואי בשבת היכי שרי להטביל פלים הא קי"ל דלא מזין ולא טובלין ע"ש ומאי קוש' דהא טומאה דרבנן מטבילין כמו בולד הטומאה וספין הנמצאת אין בו משום טבילה אלא מגזירה דרבנן וכמבואר בדברי הרמב"ם פי"ג מה"ל שאר אבות הטומאה וז"ל כל הפלים הנמצאים בירושלים טהורין ואפי' נמצאו דרוף ירידה

לְבֵית הַטְּבִילָה שְׁלֵא גְזָרוּ טוֹמְאָה עַל הַפְּלִים הַנִּמְצָאִים בִּירוּשָׁלַיִם חוּץ מִן הַסְּפִינִים לְשִׁחִיטַת קִדְשִׁים מִפְּנֵי חֲנוּמְרַת קִדְשִׁים ע"ש.

וְהוּא בְּש"ס פ"ק דְּפֶסְחִי דִּי"ט ע"ש וּכ"כ הִרְעו"ב בְּרִטְנוּרָה בְּפִירוּשׁ הַמְּשֻׁנּוֹת לְשִׁקְלִים פ"ח בְּהָא דְתַנִּי שׁוֹנָה וּמִטְבִּיל דֹּאע"ג דְּלֹא גְזָרוּ עַל הַפְּלִים הַנִּמְצָאִי הֵכָא מִשׁוּם חוּמְרָא דְקִדְשִׁים הוּא. אֲבָל לְחֻלְיִן לֹא גְזָרוּ ע"ש וְכִינּוּ דְאִינוּ אֲלֵא מִשׁוּם חוּמְרָא דְקִדְשִׁים לֹא גָרַע מוֹלַד הַטוֹמְאָה דְמִטְבִּילִין.

אֲלֵא דלפ"מ שְׁפַתְתִּי דְהָא דוֹלַד הַטוֹמְאָה מִטְבִּילִין הִינּוּ דוֹקָא מִי"ט אֲבָל לֹא בְּשַׁבַּת מִש"ה הַקְּשׁוֹ תוֹס' שְׁפִיר פִּינּוּ דְמִיָּרִי בְּשַׁבַּת. וּמִדְּבָרֵי הָאֲחֵרוֹנִים נִרְאָה דְלֹא נִחְתִּי לְחַלֵּק בֵּין יו"ט לְשַׁבַּת בְּדִרְבָּנּוּ וְכַדְמִשְׁמַע מִדְּבָרֵי מַג"א ס'י ש"כ"ג שְׁכַתְּבַב בְּטְבִילַת פְּלִים קִדְשִׁים אִפִּי' לְדַעַת הַפּוֹסְקִים דְהָנִי מִדְּרַבָּנּוּ וּמִשׁוּם דְלֹא חֲזִי כָּלֵל ה"ל תְּקוּן אִפִּי' בְּדִרְבָּנּוּ וּכְמ"ש הִרְה"מ ע"ש.

וְהָרִי שָׁם בַּהֲל' שַׁבַּת קָאִי וּמִשְׁמַע דְאִי לֹאוּ דְלֹא חֲזִי כָּלֵל הָנִי שְׁרִי לְהַטְבִּיל פִּינּוּ דְהוּא מִדְּרַבָּנּוּ וְאִפִּי' בְּשַׁבַּת. וּמִדְּבָרֵי תוֹס' ד"ה וְשׁוֹיִן שְׁמִשְׁקִין אַע"ג דְּכַתְּבוּ וְלִמ"ד בְּשַׁבַּת נִחָא וּמִשְׁמַע דַּס"ל דְּבְשַׁבַּת אָסוּר אֲפִילוּ וְלַד הַטוֹמְאָה.

הִנֵּה לִפ"מ שְׁכַתְּבוּ אַח"כ מִשׁוּם דְאָסוּר לְגָרוּם טוֹמְאָה לְכַתְּחֵלָה ע"ש. שׁוּב אֵין צְרִיכִין לְחַלֵּק בֵּין שַׁבַּת לִי"ט.

אֲלֵא דלפ"מ ש"תוֹס' בְּפֶסְחִים דָּף ע' מוֹכַח דַּס"ל דְּבְשַׁבַּת אָסוּר אִפִּי' דְרַבָּנּוּ דְהָא פְּלִים הַנִּמְצָאִים אֵינּוּ אֲלֵא מִדְּרַבָּנּוּ וּכְמ"ש: הָעוֹלָה מִדְּבָרֵינוּ דְבִי"ט מוֹתֵר לְהַטְבִּיל פְּלִים קִדְשִׁים ע"י הָעֵרְמָה. אֲבָל בְּשַׁבַּת אָסוּר אִפִּי' ע"י הָעֵרְמָה פִּינּוּ דְלַדַּעַת פְּמָה פּוֹסְקִים טְבִילַת פְּלִים קִדְשִׁים דְאוֹרְיִיתָא וּבְדְאוֹרְיִיתָא לֹא מְהַנִּי הָעֵרְמָה בְּשַׁבַּת אֲלֵא בְּדִרְבָּנּוּ וְכַמְבּוֹאֵר לְמַעְלָה.

וְאִם יִבְרַךְ כְּשִׁטּוֹבֵל ע"י הָעֵרְמָה צ"ע פִּינּוּ דְלַחַד מ"ד לֹא מְהַנִּי הָעֵרְמָה אֲלֵא בּוֹלַד הַטוֹמְאָה דְהוּא אֵינּוּ אֲלֵא לְתַרוּמָה וְתַרוּמָה בְּעֵי פּוֹנָה לְטְבִילָה וְכִינּוּ דְכּוֹנְנָתוּ לְטְבִילָה צְרִיף לְבִרְךְ וְאִם אֵינּוּ יָכוֹל לְבִרְךְ אֵינּוּ רִשְׁאֵי לְטְבוֹל כְּמוֹ עָרוּם דְלֹא יִתְרוּם וְכַמְבּוֹאֵר הַפֵּל לְמַעְלָה הֵיטֵב וְדו"ק: סִימָן יב שְׁאֵלָה.

הָאוּמֵר קוֹנָם בְּשָׂר עָלֵי וְאַח"כ חָלָה חוּלֵי שְׁיֵשׁ בּוֹ סַפְנָה וְהוֹצִרָה ע"פ רוֹפְאִים לְאָכּוֹל שְׁקָצִים וְרַמְשִׁים אִם צְרִיף הִתֵּר לְנַדְרוּ פִּינּוּ דִיְכוֹל לְאָכּוֹל בְּהִתֵּר ע"י הַתֵּרַת חֻכְם וְעַכ"פ לֹא יַעֲבֹר עַל גְּדוּר.

אוּ אֵינּוּ צְרִיף הַתֵּרָה. תְּשׁוּבָה גְרָסִינּוּ בְּשִׁבּוּעוֹת דָּף כ"ד בְּהָא דְתַנּוּ שְׁבֻעָה שְׁלֵא אוֹכֵל וְאֲכַל אֲוֹכְלִין שְׁאִין רְאוּיִן לְאָכִילָה וְשִׁתָּה מִשְׁקִין שְׁאִין רְאוּיִן לְשִׁתֵּיהָ פְטוּר.

שְׁבֻעָה שְׁלֵא אוֹכֵל וְאֲכַל גְּבִילוֹת וְטְרִיפוֹת שְׁקָצִים וְרַמְשִׁים חֲזִיב וּר' שְׁמַעוֹן פּוֹטֵר. וּבַגְּמ'. הָא גּוֹפָא קָשִׁיא אֲמַרְתָּ כו' מ"ש רִישָׁא דְפְטוּר וּמ"ש סִיפָא דְחֲזִיב. הָא ל"ק רִישָׁא בְּסַתָּם סִיפָא בְּמַפְרָשׁ.

מְפָרֵשׁ גּוֹפָא נְמִי תְקַשִּׁי אֲמַאי הָא מוֹשְׁבַע וְעוֹמֵד מֵהֵר סִינֵי הוּא. רַב וְשְׁמוּאֵל וּר' יוֹחָנָן דְאֲמַרִי בְּכוֹלֵל דְּבָרִים הַמְּוַתְרִים עִם דְּבָרִים הָאֲסוּרִים.

וריש לקיש אָמר אי אַתָּה מוצא אָלָא אי בּמִפְרֵשׁ חֲצֵי שְׁיַעוּר וְאֵלֶיבָא דְרַבִּנּוּן אִי בְסֵתָם וְאֵלֶיב' דר"ע דָּאָמר אָדָם אוֹסֵר עֲצָמוּ בְּכָל שְׁהוּא. בְּשִׁלְמָא ר' יוֹחָנָן לָא אָמר כר"ל דְמוֹקֵי לְמִתְנִי' כד"ה.

אָלָא רִישׁ לְקִישׁ מֵאֵי טַעְמָא לָא אָמר כר"י אָמר לָהּ פִּי אָמְרִינּוּ אִיסוּר פּוֹלֵל בְּאִיסוּר הֶבֶא מֵאֵלִיו בְּאִיסוּר הֶבֶא עַל יְדֵי עֲצָמוּ לָא אָמְרִינּוּ. וְאִיכָא לְמִידָק מָהָא דְתַנּוּ שְׁלֵהֵי נְדָרִים גְּטוּלָה אָנִי מִן הֵיְהוּדִים יָפֵר חֵלְקוֹ וְתַהָא מְשַׁמְשֵׁתוּ וְתַהָא גְטוּלָה מִן הֵיְהוּדִי'.

וּבְתוֹס' שָׁם וְנ"ל וְאִין לְתַמּוּהָ הֵיאָה חָל נְדָרָה עַל תְּשַׁמִּישׁ יְהוּדִים אַחֲרִים בְּעוּדָה א"א וְהָא אִין אִיסוּר חָל עַל אִיסוּר. י"ל דְהוּי אִיסוּר פּוֹלֵל מְגוּ דְחִיָּיל אִתְשַׁמִּישׁ בְּעַל שְׁהוּא הֵיְתֵר חָל גְּמִי עַל הָאַחֲרִים עכ"ל וע"ש.

(א) וּא"כ לְרִישׁ לְקִישׁ קִשְׁיָא מִתְנִי' דְהֵתָם דְהֵיאָה חָל נְדָרָה עַל תְּשַׁמִּישׁ יְהוּדִים אַחֲרִי' וְהָא אִין אִיסוּר חַע"א. וְכוּלָל דְבַעַל לָא מְהַיֵּי לר"ל פִּינּוּ דְהוּי אִיסוּר הֶבֶא עַל יְדֵי עֲצָמוּ.

וְלְכַאוּרָה יֵשׁ לִיְיָשֵׁב לִפְמ"ש תוֹס' בְּסוּגְיִין ד"ה בְּאִיסוּר הֶבֶא עַל יְדֵי עֲצָמוּ וְנ"ל וּא"ת וְהָא גְּמִי אִיתָא בְּהֶדְיָא בְּמִשְׁנָה דִּישׁ אוֹכַל אֲכִילָה א' וְחִיָּיב עָלֶיהָ ד' חֲטָאוֹת וְקָא חֲשִׁיב מְוֹקְדָשִׁין אַף ע"ג דְּאִיסוּר הֶבֶא מְעַצְמוּ הוּא וְכֵן הָאוֹכַל גִּיד הַנְּשָׂה שֶׁל עוֹלָה בִּפ' גִּיד הַנְּשָׂה.

וּי"ל דְהֶכָא בְּאִיסוּר הֶבֶא מְעַצְמוּ עַל עֲצָמוּ קָאָמר דְלָא אָמְרִינּוּ אֲבָל מְוֹקְדָשִׁין שְׁאִיסוּרִין עַל כָּל הָעוֹלָם אָמְרִינּוּ עכ"ל. וּא"כ בְּגְטוּלָה אָנִי מִן הֵיְהוּדִים שְׁהוּא אִיסוּר עַל כָּל הָעוֹלָם שְׁפִיר אָמְרִינּוּ כּוּלָל אַע"ג דְהוּא אִיסוּר הֶבֶא מְעַצְמוּ וְכִמוּ בְּמְוֹקְדָשִׁין.

אָלָא דְאַפְתִּי תִקְשִׁי לִפְמ"ש ב"י בִּיּו"ד סִימָן רל"ד בְּהָא דְכָתַב הַטּוֹר שָׁם גְּבִי גְטוּלָה אָנִי מִן הֵיְהוּדִים שְׁאִמְרָה קוֹנָם תְּשַׁמִּישִׁי עַל כָּל הָעוֹלָם יָפֵר חֵלְקוֹ וְתַהָא מְשַׁמְשֵׁתוּ וְתַהָא אִיסוּרָה עַל כָּל הָעוֹלָם.

וְכָתַב עָלָיו ב"י דְּאִיפְכָא הו"ל לְמִימֵר שְׁאִמְרָה תְּשַׁמִּישׁ כָּל הָעוֹלָם עָלֵי דְאִי בְּאִמְרָה תְּשַׁמִּישִׁי עַל הָעוֹלָם אִין הַבַּעַל צָרִיף לְהַפֵּר כָּלֵל בְּדְאִמְרִי' בְּנְדָרִים דָּף פ"א בְּאוּמְרַת קוֹנָם תְּשַׁמִּישִׁי עָלֵיהָ מְשַׁעֲבָדָא לִי לְבַעַל ע"ש וְלִכְהָּ פָּתַב בַּש"ע שָׁם אָסְרָה עָלֵי' תְּשַׁמִּישׁ כָּל הָאָדָם שְׁבַעֲוֹלָם יָפֵר חֵלְקוֹ ע"ש.

וְכִינּוּן שְׁכֵן ה"ל אִיסוּר הֶבֶא מְעַצְמוּ עַל עֲצָמוּ וּא"כ אִין אִיסוּר חָל עַל אִיסוּר אִפִּי' בְּכוּלָל לְרִישׁ לְקִישׁ וְכַמ"ש: וְהִנֵּה בְּדְרִישָׁה וּבב"ח וּבש"ף שָׁם פָּתַבו לִיְיָשֵׁב דְבָרֵי הַטּוֹר שְׁפָתַב שְׁאִמְרָה הַנָּאֵת תְּשַׁמִּישִׁי עַל כָּל הָעוֹלָם דָּאָף ע"ג דְּבְאוּמְרַת הַנָּאֵת תְּשַׁמִּישִׁי עָלֵיהָ א"צ לְהַפֵּר וּמִשׁוּם דְּמִשְׁעֲבָדָא לְבַעַל הֵיְיָנוּ הֵיכָא דְאָסְרָ' עַל הַבַּעַל לְחוּדִי' הוּא דַא"צ לְהַפֵּר אֲבָל בְּאוּמְר' קוֹנָם תְּשַׁמִּישִׁי עַל כָּל הָעוֹלָם מְגוּ דְחִיָּיל עַל כָּל הָעוֹלָם חִיָּיל גְּמִי אֲבַעַל וְע"ש.

וְהִנֵּה לְפִי דְבָרֵי הַטּוֹר וְכַפִּי מֵה שְׁפִירְשׁוּ הַדְרִישָׁה וּב"ח וְש"ף דְּבָרֵיו לְכַאוּרָה שְׁיִיף הֶכָא כּוּלָל דְהָא אָסְרָה תְּשַׁמִּישָׁה עַל כָּל הָעוֹלָם הוּי כְּמוּ מְוֹקְדָשִׁין. אַף קִשְׁיָה פִּינּוּ דְבְאָמַת עַל הַבַּעַל לְחוּדִי' לָא חִיָּיל הַנְּדָר מִשׁוּם דְּמִשְׁעֲבָדָא לִי'.

וְהוֹצֵרוּ הָאֲחֵרוֹנִים לְפָרֵשׁ דְחִיָּיל מִשׁוּם כּוּלָל מְגוּ דְחִיָּיל אַכ"ע וּבְאָמַת אַכ"ע לָא חִיָּיל דְאִין אַחַע"א וְצ"ל דְהוּי כּוּלָל כַּמ"ש תוֹס' מְגוּ דְחִיָּיל אֲבַעַל. וּא"כ אִין פִּאֵן כּוּלָל כָּלֵל.

והרי זה דומה למי שנשבע שלא לאכול מצה בליל פסח ונבילות דעל מצה לחוד' הוי נשבע לבטל את המצנה ועל נבילות הוי מושבע ועומד ולא שינה פולל אלא היכא דחנייל על דבר אהד עכ"פ.

וא"כ ה"נ ה"ל אוהו הקבל בתרין ראשין דגבי בעל לא חנייל אלא ע"י פולל דכ"ע וגבי כ"ע לא חנייל אלא על ידי פולל דבעל. לכן נראה לענ"ד דהטור לשטת' אגיל דס"ל דנדרי' חלין על האיסורין וכמ"ש בטיו"ד סימן רט"ו דאם אומר קונם שלא אוכל נבילות וטרופות חייב משום כל יחל וכן דעת רש"י והרא"ש והר"ן בנדרי' פ"ב דף י"ח ע"ש.

ועיין פ"ח שם. ולפ"ז אין מקום לקושית התוס' סוף נדרי' דהיאך חנייל נדרה אתשמיש אחרים בעודה א"א דהא אין אחע"א דהא נדרי' חלין על האיסורין ואם כן חנייל נדרה על יהודים אחרים בלא פולל דבעל וא"כ שפיר חנייל על הבעל ע"י פולל דאחרים.

והתוס' סוף נדרי' שהקשו דאין אחע"א ונהיכא חנייל נדרה אתשמיש כל היהודים. לשטתיהו אולי דסברי דאין הנדרי' חלין על האיסורין כמ"ש פ"ב דשבועות דף כ' ד"ה דכי לא נדר ע"ש שכתבו דנדרי' חלין על דבר מצנה לבטל ולא לקיים ואם נשבע שלא לאכול נבילות וטרופות או שלא אוכל ביו"ה אינו חל דאין אחע"א ע"ש.

ומשום הכי שפיר קשיא להו דהכי חנייל אתשמיש יהודים אחרים כיון דאין נדרי' חלין על האיסורין. ודעת הש"ע ביו"ד סי' רט"ו פדעת התוס' דאין הנדרי' חלין על האיסורין לקיים.

ונה גם דעת הרשב"א בתשו' סי' תרט"ז ע"ש. ומש"ה ס"ל לב"י דאם אמרה קונם תשמיש על כל העולם דאין הנדר חל דלגבי בעלה הא משעבדא לי' ואי משום דחנייל אכ"ע וכמ"ש בפרישה הא גם אכ"ע לא חנייל דאין איסור חע"א.

אלא ע"י פולל דבעל וא"כ צריף שיהא הנדר חל על הבעל שלא ע"י פולל דאחרים וכמ"ש. ומש"ה פתב ב"י דאם אמרה קונם תשמיש על כל העולם לא חנייל.

והא דנטולה אני מן היהודים מייירי בקונם תשמיש כל העולם עלי דהשתא בעל אסור בלא פולל. ושל כל העולם חנייל ע"י פולל: והנה בט"ז ביו"ד סימן רל"ד ס"ק נ"ט פתב שם ז"ל וכתבו פרישה ומו"ח ז"ל דשפיר חל הנדר אף על פי שהיא משועבדת לו מטעם שהוא פולל ואני אומר דלא דקו רבנן בהא מלתא דלזה לא מהני מה שהוא פולל וראיה מפנורשת מפ' בתרא דנדרי' דף פ"ט במה דמהני נדר בדבר שלב"ל אלא אמר רב הונא בריה דר"י באומרת יקדשו ידי לעושיהו דידים איתנהו בעולם.

ופריף ומי מקדשי ונהא משעבדי ידיה לבעל ומשני באומרת לכי מגרשה. הרי לפניך דמה שאמרה יקדשו ידי כו' הוא לשון פולל שלא ינהא שום אדם שבעולם ממע"י ואפ"ה פרכינו עלה דהרי הם משועבדים לבעל ע"כ וע"ש ובנוק"ה פתב ליישב לפמ"ש ב"י דהיינו באומרת יקדשו ידי לעושיהו על פיף דליכא פולל דאחרי' ע"ש.

ולענ"ד נראה דידים שאני כיון דמשעבדי לבעל ואלמוהו רבנן לשעבודא דבעל וה"ל פידים דידי' דלא מצי אסרה על אחרי' פי היכי דלא מצי אסרה על הבעל דהו"ל פידים דבעל כיון דמשעבדי לי' וא"כ ליכא פולל.

וְזֶה שִׁינָה בְּדָבָר שֶׁבְּמִמּוֹן. אָבֵל בְּתִשְׁמִישׁ לֹא שִׁינָה הָאֵי טַעְמָא וְדוּקָא לְבַעַל לֹא מְצִי אֶסְרָה דְּמִשְׁעָבְדָא לִי אָבֵל לְאַחֲרִים מְצִי אֶסְרָה דְּדוּקָא גַּבֵּי יָדַים אֲמַרִּינָן דַּה"ל פְּנִידִים דְּבַעַל.
וְדו"ק.

(ב) וּמִיָּהוּ בְּעֵינֵיךָ הַדִּין נִרְאִין דְּבָרֵי הַט"ז וְהוּא דַּע"ג דְּשָׁבוּעָה חֲלָה ע"י פּוֹלֵל הִינְנוּ עַל דְּבַר מְצֻנָה חֲנִייל ע"י פּוֹלֵל שֶׁל דְּבַר הַרְשׁוֹת אָבֵל הֵיכָא דְּאִיכָא הַרְעַת אַחֲרִים לֹא חֲנִייל אִפִּי' ע"י פּוֹלֵל. וְכֵן מִשְׁמַע בְּתִשׁוּ' הַרִיב"ש סִימָן קנ"ט ע"ש גַּבֵּי נִשְׁבַּע שְׁלֵא לְחַלּוֹץ וְשְׁלֵא לִינְיָבָם שֶׁפֶתֶב דְּלֹא הוּי פּוֹלֵל מִכְּמָה טַעְמִים.

וּבְתוֹכָם פֶּתֶב טַעַם אֶחָד לְפִי שֶׁהַמְצֻנָה הַמְּוֹטְלָת עָלָיו הִיא חַיִּיב לְאִשָּׁה הִיא הֵיכָמָ' וַא"כ שָׁבוּעָה זוֹ שֶׁנִּשְׁבַּע לְעַגְנָה הוּי הִינְזָק לָהּ וְאִין שָׁבוּעַת בִּיטוּי חֲלָה לְהַרְעֵ אַחֲרִים וַאֲע"פ שֶׁאֲמָרוּ שֵׁם אֵיזָהוּ הַרְעַת אַחֲרִים כְּגוֹן אֶפֶה אֶת פְּלוֹנֵי וְאֶפְצַע אֶת מוֹחוֹ לֹא דוּקָא דַּה"ל אָמַר אֲגָזוּל אוֹ אֲעֲשׂוּק אֶת פ' וְעִיגוֹן הֵיכָמָה אִין לָךְ צַעַר גְּדוֹל מְזָה עכ"ל.

מִשְׁמַע דְּהַרְעַת אַחֲרִים לֹא חֲנִייל ע"י פּוֹלֵל דְּהָא דְּהָא הֵתָם שְׁלֵא לְחַלּוֹץ וְשְׁלֵא לִינְיָבָם רְצָה לוֹמַר דְּחֲנִייל ע"י פּוֹלֵל וַע"ז פֶּתֶב דְּלֹא חֲנִייל מִשּׁוּם דְּהוּי הַרְעַת אַחֲרִים וְכֵן הוּא מְצַד הַסְּבָרָא דְּלֹא מְהַיֵּי שָׁבוּעָה שֶׁאֶפְצַע אֶת מוֹחוֹ שֶׁל פ' ע"י פּוֹלֵל וַא"כ ה"נ בְּאִוְמַרְתָּ קוֹנָם תִּשְׁמִישִׁי עַל כָּל הָעוֹלָם כִּינּוֹן דְּמִשְׁעָבְדָא לְבַעַל ה"ל הַרְעַת אַחֲרִים וְכִמּוֹ אֲגָזוּל וְאֲעֲשׂוּק דְּלֹא מְהַיֵּי פּוֹלֵל.

וַע"מ"ש ב"ס' קצ"ח סִימָן ע"ג סק"ד וְסִימָן קי"ז סק"ה. ג) וּבְהָא דְּנִדְרִים אִם חֲלִין עַל הָאִיסוּרִין כ' הַר"ן בְּנִדְרִים דָּף י"ח וְז"ל נִשְׁבַּע שִׁיאֲכַל כֶּכֶר זֶה וְאֵח"פ אֶסְרוּ עָלָיו בְּקוֹנָם אֶסְרוּ לְאָכְלוֹ כְּדַאֲמַרִּינָן קוֹנָם סוֹכָה שְׁאֲנֵי עוֹשֶׂה לוֹלֵב שְׁאֲנֵי נוֹטֵל אֶסְרוּ וּבְנִדְרֵי דְּכִי הֵיכִי דְּנִדְרָ חַל עַל דְּבַר מְצֻנָה חֲנִייל נְמִי אֲשָׁבוּעָה דְּמְצֻנָת וְשָׁבוּעוֹת שְׁתִּיהֵן אִיסוּר גְּבָרָא הֵן וְחֲנִייל עֲלִיָּהוּ נִדְרָא דְּהוּי אִיסוּר חֲפָצָא לְבַטֵּל בְּשֵׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה, וְאֶפְשָׁר גַּם כֵּן דְּכַשֵּׁם שְׁהַנְדָּר חַל עַל הַשָּׁבוּעָה לְבַטֵּלָה כֶּךָ הוּא חַל עָלַי לְקַיְימָה כו' וְכֵן בְּדִין אִם לְבַטֵּל הֵן חֲלִין לְקַיְימִים לֹא כ"ש.

וּמַה"ט גּוֹפִין' דְּכֶתִיבְנָא דְּכִינּוֹן דְּשָׁבוּעוֹת לִיתְנָהוּ אֵלָא אִיסוּר גְּבָרָא כִּי אָמַר קוֹנָם מִיתוּסָף בְּהָ אִיסוּר חֲפָצָא. אָבֵל אִין הַשָּׁבוּעוֹת חֲלִין עַל הַנְּדָרִים לֹא לְבַטֵּל וְלֹא לְקַיְימִים שְׁאִם אֶסְרוּ עָלָיו כֶּכֶר בְּקוֹנָם וְחִזְרוּ וְנִשְׁבַּע עָלָיו שִׁיאֲכַלְנוּ פְּשִׁיטָא שְׁאִינּוּ רִשְׁאֵי לְאִוְכְלוּ.

וְכֵן אִם נִשְׁבַּע אַח"כ שְׁלֵא יֵאָכְלוּ אִינוּ עוֹבְרֵי אֵלָא מִשּׁוּם בַּל יַחַל וְלִיכָא לְמִימַר דְּכִי הֵיכָא דְּאִיסוּר חֲפָצָא חֲנִייל עַל אִיסוּר גְּבָרָא דְּשָׁבוּעָה ה"נ אִיסוּר גְּבָרָא דְּשָׁבוּעָה לִיַּחַל אִיסוּר חֲפָצָא דְּנִדְרִים מִשּׁוּם דְּבְנִדְרִים כִּי הֵיכִי דְּאִית בִּי אִיסוּר חֲפָצָא אִיסוּר גְּבָרָא נְמִי אִית בִּי שְׁהָרִי מִכִּינּוֹן שְׁנִאֲסְרוּ עָלָיו קָאֵי עָלַי בְּכַל יַחַל דְּבָרוֹ וְהָאֵי לֹא אִיסוּר גְּבָרָא הוּא כְּכַל ל"ת שְׁבִתוּרָה הַלְכָה אִין מְקוֹם לְשָׁבוּעָה שְׁתַּחֲוּל עַל הַנְּדָרִים.

עכ"ל.

וְדַעַת הַתּוֹס' פ"ב דְּשָׁבוּעוֹת דָּף כ' ד"ה דְּכִי לֹא נִדְרָ דְּאִין הַנְּדָרִים חֲלִין עַל הָאִיסוּרִין הַבְּאִתִּי דְּבָרֵי' לְעִיל וּכ"פ הַרְשֵׁב"א בְּתִשׁוּ' סִימָן תרט"ו. וּלפ"ז בְּמִי שְׁנִדְרָ שְׁלֵא לְאָכְלוֹ בְּשָׁר וְאֵח"כ חֲלָה חוֹלֵי שִׁישׁ בּוֹ סַפְּנָה שְׁהוֹמַר לוֹ לְאָכְלוֹ גְּבִילוֹת אִם צָרִיף הַתְּרָה לְנִדְרוֹ.

הנה אם אמרו בלשון שבועה הוא מבואר בש"ף יו"ד סימן רל"ח סק"ה שפכתב ז"ל ונראה דנ"מ אף האידינא לענין חולה שמותר להאכילו נבילה שאין צריך להתיר שבועתו עכ"ל. והיינו דוקא בשבועה דאין איסור שבועה חלה על נבילות וטריפות ומש"ה אין צריך התרה אמנם באומר קונם בשר עלי בכה"ג דהותר לו בשר נביל' משום ספנה תליא בפלוגתא.

לדעת הטור והר"ן דנדירים חלין על האיסורין צריך התרה. ולדעת תוס' והרשב"א דאין הגדרי' חלין על האיסורין א"כ שנה נדר לשבועה ואין צריך התרה.

מיהו באומר קונם בשר סתם ודאי חנייל נדרא דה"ל כולל דברי' המותר' עם האסורים וכה"ג אפילו שבועה חייילא. אלא באומר קונם בשר נבילה עלי בכה"ג הוא דאמרינן דתליא במתלוקת אי נדרי' חלין על האיסורין.

איברא גם באומר סתם קונם אכילת בשר עלי אע"ג דה"ל כולל אכתי מידי ספיק' לא נפקא דהא לדעת הרמב"ם פ"ד מהל' שבועות נבילות וטריפות ה"ל דברים שאין ראויין לאכיל' וה"ל פאוכל עפר וכן דעת הר"ן פ"ב דשבועות ע"ש ודעת רש"י דנבילות וטריפות ה"ל דברים הראויין לאכילה אלא ארי' הוא דרביע עלי'.

ע"ש בסוגיא. וא"כ ה"נ באומר אכילת בשר עלי קונם לשיטת הרמב"ם ודעמין דה"ל דברים שאין ראויין לאכילה אין בזה משום קונם וא"צ התרה.

אמנם נראה פיון דבשעת חליו הותר לו בשר נבילות הדר ה"ל ראויין לאכיל' דדוקא בשעה שאסור לו לאכול הוא דהוי דברי' שאין ראויין דכל האסור לישראל הוי אכילתו אכילת עפר.

משא"כ זה שאוכל בהיתר הוי אכילה ראויה ולא גרע מאחשבי' אע"ג דבשעת נדרו בריא היה אזלינן בטר שעת אכילה וכיון דבשעת אכילה ראוי הוא שמי' אכילה והנה בעיקר הדין שפכתב הש"ף ביו"ד סימן רל"ח באומר שבועה שלא אוכל נבילות ובשעת חליו הותר לו לאכול שאין צריך התרה וכמ"ש.

ראיתי בס' פרי מגדים לא"ח בפתיחתו להל' פסח שהתפלל בזה וכתב ז"ל. ואגב גררא ראיתי להזכיר בכאן דבר אחד והוא לדעתי נקודה נפלאה.

פי הנה כבר ביארנו פעמים רבות דנהי דקי"ל דאין איסור חע"א כו' היינו לחייב שתיים אבל מ"מ תרין איסורין רביע עלי' וביבמות דף ל"ג ג"מ לקוברו בין רשעים גמורים. ועפ"א מהל' א"ב בהשגות הר"א ז"ל ונ"מ טובא כמ"ש בפרי מגדי' ליו"ד כ"ח והשתא למ"ש הש"ף ביו"ד רל"ח דנ"מ למי שנשבוע על הנבילה דאינו חל וכשהוא חולה אח"כ א"צ להתיר דאין השבועה חלה ש"מ דסובר דאין אחע"א ואף תרין איסורין לא רביע עליה כלל.

והוא פלא בעיני וצ"ע לדינא טובא עכ"ל וע"ש. וכונתו למאי דאמרי' ביבמות דף ל"ד בכה דתניא הכא עלי' חייב משום אשת אח ומשום אחות אשה דברי ר' יוסי.

ופרייה למימרא דסבר ר"י אחע"א כו' ומסיק דאינו חייב אלא אחת אלא דמעלה עליו כאלו עשה שתיים כו' נ"מ לקוברו בין רשעים גמורים. ופירש"י דלא מייירי בשוגג ולקרבו.

אלא דמעלה אני עליו כאלו עשה שתיים וה"ל רשע גמור ע"ש. ומבואר מזה דהא דאין אחע"א היינו לענין עונשין דלא מיחייב ב' מלקי' וכן בשוגג אינו חייב אלא קרבן אחד.

אבל לענין איסור גם האיסור השני רביע עלי' א"כ בחולה שיש בו ספנה שהותר לו נבילה מ"מ איסור שבועה דרביע עלי' ג"כ למה יאכל בלא התרה ודרי נושא עלי' איסור כל יחל. זו היא תמיהתו של הגאון בעל פרי מגדים והנה נראה שהבין הרב המחבר ו"ל טעמא דאין שבועה חלה על נבילות משום דאין איסור חע"א.

ובאמת בש"ס מעולם לא אמרו טעם זה גבי שבועה אלא הכי פריה שלא אוכל נבילו' מןשבוע ועומד מהר סיני הוא. ובתשו' נודע ביהודא ח' א"ח סי' ל"ו פתב ו"ל הן אמת ששמה שאמר בכל מקום והא מןשבוע ועומד מה"ס ולא אמר סתם והא אין איסור חע"א משמע דאי לא דמןשבוע ועומד הי' שבועה חלה דדוקא שבועה על שבועה אינה חלה ואמנם דבר זה צ"ע ושקידה בכמה מקומות בש"ס ואכ"מ עכ"ל.

נראה דעת הגאון בעל נ"ב דאי לא דאין שבועה חלה משום מןשבוע ועומד לא הוי אכפת לו הא דאין אחע"א בעלמא והכא הוי שבועה חיי'לא. וגם בזה לא נתקרה דעתי הקלושה דנדאי גם בשבוע' שיהי' אין איסור חע"א.

ואמנם נראה לענ"ד דהא דפריה והא מןשבוע ועומד הוא. היינו לומר דלא מצוי למיסר אנפשי' כלל בשבועה כל שמןשבוע ועומד והיינו דאיכא בין הך טעמא דאין אחע"א ובין טעמא דמןשבוע ועומד.

דלטעמא דאין אחע"א גם האיסור השני חיי' אלא דאין עונשין עליו לענין קרבן ומלקות. אבל איסורא מיהו רכיב עליה אבל לטעמא דמןשבוע ועומד לא מצוי למיסר אנפשי' כלל ואין פאן חלות השבועה כלל.

ואסברא לך טעמא דמלתא אשת אח ואחר נעשה אחות ודאי איסורא דרמי רחמנא על אחות אשה לא פקע במה שהיא אשת אח דהרי אפתי היא גם אחות אשתו אלא דאין עונשין על אחות אשה אם אשת אח קודים דאין אחע"א אבל איסורא רביע עלי' שהרי התורה אסרה אחות אשה.

וכמו כן נתנבלה ביום הכפורים איסור נבילה לא פקע בשביל שהיום יום כפור אלא דאין עונשין על הנבילה אבל מקום תרמי איסורי רביעי עליה. אבל שבועה הוא איסורא דרמי איהו על נפשיה וכל שמןשבוע ועומד אין בידו לאסור על נפשו וא"כ מעולם לא היה איסור שבועה רמי עליה אלא שבועה ראשונה אבל שבועה שניה אין בידו לאסור וא"כ מעולם לא חלה שבועה שניה כלל ולכך צדקו דברי הש"י דאין צריה התרה היכא דאין שבועה חלה על שבועה.

ובזה נשתנה דין מןשבוע ועומד מדין אין אחע"א. עוד נ"מ גם לענין עונשין בין טעמא דמןשבוע ועומד לטעמא דאין אחע"א.

דלטעמא דמונשבע ועומד אע"ג דאח"כ פקע איסור הראשון כגון האי שנושבע שלא לאכול
גבילות ואח"כ חלה חולי שיש בו ספנה ופקע מיניה איסור גבילה שהרי הותרה לו משום
ספנה אפ"ה שבועה לא חיילה פינו דלשעתו לא היה מקום לחול שהרי הי' מונשבע ועומד
ולא מצי לאסור על נפשו בשבועה תו לא הדרא וחיילה אבל לטעמא דאין אחע"א איסור
השני מתלי תלי וקאי וכי פקע איסור הראשון קאי באיסור שני לקרבן ולמלקות כדאי'
ביבמות שם.

ומשום דאיסור הבא מאליו כדקאי קאי אלא שאין עונשין על האיסור השני לקרבן
ולמלקות וכי פקע איסור הראשון הדר וחייל אף לעונשין. אבל שבועה דהוא איסור
הבא מעצמו ולא מצי תפיס נפשי' בשבועה וכיון דלא חייל לשעתו תו לא חייל לעולם.

והא דאמרי' גבי נשבע שלא אוכל כפר זה וחזר ונשבע שלא יאכלנה ונשאל על הראשונה
דשני' חלה עליו התי' משום דתקם עוקר הגדר מעיקרו א"כ השבועה השנייה נעשית
ראשונה למפרע וחלה למפרע ממשי.

אבל היכא דלא חיילה למפרע בשעתו כגון איסור גבילה אע"ג דאח"כ פקע איסור גבילה
ע"י מה שהותר לו בחליו מ"מ למפרע לא הותר לו וכיון דבשעתו לא חייל תו לא חייל
אח"כ דהא לא נשבע אח"כ.

ונה בריר: והא דקשיא לי' להגאון נ"ב בהא דפריה והא מונשבע ועומד מה"ס ולא פריה
והא אין אחע"א. נלענ"ד דעדיפא פריה דהא דאין אחע"א היינו דוקא בזה אח"כ אבל
בבת אחת מיהו חייל אבל גבי שבועה אפילו בבת אחת לא חייל כגון נשבע שלא לאכול
גבילות ונתנבלה אחר השבועה דכה"ג ה"ל איסור שבועה וגיבילה בבת אחת.

דאף על גב דקדוים איסור אבר מן החי פינו שבשעה שנתנבלה פקע לי' איסור אמ"ה
ואתו איסור גבילה ואיסור שבועה בב"א. ועיין בתוס' ד"ה האוכל גבילה ביו"ה ע"ש.

אלא פינו דסוף סוף מונשבע ועומד הוא שלא לאכול גבילה לא מצי תו מתפיס אנפשי'
בשבועה משא"כ משום אין אחע"א כה"ג שנתנבלה אחר השבועה הוי חיילא השבועה
וכמ"ש ודו"ק: עוד נלענ"ד בהא דפריה והא מונשבע ועומד מהר סיני ולא פריה והא אין
אחע"א.

משום דביבמות דף ל"ד איתא הבא עליה חייב משום אשת אח ומשום אחות אשה דברי
ר' יוסי. ור"ש אומר אינו חייב אלא משום אשת אח.

ופריה וסבר ר"י אחע"א כו'. ומסיק אלא אמר רב מעלה אני עליו כאלו עשה שתיים כו'
למאי נ"מ לקברו בין רשעים גמורים.

וכתבו תוס' שם ד"ה בין רשעים גמורים ור"ש דס"ל דאינו חייב אלא משום אשת אח
ס"ל אע"פ שיש בעבירה זו ב' איסורים מ"מ פינו דלא מיחייב אלא חדא אין קוברין אותו
בין רשעים גמורים ע"ש.

ומש"ה לא פריה והא אין אחע"א דמצינו למימר הא דתנו שבועה שלא אוכל ואכל
גבילות וטרופות חייב היינו מעלה אני עליו כאלו עשה שתיים כדמפרש רב התי' ונ"מ

לקוּבְרוּ בֵּין רש"ג. ור"ש דְּפִלְיָג וּפּוֹטֵר לְטַעֲמֵיהָ אֲזִיל דס"ל דְּכִינּוֹן דְּלֹא מִיִּחְיִיב אֲלֵא חָדָא
אִין לְקוּבְרוּ בֵּין רש"ג פְּדִפְלִיג בִּיבְמוֹת גַּבִּי אֲשֶׁת אַח.

ואע"ג דְּבִתּוֹס' בְּסוּגְיִין ד"ה אֲלֵא פְּדִרְבָּא פְּתָבוּ דְלִמְלָקוֹת לָא בְעִי' לָאו וְהוּן ע"ש. וּבִש"ס
פְּרִיָה וְהָא בְּעִי לָאו וְהוּן א"כ מִשְׁמַע דְּפִשְׁטָא לִי' לִש"ס דְּמִתְנִי' לְקַרְבּוֹן אִיגְרִי.

דלפמ"ש תוס' בְּמִכּוֹת דָּף כ"ב ד"ה א"ל פְּגוֹן דְּאָמַר שְׁבוּעָ' שְׁלֵא אַחֲרוֹשׁ מִשְׁמַע דס"ל
דְּגַם לְמִלְקוֹת בְּעִי לָאו וְהוּן ע"ש. א"כ מְצִינוּ לְמִימַר דְּמִתְנִי' לָאו לְקַרְבּוֹן מִיגְרִי.

וּלְכֹה פְּרִיָה וְהָא מְוָשְׁבַע וְעוֹמֵד מֵה"ס וּא"כ לָא מְצִי מִתְפִּיס נְפִשְׁי' בְּשְׁבוּעָה אַחַר שְׁבוּעָה
וְאִפְּלִ תְּרִי אִיסוּרִין לִיכָא הָכָא וְכִמוֹ שְׁפִיִּאֲרָנוּ לְמַעְלָה. וְדו"ק: וּבִזְהָ נִלְעַנ"ד לְפִרְשׁ מֵה
דְּאָמַר רִישׁ לְקִישׁ כִּי אָמַרִי אִיסוּר פּוֹלֵל בְּאִיסוּר הֵבֵא מֵאֲלִיו אֲבָל בְּאִיסוּר הֵבֵא מֵעֲצָמוֹ
לָא אָמַרִי דְלִכְאוּרָה אִינוּ מוּכָן מֵאִיזָה טַעַם נְחָלֵק בִּיגְיָהוּ.

וּלְפִי דְּבִרְיָנוּ יוֹבֵן שְׁפִיר. דְּבְּאִיסוּר הֵבֵא מֵאֲלִיו אָף דְּאִין אַחַע"א מ"מ תְּרִין אִיסוּרִין רְבִיעִי
עֲלִי' אֲלֵא שְׁאִין עוֹנָשִׁין עַל הָאִיסוּר הַשְּׁנִי מִש"ה אָמַרִי' פּוֹלֵל בִּינוֹן דְּאִיתְלִ' גַּם לְאִיסוּר
הַשְּׁנִי אָמַרִי' דַּע"י פּוֹלֵל עוֹנָשִׁין אוֹתוֹ גַּם עַל הַשְּׁנִי.

אֲבָל גַּבִּי שְׁבוּעָה דְּאִי לָאו פּוֹלֵל אִין הָאִיסוּר הַשְּׁנִי חָל פְּלֵל וְאִפְּלִ תְּרִין אִיסוּרִין לִיכָא וְע"י
פּוֹלֵל אֲנוּ רוֹצִין שְׁיַחֲוֹל אִיסוּר הַשְּׁבוּעָה זֶה לָא אָמַרִי' דְּדוֹקָא הֵיכָא דְּהָאִיסוּר מִמִּילָא חֲזִיִּל
עֲלִי' כְּמוֹ יוֹה"כ עַל גְּבִיָה דְּבָלָא פּוֹלֵל נְמִי אִיסוּרָא רְמִי עֲלִי' אֲלֵא שְׁאִין עוֹנָשִׁין לְהִכִּי
מֵהֵי פּוֹלֵל לְעוֹנָשִׁין.

אֲבָל בְּאִיסוּר הֵבֵא מֵעֲצָמוֹ בְּלֹא פּוֹלֵל אִין פְּאֵן שְׁבוּעָה פְּלֵל ס"ל לר"ל דְּלֵא אָמַרִי' פּוֹלֵל
לְחַדֵּשׁ הָאִיסוּר שְׁלֵא הָיָה חָל פְּלֵל. וְדו"ק: וּבְעֵנָן נְדָרִים אִם חָלִין עַל הָאִיסוּרִין לְקִיָּים
פְּבָר פְּתָבּוּ דַּעַת הָר"ן ז"ל וְטַעֲמוֹ דס"ל דְּחֲזִיִּלִּי מִשׁוּם דְּנְדָרִים אִיסוּר חֲפָצָא וְאִיסוּרִין
אִינּוּ אֲלֵא אִיסוּר גְּבָרָא וְכִי אָמַר קוֹנָם מִיתּוֹסֵף עֲלִי' אִיסוּר חֲפָצָא ע"ש.

וְדַעַת הַרְשָׁב"א בְּתִשׁוֹ' דַּע"ג דְּנְדָרִים חָלִין לְבִטּוֹל אֶת הַמְצָוָה כְּמוֹ קוֹנָם סוֹכָה שְׁאִי עוֹשֶׂה
לוֹלֵב שְׁאִי נוֹטֵל מ"מ בְּקִיּוּמָם אִינּוּ חָלִין פְּגוֹן קוֹנָם שְׁלֵא אוֹכֵל גְּבִילוֹת וּטְרִיפּוֹת דְּאִין
אַחַע"א ע"ש וְלַעֲנ"ד נֵרָא לְהִבִּיא רְאָיָה בְּרוּרָה לְדַע' הַרְשָׁב"א מֵהָא דְּאָמַרִי' בְּכִרִיתוֹת
גַּבִּי הָא דְּאוֹכֵל אֲכִילָה א' וְחִיָּיב עֲלֶיהָ ד' חֲטָאוֹת וְאָשָׁם א' וּמְפָרֵשׁ לָהּ בִּש"ס מְוָקְדָשִׁין חָל
עַל אִיסוּר חָלָב מְגוֹ דְּאִתּוֹסֵף בְּהָ אִיסוּר הַנָּאָה חָל נְמִי עַל הַחָלָב וְכָתְבוּ תוֹסֵפ' בְּכִמָּה
מְקוֹמוֹת דְּאִיסוּר הַנָּאָה לָא הוּי א"מ אֲלֵא אִיסוּר פּוֹלֵל שְׁחָל עַל שְׁאָר הַבְּשָׂר אֲלֵא דְּקָרִי
לִי אִיסוּר חֲמוֹר מִשׁוּם דְּבִפּוֹלֵל נְמִי בְעִי' אִיסוּר חֲמוֹר וְכִמ"ש תוֹס' פ' גִּיד הַנְּשֶׂה דָּף ק"ב
ע"ש.

וְתִפּוֹק לִי דְּמוֹקְדָשִׁין הוּי אִיסוּר חֲפָצָא דְּהָא נְדָר הוּי הָאוּמַר פְּקַרְבּוֹן פְּאִימְרָא וּמוֹקְדָשִׁין
הוּי נְדָר גְּמוֹר וְאִיסוּר חֲפָצָא חֲזִיִּל עַל שְׁאָר אִיסוּרִין. אַע"כ מוֹכַח מִזֶּה פְּדַעַת הַרְשָׁב"א.

וְכֵן בְּכִרִיתוֹ' ס"פ סֶפֶק אֲכָל מִיִּיתִי לָהּ מְקָרָא דְּמוֹקְדָשִׁין אַחַע"א דְּכָתִיב כָּל חָלָב לֹד' לְרִבּוֹת
אִימּוּרִי קְדָשִׁים לְמַעֲלָה ע"ש וְתִפּוֹק לִי דְּאִימּוּרִין ה"ל אִיסוּר חֲפָצָא וְחֲזִיִּל עַל הָאִיסוּרִין
וְאֵע"ג דְּבְּשָׂר קְדָשִׁים קָלִים לְאַחַר זְרִיקָה תוֹ לָא מְקָרִי דְּבָר הַנְּדוּר הִינּוּ הַבְּשָׂר בִּינוֹן שְׁיִשׁ
לָהֶם הִיתֵר לְפָהֲגִים אוֹ לְבַעֲלִים אֲבָל אִימּוּרִין דְּלִגְבוּהָ סְלָקִי לְעוֹלָם ה"ל דְּבָר הַנְּדוּר

כּמבּוֹאֵר בּנְדָרִים פ"ב דְּכֹאֲמוּרִין ה"ל נְדָר וּא"כ ה"ל אִיסוּר חֲפָצָא וְאִמַּאי בְּעִי דְלִהּוּי אִיסוּר כּוֹלֵל אוּ מוֹסִיף.

וְנֵדָא מוֹכַח דְּאִין הַנְּדָרִים חֲלִין עַל הָאִיסוּרִין וְזוּ רֵאֵיהּ בְּרוּרָה וְדו"ק: ד) אֵלָא דְאַפְתִּי צְרִיף הַתְּבוּנוֹת לְהִבִּין טַעַם הַדְּבָר אִמַּאי אִין הַנְּדָרִים חֲלִין בְּנוֹדֵר שְׁלֵא לְאַכּוֹל נְבִילוֹת וּבְנוֹדֵר שְׁלֵא לְאַכּוֹל מִצָּה הַנְּדָר חֵל וּמִשּׁוּם דְּאִין הַחֲפֵץ מְנוֹשְׁבַע עָלָיו כּמבּוֹאֵר בְּרִשְׁבִּי"א וּבְר"ן וְא"כ ה"נ בְּאִיסוּרִין אִין הַחֲפֵץ מְנוֹשְׁבַע עָלָיו וְיַחּוּל הַנְּדָר עַל הַחֲפֵץ שְׁל אִיסוּר כּמוֹ שְׁחֵל עַל הַחֲפֵץ שְׁל מִצָּנָה.

וְאַחַר הָעֵינִין נִרְאֵה דְגַם הַרְשָׁב"א מוֹדָה דְּעֵיקַר הַנְּדָר חֲנִיגֵל עַל חֲפֵץ שְׁל אִיסוּר אֵלָא דְס"ל דְּאִם אֵכְלוּ אִינוּ עוֹבְרֵי בְּבַל יַחַל דְּלָאוּ דְּבַל יַחַל אִינוּ אֵלָא אִיסוּר גְּבִרָא וְאִינוּ חֵל עַל הַנְּבִילָה כּמוֹ דְּלָא חֲנִיגֵל לָאו דִּיו"ה כּ אַע"ג דְּנֵדָאֵי אִיסוּר יו"ה כּ מִמִּילָא חֲנִיגֵל גַּם עַל הַנְּבִילָה וְתַרְוִין אִיסוּרִין רְבִיעוּ עֲלֵי כְּדַפְרִישִׁית לְעִיל.

אֵלָא שְׁאִין עוֹנְשִׁין עַל שְׁל יו"ה כּ מִשּׁוּם דְּקָדִים לִי אִיסוּר נְבִילָה ה"נ בְּנְדָרִים אַע"ג דְּנְדָר חֲנִיגֵל עָלֶיהָ דְּחֲפָצָא מ"מ אִין עוֹנְשִׁין עַל בַּל יַחַל פִּינּוֹן דְּקָדִים לִי א"נ. אֵלָא דְהַר"ן סוֹבֵר דְּנְדָרִים חֲלִין עַל הָאִיסוּרִין וְעוֹנְשִׁין עַל בַּל יַחַל דִּידְהוּ מִשּׁוּם דְּס"ל דְּנְדָר הוּי אִיסוּר מוֹסִיף כּמ"ש שָׁם פ"ב דְּנְדָרִים מְגוּ דְּאַתּוֹסָף אִיסוּר חֲפָצָא מִש"ה חֲנִיגֵל נְמִי בַּל יַחַל.

אֲבָל הַרְשָׁב"א ס"ל דְּזֵה לָא הוּי אִיסוּר מוֹסִיף דְּלָא אַתּוֹסָף שׁוּם אִיסוּר אַגְבְּרָא וְהַרְמַב"ם פ"ד מֵהַל' שְׁגָגוֹת כְּתִב דְּכָל הֵיכָא דְּאִמְרִי כּוֹלֵל צְרִיף שְׁיִהְיֵה אֹתוֹ פ' נְמִצָּא בְּעוֹלָם אֲבָל אִם אִינוּ בְּעוֹלָם אִינוּ כּוֹלֵל ע"ש.

א"כ ה"ה מוֹסִיף צְרִיף שְׁיִהְיֵה נְפִקוּתָא לְאַדָּם בְּעוֹלָם אֲבָל זֵה שְׁנַתּוֹסָף אִיסוּר חֲפָצָא וְלָא אַתּוֹסָף אַגְבְּרָא מִיָּדֵי לָא הוּי אִיסוּר מוֹסִיף וְכִינּוֹן שְׁפָן ס"ל לְהַרְשָׁב"א דְּאַע"ג דְּהַקוֹנָם חֲנִיגֵל עַל הַנְּבִילוֹת פִּינּוֹן דְּהוּא אִיסוּר חֲפָצָא מ"מ אִם אֵכְלוּ אִינוּ לֹקְהָ מִשּׁוּם בַּל יַחַל דְּלָא חֲנִיגֵל לָאו דְּבַל יַחַל עַל אִיסוּר נְבִילָה דְּקָדִים פִּינּוֹן דְּלִיכָא לָא מוֹסִיף וְלָא כּוֹלֵל וְכֵן נִרְאֵה מְבּוֹאֵר מְדַבְרֵי תוֹס' פ"ב דְּשְׁבוּעוֹת דָּף כ' ד"ה דְּכִי לָא נְדָר ע"ש שְׁפָתְבוּ דְּנְדָרִים חֲלִין לְכַטֵּל אֵת הַמִּצְוָה וְלָא לְקַיִם וְאִם נִשְׁבַּע שְׁלֵא יֵאכֵל נְבִילוֹת וְטְרִיפּוֹת אוּ קוֹנָם שְׁלֵא אוֹכֵל בִּיו"ה כּ דְּאִין אַחַע"א.

מְבּוֹאֵר מְדַבְרֵיהֶם דְּאִתּוּ עֲלֵה מִכַּח אִין אַחַע"א. וְלָא אִתּוּ עֲלֵה מִכַּח מְנוֹשְׁבַע וְעוֹמֵד דְּבִאָמ' חֵל אִיסוּר חֲפָצָא דְּלִגְבִּי לָא הוּי מְנוֹשְׁבַע וְעוֹמֵד אֵלָא לְעַנְנָן בַּל יַחַל אִמְרוּ אִין אַחַע"א.

וְנִכְיֵנוּ לְדַעַת הַתּוֹס' וְהַרְשָׁב"א דְּנְדָרִים חֲלִינָם מְשֻׁבְּעוּ לְעַנְנָן לְקַיִם אֵת הַמִּצְוָה. דְּבְשְׁבוּעוֹת כּה"ג בְּנִשְׁבַּע שְׁלֵא יֵאכֵל נְבִילָה אִין פֶּאן שְׁבוּעָה כְּלָל פִּינּוֹן דְּמְנוֹשְׁבַע וְעוֹמֵד הוּא וְלָא רְבִיעַ עָלֶיהָ אִיסוּרָא כְּלָל וְכִמוֹ שְׁבִאֲרָנוּ לְמַעֲלָה.

מִשָּׂא"כ בְּנְדָרִים דְּאִיסוּרָא רְכִיב עֲלֵי פִינּוֹן שְׁהוּא אִיסוּר חֲפָצָא הַמְתַּחַדֵּשׁ וּמְתַנְסָף עִתָּה. אֵלָא שְׁאִין לֹקִינָן עַל בַּל יַחַל דִּידְהוּ דְּהוּי אִיסוּר גְּבִרָא וְאִינוּ חֵל עַל אִיסוּר נְבִילָה דְּאִין פֶּאן מוֹסִיף וְלָא כּוֹלֵל וְדַמְיָא נְדָרִי לְשִׂאֵר אִיסוּרִין דְּתַרְוִין אִיסוּרִין רְבִיעֵי עָלֶיהָ אֵלָא שְׁאִין עוֹנְשִׁין עַל הַשְּׁנֵי וְכּמבּוֹאֵר לְמַעַל' וְיִתְנַשֵּׁב בְּזֵה קוֹשִׁית תוֹס' הוּבָאָה פֶּה בְּרֵאשׁ הַסִּי שְׁהַקְשׁוּ לר"ל דְּס"ל בְּאִיסוּר הַבָּא מִעֲצָמוּ לָא אִמְרִי כּוֹלֵל מֵהָא דִּישׁ אוֹכֵל אֲכִילָה אַחַת כו'.

ותוס' תירצו דהתם אוסר על כל העולם וכו"ל. ואינו מוכן דמ"ש אוסר על עצמו או על כל העולם.

והרשב"א בחדושי תי' דלר"ל ה' דמוקדשין מיירי בבכור דאתיין בהדדי ע"ש וקשה טובא דהא בן חולין פ' גיד הנשה דף ק"א תני האוכל גיד הנשה של עולה חייב שתיים עיין שם והתם נדאי משום כולל הוא דלא מצינו לאוקמי בבכור דהא עולה קתני וצריף עיון ולפי מ"ש לעיל דהא דאמר ר"ל כי אמרי' כולל באיסור הבא מאליו אבל באיסור הבא מעצמו לא אמרי' היינו משום דבאיסור הבא מאליו גם האיסור השני רביע עלי' וכדאמרי' ביבמות דמתלי תלי וקאי ונ"מ לקוברו בין ר"ג אלא דאין עונשין על האיסור הב' ולקף מהני כולל לעונשו אבל באיסור הבא מעצמו דלא חיייל האיסור השני כולל דהא מושבע ועומד הוא וע"י כולל אתה רוצה לחדש עליו איסור שבועה זה לא אמרי' וכמ"ש לעיל.

ונה שייף בשבועה. אבל במוקדשין דהוא איסור חפצא נדאי חיייל איסור מוקדשין על החלב וכמ"ש דחלב לא הוי אלא איסור גברא והקדש הוי איסור חפצא אלא דאין עונשין על איסור מעילה דאין אחע"א וכיין שפן דתרין איסורין רביעי עלי' אלא שאין עונשין א"כ דומה ממש לשאר איסורין דאמרי' כולל לענן עונשין ומש"ה במוקדשין נמי עונשין ע"י כולל.

ודו"ק: עוד אפשר ליישב קושית תו' מן מוקדשין לפ"מ דאי' בתמורה דף י"א האומר רגלה של זו עולה כולה עולה משום דפשטה קדושה בכלה. ואי' שם דאם הקדיש דבר שהנשמה תלויה בו ד"ה פשטה קדושה בכלה.

וכיין דעל הפשר חיייל ההקדש ממילא פשטה קדושה בכלה גם על החלב ואפי' לא הקדישו ואי משום דאין אחע"א ולא מצי פשטה קדושה בחלב מידי דהוי אשור של ב' שותפין והקדיש אחד מהן חלקו דלא פשטה קדושה בכלה דחלק חבירו מעכב ה"נ כיין דאין אחע"א גבי חלב לא חייילא קדושה ז"א דכיין דמאי דפשטה קדושה בכלה הוי ממילא ובאיסור הבא מאליו אמרי' כולל.

וא"כ מגו דחיייל אבשר חיייל נמי אחלב ממילא דפשטה קדושה בכלה ואין ההקדש שעל החלב ואיסור הבא מעצמו אלא איסור הבא מאליו. ולפמ"ש לעיל דשבועה לא חייילא עלמה"ת משום דחזיא לאצטרופי ובשבועה נמי אע"פ שאין בכלל דבריו אלא שיעור שלם.

ה"מ לקרבן ולמלקות אבל איסורא מיהא איפא בכל שהו כיין דחזי לאצטרופי לשיעור שלם. ואע"ג דהתם ביומא מריבוי דכל חלב מייתינן ח"ש הא נדאי האי רבוי לא פתיב אלא גבי חלב ואפ"ה ילפינן מיניה לכל אסורין משום דפשטיא לן דלא אסרינן רחמנא אלא משום דחזי לאצטרופי ולמה לא יהיה דין שבועת פדין שאר איסורין עכ"ל.

מבואר מזה דדין שבועה פדין שאר איסורין דעיקר איסורו בכזית וממילא רמי' תורה עלי' איסור בכ"ש משום דחזי לאצטרופי. וע"כ אין זה משום דעת הנשבע דאם איתא דמפח דעת הנשבע אתיין עלה כדעת הש"ף ומש"ל היכי מדמה ליה הר"ן שבועה לשאר איסורין למילף מאיסור חלב וה"ל להר"ן דכף היא דעתו של הנשבע.

ולענ"ד אין דָּבָר זֶה בְּאַפְשָׁרֵי שְׂאָם הִי דַעַת הַנְּשַׁבֵּעַ שְׂיֵאָסֵר בְּכָל שְׂהוּ רַק שְׂלֵא יִתְחַיֵּיב קַרְבֵּן וּמִלְקוֹת אֲלֵא בְּכַשְׁיַעוֹר לֹא הִנֵּה מוֹעִיל לוֹ לִיפְטֹר. שְׂהָרֵי אִם יִשְׁבַּע אָדָם שְׂלֵא יֵאָכֵל מִשְׂהוּ ע"מ שְׂלֵא יִתְחַיֵּיב מִלְקוֹת וְקַרְבֵּן וְדָאֵי דְלֹא מְהַנִּי דַה"ל מִתְנָה ע"מ שְׂכַתוּב בְּתוֹרָה. וְה"נ אִם דַּעַתוֹ לִיֵּאָסֵר בְּמִשְׂהוּ הָרֵי נְשַׁבֵּעַ עַל מִשְׂהוּ וְכָל שְׂנְשַׁבֵּעַ חַיִּיב מִלְקוֹת וְקַרְבֵּן אַע"ג דַּאֲתַנִּי עַלִּי שְׂלֵא יִלְקָה וְשְׂלֵא יִהִי רַק כְּמוֹ שְׂאָר אִיסוּרֵי תוֹרָה. זֶה לֹא מְהַנִּי דְהַנִּי מִתְנָה עַמ"ש"ב.

אַע"כ כַּמ"ש דַּעַת הַנְּשַׁבֵּעַ הוּא רַק עַל כְּשִׁיעוֹר. אֲלֵא דְמַמִּילָא רַמִּי רַחֲמָנָא עַלְיָה אִיסוּר בַּכ"ש מִשּׁוּם דְּכָל דְּמִיחַיֵּיב עַל כְּזוּת אֲסָרָה תוֹרָה בְּמִשְׂהוּ מִשּׁוּם דְּחַזִּי לְאַצְטְרוּפִי.

וְאִם כֵּן אֲפִילוּ נְשַׁבֵּעַ שְׂלֵא יֵאָכֵל כְּזוּת נְמִי אֲסוּר בְּכָל שְׂהוּ. וְזֶה בְּרוּר: וְכִנָּה יִתְיַשֵּׁב מֵאֵי דְקַשְׁיָא לֵן בְּהָא דְכַתְבֵּי הַרְמַב"ם דָּאִם נְשַׁבֵּעַ שְׂלֵא לְאַכְוֹל אֲסוּר בְּכָל שְׂהוּא.

מְהָא דְאַמְרִינֵן בְּשִׁבְעוֹת דָּף כ"ז אָמַר רַבָּא נְשַׁבֵּעַ עַל בְּשָׂר וְאֲכָלָה אִם נִשְׁתַּיִיר הַיְמָנָה כְּזוּת נְשַׁבֵּעַ עַלְיָה אֲכָלָה כְּזוּת נְשַׁבֵּעַ עַלְיָה וְכָלָה אִינוּ נְשַׁבֵּעַ עַלְיָה וְכָרִיף ה"ד אֵי דְאַמַר שְׂלֵא אוֹכֵל מְכַזְּבֵי קָמָא עֲבָדִי לְאִיסוּרָא כו' אֵי בְּעִית אִימָא שְׂלֵא אוֹכֵל מְגוּ דְמַהַנִּי לִי שְׂאֵלָה אַכְזוּת בְּתָרָא אַהֲנֵי נְמִי אַכְזוּת קָמָא ע"ש.

וּמִשְׁמַע דָּאִם לֹא שְׁיִיר מְמַנָּה כְּזוּת אִינוּ נְשַׁבֵּעַ עַלִּי וְאַמַּי לֹא חַיִּיל שְׂאֵלָה אַחְצֵי כְּזוּת כֵּינֵן דְּחַצֵּי שְׁיַעוֹר אֲסוּר מַה"ת וְדָאֵי מְקַרִי חַל הַגְּדָר עֲדִינֵן שְׁיַהֲנֵה רְאוּי לְשְׂאֵלָה אַע"ג דְּלִיכָא קַרְבֵּן וּמִלְקוֹת.

וְרַאֲיָה מְהָא דְכַתְבֵּי הַר"ן בַּחש"ו סִימֵן נ"א בְּנוֹדֵר לִזְמַן דָּאִין נְשַׁבֵּעַ עַל הַגְּדָר עַד שְׁיַגִּיעַ הַזְּמַן וְיַחְוִיל הַגְּדָר וּבֵינן הַשְּׂמֻשׁוֹת שְׁל יוֹם הַגְּדָר הַעֲלָה שְׁם לְדַעַת הַרְמַב"ם בְּכָל הַסְּפִיקוֹת מַה"ת מְוֹתָרִים.

אַ"כ בַּה"ש הַמְּוֹהֵיטֵר גְּמוּר מַה"ת וּמְקַרִי לֹא חַל הַגְּדָר עֲדִינֵן וְאִין נְשַׁבֵּעַ עַלִּי. אֲבָל לְדַעַת הַחוֹלְקִים דַּס"ל דְּכָל סְפִיקוֹת אֲסוּרִים מַה"ת ה"ל חַל הַגְּדָר בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת וְנְשַׁבֵּעַ עַלִּי ע"ש.

וּמְבֹאָר מְזִה דְכָל שְׂיַשׁ אִיסוּר בְּדָבָר אַע"ג דְּלִיכָא מִלְקוֹת וְקַרְבֵּן אַפ"ה מְקַרִי חַל הַגְּדָר. דְּהָא גַבֵּי אִיסוּר סְפִיקוֹת אַע"ג דְּמַה"ת אֲסוּר מ"מ לֹא מִיחַיֵּיב בְּמִלְקוֹת וְקַרְבֵּן וְאַפ"ה מְקַרִי חַל הַגְּדָר וְא"כ ה"ה אִם נְשַׁבֵּעַ חַצֵּי זוּת כֵּינֵן דְּאֲסוּר מַה"ת עֲדִינֵן מְקַרִי חַל הַגְּדָר וְאַמַּי נִקֵּט רַבָּא דְאַשְׁתַּיִיר מִיְמֵנָה כְּזוּת.

דְּהָא בַּכ"ש סְגִי וְכַמ"ש. אֲכֵן לַכַּמ"ש דְּהָא דְאֲסוּר בַּכ"ש אִינוּ מַצֵּד הַנּוֹדֵר שְׂהָרֵי הוּא לֹא נָדָר אֲלֵא עַל שְׁעוֹר שְׁלָם.

אֲלֵא דְמַמִּילָא רַמִּיָּא רַחֲמָנָא עַלְיָה אִיסוּר מִשְׂהוּ מִשּׁוּם דְּחַזִּי לְאַצְטְרוּפִי לְכַף אִינוּ בְּשַׁבֵּעַ עַד שְׁיַהֲא נְשַׁבֵּעַ מְמַנֵּן כְּזוּת דְּהוּא אִיסוּר נְדָרוֹ וְאִז מְמִילָא הַנּוֹתֵר גַּם בְּמִשְׂהוּ כֵּינֵן דְּלִיכָא אִיסוּרָא בְּכַשְׁיַעוֹר אֲבָל אִם נְשַׁבֵּעַ פְּחוֹת מְכַזְּבֵי אִינוּ יְכוּל לְהַשְׂאֵל שְׂהָרֵי אִין כָּאֵן אִיסוּר מַצֵּד נְדָרוֹ לְהַתִּירוֹ.

אֲלֵא אִיסוּר הַבָּא מְמִילָא עַל ח"ש וְלִיתֵי בְּשַׁבֵּעַ. וְדו"ק: עוֹד אֲפָשָׁר לִוְמַר כֵּינֵן דְּחַצֵּי שְׁיַעוֹר אִינוּ אֲסוּר אֲלֵא מִשּׁוּם דְּחַזִּי לְאַצְטְרוּפִי עִם עוֹד ח"ש אַחַר לְכְּזוּת שְׁלָם.

א"כ זה שְׁנִשְׁבַע שְׁלֵא יֵאכַל כֶּכֶר זֶה וְאָכְלוּ וְלֹא נִשְׁאַר מִמֶּנּוּ רַק תְּצִי וַיֵּת תּוֹ לִית לִיהַ
צִירֹוּף לְאוֹתוֹ תְּצִי שְׁיַעוֹר. אֶלָּא דְלִבִּי מֵהֶסֶס בְּזֶה דֵּא"כ בִּיּוֹה"כ סוּף הַיּוֹם הֵיכָא דְלִיפָא
שְׁעוֹת אֶלָּא לְפָחוֹת מִכְּשִׁיעוֹר יֵהִי מְנוֹתָר מִן הַתּוֹרָה כִּינּוּן דְּלֵא תּוֹי לְאַצְטְרוּפִי.

אֶלָּא מְחֻנְרָתָא כְּדַכְתִּיבְנָא מְשׁוּם דַּח"ש אֵינוּ בְּתוֹרַת נֹדֵר אֶלָּא אִיסוּר הֵבָא מִמִּילָא וּכְמ"ש.
וּבְטוֹר לֹא הֵבִיא שְׁבוּעָה שְׁתַּחֲוִיל עַל גְּבִילוֹת וּטְרִיפּוֹת אֶלָּא ע"י כּוֹלָל עִם דְּבָרִים הַמְּנוֹתָרִים.

וְכַתֵּב הַב"י הָא דְלֹא הֵבִיא הַטוֹר שְׁבוּעָה שְׁאוּכַל פְּחוֹת מִכְּשִׁיעוֹר דְּהַשְׁבוּעָה חָלָה מְשׁוּם
דְּהַטוֹר אֲזִיל בְּשִׁיטַת תּוֹס' וּפְלִיג הֶרְמֵב"ם וּס"ל דְּאֵין שְׁבוּעָה חָלָה עַל ח"ש. וְתוֹס' ס"ל
דְּהָא לֹא מְשַׁכַּחַת בַּח"ש וְכִינּוּן דְּלִיתֵי' בְּלֵאוּ וְהוּן לֵאוּ שְׁבוּעָה הִיא וְע"ש.

וּבְמִשְׁנֵה לְמַלְךָ פ"ד פְּתַב עֲלֵהּ וַיִּלְכֹּד נִים וְשָׁכִיב אָמַר לְהָא מְלִתָּא שְׁלֵא נְאָמַר כָּלֵל זֶה
אֶלָּא לְקֶרְבָּן דְּנוֹקָא וְכַמְבֹּאֲרָא בְּדַבְרֵי רַש"י פ"ג מְשַׁבּוּעוֹת דְּרַף כ"ד וְכֵן מְבֹאֲרָא מְדַבְרֵי
הַרְז"ה פ"ג דְּשְׁבוּעוֹת גְּבִי נִשְׁבַּע לְקִיָּים הַמְּצֻנָּה.

אַף קִשְׁיָה לִי מִמ"ש תּוֹס' פ"ג דְּמִפְּחוֹת דְּרַף כ"ב ד"ה א"ל בְּגִין דְּאָמַר שְׁלֵא אֶחְרוּשׁ וְצ"ע.
וּמְבֹאֲרָא הוּא בְּדָרַף כ"ה דְּאָרַף לְמ"ד דְּבַעֲי דְּאִיתֵי' בְּלֵהֲבָא הוּא דְּנוֹקָא לְקֶרְבָּן כְּדֵאִיתָא שָׁם
לֹא אֶכְלֵתִי לְקֶרְבָּן לֹא הִנְחֵתִי לְמַלְקוֹת וְא"כ לְדִידֵן נָמִי שְׁיִהְיֶה לֵאוּ וְהוּן דְּנוֹקָא לְקֶרְבָּן אֶבֶל
לְמַלְקוֹת לְעוֹלָם אִיפָא וְא"כ חֲזָרָה הַקְּוִשְׁיָא לְמַקְוָמָה דְּאִמְאִי לֹא הֵבִיא הַטוֹר דִּין זֶה
דְּשְׁבוּעָה שְׁלֵא אִיכָל כָּל שְׁהוּא מְגַבִּילוֹת וּטְרִיפּוֹת.

וְא"כ לִיפָא לְמִשְׁמַע מְדַבְרֵי הַטוֹר דְּפְלִיג עַל רַבִּינוּ. עַכ"ל וְע"ש.

וְהִנֵּה מ"ש בַּמִּשְׁלָל לְהוֹכִיחַ דְּבַמְלָקוֹת לֹא בְּעֵינֵן לֵאוּ וְהוּן מְדַאֲמְרִינּוּ לֹא הִנְחֵתִי לְמַלְקוֹת
לֹא אֶכְלֵתִי לְקֶרְבָּן וְהִינּוּ דְּאִמְרִינּוּ בְּסוּגְיָא דְּשְׁבוּעוֹת דְּרַף כ"ה דְּסוּבֵר שְׁמוּאֵל מְלִתָּא דְּאִיתָא
בְּלֵהֲבָא מִיחְסִיב לְשַׁעֲבֵר מִיַּדִּי דְּלִיתֵי' בְּלֵהֲבָא לֵא.

וּפְרִיף מֵהָא דְּתַנִּיָּא לֹא אֶכְלֵתִי הַיּוֹם וְלֹא הִנְחֵתִי תְּפִילִין הַיּוֹם בְּשַׁלְמָא לֹא אֶכְלֵתִי כו' אֶלָּא
לֹא הִנְחֵתִי מִי אִיתֵי' בְּלֵא אֲנִיחַ וּמְשַׁנִּי לֹא אֶכְלֵתִי לְקֶרְבָּן וְלֹא הִנְחֵתִי לְמַלְקוֹת ע"ש. מוֹכַח
מִזֶּה דְּמֵאן דְּבַעֲי לְהֵבֵא הִינּוּ דְּנוֹקָא לְקֶרְבָּן ה"ה מֵאן דְּבַעֲי לֵאוּ וְהוּן נָמִי דְּנוֹקָא לְקֶרְבָּן דְּהָא
הוּי ס"ד דְּש"ס לְאוֹקְמֵי פְּלֹגְתָא דְּרַב וּשְׁמוּאֵל בְּדַר' יְהוּדָא בֶּן בְּתִירָא וּרְבִנּוּ דְּפְלִיגֵי בְּלֵאוּ
וְהוּן ע"ש.

וְנִרְאֵה לִינְשַׁב דְּמֵהָא לִיפָא לְמִידָק דְּהִנֵּה הַר"ן הַק' שָׁם דְּהָא מְשַׁכַּחַת לֵה בְּלֵא אֲנִיחַ שׁוּם
דְּבַר עַל רֵאשִׁי דְּחִייל ע"י כּוֹלָל כו' דְּלַעֲיִל אִמְרִינּוּ דְּשְׁאוּכַל סְתָמָא מְקַרִי הוּן לְגַבִּי מְפָרֵשׁ
שְׁלֵא אוֹכַל גְּבִילוֹת וּשְׁחוּטוֹת וּבְנוֹדָאֵי טְפִי אִית לֵן לְמִיבַעֲי שְׁיִהְיֶה' הוּן דּוּמָה לְלֵאוּ דְּכַתִּיבִי
בְּהַדִּי הַדְּדִי דְּהִינּוּ לְהַרְע אוֹ לְהִטִּיב מְלֵהֲבָא וּלְשַׁעֲבֵר דְּלֵא אִתִּי אֶלָּא הֶרְבּוּיָא דְּקֶרְאִי.

וְהֶרְמֵב"ן ז"ל תִּירַץ דֵּאֵע"ג דְּאִיסוּר שְׁבוּעוֹת חִייל ע"י כּוֹלָל אַעפ"כ אִם עֶבֶר נְעֻשָׂה אֵינוּ
חִיִּיב קֶרְבָּן דְּכִי פְּתִיבִי קֶרְאִי בְּדַבְרֵי הַרְשׁוֹת פְּתִיבִי הַלְכָף לְעַנְיָן קֶרְבָּן לִיתֵי' בְּלֵא אֲנִיחַ אֶבֶל
מ"מ אִיסוּר הוּא לְהִנְיִחַ עַכ"ל.

וּלפ"ז נִיחָא לֹא הִנְחֵתִי לְמַלְקוֹת דְּהִינּוּ לְעַנְיָן מְלָקוֹת אִיתֵי' בְּלֵהֲבָא ר"ל שְׁלֵא אֲנִיחַ שׁוּם
דְּבַר עַל רֵאשִׁי דְּחִייל ע"י כּוֹלָל דְּדוּקָא לְעַנְיָן קֶרְבָּן לֹא מְהַנִּי כּוֹלָל וּכְמ"ש הֶרְמֵב"ן דְּקֶרְאִי
דְּכַתִּיבִי גְּבִי קֶרְבָּן בְּדַבְרֵי הַרְשׁוֹת פְּתִיבִי.

וילעולם דגם למלקות בעי' לשעבר ולהבא וה"ה לאו והו. ודו"ק: ובתוס' שבועות דף כ"ד ד"ה אלא הו היכי משפחת לה דאפילו ע"י כולל נמי לא אמרינן דתחול השבועה לבטל המצנה.

וקשה לריצב"א דתני בירושלמי שבועה שלא אוכל מצה ואכל מצה בלילי פסח חגיב אלמא דבאיסור כולל חגיבא שבועה לבטל מצנה ותיגרין דהכא דוקא לא חגיבא משום שיהזכיר גבילה כו' אבל התם דלא מדכר פסח חגיבא שבועה.

ור"י מפרש דודאי שב ואל תעשה כדאירי הכא לא חגיבא דקאמר שבועה שאוכל ולא אכל. אבל התם בגשבע שלא לאכול ואכל דהוי בקום ועשה ודאי חגיבא עכ"ל וע"ש.

ובעה"מ דחה דברי הירושלמי הג"ל מהלכה דס"ל דש"ס דילן פליג עליה מדפריד אלא הו היכי משפחת לה ע"כ ס"ל דלא מהני כולל לבטל מצנה ע"ש. והרמב"ן בספר המלחמות מתרץ נמי כדברי ר"י בתוס' דבקום ועשה הוא דאינו חל ע"ש.

ולכאורה קשה פנין דהרמב"ן ס"ל דלקרבן לא מהני כולל ומשום דקראי אינו אלא בדבר הרוש וכו'. א"כ מצניא לפרושי הא דפריד הו היכי משפחת לה חגיבא לקרבן דבזה לא מהני כולל.

אלא דא"כ לאו גופי' נמי לא משפחת לה דהא לא מהני כולל לענין קרבן אליבא דהרמב"ן. אע"כ למלקות איירי ומש"ה קשיא ליה להרמב"ן מהירושלמי עד שהוכרח לתרץ כדברי ר"י ולחלק בין שב ואל תעשה ובין קום ועשה.

וא"כ זכינו לדין דהרמב"ן ס"ל דגם לענין מלקות בעינן לאו והו וכדעת התוס' במכות כ"ב ד"ה א"ל כגון דאמר שלא אחרוש ע"ש. פנין דלדידן כולה סוגי' למלקות מיירי.

א) אלא דמדברי תוספות שבועות כ"ד ד"ה אלא כדברא מבואר שם דס"ל דלמלקות לא בעי לאו והו ע"ש כדבריהם שכתבו וליכא למימר דלמלקות איירי דלא בעי לאו והו כו' ע"ש. וצ"ע.

ולפי שטת התוס' ע"כ הא דפריד אלא הו היכי משפחת לה משום דמתני' משמע להו לקרבן ומדקא קשי' להו לתוס' מהא דירושלמי ולא מתרצי דלקרבן לא מהני כולל ע"כ ס"ל דלקרבן נמי מהני כולל ודלא כהרמב"ן.

והדרא קושית הר"ן לזנפתה מאי פריד לא הנחתה תפילין מי איתן' בלא אגזי' והא שפיר איתן' בלא אגזי' שום דבר על ראשי וכנ"ל. ונראה דלשטת התוס' לק"מ דאינהו ס"ל דצריד שיהיה הו דומה לגמרי ללאו כדמוכח שם באותו ד"ה כדברא ע"ש.

וכינן דבלאו לא הזכיר אלא תפילין צריד שלא יזכיר בהן ג"כ אלא תפילין. וה"ה לענין עבר ולהבא פנין דלשעבר לא הזכיר אלא תפילין צריד שלא יזכיר להבא ג"כ רק תפילין בלי שום כולל.

וגם הר"ן תירץ כן בתחלה. אלא שחזר והקשה לנפש' לפ"מ שפירש הוא ז"ל הסוגי' דשבועות כ"ד דהלאו הי' במפרש גבילות ושחוטות דאי לא הזכיר גבילות ה"ל דברים שאין ראויין לאכילה ולא חגיבא עליהו ואפ"ה אמרינן דאיתן' בהן שישבע שאוכל סתם דכה"ג חגיבא אפי' על דברי' שאין ראויין וכדברא דאמר שבועה שאוכל סתם ואכל עפר

פֶּטוּר ע"ש ולפ"ז מוכח דלא בעי הוּמְיָא דלאו מִמֶּשׁ כ"ש להבא ולשעבר דלא בעי דומי' מִמֶּשׁ ע"ש ב"ר"ן.

אבל לתוס' שפיר מצינו למימר דבעי' הוּמְיָא מִמֶּשׁ ללאו וכו' להבא דומה מִמֶּשׁ לשעבר וצריך שישיב שאלא אגיה תפילין לחוד' וא"כ שפיר מצינו למימר דס"ל לתוס' דאפי' לקרבו מהני כולל ודלא פהרמב"ן: ולפענ"ד נראה ליישב קוש' הר"ן שהקשה דהא משפחת לה כולל שאלא אגיה שום דבר על ראשי.

לפמ"ש הרשב"א בחי' לנדרים דף י"ב בהא דנדרים חלין על דבר מצוה ובקונם סופה ולולב נאסרו עליו הסופה והלולב שהקשה נימא דאתי עשה דסופה ולולב ודחי ל"ת דבל יחל. ומתרג' דנדרים הוי ל"ת ועשה.

ל"ת דבל יחל ועשה דכל הינצא מפיו יעשה ע"ש. ובתוס' חולין דף קמ"א ד"ה לא צריכא פתבו דכל היכא דאיכא ל"ת ועשה נגד עשה אם עבר על הלאו אינו לוקה דהלאו פבר דחי לה העשה אלא דלא דחי עשה וא"כ הלאו פבר נדחה ולית' אלא עשה ע"ש ובתוס' פסחים דף מ"ז.

א"כ בנשבע כולל לבטל מצות תפילין דנהי דשבועה חלה ע"י כולל מ"מ אם עבר והניח תפילין לא לקי אבל יחל דדחי לה ללאו העשה דתפילין ולא נשאר אלא עשה דכל הינצא מפיו יעשה אבל מלקות דבל יחל ליכא.

וכיון דליכא מלקות דבל יחל תו ליכא קרבן שבועה דקרבו שבועה אינו אלא במקום לאו וכמ"ש תוס' שבועות דף כ"א ד"ה ולא אמרו פניית אלא לקרבו ע"ש. ומש"ה הוכרח לומר לא הנחת' למלקות דלא בעי' להבא דלקרבו דבעי' להבא לא אפשר אפי' ע"י כולל פנין דאדחי לי' לאו דבל יחל וקרבו שבועה לית' אלא במקום לאו.

ודו"ק: ולפ"ז הנשבע שלא לאכול מצה סתם דחיייל ע"י כולל אם עבר ואכל מצה של מצוה אינו לוקה דהלאו נדחה מפני העשה של מצה ולא נשאר רק עשה דככל הינצא מפיו. ובתוס' דמיייתי לשון הירושלמי דתני שבועה שלא אוכל מצה ואכל מצה בלילי פסח חייב שלא בדקדוק הוא ואין זה לשון ירושלמי דליתא התם דתני אלא ו"ל הירושלמי.

על דעת' דר' יוחנן דאמר שבועה שלא אוכל מצה אסור לאכול מצה בלילי פסח. שבועה שלא אוכל מצה בלילי פסח לוקה ואוכל מצה ע"ש.

ולא אמרו שם חייב אלא אסור ע"ש. ועיין בחי' מהרש"א שהבין מלשון תוס' דהיא ברייתא בירושלמי ומקשי לריש לקיש דלית לי' כולל היכי מפרש להך ברייתא ע"ש דדחיק לתרוצי, ובאמת אין זה ברייתא ואדרבה להדיא קאמר בירושלמי דעל דעת' דר"י הוי הכין ממילא משמע דל"ל לית' להאי דינא פלל.

ולפמ"ש דנשבע לבטל המצוה אם עבר וקיים המצוה לא לקי אלאו דבל יחל א"כ הא דמשני לא הנחת' למלקות צ"ל דלמלקות לא בעי' דאית' בלהבא וכמו שהבין במש"ל וה"ה דלא בעי' לאו והן.

ולשיטת הרמב"ן שפיתבנו לעיל דלמלקות בעי נמי לאו והו וכן הוא ג"כ שיטת תוס' במפות. וה"ה דבעי דאיתו בלהבא וכמש"ל.

וצ"ל דכוננת הש"ס הוא דלמלקות איתו בלהבא דדוקא לקרבו לא מהני פולל דקראי דקרבו בדבר הרשות פתיבי משא"כ למלקות איתו בלהבא ע"י פולל וכמ"ש לעיל. ולפי מה שבארנו פאן אפי' בכולל ליפא מלקות דדחי לי עשה דתפילין ללא דבל יחל.

וצ"ל דתוספ' דמפות והרמב"ן ס"ל כמ"ש תוס' בעירובין דף ק' גבי מתן ב' שנתערב במתן ד' שפיתבו ז"ל וא"ת וליתי עשה ולדחי ל"ת דבל תוסיף. וי"ל דלא דמי פלל לכלאים בציצית דהבא ע"י פשיעה הוא בא והיה יכול להתקיים בלא דחייית הלוא עכ"ל וע"ש.

ואם כן בנדריים ושבועות ע"י פשיעתו הוא בא שפידר או נשבע לבטל המצוה ולא אתי עשה ודחי לי ללא דבל יחל ולוקה עליו והרשב"א בחי' לנדריים שהקשה דליתי עשה דמצוה ולדחי לאו דבל יחל לא ס"ל הו סברא דתוס' דעירובין.

והנה בעה"מ ס"ל דלא מהני פולל לבטל את המצוה ודחי לי להירושלמי מפני הגמ' שפיתבו דפריד אלא הו הכי משפחת לה. וכבר הזכרנו דעת תוס' והרמב"ן דש"ס דילן אינו סותר לירושלמי דיש חילוק בין פולל מפונרש' לפולל סתם א"נ בין קום ועשה לשב וא"ת.

ולענ"ד נראה לענות גם חלקי בזה דכבר פיתבנו דשיטת תוס' דלמלקות לא בעי לאו והו. וע"כ סוגית הש"ס לענין קרבו מייירי והכי משמע לי לישנא דמתניתין דקתני סייב דקאי אקרבו.

ולקמן דף כ"ו איתא שם בפעא מיניה רבינא מרבא נשבע על כפר כו' אלא מצטער ואכלה בשגגת שבועה מאי א"ל תנינא שב מידיעתו מביא קרבו על שגגתו לא שב מידיעתו אינו מביא קרבו על שגגתו ופירש"י מצטער ברעב וא"נ לא נעלמה ממנו הנה אוכלה ובתוס' פירשו שצטער על שאינו שוכח שהי' רצונו שישכח כדי שיאכל אבל במזיד לא הנה אוכלה ופשוט דלא היינו שב מידיעתו פיון שפירצונו הנה שוכח כדי שיאכל וע"ש.

וענין ברמב"ם פ"ג משבועות שפסק ג"כ דמצטער אינו מביא קרבו פיון שלא הנה שב מידיעתו והנשבע ע"י פולל שיאכל נבילות ושחוטות אע"ג דשבועה חייילא ע"י פולל מ"מ אסור לו לאכול דאפי' נשבע על שמו של גיד דאינו אלא מדרבנן ופשיטא דחייילא שבועה עלי' מ"מ אסור לאכול.

א"כ ודאי ליתו בקרבו אם לא אכל נבילות אף שנשבע עליהן בכולל דממ"נ אם ידע השבועה ואפ"ה לא אכל א"כ ה"ל מזיד וליפא קרבו. ואם שכח השבועה נמי ליתו בקרבו דהא אי נמי לא הו שוכח לא הנה אוכל דהא אסור לו לאכול נבילות אף שנשבע לאכול וכן"ל.

וא"כ אינו שב מידיעתו. ולא משפחת לה הו לענין קרבו.

ונה נכון וברש"י שם ד"ה אלא פדרבא פתב וז"ל אבל נבילות וטרופות ראויין לאכיל' הו אלא ארי' הוא דרביע עליהו כו' דהא לא אוכל סתמא קאמר אם אכל נבילות חייב שהרי פלל בסתמו דברים הפותרים עם דברים האסורים ומתסרי איסוריה' ע"י פולל והו

משפחת לה דהא אוכל סתם קאמר ומקנים שבועתו בדברים המותרים ואם לא אכל חייב עכ"ל.

ובתוס' ד"ה אלא פדרבא הקשו עליו במאי דמשמע מדבריו דבדברים האסורים לא מקנים שבועתו דבתוספת' תני שבועה שאוכל ואכל אוכלין האסורין כגון פיגול נותר וטמא פטור ור"ש מחייב מוכח דאפי' בדברים האסורים נמי יוצא ידי שבועתו פשוט שביאכל סתם וע"ש.

ולפמ"ש לק"מ דאין ה"נ דיוצא ידי שבועתו בדברים האסורים אם אכלן. אלא שאם לא אכלן אינו חייב קרבן דהוי לא שב מדיעתו ואינו חייב קרבן אלא על שלא אכל דברים המותרים וכינון דעיקר קוש' הש"ס אלא הו היכי משפחת לה היינו דליפא קרבן בהו כינון דאינו שב מדיעתו שהרי מ"מ אסור לו לאכול הנבילות אף שישבוע עליהן וע"ז מתרץ דמשפחת לה פדרבא בסתם והיינו שיתחייב קרבן אם לא יאכל כלל על שלא אכל דברים המותרים שעליהם אינו שב מדיעתו מה שאין כן בדברים האסורים אף על גב שאם אכלן קנים שבועתו מכל מקום אם לא אכלן אין פאו קרבן וכנ"ל: ונראה דה"ה הנשבע לאכול נבילות חצי שיעור דחייב לאכול שבועה לדעת הרמב"ם וכמ"ש פ"ה משבועות ע"ש נמי אינו אלא לחייב שבועה אבל לא לקרבן דכינון דאסור לו לאכול מקרי אינו שב מדיעתו ואפי' באיסור דרבנן כגון שומנו של גיד או סתם יינם דהשבועה חייב מ"מ אסור לאכול ולשתות וכמ"ש הרמב"ם בתשו' סי' ק"ע הנשבע שייאכל שומנו של גיד או שישתה סתם יינם ולא שתה חייב משום שבועת ביטוי אלא שאומרים לו שב ואל תעשה פדרב' שהעמידו דבריהם במקום פרת עכ"ל.

אף קשה לפ"ז דהא דאמרי' בשלמא לריש לקיש משפחת לה בלאו והו דהא לפמ"ש דהכא מיירי לענן קרבן ומשום דכינון דאסור לו לכתחלה לאכול מקרי אינו שב מדיעתו א"כ לר"ל נמי תקשי דהא אפי' באיסור דרבנן אומרים לו שב וא"ת.

ובח"ש איכא עכ"פ איסור דרבנן גם לריש לקיש. ונראה לפמ"ש הריב"ש בתשו' סי' שצ"ח ז"ל דברים האסורין מדרבנן לא מקרי אוכלין שאין ראויין ואע"פ שאין דר' לאוכלן מ"מ ראויין הו.

ומתני דשבועות שלא אוכל ואכל נבילות לריש לקיש אליבא דר' עקיבא פשוט הוא בסתם שלא פירש לא חצי שיעור ולא נבילות וטריפות דהא כינון דבבבחי שיעור מוקי למתני' לא קשיא כלל האי דאוכלין שאין ראויין דח"ש לר"ל מותר מן התורה ואוכלין ראויין מקרי עכ"ל.

וכינון דלר"ל מיירי בסתם שאינו מפרש נבילות ודאי משפחת לה הו דומיא דלאו דהיינו שאוכל סתם ויכול לקנים בדברים המותרים. אבל לר' יוחנן דמיירי בשיעור שלם א"כ ע"כ מיירי במפרש נבילות וטריפות דאי בסתם ה"ל אוכלין שאין ראויין וכינון דמפרש לית' בהו דהא ליכא קרבן בדבריהם האסורים עד דמשני לי' פדרבא וכפירש"י דדוקא עפר מקרי שאין ראויין אבל נב"וט ה"ל אוכלין ראויין אלא ארי' דרביע עלי'.

משא"כ לריש לקיש אפי' למאי דהוי ס"ד מעיקרא דנב"ט ה"ל שאין ראויין מ"מ לענן
חצי שיעור אי לר"ע בסתם ואי לרבנן במפרש ר"ל שפירש חצי פזית אפי' נבו"ט הוי
בכלל אוכלין ראויין דאינו אלא מדרבנן.

ותו לא הוי צריף לפרושי נב"ט ושפיר משפחת לן בהן ג"כ בסתם שיאכל. ובמשנה
למלך פ"ד מהל' מלנה פתב בשם הרדב"ז שיהבין מדברי הריטב"א דהנשבע שיצבור על
דברי סופרים בקום ועשה לא חיילא שבועה פלל.

והקשה מהא דאמרו בש"ס בשלמא לר"ל משפחת לה בלאו והן ע"ש וכן הבין מוהרלנ"ח
סי' ק"ג מדברי הר"ן דבדברי סופרי' לא חיילא שבועה פלל לעבור עליהן ע"ש. ולפמ"ש
לק"מ דלר"ל שפיר מייירי בסתם ומקרי אוכלין ראויין פיון דח"ש אינו אלא מדרבנן
ומשפחת לה בהן באומר שבועה שאוכל סתם וכמ"ש.

ודו"ק: אלא דבעיקר הדין כבר כתבנו דעל איסור דרבנן שפיר חיילא שבועת ביטוי אלא
שאומרים לו שב וא"ת פדרף שהעמידו דבריהם במקום פרת וכמ"ש הרמב"ם בתשו'
הובא לעיל.

ובתשו' הרא"ש פלל ח' סי' ט"ז כתב על מי שנשבע לתת ביום ז' דניסן מעות ולא משפון
שאעפ"כ לא נפטר מהשבועה פיון דבשע' שנשבע לא ידע כי ביום ז' בניסן יהי שבת
אין זה כנשבע לבטל את המצנה ע"ש.

ובמשנה למלך פ"ה מהל' שבועות כתב עלה ונ"ל ודברים תמוהים הם דהתם דוקא שהוא
בשב וא"ת מש"ה חיילא שבועתו אבל לאכול נבילות ושחוטות נדאי לא חל על הנבילות
שהוא בקום ועשה ואפי' למאן דפירש ההוא דבשע' שלא אוכל מצה דלאו מטעם כולל
הוא משום דהזכיר ליל פסח הכא פיון דהזכיר ז' בניסן כאילו הזכיר ליל פסח ומה לנו
בידיעתו הא אין ידיעתו מכרעת עכ"ל.

ואמנם מצאתי בתשו' הרשב"ץ דנשבע לבטל את המצנה תלי' בידיעה ואם לא ידע שיש
איסור בדבר חלה שבועה עליו ע"ש ח"א סי' ק' ונ"ל. והרא"י מדאמרי' פ' השולח ורבנן
התם מי חיילא שבועה עליהו פלל כו' וכתבו שם דמהא שמעי' דהא דאמרי' בשבועות
דאין שבועה חלה על ביטול מצנה ה"מ כשנודע ביטול המצנה בשעת השבועה אבל אם
לא נודע בשעת השבועה אע"ג דמגליא מלתא בתר הכי דבשעת שבועה הוא ביטול מצנה
חיילא שבועה עליהו דאלת"ה ה"ל למימר ורבנן מי חל עליהו שבועה והא נשבע לבטל
המצנה הוא ומדלא אמרי הכי ש"מ פדאמרן עכ"ל.

ומבואר דתליא בידיעה. אלא דבתוס' פ' השולח שם דף מ"ו ד"ה פיון דאמרו מארץ
רחוקה הקשו ונ"ל וא"ת בלא"ה מי חיילא והא הוי נשבע לבטל את המצנה כו' ותירצו
דבאין רוצה להשלים פתיב לא תחיה כו' ע"ש.

וכן הוא בחי' הרשב"א שם ולא כתבו משום דלא נודע בשעת שבועה דביטול מצנה הוא
משמע מדבריהם דאפי' היכא דלא ידע שיש איסור בדבר נמי לא חיילא שבועה. ולפמ"ש
הרשב"ץ דהך שבועה לגבעוני' הוי נשבע לבטל את המצנה אלא משום דלא ידעו בשע'
שבועה לא הוי שבועה לבטל המצנה.

יש לעיין לפמ"ש בתרומת הדשן בכתביו שם ו"ל. ובלא"ה בטורח יש לנו ראי' מן התלמוד שיוכל השליח להקים איסור על המשלח שיתקשר המשלח באותה שבועה ע"י השליח כו' אלא שפבר דקדקתי הך סברא מפ' השולח גפי' הא דמיייתי ר' יהודא ראיה מהא דנשבע להם נשיאי העדה דאינהו נמי הוו שלוחין ואפטרופסין של העיר עכ"ל.

וכיין דהך דנשבעו להם נשיאי העדה מתורת שליחות אמינן עלה הא אין שליח לד"ע ואפי' לא ידע השליח נמי דעת הנמוקי יוסף פ' מרובה דאין שליח לד"ע ע"ש. אלא דלפמ"ש בס' קצ"ח סי' קכ"ג סק"ד דהך דנשיאי עדה לאו מתורת שליחות אלא משום דטובי העיר יש להם פח דשבועתן שבועה ואפי' בע"כ של בני העיר ע"ש.

גיקא.

וראייתי בש"ות שאגת אריה סי' ס"א שהוכיח פדעת בע"המ דלא ס"ל לש"ס דילן פירושלמי אלא ס"ל דכולל לא מהני לבטל המצוה מהא דאמרו פ"ק דנזיר דף ג' בהא דתניא התם ר' שמעון אומר אינו חייב עד שיזיר מכולן ורבנן אמרי אפי' לא נזר אלא מחד מנהון הוי נזיר מ"ט דרבנן א"ק מיין ושכר נזיר.

ור"ש הא מיבעי' לי' לאסור יין מצוה פנין רשות מאי היא קידושא ואבדלתא מושבע ועומד מה"ס אלא פי' הא דא"ר שבוע' שאשת' יין וחזר ואמר הריני נזיר אתי נזירות וחיילא אנשבעה ורבנן האי מנ"ל לאסור יין מצוה פנין רשות א"כ לימא קרא מיין מאי ושכר ש"מ תרתי ע"ש.

ופי' בתוס' קידושא ואבדלתא מושבע ועומד הוי בלשון בתמיה וכי מושבע ועומד הוא והא קידוש ובהבדלה אינו אלא מדרבנן ומשני באומר שבועה שאשתא והשתא ה"ל למימר דרבנן לא בעי קרא להכי דס"ל דשבועה חל ע"י פולל לבטל המצוה פדעת הירושלמי שכולל יין הרשות עם יין מצוה דבשלמא לר"ש צריף קרא דלית ליה כולל אלא לרבנן לא צריף קרא דהא אית להו כולל ופשיטא דחייל אלא ע"כ דאפי' מאן דאית ליה כולל בנשבע לקיים המצוה שלא לאכול ושלא לשותות דבר האסור אפ"ה בנשבע לבטל את המצוה כגון נשבע לשותות כוס זה של יין וחזר ונשבע שלא לשותות יין כלל דומיא דנזיר לא חיילא שבועה שניה על דבר מצוה דכוס זה שנשבע לשותות והיינו דלא פהירושלמי וע"ש.

גם בס' פפות תמרים ראיתי שהקשה קושיא זו ונראה מדברי שאגת אריה דמפרש לה הוא דנשבע לשותות יין היינו שנשבע על כוס זה דאל"כ וכי נשבע לשותות יין כל היום וכל הלילה ולכך קשיא לי' דה"ל פולל דבר הרשות עם דבר מצוה ועיין בש"ות חות יאיר סי' י"ב.

(א).

ומיהו בש"ס אינו מוזכר כוס זה. ונראה דשבועה שאשתא היינו סתם דמפרשינן שיעור שתיה דהיינו רביעית יין תוף שלשים יום ואח"כ נזר בנזירות וקמ"ל קרא דחיילא נזירות על השבועה.

ומאי דקשניא להו דהא חזינן גזירות בכולל דיין הרשות כל כה"ג לאו פולל הוא ולמדנהו מדברי הריב"ש בתשו' סי' קנ"ט שפכת בנשבע שלא לחלוץ ונשבע לייבם דלקאורה ה"ל פולל דשלא לחלוץ לא הוי נשבע לבטל המצנה פינן דמצי לייבם א"כ ה"ל פולל דבר הרשות עם דבר מצנה ע"ש שקהלה הריב"ש דכה"ג לאו פולל הוא דחליצה ויבום אינו אלא חלקי המצנה דיוצא בחליצה או ביבום וכמו הנשבע שלא לקדש לא פינן ולא בפת דה"ל מבטל המצנה דחלקי המצנה הן זין או פת והנשבע לבטל חלקי המצנה לגמרי ה"ל נשבע לבטל המצנה ולא הוי פולל וע"ש.

וא"כ ה"נ באומר שבועה שאשתה שיעור רביעית זין תוף ל' יום א"כ כל רביעית ורביעית הוא חלק מחלקי המצנה לקיים שבועתו או ברביעית זה או בזה ואח"כ פשנדר בנזיר שלא לשמות זין כלל הרי הוא פנשבע לבטל כל חלקי המצנה שלא ישת' לא היום ולא מחר שום רביעית זין וכל כה"ג לאו פולל הוא ומש"ה גם לרבנן צריף קרא שחיול גזירות על כל השבועה ודו"ק: ב) מיהו העיקר נראה דהכא בלא"ה צריף קרא לאסור זין מצנה פינן הרשות.

והוא מבואר בספרי מיין ושכר נזיר לאסור זין מצנה כו' שהיה בדין הואיל ואונן אסור בשתיית זין ונזיר אסור בשתיית זין אם למדת לאונן שלא עשה בו זין מצנה כרשות אף נזיר כן וק"ו ומה אונן כו' ר"י הגלילי אומר מיין ושכר נזיר למה נאמר כו' או אף פינן מצנה כו' אבא חנן אומר משום ר"א למה נאמר מיין ושכר נזיר שהיה בדין הואיל ואסור בטומאה ואסור פינן אם למדת בטומאה שלא עשה בו מת מצנה כרשות אף זין לא עשה בו זין מצנה פינן רשות ת"ל מיין ושכר נזיר ע"ש כו'.

ומבואר מכל הני תנאי דאי לאו קרא ה"א דנזיר לא נאסר פינן מצנה כלל כמו שלא נאסר אונן פינן מצנה וכמו שלא נאסר במת מצנה. ואין מקום לקושית בעל פפות תמרים ובעל ש"א דתפוק ליה משום פולל דכיון שהיה בדין לומר שאין כאן איסור כלל מהנה טעמי דתני בספרי.

ובש"ס דילן מבואר שתפסו עיקר לטעמא דאבא חנן שאמר משום ר"א ע"ש בנזיר דף מ"ד דאמרינן וזין גופר מפללו ק"ו מטומאה ומה טומאה שפותרת הותרה מפללה זין שאינו סותר אינו דין שגופר מפללו אמר קרא מיין ושכר נזיר לאסור זין מצנה פינן רשות.

ופירשו שם רש"י ותוס' וזין יותר מפללו פנשבע לשמות ע"ש. הרי דצריף קרא לגופי דאיסורא וז"ב: סימן טו עוד בענין הנזכר.

כתב הרשב"א בתשו' סימן תרט"ו ז"ל הא דנדרים חלין על דבר מצנה דוקא במצנות עשה כו' אבל על מצנות ל"ת דעלמא לא חל בין בבטולו בין בקיומו פיצד הרי שאמר אכילת גבילה עלי אין הנדר חל עליו וה"ה לאיסור הבא ע"י עצמו פגון שאמר שבועה שלא אוכל כפר זה וחזר ואמר כפר זה עלי אינו חייב אלא אחת היינו משום כל יחל דשבועה וכן אם אמר שבועה שלא אשתה זין וחזר ואמר הריני נזיר ושתה אינו חייב אלא אחת דהינו כל יחל דשבועה אבל דנזירות לא ע"ש וכ"פ בש"ע יו"ד סימן רט"ו סעיף ה' ע"ש.

וְקָשָׁה לִי טוֹבָא דְהָא בְּנִזְרוּת נְאָסֵר בְּשִׁלְשָׁה מִיָּנִין בְּתַגְלַחַת וְטַנְמָאָה וְיִינן וְה"ל פּוֹלֵל.
וְכֵה"ג דְּהוּי פּוֹלֵל לְקַיִים הַמְצָנָה לַכ"ע חֲזִייל א"כ אַמְאִי לֹא חֲזִיב מְשׁוּם נְזִירוּת דְּהָא זֶה
ה"ל כְּנֻשְׁבַּע שְׂלֵא לְאַכּוֹל נְבִילוֹת וְשִׁחוּטוֹת דְּחִיילָא שְׁבוּעָה.

וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לוֹמֵר דְּהֵכָא לָאו פּוֹלֵל הוּא וְכַמ"ש תּוֹס' בִּיבְמוֹת דְּף ל"ב ד"ה אִיסוּר פּוֹלֵל
דְּכָל שְׂאִינוּ מְשָׁם אֶחָד לֹא הוּי אִיסוּר פּוֹלֵל ע"ש ה"נ תַּגְלַחַת וְטַנְמָאָה לְאַנְיָן בַּפ"ע הֵן וְיִינן
לָאו בַּפ"ע הוּא וְלֹא הוּי מְשָׁם אֶחָד.

אַלָּא דְאַכְתִּי תְקַשִּׁי פִּינּוּן דְּאֵם עֶבֶר וְגִילַח אוּ נְטִמָא אוּ שְׁתָּה יִינן לֹוּקָה מְשׁוּם בַּל יַחַל
כְּדֵאִיתָא בְּנִזִּיר דְּף ל"ח וְכ"פ הַרְמַב"ם פ"א מְנִזְרוּת פ"ש. וְא"כ קָשָׁה אַמְאִי לֹא לְקִי
מְשׁוּם בַּל יַחַל דְּנִזִּיר נְמִי פִּינּוּן דְּבַל יַחַל דְּנִזִּיר פּוֹלֵל כָּל ג' מִיָּנִין תַּגְלַחַת טַנְמָאָה וְיִינן וְה"ל
כְּנֻלָּם מְשָׁם אֶחָד אַע"ג דְּהַפְעֻלוֹת מַחֲלוּקוֹת מִיָּדֵי דְּהוּי אַעֲבוּדָה נְאֻכִּילָה דְּבַעַל מוּם
שְׁשִׁימָשׁ בְּטַנְמָאָה דְּמִקְרִי מְשָׁם אֶחָד כִּינּוּן שְׁפָלָן הַפְתּוּב בְּלִשׁוֹן קְרִיבָה וְכַמ"ש הַתּוֹס'
שָׁם ע"ש וצ"ע: וְהִנֵּה לַעֲנַד בְּזָה לַפּמ"ש מֵהַר"ט ח"א סִימָן נ"ג יו"ד לְבָאֵר עֲנָנן אִיסוּרֵי
נְזִיר מָה הֵן.

דִּישׁ מִי שְׁסוּבֵר דְּנִזְרוּת אִיסוּר חֲפָצָא כְּמוֹ נְזִיר דְּהוּי כְּאוּסֵר פִּינּוּן לִינן וְשְׁעֵרוּ לְתַגְלַחַת
וְגוֹפוֹ לְטַנְמָאָה וְיֵישׁ מִי שְׁסוּבֵר דְּנִזְרוּת הוּי אִיסוּר גְּבָרָא כְּמוֹ שְׁבוּעָה דְּאַקְרַקְפָּתָא דְּגְבָרָא
מִנַּח וּמֵהַר"ט שָׁם הָאָרִיף בְּרֵאִיוֹת וְהַעֲלָה לֹא כְּדַבְרֵי זֶה וְלֹא כְּדַבְרֵי זֶה.

דְּנִזְרוּת לָאו אִיסוּר גְּבָרָא כְּשְׁבוּעָה וְלָאו אִיסוּר חֲפָצָא כְּנִזְרִים אַלָּא אִיסוּר תּוֹרָה דְּרַמִּי
רַחֲמָנָא עַל הַנְּזִיר בְּהִנְיָף שְׁלִשָּׁה דְּבָרִים הָאִיסוּרִים בְּנִזִּיר וְהוּא עֲנָנן תְּנֵאֵר נְזִיר שְׁהוּא קְדוּשׁ
נְאֻסְרָה תּוֹרָה עַל תְּנֵאֵר נְזִיר הִנְיָף ג' מִיָּנִין וְכַמוֹ שְׁאַסְרָה תּוֹרָה כְּמָה אִיסוּרִין עַל קְדוּשַׁת
כְּהֵן ע"ש.

וּלפ"ז יִינן דְּאִיסוּר בְּנִזִּיר אֵינן זֶה אִיסוּר הַבָּא ע"י עֲצָמוֹ אַלָּא אִיסוּר שְׁאַסְרָה תּוֹרָה עַל תְּנֵאֵר
קְדוּשַׁתוֹ וְכֻשְׁהוּא עוֹבֵר עַל ג' אִיסוּרִים אֵלוֹ שְׁאַסְרָה עֲלֵיו הַתּוֹרָה הוּא לֹוּקָה עֲלֵיהֶם וְגַם
לֹוּקָה עַל בַּל יַחַל וְנְאֻמָּם אִיסוּר בַּל יַחַל אֵינוֹ בְּשִׁבִּיל מַעֲשֵׂה הַתַּגְלַחַת וְהַטַּנְמָאָה אוּ שְׁתִּינִית
הֵינן שְׁהָרִי לֹא קִיבַל עֲלֵיו בְּנִזִּיר אִיסוּרִים אֵלוֹ.

אַלָּא כִּינּוּן שְׁהַתּוֹרָה גְּזָרָה עַל תְּנֵאֵר נְזִיר לְהַשְׁמֵר מִכָּל אֵלָה. וְהוּא כְּבָר קִיבַל ע"ע לְהִיּוֹת
נְזִיר.

וְכֻשְׁעוֹבֵר עַל אַחַת מֵהֵנָּה הוּא עוֹבֵר עַל תּוֹרַת הַנְּזִיר וּמַחֲלֵל דְּבָרֵיו שְׁנִזִּיר בְּנִזִּיר. וְהִנֵּה
הַנְּשֻׁבָּע שְׂלֵא לְשִׁתּוֹת יִינן נְאֻח"פ נְזִיר בְּנִזִּיר.

לֹא חֲזִייל עֲלִי לָאו דְּלֹא יִשְׁתָּה מְשָׁרַת עֲנָבִי דְּאֵין אַחַע"א וְכוּלָּל דְּתַגְלַחַת וְטַנְמָאָה לֹא מְהַנִּי
כַּמְש"ל דְּלָאו מְשָׁם אֶחָד הֵן. וְלֹא הוּי קָשָׁיָא לָן אַלָּא אַלָּא דְּבַל יַחַל דְּלִיחוּל עֲלִי דְּהוּי
פּוֹלֵל תַּגְלַחַת וְטַנְמָאָה מְשָׁם א'.

וּלפּמ"ש גַּם בַּל יַחַל לִיכָּא שְׁהָרִי בִּיאָתוֹ דְּלָאו דְּבַל יַחַל שְׁיֵישׁ כָּאֵן אֵינוֹ אַלָּא מְפָנִי שְׁהַתּוֹרָה
גְּזָרָה עַל קְדוּשַׁת נְזִיר לְהַאֲסֵר בְּשִׁלְשָׁת מִיָּנִין כָּל אֶחָד בְּלָאו דִּידִיָּה הוּא עֶבֶר עַל תּוֹרַת
הַנְּזִיר שְׁקִיבַל עֲלֵיו וּמַחֲלֵל דְּבָרוֹ.

נמצא הקא דלא חנייל עלי לאו דכל משרת ענבים לא ישתה ממילא ליכא כל יחל. דכל גופו של כל יחל אינו אלא שעבר על לאוי דנזיר.

והיכא דליכא לאו דגופי תו ליכא כל יחל שיהי לא אסר עצמו בין וכנ"ל ודו"ק היטב: וע"פ הדברים האלה נראה לישב מ"ש בס' שאגת ארי' סימן ס' בהא דאמרינן במס' מכות דף כ"ב דתנן יש חורש תלם אחד וחיב עליו משום שמנה לאוין החורש בשור ובחמור והו' מוקדשין פלאים בכרם ושביעית וי"ט פהו ננזיר בבית הטומאה.

ופריה ולחשוב נמי פגון דאמר שבועה שלא אחרוש בין בחול בין בי"ט מגו דחנייל שבועה בחול חנייל נמי בי"ט ומסיק אלא האי תנא פולל לית ליה והקשה הגאון הנזכר ז"ל ואיכא למידק דא"כ לית ליה פולל פהו ננזיר אבית הטומאה אמאי חיב שתיים לא לימי איסור נזיר ולחול אאיסור פהו דקדים שקדושת פהו מרחם ונזיר ע"י קבלתו חנייל עליה ואי משום איסור פולל דנזיר פולל תגלחת ויין הא האי תנא איסור פולל לית ליה ובשלמא שביעית וי"ט לא קשיא ליה אמאי חיב שתיים די"ל דהאי י"ט מייירי בי"ט של ר"ה כו' ע"ש שהאריה בזה.

ונראה לפמ"ש הריטב"א בחידושיו שם בהא דמסיק האי תנא איסור פולל לית לי' היינו דלית ליה איסור פולל הבא ע"י עצמו והיינו נמי דעת ריש לקיש פ"ב דשבועות פי אמרינן איסור פולל באיסור הבא מאליו כו' ע"ש.

לפ"ז בשביעית וי"ט ודאי ניחא דה"ל איסור הבא מאליו ואמרינן פולל. ונזיר וכהו נמי פינן דאיסורי נזיר לאו מצד עצמו הו' אלא שהתורה אסרה על קדושת נזיר הגי' ג' מינין תו לא הוי איסור הבא ע"י עצמו אלא כמו שאר איסורי תור' דהוי איסור הבא מאליו ואע"ג דע"י עצמו בא לו לפי שקיבל ע"ע תורת נזיר מ"מ במה שאמר הריני נזיר לא קיבל ע"ע שום איסור אלא תנא נזיר והתורה הטילה עליו קדושה יתירה לכך ה"ל איסור הבא מאליו ושפיר אמרינן פולל.

אבל שבועה שלא אחרוש ודאי הוי איסור הבא ע"י עצמו ובזה לית ליה להאי תנא פולל ודו"ק: ומ"ש בשאגת ארי' דכולל דנזיר הוי תגלחת ויין. פכר פתבנו דזה לא מקרי פולל פינן דאינו משם אחד וכמ"ש תוס' בכמות דף ל"ב.

אלא דכולל דנזיר הוי בטומאה גופי' משום דכהו מותר ליטמא לקרובים ונזיר אסור להיטמא לקרובים מש"ה חנייל נמי אקרובים וכה"ג הוי פולל דה"ל משם אחד א) ובזה ניחא נמי מאי דקשיא לו בהא דיש חורש תלם אחד וחיב עליה משום שמונה לאוין וחיב נזיר וכהו בבית אטומאה.

ולילקי נמי משום כל יחל דנזיר דהא פתב הרמב"ם פ"א מהלכות נזירות דנזיר העובר על אחד מן האיסורין המיוחדין בו עובר משום כל יחל כמו בשאר נזירים וא"כ איכא תשעה לאוין.

ולפמ"ש ניחא פינן דהאי תנא איסור פולל באיסור הבא ע"י עצמו לית ליה ולאו דטומאה דנזיר דחנייל אפהו היינו משום דאיסור ג' מינין איסור תורה דרמי רחמנא אקדושת נזיר וה"ל איסור הבא מאליו ומהני בי' פולל.

אָבֵל בַּל יִחַל דְּנַדָּר דְּאִיתָא גַבֵּי נְזִיר וְדַאי אֵינוּ אֱלָא אִיסוּר הֶבְא ע"י עֲצָמוּ שְׁלֵא יִחַלֵּל דְּבָרֵיו שְׁקִיבֵל ע"ע לְהִיּוֹת נְזִיר וְהֵאֵי תַנָּא לִית לֵיה אִיסוּר כּוֹלֵל בְּאִיסוּר הֶבְא ע"י עֲצָמוּ. וְדוּק וְעַמ"ש לְעֵיל סִי י"ב: פְּתַב הֶרְמֵב"ם פ"ד מְשִׁבּוּעוֹת ו"ל שְׁבֻעָה שְׁלֵא אִנְכֵל הַיּוֹם וְחִזֵּר וְאָמַר שְׁבֻעָה שְׁלֵא אִנְכֵלָנָה לֹא חֵלָה שְׁבֻעָה שְׁנִי וְהֶרְאָב"ד הַשִּׁיג עָלָיו שְׁמַתְחֵלָה לֹא נִשְׁבַּע אֱלָא לְיוֹמוֹ וּלְבִסוּף נִשְׁבַּע שְׁלֵא יֵאכֵל אוֹתוֹ כִּפְר לְעוֹלָם.

וּבכ"מ פְּתַב שָׁם ז"ל וְאִינִי רוּאָה פָּאן שִׁיבּוּשׁ דְּמָה לְנוּ אִם לְבִסוּף נִשְׁבַּע עַל אוֹתוֹ כִּפְר לְעוֹלָם דְּגַבֵּי הַיּוֹם אֵין פָּאן תּוֹסְפוֹת וּלְפִיכּוּף אִם אֲכֵלָה בְּאוֹתוֹ יוֹם אֵינוּ חֵיִיב אֱלָא אַחַת עכ"ל. וְתַמִּיהֵנִי דְּנַדַּאי כָּל כַּה"ג הֵנִי כּוֹלֵל אוּ מוֹסִיף וְאִם עוֹמֵד בִּיו"ט וְאִמַּר שְׁבֻעָה שְׁלֵא אַחֲרָנִשׁ בְּחוּל וּבִיו"ט ה"ל כּוֹלֵל אַע"ג דְּבִיוֹמוֹ אֵין פָּאן תּוֹסְפוֹת.

וְכֵן הִנְשַׁבַּע בְּשַׁבַּת שְׁלֵא יֵאכֵל בְּשַׁבַּת וּבְחוּל אִף דְּבִשְׁבַּת בְּלִבְדוֹ דַּעַת כְּמָה פּוֹסְקִים דְּלֹא חֵלָה הַשְׁבֻּעָה מ"מ חֵיִילָא כְּכוֹלֵל אַע"ג דְּבִיוֹמוֹ אֵין פָּאן תּוֹסְפוֹת. וּבְמַגְדֵּל עוֹזוּ רְאִיתִי שְׁפַתְבּ דְּגַם שְׁבֻעָה שְׁנִי שְׁלֵא אִנְכֵלָנָה מְסַתְמָא לֹא נִשְׁבַּע אֱלָא לְאוֹתוֹ יוֹם אוּ אוֹתוֹ שְׁעָה כּו' כִּי אוֹתוֹ דְּבַר דְּלָה מְבוּר עֲמוּק פ' שְׁבֻעוֹ' תַנְיִין מְתַנִּי שְׁבֻעָ' שְׁלֵא אִנְכֵל כִּפְר זֹו שְׁבֻעָה שְׁלֵא אִנְכֵלָנָה וְאֲכֵלָה אֵינוּ חֵיִיב אֱלָא אַחַת וְאָמַר לָהּ בְּגַמ' לְמָה לִי לְמַתְנִי שְׁבֻעָה שְׁלֵא אִנְכֵל שְׁלֵא אִנְכֵלָנָה וּמְהַדְרִינֵן הָא קמ"ל טַעְמָא דְּאָמַר שְׁלֵא אִנְכֵל וְהַדְר שְׁלֵא אִנְכֵלָנָה אֲבָל אָמַר שְׁלֵא אִנְכֵלָנָה וְהַדְר שְׁלֵא אִנְכֵל מִיִּחְיִיב תַרְתִּי בְּדַרְבָּא דַּא"ר שְׁבֻעָה שְׁלֵא אִנְכֵל כִּפְר זֹו פִּינֵן שְׁאֲכֵל מְמַנָּה כְּזִית חֵיִיב שְׁבֻעָה שְׁלֵא אִנְכֵלָנָה אֵינוּ חֵיִיב עַד שִׁיאֲכֵלָנָה כְּנִלָּה ע"כ וְאִס"ד דְּבִשְׁלֵמָא אִנְכֵלָנָה מְחֵיִיב תַרְתִּי לְמָה לִיה לְאִפּוֹצִי לְפִלּוּג וְלַתְנִי בְּדִידֵן' בַּד"א שְׁלֵא אָמַר הַיּוֹם אֲבָל אָמַר שְׁלֵא אִנְכֵל כִּפְר זֹו הַיּוֹם וְחִזֵּר וְאָמַר שְׁלֵא אִנְכֵלָנָה מִיִּחְיִיב תַרְתִּי א"ו דְּבַרֵי ר"מ עִיקָר עכ"ל.

וְלַעַנ"ד נִרְאָה דְּבַנְדְּרִים וְשְׁבֻעוֹת מְסַתְמָא לְעוֹלָם מִשְׁמַע וְכִדְמוּכַח מְהֵךְ דְּנְדְרִים דְּף כ"ג בְּאוֹמַר יֵאָסְרוּ פִּירוֹת עוֹלָם עָלֵי אִם אֵינוּ שֵׁל תְּרוּמָה וּמְסִיק בְּאוֹמַר בְּלָבוּ הַיּוֹם ע"ש. וּמְבוֹאָר דָּאִם אֵינוּ אוֹמַר בְּלָבוּ הַיּוֹם סַתְמָא לְעוֹלָם מִשְׁמַע.

וְאִפִּי אוֹמַר בְּלָבוּ הַיּוֹם אֵינוּ אֱלָא לְאַנְסִין וְלְהַרְגִין. אֲבָל שְׁלֵא בְּאַנְסִין אִפִּי אוֹמַר בְּלָבוּ הַיּוֹם לֹא מְהֵנִי דְּבַרֵים שְׁבֵלֵב אֵינֵן דְּבַרֵים וְכֵן מְבוֹאָר בְּדְבַרֵי הֶרְמֵב"ם פ"ד מְנְדְרִים וּפ"ג מְשִׁבּוּעוֹת דְּבַנְדְּרִי וְשְׁבֻעוֹ' אֲוֹנְסִין צְרִיף שִׁיאִמַר בְּלָבוּ הַיּוֹם וְסוּמָךְ עַל דְּבַרֵים שְׁבֵלֵב הוֹאִיל וְהוּא אָנוּס ע"ש וּמְבוֹאָר לְהַדְיָא דְּסַתְמָא לְעוֹלָם מִשְׁמַע.

(ב) : וְנִלְעַנ"ד לְפַמ"ש הֶרְשֵׁב"ץ בְּתַשׁוּב' ח"א ס' ק' בְּנִשְׁבַּע שְׁלֵא לְחַלּוֹץ וְשְׁלֵא לְיִיבֵם אִי הֵנִי כּוֹלֵל עַל הַחֲלִיצָה אוּ עַל הַיִּבּוּם פִּינֵן דְּלֹא מִיִּחְיִיב בְּתַרְנוּיָהוּ וּבְחֻדָּא סְגִי הֵנִי לִי חֻדָּא מְצוּה וְאִידָךְ הֵנִי לִיה רְשׁוּת וְהֵנִי כּוֹלֵל רְשׁוּת וּמְצוּה וְהַעֲלָה דְּלֹא הֵנִי כּוֹלֵל מִכְּמָה טַעְמִים וּקְצָתָם מְבוֹאָרִים בְּתַשׁוּ' הֶרִיב"ש ס' קנ"ט וְכַתֵּב עוֹד שָׁם ז"ל דְּלֹא אִשְׁפָּחוּן דִּין כּוֹלֵל אֱלָא כְּשִׁאֲפָשֵׁר לְבָא לִידֵי שְׁתִּי מְלַקְיֹות אִם יַעֲבוּר עַל שְׁבֻעָתוֹ כְּאֲכִילַת מְצָה וְיִשִּׁיבַת סוּפָה שִׁישׁ ב' מְלַקִּי' א' לְרְשׁוּת וְא' לְמַצָּן' כו' וְדַכְנוּת' אֵלוּ נְפָלוּ לְפָנָיו ב' יְבָמוֹת מִב' בְּתִים הָא' חוֹלְצַת וְלֹא מְתִיבָמ' וְהָא' חוֹלְצָ' וּמְתִיבָמ' וְנִשְׁבַּע שְׁלֵא לְחַלּוֹץ לְשִׁתִּיהוֹן דְּמַגּוּ דְּחֵיִילָא שְׁבֻעָה עַל אוֹתָהּ הַמְתִּיבָמַת חֵלָה גַם עַל אוֹת' שְׁאִינָה מְתִיבָמ' דְּהָא אִפְשָׁר לוֹ לְבָא לִידֵי שְׁתִּי מְלַקִּי' אוּ חֵלֵץ לְשִׁתִּיהוֹן.

אָבֵל בְּנֵדוֹן זֶה א"א לִי לְבֵא לִידֵי שְׁתֵּי מְלַקְיֹת שְׁאֵם יַחְלוּץ א"א לֹו לִיכֶם וְאֵם יִיבֶם א"א לֹו לַחְלוּץ שְׁאֵין יְבוּם אַחַר חֲלִיצָה וְאֵין חֲלִיצָה אַחַר יְבוּם וְכִינֵן שֶׁא"א לֹו לְבֵא לִידֵי שְׁתֵּי מְלַקְיֹת אֵינֹו בְּדִין כּוֹלֵל עַכ"ל ג) לִפ"ז הֵכָא בְּנִשְׁבַּע שְׁלֵא יֵאָכֵל כֶּכֶר זֶה הַיּוֹם וְאַח"כּ נִשְׁבַּע שְׁלֵא יֵאָכֵל סֶתֶם דֵּה"ל כּוֹלֵל הַיּוֹם וְיֻמֵּי אוֹחְרֵי לָא מִשְׁפַּחַת לָהּ שְׁתֵּי מְלַקְיֹת שְׁיַעֲבֹר עַל הַשְּׁבוּעָה שְׁלֵא אֲנֻכְלָנָה שְׁהוּא הַכּוֹלֵל הַיּוֹם לְיוֹמָא אַחְרָא שְׁאֵם אֲכָלָה הַיּוֹם כְּוָלָה תּוּ לִיכָא מְלַקְיֹת לְיוֹמָא אַחְרָא דְהָא כְּבָר אֲכָלָה כְּוָלָה.

וּבְכוֹלֵל בְּעֵינֵן שְׁיִיכֵל לְבוּא לִידֵי שְׁתֵּי מְלַקְיֹת עַל הַרְשׁוּת וְעַל הַמְצָנָה. וְהֵכָא אִם יַעֲבֹר עַל הַרְשׁוּת הֵינֵנוּ לְיוֹמָא אַחְרָא ע"כ לֹא עֵבֵר עַל הַמְצָנָה ר"ל הַיּוֹם שְׁנִשְׁבַּע בּוֹ כְּבָר שְׁלֵא יֵאָכֵל.

וְאִם עֵבֵר עַל הַמְצָנָה ר"ל הַיּוֹם אֲכָלָה תּוּ לֹא יַעֲבֹר עַל רְשׁוּת ר"ל לְיוֹמָא אַחְרָא שְׁאֵם אֲכָלָה כְּוָלָה הַיּוֹם א"א לֹו שְׁיֵאָכְלָנָה כְּוָלָה עוֹד בְּיוֹם אַחַר. וּבְזֶה מְדוּקָדֵק לְשׁוֹן הַרְמַב"ם שְׁפַתְבּ שְׁבוּעָה שְׁלֵא אֲנֻכֵל הַיּוֹם וְאַח"כּ אָמַר שְׁבוּעָה שְׁלֵא אֲנֻכְלָנָה סֶתֶם וְלֹא נִקֵּט שְׁבוּעָה שְׁלֵא אֲנֻכֵל הַיּוֹם וְאַח"כּ אָמַר שְׁבוּעָה שְׁלֵא אֲנֻכֵל סֶתֶם דְּאֵין הַשְּׁנֵי חָלָה.

וּלְפַמ"ש גִּיחָא דְבַכָּה"ג מוֹדָה הַרְמַב"ם דְּהֵנִי כּוֹלֵל הַיּוֹם וְיֻמָּא אַחְרָא דְאֶפְשָׁר לֹו לְבֵא לִידֵי שְׁתֵּי מְלַקְיֹת דְּהָא מִיְחַסְיָב עַל כָּל כְּוִיָּת וְאֶפְשָׁר לֹו לְאָכֹול כְּוִיָּת הַיּוֹם וְכְוִיָּת מְחָר. מִשֶּׁא"כ שְׁלֵא אֲנֻכְלָנָה דְּבַעֵי שְׁיֵאָכְלָה כְּוָלָה וְאֵי אֶפְשָׁר לֹו לְהַתְּחַיֵּיב גַּם הַיּוֹם גַּם מְחָר וְדו"ק: אַחַר כְּתִיבֵי זֹאת מְצָאֵתִי לְהִרְבֵּ בְּעַל שְׁעָה"מ פִּי"ז מֵא"ב שְׁעֵמֵד עַל דְּבָרֵי כ"מ אֵלוֹ וְכַתֵּב עַלֶּה ז"ל.

וּדְבָרֵינוּ ז"ל סְתוּמִים הָאֲמַנָּם בְּתִשְׁבִּי רַבְּכ"ז שְׁנִדְפְּסוּ מִחֲדָשׁ בַּהֲל' הַנּוֹ' מִבְּנֵי חֲלוּקָה זֶה שְׁפַתְבּ וְז"ל וְטַעְמוֹ שֶׁל רַבֵּינוּ דְּלֵא אֲמַרֵי אִיסוּר מוֹסִיף אֶלָּא הֵיכָא שְׁהָאִיסוּר נוֹסֵף עַל חֲמוּתוֹ וְנִעֲשֶׂה אֶשֶׁת אִישׁ בְּזִמְן שְׁעֵדִינֵן הָאִיסוּר הָרֵאשׁוֹן עַל הַחֲתִיכָה דְּמַגּוֹ דְּאִיתוּסִיף עֲלֵי אִיסוּר א"א לְגַבֵּי כ"ע אִיתוּסִיף נְמִי לְגַבֵּי חֲתָנָה בְּאוֹתוֹ זְמַן אֲבָל הֵכָא בְּזִמְן הַמַּגּוֹ דְּהֵינֵנוּ שְׁאָר הַיָּמִים אֵין כָּאֵן אִיסוּר רֵאשׁוֹן דְּמוֹתֵר הֵי לְאָכֹול בְּשְׁאָר הַיָּמִים הַלְּכָף לֹא אֲמַרֵי בִי מַגּוֹ לְהֵאָכְלָה בְּיוֹם עֲצָמוֹ אֵלוֹ דְּבָרִים נְאִים לְמִי שְׁאֲמָרוּ.

וְיֵשׁ לְהִבְיָא רֵאִי לְחִילוּקָה זֶה מֵהָא דְאֲמַרֵי פ"ג דְּשְׁבוּעוֹת דָּף כ"ה מִתִּיב רַב הַמְנוּנָא לֹא אֲכַלְתִּי הַיּוֹם וְלֹא הִנְחַתִּי תְּפִילִין הַיּוֹם חֲיִיב. בְּשִׁלְמָא לֹא אֲכַלְתִּי אִיתִי בְּלֹא אוֹכֵל אֶלָּא לֹא הִנְחַתִּי מִי אִיתִי בְּלֹא אֲנִיח.

הָא אִיתִי שְׁפִיר בְּלֹא אֲנִיח תְּפִילִין לֹא בְּחוּל וְלֹא בְּשַׁבַּת וִי"ט דְּמַגּוֹ דְּחִייל אֲשַׁבַּת וִי"ט חִייל נְמִי אַחוּל כּו' אֶלָּא וְדָאֵי מִשְׁמַע דְּכָל כַּה"ג לֹא חֲשִׁיב כּוֹלֵל וּמוֹסִיף כִּינֵן דְּבְזִמְן הַמַּגּוֹ לִיתִי לְאִיסוּרָא קָמָא כְּלָל עַכ"ל.

וְלְכַאוּרָה הוּא נְגִיד ש"ס עָרוּף בְּמַס' מִכּוֹת דָּף כ"ב גַּבֵּי יֵשׁ חוֹרֵשׁ תְּלָם אַחַד דְּפָרִיף הֶתֶם וְלְחֻשׁוֹב נְמִי כְּגוֹן דְּאָמַר שְׁבוּעָה שְׁלֵא אֲחַרְוֵשׁ בְּחוּל וּבִיו"ט מַגּוֹ דְּחִייל עֲלֵי בְּחוּל חִייל נְמִי בִיו"ט ע"ש. וּמִבְּנֵי דְּכָל כַּה"ג הֵנִי כּוֹלֵל אַע"ג דְּבְזִמְן הַכּוֹלֵל לִיתִי לְאִיסוּרָא קָמָא כְּלָל, וְצ"ע אֲמַנָּם לְפַמ"ש גִּיחָא שְׁפִיר דְּהֵיכָא דְאֶפְשָׁר לְבֵא לִידֵי שְׁתֵּי מְלַקְיֹת הֵנִי כּוֹלֵל.

וגבי שבועה שלא אחרון בחול וביו"ט משפחת לה שפיר שיחרוש בחול גם ביו"ט ויבא לידי ב' מלקיות ולכה הוי פולל. משא"כ שבועה שלא אוכל היום שבועה שלא אוכלנה שאם יאכלה היום פולה ליפא ליומא אחרא וכמ"ש והוא הנכון.

ומאי דקשיא לי לבעל שעה"מ מהא דמי איתן בלא אנית הא משפחת לה ע"י פולל בין בחול בין בשבת. פבר הקשו פן התוס' והרמב"ן והר"ן עיין שם שפירצו יפה.

ועוד הקשו הרמב"ן והר"ן דמשפחת לה בלא אנית שום דבר על ראשי ואז לא שנייד לתרוצי פתירצו של שער המלה. ובמה שפירצו שם הרמב"ן והר"ן מיושב הכל.

ועמ"ש לעיל סי' י"ד. ויש בזה ליישב בהא דאמרו שם בש"ס טעמא דאמר שלא אוכל ונהדר אמר שלא אוכלנה אבל אמר שלא אוכלנה ונהדר אמר שלא אוכל מייחייב תרתי פדרבא כו'.

וקשה לפמ"ש הטור באומר שלא אוכלנה נהי דמלקות לא מייחייב עד שיאכלנה פולה אבל איסור איפא אפי' על חצי שיעור ולפי דעת הרבה פוסקים אין שבועה חלה על דבר האסור מדברי תורה ועמ"ש לעיל סי' י"ד בזה וא"כ היכי חייב שלא אוכל פיון דבשלא אוכלנה נמי אסור בחצי שיעור.

ולפמ"ש ניקא דה"ק טעמא דאמר שלא אוכל ונהדר אמר שלא אוכלנה דכה"ג לעולם לא חייבא שבועה שניה ואפילו אמר בראשונה היום ושניה אמר סתם נמי לאו פולל הוא מהטעם שאמרנו. אבל אמר שלא אוכלנה ונהדר אמר שלא אוכל משפחת לה דמייחייב תרתי אם בראשונה אמר היום ושני' אמר סתם דה"ל שבועה שני' פולל היום ויומא אחרא וכיון דאמר בשני' שלא אוכל מייחייב על כל פזית וכזית ומשפחת לה שתי מלקיות פשיאכל גם היום גם מקר וכמ"ש.

ודוק: סימן טז שאלה בהא דקי"ל ארוסה בת ישראל שניסת לכהן לא תאכל בתרומה עד שתכנס לחופה. אי בעינן חופה הראוי לקנין אבל חופת גדה לדעת הרמב"ם דאינה קונה אינה אוכלת בתרומה.

או דלמא אפילו חופת כל דהו מאכיל בתרומה: תשובה הרמב"ם פ"ו מהלכות תרומות פתב ז"ל ישראלית שניסת לכהן ואפי' קטנה בת שלש שנים ויום אחד תאכל בתרומה וחוזה ושוק. ודין תורה שתאכל משנתארסה שהרי היא קנינו אבל אסרו חכמים שתאכל עד שתכנס לחופה גזירה שפא תאכיל תרומה לאביה ולאחיה כשהיא ארוסה בבית אביה עכ"ל.

ובפ' אע"פ דף נ"ז בהא דתנו משנה ראשונה הגיע זמן ולא נשא אוכלת משלו ואוכלת בתרומה. אמר עולא ד"ת ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה שנאמר וכהן פי יקנה נפש קנין פספו והאי נמי קנין פספו היא מ"ט אמרו אינה אוכלת שפא ימזגו לה כוס בבית אביה ותשקה לאחיה ולאחיותיה א"ה הגיע זמן ולא נשאת נמי התם דוכתא מיוחד לה.

רב שמואל בר' יהודא אמר משום סמפון א"ה נכנסה לחופה ולא נבעלה נמי התם מדבק בדיק לה ונהדר מעייל לה. ואמרי' התם דף נ"ח בשלמא לעולא קמיינתא משום שפא ימזגו ובתרייתא משום סמפון אלא לר"ש בר"י קמיינתא משום סמפון ובתרייתא משום סמפון

מאי ביניהו איפא ביניהו בדיקת חוץ מר סבר בדיקת חוץ שמה בדיקה ומר סבר לא שמה בדיקה.

מבואר מהש"ס דלמשנה אחרונה הגזירה משום סמפון אליבא דכ"ע דאי משום שמה ימזגו הנה לה לאכול בהגיע זמן דהא דנכתא מיחד לה. ולא פליגי עולא ורשב"י אלא בטעמא דמשנה ראשונה.

וא"כ קשה היאך פתב הרמב"ם טעם שמה ימזגו פנין דקי"ל כמשנה אחרונה. וכבר הניח זה בקושיא בספר בית שמואל סי' נ"ו ע"ש.

ונראה לענ"ד דבתוס' פ' המדיר דף ע"ב ד"ה ע"מ שאין עליה נדרים פתבו ו"ל תימא לר"י מאי ארי' על מנת אפי' סתם נמי דהא בפ' אע"פ גזרינו שלא תאכל ארוסה בתרומה משום סמפון כו' וי"ל נהי דשייך בה סמפון אפי' בקדשה סתם ולא תאכל בתרומה מ"מ צריכה גט מדבריהם או מדאורייתא מספק עכ"ל.

והרמב"ם פ"ט מהל' אישות פתב ו"ל המקדש אשה סתם ונמצא עליה אחד מן המומין הפוסלין בנשים או אחד משלשה נדרים הרי זו מקודשת מספק. וכתב הרה"מ ו"ל בגמ' על משנתנו דתנו תצא שלא בכתובה אמרו פתובה הוא דלא בעי אבל גיטא בעי מ"ש פתובה דלא דאמר אי אפשי באשה נדרנית גיטא נמי לא תיבעי כו' אמר רבה צריכה גט מדבריהם רבא אמר תנא ספיק' מספקא ליה גבי ממונא לקולא וגבי איסורא לחומרא ופסק רבינו פרבא דהוא בתרא דאמר תנא ספיקי מספקא לי' ע"ש.

מבואר מזה דקינדשה וכן סתם הוי ספק קידושין משום דמספקא לן אם נתרצה במומין ובנדרים וביבמות דף פ"ג בהא דתנו אנדרוגינוס פהו שנשא בת ישראל ר' יוסי ור' שמעון אומרים מאכיל בתרומה.

אמר ריש לקיש מאכילה בתרומה ואינה מאכילה בחזוה ושוק כו' מ"ש חזוה ושוק דאורייתא תרומה נמי דאורייתא ה"א במ"ע בתרומה בזה"ז דרבנן ומבואר שם בש"ס לריש לקיש אנדרוגינוס הוי ספק איש ספק אשה ומספק מאכיל בתרומה בזה"ז.

וצ"ל דהא דאמר ר"ש בר"י טעמא משום סמפון ע"כ ס"ל כדרכה ורב חסדא בכנסה סתם ונמצאו בה מומין דצריכה גט מדבריהם. אבל מדאורייתא אפי' ספקא לא הוי ולכך שפיר חייש שמה ימצא סמפון וזרה ודאית היא.

משא"כ ולרבא דס"ל דצריכה גט מספק וה"ל ספק זרה היתה אוכלת שפיר בתרומה בזה"ז. [א"נ סוגיא דהתם איירי בזמן הבית דאיכא חזוה ושוק ותרומה דאורייתא דאז אסורה אפי' בתרומה דרבנן דזמן חזוה ושוק קאמר ריש לקיש כדאיתא שם בש"ס ביבמות ע"ש] לפ"ז לדין דקי"ל תרומה בזה"ז דרבנן וכמ"ש הרמב"ם פ"א מהל' תרומות וקי"ל נמי פרבא דצריכה גט מספק וכמ"ש הרמב"ם שבהבאתיו ע"כ אף למשנה אחרונה אי אפשר לומר הטעם משום סמפון דהא אף אם ימצא בה סמפון עדיין מקודשת היא מספק אע"כ צ"ל דטעמא דמשנה אחרונה משום שמה תשקה וכמ"ש הרשב"א בחי' פ"ק דקידושין דף י' דמשנה אחרונה סברה דגם אחר שהגיע זמן רגילי' אצלה אחיה ואחיותיה ושייך שמה תשקה ע"ש.

וילכה תופס הרמב"ם ג"כ טעם זה לדין שהוא העיקר: ובהכי ניחא לו הא דתנו בפרק
נערה דף מ"ח לעולם היא ברשות האב עד שתפנס לחופה. ואמרי' עלה בגמ' מאי לעולם
לאפוקי ממשנה ראשונה דתנו הגיע זמן ולא נשא' אוכל' משלו ואוכלת בתרומה קמ"ל
לעולם.

וכתבו תוס' ד"ה לאפוקי ונ"ל ואע"ג דתנו בהדיא פ' אע"פ דף נ"ז זו משנה ראשונה ב"ד
של אחריהן אמרו אין האשה אוכלת בתרומה עד שתפנס לחופה כן דרו התנאים
להשמיענו בקיצור אע"ג דכבר השמיענו במקו' אחר עכ"ל.

אמנם לפמ"ש קמ"ל רבי פאן חידוש שלא נשמע ממשנת ב"ד של אחריהן דבפ"ק
דקידושין דף י' פליגי ריב"ב ור"י בן בג בג בטעמא של ב"ד של אחריהן אי משום שמה
תשקה אי משום סמפון. ע"ש דתרנונייהו ס"ל עד שתפנס לחופה כמשנה אחרונה וכמ"ש
תוס' שם ע"ש.

ואינהו הוו בזמן הבית ואז אפי' בתרומה דרבנן אינה אוכלת מספק דהכי אמר ריש לקיש
שם ביבמות דבזמן חזו נשוק אפי' בתרומה דרבנן אינו מאכיל וא"כ שייך טעמא דסמפון
ולכה אינה אוכלת.

אבל בזה"ז דאין זמן חזו נשוק סד"א דאוכלת בתרומה דרבנן פינו דטעמא משום סמפון
ועכ"פ תהיה ספק מקודשת וכנ"ל. לכה השמיענו רבי דבז"הז הנה כמ"ש הרא"ש פ"ב
דגיטין דף י"ז בהא דתנו ג' גיטין פסולין וא' מהם שאין בו זמן והקשה הרא"ש דהא רבי
בז"הז הנה ולא שייך שמה יחפה ע"ש.

וקמ"ל רבי דאפי' בז"הז לא תאכל בתרומה משום שמה תשקה לאחיה וכמ"ש בשם
הרשב"א: ובמשנה למלך פ"ז מתרומות הקשה אהא דאית' פ' הערל דאנדרוגינוס דהוי
ספק איש מאכיל בתרומ' דרבנן בז"הז מהא דאמרו פ' האיש מקדש דף מ"ה נתקדש'
לדעת אביה והלך אביה למד"הי ועמדה וניסת אמר רב אוכל' בתרומה עד שייבא אביה
וימחה רב אסי אמר אינה אוכלת בתרומה שמה יבא אביה וימחה.

הא ספק נמי מאכיל בתרומה בז"הז ואין לומר דס"ל לר"א תרומה בז"הז דאורייתא כר'
יוחנן דס"ל הכי שם פ' הערל אפתי אינו אלא דרבנן דהא נתקדשה לדעת אביה וארוס'
אוכלת בתרומה ד"ת ומדרבנן הוא דאינה אוכלת עד שתנשא וכיון דספיקא הוי שמה לא
ימחה אביה אמאי לא תאכל בתרומה עכ"ל.

ונראה לענ"ד ליישב לפמ"ש הרשב"א בחי' לקידושין בהא דאמרו שמה יבא אביה וימחה
וכתבו תוס' שם דאע"ג דליכא משום שמה תשקה ולא משום סמפון דהא נכנסה לחופה
ומיניח לה דנכתא ובדיק לה מ"מ לא תחלוך בין ארוסה לארוסה ע"ש והרשב"א הק' על
דבריהם מהא דאמרו פ"ק דקידושין ופ' אע"פ איכא בינייהו קיבל מסר והלך הרי דאפי'
ארוסה כל שקיבל עליו תו לית ביה משום סמפון לזה כתב שם תירוץ אחר דכיון דאין
חופתה חופה גם הוא אינו בודקה ולא מיניח לה דנכתא ע"ש.

וכוננתו פינו שייכול האב למחות לא סמכה דעת' וגם הוא אינו מיניח לה מקום ואינו
בודקה וכיון שפן אפי' לא ימחה האב ותהי' נשואה למפרע מ"מ בנשואה נמי כל דאיכא
למגזר משום סמפון או שמה תשקה לא תאכל בתרומה כדמוכח פ' אע"פ דף מ"ח דאמר

רב מסירתה לכל חוץ מתרומה ופירש"י דמסירתה לרשות הבעל הוי גשואין וחויז מתרומה שמה ומצא סמפון ויהיו גשואיה וקידושיה טעות ע"ש.

וא"כ לרב אסי דאמר דמשום שמה יבא אביה וימחה לא סמכה דעתה ואינו בודקה ולא מניחד לה דנכתא שפיר דלא תאכל בתרומה. עוד הקשה במש"ל מהא דתנן ביבמות דף ס"ז ספק בן תשע שנים ויום א' ספק שאינו ספק הביא ב' שערות ספק לא הביא.

פ"א אהד מפל הפסולין שפא על בת פהן אפ"י הנה ספק בן ט' פסלה ע"ש. והשתא איפא לתמוהי טובא השתא אנדרוגינוס כהן שנשא בת ישראל שהיה בחזקת שאינה אוכלת גם היתה בחזקת פנוי' אפ"ה מספק מפנינו לה מחזקת' ואמרי' שמה זכר הוא ואוכלת בת כהן שהיתה בחזקת אוכלת וכשרה אינו דין שאם בא עליה ספק בן ט' שלא נפסול אותה על הספק כו' ונה נראה ק"ו שאין עליו תשובה עכ"ל.

גם זה נלענ"ד ליישב לפמ"ש תוס' שם דף ס"ח ד"ה רישא פסולי כהונה ונ"ל וא"ת וספק בן ט' היאך פוסל בביאתו דנוקמי' אחזקת' קמיינתא דהוי פחות מכן ט' ונוקמה אשה בחזקת כשרות כו' ולתרומה מוקמינן אחזקה כו' וי"ל דהכא פגון דהשתא דאתי קמן הוי ודאי בן ט' אע"פ שהי' ספק כשבא עלי' לא מוקמינן לי' אחזקה קמיינתא אלא אזלינן בתר השתא שהוא ודאי בן ט' ותו לא הוי ספק אע"ג דס' קידושינן מאכיל בתרומה בז"הו דהתם ליפא חזקה דחזקת פנוי' אתרע ע"י ספק הקידושינן.

משא"כ היכא דאדרבה איפא חזק' דהשתא דלא אתרע וה"ל ודאי ועמ"ש בש"ש ש"ג פ"ב. ובהא דאמר ריש לקיש פ' הערל מאכילה בתרומה ואינו מאכילה בחזקה ושוק ופריה מ"ש כו' ומסיק שם דה"ק כשהוא מאכילה בתרומה בז"הו דרבנן ואינו מאכילה בזמן חז"וש ואפ"י בתרומה דרבנן דלמא אתי להאכילה בתרומה דאורייתא.

ופירש"י ואפ"י בתרומה דרבנן פגון תרומת פירות הואיל ואיפא תרומה דאורייתא פגון דגן תירוש ויצהר גזרינן ע"ש. וקשיא לן בגנוה לפמ"ש הרמב"ם פ"א מהל' תרומות ונ"ל התרומה בזמן הזה ואפ"י במקום שהחזיקו בו עולי בבל ואפ"י בימי עזרא אינו מה"ת אלא מדבריהם שאין לה תרומה של תורה אלא בא"י בלבד ובזמן שפל ישראל שם שנאמר פי תבואו ביאת בנולכם כמו שהיו בירושלם ראשונה וכמו שהן עתידין לחזור בירושלם ג' לא פשהו בירושל' שני' שהיתה בימי עזרא שהיתה ביאתה ביאת מקצתן ולפיכך לא חייבה אותן התורה וכן נראה לי שה"ה שאין חייבין במעשרות בזמן הזה אלא מדבריהם בתרומה עכ"ל.

וא"כ מאי סימנא נקיט בזמן חזקה ושוק פינו דאיפא זמן חזקה ושוק דליפא תרומה דאוריית' דהא בזמן עזרא הנה חזקה ושוק ואפ"ה לא הנה שם תרומה דאורייתא פינו שלא היתה אלא ביאת מקצתן וא"כ תרומות מן התורה אינו תלוי בזמן חזקה ושוק וצ"ע כעת: הדרך לדידן מ"ש הרמב"ם טעמא דארוסה אינה אוכלת בתרומה משום שמה תשקה ולא כתב משום סמפון היינו משום דתרומה בז"הו דרבנן ואפ"י ומצא סמפון מידי ספיקא לא נפקא דקי"ל כרבא דהוי ספק פינו שלא התנה בפירושו ובתרומה דרבנן בז"הו ספק גמי מאכיל כמו אנדרוגינוס לר' יוסי וכמ"ש.

ואפתי יש מקום עיון בזה לפמ"ש בתוס' רי"ד פ"ק דקידושין הך חששא דשמא תשקה
לאחיה ולאחיותיה היינו לקטנים דלאו בני דעה דגדולים מזהר זהירי ע"ש דף י' גבי הלך
האב עם שלוחי הבעל משום שמא תשקה ליכא משום סמפון איכא שפכתבו ו"ל ומפני
שמא תשקה לאביה ליכא למיחש מפני שהוא בן דעת ע"ש.

ונראה שפן גם דעת רש"י בכתובות דף נ"ח ומ"ח גבי מסר האב לשלוחי הבעל דלא
חיישי לשמא תשקה לשלוחי משום דגדולים גינהו דאין שליחות לקטן וכסברת תוס'
רי"ד. ועיין בחי' הרשב"א יבמות פ' חרש דף קי"ז בהא דאמרו שם אע"ג דקטן אוכל
גבילות אין ב"ד מצווין להפרישו אבל למיתב לי' בידים אסור והעלה הוא ו"ל דדוקא
באיסור דאורייתא אבל באיסור דרבנן אפ"ל למיתב ליה בידים מותר שלא העמידו
דבריהם אלא גבי גדולים ולא לקטנים ע"ש.

וא"כ בז"הז ארוסה תאכל בתרומה דגם שמא תשקה ליכא פיון דתרומה דרבנן ומותר
לקטן בידים לקטנים. אמנם מדברי הרמב"ם נראה דלית לי' פשיטת תוס' רי"ד שפכתב
שמא תאכיל לאביה וא"כ אפ"ל לכו דעת חיישינו ועיין בש"ע א"ח סימן שי"ג משמע
דאפ"ל איסור דרבנן אסור להאכיל בידים לקטן.

והנה מדברי רש"י נראה דס"ל פשיטת הרמב"ם דאפ"ל למשנה אחרונה הוי טעמא משום
שמא תשקה ע"ש דף מ"ח דתנן לעולם היא ברשות האב עד שתקנס לרשות הבעל
לנשואין מסר האב לשלוחי הבעל הרי היא ברשות הבעל.

ובגמ' לעולם היא כו' לאפוקי ממשנה ראשונה כו' קמ"ל כמשנה אחרונה. מסר האב כו'
אמר רב מסירתה לפל חוץ מתרומה ורב אסי אמר אף לתרומה ופירש רש"י דטעמא
דרב אסי משום שמא תשקה והשתא דאין אחיה ואחיותיה עמה שרי ע"ש.

ונה פשיטת הרמב"ם דגם למשנ' אחרונ' הוי הטעם משום שמא תשקה. ובתוס' שם הקשו
על פירש"י דהא אמרינן פ' אע"פ דאף לעולא הוי טעמא דמשנה אחרונה משום סמפון
ע"ש.

ואמנם כבר כתב הרשב"א בחי' פ"ק דקידושין דבתחלה הוא דבעי הש"ס למימר דפליגי
משנה ראשונה ומשנה אחרונה בטעמים חלוקים אבל למסקנא תרנוייהו חד טעמא אית
להו ומשום שמא ימזגו אלא דמשנה ראשונה סברה דכיון דמייחד לה דנוכתא לא שכיחי
גבה אחיה ואחיותיה ומשנה אחרונה סברה פיון דלא נכנסה לרשותו ממש עדיין מצויין
אצלה אחיה ואחיותיה עיין שם: ובתוס' שם פירשו להפך דלמ"ד שמא תשקה כו' במסר
נמי איכא למיחש שמא תשקה לשלוחי הבעל ולמ"ד משום סמפון מבדק בדיק לה קודם
שיקבלוה שלוחיו.

ובחי' פני יושיע ראיתי פ' אע"פ דף נ"ח שפכתב וז"ל לכאורה יש לתמוה על סברא זו
מסוגיא דשמעתין דא"כ מאי פסקא דבהגיע זמן אוכלת בתרומה הא זמנין דמסר לה
אח"כ לשלוחי הבעל ואיכא למיחש שמא תשקה לשלוחי' ואפשר דהיכא דכבר אכלה
מעיקרא תו ליכא למיחש שמא תשקה דידועת ליזהר.

וצ"ע בכל זה ע"ש. אמנם מדברי תוס' פ' אלמנה לכ"ג דף ס"ח משמע דאין חילוק בין
כבר אכלה או לא שפכתבו ו"ל ואין להקשות לעולא דאמר טעמא

משום ששָׁמָא תַּשְׁקָה כִּי אֶכְלָה בְּחַיֵּי בַעַל נַמִּי לֹא תִיכּוֹל פִּינּוֹן שְׂאִין יָבָם חַיִּיב בְּמִזְוֹנוּתֶיהָ לֹא מֵיחַד לָהּ דְּוֹכְתָא דְּאִיפָא לְמִימַר פִּינּוֹן דְּוֹכְתָהּ זְכָתָהּ.

אַבְל קִשְׁיָה דֵּא"כ מֵאֵי פְּרִיף פ' אַע"פ דָּף נ"ז שָׁם אֵלָא מַעֲתָה לְקִיט פְּהֵן בְּבֵית יִשְׂרָאֵל לֹא יֵאָכֵל בְּתַרוּמָה שְׂאִי לְקִיט דְּכִבְר אָכַל כָּל יָמֵי חַיָּיו. וי"ל פִּינּוֹן דְּהִגִּיעַ זְמַן וַיֵּחַד לָהּ דְּוֹכְתָא בְּבֵית אַבְיָה שׁוּב אֵינָה זְזָה מִשָּׁם וְלֹא דְמִי לְלְקִיט פְּהֵן בְּבֵית יִשְׂרָאֵל עכ"ל.

מְבִנְיָר מְדַבְּרֵיהֶם דְּוֹקָא בְּהִגִּיעַ זְמַן לְמַשְׁנָה רֵאשׁוֹנָה דְּמֵיחַד לָהּ דְּוֹכְתָא וְאֵינָה זְזָה מִשָּׁם אַף לְאַחַר מֵיתָה לֹא חַיִּי שִׁינּוֹן שְׁמָא תַּשְׁקָה. הָא לָאו הֵכִי אַע"ג דְּכִבְר אֶכְלָה חַיִּי שִׁינּוֹן כְּמוֹ בְּלְקִיט פְּהֵן.

וּא"כ הִדְרָא קְוָשִׁית פְּנֵי יוֹשִׁיעַ לְדְּוֹכְתָא הֵיכִי פְּסִיקָא לִיהּ מְלִתָּא בְּהִגִּיעַ זְמַן דְּאוֹכְלָת בְּתַרוּמָה זְמַנִּין דְּמָסַר לָהּ לְשְׁלוּחִין וְאִיפָא לְמִיחַשׁ שְׁמָא תַּשְׁקָה. וּלְכַף נִרְאָה דְּוֹקָא לְאַחֲרֵיהּ וְלְאַחֲרֵיהּ שְׁרָגִילִים אֶצְלָה תְּמִיד חַיִּי שִׁינּוֹן אִפִּי' כְּבָר אֶכְלָה כְּמוֹ בְּלְקִיט פְּהֵן שְׁמוּשֵׁיט לְבָנֵי בֵּיתוֹ וְאֵינּוֹ מְדַקְדָּק כַּמ"ש תוֹס' שָׁם ד"ה לְקִיט פְּהֵן ע"ש.

אַבְל שְׁמָא תַּשְׁקָה לְשְׁלוּחֵי' שְׂאִינָם רְגִילִים עָמָה לֹא חַיִּי שִׁינּוֹן אֵלָא הֵיכָא דְּעַדִּין לֹא אֶכְלָה וְאֵינָה יוֹדַעַת לְהַזְהֵר: מִשָּׂא"כ הֵיכָא דְּכִבְר אֶכְלָה יוֹדַעַת לְהַזְהֵר וְאֵינָה נוֹתְנָת לְשְׁלוּחֵי' עַד שְׁתַּדְּקָדַק מֵהּ נוֹתְנָת וְכַמ"ש תוֹסְפוֹ' שָׁם גְּבִי לְקִיט יִשְׂרָאֵל בְּבֵית פְּהֵן ע"ש וְרֵאָה מִבַּת פְּהֵן לְכַהֵן דְּנִדְּאֵי אוֹכְלָת בְּתַרוּמָה אַף ע"פ שְׁמוּסְרָה לְשְׁלוּחֵי הַבַּעַל דְּלֹא חַיִּי שִׁינּוֹן לְשְׁמָא תַּשְׁקָה פִּינּוֹן דְּכִבְר אֶכְלָה וְיוֹדַעַת לְהַזְהֵר וְהֵם אֵינְן רְגִילִין עָמָה תְּדִיר.

וְה"ה הִגִּיעַ זְמַן וְלֹא נִיסַת לְמַשְׁנָה רֵאשׁוֹנָה פִּינּוֹן שְׁכִבְר אֶכְלָה לְגַבֵּי שְׁלוּחֵי הַבַּעַל כְּבַת פְּהֵן דְּיִינִין לָהּ שְׁיוֹדַעַת לְהַזְהֵר וּלְכַף פְּסִיקָא לִיהּ מְלִתָּא אֵלָא א"כ הָא קִשְׁיָא לְפִירִש"י דְּטַעֲמָא דְּרַב אֲסִי אַף לְמַשְׁנָה אַחֲרוֹנָה מִשׁוּם שְׁמָא תַּשְׁקָה וְכַשִּׁיטְתָּהּ רַמְב"ם.

וּבְשְׁלוּחִים לִיכָא לְמִיחַשׁ. א"כ ה"ה הִלְכוּ שְׁלוּחֵי הָאָב עִם שְׁלוּחֵי הַבַּעַל לִיכָא לְמִיחַשׁ כַּמ"ש רש"י ז"ל לְהַדְּיָא פְּרָק אַע"פ גְּבִי הָא דְּאֶמְרִינּוּן אִיפָא בִּינְיָהוּ קַבֵּל מָסַר וְהִלְף ע"ש.

וּא"כ אֲמַאי תְּנִן בְּמַתְנֵי הִלְף הָאָב עִם שְׁלוּחֵי הַבַּעַל הָרִי הִיא בְּרִשׁוֹת הָאָב וְהֵינּוּ לְתַרוּמָה כְּדְמוֹקֵינּוּן הִף מַתְנֵי דְּלַעוֹלָם הִיא כו' בְּתַרוּמָה. וְהָא גַם בְּהִלְף הָאָב עִם שְׁלוּחֵי הַבַּעַל לִיכָא שְׁמָא תַּשְׁקָה.

וּכְבָר הִרְגִישׁוּ בְּזֵה הַמְּפָרְשִׁים ז"ל. אִיבְרָא הָאָמַת יוֹרָה דְּרָכוּ דְּלְמַשְׁנָה אַחֲרוֹנָה דְּאֶמְרוּ אֵין הָאִשָּׁה אוֹכְלָת בְּתַרוּמָה עַד שְׁתַּפְּנִס לְחֻפָּה וְגִזְרוּ עַל אַרוּסָה הָאוֹכְלָת מְשֻׁלוֹ שְׁלֹא תֵאָכֵל בְּתַרוּמָה תוֹ לֹא חִילְקוּ בֵּין אַרוּסָה לְאַרוּסָה אַע"פ דְּלְפַעְמִים לִית בָּהּ לֹא מִשׁוּם סְמִפּוֹן וְלֹא מִשׁוּם שְׁמָא תַּשְׁקָה.

וְהָא דְּאֶמְרִינּוּן פְּרָק אַע"פ א"ב קִיבֵל מָסַר וְהִלְף. הֵינּוּ מִשׁוּם דְּהָתָם פְּלִיגֵי עֲוֹלָא וְר"ש בְּר"י אֵלִיבָא דְּמַשְׁנָה רֵאשׁוֹנָה דַּס"ל בְּהִגִּיעַ זְמַן דְּאוֹכְלָת בְּתַרוּמָה וְע"כ ס"ל דְּיֵשׁ חִילּוּק בֵּין אַרוּסָה לְאַרוּסָה לְכַף גַּם קוֹדֵם הִגְעַת זְמַן נִפְקָא מִינְיָה לְהִנֵּי טַעֲמֵי הֵיכָא דְּלִיכָא לְמַגְזִיר מִשׁוּם סְמִפּוֹן אוֹ שְׁמָא תַּשְׁקָה.

וּלְכַף גַּם הֵיבְמָה אוֹכְלָת לְמַשְׁנָה רֵאשׁוֹנָה פְּשִׁהִיגֵעַ זְמַן בְּחַיֵּי בַעַל. וְכֵן בְּמָסַר וְהִלְף פִּינּוֹן דְּלִיכָא שְׁמָא תַּשְׁקָה מְחִלְקִינּוּן בֵּין אַרוּסָה לְאַרוּסָה אֲבָל לְמַשְׁנָה אַחֲרוֹנָה לֹא פְּלוּג.

וכ"כ תוס' קידושין דף מ"ה גבי נתיקדשה לדעת אביה ונשאת שלא לדעת דסבר רב אסי דאינה אוכלת בתרומה שמה יבא אביה וימחה אע"ג דתו ליכא למיחש לא משום סמפון ולא שמה תשקה פינו דנכנסה לחופה פבר בדיק לה ונתיקדה אצלו מ"מ פינון שאם יבא אביה וימחה ה"ל ארוסה ושוב לא תחלוך בין ארוסה לארוסה ע"ש, וכ"כ תוס' עוד פרק אע"פ דף נ"ח ד"ה ואפי' כולן בפני הבעל ע"ש שקעלו דלמשנה ראשונה בהגיע זמן בפני הבעל אוכלת גם בפני היבם ולמשנה אחרונה יבמה אינה אוכלת אפי' נפלה מן הנשואין עד שתבעל.

ונ"ל וא"ת ומאחר דמדאורייתא אכלה כשנפלה מן הנשואין למה אסורה למשנה אחרונה הא ליכא למיחש לסמפון דהא פבר בדיקה בדיקת פנים. וי"ל מאחר שאסרו ארוסה דהגיע זמן אסרו נמי ביבמה ששתיקה עומדת לינשא מיז ומיחלפא בה עכ"ל.

וכ"כ הרשב"א בחי' שם דלמשנה אחרונה אפי' יבמה שנפלה מן הנשואין אינה אוכלת עד שתבעל שאין אכילה לעולם אלא בנשוא' גמורה ע"ש. לכה ניחא פירש"י דלרב אסי ס"ל גבי מסר דמסירתה לכל אף לתרומה דטעמא הוי משום שמה תשקה והכא לא שייך.

וכבר היא נשואה פינון שמסרה לחופה. אלא דרב ס"ל דאע"ג דנשואה היא פינון דחיישין לסמפון ויהיה קידושיה ונשואי' טעות לא תאכל.

ור"א לא חייש לסמפון ועכ"פ היא נשואה ולשמה תשקה ליכא למיחש. אבל בהלף האב עם שלוחי הבעל אע"ג דה"נ ליכא שמה תשקה וכמשפירש"י פרק אע"פ מ"מ עדיין ארוסה היא ותו לא פלוג בין ארוסה לארוסה.

והרשב"א בחי' לקדושין דף מ"ה גבי הא דשמה יבא וימחה שכתבו תוס' דלא חילקו בין ארוסה לארוסה הקשה על דברייהם מהא דאמרו א"ב קיבל מסר והלף ע"ש. ולפמ"ש ניחא דהתם קאי אליבא דמשנה ראשונה דאז ודאי יש חילוק בין ארוסה לארוסה וכנ"ל.

והא דאמרינן פ"ק דקדושין דף י"א גבי פלוגתא דר"י ב"ב וכן בג בג מכדי בין למר כו' מאי ביניהו איכא ביניהו קיבל מסר והלף. ומשמע התם להף גירסא בדברי ר"י ב"ב עד שתכנס לחופה דכמשנה אחרונה ס"ל ע"ש.

פבר כתב הרשב"א שם בשם הראב"ד דפירושו שקיבל האב הקדושין ומסר אותה לשלוחי הבעל והלף לו האב מיז לביתו תיכף אחר הקדושין דבכה"ג פינון דמעולם לא נאסרה באכילה מן האירוסין ע"ש.

ולפירש"י שפי' מסר או הלף עם שלוחי הבעל ע"ש י"ל דהא דקאמר א"ב היינו למשנ' ראשונ' וכמ"ש תוס' שם לפירושו של הר' משה מנרבונא ע"ש א"נ אפשר דס"ל לרש"י דלמשנה ראשונה פליגי ר"י ב"ב וכן בג בג וכמ"ש תוס' שם דעד שתכנס לחופה לאו דוקא וה"ה הגיע זמן ע"ש: ובמשנה לפלף פ"ג מהלכות אישות הקשה דברי התוס' אהדדי דכפ' האיז מקדש דף מ"ה גבי שמה יבא אביה וימחה כתבו התוס' אליבא דר"א דאע"ג דליכא טעמי דסמפון ושמה תשקה אפי' הכי לא חלקו בין ארוסה לארוסה.

וביבמות דף נ"ז ד"ה נשאת כתבו ו"ל אבל פחות מבת ג' שנים פיון דלאו בת ביאה היא לא בדיק לה ואיכא למיחש לסמפון גם חוזר ומשלחה לבית אביה ולהכי לא אכלה ע"ש. והיינו דחוזר ומשלחה ואיכא למיחש שמה תשקה.

וכ"כ תוס' סנהדרין דף נ"ה ע"ש ותיפוק ליה דפחות מבת ג' שנים אין חופתה חופה וה"ל ארוסה גמורה ואע"ג דלא שייכי בה הני טעמי כו' כל שהיא ארוסה תו לא חילקו בין ארוסה לארוסה ע"ש במש"ל שהקשה עוד על דברי תוס' אלו שלא חילקו בין ארוסה לארוסה מהא דאמרין דא"ב קבל מסר והלך ע"ש.

ושגם הרשב"א בחידושיו לקדושין תמה בדברי תוס' הללו וע"ש. והנה לכאורה דברי הרשב"א סתרי אהדדי דבחידושיו פירק אע"פ פתב על התוספתא דתניא ולא היבמה עד שתבעל דלמשנה אחרונה אפי' נפלה מן הנשואין לא תאכל עד שתבעל דלמשנה אחרונה אין אכילה לעולם אלא לאחר נשואין ממש ע"ש והבאתי דבריו למעלה וזה בדברי תוס' שלא חילקו בין ארוסה לארוסה.

ובחי' לקדושין תמה על דברי תוס' הללו: והנלענ"ד דהרשב"א מודה דלמשנה אחרונה כל ארוסה לא תאכל עד שתפנס לחופה ואפי' במקום דליכא סמפון ולא שמה תשקה כמו יבמה מן הנשואין אלא דהרשב"א לטעמי' אזיל שכתב בחי' ליבמות דף נ"ז גבי קטנה פחותה מבת ג' שנים ע"ש שפירש"י דאין חופתה חופה פיון דלא חזי לביאה.

והקשה הוא ו"ל דהא נדאי קנין כספו היא ודבר תורה אוכלת בתרומה אע"פ שאין לה ביאה ולא אמרו עד שתפנס לחופה משום קנין דחופה אלא משום מזיגת הכוס כלומר שלא תהא שרויה בבית אביה או משום סמפון.

וכיון שפנסה לחופה תו ליכא משום דעולא ולא משום סמפון עכ"ל וע"ש. גמצא דס"ל להרשב"א דהא דאמרו במשנה אחרונה עד שתפנס לחופה לאו חופה דקונה קאמר אלא חופת כל דהו ואפי' אינה קונה פיון דתו ליכא משום דעולא ולא משום סמפון כל שפנסה לחופה הרי זו תאכל.

אבל קודם החופה אפי' לא שייכי הני טעמי דעולא ודסמפון פיון שלא נכנסה לחופה לא תאכל לפי שלא חלקו בין ארוסה לארוסה ומש"ה היבמה לא תאכל אפי' נפלה מן הנשואין דליכא גזירה משום לא פלוג ולפי שאין חופה ליבמה אלא בביאה תליא מלתא מש"ה אמרו ביבמה עד שתבעל.

אבל בארוסה דעלמא בחופה תליא מלתא ואע"ג דלא קני' פיון דלא שייכי טעמי דעולא ודסמפון כו'. להכי קשיא ליה לרשב"א בחי' לקדושין במ"ש תוס' גבי שמה יבא אביה וימחה שלא חלקו בין ארוסה לארוסה לרב אסי מהא דאמרין דא"ב קבל מסר והלך דש"מ דארוסה גופה אכלה היכא דליכא למיגזר מדי.

ונהי דלמשנה אחרונה לא חילקו היינו כל זמן שלא נכנסה לחופה אבל כל שפנסה לחופה וליכא למיגזר הרי זו אוכלת דלא בעינו חופה דקונה אלא חופה כל דהו והכא פבר הנה חופה ואפי' יבא אביה וימחה נהי דלא קנה למפרע מ"מ חופה מיהת הני והרשב"א לטעמיה דלא בעי חופה דקונה וכמ"ש.

זהו הנלענ"ד בְּדַעַת הַרְשָׁפָ"א ו"ל. אָמְנָם הַתּוֹס' שְׁפָתָבוּ בְּהָא דְרַב אַסִּי שְׁלֵא חִלְקוּ בֵּין אַרוּסָה לְאַרוּסָה ס"ל דְּהָא דְאָמְרוּ לְמַשְׁנָה אַחְרוּנָה עַד שְׁתַּפְּנִס לְחַנּוּפָה ר"ל חַנּוּפָה דְקוּנָה מְמַשׁ לְנִשְׂוֵאִין גְּמוּרִין וּלְכַד לֹא תֵאֵכֵל וְשָׂמָא יְבֵא אַבִּיהָ וְיִמְחָה וְלֹא תֵהֵא הַחַנּוּפָה קוּנָה וְה"ל אַרוּסָה וְכָל אַרוּסָה לֹא אַכְלָה: אִיבְרָא נִלְעַנ"ד דְלַרְב דַּס"ל פ' נַעְרָה מְסִירְתָהּ לְכָל חוּזַן בְּתֵרוּמָה.

הָרִי אַף דְמְסִירָה לְרִשׁוֹת הַבְּעַל עוֹשֶׂה נִשְׂוֵאִין גְּמוּרִין לְכָל הַדְּבָרִים מ"מ פִּינּוּ דְעִדְיִין לֹא בְּדִיק לָהּ וְאִיכָא לְמִיחַשׁ לְסַמְפּוֹן לֹא אַכְלָה בְּתֵרוּמָה וְא"כ צ"ל לְרַב דְּהָא דְתַנּוּ עַד שְׁתַּפְּנִס לְחַנּוּפָה לְאוּ חַנּוּפָה דְקוּנָה קָאָמַר אֱלֵא חַנּוּפָה כָּל דְּהוּ שְׁיִסְתַּלְקוּ הַחַשְׁשׁוֹת דְּלִיכָא לְמִימַר דְּבַעֲיָנוּ חַנּוּפָה דְקוּנָה וְכָל אַרוּסָה לֹא אַכְלָה שְׁלֵא תַחְלוּק בֵּין אַרוּסָה לְאַרוּסָה דְהָא בְּנִשְׂוֵאָה גּוּפָה אָנוּ צְרִיכִין לְחַלֵּק דְבַמְסִירָה אַע"ג דְּהוּי נִשְׂוֵאָה לְכָל דְּבָרִיהָ וְאַפ"ה לֹא אַכְלָה א"כ מוּכַח דְלֹא תִלְיָא בְּנִשְׂוֵאִין אֱלֵא בְּחַנּוּפָה וּבְחַנּוּפַת כָּל דְּהוּ סָגִי.

וְתַדַּע דְּהָא בְּמְסִירָה ה"ל נִשְׂוֵאָה גְּמוּרָה וְאַפ"ה לֹא תֵאֵכֵל עַד שְׁתַּפְּנִס לְחַנּוּפָה דְאִזּוּ בְּדִיק לָהּ וְחַנּוּפָה שְׂאֵחַר מְסִירָה לֹא קִנִּי מִיַּדִּי שְׁפָכְרָהּ הִיא נִשְׂוֵאָה לְכָל דְּבָרִיהָ ע"י מְסִירָה. ע"כ צ"ל לְרַב דְּלֹא תִלְיָא מִיַּדִּי בְּנִשְׂוֵאִין אֱלֵא בְּחִיפ' דְאִזּוּ בְּדִיק לָהּ וְא"כ לְרַב סָגִי בְּחַנּוּפָה כָּל דְּהוּ.

וְדוּקָא אֲלִיכָא דְרַב אַסִּי פְתָבוּ תוֹס' דְלֹא פְלוּג דְלַר"א ס"ל מְסִירְתָהּ לְכָל אַף לְתֵרוּמָה א"כ לִיכָא נִשְׂוֵאָה דְלֹא אַכְלָה וְא"כ שְׁפִיר מְצִינוּ לְמִימַר לְדִידִי' עַד שְׁתַּפְּנִס לְחַנּוּפָה הִינּוּ חַנּוּפָה דְקוּנָה לְנִשְׂוֵאִין וְכָל אַרוּסָה לֹא אַכְלָה שְׁלֵא תַחְלוּק בֵּין אַרוּסָה לְאַרוּסָה.

לפ"ז גְּבִי קִטְנָה שְׁנַתְקַדְשָׁה לְדַעַת אַבִּיהָ וְנִשְׂוֵאָה שְׁלֵא לְדַעַת שְׁפִיר פְתָבוּ תוֹס' אֲלִיכָי' דַּר"א אַע"ג דְּלִיכָא סַמְפּוֹן וְשָׂמָא תַשְׁקָה וְאִיכָא חַנּוּפָה כָּל דְּהוּ פִּינּוּן שְׂאֵם יְבֵא אַבִּיהָ וְיִמְחָה לֹא קִנִּיָא תוּ לֹא חִלְקוּ בֵּין אַרוּסָה לְאַרוּסָה דַּלַּר"א חַנּוּפָה דְקוּנָה בְּעֵי.

וְאַפְשָׁר דְּהִינּוּ נְמִי טַעֲמִיהָ דְרַב דְּפְלִיג הַתָּם וְס"ל דְּאוּכְלַת גְּבִי נִיסַת שְׁלֵא לְדַעַת וְלֹא חִינֵשׁ שְׂמָא יְבֵא אַבִּיהָ וְיִמְחָה דְרַב לְטַעֲמִי' דַּס"ל דְּלֹא תִלְיָא בְּנִשְׂוֵאִין וְלֹא בְעֵי חַנּוּפָה דְקוּנָה רַק חַנּוּפַת כָּל דְּהוּ כִּי הִיכִי דְלֹא לְהוּי לְמַגְזֵר מְשׁוּם סַמְפּוֹן וְלֹא מְשׁוּם דְעוּלָא וְאַפִּי' יְבֵא אַבִּיהָ וְיִמְחָה אַע"ג דְּלֹא קִנִּיָא מ"מ חַנּוּפָה מֵיהַת הוּי וְלִיכָא לְמִיחַשׁ לְמִיַּדִּי: וּבְתוֹס' קְדוּשִׁין דְּרַב מ"ה גְּבִי נְתַקְדָּשָׁה לְדַעַת אַבִּיהָ וְנִיסַת שְׁלֵא לְדַעַת פְּסָקוּ כְּרַב דְּאוּכְלַת בְּתֵרוּמָה ע"ש וְאַפְשָׁר דְּהִינּוּ נְמִי מַה"ט דְּבַפ' נַעְרָה שָׁם מְסִיק בְּש"ס בְּתֵיבְתָא לְמ"ד מְסִירְתָהּ אַף לְתֵרוּמָה וְא"כ הִלְכָה כְּרַב דְּמַחְלֵק בְּנִשְׂוֵאָה וְלֹא בְּעֵי חַנּוּפָה דְקוּנָה וּלְכַד הִכָּא אַפִּי' יְבֵא אַבִּיהָ וְיִמְחָה פִּינּוּ דַּעַכ"פ חַנּוּפָה מֵיהַת הוּי וְלֹא שְׁיִיף לְמַיְגוּר מִיַּדִּי אוּכְלַת בְּתֵרוּמָה.

וּבְהִכִּי נִיחָא לָן מַה שְׁהַק' בַּמַּש"ל מְדַבְּרִי תוֹס' יְבָמוֹת דְּרַב נ"ז גְּבִי פְחוּתָה מְבַת ג' שְׁנִיִּים שְׁפָתָבוּ דְלֹא בְּדִיק לָהּ נְגַם חוּזַר וּמְשַׁלְחָה לְבֵית אַבִּיהָ וְאַמְאִי לֹא פְתָבוּ פִּינּוּן שְׂאִין חַנּוּפָתָה קוּנָה ה"ל אַרוּסָה וְתוּ לֹא חִילְקוּ וְכַמ"ש בְּקִדְוּשִׁין וְכַנ"ל.

דַּלְפַּמ"ש לְק"מ דְּדוּקָא לְרַב אַסִּי פְתָבוּ תוֹס' דְלֹא חִילְקוּ דַּס"ל דְּבַעֲיָנוּ חַנּוּפָה דְקוּנָה אֲבָל תוֹס' פְּסָקוּ כְּרַב דְּלֹא בְעֵי חַנּוּפָה דְקוּנָה דוּקָא אֱלֵא חַנּוּפָה כָּל דְּהוּ סָגִי לְכַד הוּצְרָכוּ לְזוּמַר בְּקִטְנָה דְלֹא בְּדִיק לָהּ נְגַם חוּזַר וּמְשַׁלְחָה כו' וּבְסִנְהֵדְרִין דְּרַב נ"ה פְתָבוּ תוֹס' ג"כ כַּמ"ש

ביבמות נחדא טעמא הוא דפסקו פרב דסגי בתופה כל דהו ובלבד שלא יהיה חשש סמפון ודעולא וכמ"ש.

ודו"ק: והרמב"ם פ"ז מתרומות פתב ז"ל קטנה בת ישראל שניסת לכהן שלא מדעת אביה אע"פ שקידשה אביה אינה אוכלת בתרומה שאם מיחה תעשה זרה למפרע עכ"ל. וקשה אמאי פסק פרב אסי לגבי רב דהוי רבי ואע"ג דבגמרא אמרו שם הוי עובדא וחס לה רב להא דר"א אינו אלא חומרא בעלמא וכמ"ש תוס' שם בשם ר"ח ע"ש.

ולפ"ש דרב לטעמיה דס"ל התם מסירתה לכל חוץ מתרומה ולא בעי תופה דקונה. ואמנם הרמב"ם פ"י מאישות פסק פשמואל דאמר התם פ' נערה דמסירה אינה קונה אלא לירושתה וכפירש"י שם דהא דקאמר שמואל לירושתה ר"ל דוקא לירושתה ודלא כתוס' שפי' שם דאף לירושתה קאמר ע"ש.

וכיון דהרמב"ם פוסק פשמואל דלירושתה בלבד קני' מסירה א"כ מצינו למימר עד שתפנס לחופה היינו תופה דקונה לנשואין ממש ולא חילקו בין ארוסה לארוסה אפי' היכא דליכא למיחש לסמפון ולדעילא עד שתהא תופה של נשואין גמורין וכל נשואה אוכלת והא דמסירה לא אכלה משום דמסירה לאו נשואין היא כלל דלא קניא אלא לירושתה.

וכיון שפן דבעי תופה דקונה ולא חילקנו בין ארוסה לארוסה שפיר פסק פרב אסי גבי נתקדש' לדע' וניסת שלא לדעת דחיישי' שמא יבא אביה וימח'. לפ"ז בארוסה שונכסה לחופה פשהיא נדה דאינה קונה לדעת הרמב"ם מ"מ לדעת הרשב"א דלא בעי תופה דקונה אלא דמיניח לה דוכתא ובדיק לה נאפי' פחות מבת ג' היתה אוכלת אע"ג דחופתה נדאי אינה קונה.

אלא דהתם לא חזיא ליה לביאה לא בדיק לה וחוזר ומשלקה כמ"ש תוס' וכן הוא ג"כ דעת תוס' דפסקו פרב וכמ"ש לעיל הכא בגדה פיון דחזיא לביאה למחר וליומא אחרא בדיק לה ואינו חוזר ומשלקה ואע"ג דלא קני' מ"מ הוי תופה להאכילה בתרומה.

ולשיטת הרמב"ם דפוסק פרב אסי דבעי תופה דקונה וחות נדה שאינה קונה אינה מאכילה שלא חילקו בין ארוסה לארוסה ודו"ק: סימן יז שאלה לבאר תורת קנין כסף דכהן דאוכל בתרומה.

ואימת נקרא קנין כספו דכהן ואימת לא מקרי קנין כספו: תשובה פתב הרמב"ם ז"ל פ"ז מהל' תרומות. הדר אסור לאכול תרומה שנאמר וכל זר לא יאכל קדש אפי' הי' תושב כהן או שכירו שנאמר תושב כהן ושכיר לא יאכל קדש.

תושב זה שכיר עולם שכיר זה שכיר שנים ועבד עברי הרי הוא פתושב ושכיר עכ"ל. ובכ"מ פתב ז"ל ומ"ש רבינו דעבד עברי הרי הוא פתושב ושכיר בת"כ פ' אמור יכול אפי' קנה עבד עברי ת"ל כסף יצא ע"ע שאינו כסף ע"כ.

ויש לתמוה דמשמע דקנין עולם היינו נרצע וקנוי קנין שנים היינו סתם ע"ע שעתיד לצאת בשביעי וכן פירש"י וכיון דילפי' מתושב ושכיר שאין שום ע"ע אוכל למה הנצרך בת"כ למעט ע"ע מכסף.

וכן יש לתמונה על רבינו שפתב וע"ע הרי הוא פתושב ושכיר שהרי ת"ש היינו ע"ע כו' ושמה י"ל דקנוי קנין עולם היינו ששכר עצמו לעבדו לעולם ולא מכר עצמו להיות גופו קנוי שיוכל למכרו כמו שהוא העבד.

אבל ק' דבסוף פ' התעורבות ובגריש קדושין קאמר גמרא בהדיא דקנוי קנין עולם היינו נרצע. וי"ל דשכיר שנים ושכיר עולם שפתב רבינו מייירי במכרוהו ב"ד ובנדאי דנרצע לא שייך אלא במכרוהו ב"ד ומ"ש וע"ע היינו מוכר את עצמו עכ"ל.

ואפתי לא ברירא לן מאי רבותי דמוכר עצמו דאצטריד למעוטי מקרא בפ"ע דאדרבה ק"ו הוא ממכרוהו ב"ד דעדיף קניני' שהרי מותר בשפחה פנענית ודומה קצת לעבד פנעני ואפ"ה אינו אוכל כ"ש מוכר עצמו דאסור בשפחה כמ"ש הרמב"ם פ"ג מהל' דהרי הוא פשאר ישאל ואסור בשפחה א"ד דאינו אוכל בתרומה.

והנלע"ד בזה הנה ר"פ אלמנה לכ"ג דף ס"ו פתבו תוס' ד"ה עבדי מלוג לא יאכלו ח"ל. אפי' למ"ד גיטין דף מ"ז קנין פירות פקנין הגוף דמי לא חשיב בהכי קנין פספו פיון שאין הגוף שלו כמו שאין יוצאין בשו"ע לאיש אפי' למ"ד ק"פ כק"הג דמי פדאמר בכתובות דף פ"ט וקצת יש להביא ראיה דבתרומה אזלינן בתר קה"ג דבגריש פ' בתרא דכריתות אמר גבי המפקיר עבדו יצא לחירות דמעונב גט שחרור אוכל בתרומה אע"פ שאין לרב פירות אלא הגוף ואפי' למ"ד ק"פ כק"הג דמי אתי עכ"ל.

ובפ' החובל דף צ' בתוס' ד"ה ר' מאיר אומר ראשון ישנו בדין יום או יומים קסבר ק"פ כק"הג דמי פתבו ז"ל אע"ג דגבי שן ועין אין יוצא לא לאיש ולא לאשה משום דאין לו פח לשחרר קה"ג של האשה אבל בדין יום או יומים שהוא תחתיו ויש לו פח לרדותו לעשות מלאכתו סברא היא שיהיה בדין יום או יומים מאחר דכ"פ כק"הג דמי עכ"ל: והנה שיטת התוס' דפ' אלמנה לכ"ג מבוארת דאכילת תרומה דומה לשו"ע דכמו שאינו יוצא בשו"ע לאיש אפי' למ"ד קנין פירות פקנין הגוף דמי ומשום דאין לו פח לשחרר קה"ג של האשה ה"נ אין לו פח להאכיל קה"ג של האשה הנזה בתרומה אמנם דברי התוס' פ' החובל צריכין ביאור במ"ש לחלק דלענין שחרור לא מהני ק"פ של הפעל לשחרר קה"ג של האשה ולענין דין יום או יומים מבטל ק"פ שלו קה"ג שלה דמ"ש דסברא היא משום דיש לו פח לרדותו לעשות מלאכתו א"כ גם למ"ד ק"פ לאו כק"הג נמי נימא דישנו בדין יום או יומים משום שיש לו פח לרדותו.

והנלע"ד הוא דבעבד פנעני יש לרבו שני קנינים הקנין האחד הוא קנין ממון שבו ר"ל שגופו קנוי לרבו והוא פשוטו ונחמורו. והקנין השני הוא קנין איסור שבו שמוותר בשפחה פנענית ואינו חייב אלא במצות שהנשים חייבות בו.

ומש"ה המפקיר עבדו שייצא לחירות ותו לית ליה לרבי' שום קנין ממון גבי' שפבר זכה העבד בעצמו מ"מ קנין איסור שבו לא פקע ע"י הפקר ועדיין מותר בשפחה ומש"ה אוכל עדיין בתרומה שזה תלוי בקנין איסור שבו ומעתה בין תבין את אשר לפניך דהמפקיר עבדו אוכל בתרומה אפי' למ"ד ק"פ כק"הג דמי משום דטעמא דק"פ מבטל לקה"ג למ"ד ק"פ כק"הג הוא משום דאין הגוף עומד אלא לפירות וכמ"ש רשב"ם פ' חזקת דף נ' וז"ל ק"פ כגה"ג דמי פאלו קנה גופו ואותו שאין לו פירות אין קה"ג שיש

לו בְּעֶבֶד כְּלוּם שְׂאִין הַגּוֹף עוֹמֵד אֲלֵא לְפִירוֹתָיו וְהִלְכָה הֶרְאִשׁוֹן קְרוֹי אָדוֹן עַכ"ל וְנָה שִׁינָה בְּקִנְיָן מְמוֹן שָׁבוּ שְׂאִין הַגּוֹף עוֹמֵד אֲלֵא לְפִירוֹתָיו אֲבָל קִנְיָן אִיסוֹר שָׁבוּ אִינוֹ עוֹמֵד לְפִירוֹת הִלְכָה אִין ק"פ שֶׁל זֶה מְבַטֵּל אֲלֵא קה"ג שֶׁל מְמוֹן חֲבִירוֹ שֶׁהוּא עוֹמֵד לְפִירוֹתָיו מִשָּׂא"כ קה"ג שֶׁל אִיסוֹר שָׁבוּ לֹא בְּטִיל לְגַבֵּי ק"פ שֶׁל זֶה דְקִנְיָן אִיסוֹר שָׁבוּ אִינוֹ עוֹמֵד לְפִירוֹת.

לְכָה אִפִּי לְמ"ד ק"פ כְּקה"ג אִפ"ה גַּבֵּי תְרוּמָה דְתִלְיָא בְּקִנְיָן אִיסוֹר שָׁבוּ הַפֶּל הוֹלֵךְ אַחַר קה"ג שֶׁהָרִי אִינוֹ עוֹמֵד לְפִירוֹת. וְנָה בְּרוּר וּבִהְכִי נִיחָא מֵאִי דְקִשְׁי' לְהוּ לְתוֹס' בְּהָא דס"ל לר' מֵאִיר דְרֵאֲשׁוֹן יִשְׁנוּ בְּדִין יא"י מְשׁוּם דְקִנְיָן פִּירוֹת כְּקה"ג דְמִי וְאִילוּ גַבֵּי שׁו"ע לְמ"ד ק"פ כְּקה"ג אִינוֹ יוֹצֵא לֹא לְאִישׁ וְלֹא לְאִשָּׁה ע"ש.

וּלְפִמ"ש נִיחָא שְׁפִיר דְגַבֵּי שׁו"ע אִע"ג דְק"פ כְּקה"ג מ"מ אִין בְּיָדוֹ לְשַׁחֲרַר קה"ג שֶׁל אִיסוֹר שְׂאִישׁ לְאִשָּׁה שְׂאִין לוֹ יַחַס עִם הַק"פ שֶׁלּוֹ וְכִינּוֹן דְלֹא פָקַע קה"ג שֶׁל אִיסוֹר מִמִּילָא גַם קה"ג שֶׁל מְמוֹן שְׁלָה לֹא פָקַע.

וּלְאִשָּׁה נְמִי אִינוֹ יוֹצֵא בְשׁו"ע כִּינּוֹן דִּישׁ לְבַעַל ק"פ וְהוּא קה"ג לְמְמוֹן שָׁבוּ וְאִין לָהּ פֶּחַ לְשַׁחֲרַר קִנְיָן מְמוֹן שֶׁל הַבַּעַל. וּמִש"ה אִינוֹ יוֹצֵא בְשׁו"ע לֹא לְאִישׁ וְלֹא לְאִשָּׁה אֲבָל בְּדִין יוֹם אוֹ יוֹמִים דְכִתִּיב לֹא יִקָּם כִּי כִסְפוֹ הוּא אִין הַדְּבָר תְּלוּי בְּקִנְיָן אִיסוֹר שָׁבוּ אֲלֵא בְּקִנְיָן מְמוֹן שָׁבוּ שֶׁהוּא כְּמוֹ שׁוֹרוֹ וְחִמּוּרוֹ לְדִין יא"י מִש"ה ק"פ שָׁבוּ לְמְמוֹן מְבַטֵּל לְקה"ג שֶׁל מְמוֹן שְׂאִין הַגּוֹף עוֹמֵד אֲלֵא לְפִירוֹתָיו וְלְכָה הֶרְאִשׁוֹן הוּא בְּדִין יוֹם אוֹ יוֹמִים וְנָה נֶכּוֹן מִש"ה נְמִי עֲבָדֵי מְלוֹג לֹא יֵאָכְלוּ בְתְרוּמָה אִפִּי לְמ"ד ק"פ כְּקה"ג דְמִי וְכַמ"ש תוֹס' ר"פ אֲלִמְנָה וּמִשׁוּם דְהַגּוֹף שְׁקִנוּי לְאִיסוֹר שָׁבוּ אִינוֹ מְתַבְטֵל לְגַבֵּי ק"פ שֶׁהוּא לְמְמוֹן דְקִנְיָן אִיסוֹר שָׁבוּ אִינוֹ עוֹמֵד לְפִירוֹת וְהִינּוּ נְמִי טַעֲמָא דְהַמְפָּקִיר עֲבָדוֹ דְאוֹכֵל בְתְרוּמָה אִפִּי לְמ"ד ק"פ כְּקה"ג וְכַמ"ש לְמַעְלָה.

וּרְאִי בְּרוּרָה נִלְעַנְד' דְלַעֲנֵן תְרוּמָה אֲזִלִּין בְּתֵר קִנְיָן אִיסוֹר שָׁבוּ וְאִפִּי לְמ"ד ק"פ כְּקה"ג מְהָא דְאִמְרִין בְּש"ס בְּכַמְהָ דְוִכְתִּי ד"ת אַרוֹסָה אוֹכֵלֶת בְתְרוּמָה דְכִתִּיב וְכֹהֵן כִּי יִקְנֶה נָפֶשׁ קִנְיָן כִּסְפוֹ עֵינֵן פ' אִע"פ ד' נ"ז.

וּמִלְתָּא דְפִשְׁיטָא שְׂאִין הָאִשָּׁה קְנוּיָה לְבַעַל קִנְיָן מְמוֹן דְהָא דְמַעֲשֵׂי יְדִיהָ לְבַעַלָּהּ אִינוֹ אֲלֵא מְדַרְבְּנָן תַּחַת מְזוֹנוֹתֶיהָ וְאִלוּ אִמְרָה אִינִי נִיזוֹנִית וְא"ע מַע"י שְׁלָה וְאַרוֹסָה אִפִּי מְדַרְבְּנָן מַע"י לְעֲצָמָה וְא"כ אִין לוֹ עַל הָאַרוֹסָה שׁוּם קִנְיָן מְמוֹן וְאִפ"ה ד"ת אוֹכֵלֶת בְתְרוּמָה וּמִקְרִי קִנְיָן כִּסְפוֹ וְלֹא אֲשַׁפְּחֵן שׁוּם תַּנָּא דְפִלִּיג אִהָא א"כ מְבֹאֵר לְהִדְיָא דִאִע"ג דְכָל קִנְיָן מְמוֹן שָׁבָה גוֹף וּפִירוֹת לְעֲצָמָה מ"מ כִּינּוֹן שְׁקִנְיָן אִיסוֹר שָׁבָה לְבַעַל בְּמָה שְׁמִינּוּחָתָה לוֹ וְאַסוּרָה עַל כָּל הָעוֹלָם מִשׁוּם א"א מִש"ה מְאָכִילָה בְתְרוּמָה ד"ת וְאִפִּי לְמ"ד ק"פ כְּקה"ג דְהָא בְאַרוֹסָה הַגּוֹף וְהַפִּירוֹת שְׁלָה לְעֵנֵן מְמוֹן וְאִפ"ה הָרִי קִנְיָן כִּסְפוֹ דְבַעַל וְלֹא נֶחְלַק עַל זֶה שׁוּם אָדָם מִעוֹלָם.

מוֹכַח מְזָה דְלַעֲנֵן תְרוּמָה אֲזִלִּין בְּתֵר קִנְיָן אִיסוֹר שָׁבוּ וְגַבֵּי קִנְיָן אִיסוֹר לִיכָא קִנְיָן פִּירוֹת דְלִיבְטָלְיָה וּבְתוֹס' ר"פ אֲלִמְנָה כְּתָבוּ דְקִצְתָּ יֵשׁ לְהִבִּיא רְאִיָה דְבְתְרוּמָה אֲזִלִּין בְּתֵר קה"ג מִמְפָּקִיר עֲבָדוֹ ע"ש.

ובבאמת אין זה ראיה ברורה דאפשר לדחות ולומר דהתם אתיא כמ"ד ק"פ לאו כקה"ג דמי דבאמת התם איפא פלוגתא אם אוכל בתרומה ואינה הלכה מרנוחת כל פה. איברא קא דארוסה אוכלת ד"ת בתרומה הלכה מרנוחת היא בלי שום חולק בעולם: ולכאורה יש לעיין לפמ"ש דבתרומה לא אזלינן אלא בטר קנן איסור.

קא דבהמת פהו אוכלת בתרומה פדתנן במס' תרומות פי"א ישראל ששכר פרה מפהו מאכיל' פרשיגי תרומה ובירושלמי מיייתי לה מדכתיב וכהו פי יקנה נפש קנן כספו ופי' הר"ש דמשמע אפי' נפש בהמה כדאי' פ"ב דביצה גבי אשר יאכל לכל נפש ואפי' נפש בהמה במשמע ע"ש וגבי בהמה ליכא קנן איסור אלא קנן ממון.

אלמא דבתרומה אזלינן בטר קנן ממון. ואין לומר דסגי בקנן כל דהו או קנן ממון או קנן איסור ימש"ה ארוסה אוכלת ע"י קנן איסור שבה ובהמה אוכלת עלי ידי קנן ממון.

דא"כ עבדי מלוג נמי יאכלו בתרומה למ"ד ק"פ כק"הג פיון דסגי בקנן ממון לחוד. וצ"ל דבהמה של פהו פהו פהו דלא שינה גבה קנן איסור ואין פאן שום קנן אחר המעכב אלא קנן ממון אוכלת בתרומה ע"י קנן ממון שבה.

אבל אשה ועבד שיש בהם קנן איסור הפל הולך אחר קנן האיסור ועדיף קנן איסור שבהו מקנן ממון לכה מפקיר עבדו וארוסה אין קנן ממון שבהו של עצמו מעכבו מלאכול בשביל קנן איסור שבהו לפהו.

ועבדי מלוג קנן איסור שבהו לזרה מעכבו מלאכול אף שקנן ממון שבהו לפהו ועדיין צ"ע פעת אמנם צריך התבוננות בהא דמפקיר עבדו אע"פ שיצא לחירות אוכל בתרומה. ובפ' החובל ד"צ אמר ר' אליעזר המוכר עבדו ע"מ שישמשנו שלשים יום שניהם אינן בדין יום או יומים וכן אינו יוצא לשניהם בשו"ע משום דבעינן עבדו המיוחד לו פדכתיב כספו המיוחד לו ונהכי קי"ל וכ"פ הרמב"ם פ"ה מהלכות עבדים וכ"ה ביו"ד סימן רס"ז ובתוס' שם ד"ה איש ואשה שמכרו בנ"מ כתבו ז"ל פי' בקונ' דלא דמי לשותפות דעלמא דיש לזה חלק בכולו ליטול חציה וכן לזה אבל הכא כולו קנוינן לזה לגוף קנוינן לזה לפירות וליכא מיוחד לא לזה ולא לזה ובענין זה י"ל עבד של ב' שותפין דבסמוך שלזה הגוף ולזה הפירות וכן חציה עבד וחציה בן חורין נמי כגון שנתן לו כל דמיו ואינו מעוכב אלא גט שחרור להיות מותר בבת חורין עכ"ל.

א"כ במפקיר עבדו אמאי אוכל בתרומה קא בעינן כספו המיוחד לו פדכתיב קנן כספו: והנה לכאורה יש לומר לפמ"ש לחלק דלענין תרומה הפל הולך אחר קנן איסור שבו בין לאכול בין לפסול.

משא"כ לענין שו ועין או לדין יום או יומים דתלוי בקנן ממון שבו ונדקא גבי קנן ממון בעינן כספו המיוחד לו וכיון דגוף לזה ופירות לזה לא הוי מיוחד. אבל גבי קנן איסור דאינו עומד לפירות לא אכפת לן קנן פירות של ממון של זה שאין לו שייכות עם קנן האיסור אלא דלא משמע פן מדברי התוס' שהשוו מדותיהם ומדמיין אכילת תרומה לשו"ע וא"כ פי היכי דלשו"ע בעינן כספו המיוחד לו ואינו יוצא בשן ועין לאשה אע"ג

דָּכַל קִנְיָן אִסוּר שָׁבוּ הוּא לְאִשָּׁה לְבִדָּה כִּינּוּן שֵׁשׁ לְבַעַל פִּירוֹת לֹא הָיָה מְיֻחָד ה"נ לְעִנּוּן תְּרוּמָה גִּימָא הִכִּי.

וּא"כ תִּקְשִׁי בְּאַרוּסָה נְמִי אֲמַאי אוֹכֵלֶת בְּתֵרוּמָה הָא לֹא הָיָה כִּסְפוֹ הַמְּיֻחָד לוֹ. וְאַחַר הָעִיּוֹן נִרְאָה דִּישׁ חִילוּק גָּדוֹל בֵּין שו"ע אוֹ דִּין יוֹם אוֹ יוֹמִים וּבֵין אֲכִילַת תְּרוּמָה דְלַעֲנִין תְּרוּמָה קו"ל דְקִנְיָנוּ שְׁקָנָה קִנְיָן נְמִי אוֹכֵל בְּתֵרוּמָה וְכִדְאִיתָא רִישׁ פְּרָק אֶלְמָנָה לַכ"ג וּמִנּוּן לַכֹּהֵן שְׁנַשְׂא אִשָּׁה וְקָנָה עֲבָדִים שְׂאוּכְלִים בְּתֵרוּמָה שְׁנַאֲמַר וְכֹהֵן כִּי יִקְנֶה נֶפֶשׁ ק"כ הוּא יֹאכֵל בּוֹ וּמִנּוּן לְאִשָּׁה שְׁקָנָתָה עֲבָדִים וְעֲבָדָיו שְׁקָנוּ עֲבָדִים שִׂיאֲכָלוּ בְּתֵרוּמָה שְׁנַאֲמַר וְכֹהֵן כִּי יִקְנֶה נֶפֶשׁ קִנְיָן כִּסְפוֹ הוּא יֹאכֵל בּוֹ קִנְיָנוּ שְׁקָנָה קִנְיָן אוֹכֵל ע"ש.

וּפִרְשׁוּ שֵׁם רַש"י וְתוֹס' עֲבָדָיו שְׁקָנוּ עֲבָדִים הֵינּוּ שְׁנִיתָן לָהֶם ע"מ שְׂאִין לְרַבּוֹ רְשׁוֹת בָּהֶן יע"ש. וְכִינּוּן דְקִנְיָנוּ שְׁקָנָה קִנְיָן אַע"פ שְׂאִין לְאֲדוֹן שׁוּם רְשׁוֹת עָלָיו אוֹכֵל הוּא בְּתֵרוּמָה מִש"ה בְּמִפְקִיר עֲבָדוֹ אַע"ג שְׁזָכָה הָעֶבֶד בְּעֲצָמוֹ בְּכָל קִנְיָן מִמּוֹן שָׁבוּ הֵנָּה קִנְיָן הָאִסוּר שָׁבוּ שֶׁהוּא שֶׁל רַבּוֹ הָרִי הוּא כְּמוֹ קִנְיָן שְׁקָנָה קִנְיָן ר"ל קִנְיָן אִסוּר שֶׁל רַבּוֹ קָנָה קִנְיָן מִמּוֹן דַּאֲע"ג דְּאִין לְרַבּוֹ זְכוּת בְּקִנְיָן מִמּוֹן שָׁבוּ מֵאֲכִילוֹ מִיַּדִּי דְהוּי אַע"ב שְׁקָנָה עֲבָדִים ע"מ שְׂאִין לְרַבּוֹ רְשׁוֹת בָּהֶן אוֹכְלִים מִדִּין קִנְיָן שְׁקָנָה קִנְיָן וְה"נ דְּכֹתוּל'.

וְכֵן אַרוּסָה אוֹכֵלֶת בְּתֵרוּמָה ד"ת מְפָנִי קִנְיָן אִסוּר שְׂבָה לְבַעֲלָהּ וְקִנְיָן הַמִּמּוֹן שְׂבָה שְׂלַעֲצָמָה אִינוּ מְעַכְבָּה מִתְרוּמָה דְלֹא גָרַע מִקִּנְיָן שְׁקָנָה קִנְיָן וְכָל זֶה דְנוֹקָא לְתֵרוּמָה הוּא דְגַלִּי קָרָא דְקִנְיָן שְׁקָנָה קִנְיָן נְמִי אוֹכֵל מִש"ה אִין הַחֲלָק הַשְּׂנִיף לְאִשָּׁה אוֹ לְעֶבֶד לְעֲצָמוֹ נִחְשָׁב לְחֲלָק זָר וְאִין מְעַכְבַּ בְּאֲכִילַת תְּרוּמָה.

אַבְל בְּשׁוֹן וְעִין אוֹ בְּדִין יוֹם אוֹ יוֹמִים דְלֹא גָלִי קָרָא לְקִנְיָנוּ שְׁקָנָה קִנְיָן מִש"ה הַחֲלָק הַשְּׂנִיף לְעֲצָמוֹ שֶׁל עֶבֶד מְעַכְבַּ אַע"ג דְּנִקְנָה גּוֹפוֹ לְאִסוּר שָׁבוּ לְרַבּוֹ מ"מ בְּעִינּוּן כִּסְפוֹ הַמְּיֻחָד לוֹ וְדו"ק: וּבְפֶרֶק הַשּׁוֹלַח דָּף מ"ב דְּאִיבְעִי' לְהוּי מְעַנּוֹכַב גִּט שְׁחָרוּר אִי אוֹכֵל בְּתֵרוּמָה וְכֹתְבוּ תוֹס' ד"ה מְעַנּוֹכַב כו' דְּהִקָּא מִיָּרִי בְּחֲצִי עֶבֶד וְנִחְצִי ב"ח.

וְכַתֵּב עָלֶיהָ מִהֲרָש"ל בְּחִידוּשָׁיו וְז"ל תִּימָה וְהֵאִיף יֹאכֵל בְּתֵרוּמָה הַחֲצִי ב"ח וְאַפְי' לְמִשְׁנֵה רֵאשׁוֹנָה וְע"כ אִיָּרִי בְּמְעַנּוֹכַב גִּט שְׁחָרוּר ע"י הַפְּקָר עכ"ל. וּמִהֲרָש"א וְז"ל בְּחִידוּשָׁיו כְּתִב עָלָיו וְז"ל וְלֹא יִדְעָנָא תְּמִיחָתוֹ עַל דְּבָרֵי תוֹס' דְּהָא לְקַמָּן בְּשִׂמְעָתִין בְּעִי לְמִימַר נְמִי בְּקִידוּשִׁין כֹּה"ג דְּאִינּוּן קִידוּשִׁין כָּלֵל אַע"ג דְּהוּי חֲצִי ב"ח עכ"ל.

וְדְבָרֵינוּ תְּמוּהִין דְּבְקִידוּשִׁין אִיכָּא טַעמָא אַחֲרֵינָא דִּה"ל מְקוֹדֶשֶׁת לְחֲצִי' דְלֹא תִפְסִי כָּלֵל אִפִּי' צַד חִירוֹת שָׁבוּ. אַבְל הִקָּא צַד חִירוֹת אִסוּר מְשׁוּם זְרוּת.

וְעִינּוּן בְּסִי' פ"י שֶׁהִבִּיא רֵאזָה מְפָרַק אֶלְמָנָה לַכ"ג דָּאִם הִיא מְעַנּוֹבֶרֶת פּוֹסֵל הָעוֹבֵר אֶת הָעֲבָדִים מִתְרוּמָה דְעוֹבֵר בְּמַעֲי זָרָה זָר הוּא. וּמוֹכַח לְהִדְיָא דָּאִם יֵשׁ לְזָר חֲלָק בּוֹ אִסוּר בְּתֵרוּמָה וְע"ש שֶׁהִנִּיחַ דְּבָרֵי תוֹס' בַּצ"ע.

וְהַמְעִינּוּן שֵׁם בְּרַש"י יִרְאָה שְׁגָם הוּא וְז"ל מְפָרַשׁ הַאִיבְעִי' דְּמְעַנּוֹכַב גִּט שְׁחָרוּר בְּחֲצִי עֶבֶד וְחֲצִי ב"ח. וְלִפְמ"ש נִרְאָה דְּחֲצִי עֶבֶד וְחֲצִי ב"ח שְׂאִנִּי.

שְׁהָרִי בְּעֶצְמוֹ יֵשׁ צַד חִירוֹת וְצַד עֲבָדוֹת דְּמֵאן פְּלִיג לִיה וְכִינּוּן דְּצַד עֲבָדוֹת שְׂבוֹ אוֹכֵל בְּתְרוּמָה אֵין צַד הַחִירוֹת שֶׁהוּא קְנוֹי לְעֶצְמוֹ מְעַפְּבוֹ מְאָכִילת תְּרוּמָה דְּהוּי פְּמוֹ קְנִינָה שְׁקָנָה קְנִינָה אַע"ג דְּאֵין לְרַבּוֹ בְּצַד חִירוֹת כְּלוּם וְאָסוּר בְּשִׁפְחָה מְפָנִי אוֹתוֹ צַד חִירוֹת.

מ"מ לְעִנְיָן תְּרוּמָה פִּינּוּן דַּא"א לֹמַר דְּצַד עֲבָדוֹת שְׂבוֹ קְנוֹי לְצַד חִירוֹת שְׁהָרִי הוּא שֶׁל רַבּוֹ. לְכַף אֲמַרִינּוּן שְׁצַד חִירוֹת קְנוֹי לְעֶצְמוֹ וְאוֹכֵל בְּתְרוּמָה אֵי לְאוּ מְשׁוּם דְּמַעְנוֹכַב ג"ש לְאוּ אֲדוֹן הוּא פְּלֵל אִפִּי לְצַד עֲבָדוֹת וְכַדְאִיבְעִי לִיה בְּש"ס מִשָּׂא"כ בְּעֶבֶד שֶׁל שְׁנֵי שְׁתַּפִּין פְּהֵן וְזֶר פִּינּוּן שְׁיֵשׁ לְזֶר חֵלֶק בּוֹ אֵינוֹ אוֹכֵל בְּתְרוּמָה דְּזֶה לֹא מְקַרִי קְנִינָה שְׁקָנָה קְנִינָה שְׁהָרִי יֵשׁ לְאַחֲרִים חֵלֶק בּוֹ וְהוּא הַזֶּר.

וְהַבּוֹ.

וְנִסְתַּפְקִיתִי בְּאִשְׁתַּת פְּהֵן מְאוּתָן שְׁכּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא אִם אוֹכֵל בְּתְרוּמָה פִּינּוּן דְּבְמַעְנוֹכַב ג"ש אֵיבְעִיא לֵן בְּש"ס דְּכִינּוּן דְּכּוֹפִין אוֹתוֹ לְשַׁחֲרַר תּוֹ לְאוּ אֲדוֹן הוּא וְאֵינוֹ מְאָכִיל בְּתְרוּמָה אַע"ג דְּעֵצְדִינּוּן קְנוֹי הוּא לֹא קְנוֹדִם הַשְּׁחָרֹר א"כ ה"נ בְּאִשְׁתַּת פְּהֵן בְּאוֹתוֹ שְׁכּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא לְאוּ קְנִינָה הוּא וְעֵינּוּ בְּתוֹס' פְּרָק הַשּׁוֹלַח דָּף ל"ט דְּמַפְקִיר עֲבָדוֹ נְמִי אֵינוֹ אוֹכֵל אִם כּוֹפִין אֵת רַבּוֹ לְשַׁחֲרָרוֹ וְכַדְאִיבְעִיא לִיה בְּש"ס ע"ש.

אֲמַנָּם בַּר"פ אֶלְמָנָה לַכ"ג אֶהָא דְתַנּוּן עֲבָדֵי מְלוֹג לֹא יֵאָכְלוּ בְּתְרוּמָה פְּרִיָּה בְּש"ס מְהָא דְתַנּוּיָא אִשָּׁה שְׁקָנְתָּה עֲבָדִים יֵאָכְלוּ בְּתְרוּמָה ע"ש וְהָרִי אֶלְמָנָה לַכ"ג מְאוּתָן שְׁכּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא דְּהָא מְעַשִּׂין עַל הַפְּסוּלוֹת וַא"כ תּוֹ לְאוּ קְנִינָה הוּא דְנִימָא בְּהָ קְנִינָה שְׁקָנָה קְנִינָה.

וּמְדַלָּא מְשַׁנֵּי הָכִי ש"מ דְּבְאִשְׁתַּת פְּהֵן אִפִּי בְּאֵלוֹ שְׁכּוֹפִין לְהוֹצִיא אוֹכֵל בְּתְרוּמָה עַד שְׁתַּתְגַּרְשׁ כְּגוֹן מְנַפְּהָ שְׁחִין וּבַעַל פִּילּוּפִים דְּעֵצְדִינּוּן קְנִינָה הִיא. וְאֶפְשָׁר לְדַחוֹת דְּהָכִי פְּרִיָּה תַּפְּשׁוּט מִינָּה דְּמַעְנוֹכַב ג"ש אֵינוֹ אוֹכֵל בְּתְרוּמָה פִּינּוּן שְׁכּוֹפִין לְשַׁחֲרַר.

אֵלָא דְּזֶה אֵינוֹ בְּמַשְׁמַע שָׁם בְּסוּגְיָא ע"ש. וְדו"ק: וְאַפְתִּי אֵית לֵן לְבְרוּרִי הָא דְאַמְרוּן דְּמַפְקִיר עֲבָדוֹ אוֹכֵל בְּתְרוּמָה מְפָנִי קְנִינָה אִסוּר שְׂבוֹ אַע"פ שְׂאֵין לְרַבּוֹ בּוֹ שׁוּם קְנִינָה מְמוּן וְכֵן בְּאַרוּסָה אוֹכֵל ד"ת מְפָנִי קְנִינָה אִסוּר שְׂבָה דְּהָא קְרָא פְּתִיב קְנִינָה כְּסָפוֹ וְהִינּוּ קְנִינָה מְמוּן וְהִיכִי קְרִינּוּ לְקְנִינָה אִסוּר קְנִינָה כְּסָפוֹ וְרֵאִיתִי בְּשִׁטָּה מְקַוְבָּצַת פְּרָק אַע"פ דָּף נ"ז בְּהָא דְאַמְרַן עוֹלָא ד"ת אַרוּסָה אוֹכֵל שְׁנַאָמַר וְכֵהֵן פִּי יִקְנָה כּוֹ' וְהָא נְמִי קְנִינָה כְּסָפוֹ הוּא.

ו"ל וְהָא נְמִי קְנִינָה כְּסָפוֹ שְׁקָנְתָּה בְּכֶסֶף קִידוּשִׁין שְׁלוֹ עכ"ל הָרִי שְׁהָרְגִישׁ בְּזֶה שְׂאֵין קְנִינָה מְמוּן לְאַרוּס גְּבִי אַרוּסָתוֹ לְכַף מְפָרֵשׁ קְנִינָה כְּסָפוֹ הִינּוּ שְׁקָנְתָּה בְּכֶסֶף קִידוּשִׁין וְעִיקַר אֲכִילְתָּה מְשׁוּם קְנִינָה אִסוּר שְׂבָה שְׁאִסוּרָה לְכָל הָעוֹלָם מְשׁוּם אִשְׁתַּת אִישׁ.

וְכִינּוּן שְׂאוֹתוֹ קְנִינָה אִסוּר נְקָנָה לּוֹ ע"י כְּסָף מְקַרִי קְנִינָה כְּסָפוֹ. וּבְהָכִי נִיחָא נְמִי מְאִי דְקִשְׁיָא לֵן לְעִיל בְּמַפְקִיר עֲבָדוֹ דְּאוֹכֵל בְּתְרוּמָה אִמְאִי לֹא אֲמַרִינּוּן כְּסָפוֹ הַמִּינּוּחַד לּוֹ.

וְהוּא מְשׁוּם דְּהֵתֵם בְּדִין יוֹם אוֹ יוֹמִים פְּתִיב פִּי כְּסָפוֹ הוּא הִינּוּ הָעֶבֶד הַקְּנוֹי לְכַף בְּעִינּוּן כְּסָפוֹ הַמִּינּוּחַד לּוֹ. מִשָּׂא"כ גְּבִי תְרוּמָה דְּכְתִיב קְנִינָה כְּסָפוֹ וְלֹא קָאִי עַל הָעֶבֶד הַנְּקָנָה אֵלָא עַל כְּסָף מְקַנְתּוֹ וְאֵינוֹ עִנְיָן לֹמַר כְּסָפוֹ הַמִּינּוּחַד לּוֹ.

וְעֵינּוּ פְּרָק אַע"פ דָּף נ"ח דְּאִיתָא שָׁם בְּגַמְרָא הֵיכָם אֵינוֹ מְאָכִיל בְּתְרוּמָה מ"ט קְנִינָה כְּסָפוֹ אֲמַר רַחֲמָנָא וְהָא קְנִינָה דְאַחִיו הוּא וּפִירֵשׁ"י ו"ל וְהָא קְנִינָה דְאַחִיו הוּא וְכִי מְיִית לִיה פְּקַע

קנינו אבל פנסה הרי היא אשתו לכל דבר והפסד קראה אשתו דכתיב ולקחה לו לאשה דקני' בביאה וכי היכי דקדושי ביאה מאכילין בתרומה בארוסה דאתקש הניות להדדי פה מאכילין ביבמה עכ"ל.

ולכאורה תקשי פיון דקנה היבם בביאה והרי היא אשתו לכל דבר וקנינו היא ולמה ליה לרש"י ז"ל לפרש משום דאתקש הניות אהדדי. ולפמ"ש ניקח ומשום דאשה אין לבעלה עליה שום קנין ממון וכמו שביארנו וע"כ אי אתה קורא פאן קנין פספו אלא משום קידושי פספו שנקנית בהן.

וקידושי שטר וביאה דמאכילין משום דאתקושי הניות אהדדי וכיון דכסף מאכיל גם שטר וביאה מאכילין. וגבי יבמה דאינה נקנית בכסף ליכא היקש הניות אהדדי לכה פירש"י דכיון דקידושי ביאה מאכיל בארוסה דאיכא היקש הניות ממילא גם ביאה דיבמה מאכיל שהרי הפסד אותה וקראה אשה וכנ"ל.

ובהכי ניקח שפיר שיטת רש"י ז"ל התיבם אינו מאכיל בתרומה ד"ת דפקע קנין אחיו. דקשה דהא שפיר אגידא בי' ביבם ולענין הפסד נדרים היבם במקום ארוס ואמאי לא הוי לענין תרומה במקום ארוס.

ושטת התוס' שם באמת דיבם מאכיל כמו ארוס ע"ש. אכן לפמ"ש יפה פיון רש"י ז"ל דהא דבעל מאכיל בתרומה אע"ג דאין לו אלא קנין איסור משום שקונה בפסוף ומקרי קנין פספו ושאר הניות אתקוש אהדדי וכן ביאה ביבמה מאכיל משום שקונה כמו ביאה דארוסה ותו לא חילקנו בין ביאה לביאה.

אבל זיקת יבם נהי דאגידא גבי' פיון דליכא כה"ג בבעל ואינו בתורת פסוף פלל ולא בתורת היקש הניות פיון דלית' בבעל פלל אינו מאכיל דאנו בעינו לאכילת תרומה או שיהיה פספו גמור כמו עבד או שיהיה עכ"פ נקנה בכסף כמו אשה ושאר הניות אתקוש אהדדי לקידושי פסוף דאית' גבי בעל ולא חילקנו בין ביאה לביאה פיון שקונה קנין גמור משא"כ בזיקה דליתה פלל גבי בעל אי אפטר לאקושי ואין פאין קנין פספו פלל.

ובנדרים לא בעינו קנין פספו אלא בית אשה וכיון שהקנו לו מן השמים יש לו דין ארוס. אלא שהיה לנו לומר דעדיין מקרי קנין פספו פיון שבא לו ע"י אחיו שהיה לו קנין פסוף לכה אמרו קנין פספו א"ר והאי קנין אחיו הוא וכל זה נכון: וביבמות פירק הבא על יבמתו דף נ"ו אחד המערה ואחד הגומר קנה.

רב אמר קנה לפל ושמואל אמר לא קנה אלא לדברים המפורשים בפירוש לירש בנכסי אחיו ולפטר מה מן היבום. מן הנשואין ד"ה אכלה דהא הוי אכלה מעיקרא.

כ"פ מן הארוסין רב אמר אוכלות דהא רבי רחמנא ביאת שוגג פמזיד. וש"א פי רבי רחמנא לאוקומי במקום בעל לאלומי מבעל לא רבי.

ואזדא שמואל לטעמיה דאמר ר"נ א"ש פל שהבעל מאכיל יבם מאכיל כו'. וא"ד מן הארוסין ד"ה לא אכלה דהא לא אכלה בחיי בעל כ"פ מן הנשואין רב אמר אוכלת דהא אכלה מעיקרא וש"א אינה אוכלת פי רבי רחמנא ביאת שוגג פמזיד לדברים האמורים בפירוש אבל לא לכל מילי ע"ש.

ושיטת התוס' שם דלאו דוקא לתרומה אלא ה"ה ליורשה וליטמא לה ולהפרת נדרי נמי פליגי ולא נקט תרומה אלא לרבנות' ע"ש אכן שיטת הרמב"ם דקנאה לכל הדברים ליורשה וליטמא לה ולהפרת נדרי' ולא פליגי שמואל אלא לתרומה בלחוד וכמ"ש ב"י באה"ע סי' קס"ו דס"ל לרמב"ם דביאתו שוגג קונה לכל דבר ולכך סתם פ"ב מהלכו' יבום וכתב דביאת שוגג קונה לכ"ד ורב ושמואל ל"פ אלא לענין תרומה ע"ש.

והנה ללישנא קמא דפליגי מן האירוסין איפא למימר דס"ל לישמואל דלכך לא אכלה בתרומה משום דלא אכלה בחיי בעל ואתו למימר דנשואין שלא מדעתו מאכילין בתרומה דה"ל כמו נשואי חרש וכמ"ש הרשב"א בחידושי' אכל ללישנא בתרא דפליגי מן הנשואין אע"ג דכבר אכלה בחיי בטל ס"ל לישמואל דלא אתרבי שוגג כמזיד לתרומה.

וצריך ביאור אמאי גרע תרומה טפי מפל שאר דברים דאתרבי שוגג כמזיד ליורשה וליטמא לה ולהפרת נדרי' דה"ל נשואה גמורה. ולפמ"ש ניקח דבאמת ביאה ביבמה אע"פ שקונה לכל דבר אישות מ"מ לא הנה ראוי להאכיל בתרומה שאין פאן קנין פסוף וכדכתבנא לעיל אלא משום דאתקווש הניזות אהדדי וממילא גם ביאת יבם מאכיל שלא תחלוך בין ביאה לביאה וכדברירנא לעיל לפירש"י.

לפ"ז בביאת שוגג דאינו מאכיל בפעל ביבם מנא לן. ומה מאד נכוננו דברי הש"ס דמסיק שם אליבא דישמואל כל ביאה שהפעל מאכיל היבם מאכיל וכל ביאה שאין הפעל מאכיל יבם אינו מאכיל בה ע"ש.

וכוננתם למ"ש משום דביאת יבם אינו מאכיל אלא משום דבעל מאכיל ע"י ביאה משום היקוש הניזות. לכך ביאת שוגג שאין הפעל מאכיל בה ממילא ליתא ביבם.

וכל זה לתרומה משום דבעינן קנין פסוף שיקנה ע"י פסוף וביאה אינו אלא ע"י היקוש הניזות וכמ"ש. אבל בשאר קנינים כגון ליורשה וליטמא לה ולהפרת נדריה דלא כתיב קנין פסוף כל שקנאה הרי היא כנשואה ודו"ק: ובר"פ הערל דף ע' אמרי' בש"ס אטו משום דה"ל תושב ושכיר איפטר ליה מפסח והא קי"ל גבי תרומה דלא אכיל אלמא לא קני לי רבי ה"נ כו'.

וכתב הרשב"א ז"ל בחידושי' ז"ל ואע"ג דאמרי' פ"ק דקידושין ע"ע גופו קנוי קנין גמור מיהא לא קני דהא יוצא בגרעון פסוף א"נ בשש וביובל משא"כ בעבד פנעני שאין לו יציאה לעולם אלא מדעת האדון וה"ה והוא הטעם באשתו דקרינן לה קנין גמור שאין לה יציאה מתחת בעלה אלא מדעתו עכ"ל ע"ש.

וכבר הרגישו בזה בתוס' שם וכתבו דהא בקידושין דף י"ו דע"ע גופו קנוי היינו לענין שצריך גט שיקרור ואינו יוצא באמירה בעלמא אבל לענין מצות לא והא דמותר בשפחה פנענית היינו משום דצריך שיעבד את רבו בין ביים בין בליילה כדכתיב פי משנה שכר שכיר עבדך שש שנים ושכיר קרי רחמנא עכ"ל.

ונראה דהרשב"א ס"ל דע"ע גופו קנוי למצות אבל לענין ממון אין גופו קנוי והוי סגי באמירה בעלמא וכמבואר בחי' הריטב"א פ"ק דקידושין בהא דאמרו שם לימא לי באפי תרי זיל אמר רבא זאת אומרת ע"ע גופו קנוי וכתב ז"ל וקשיא לן היכא אמר דע"ע גופו

קנוי דהא אית ליה יד לכל דבר ואין ידו פנד רבו לא גבי מציאה ועירוב ופדיון מעשר דבכולן מופה על ידו.

ואיכא למימר דאלו בעבד פנעני יש לרב בו ב' קנינים קנין מעשה ידיו וקנין איסור שבו שאסור בבת ישראל כו' ומה"ט נמי אמר רבא דע"ע נמי איכא צד קנין הגוף דקנין איסור שבעודו עבד מותר בשפחה פנענית ומפני קנין ודין איסור זה דרמי עליה בעודו עבד חשיב קנין הגוף להצריכו גט ולא סגי לי בדברים עכ"ל.

וכ"כ הר"ן שם אלא דלפי שיטת הריטב"א קנין מעשי ידיו פקעי בדברי בעלמא. אף להפקיע קנין איסור שבו היינו לאוסרו בשפחה הוא דבעי שטר.

ולפי שיטת הר"ן שם פינו שיש בו קנין הגוף לאיסור שבו שמותר בשפחה צריף נמי שטר למעשי ידיו ע"ש. והיינו נמי שיטת הרשב"א דע"ע גופו קנוי קנין איסור ולהכי חשיב ליה שפיר אמאי אסור בתרומה.

וכ"ש לפ"מ שביארנו למעלה דעיקר אכילת תרומה תלי בקנין איסור. ולכך פתב הוא ז"ל דלא הוי עדיין קנין גמור דיוצא בשש וביובל ובגרעון פסוף.

ושיטת התוס' דלא קני לע"ע לאיסור והא דמותר בשפחה היינו משום דצריף לעבד את רבו ביום ובלילה. לא הבינותי בענייני דאם הוא אסור בשפחה וכי משום דצריף לעבד את רבו בלילה יעשה איסור הא אסור לע"ע לחלל שבת וי"ט לצורף רבו ומ"ש איסור שפחה שיהא מותר לעבודת רבו וצ"ע כעת: ובעיקר הקושיא דקש"י להו הא דפ' הערל דאמרו הא קי"ל גבי תרומה דלא אכיל אלמא לא קני ליה רביה ובקידושין אמרו ע"ע גופו קנוי.

נראה לענ"ד לתרץ לפי מ"ש הר"ן בנדרים דף כ"ט גבי אומר לאשתו היום את אשתי ולמחר אי את אשתי וז"ל. נהי דס"ל לאבני דאפי' קדושת הגוף פקעה בכדי.

באומר לאשתו היום את אשתי לא נפקא בלא גט והיינו טעמא משום דכל קנין שאינו עולמית קנין פירות מיקרי כדמוכח פ' השולח גבי מוכר שדהו לחברו בזמן שהיובל נוהג כו' וקנין דמים באשה לא אנשפחן ואי אפשר להיות אשתו לזמן ידוע בלבד דכל פיוצא בזה לאו קנין הגוף הוא עכ"ל.

ומש"ה תושב ושכיר אינו אוכל בתרומ' אע"ג דקני לי לקנין איסור שבו מדמותר בשפחה פינון שאינו קנין עולמית שיוצא בשש וביובל אין זה קה"ג משא"כ אשה לבעלה קנוי' קנין עולמית כמו עבד פנעני שעובד לעולם.

ודו"ק: וניחא בהא ברייתא דת"כ שהביא בכ"מ הובא בריש הסימן דצריף למעט ע"ע מתרומה אע"ג דבהדיא פתיב תושב ושכיר לא יאכל ותושב הוא נרצע שקנוי קנין עולמית יותר מע"ע. וגם יתלשבו דברי הרמב"ם שכת' דע"ע הוא פתושב ושכיר והקשה עליו בכ"מ דהא תושב ושכיר היינו ע"ע וכמש"ל.

דלפמ"ש הא דעבד פנעני ואשתו אוכלים בתרומה הוא מפני קנין איסור שבהו וכדברירנא וקנין פספו האמור בתרומה היינו שנקנה בכסף. לכך אי הוי פתיב תושב ושכיר בלחוד אמרי' תושב דהיינו נרצע אינו אוכל בתרומה דלא מקרי קנין פספו שאין

הנרצע נקנה אלא ברציעה ומה"ט אינו יוצא בגרעון פסוף כמ"ש הר"ר ישעיה הביאו הריטב"א פ"ק דקידושין ע"ש.

דקא ביאה לא הוי מאכיל בארוסה אי לאו משום דאתקיש הניזות אהדדי כמבואר לעיל וא"כ דין הוא דנרצע אינו אוכל. ושכיר איפא למימר דמיירי במוכר עצמו דאסור בשפחה וא"כ לית ליה לרבו קנין איסור עלי' וה"נ דין הוא שלא יאכל בתרומה אבל מוכרוהו ב"ד שהוא קנין פסוף שהרי נקנה בכסף וגם מותר בשפחה ויש לרבו בו קנין איסור ס"ד שיהא אוכל בתרומה דלא גרע מארוסה דאוכלת מפני קנין איסור שבה ונקראת קנין פסוף שנקנית בכסף.

ה"נ ע"ע שמכרוהו ב"ד נקנה בכסף ויש בו קנין איסור יאכל בתרומה. מש"ה אצטריך קרא אחרניא בת"כ למעוטי ע"ע שמכרוהו ב"ד ומשום דאינו קנוי קנין עולם וכמ"ש למעלה דלא הוי קה"ג אלא קנין פירות ואתי שפיר דברי הרמב"ם שכתב דע"ע הרי הוא כתושב ושכיר פונתו ע"ע שמכרוהו ב"ד הרי הוא פנרצע ומוכר עצמו דאית בהו חז לגריעותא דנרצע לא הוי קנין פסוף ומוכר עצמו אסור בשפחה ופשיטא דלא יאכלו.

ומכרוהו ב"ד אע"ג דתנונייהו איתנהו ביה אפ"ה לא יאכל שאינו קנוי לעולם. ודו"ק: סימן חי בפרק בתרא דיומא.

תנו רבנן מי שאחזו בו למס מאכילין אותו הקל הקל תחלה. טבל ונבילה מאכילין אותו נבילה.

טבל ושביעית שביעית. טבל ותרומה תנאי הוא דתניא מאכילין אותו טבל ואין מאכילין אותו תרומה.

בן תימא אומר תרומה אבל לא טבל. אמר רבה היכא דאפשר בחולין כ"ע ל"פ דמתקנינו ליה וספינין לי'.

פי פליגי בדלא אפשר בחולין מ"ס טבל חמיר אבל תרומה חזי לכהן ומ"ס תרומה חמורה אבל טבל חזי לתקוני. והרב בעל מש"ל בספרו פרד"ר הקשה למה לא נעשה תיקון אחר להנצל מאיסור טבל ומאיסור תרומה והוא שימקן ויפריש התרומה ויחזור ויערב אותה עם החולין דהשתא ליכא איסור תורה פלל דקא מה"ת חז בתרי בטל פדכתיב אחר רבים להטות ומה גם מין במינו וכ"ת אין מבטלין איסור לכתחלה.

לא מפעלי לסברת להקת הראשונים דאין מבטלין איסור לכתחלה אינו אלא מדרבנן אלא אפי' למ"ד מדאורייתא פשיטא דאינו אלא איסורא בעלמא ואפי' לאו ליכא וא"כ מוטב שנעבור איסור זה דאין מבטלין א"ל ממה שיעבור החולה איסור שהוא במיתה בידי שמים וכ"ת דאיסור הטבל או התרומה עובר החולה ואיסור דאין מבטלין אנו עושין.

שהרי אנו שוחטין לחולה בשבת כדי שלא יאכל נבילה הרי דאין חילוק בין אם נעשה האיסור ע"י חולה או ע"י אחרים כו'. ותיגרן דלשחוט בשביל החולה אנו צריכין להתיר איסור נטילת נשמה או איסור נבילה לצורך אכילתו בזה הוא דאנו משערין איזה איסור קל ואיזה חמור ומאכילין אותו הקל הקל אבל הכא באיסור שאנו מבטלין אין בו צורך אכילה לחולה פלל דמאי אכפת ליה אם אנו מבטלין האיסור או לא ואף שאנו מצילין

אותו מאיסור חמור מ"מ פינון שאין בו צורך אכילה לחולה לא ניתן איסור זה לדחות אף שהוא קל ומוטב שיעבור החולה על איסור חמור פינון שהוא צורך החולה ממה שיעבור אגבנו על איסור קל שאין בו צורך אכילה לחולה.

נהדר מותיב לנפשיה מהא דאמר רבה היכא דאפשר בחולין לכ"ע מתקנין ומוספינין ליה והקשו בש"ס פשיטא ותיקצו לא צריכא אלא בשבת. והקשו עוד בשבת נמי פשיטא טלטול דרבנן הוא ולפמ"ש נהי דהפרשת תרומה בשבת אינו אלא מדרבנן פינון שאין בו צורך אכילה לחולה לא ניתן איסור זה לדחות דומיא דאיסור דאין מבטלין כו'.

ע"ש: ולענ"ד נראה דבאיסור דרבנן פשיטא דאע"ג דאין בו צורך לחולה מוטב שיעבור איסור דרבנן ולא יעבור החולה איסור תורה. דבכה"ג אמרי' לאדם חטא בשביל שיזכה חבירו.

והא דבעי פ"ק דשבת דף ג' התירו לו לרדותו קודם שיבא לידי איסור סקילה פבר פתבו שם תוספות דהתם פינון דפשע איבעי' ליה אבל היכא דלא פשע אומרים לו לאדם כו' ע"ש. ובאיסור תורה נמי פשיטא ליה דלא אמרי' לאדם חטא כו' ואע"ג דחבירו יעשה איסור יותר חמור פינון דזה נמי יעשה א"ת דהא דכופין את רבו ועושה אותו ב"ח כדי שיוכל לישא אשה פבר פתבו שם התוס' דמצוה רבה שאני ע"ש.

ובעיקר הקושא דליהדר וליבטלי הגה למ"ד דאין מבטלין איסור הוא דאורייתא ודאי דאין אומרים לו לאדם חטא באיסור דאורייתא בשביל שיזכה חבירו. וכינון שאין בתערוכת זה צורך אכילה לחולה אלא שלא יעבור איסור חמור אין אנו מצווין לעבור בשבילו.

איברא למ"ד דאין מבטלין איסור אינו אלא דרבנן יראה לענ"ד דהכא מן התורה אסור משום דאנו מוזהרין על התרומה שלא נפסידנה פדכתיב ושמרתם את משמרת תרומתי וכדתנן פ"ח דתרומות ע"ש ומן התורה צריף שימור שלא נפסיד תרומה וכ"כ הרמ"בם פי"ב מהלכו' תרומות ע"ש.

וכשמבטל תרומה בתוך חולין הרי נהפך האיסור להיתר ונעשה מתרומה חולין דאחרי רבים להטות וכמבואר וה"ל מאבד התרומה בידיים פשמבטלה ברוב חולין דתו ליכא פאן תרומה והתורה אמרה ושמרתם את משמרת תרומתי ודו"ק: וניחא בזה לישוב הא דאמרו בחולין דף צ"ח בסוגיא דזרוע בשלה דזרוע בשלה חידוש הוא דבכל התורה אין מבטלין איסור לכתחלה והכא מותר.

וקשה מזה לפוסקים דס"ל דאין מבטלין איסור אינו אלא מדרבנן. ולפמ"ש אפשר לישוב דשאני זרוע בשלה שהרי היא ממתנות פהונה ואקרי תרומה ואסור לאבדה פדכתיב משמרת תרומתי שלא יפסידנה.

(א): סימן יט שאלה מצנות ביעור חמץ אם הוא דוקא בשריפה או אפילו בשאר דברים שיתבער מן העולם: תשובה פתב הרמב"ם פ"ג מהלכות חמץ ומצה פיצד ביעור חמץ שורפו או פוררו וזורה לרוח או זורקו לים עכ"ל.

והיינו פתכמים דאמרי אף מפרר וזורה לרוח או מטיל לים ודלא כר' יהודה דאמר אין ביעור חמץ אלא שריפה. והקשה בזה בס' בית הלל ביו"ד סי' רצ"ד פ"ג דהרמב"ם פסק סוף הלכות מוקדשין פתכמים סוף תמורה דכל הנקברין לא ישרכו אע"פ שאמה מחמיר בשריפתו אמה מקל באפרו.

ובחמץ גחלתו ואפרו אסור א"כ לא ישרכו דאמה מיקל באפרו ע"ש. ועיין בא"ח סי' תמ"ה מ"ש בזה מג"א וח"י.

ולענ"ד נראה דחמץ אפרו מותר להרמב"ם. דבתוס' סוף תמורה כתבו הטעם דנשרפין אפרו מותר משום דכבר נתקנים בהן מצות שריפה ואין לה דבר שנעשה מצותו ומועלין בו אבל נקברין במלתייהו קיימו באיסורייהו ואפ"ל באפרו ע"ש.

וכיון דגרסת הרמב"ם בדברי חכמים אף מפררו וזורה לרוח וא"כ פשיטא דנתקנים מצותו בשריפה וכיון דנעשית מצותו שוב אין מועלין בו. ואפ"ל לגרסת תוס' והרא"ש דלא גרסי אף אלא מפררו וזורה מ"מ מודו חכמים דנתקנים מצותו גם בשריפה ולא גרע ממפרר וזורה לרוח דהא ר"י דס"ל אין ב"ח אלא שריפה יליף לה בק"ו מנותר ונחכמים אומרים פל"ק"ו שאמה דן תחלתו להחמיר וסופו להקל לאו ק"ו הוא לא מצא עצים לשורפו יחא יושב ובטל והתורה אמרה תשבייתו בכל דבר שאמה יכול להשבייתו וכיון שכן גם שריפה בכלל השבתה וכיון שנעשית מצותו שוב אין מועלין ולכך אפרו מותר.

והא דכל הנקברין אפרו אסור ולא אמרי' שנעשית מצותו משום דנקברין אין המצנה לבערו מן העולם רק דצריך לכסות אותו ולהעלימם מן העין שלא יפלו בהנאתו ונ"ל הגהת מ"י פ"ג מהלכות חמץ ומצה ריב"ק ה"ה אוסר להשליך חמץ במקום הפקר דחזינו בתמורה פל"ק איסורי הנאה מצריף קבורה והביא ראיה מירושלמי לא יאכל חמץ אפי' לכלבים במה אנו קיימין אם לכלבו היינו הנאה אלא אפי' לכלבים אחרים עכ"ל מבואר מזה דנקברין אין מצותו בכך אלא צריך לסלקו מן העין שלא יבא שום בעל חי לאכלו משא"כ היכא דמצותו בהשבתה פ"ג שנעשה מצותו ע"י שריפה מותר אע"פ בהנאת אפרו וז"ב.

ובתוס' פרק פל"ה הצלמים דף מ"ג בהא דאמר ר' יוסי גבי ע"א מפררו וזורה לרוח וא"ל חכמים אף הוא נעשה זבל ומגדל צמחים והתורה אמרה ולא ידבק בידך מאומה הקשו דהכא גבי חמץ אמרו חכמים מפררו וזורה לרוח הא גם הוא נעשה זבל ומגדל צמחים ע"ש.

ולפמ"ש דהיכא דאתעביד מצותו תו אין מועלין בו א"ש אע"ג דמגדל צמחי' אע"פ פ"ג פ"ג שפררו וזורה לרוח פ"ג נעשית מצותו ומותר ליהנות בצמחין שמעלה אע"פ כמו באפר הנשרפין.

והא דנקברין אפרו אסור משום דהנה אין מצותו בכך אלא שצריך להעלימו מן העין ועדיין לא נתקיימה מצותו. ובע"ז אע"ג דנתקנים מצותו בכך דהא כתיב אבד תאבדון.

פ"ג הקשו בתוס' בתמורה בהא דתנו פל"ה הנשרפין אפרו מותר דבע"ז פתיב ואשיריהם תשרפון באש ואפ"ה אפרו אסור. ותימצו שאני ע"ז דכתיב ולא ידבק בידך מאומה ע"ש.

אָבֵל שְׂאָר אִיסוּרֵי הַנָּאָה אֵין מוֹעֲלִין אַחַר שְׁנַעֲשֶׂה מִצְוַתוֹ וְחִמֵּץ שְׁנִתְקַיֵּים בּוֹ מִצְוַת הַשְּׁבִתָּה ע"י שְׂרִיפָה אוֹ ע"י פִּירוּר מוֹתֵר אַח"כּ בְּאֶפְרוֹ אוֹ בְּזָבֵל הַנַּעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ כְּמוֹ אֶפְרָל כָּל הַנְּשָׂרְפִין.

ודו"ק: וּבְרִישׁ פָּרָק כָּל שְׂעָה דְתַנּוּ וְלֹא יִסִּיק בּוֹ תַנּוּר וְכִירָיִים וּפְרִיף פְּשִׁיטָא וּמְשַׁנֵּי ל"צ אֵלָא לר"י דְאָמַר אֵין ב"ח אֵלָא שְׂרִיפָה וּסד"א בְּהַדֵּי דַעֲבִיד מִצְוַתוֹ לִיתְהַנֵּי מִינְיָה קמ"ל ע"ש וְלְכַאוּרָה תִּיקְשִׁי לַפּמ"ש דְלַחְכְּמִים נְמִי מְתַקְיִים מִצְוַתוֹ בְּשְׂרִיפָה אַמְאֵי קָאָמַר ל"צ אֵלָא לר"י דְלַחְכְּמִים נְמִי גִימָא דסד"א דְלִיתְהַנֵּי בְּהַדֵּי דַעֲבִיד מִצְוַתוֹ.

מִיְהוּ הָא דְכָל הַנְּשָׂרְפִין אֶפְרָן מוֹתֵר הֵינּוּ אַחַר שְׁנַעֲשִׂית מִצְוַתוֹן כְּמוֹ בְּתַרומַת הַדִּשָּׁן דְלֹא־אֶחָר שְׁנַעֲשִׂית מִצְוַתָּהּ אֵין מוֹעֲלִין בָּהּ אֵבֵל בְּהַדֵּי דַעֲבִיד מִצְוַתוֹ וְדַאי אָסוּר לִיקְנוֹת מִמֶּנּוּ אֵלָא גְבִי תְרוּמָה טְמֵאָה בְּלַחוּד גִּילָה הַפְּתוּב שְׁמוֹתֵר לִיקְנוֹת מִמֶּנּוּ בְּהַדֵּי דַעֲבִיד מִצְוַתָּהּ לְכֹף קָאָמַר לֹא צְרִיכָא אֵלָא לר"י דְאָמַר אֵין ב"ח אֵלָא שְׂרִיפָה וְהוּי סד"א דְשָׁנָה לְתַרומָה טְמֵאָה דְלִיתְהַנֵּי בְּהַדֵּי דַעֲבִיד מִצְוַתוֹ מִשָּׂא"כ לְרַבְּנָן דְלֹאֹ דְנוֹקָא בְּשְׂרִיפָה דְאִינוּ דוּמָה לְתַרומָה טְמֵאָה לֹא הוּי ס"ד דְלִיתְהַנֵּי: וְהַרְמַב"ם פ"ג מֵהַלְכוֹת חִמֵּץ פְּתַב ו"ל אִם שְׂרָפוּ קוֹדֵם שֶׁשׁ הָרִי זֶה מוֹתֵר לִיקְנוֹת בְּפִתְחֵין שְׁלוֹ בְּתוּף הַפֶּסֶח אֵבֵל אִם שְׂרָפוּ מִשְׂעָה שֶׁשׁ וְלִמְעַלָּה הוּאִיל וְאָסוּר בְּהַנָּאָה הָרִי זֶה לֹא יִסִּיק בּוֹ תַנּוּר וְכִירָיִים וְלֹא יִבְשַׁל בּוֹ וְאִם בִּישַׁל אוֹ אֶפְרָה אוֹתוֹ הַתְּבַשִּׁיל אוֹ הַפֶּת אָסוּרִין בְּהַנָּאָה וְכֵן הַפְּתָחִין שְׁלוֹ אָסוּרִין בְּהַנָּאָה הוּאִיל וְשְׂרָפוּ אַחַר שְׁנַאָסֵר בְּהַנָּאָה עכ"ל.

וְכִינּוּן דְלֹא הַזְכִּיר הַרְמַב"ם דִּין אֶפְרָן שְׂיִהִיָּה אָסוּר לְכֵן נִרְאָה כַּמ"ש דס"ל דְאֶפְרָן מוֹתֵר בְּהַנָּאָה וְהָא דְפִתְחֵין אָסוּר נִפְקָא לִיקָה מִדְאֶמְרֵינוּן פ' כָּל שְׂעָה דָּף כ"ז בְּתַנּוּר שְׂהַסִּיקוּן בְּקַלְפֵי עֶרְלָה כו' אָפָה בּוֹ אֵת הַפֶּת רַבִּי אוֹמֵר הַפֶּת אָסוּרָה כו' בִּישַׁלָּה ע"ג גְּחָלִים ד"ה מוֹתֵר ע"ש.

וּמִדְקַתְנֵי בִישַׁלָּה מִשְׁמַע דְנוֹקָא דִיעֲבַד אֵבֵל לְכַתְחֻלָּה אָסוּר ע"ג גְּחָלִים וְכַמ"ש תוֹס' שָׁם בִּישַׁלָּה ע"ג גְּחָלִים אַע"פ דְאֶפְרָן מוֹתֵר יֵשׁ לְחַלְקֵין בֵּין גְּחָלִים לְאֶפְרָן ע"ש. מְבֹאָר דְאֶפִּילוּ הֵיכָא דְאֶפְרָן מוֹתֵר כְּמוֹ עֶרְלָה וְכַלְאֵי כָרֵם אַפ"ה גְּחָלִים אָסוּרִין לְכַתְחֻלָּה וְלְכֹף פְּתַב הַרְמַב"ם הַפְּתָחִין אָסוּרִין וְהֵינּוּ לְכַתְחֻלָּה וְאֶפִּילוּ עוֹמְמוֹת אָסוּרִין לְכַתְחֻלָּה דְהַתָּם בַּפ' כ"ש פְּלִיגֵי תְרֵי לִישְׁנֵי בְּהָא דַאֵע"ג גְּחָלִים לְחַד לִישְׁנָא דְנוֹקָא עוֹמְמוֹת אֵבֵל לוחֲשׁוֹת אַפִּי דִיעֲבַד אָסוּרִין וְלֹאִידָף לִישְׁנָא אַפִּי לוחֲשׁוֹת מוֹתֵרִין דִיעֲבַד וּמוֹכַח שָׁם דְבַעוֹמְמוֹת ל"פ דְאָסוּר עכ"פ לְכַתְחֻלָּה אֵלָא בְּלוחֲשׁוֹת פְּלִיגֵי אֵי אָסוּר בְּדִיעֲבַד ע"ש.

וּמִשָּׁה סֵתֵם הַרְמַב"ם וְכַתְבֵּי דְפִתְחֵין אָסוּרִין בְּהַנָּאָה וְהֵינּוּ לְכַתְחֻלָּה כָּל הַפְּתָחִין אָסוּרִין וּבְדִיעֲבַד אֶפִּילוּ לוחֲשׁוֹת מוֹתֵרִין שְׁכֵן פֶּסֶק הַרְמַב"ם פ"ז מֵהַלְכוֹת מ"א כְּאִידָף לִישְׁנָא בַּש"ס ע"ש אֵבֵל אֶפְרוֹ לֹא הוֹנֹכֵר הַרְמַב"ם וּמִשְׁמַע דס"ל דְאֶפְרוֹ מוֹתֵר וּמִטַּעַם שְׁכַתְבֵּנוּ דְכִבֵּר נַעֲשִׂית מִצְוַתוֹ וּבְפִתְחֵין אָסוּר לְכַתְחֻלָּה גְזִירָה מִשׁוּם אַבּוּקָה.

וּבכ"מ שָׁם גְבִי אָפָה בּוֹ אֵת הַפֶּת דְאָסוּר כְּתַב בְּשֵׁם הַרְמ"ד דְנוֹקָא כְּשִׂאבּוּקָה כְּנִגְדוֹ ע"ש. וְלְכַאוּרָה תִּיקְשִׁי כִינּוּן דְבַחְמֵץ גְּחָלִים נְמִי אָסוּרִין וְאֶפִּי אֶפְרוֹ אָסוּר לְפִי מִשְׁמַעוֹת כ"מ שָׁם ע"ש א"כ לְמָה הַצְּרִיף אַבּוּקָה כְּנִגְדוֹ וְע"ש בְּלח"מ.

ובאשר"י פ' כ"ש כתב בשם ר"י דכיון דקי"ל פתחמים דמפררו וזורה לרוח הוי חמץ מן הנקברים ואפרו אסור וכ"ש הגחלים ע"ש. אמנם לפמ"ש בשיטת הרמב"ם ניקח גם דברי הרמ"ך משום דחמץ אפרו מותר כיון שנעשית מצותו וכן גחלים מותרים בדיעבד ואפה בו את הפת הוי דיעבד ומש"ה בעי אבוקה כנגדו והרה"מ פתב שם ז"ל ואיסור הפתמין מבואר דהוי תרכו אח"ז ועוד שאין חב"פ מן הנשרפין שיהא אפרן מותר עכ"ל.

ולפמ"ש לא אסר הרמב"ם אלא פתמין ולכתחלה אבל אפרו מותר אפי' לכתחלה. וניחא בזה ליישב קושית התוספות סוף תמורה בהא דחשיב שם דין הנקברין בשך בחלב כו' ודין הנשרפין ערלה וכלאי פרום והקשו דליחשב נמי חמץ בפסח אי כר"י בין הנשרפין אי פתחמים בין הנקברין ע"ש ולפמ"ש אפילו אי ס"ל פתחמים דר"י דלא בעינו שריפה דוקא מ"מ כיון דמצות השבתתו גם בשריפה אפרו מותר כיון דאתעביד מצותו ומש"ה לא חשיב אלא בשך בחלב מן הנקברין שאין מצותו אלא לקוברו ולהעלימו מן העין ומש"ה אפרו אסור.

אמנם דעת הרא"ש מבואר דס"ל דחמץ אפרו אסור ואפ"ה פסק פתחמים דמפררו וזורה לרוח או שורפו משום דס"ל להרא"ש דכל הנקברין ישורפו וכמבואר בפוסקים ע"ש. והרמב"ם דס"ל בשאר איסורין דנקברין לא ישורפו מ"מ בחמץ אפרו מותר משום דאתעביד מצותו ומשום דמצות ביעורו גם בשריפה: סימן כ כתב בתשובת גנת ורדים בקונטרס סוף הספר סימן קל"ו ז"ל בענין הכשר פירות לקבל טומאה מוכח בכמה מקומות במס' מכשירין דבעינו דניחא ליה בהכשר מים שבאו עליהן ושמח בהן ומשמע דאם אין לו שמחה אע"ג דאינו מיצר דאין לו הפסד וגריעות בהכשר זה דאינו מכשיר לקבל טומאה וקשה דבפ' לולב הגזול באתרוג של תרומה לא יטול ויהיב טעמא בגמ' מפני שמכשיר את התרומה לקבל טומאה ופירש"י דאמרינן במתני' מקבלת אשה מיד בנה לולב ומחזירתו למים בשבת שהיו שורין האגודה כדי שלא יבשו וכשנוגעים באתרוג הוכשר לקבל טומאה ואין לומר דשמח הוא בנגיעת המים באתרוג שנשאר רטוב ולח ולא יכמוש דא"ה ה"ל לרש"י לפרש דלמא יגע המים לאתרוג להדיא ולמה ליה לרש"י לפרש דמתכשר משום מים שע"ג האגודה דהוי מציאות רחוק וצ"ע עכ"ל ולק"מ דבהדיא תנו במסכת מכשירין פ"ד פל משקה שתחלתו לרצון אע"פ שאין סופו לרצון כו' בשביל שתודח הקערה הרי זה בכי יתן ע"ש וכיון דניחא ליה שגייע להאגודה המים ואח"כ נגעו אותן המים באתרוג אע"פ שאינו לרצון גבי אתרוג הרי זה מכשיר כיון שתחלתו לרצון וזה פשוט והנה הרשב"ם כתב פ' המוכר פירות דף צ"ז דין מכשיר בלא מחשבה דבמים הוא דכתיב פי יתן דומיא דכי יתן דניחא ליה ע"ש וקשה בהא דאמרי' פ"ק דשבת דף י"ח גבי בוצר לגת בטעמא דב"ש גזירה שמה יבצרנו בקנפות טמאות ופריף הניחא למ"ד כלי טמא חושב משקה כו' ואי נימא דין מכשיר בלא מחשבה א"כ נזחותא דבעלים לא צריף וצ"ע: סימן כא שאלה לבאר דיבור תוספות בע"ז פ' השוכר דף ס"ב ז"ל בדמיהן מקודשת משמע הא בגוף הערלה אסור לקדש וטעמא משום דלית ביה ש"פ וקשה בגופה נמי איכא ש"פ שלא כדרך הנאתו או באפרו כדתנו כל הנשרפין אפרו מותר וי"ל כיון דכל זמן שהוא בעין אסור למכור כמו כן אסור לקדש בו האשה דהוי כמו מכירה חשובה ויש בו הנאה כשקדש את האשה דגמרינן קיחה קיחה משדה עפרון וזה לא דמי לקיחה דשדה עפרון שראוי לקנות בו חפץ או שאר הנאות עכ"ל.

ואינו מוכן דנהי דאסור ליהנות לכתחלה פינו דכבר קידשה אמאי אינה מקודשת פינו דלדידה חזי' בש"פ פינו דאפרן מותר. ועוד אמאי אצטריכו למידק מסיפא בדמיהו אין אבל בגופו לא והא בהדיא תנו דבגופו אינה מקודשת: תשובה כבר הרגיש בכל זה בספר משנה למלך פ"ה מאישות וז"ל שם ועיין במ"ש התוס' ר"פ השוכר דף ס"ב ד"ה בדמיהו שפל דבריהם מתחלתם עד סוף נעלמו ממני ולא ידעתי פונתם עכ"ל: ונתתי את לבי לתור ולהבין דברי רבותינו בעלי התוספות ז"ל ונלענ"ד ע"פ דברי הר"ן שם ר"פ השוכר שביא הירושלמי דר"פ האיש מקדש מכרו וקידש בדמיהו מקודשת ר' חגי בשם ר' זעירא בשאין דמיהו אמר ר' חנינא זאת אומרת מקדשין בגזילה וכתב עלה הר"ן ז"ל דהפונה היא דלפיכה מקודשת לפי שאין דמי' אלו של ערלה וכלאי פרום שאלו הנה פו אף דמי' הללו היו אסורין למוכר דמ"מ מינייהו מתהני שפכרו בדמיהו דמה לי הו מה לי דמיהו אלא מש"ה מקודשת שאין ממון זה דמיהו של ערלה וכ"כ שפינון שהו אסורין בהנאה אינו שוין ממון ומעות הללו מתנה הו ביזו ולפיכה מותרין דדוקא בע"ז היא דחידשה התורה שאע"פ שאין להו דמי' שיהיו חליפיהו נתפסין באיסור אבל בשאר א"ה לא ולכך מקודשת.

וכ"כ עוד הר"ן רפ"ק דחולין דברים אלו בקיצור. ובמשנה למלך פ"ה מאישות כתב על דברי הר"ן אלו דאפילו מכרו לנכרי אע"ג דרשאי הנכרי ליהנות מהו וא"כ הדמי' חליפי א"ה נינהו.

מ"מ פינו שהתורה אמרה שלא יחליפם ולא ימכרם ואסרה כל הנאות שבו נמצא שדבר זה אין לו דמי' ואם לקח ממון בעדו אינו אלא גזל או מתנה ביזו. וכן מתבאר מדברי הר"ן רפ"ק דחולין שכ' שפינון שלא הנה לו רשות להחליפן וא"ה הו דמיהו וחילופיהו אינו אלא כגזל ביז המוכר עכ"ל.

וכינו שפן ניחא שפיר הא דמקדש בא"ה א"מ דכבר כתב הסמ"ע בח"מ סי' ק"י דכסף קנין צריך שיהיה על שווי המקח. ואם נותן כסף לקנייה בלחוד לא מהני דבשדה עפרון נמי הנה כסף שווי המקח ע"ש.

וכן כסף קידושין צריך שיהיה שווי וחליפי הקידושין וא"כ הכא במאי מקדשה פינו דאשה זו אינה חליפי הערלה וכה"כ דכינו דא"ה הו לא תפסי חליפין פלל שאין להם דמים. ואע"ג דאשה יכולה ליהנות בהו שלא כד"ה או באפרן פינו שהוא אינו רשאי לקדש בהו אשה א"כ אין האשה חילופין ודמיהו ואנו בעינן שתהי' האשה חליפי הכסף ושווין והנה א"ה כי היכי דלא תפסי דמים בחלופיהו ה"נ לא תפסי לקידושין בחלופיהו.

מידי דהוי אנכרי דמותר נמי ליהנות בהם אלא לפי שאין הישראל המוכר רשאי למכרו אין הדמים נתפסין בחלופיהו והוי גזל ביז הישראל וכמ"ש במש"ל. ה"נ אע"ג דאשה יכולה ליהנות בהו פינו דהוא אינו רשאי לקדש בהו.

אין קידושיה נתפסין. וזהו פונת התוס' שכתבו דכל זמן שהוא בעין אסור למכרו כמו כן אסור לקדש בו דהוי כמו מכירה חשובה ור"ל שאין קידושי אשה נתפסי בהם פינו שהו א"ה: ומה שהאריכו התוס' בלשונם דגמרינו קיחה קיחה משדה עפרון וזה לא דמי לקיחה דש"ע כו'.

דתיפוק ליה דכספ קידושיה צריה שיהיו שיווי הקידושין וא"ה אין להן דמי' נלענ"ד
בכוננתם לכמ"ש הרשב"א בחידושו פ"ק דקידושין דף ו' בהא דאמרו שם גבי המקדש
בהרנות זמן הוי הערמת רבית.

וכתב הוא ו"ל הא דלא הוי רבית קצוצה משום דלא שקיל מידי שהאשה אין גופה קנוי
לבעל ע"ש. ולפ"ז הי' אפשר לומר נהי דא"ה אין להן דמי' לקנות חפץ בחלופיהו אבל
קידושי אשה שאינו קנין חפץ אלא לאוסרה אעלמא שפיר נתפס קנין כזה אפי' ע"י א"ה.

לכך כתב התוס' דהוי כמו מכירה חשובה דגמרינן קיחה קיחה מש"ע וזה לא דמי לקיחה
דש"ע שראוי לקנות בו חפץ או שדה פלומר כיון דעיקר קידושי פספ מקיחה קיחה גמרי'
פי היכי דבשדה לא מהני איסורי הנאה דכיון שהתורה אסרה לקנות על ידיהו אין להם
דמים ואין השדה נתפס בשונוים ה"נ אין אשה נקנות ע"י א"ה.

דבעי נמי שיהיה הכסף שיווי הקידושין וכמ"ש: עוד נראה לפרש הא דכתבו תוס' דהוי
מכירה חשובה משום דקידושי אשה מצוה וקי"ל מצות לאו ליהנות ניתנו. והוי ס"ד
דאע"ג דאין חפץ נקנה בא"ה משום שהתורה אסרה הנאתו ולכך לא נתפס החפץ
בדמיהו.

אבל מצוה דלאו ליהנות ניתנה הי' אפשר לומר שנתפס בדמיהו. לכך כתבו תוס' דהוי
מכירה חשובה דגמר קיחה קיחה מש"ע וכמו דלא מהני לקנין שדה ה"נ לא מהני לקנין
אשה.

ודו"ק: ולפ"ז קידוש בא"ה אפי' היתה היא חולה שיש בו ספנה ומותר' ליהנות מהו מ"מ
כיון שהוא אין לו רשות למכרו אין להן דמים ולא עדיף ממכרו לנכרי דהמעות גזל בידו
שאין הדמים נתפסים כיון שאסורין על המוכר ה"נ אין הקידושין נתפסין בהו נאנו בעינו
שיהיה הכסף שווי האשה וכמ"ש בסמ"ע סי' ק"ץ לענין קנין קרקע וכמ"ש.

ובמשנה למלך פ"ה מאישות כ' וז"ל נסתפקתי באשה שהיתה חולה שיב"ס דשרי לה
א"ה כו' מי אמרינן טעמא דהמקדש בא"ה א"מ הוא משום דמה שנתן לה אינו מועיל לה
פלום ששרי אינה יכולה ליהנות מהו פלום.

ולפ"ז אם יכולה ליהנות הוי מקודשת א"ד טעמא דא"מ משום דלמקדש אינו שנה פלום
כו' ועוד הנה אפשר לומר דטעמ' דאינה מקודשת לפי שאסור לו ליהנות מא"ה ולפ"ז
אפי' היתה חולה אינה מקודשת עכ"ל.

והנה לפי טעם האחרון שכתב במש"ל משום דאסור ליהנות מא"ה לא הנה לנו לומר
אינה מקודשת דכיון דעבר ונהנה אין הקידושין נפקעין. ועיין בגמרי' דף מ"ז דבעי לה
בחליפין ואמרי' ת"ש המקדש בערל' כו' מכרו וקידוש בדמיהו מקודשת ודחי לה ה"נ
דלכתחלה לא.

וכתבו תוס' שם דכונתו שרצה להוכיח דשרי לאתהנויי מחליפין דאי אסור ליהנות הנה
לנו לומר דאסור לו לשהות עמה באותו קידושין ודחי לה דלמא לכתחלה לא. ואע"ג
דע"י הקידושין הוא נהנה ממנה לכתחלה.

דוּקָא בְּקִידוּשֵׁינּוּ הוּא וְשֵׁלָא תַקְנֵנוּ חֲכָמִים לְהַפְקִיעַ הַקִּידוּשִׁין פִּינּוּן שְׁהִיא אֲשֶׁתּוּ הוּא חֲזִיב לִיקְהֵנוּת מִמֶּנָּה אַבְּל אִם לְקַח מִן הַפְּעוּת כְּלִי אֲסוּר לִיקְהֵנוּת מִמֶּנּוּ דְאֲסוּר בְּחִילּוּפִיהוּ קָרִינּוּ בִּי עַכ"ל.

הָרִי דְמַחְמַת אִסוּר הַנְּאָה אִין הַקִּידוּשִׁין נִפְקַעִין מְעִיקְרָא: אֲלָא דְהִנֵּה צָרִיךְ לְקַדְּשׁ קִידוּשִׁין אַחֲרִים וְשֵׁלָא יִהְיֶה מִמֶּנָּה ע"י א"ה וְכִינּוּן שְׁשֻׁנֵינוּ הַמְקַדְּשׁ בְּעֶרְלָה א"מ ע"כ לִית לִיהַּ הַטַּעַם מְשׁוּם דְאֲסוּר לִיקְהֵנוּת אֲלָא עֵיקַר הַטַּעַם כַּמ"ש דְּכֹסֶף קִידוּ' צָרִיךְ שְׁיִהְיֶה דְמִי שְׁוִוִי הַמְקַח וְהַקִּידוּשִׁין וּא"ה אִין לְהֵן דְּמִים וְאִין קִידוּשִׁי הָאֲשֶׁה נִתְפָּסִין בֵּא"ה וְאִין פֶּאן קִידוּשִׁין כְּלָל.

וּמִיָּהוּ בְּקִידוּשׁ בְּדַמִּיהוּ דְמַקְוֶדְשַׁת אַף ע"ג דְאֲסוּר לְמַחְלִיף פִּינּוּן דְאִינוּ אֲלָא בְּדַמִּיהוּ דְמַקְוֶדְשַׁת אַף ע"ג דְאֲסוּר לְמַחְלִיף פִּינּוּן דְאִינוּ אֲלָא מְדַבְּרֵנּוּ וּבְקִידוּשִׁין לֹא גִזְרוּ לְדַמִּיהוּ הוּוּ לְהוּ שְׁפִיר שְׁוִוִי הַקִּידוּשִׁין שְׁנִתְפָּסִין קִידוּשִׁי אֲשֶׁה בְּהוּ.

וּדו"ק: וְהָא דְכָתְבוּ תוּס' קוּשְׁיֵיתָם מְדִיוּקָא דְסִיפָא דְקַתְנֵי בְּדַמִּיהוּ. וְלֹא הִקְשׁוּ כֵּן מְרִישָׁא דְתַנּוּ בְּהִדְיָא הַמְקַדְּשׁ בְּעֶרְלָה א"מ וְכַמ"ש.

נִלְעַנ"ד דְמְרִישָׁא הוּי אֲפֻשֶׁר לְתַרוּצֵי דְאִינִי בְּדָלָא יְדַעָה וְכַמ"ש תוּס' ס"פ הָאִישׁ מְקַדְּשׁ וְה"ל מְקַח טַעוּת. אַבְּל מְדַתְנּוּ בְּסִיפָא קִידְשׁ בְּדַמִּיהוּ מְקוֹדְשַׁת ע"כ מִינִי בְּדִידְעָה דֹא"ל כִּי אֲפִילוּ בְּדַמִּיהוּ א"מ דְּמַצִּי לְמִימַר לֹא נִיחָא לִיהַּ דְלִתְעַבִּיד אִסוּרָא עַל יְדֵי פִינּוּן דְּדַמִּיהוּ אֲסוּרִין לְמַחְלִיף וְאֲסוּר לּוּ לְכַתְחֵלָה לְקַדְּשׁ בְּהוּ הָאֲשֶׁה דְכַה"ג פְּתַב בֵּית שְׁמוּאֵל בֵּא"ה ע"סִימֵן כ"ח ס"ק ג' גַּבִּי לֹא יְדַעָה שְׁהוּא גָנוּב אַע"ג דְקַנְתָּה בְּיֹאשׁ וּש"ר א"מ מְשׁוּם דְּמַצִּי אֲמַרָה לֹא נִיחָא לִי דְלִתְעַבִּיד אִסוּר' עַל יְדֵי ע"ש וְה"נ פִּינּוּן דְלִכְתְּחֵלָה אֲסוּר לְקַדְּשׁ בְּדַמִּיהוּ אֲלָא דְבְדִיעֵבַד לֹא אֲסֵרוּ לְהַשְׁהוּת עִמָּה א"כ מַצִּי לְמִימַר לֹא נִיחָא לִי דְלִתְעַבִּיד אִסוּרָא עַל יְדֵי אַע"כ דְּמִינִי בְּדִידְעָה וְאֲפ"ה דוּקָא בְּדַמִּיהוּ מְקוֹדְשַׁת הָא בְּגוּף הַעֶרְלָה א"מ אַע"ג דְּיְדַעָה וְלִכְפֵּי שְׁפִיר הִקְשׁוּ דְהָא מוֹתַר לִיקְהֵנוּת בְּאֶפְרָן.

אִיבְרָא בְּחִידוּשִׁי לֵא"ה ע"שִׁם סִימֵן כ"ח פְּתַבְנוּ דְהָד סְבָרָא דְב"ש בְּמַחְלֹק' שְׁנוּי' בְּש"ס קִידוּשִׁין דָּף נ"ג בְּמַקְדְּשׁ בְּהַקְדָּשׁ ר' מֵאִיר סְבַר א"מ מְשׁוּם דְאֲמַרָה לֹא נִיחָא לִי דְלִיתְחַל הַקְדָּשׁ עַל יְדֵי וּר' יוּדָא סְבַר מְקוֹדְשַׁת ע"ש וְקִי"ל כו"ר וְכַמ"ש הַרְמְב"ם פ"ה מְאִישׁוּת ע"ש וְא"כ לִיתְנִי לְהָד דְב"ש וְאֲפִי' בְּדָלָא יְדַעָה א"י לֹא נִיחָא לִי דְלִתְעַבִּיד אִסוּרָא ע"י אֲלָא דְבְמַתְנִי שְׁם דְהַמְקַדְּשׁ בְּעֶרְלָה חֲשִׁיב נְמִי חוּלִין בְּעִזְרָה וּמְשַׁמַּע בְּש"ס שְׁם פ' הָאִישׁ מְקַדְּשׁ דָּף נ"ז דְמוּקִי לָהּ כו"ר מ"ד ס"ל חוּלִין שְׁנִשְׁחַטוּ בְּעִזְרָ' דְאֲוִרִיתָא ע"ש.

וְלִר"מ הָא ס"ל דִּיכּוּלָּה לֹא נִיחָא לִי כו' וְא"כ בְּקִידוּשׁ בְּדַמִּיהוּ דְמַקְוֶדְשַׁת ע"כ בְּדִידְעָה וְשְׁפִיר דְיִיקִי תוּס' הָא בְּגוּף הַעֶרְלָה א"מ פִּי' וְאֲפִי' בְּדִידְעָה: וְהֵרַב מְהֵר"י פּוֹלִי בְּהַגְהָת מַש"ל כְּתַב ז"ל נְאִי קִשִׁי לָךְ עַל מַה שְׁצִיָּדָה הֵרַמ"ח לְעִיל דְאֲפֻשֶׁר דְטַעֲמָא דֹא"מ לְפִי שְׁאֲסוּר לִיקְהֵנוּת כו' דְהָא מְצֻנָּה קַעֲבִיד וְלֹא לִיקְהֵנוּת נִתְנּוּ וְעִינּוּ בְתִשׁוּ' הַר"ן ס' כ"ד וּנ"ד דְקִידוּשִׁי אֲשֶׁה צִד מְצֻנָּה יֵשׁ בְּהוּ אַע"ג דְאִיָּה לֹא מְפַקְדָא אַפּו"ר הִבִּיא דְכָרִיו מְרָן הִבִּי שְׁם ס' רכ"ח.

וְתוּ קִשָּׁה דְכַפ' הִמְבִּיא תַנּוּיִין דָּף כ' תַנּוּן פְּתַבוּ עַל אִסוּרֵי הַנְּאָה כְּשֶׁר וְאִי כְּדַבְּרֵי הֵרַמ"ח כִּי הִיכִי דְהַמְקַדְּשׁ בֵּא"ה א"מ דְאֲסוּר לִיקְהֵנוּת כו' ה"נ אִית לָן לְמִימ' דָּאִם כְּתַב גִּט עַל א"ה דְאִינוּ מְגוֹרְשִׁי שְׁפִין נְהֵגָה.

גם התוס' שם ד"ה בכתובת קעקע כתבו ז"ל ואפילו הוי הכא איסור דאורייתא מ"מ הוי גט כדאמרינן לעיל כתבו על א"ה פשר אע"ג דאסור לכתחלה דמתהני מאיסורא. גם בתוס' ע"ז דף ס"ב בד"ה בדמיהו מבואר דטעמא דהמקדש בא"ה לאו משום דלית בה ש"פ אלא משום דאסור מן התורה ליהנות בהם.

עכ"ל: והנה לפ"מ שביארנו פננת דברי תוס' אין הטעם משום שאסור ליהנות בהן דא"כ בדיעבד אין הקידושין נפקעין בשביל פה אלא פנין דמה"ת אסור ליהנות בהן אין להם דמים וקידושי פסוק צריף שיהיה דמי שיווי הקידושין ובא"ה אין הקידושין נתפסין בהן.

אבל המגרש בא"ה שם אין הגט בתורת שיווי וא"צ להיות דבר נתפס בדמיו מש"ה איסורא דעביד עביד והגט פשר. [וכן המקדש בשטר שכתבו על א"ה מקודשת מה"ט שא"צ להיות פאן דבר נתפס בשיווי דמיו] ומ"ש הרב הג"ל דמצות לאו ליהנות ניתנו פבר כתבתי דהיינו שכתבו תוס' דהוי כמו מכירה חשובה ומשום דקידושי פסוק גמרינו קיחה קיחה מש"ע וכל שאינו פסוק לקנין שדה לא מהני לקידושין וכנ"ל.

ועוד נראה דאע"ג דמצות לאו ל"נ מ"מ כל דמתהני גופי' בהדי מצנה אסור וכמ"ש הר"ן בנדרים דף ט"ו וז"ל וא"ת וכי אמר הנאת תשמישה עלי אמאי מתסר והא מצות לאו ל"נ י"ל דכי אמרי' מצות כו' ה"מ שאין קיום המצנה חשיב הנאה.

אבל מ"מ אי מתהני גופי' בהדי קיום המצנה הנאה מקרי ומש"ה אמרי' פ' ראוהו ב"ד דף כ"ח הנודר מן המעין טובל בימות הגשמים אבל לא בימות החמה עכ"ל. וה"נ חשיב הנאת גופי' במה שנעשית קנינו ומשעבדא ליה בהדי מצות קידושין.

ודו"ק: אמנם הרשב"א בחי' לנדרים שם הקשה ג"כ קושיא זאת. ותיירץ דהמצנה אינו אלא משום דמשעבדא לי' וכיון דקונמות מקיע מידי שעבוד ליכא מצנה ע"ש.

ומשמע מדבריו דאפילו נהנה גופו בהדי מצנה נמי שרי. אלא הא דהנודר מן המעין דאסור בימות החמה הוי תיובתא להרשב"א דמבואר דהנאת גופו בהדי מצנה אסור.

איברא גם להר"ן ז"ל קשה מהא דאמרי' בעירובין דף ל"א גבי עירוב בבית הקברות דכ"ע מצות לאו ל"נ והכא בהא קמפלגי מ"ס אין מערבין אלא לד"מ ומר סבר מערבין אף לדבר הרשות ומערב לד"מ היינו ללכת לבית האבל או לבית המשטה כדאיתא פ' פיצד משתתפין ובבית המשטה מתהני גופי' בהדי מצנה ונראה לפמ"ש הרשב"א בחי' פ"ק דסופה דף ל"א בהא דאמר רבא מצות לאו ל"נ וז"ל ואע"ג דמתהני בעשית המצנה שמקבל שחר בע"הז בע"הב לא חשיב נהנה בא"ה אלא פשנהנה בגופו של איסור אבל כל שאינו נהנה מגופו אלא שגורם לו הנאה וריח ממוקום אחר אינו הנא' מן האיסור וכדריף שאמרו הנודר הנאה מן המעין טובל בו בימות הגשמים שאינו נהנה מגוף המים ואע"פ שגורמת לו טבילה זו לעלות מטומא' לטהרה ומכשירתו לכמה דברים לית לן בה וכן הא דאמר רבא התם בסנדל של ע"ז לא תחלוץ ואם חלצה פשירה דמצות לאו ל"נ ואע"ג דמרווחא טובא בהאי חליצה לא חשיבא הנאה באיסור עכ"ל.

וא"כ ה"ה במערב לד"מ אע"ג דעירובו מכשירו לאכול בבית המשטה לא עדיף מטבילה שמכשירתו לאכול בקדשים או חליצת סנדל של ע"ז דמרווחא להנשא לבעל ואפ"ה פנין שאינו נהנה מגופו של איסור לא מקרי הנאה.

וְדוֹקָא בְּטוֹבֵל בְּמַעֲיָן בַּיְמוֹת הַחֲמָה דְּמַתְּהֵי מַגּוּפּוֹ שֶׁל אִיסוּר מִשָּׂא"כ הַנָּאָה הַבָּאָה לּוֹ
אִתְּ"פ מוֹתֵר. וְלִמְ"ד מְעַרְבִין לְדַבְרֵי הַרְשׁוּת הָרִי נִהְיָה מַגּוּפּוֹ שֶׁל אִיסוּר שְׂנַעֲשֵׂי לּוֹ בֵּית
הַקְּבָרוֹת מְקוּם לְקָנוֹת שָׁם שְׁבִיתָתוֹ וַיֵּשׁ לּוֹ מִשָּׁם רְשׁוּת לִילְךָ אֶלְפִים וְאִין שׁוּם מַצְנָה בְּזָה.
מִשָּׂא"כ הַמְעַרְבֵי לְד"מ דְּבַמָּה שְׁקוּנָה שְׁבִיתָתוֹ אִין כְּאִן אִיסוּר דְּמַצְנָה הִיא לְקָנוֹת שְׁבִיתָתוֹ
זָאת. וְיֵמָּה שְׂיִהְיָה אִתְּ"פ בְּבֵית הַמְּשֻׁתָּה הוּ"ל כְּמוֹ שְׂאָר שְׂכָר מַצְנָה הַבָּאָה לּוֹ אִתְּ"פ דְּלֹא
חֲשִׁיב הַנָּאָה.

וְכַן בְּסִנְדֵּל שֶׁל ע"ז בְּשַׁעַת חֲלִיצָה הִיא מְקַיְיֶמֶת מַצְנָה וְאִין כְּאִן הַנָּאָה. וְכַן הַטוֹבֵל בְּמַעֲיָן
בַּיְמָה"ג אִין כְּאִן בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה אֱלֹא הַנָּאָה טְבִילָה שְׁהִיא מַצְנָה וְיֵמָּה שְׂיִהְיָה אִתְּ"פ לֹא
אֶכְפֵּת לָן.

אִיבְרָא בְּקִידוּשֵׁי אִשָּׁה כִּיּוֹן דְּבִשְׁעַת קִידוּשֵׁין מְשַׁתְּעֵבְדָא לִי הָרִי הַנָּאָה גּוּפִי בְּהָדִי מַצְנָה
מַגּוּפָּה הָאִיסוּר וְכְמוֹ הַנּוֹדֵר מִן הַמַּעֲיָן דְּאִיסוּר בַּיְמוֹת הַחֲמָה. וְבַר"ה דָּף כ"ח מְסִיק דְּאִם
תִּקַּע בְּשׁוֹפָר שֶׁל עוֹלָה וְשֶׁל שְׁלָמִים יֵצֵא דְּמַצּוֹת לְאוֹ ל"ג.

וְקִשָּׁה בְּסִפָּר כְּפוֹת תְּמָרִים דְּמִשְׁמַע דְּמַבְלַעְדֵי הַמַּצְנָה אִין לּוֹ שׁוּם הַנָּאָה וּבְתוֹס' דָּף כ"ה
ד"ה חוּטָא בַּל יִתְנָאָה כְּתָבוּ דְּבַתְּקִיעַת שׁוֹפָר מִתְנָאָה בְּקוֹל תְּקִיעַתוֹ וְא"כ אִמָּאי יֵצֵא י"ח
ע"ש. וְלִפְמ"ש הַרְשָׁב"א בְּנִדְרִים מְשַׁמַּע דָּא ע"ג דְּמַתְּהֵי בְּהָדִי מַצְנָה שְׁפִיר דְּמִי.

אֱלֹא דְּכָבֵר כְּתָבְנוּ דְּהָא דְּנוֹדֵר מִן הַמַּעֲיָן אִיסוּר בַּיְמוֹת הַחֲמָה מְבִנְיָר כְּדַבְרֵי הַר"ן דְּהִיכָא
דְּמַתְּהֵי גּוּפִי בְּהָדִי מַצְנָה אִיסוּר. גַּם מְדַבְרֵי הַרְשָׁב"א פ"ק דְּסוּפָה שְׁהַבְּאִתִּי לְעִיל גְּמִי
מְשַׁמַּע דְּוִקָא הַנָּאָה הַבָּאָה לּוֹ אִתְּ"פ הוּא דְּמוֹתֵר גְּבִי מַצְנָה אֲבָל אִי מַתְּהֵי מַגּוּפּוֹ שֶׁל אִיסוּר
בְּהָדִי מַצְנָה אִיסוּר.

וְצ"ע: וְיֵמָּה שְׁהַקְּשָׁה בַּס' כְּפוֹת תְּמָרִים דְּהָא בְּתִקְיעַת שׁוֹפָר מַתְּהֵי בְּקוֹל תְּקִיעַתוֹ. נִרְאָה
דָּא ע"ג דְּעֵבִיד אִיסוּרָא בְּמָה שְׁהַתְנָאָה בְּקוֹל תְּקִיעַתוֹ אִפ"ה שְׁפִיר יֵצֵא י"ח דְּאִפִּי לְמ"ד
מַצּוֹת לִיהֲנוֹת נִתְּנּוּ הוּ"ל לְמִימֵר אִיסוּרָא דְּעֵבִיד עֵבִיד וְיֵצֵא יְדֵי חוּבְתוֹ אֱלֹא מִשׁוּם דַּה"ל
מַצְנָה הַבָּאָה בְּעֵבִירָה וְכַדָּאִית' בִּירוּשְׁלָמִי אֱלֹה הַמַּצּוֹת אִם עֲשִׂיתָ כְּמַצּוֹתֵינוּ כו' וּמַצְנָה הַבָּאָה
בְּעֵבִירָה אִפִּי בְּדִיעֵבִיד לֹא יֵצֵא וְלִכְּף לְמ"ד מַצּוֹת לְאוֹ לִיהֲנוֹת נִתְּנּוּ א"כ בְּתִקְיעַתוֹ לִיכָא
אִיסוּר כָּלֵל וְיֵמָּה דְּמַתְּהֵי בְּקוֹל תְּקִיעַתוֹ זֶה אִינוּ בְּגוּף הַמַּצְנָה אֱלֹא כְּמִי שְׁעוֹשֵׂה עֵבִירָה
אֲחֵרַת בְּהָדִי מַצּוֹתוֹ.

וְכִאֲלוֹ הוּצִיא שׁוֹפָר מַר"ה לְר"ה הִי בְּשַׁבָּת וְתִקַּע בּוֹ דְּיֵצֵא כִּיּוֹן דְּיִכּוֹל לְצִאת י"ח שְׁלֹא
בְּעֵבִירָה לֹא הָרִי מַצְנָה הַבָּאָה בְּעֵבִירָה ה"ג כִּיּוֹן שְׁיִכּוֹל שְׁלֹא לְהַתְנָאוֹת בְּקוֹל שׁוֹפָר תּוֹ לֹא
הָרִי מַצְנָה הַבָּאָה בְּעֵבִירָה: אֲחֵר כְּתָבִי מְצֵאתִי בַּס' שְׁעַר הַמֶּלֶךְ פ"ח מְהַלְכוֹת לוֹלֵב שְׁהַקְּשָׁה
לְהַרְשָׁב"א מְהָא דְּנוֹדֵר מִן הַמַּעֲיָן דְּאִיסוּר בַּיְמוֹת הַחֲמָה.

וְכַתֵּב שָׁם בְּשֵׁם ס' הַרוֹקַח שְׁכַתֵּב בְּשֵׁם הַמְּאִירִי ו"ל מִיָּהוּ יֵשׁ פִּי אֲחֵר בְּמַצּוֹת לְאוֹ לִיהֲנוֹת
נִתְּנּוּ שְׂאֵע"פ שְׁבִשְׁעַת קִיּוּם הַמַּצְנָה אִיכָא הַנָּאָה לְגוּף אִין בְּכָף כְּלוּם וּבְלִבְד שְׁלֹא יִהְיָה
אֲחֵר עֲשִׂיתָ הַמַּצְנָה כְּגוֹן הַנּוֹדֵר הַנָּאָה מִן הַמַּעֲיָן דְּאִיסוּר בַּיְמוֹת הַחֲמָה מְפַנֵּי שְׂאֲחֵר שְׁנִטְטָה
נִהְיָה אֲחֵר עֲשִׂיתָ הַמַּצְנָה וְלִפ"ז מוֹתֵר לְסִפָּה בְּאִיסוּרֵי הַנָּאָה מְחוֹדְשִׁים עַכ"ל.

דהיכא דלא אפֿשר מוֹתֵר מיהו נִרְאָה דְלֵאוּ רְאָיָה הִיא דְאִיפֿא לְמִימֵר דִּסְד"א פִּינּוּ דְאִין ב"ח אֵלָא שְׁרִיפָה יְהֵא דִּינוּ כְּתוּמָה טְמֵאָה דְשָׁרִי לְאַתְהֵנוּי בְּשַׁעַת שְׁרִיפְתּוּ וּכְמ"ש לְעִיל סִי' י"ט ע"ש: וּבְנֵי הַנְּבוֹן מו' יוֹסֵף דּוּב בְּעָר נ"י פְּתַב אֵלֵי מַחֲדוּשֵׁיו וְנ"ל פְּתַב הֶרְמֵב"ם פ"א מְשׁוּפֵר שׁוּפֵר שֶׁל עוֹלָה לֹא יִתְקַע וְאִם תְּקַע יֵצֵא שְׁאִין בְּקוּל דִּין מְעִילָה וְא"ת הָרִי נִהְנָה בְּשִׁמְיעַת הַקּוּל מְצוֹת לָאו לִיְהֵנוּת נִיְתָנוּ עכ"ל.

וְהַתְּפִלָּאוּ בְּזֵה בְּלַח"מ וּבִס' כְּפוֹת תְּמָרִים בְּמ"ש שְׁאִין בְּקוּל דִּין מְעִילָה שֶׁהוּא נֶגֶד סוּגִיַת הַש"ס דְּבַהֲדִיָּא אֲמַרִי' פִּינּוּ דְתִקַּע בּוּ מְעַל וְתִרְצוּ שֶׁהֶרְמֵב"ם סְמָךְ עֲצוּמוֹ עַל סוּגִיָּא דְפִסְחִים דְאֲמַרִי' קוּל וּמִרְאָה וְרִיחַ אִין בּוּ מִשׁוּם מְעִילָה וְסוּגִיָּוֹת חֲלוּקוֹת הֵן עֵינֵן בְּדַבְרֵיהֶם.

וְלוּלֵא שְׁאִינֵי כְּדָאֵי הֵיִיְתִי אֲוֹמֵר דְלַק"מ דְהָא דְאֲמַרִי' דְאִין בְּקוּל דִּין מְעִילָה פִּירֵשׁ"י לְפִי שְׁאִין מְמַשׁ בְּקוּל ע"ש. וְהֵיִינוּ בְּשִׁיר שְׁאִינוּ שֶׁל מְצוּנָה שְׁאִין שׁוּם הַנְּאָה מִגּוֹף הַכְּלִי שִׁיר אֵלָא מִהַקּוּל הַיֵּצֵא וְלֹא אֲכַפֵּת לִי' אִי קָל מִן שְׁמַיָּא נָפֵל וְהִי' כְּנֶגֶן הַמְּנַגֵּן וּבִסִּים קִלִּי' כְּקֵלָא דְכִינְרָא אוּ בְתוֹף וְכִנּוּר יְנַמְרוּ לוּ וְאִינוּ צְרִיף אֵלָא לְקוּל.

אֲבָל בְּשׁוּפֵר שֶׁל מְצוּנָה כֶּף הוּא צְרִיף לְעֲצוּמוֹ שֶׁל שׁוּפֵר כְּמוֹ לְקוּלוֹ שְׁאִם יִשְׁמַע קוּל שׁוּפֵר מִבְּלַעֲדֵי שׁוּפֵר לֹא יֵצֵא י"ח וְכַמָּה דִּינִים נֶאֱמָרוּ בְּעֲצָם הַשׁוּפֵר וְהַשׁוּפֵר יֵשׁ לוֹ מְמַשׁ וּבְדַבְרֵי שִׁישׁ לוֹ מְמַשׁ וְשִׁיף בִּי' מְעִילָה וְיִתְיַשֵּׁב בְּזֵה מַה שֶׁהַקְּשָׁה בְּסִפֵּר כַּפ"ת דְהֵכָא מְשַׁמַּע דְּמִבְּלַעֲדֵי הַמְּצוּנָה אִין לוֹ שׁוּם הַנְּאָה וְלְעִיל פְּתַבוּ תוּס' ד"ה חוּטָא בַּל יִתְנָאָה דְבַתְּקִיעַת שׁוּפֵר מִתְנָאָה בְּקוּל שׁוּפֵר ע"ש.

וּלְפַמ"ש נִיחָא פִּינּוּ דְלִרְבָּא מְצוֹת לָאו לִיה"נ וְאִין פְּאֵן הַנְּאָה מִגּוֹף הַשׁוּפֵר' רַק מִקּוּל הַיֵּצֵא שְׁמַתְנָא' בּוּ כְּמוֹ בְּתוֹקַע לְשִׁיר וּבְזֵה אִין מְעִילָה דְקוּל וּמִרְאָה וְרִיחַ אִין בְּהֶם מְעִילָה. וּמִמִּילָא מִתְנַרְצָת גַּם קוֹנְשִׁיָּא עֲצוּמָה שֶׁהִק' בִּס' כַּפ"ת בְּהָא דְמִתְקִיף לֵה רְבָא אִימַת מְעַל לְבַתֵּר דְתִקַּע כִּי קָא תְּקַע בְּאִיסוּרָא תְּקַע נִימָא דְבַתְּחֵלַת הַתְּקִיעָה מְעַל וְיֵצֵא בְּסוּף הַתְּקִיעָה ע"ש.

וּלְפַמ"ש נִיחָא דְכָל אִימַת דְלֵא יֵצֵא לֹא מְעַל בְּקוּל שְׁאִין בּוּ מְמַשׁ וְעִיקָר מְעִילָה מִשׁוּם עֲצָם הַשׁוּפֵר שֶׁהוּא יוֹצֵא בּוּ יְדֵי חוּבְתוֹ וּכְמ"ש וְהֵיִינוּ בְּתֵר דְתִקַּע וְזֵה נְכוּן. וְאֲפֿשֵׁר לְכוּנֵן בְּזֵה לְשׁוֹן הֶרְמֵב"ם דְּבַתְּחֵלָה כְּתַב דְאִם תְּקַע יֵצֵא דְאִין מְעִילָה בְּקוּל ר"ל בְּמָה שְׁמַתְנָאָה בְּקוּל שׁוּפֵר וּכְקוֹנְשִׁיָּת כַּפ"ת ע"ז כְּתַב שְׁאִין מְעִילָה בְּקוּל.

וְא"ת הָרִי נִהְנָה בְּשִׁמְיעַת קוּל שׁוּפֵר ר"ל בְּמָה שְׁיֵצֵא י"ח וְלִזְה צְרִיף גּוֹף הַשׁוּפֵר וְיֵשׁ בּוּ מְמַשׁ וְשִׁיף בִּי' מְעִילָה וּכְמ"ש. ע"ז כְּתַב מְצוֹת לָאו לִיְהֵנוּת נִיְתָנוּ וְתִתְיַשֵּׁב עִם זֵה קוֹנְשִׁיָּת לַח"מ עַל סִיּוּם לְשׁוֹן הֶרְמֵב"ם ע"ש וְדו"ק: סִימָן כַּב כְּתַב הֶרְמֵב"ם פ"ז מְנַזִּירוֹת ו"ל וְכִיצַד הוּא מוֹתֵר בְּתַגְלַחַת מְצוּנָה נְזִיר שְׁנַצְטָרַע וְנִרְפָּא מְצַרְעָתוּ בְּתוּף יְמֵי נְזִירוֹתוֹ ה"ז מְגַלַּח כָּל שְׁעָרוֹ שֶׁהָרִי תַגְלַחְתּוֹ מְצוֹת עֲשֵׂה כו' וְהֵלֵא נְזִיר שְׁגִילַח בִּימֵי נְזוּר עֶבֶר עַל ל"ת וְעֲשֵׂה שְׁנַצְמֵר קְדוּשׁ יְהִיָּה גִדֵּל פְּרַע שְׁעַר רֵאשׁוֹ וּבְכ"מ אִין עֲשֵׂה דוּחָה ל"ת וְעֲשֵׂה וְלָמָּה דוּחָה שֶׁל תַּגְלַחַת הַנְּגַע לְנְזִירוֹת מְפָנִי שְׁכַבֵּר נְטֵמָא הַנְּזִיר בְּצַרְעָתוּ וְיְמֵי חֲלוּטוֹ אִין עוֹלִין לוֹ כְּמוֹ שְׁבִיִּאֲרָנוּ וְהָרִי אִינוּ קְדוּשׁ בְּהֵן וּבְטֵל הָעֲשֵׂה מֵאֲלִיו וְלֹא נִשְׁאָר כִּי אִם ל"ת שֶׁהוּא תַעֲר לֹא יַעֲבֹר עַל רֵאשׁוֹ וּלְפִיכָף בָּאָה עֲשֵׂה שֶׁל תַּגְלַחַת הַצַּרְעַת וְדוּחָה אוֹתָה עכ"ל.

ובהשגות הראב"ד ו"ל א"א אני שונה בראש מס' יבמות משום דה"ל לאו ועשה שישנו בשאלה והינו דקילי עכ"ל. ובפ"ח מהל' טומאת צרעת פתב הרמב"ם ו"ל פיצד מגלחין את הנתק מגלח חוצה לו ומניח ב' שערות סמוך לו כדי שיהא ניכר הפשיון ותגלחתו פשירה בכל אדם שנאמר והתגלח וכן פשירה בכל דבר ואפי' הי' נזיר ה"ז מגלח עכ"ל והיא בת"כ.

ובמש"ל שם פתב ו"ל אלא שאני תמי' בזה דמלישנא דת"כ דמייחסי מרן ו"ל משמע דדרשי מקרא דכתיב והתגלח ולא פתיב וגילח לרבות אפי' נזיר ולרבינו ניחא דאצטריף קרא משום דמייירי בימי הסגר ועולין לו.

אף לטעמא דהראב"ד למה לי קרא תיפוק לי' דעשה ול"ת דנזיר קילי ודחי להו עשה דמצורע ואולי עשה זו דנהתגלח לא חשיב עשה שקרי לא מנו מוני המצות בכלל העשין ואינו אלא הכנה כדי לידע הפשיון ול"ד לתגלחת מצוה דכתיב וגילח שהוא עשה גמור וכמו שפנו אותה מוני המצות ומש"ה אצטריף הכא קרא לרבוני' נזיר לתגלחת וצ"ע עכ"ל.

ובתוספתא דנזיר פ"ז שנינו פיצד הותר מכלל תגלחת מצורע מוחלט ה"ז מגלח ואצ"ל מצרעתו אלא אפי' ליתן סימן לנתקו אם פשה ואם לא פשה ע"כ ע"ש. מבואר להדיא דזה שאינו אלא לסימן הפשיון קילא מתגלחת מצורע מדתני אפי' ליתן סימן כו' א"כ בודאי צריף קרא דאפילו ליתן סימן לנתקו נזיר מתגלח.

אלא דאיפכא קשיא דלמה לי קרא דראשו גבי תגלחת מצורע פיון דכתיב והתגלח לרבות נזיר לתגלחת נתק שאינו אלא לסימן הפשיון כ"ש תגלחת מצורע וצ"ע: וברפ"ק דיבמו' דף ה' דריש קראי דעשה דוח' ל"ת ויליף לה מראשו דמצורע ראשו מה ת"ל לפי שרא' לא תקיפו פאת ראשיכם כו' ע"ש בסוגיא.

ואיכא למינדק ראשו במצורע למה לי דעשה דוחה ל"ת גילף מנזיר דכתיב וגילח את ראש שער נזרו דאית בהו לאו דהקפה ודחי העשה ל"ת פיון דתגלחת נזיר בהקפת הראש היא פדאיתא בנזיר דף מ' ע"ש בתוספות ד"ה ומה נזיר דאיסורא קא עביד ע"ש.

וכיון דהאי תנא סבר הקפת כל הראש שמה הקפה גילף מנזיר. ושם בסוגיא יליף מראשו דתנאי ראשו מה ת"ל לפי שנאמר תער לא יעבור על ראשו שומע אני אף מצורע ונזיר כן ת"ל ראשו.

איכא למיפרי' מה לנזיר ומצורע שכן ישנו בשאלה דאי לת"ה הא דקי"ל דאין עשה דוחה ל"ת ועשה ליגמר מנזיר אלא מנזיר מ"ט לא גמרינן שכן ישנו בשאלה ה"נ איכא למיפרי' שכן ישנו בשאלה.

ובתוס' שם ד"ה ואפתי אצטריף לפי מה דאמר שם האי תנא דראשו דדחי לאו דפאת זקנם לא יגלחו אם הנה מצורע וכהו ודחי משום דהוי לאו שאינו שונה בכל והקשו בזה מפמה דוכתי דעשה אינו דוחה ל"ת ועשה אפי' אינו שונה בכל ואמאי לא יליף ממצורע וכהו דאיכא עשה דקדושי' יהיו.

וְנִלְוֵי מְפָרְשִׁים דְּמִזְקְנֵנוּ לֹא יִלְיֵף בְּעֵלְמָא אֲפִי אֵינֵנוּ שְׁוֵה בְּכָל מְשׁוּם דְּעֵשָׂה דְּמְצוּרַע
עֲדִיף מְשָׁאָר עֵשָׂה דְּגְדוּל הַשְּׁלוֹם דַּע"י שְׂיִטְהָר מִוְתָּר בְּתַשְׁמִישׁ כְּדָאֲמַרִּינוּ בְּפָרְק שְׁלוֹחַ
הַקֶּן דָּף קמ"א דְּאִי לֹא שְׁלַח תְּשַׁלַּח ה"א דְּמְצוּרַע דְּחֵי עֵשָׂה דְּשִׁילוּחַ מְשׁוּם דְּעֲדִיף דְּגְדוּל
הַשְּׁלוֹם כּו' מִיְהוּ לֹא תִינְשַׁב טַעַם זֶה אֱלָא לְמָאן דְּאָסַר בְּמוֹעֵד קִטּוֹן דָּף ט"ו מְצוּרַע בִּימֵי
חִלוּטוֹ בְּתַשְׁמִישׁ אֲבָל לְמָאן דְּשָׂרֵי לֹא עכ"ל.

ולענ"ד נִרְאֶה דְּאֲפִי לְמָאן דְּשָׂרֵי תִינְשַׁב טַעַם זֶה וְהוּא דְּכִינּוֹן דְּבִימֵי סְפוּרוֹ אֲלִיבָא דְּכ"ע
אָסוּר בְּתַשְׁמִישׁ וְכַמְבֹּנָאָר בְּתוֹס' שָׁם בְּמ"ק. וְהַרְמַב"ם פָּרַק י' מֵהִלְכוֹת טְוִנְמַת צְרַעַת
כָּתַב דְּמִוְחָלֵט מִוְתָּר בְּתַשְׁמִישׁ.

ובפי"א כָּתַב בִּימֵי סְפוּרוֹ אָסוּר בְּתַשְׁמִישׁ שְׁנָאֲמַר מַחוּץ לְאִהְלוֹ מְלַמֵּד שְׁאָסוּר בְּתַשְׁמִישׁ.
וְכַתַּב עוֹד בְּפִי"א שְׁאֵם שְׂיִיר שְׁתֵּי שְׁעוֹרוֹת בְּתַגְלַחַת רֵאשׁוּנָה וְגִילְחָן בְּשִׁנְיָה לֹא עָלְתָה לוֹ
אֱלָא תַגְלַחַת אַחַת בְּלִבְד וְהָרִי הִיא רֵאשׁוּנָה ע"ש.

וא"כ בְּתַגְלַחַת הָרֵאשׁוּנָה נָמִי שְׂיִיף גְּדוּל הַשְּׁלוֹם דָּאֵם לֹא יִגְלַח רֵאשׁוּנָה א"כ בִּימֵי סְפוּרוֹ
יִהְיֶה אַז תַּגְלַחַת רֵאשׁוּנָה וְיִצְטָרֵף עוֹד לְעַכְב שְׁבַעַת יָמִים וּבִימֵי סְפוּרוֹ אָסוּר בְּתַשְׁמִישׁ
וְלִהְיֵי מְשׁוּם גְּדוּל הַשְּׁלוֹם מְגַלַּח תַּגְלַחַת רֵאשׁוּנָה בְּכַדִּי שְׁאָחַר שְׁבַעַת יִגְלַח תַּגְלַחַת שְׁנִיָּה
וְיִהְיֶה מִוְתָּר אַח"כ בְּתַשְׁמִישׁ מְשׁוּם דְּאִי לֹא רֵאשׁוּנָה תִּהְיֶה שְׁנִיָּה בְּמָקוֹם רֵאשׁוּנָה וְיִהְיֶה
אָסוּר אַח"כ שְׁבַעַת יָמִים דִּימֵי סְפוּרוֹ מִתְחִיל אַחַר תַּגְלַחַת רֵאשׁוּנָה וְתַגְלַחַת הַמְצוּרַע
מְעַכְב כַּמ"ש הָרֵאָב"ד שָׁם פִּי"א וּמ"ש הָרַמְבַּ"ם שָׁם דְּתַגְלַחַת אֵינָה מְעַפְכַת כְּכָר הַגִּיָּה
בְּכ"מ דְּוִדָּי מְעַכְב ע"ש וְדו"ק: הַגֵּה"ה [דְּכָרִים אֵלוֹ צ"ע דְּאֵנִן הֵכִי קְאָמַרִּינוּ דְּנִילְיָף
מְצוּרַע פֶּהֶן לְעֵלְמָא דְּעֵשָׂה דּוּחָה ל"ת וְעֵשָׂה דַּא"כ מְצוּרַע פֶּהֶן לְעוֹלָם לֹא יִגְלַח וְלֹא
יִטְהַר דְּלֹא אֲתֵי עֵשָׂה דְּמְצוּרַע וְדְּחֵי ל"ת וְעֵשָׂה דְּקְדוּשִׁי יִהְיֶה וּפְאֵת זְקָנָם וְגו' וְלֹא שְׂיִיף
כָּאֵן לוֹמַר גְּדוּל הַשְּׁלוֹם שְׂהָרֵי מִוְתָּר בְּתַשְׁמִישׁ כָּל יְמֵי חִלוּטוֹ וְלִימֵי סְפוּרוֹ לְעוֹלָם לֹא יִבֹּא
כִּי לֹא יוּכַל לְסַפֵּר עַד אַחַר תַּגְלַחַת.

וְהָרִי אִי אֲפָשָׁר לְגַלַּח. וְדְּכָרֵי מְרֹן ז"ל שְׁגָבוּ מִמֶּנִּי וְצָרִיף עֵיוֹן רַב]: וְיִתִּינְשַׁב בְּזֶה מַה
שְׁהַקְשָׁה בְּפִר"ד דְּרָף מְצוּתִיף ח"ד בְּמ"ש הָרֵאָב"ה בְּסִפְר הַחִינּוּף דְּהָא דְּקִי"ל דְּנִדְרָר חָל עַל
דְּבַר מְצוּנָה שְׁהַקְשָׁה דְּנִימֵי עֵשָׂה דְּמְצוּנָה וְלְדְּחֵי ל"ת דְּבַל יַחַל וְתִירֵץ דְּנִדְרָר הֵנִי ל"ת וְעֵשָׂה
דְּכָל הַיִּצָּא מִפִּי יַעֲשֶׂה וְאֵין עֵשָׂה דּוּחָה ל"ת וְעֵשָׂה וְהַקְשָׁה עָלָיו פִּרְד"ר דְּהָא נְדָרִים
אֵימְנָהוּ בְּשִׂאָלָה וְנִילְיָף מְנִזִּיר וּמְצוּרַע דְּדְּחֵי ל"ת וְעֵשָׂה כְּגוֹן דְּאֵימְנָה בְּשִׂאָלָה ע"ש.

וּלְפִי מ"ש תוֹס' דְּעֵשָׂה דְּמְצוּרַע עֲדִיף דְּגְדוּל הַשְּׁלוֹם א"כ לֹא מְצִינּוּ לְמִילְיָף מִיְנִי דְּלְדְּחֵי
ל"ת וְעֵשָׂה אֲפִי הִיכָא שְׂאֵינּוּ שְׁוֵה בְּכָל וְאֵימְנָה בְּשִׂאָלָה. אֱלָא דְּבַת"כ אֵימְנָה וְהַתַּגְלַח בְּכָל
אָדָם לְפִי שְׂמִצִּינוּ בְּתַגְלַחַת הָאֲחֵרוֹנָ' בְּכַהֵן ת"ל וְהַתַּגְלַח בְּכָל אָדָם.

וְהַתַּגְלַח בְּכָל דְּבָר לְפִי שְׂמִצִּינוּ בְּתַגְלַחַת אַחֲרוֹנָה בְּתַעַר כּו' וְהַתַּגְלַח אֲפִי נְזִיר לְפִי שְׂנָאֲמַר
תַּעַר לֹא יַעֲבֹר עַל רֵאשׁוֹ יְכוּל אֲפִי מְנִגְעַת ת"ל וְהַתַּגְלַח אַע"פ שְׁהוּא נְזִיר ע"כ. וְהֵתָם
דְּמִוְתָּר בְּתַשְׁמִישׁ דְּהָא אֲפִי מִוְחָלֵט מִוְתָּר כ"ש מִוְסָגָר וְלִיכָא טַעְמָא דְּגְדוּל הַשְּׁלוֹם וְדְּחֵי
עֵשָׂה דִּידְנָ' ל"ת וְעֵשָׂה דְּנִזִּיר וְצ"ע כְּעַתָּה.

הַדְּרוֹן לְדְּכָרֵי הָרַמְבַּ"ם פ"ז מְנִזִּירוֹת וְהִנֵּה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת בְּמ"ש הָרַמְבַּ"ם דְּלִיכָא עֵשָׂה
דְּקְדוּשׁ יְהִי דִּימֵי חִלוּטוֹ אֵין עוֹלִין וְלִיכָא אֱלָא ל"ת דְּתַעַר לֹא יַעֲבֹר. דְּהִנֵּה הָרַמְבַּ"ם פ"א

מַנְזִירוֹת כ' ז"ל הַנְּזִירוֹת הוּא נְדָר מְכַלל נְדָרֵי אִסּוּר כּו' עֶבֶר וְגִילַח אוּ נְטָמָא אוּ אָכַל
מִגֶּפֶן הַיַּיִן הָרִי זֶה לּוֹקֵה שְׁתִּים אַחַת מִשּׁוּם לֹא יַחַל דְּבָרוֹ שְׂכּוֹלֵל כָּל הַנְּדָרִים וְאַחַת מִשּׁוּם
דְּבָר שְׁעֵבֶר עָלָיו מְדַבְּרִים שְׂאִסּוּרִים אִסּוּר מִיִּחוּד עַל הַנְּזִיר.

נְדָר בְּנִזִיר וְקִנְיִם נְדָרוֹ כְּמַצּוֹתוֹ הָרִי זֶה עֲשֵׂה שְׁלֹשׁ מַצּוֹת עֲשֵׂה. הָאֶחָת כָּכֵל הַיִּנְצָא מִפּוֹ
יַעֲשֵׂה וְהָרִי עֲשֵׂה.

וְהַשְּׁנַי גְּדֵל פְּרַע שְׁעֵר רֹאשׁוֹ וְהָרִי גְּדֵל. וְהַשְּׁלִישִׁית תְּגַלְחָתוֹ וְהַבְּאֵת קָרְבָּנוֹתָיו.
עכ"ל.

וְכִינּוּן דְּבַנְזִירוֹת אִיכָּא עֲשֵׂה דְכָכֵל הַיִּנְצָא מִפּוֹ וּל"ת דְּבַל יַחַל א"כ אַף בִּימֵי חִלוּטוֹ דְּלִיכָּא
עֲשֵׂה דְקָדוֹשׁ יִהְיֶה כִּינּוּן דְּאִיכָּא לֹא דְתַעֲרַר לֹא יַעֲבֹר שְׁיִיךְ בִּיהַ ג"כ עֲשֵׂה דְכָכֵל הַיִּנְצָא
מִפּוֹ יַעֲשֵׂה וּא"כ הֵיכִי דְחִי עֲשֵׂה דְתַגְלַחַת עֲשֵׂה דְכָכֵל הַיִּנְצָא גּו' וּל"ת דְתַעֲרַר לֹא יַעֲבֹר
וּבַל יַחַל.

דְּכָל הֵיכָא דְנִזִיר עוֹבֵר עַל דְּבָר אֶחָד מְדַבְּרִים הַמִּיִּחוּדִים בּוֹ עוֹבֵר נְמִי עֲשֵׂה וּל"ת דְּנְדָרִים:
וְנִרְאָה דְבַפ"ק דְּיִבְמוֹת דָּף ה' יְלִיף דְעֲשֵׂה דוֹחָה לֹא תַעֲשֵׂה מְדַתְנִיָּא רֹאשׁוֹ מֵה ת"ל לְפִי
שְׂנַאֲמַר לֹא תִקְפּוּ פֶּאת רֹאשְׁכֶם שׁוֹמֵעַ אֲנִי אַף מְצוֹרֵעַ כֵּן ת"ל רֹאשׁוֹ וְקִסְבֵּר הָאִי תִנָּא
הַקַּפַּת כָּל הָרֹאשׁ שְׁמִי הַקַּפָּה.

אִיכָּא לְמִיפְרָךְ מֵה לְלֹא דְהַקַּפָּה שְׁכֵן אִינוּ שְׁנֵה בְּכָל כּו' אֶלָּא אֶתְנִיָּא מְרֹאשׁוֹ דְהָאִי תִנָּא
דְתַנְנִיָּא רֹאשׁוֹ מֵה ת"ל לְפִי שְׂנַאֲמַר תַּעֲרַר לֹא יַעֲבֹר עַל רֹאשׁוֹ שׁוֹמֵעַ אֲנִי אַף מְצוֹרֵעַ וְנִזִיר
כֵּן ת"ל רֹאשׁוֹ אִיכָּא לְמִיפְרָךְ מֵה לְנִזִיר וּמְצוֹרֵעַ שְׁכֵן יִשְׁנֵוּ בְּשִׂאֲלָה דֹאֵלֶת"ה הָא דְקִי"ל
דְּאִין עֲשֵׂה דוֹחָה ל"ת וְעֲשֵׂה לִיגְמַר מְנִזִיר אֶלָּא מְנִזִיר מ"ט לֹא גְמַרִינּוּ שְׁכֵן יִשְׁנֵוּ בְּשִׂאֲלָה
ה"נ אִיכָּא לְמִיפְרָךְ שְׁכֵן יִשְׁנֵוּ בְּשִׂאֲלָה.

וּפִירֵשׁ"י ת"ל רֹאשׁוֹ אֶלְמָא אֲתִי עֲשֵׂה וְדְחִי ל"ת וְאֵע"ג דְּלֹא שְׂאִינוּ שְׁנֵה בְּכָל הוּא אִם
אִינוּ עֲנִין לְלֹא שֵׁ"ש בְּכָל דְּהָא נְפָקָא לָן מְזַקְנֵוּ דְאִידָּךְ תִּנָּא תְּנַהּוּ עֲנִין לְלֹא הַשְּׁנֵה בְּכָל
עכ"ל וּבְחִזְקֵי דְהַרְשֵׁ"ל מְקַיִם סְבַרְת רִש"י דְנִזִיר הָוִי לֹא שְׂאִינוּ ש"ב.

וּמוֹהַרש"א בְּחִי מוֹחֵק גְּרַסַת רִש"י וּס"ל דְנִזִיר הָוִי ש"ב כִּינּוּן דְהַפֵּל נוֹדְרִים בְּנִזִיר אֶחָד
אֲנָשִׁים וְא' נָשִׁים עֲנִין בְּדַבְרֵיהֶם. אֲמַנְם בְּתוֹס' נִזִיר פ' ג' מִינִין דָּף מ"א ד"ה וְאִי כְּתִב
רְחֻמְנָא רֹאשׁוֹ כְּתִבוּ דְהַסּוּגִיּוֹת חִלּוּקוֹת בְּזֵה אִם נִזִיר הָוִי אִסּוּר הַשְּׁנֵה בְּכָל.

וְנ"ל שֵׁ"ש וְאֵע"ג דְּלֹא וְעֲשֵׂה דְכְהִנְגִים אִינוּ ש"ב ה"נ לֹא וְעֲשֵׂה דְנִזִיר דְהַקַּפָּה אִינוּ ש"ב
אֶלָּא בְּנִזִירִים וְלִקְמֵן פֶּרֶק ב' נִזִירִים דָּף נ"ח חֲשִׁיב לֹא דְנִזִיר שְׁנֵה בְּכָל עכ"ל. וְהַתְּבַנְנִיתִי
בְּזֵה בְּמֵאֵי דְפְּלִיגֵי סוּגִיּוֹת אֵלּוּ אִי נִזִיר הָוִי שְׁנֵה בְּכָל אוּ לֹא.

וְנִרְאָה לַעֲנ"ד דְּזֵה תִלְיָא בְּמַחְלֻקְתָּ שְׂנַחְלָקוּ הַפּוֹסְקִים בְּמַהוּת הַנְּזִירוֹת אִם הוּא אִסּוּר
גְּבָרָא אוּ אִסּוּר חֶפְצָא אוּ אִסּוּר תּוֹרָה הוּבָאוּ דְבְרֵיהֶם בְּשׁו"ת מוֹהַר"יט ח"א סִימֵן נ"ג
וּנ"ד. דַּעַת מַהֲרִי"ן לֵב דְנִזִירוֹת אִסּוּר חֶפְצָא וְאֲתִי עֲלֵה מְדַבְּרֵי הָרִי"ף פֶּרֶק שְׁבֻעוֹת
שְׁתִּים דְקָאֲמַר דְמַתְפִּיס בְּשְׁבֻעָה לֹא הָוִי כְּמוֹצָא שְׁבֻעָה מִפּוֹ כְּגוֹן דְּאֲשַׁתְּבַע דְּלֹא לִיכּוֹל
הַדִּין בְּשָׂרָא וּבְתַר הֵכִי אָמַר הָרִי הַפֵּת הִזֵּה עָלֵי כְּהָדִין בְּשָׂרָא א"נ כְּגוֹן דְשָׁמַע חֲבַרְקִי
דְּאֲשַׁתְּבַע דְּלֹא לִיכּוֹל כּו' וְאָמַר אִיהוּ וְאִנָּא כְּנוֹתָךְ.

אָבֵל בַּתְּפִיס בְּנֶדֶר חַיִּיל נִדְרָא עֲלֵיהּ כְּדִתְנִן הַרְיֵי נָזִיר וְשָׁמַע חֲבִירוֹ וְאָמַר וְאֲנִי כְּנִלְמַד בְּנִירִים עַכ"ד. ומהרי"ט ז"ל בְּעֵנְיָם פְּלִפּוּלוֹ שֶׁם הֶעֱלָה ז"ל וְכֹה נ"ל בְּיִרְוֹן שֶׁל דְּבָרִים דְּשִׁלְשָׁה חֲלוּקִין הֵן נֶדֶר חָל עַל הַחֲפֵץ וְאִין לֹא שׁוּם שְׂיִכּוּת עַל הָאָדָם הַנּוֹדֵר וְשִׁבּוּעָה אִיסוּר גְּבֵרָא הוּא דְאָסֵר נִפְשֵׁי מִחֲפָצָא אָבֵל אִין גּוּפוֹ שֶׁל אָדָם נִתְפָּס בֵּה כו' וְנָזִיר הוּא עֲצָמוֹ נִתְפָּס בְּנֶדֶר וְנִתְקַדַּשׁ גּוּפוֹ דְּוָמְיָא דְכֹהֵן וּמִמִּילָא נֶאֱסֵר וּא"צ לְאֶסְרֵי עֲצָמוֹ עַל הַחֲפֵץ תּוֹדַע וְשָׂאֵלוֹ אָמַר הַרְיֵי מִן שִׁבְעָה לְאוֹ כְּלוּם הוּא עַד שְׂיִוְצִיא עֲכָשְׁיוֹ שִׁבּוּעָה מִפּוֹ וְאִם אָמַר הַרְיֵי נָזִיר מִהֵנִי מִשׁוּם דְּנִתְפָּסָה קְדוּשָׁה בְּגוּפוֹ כו' וּמִתּוֹךְ דְּבִרְיֵנוּ אָנוּ לְמַדִּין שֶׁהַנּוֹזֵיר שֶׁהִתְפָּס גְּרוּגְרוֹת בֵּינָן שֶׁאָמַר הַרְיֵי אֵלּוֹ כִּינֵן נִרְאָה בְּעֵינֵי דְלָאוֹ כְּלוּם הוּא שְׁנֵה הֵינָן לֹא נֶאֱסֵר מִחֲמַת נֶדֶר שֶׁלֹּא חָל אִיסוּר עַל גּוּף הֵינָן אֲלֵא כִּינֵן שְׁנֵדֵר בְּנָזִיר הַתּוֹרָה אֲסֵרָה הֵינָן עֲלֵיו כְּמוֹ שֶׁאֲסֵרָה הַתּוֹרָה עֲלֵינוּ הַחֲלֵב וְהֵדָם וְה"ל כְּנֶדֶר בְּדָבָר הָאֲסוּר עַכ"ל וְע"ש.

וּבְסִימָן נ"ד דַּעַת הָרַב מ' יַחֲיָאֵל בְּאֶסְאֵן שֶׁכָּתַב וְז"ל וְאָמַר שֶׁהַנּוֹזֵיר הוּא אִיסוּר חֲפָצָא מִמֶּשׁ כְּנֶדֶר. אֲלֵא שֶׁהַחֲפֵץ שֶׁהוּא אוֹסֵר עֲלֵיו הֵן אִיבָרֵיו וּפְּיֹו לְשִׁתְּיִית יֵינן וְשִׁעְרוֹ לְתַגְלַחַת וְיָדָיו לְגִיעָה בְּמַת וְרַגְלָיו לְהַכְּנֵס בְּאֵהָל הַמַּת לְכֹן דְּמִיָּא קִצַּת לְאִיסוּר גְּבֵרָא לְפִי שְׁרֹב אִיבָרֵיו אוֹ כְּנִלְמַד אִיסוּרִים בְּדְבָרִים אֵלּוֹ וְאִם כֵּן הָאָמַר הַרְיֵי נָזִיר כְּאֵלּוֹ פִּירֵשׁ פִּיֹו לִינֵן וְשִׁעְרוֹ לְתַגְלַחַת כו' ע"ש: וְהֵנָּה אִי נִימָא דְנָזִיר אִיסוּר חֲפָצָא שֶׁאוֹסֵר עֲלֵיו ג' מִינֵין אֵלּוֹ וְכַדַּעַת מִהֵרִי"ן לֵב אוֹ אִיסוּר גְּבֵרָא שֶׁאוֹסֵר אֲבָרֵיו לֵב מִינֵין וְכַדַּעַת מִהֵרִי"י בְּאֶסְאֵן א"כ ה"ל אִיסוּר הַשְּׁנֵה בְּכָל כִּינֵן שֶׁאִין כָּאֵן אִיסוּר אֲלֵא מֵאִי דְרָמִי עַל נִפְשֵׁי וְהַפֵּל נוֹדְרִין אֲחִיד אִישׁ וְא' אִשָּׁה.

אָבֵל אִי נִימָא דְנָזִיר הֵנִי תְּנִיאָר קְדוּשָׁה שֶׁמִּקְבֵּל ע"ע וְהָאִיסוּרִין הֵן אִיסוּרֵי תּוֹרָה דְרָמִי עַל תְּנִיאָר קְדוּשָׁתוֹ כְּמוֹ כִּהֵן דְרָמִי עֲלֵיו מִצּוֹת תּוֹרָה א"כ ה"ל אִיסוּר שֶׁאִינוּ שְׁנֵה בְּכָל כִּינֵן שֶׁאִינוּ נוֹהֵג אֲלֵא בְּתִיאָר נָזִיר וְכִמוֹ אִיסוּרֵי כְּהֻנָּה שֶׁאִינוּ שְׁנֵה בְּכָל.

וְאֵע"ג דְּהַפֵּל נוֹדְרִין בְּנָזִיר הֵינֵנוּ אִם יִפְלִיא בְּנִזִירוֹת יִהְיֶה עֲלֵיו תְּנִיאָר קְדוּשָׁת נָזִיר מ"מ אִיסוּר תּוֹרָה אִינוּ אֲלֵא בְּמִי שֶׁנִּתְקַדַּשׁ גּוּפוֹ בְּתִיאָר נָזִיר וְא"כ אִינוּ שְׁנֵה בְּכָל. לִפ"ז הֵן סוּגְיָא דִּפ' ג' מִינֵין דִּס"ל דְנָזִיר ה"ל אִינוּ ש"ב ס"ל דְנָזִיר הַתּוֹרָה אֲסֵרָה עֲלֵיו אוֹתָן דְבָרִים דְּוָמְיָא דְכֹהֵן.

וְהֵן סוּגְיָא דִּפ' ב' נִזִירִים דִּס"ל דְנָזִיר הֵנִי אִיסוּר הַשְּׁנֵה בְּכָל ס"ל דְנָזִיר הֵנִי אִיסוּר חֲפָצָא אוֹ אִיסוּר גְּבֵרָא שֶׁאֵסֵר עַל עֲצָמוֹ כְּשֶׁאֵר נְדָרִים וְשִׁבּוּעוֹת וְהֵנִי בְּכָל. וְדו"ק: וּמַעֲתָה אֲפֹשֶׁר לְנוּ לוֹמַר דְּגַם הָא דְאֲמָרוּ בְּש"ס אִיסוּר נָזִיר קִיל דְאִיתֵן בְּשֶׁאֲלָה תְּלִי נְמִי בְּהֵן סְבָרָא.

דְאִי נִימָא דְאִיסוּרֵי נָזִיר הֵן אִיסוּר חֲפָצָא אוֹ גְּבֵרָא שֶׁאֵסֵר עַל עֲצָמוֹ וְדְאִי אִיתְּנָהוּ בְּשֶׁאֲלָה כְּשֶׁאֵר נְדָרִים וְשִׁבּוּעוֹת. אָבֵל אִי נִימָא דְאִיסוּרֵי נָזִיר אִיסוּרֵי תּוֹרָה הֵן דְרָמִי עַל קְדוּשָׁת נָזִיר.

הֵנִי אִיסוּרֵי לִיתְּנָהוּ בְּשֶׁאֲלָה דְנָהִי דְמִצֵּי לְמִישְׁאֵל אֲקַדְוִשְׁת נְזָרוֹ וְלַעֲקוֹר נִזִירוֹתוֹ. אָבֵל הֵנִי אִיסוּרֵי לֹא קִילִי לְמִישְׁאֵל עֲלִיָּהוּ וְכָל זְמַן שֶׁלֹּא נִשְׁאֵל עַל נִזִירוֹתוֹ הֵרִי הֵן עֲלֵיו כְּשֶׁאֵר אִיסוּרֵי תּוֹרָה כְּמוֹ חֲלֵב וְדָם דְּבַעֲצָם הָאִיסוּרִין לִיכָא שֶׁאֲלָה.

וְרָאִיָּה לְזָה נִרְאָה מִהָא דְאִיתָא בְּפִסְחִים דִּף פ"ג דְאִין שְׁרִיפַת קְדָשִׁים דּוּחָה י"ט דְכָתִיב וְהַנְּתִיר מִפְּנֵי עַד בּוֹקֵר גו' הָא ל"ה הוּי דְחִי עֲשֵׂה דְשְׁרִיפַת קְדָשִׁים ל"ת דִּי ט. וְקְדָשִׁים

איתני' בשאלה וקיל ליה עשה דשריפת קדשים אלא ודאי פינון דכל זמן דלא אתשל
ההקדש ה"ל שריפת קדשים מצות התורה.

ה"נ בנזיר כל זמן שלא נשאל על נזרו ה"ל איסוריו איסורי תורה וליתנהו בשאלה
נחמירי. ולפ"ז יתיישבו דברי הרמב"ם שכתב דלא חשיב עשה ול"ת משום דימי חלוטו
אין עולין.

והשיגו עליו דבפ"ק דיבמות מבואר שאינו מטעם זה אלא משום דאיתני' בשאלה ולכמ"ש
נראה דס"ל להרמב"ם פהו סוגיא דפ' ג' מינין דנזיר הוי איסור תורה וה"ל איסור שאינו
ש"ב וכינון דאיסורייהו תורה ליתנהו בשאלה וכמ"ש לפני זה ותו לא קילי.

והו סוגיא דפ"ק דיבמות דקאמר בנזיר שפן ישנו בשאלה ע"כ ס"ל פסוגי' דפ' ב' נזירים
דנזיר הוי אסור חפצא או גברא דאסר על נפש' והוי שנה בכל ואיתני' בשאלה וצדקו
בזה דברי מהרש"א שמוחק שם גרסת רש"ל ברש"י דע"כ סוגיא דהתם ס"ל דנזיר הוי
ש"ב מדקאמר דאיתני' בשאלה וכנ"ל.

אכן הרמב"ם ס"ל פסוגיא דפ' ג' מינין דנזיר הוי איסור תורה וליתני' בשאלה לכו הוצרך
לומר טעם אחר משום דימי חלוטו אין עולין. והשתא ניחא אף מאי דקשיא לן בדברי
הרמב"ם דאפתי איכא עשה דככל היצא מפיו ועשה.

דהו עשה ודאי קיל דאיתני' בשאלה שאינו אלא מה שאסר על עצמו כשאר נזרים
ושבועות בש"ס דלא קאמר האי טעמא דהרמב"ם דימי חלוטו אין עולין לו משום דבעי
לתרוצי דלא תקשי הא איכא עשה דככל היצא מפיו ולא בל יחל.

להכי קאמר טעם הכולל לכל האסורים לפי שיטת אותה סוגיא דנזיר ה"ל איסור חפצא
וכוליהו איתנהו בשאלה. והרמב"ם לפי שטתו דנזיר ה"ל איסור תורה ולא שייקו ביה
למימר דאיתני' בשאלה דכל זמן שלא נשאל על נזירותו ה"ל כמו איסור חלב ודם וכנ"ל
הוצרך לחדש טעמ' דידיה דימי חלוטו אין עולין וליכא עשה דגדל פרע.

נמצא עכשיו אנו צריכין לטעמא דש"ס ולטעמא דהרמב"ם ודו"ק: ובדעת הראב"ד יש
לומר דהא דנזיר איתני' בשאלה וישנה בכל היינו איסור בל יחל ועשה דככל היצא מפיו
אבל עשה דגדל פרע ותער לא יעבור ה"ל איסור תורה וליתנהו בשאלה אמנם הוי להו
אינו שנה בכל וכדברירנא לעיל.

נמצא יכולין אנו לומר הא דתגלחת מצורע דחי עשה ול"ת דנזיר. היינו משום דעשה
דגדל פרע ותער לא יעבור מדחו משום דה"ל איסור שאינו ש"ב.

ועשה דככל היצא מפיו ובל יחל מדחו משום דאיתנהו בשאלה ואין צורך לטעמו של
הרמב"ם ז"ל ותתיישב בזה סוגית הש"ס פ"ק דיבמות דמעיקרא מיתי לה מראשו דדחי
הקפה ופריה מה ללא דהקפה שפן אינו שנה בכל אלא אייתי מראשו דדחי נזירות וע"כ
אין פונתו על עשה דגדל פרע ול"ת דתער לא יעבור דהני נמי אינו שנה בכל.

אלא הפונה על עשה דככל היצא מפיו ול"ת דבל יחל לכו שפיר דחי דהני איתנהו
בשאלה. מיהו בפ' ב' נזירין דאמרי' פהן מנזיר לא יליף שפן ישנו בשאלה נזיר מפהן לא
יליף שפן אינו שנה בכל אפתי תקשי גילף פהן מנזיר במה שדוחה עשה דגדל פרע ול"ת

דמער לא יעבור דהני ליתנהו בשאלה שְהרי הם איסורי תורה ואי משום דאינו ש"ב הא כהן נמי אינו שונה בכל ע"כ צ"ל כטעם הרמב"ם דעשה דקדוש יהיה גדל פּרע ליתני' הקא פּינן דימי חלוטו אינו עולין ודו"ק: סימן כג שאלה אשה שאינה יכולה ליטהר לבעלה מחמת שיוצא ממנה תמיד פּעין מראה דם בשעת הטלת מ"ר דהיינו שהדם יוצא ממנה עם המ"ר וכמה פעמים בדיקה עצמה אחר הטלת מ"ר בקיונו עד ומצאה גם על העד מראה דם.

אף עתה כבר בדיקה עצמה ג"פ אחר הטלת מ"ר ומצאה העד נקי ומאז שוב אינה חוששת לו וא"צ לבדוק אחר זה. ולא נשאר לה זולת מה שרואה עם מ"ר.

ולעיתים זב ממנה אינה פעם אחר הטלת מ"ר דהיינו תיכף בהפסק מ"ר זב ממנה המראה הנ"ל בלי הפסק. ומתחלה הייתה מרגשת כאב בגבה בשעת הטלת מ"ר.

ונה כמה שבועות שאינה מרגשת כאב כלל והצד החמור שבאשה זו הוא שאין לה נסת ונה ערף ב' חדשים שפסקה מלראות ואינה רואה בשום פעם זולת בשעת עשיית צרכיה והאשה היא צונחת בקול מר בוכה ומיללת במר נפשה פי בעלה רוצה לגרשה עבור זה ומבקשת למצוא לה תקנה.

גם האשה ההיא טמאה ונדאית מן הראיה שראתה זה ערף ב' חדשים. ע"כ תנרף דברי השואל: תשובה דבר זה כבר נפתח בגדולים יסודי עולם.

מהרי"ל בתשובתו סי' כ"ה כתב ז"ל ואנא הפעוט כו' אמינא לזקדק ולמצוא היתר להאשה בכה"ג בשעה שהמ"ר מצערות אותה אז תבדוק עצמה קודם הטלת מ"ר במוף לבן ולאחר הבדיקה תשים המוף בענומק לתוף בית הרחם למעלה מהנקב שיוצאין ממנו המ"ר ולאח"כ תטיל מ"ר נאז אם המ"ר מצערות אותה בשעה שיוצאין מן הנקב ונמצא דם בתוף הספל והמוף שהכניסה באותו מקום הוא נקי.

אז אין לפקפק דנדאי בא עם השתן ולא בא מן המקור. דאי בא מן המקור דרף בה"ר ה"ל להמצא על המוף כו' ונ"ל דעדיף האי מאשה שיש לה מכה באותו מקום פּינן שמצטערת בשעת הטלת מ"ר מוכחא מלתא שבא הדם עם המ"ר ממקום המ"ר ע"ש והובא ברמ"א סי' קצ"א ובתשובת מהר"י וניי"ל סי' ר"ג כתב ג"כ מזה באשה שראתה עם מ"ר ע"ש באותן שרואות הארי"ן ווינד"א כו' אני רגיל לומר לנשים כה"ג לבדוק דבר זה כו' להכניס מוף נקי כו' והזהרתי אתה קודם שיכניסו המוף שיבדקו יפה בחורין ובסדקין ובענומק ככל דין בדיקה ואח"כ יכניסו המוף הרבה בענומק כל מה שתוכל ואח"כ תטיל מים ואחר הטלת מ"ר תקנח יפה יפה ואם תצטרף תרחץ באותו מקום שמקנחת דהיינו מקום הפתלי או בית החיצון פי הנשים יודעת באיזה מקום מ"ר מגיעות בבית הרחם ואותו המקום תקנח כדלעיל מחמת שנתלכלך במ"ר ודם ואח"כ תגבוי יפה ואח"כ תוציא המוף ואם הוא נקי הרי הוכחה ברורה שלא מן המקור בא וכל זה לנשים שהנהגה להם וסתות ושללא בשעת וסתן אבל זו שפתבת עליה שאין לה נסת א"כ יש להחמיר דאל"כ וכי לעולם לא תהנה טמאה כמו שכתבו רבותינו ז"ל אכן אם יש לה עונה פּדרף נשים אפילו אין וסתה קבועה כגון שפחתה או הותירה ג' או ד' ימים או שבוע או פחות או יותר רק שיהא לה לפחות עונה קבועה עד שרגילה להמתין לכל הפחות מסוף ראיה

עד תחלת ראיה פה וכה ימים נלפענ"ד לסמוך על תקנה זו ועל דברי רבותינו הנ"ל להתיר באותן הימים שאינן בימי העונה אף כי הנה ראוי אפי' בימי העונה להתיר ע"י תקנתא דלעיל הואיל וכתבתו שמאד מצטערות במ"ר זכה"ג השיב מהר"ם והרא"ש דאפילו בשעת וסתה טהורה ברואה דם מחמת מכה אי וסתות דרבנן ונ"ל הני מילי כשמרגשת שפא מן המכה שיש לה צער וכאב ומרגשת דהמכה מוציא' דם ולא חיישינן דגם מן המקור יצא פינון וסתות דרבנן עכ"ל כו' מ"מ לא מלאני לבי להקל פינון דאיפא מרבנותא דפוסקים ונסתות דאורייתא כו' אבל בגדון זה אין לה מכה מבונרת ומ"מ בין עונה לעונה נראה לסמוך על היתירא דלעיל דבאותה תשובה הקיל שלא בשעת וסתה אפילו אינה מרגשת דמחמת מכה קאתי תליגין בדם מכה למ"ד וסתות דרבנן וע"ש שהאריה ולבאר דין זה אי תלינן בשעת וסתה בדם מכה.

הנה בפ' תינות דף ס"ו ת"ר הרואה דם מחמת תשמיש כו' ונאמנת אשה לומר מכה יש לי במקור שממנה יוצא דם דברי רבי רשב"ג אומר דם מכה הבא מן המקור טמא ורבותינו העידו על דם מכה שפא מן המקור שהוא טהור מאי בינייהו אמר ענלא מקור מקומו טמא איפא בינייהו ע"כ ובפ"ק דנדה דף ט"ז אי' הרואה דם מחמת מכה אפילו תוך ימי נדתה טהורה דברי רשב"ג רבי אומר אם יש לה וסת חוששת לוסתה ומסיק רבינא דכ"ע וסתות דרבנן והכא במקור מקומו טמא קמפליגי רשב"ג סבר אשה טהורה ודם טמא דקאתי דרף מקור וא"ל רבי אי חיישת לוסת אשה גמי טמאה ואי לא חיישת לוסת מקור מקומו טהור הוא.

והב"י בסי' קפ"ז על מ"ש הטור שם ונאמנת אשה לומר מכה יש לי במקור כתב ז"ל גם זה שם פלוגתא דרבי ורשב"ג ופסקו הפוסקים כרבי דאמר הכי עכ"ל אמנם בש"ס מבואר דלא פליגי באשה דנדאי טהורה היא ולא פליגי אלא לענין הדם אי טמא הוא דמקור מקומו טמא ע"ש.

וכבר השיגו בתשובת מהר"ם לובלין סימן קי"א ע"ש שכתב ז"ל ובכאן לא דק הב"י שכתב כו' ופסקו הפוסקים כרבי עכ"ל ח"א שהרי מקל מ"ש מבואר להדיא דל"פ רבי ורשב"ג בזה ע"ש. גם בב"ח השיג עליו בזה.

וראיתי בתשובת גאוני בתראי בתשו' אחת להגאון מהר"ש בהגאון בעל ב"ח שהשיב על מהר"ם לובלין ז"ל ולי נראה דהב"י דייק שפיר והוא לא דק שהרי להדיא כתב ברש"י כאן פ' תינות דדוקא רישא רשב"ג היא אבל הך מילתא דנאמנת קאמר רבי ולא רשב"ג ולפי הבנת מהר"ם הנ"ל גם רשב"ג ס"ל דנאמנ' והאש' טהור' אלא דרשב"ג או' מילת' אחריתי דמטמ' טומא' ערב וע"ש שהאריה לפר' ע"ד פלפול פלוגת' דרבי ורשב"ג ע"ש: איברא פונת רש"י הוא משום דתני רישא הרואה דם מחמת תשמיש דבתלתא זמני הוי חזקה ולכך כתב רש"י דהך מילתא דנאמנת אשה כו' בלחוד הוא דקאמר רבי אבל רישא כולה רשב"ג היא עכ"ל משום דלרבי בתרי זמני הוי חזקה וכן מבואר שם בתוס' ד"ה ונאמנת כו' דברי ר' פירש"י דוקא הך סיפא דנאמנת כרבי אבל כולה רישא כרשב"ג דס"ל בג' זמני הוי חזקה עכ"ל הרי מבואר דלענין האשה ליכא פלוגתא דתולה במכה וטהורה.

ובכסף משנה פ"ח מהל' א"ב כתב ו"ל וכן אשה שראתה דם מחמת מכה שיש לה במקור
אע"פ שראתה בשעת נסתה טהורה כו' פן כתב הרשב"א והביא ראיה מדתניא פ' פל היד
הרואה מחמת מכה כו' ותלינן להקל שאני אומר דם זה מחמת המכה בא ולא נחלקו רבי
ורשב"ג בדבר זה עכ"ל הרי שהב"י בעצמו כתב שלא נחלקו רשב"ג ורבי בדבר זה.

ובי"ד סי' קפ"ז בקא דכתב בש"ע דתולה במכה כתב עלה הרמ"א ונ"ל וכל זה באשה
שיש לה נסת קבוע דאז יכולה לתלות שלא בשעת נסתה במכה אע"פ שאינה יודעת
בנדאי שמכה מוציאה דם.

וכן אם אין לה נסת קבוע והוא ספק אם הדם בא מן המקור או מן הצדדין תלינן במכה
משום ספק ספיקא ספק מן הצדדין או מן המקור ואת"ל מן המקור שמא מן המכה אבל
אם ידוע שפא מן המקור אינה תולה במכה אם אין לה נסת קבוע אא"כ יודעת בנדאי
שמכה מוציאה דם ומ"מ בשעת נסתה או מל' יום לל' יום אינה תולה במכה דאל"כ
לא תטמא לעולם עכ"ל וע"ש.

ובש"כ שם השיג על רמ"א דזה לא הוי ס"ס דמיד איפא למימר דלמא דם נדה הוא ואין
פאן ס"ס ע"ש. וראיתי בספר כו"פ שכתב זה לשונו אין הפונה להקשות דהא לא הוי
מתהפך כמ"ש הרב שב יעקב ולזאת בא עליו לומר דסותר דברי עצמו דהא א"א להתחיל
באידיך גיסא כו' רק פונתו דהכל ספק אחד דמ"ש אם בא מהצדדין או בא מן המכה
פאותה שאמרו שם אונס חד הוא.

אמנם נראה לומר דכבר מבואר בדיני ס"ס היכא דיש הבדל בין ספק לספק אפי' דבר
פל דהו לא מקרי חד ספק כו' וא"כ לפ"מ דקי"ל מקור אשה טמא וא"כ הדם הבא מהמכה
שבמקור מטמא טומאת ערב וכ"כ הרמב"ם להדיא משא"כ אי אמרי' בא מהצדדין אינו
מטמא פלל כו' ולכ"ע לא הוי ספק אחד פמבואר בדיני ס"ס בפסקי מהרא"י ונכון הוא
עכ"ל.

וכ"כ בתשובת נ"ב חי"ד סי' מ"א וסי' נ"ז וכמה פעמים סובב הולך על סברא זו דס' מן
הצדדין מטטר יותר מס' מן המכה שדם מכה הבא מן המקור טמא דקי"ל מקור מקומו
טמא כמ"ש הרמב"ם פ"ג מהל' משפב ומושב ע"ש.

ובתשו' סי' מ"ב השיב לרב א' שהשיגו ונ"ל והנה מ"ש פ"מ לחלק בין הפרקים ולטהר
דם מכה מן המקור לא ידעתי לחלק כו' ומ"ש מדדיא הרמב"ם הך דמקור שפגעק וליא
הביא הך דדם מכה אלא ודאי דהרמב"ם פוסק בזה כרבי.

אומר אני אדרבה איפכא מסתברא אם הנה הרמב"ם מחלק בזה הנה מביא האי דדם מכה
והנה מטטר ומדלא הביאו מכלל שלא הנה צריף להביאו דממילא נשמע ממקור שפגעק
ומדם שיוצא דרוף דופן עכ"ל ונפלאתי על הגאונים הנ"ל איך נעלם מהם לשון הרמב"ם
פ"ח מא"ב שכתב ונ"ל וכן אשה שראתה דם מחמת מכה שיש לה במקור אע"פ שראתה
בשעת נסתה היא טהורה והדם טהור שהנסות מדבריהם עכ"ל הרי לפנינו שפסק
הרמב"ם להדיא כרבי דדם מכה הבא מן המקור טהור לגמרי וא"כ הדרא גושית הש"ך
לדפוקה דזה לא הווי ס"ס דכף לי אם בא מן הצדדין כמו מן המכה ולכן נראה דרמ"א
ס"ל כמ"ש במנחת יעקב סי' קפ"ז דאפי' כה"ג בדין אחד לשניהם נמי הוי ס"ס וע"ש.

איברא דברי הרמב"ם נראין תמוהין דהא בש"ס דף ט"ז בפלוגתא דרשב"ג ורבי מוקי לה רבינא בדם מפה הבא מן המקור ופליגי אי מקור מקומו טהור ולרבי ס"ל דטהור וכן איתא בדרף ס"ו דרבי ס"ל מקור מקומו טהור וכינן דבפ"א מהל' משפב ומושב הל' ט' פסק הרמב"ם בדם היוצא דרך דופן דהני אב הטומאה שהמקור מקומו טמא וכן בהלכה י' במקור שהזיע כשתי טפי מרגליות ע"ש וכ"פ עוד פ"ד הלכה ט"ו באשה שמתה ויצא ממנה דם מטמא משום פתם שהמקור מקומו טמא ע"ש.

וא"כ נראין לכאורה דברי הרמב"ם סותרין אהדדי במה שפסק פ"ד מהל' א"ב דדם מפה שבמקור טהור ולכאורה נראה לחלק לדעת הרמב"ם בין דבר היוצא ממקור עצמו ובין דם מפה שבמקור דכינן דקי"ל הלכה כרבי מתבירו ראוי לפסוק פמותו בדם מפה וכרבותינו שאמרו פן פדאיתא בדרף ס"ו שדם מפה שבמקור טהור וס"ל דלא אמרי' מקור מקומו טמא אלא בדברים היוצאים מהמקור עצמו כמו דם המקור שיצא דרך דופן או מקור שנוצק או ב' טיפי מרגליות וכן באשה שמתה דהכל בא מגוף המקור.

וכינן דמקומו טמא דגז"הכ היא פיון שטומאה נבראת שם בתחלה כל שנברא בו טמא ומטמא ביציאתו טומאת ערב במשהו פדם הנדה וכמ"ש הר"ן בחידושו לנדה דף מ"א ע"ש או כמ"ש תוס' דף ט"ז דהיא הלכה למ"ס דמקור מקומו טמא ע"ש.

דהני פלהו מגוף המקור יצאו אבל דם מפה שבמקור פיון שאין הדם יוצא אלא ממפה שבמקור ולא ממקור עצמו ס"ל להרמב"ם דהלכה כרבי דהדם טהור. אלא דאפתי תקנין לשון הש"ס דאמרו בטעמא דרבי משום דמקור מקומו טהור.

דלפמ"ש אפי' אי נימא מקור מקומו טמא אפ"ה דם הבא מן המפה טהור הוא. (א).

עוד קשה לי לפי מה דקי"ל מקור שהזיע כשתי טיפי מרגליות שהוא דם לבן וצולל כמ"ש רש"י ז"ל שם דמטמא דמקור מקומו טמא וא"כ ה"ה כל מראות טהורות הבאות מן המקור כמו לבן וירוק ג"כ הדם טמא דלא גרע מב' טיפי מרגליות.

וכן ראיתי בתשו' נ"ב שכתב פן בפשיטות בחי"ד סי' נ"ז ז"ל וא"כ ע"כ דם מפה שבמקור ודם לבן או ירוק המטמאין אדם ע"כ אם הטומאה הן מחמת עצמן ע"ש. וברמב"ם פ"א מהל' משפב ומושב הלכ' ח' כתב להדיא ז"ל אבל אם ראתה דם ירוק הרי הוא טהור ואינו כמו רוקה ושאר משקין היוצאין ממנה שהרוק מתעגל ויוצא וזה שותת ויורד ע"ש.

וכן הוא בש"ס פ' כל היד דף י"ט ע"ש דלא פליגי אלא בנדה שראת' ירוק ומשום משקה. אבל אשה שראתה בתחל' ירוק לכ"ע הדם טהור ולמה יגרע משתי טיפי מרגליות אם לא שנאמר כמ"ש הרא"ה בס' החינוך פ' תנריע דהמראות הטהורות כמו ירוק ולבן התקמים חקרו שאינן באות מן המקור ע"ש.

אבל לא משמע פן בשאר המחברים ולכן בכל זה צריך עיון פעת. והנה בינן לה נסת דפסק הרמ"א דבשעת וסתה אינה תולה במפה דא"כ לא תטמא לעולם והוא ע"פ שיטת תוס' נדה דף ט"ז ד"ה ומ"ס וסתות דרבנן וז"ל נראה דוקא במרגשות שדם זה בא מן המפה ואפ"ה אם זמן וסתה היא אי וסתות דאורייתא חיישינן שמה גם מן המקור בא דם אבל אם אינו מרגשות יציאת דם מן המפה טמאה לכ"ע אם הוא זמן וסתה דאל"ה וכי לעולם לא תהי נדה ונלא קודם מפה הי' לה נסת עכ"ל.

אָמַנְם דַּעַת הַרְשָׁב־א דַּאֲפִי אֵינָה מְרַגְשֶׁת שְׁדָם זֶה בָּא מִן הַמַּכָּה נְמִי אֵינָה חוֹשֶׁשֶׁת לְוֹסְתָהּ כִּינּוּ דְקִי"ל וְסִתּוֹת דְרַבְּנָן וְנ"ל בַּתְּה"א בְּדִינֵי כְּתָמִים וְקִי"ל פְּאוּקִימְתָא דְרַבִּינָא דְוֹסְתוֹת דְרַבְּנָן וְכִינּוּ שְׁפָן זֶה שְׂהִיא רוּאָה דָּם אֲפִי בְּשַׁעַת תְּשֻׁמִישׁ נְאֻפִי בְּשַׁעַת וְסִתָּה טְהוּרָה וְאִשָּׁה בְּחֻזְקַת טְהוּרָה עוֹמְדַת וְתִלְיִנָּה לְהַקְלֵל שְׁאֲנִי אוֹמֵר דָּם זֶה מִן הַמַּכ־בָּא וְלֹא נִחְלָקוּ רַשְׁב־ג וְרַבִּי בְּדָבָר וּא"ת וְהִלָּא בְּנָשִׁים דְּעֵלְמָא חִינְשִׁינָן לְעוֹנַת הַנֹּסֶת כְּנֹלָה וּאֲע"פ שְׁלֹא רָאָתָה מוֹהַזְרָתָם אֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִטְּוִמְאָתָם וְהִיאָה אִתָּה מִתִּיר אֵת זֶה שְׂהִיא בְּשַׁעַת וְסִתָּה שְׁהָרִי דָּם לְפָנֶיהָ י"ל הִיא מְדַרְבְּנָן הִיא וּמִשׁוּם דְּאֲפֻשֶׁר לְמִיקָם עֲלָה דְמִלְתָּא אֲבָל הִכָּא לִיכָּא לְמִיקָם אֲמִלְתָּא וְאִין דְּנִין אֲפֻשֶׁר מִשְׁאֵי אֲפֻשֶׁר שִׂא"כ אַף אִתָּה אוֹסְרָה לְבַעֲלָה לְעוֹלָם עכ"ל.

וְקָשָׁה לִי בְּדָבָרֵי הַרְשָׁב־א בַּמ"ש שִׂא"כ אַף אִתָּה אוֹסְרָה לְבַעֲלָה לְעוֹלָם שְׁהָרִי לֹא בָּאנוּ לְאוֹסְרֵי אֲלָא בְּשַׁעַת וְסִתָּה וּבִין וְסִתָּה לְנֹסֶת תְּהִיא טְהוּרָה וְאִשָּׁה שְׁאִין לָהּ מַכָּה נְמִי אֵינָן טְהוּרוֹת אֲלָא בִּין וְסִתָּה לְנֹסֶת וּבְשַׁעַת וְסִתָּה אֲסוּרוֹת.

גַּם הָר"ן בְּחִידוּשָׁיו דָּף ע"ז פְּתַב ו"ל הַרוּאָ' דָּם מְחַמַּת מַכָּה אֲפִי תוּךְ יְמֵי נִדְתָּ טְהוּרָ' דִּאֲע"ג דְּאֲמַרִּינָן תְּבַדֵּק הִכָּא כִּינּוּ דְלֹא אֲפֻשֶׁר לְמִיבְדֵּק טְהוּרָ' שְׁאִין דְּנִין אֲפֻשֶׁר מִשִּׂא"א דְּכִינּוּ דְוֹסְתוֹת דְרַבְּנָן לֹא הִחְמִירוּ אֲלָא הִכָּא דְּאֲפֻשֶׁר עכ"ל וְהִיא אֲפֻשֶׁר וְאֲפֻשֶׁר לְהִתִּירָה בִּין וְסִתָּה לְנֹסֶת כְּמוֹ שְׁאָר נָשִׁים דְּעֵלְמָא.

וְנִרְאָה כְּוֹנְתָם דְּכִינּוּ דַּאֲפִי נִדְהָ צְרִיכָ' הַפְּסֵק טְהוּרָה וְאִם לֹא הַפְּסִיקָ' בְּטְהוּרָ' הָרִי הִיא בְּחֻזְקַת טְמֵאָה כְּדִאִי בְּנִדְהָ דָּף ס"ח וְנִזְבָּה צְרִיכָ' ז' נְקִיִּים וּמִש"ה כְּשִׁבְּאֵנוּ לְטִמְאוּתָ' בְּשַׁעַת וְסִתָּה אִתָּה אוֹסְרָה עַל בְּעֵלָה לְעוֹלָם דְּלַפְעָמִים לֹא יְהִי לָהּ הַפְּסֵק טְהוּרָה לְעוֹלָם כֹּל זְמַן שְׁלֹא תַחֲזִי הַמַּכָּה וְיִהְיֶה הַדָּם זָב מִמֶּנָּה.

וְלֹא מִיבְעֵי עֲלָשָׁיו שְׁצְרִיכִין ז' נְקִיִּים מְחֻנְמָרָא דַּר"ז שְׁלֹא יְהִיוּ לָהּ ז' נְקִיִּים אֲלָא אֲפִי בִּימֵי תְּנָאִים כִּינּוּ דְנִדְהָ צְרִיכָ' הַפְּסֵק טְהוּרָה וְזוֹ שְׁיֵשׁ לָהּ מַכָּה בְּמִקּוּר יְהִי דְמָה בְּבִשְׁרָ' וְלֹא תַפְסוּק בְּטְהוּרָ' וְתַהֲלֵי אֲסוּרָ' לְעוֹלָם לְכָף הַקְּוִלּוֹ חַז"ל עַל הַנֹּסֶתוֹת שְׁהֵן מְדַרְבְּנָן כִּינּוּ דִאִי אֲפֻשֶׁר.

וְאִם כִּי לְפַעְמִים יְהִי לָהּ הַפְּסֵק טְהוּרָ' כִּינּוּ דִישׁ לָהּ מַכָּה בְּמִקּוּר אִי אֲפֻשֶׁר לְעַמּוּד עַל זֶה אִימַת תּוֹכֵל לְהַפְּסִיק בְּטְהוּרָ' וּמִתִּי לֹא תּוֹכֵל לְכָף הַקְּוִלּוֹ וְחֻשִׁיב לָהּ אִי אֲפֻשֶׁר. וְתוֹסֵ' דַּס"ל דָּאִם אֵינָה מְרַגְשֶׁת יְצִיאַת דָּם מִן הַמַּכָּה טְמֵאָה בְּשַׁעַת וְסִתָּה מוֹדוֹ דִּאִין אוֹסְרִין אוֹתָהּ לְעוֹלָם דְּהִיא כְּתָבוּ הַפּוֹסְקִים דְּכִינּוּ עוֹנָה לְעוֹנָ' מוֹתֶרֶת אֲלָא דַּס"ל דְּכִינּוּ דְּמִדִּינָא תּוֹלָה בְּמַפְתָּ' אֲלָא דְּבְשַׁעַת הַנֹּסֶת הַנִּזְכָּרְנוּ לְטִמְאוּתָ' מִשׁוּם דַּאֲל"כ וְכִי לְעוֹלָם לֹא תַהֲלֵי נִדְהָ וְהָרִי קוֹדֵם הַמַּכָּה הִי לָהּ וְסִתָּה א"כ אִין אֲנוּ מְטַמְּאִין אֲלָא אוֹתוֹ הַדָּם שְׁבִשַׁעַת וְסִתָּה וְתִיכְף אַחַר הַנֹּסֶת תּוֹלִין הַכֹּל בְּדָם הַמַּכָּה וְחֻשִׁבִּין לָהּ הַפְּסֵק טְהוּרָ' וּמִתִּירִין אוֹתָהּ לְבַעֲלָ' אַחַר ז' יָמִים אֲע"ג דְּלֹא פְּסִקוּ הַדָּמִים שְׁהָרִי אֲנוּ תּוֹלִין אוֹתָן בְּדָם מַכָּה וְרִאִיתִי לְהִרְבֵּי בַּעַל חֲנוּת דַּעַת סִי' קַצ"ו שְׁכַתְּבֵי לָהּ מַכָּה דְּטַמְּאָ' בְּשַׁעַת וְסִתָּה צְרִיכָ' הַפְּסֵק טְהוּרָ' וּבְדִיקָ' אַחַת תּוּךְ ז' נְקִיִּים ע"ש.

ולא משמע פן מלשון הפוסקים וכבר הוכחנו מדברי הרשב"א שכתב דא"כ אתה אוסר על בעלה לעולם דמשמע שאין לה הפסק טהרה ולכך הוצרך להקל לגמרי על הוסתות שלא תטמא בשעת וסתה כדי שלא תיאסר ע"כ לעולם.

ותוס' דס"ל דטמאה בשעת וסתה ע"כ ס"ל דכיון דקונדם מפה הי' לה וסת גם עתה אנו תולין שעת וסתה בדם נדה ונשלא בשעת וסתה בדם מפתה וכמ"ש. ונרא' דכיון דבשבע' נקיים לא מקרי חזקת איסור וכמ"ש בס' ש"ש ש"ג פי"א מהא דכתבו תוס' ריש גיטין ד"ה עד אהד נאמן באיסורין ואם תאמר מנא לן דעד אהד נאמן באיסורין ויש לומר דילפי' מגדה דדרשינו סוף פרק המדיר וספירה לה לעצמה.

וא"ת א"כ אפ"ל אתחזק איסורא וי"ל דאינה בחזק' שתהא רוא' כל שבועה וכשעברו שבע' טהור' ממילא ולא אתחזק איסורא וגם בגדה לטבול ע"כ וכ"כ תוס' פרק האשה רבה דף פ"ח ד"ה ברי לי ונ"ל וא"ת א"כ אפילו אתחזק איסורא נמי ואור"י נדה שעכשיו ראת' מ"מ לא אתחזק איסורא שתרא' כף לעולם עכ"ל.

מבואר מדבריהם דלא מקרי אתחזק איסורא במה שראת' פעם אחת שתרא' כף לעולם. ומש"ה ביש לה מפה א"צ להפסקת טהר' ולבדיק' בז' נקיים דמדינא אפ"ל בשעת וסתה ה"ל לאוקמ' בחזקת טהור' ולתלות במפה אלא כיון דהי' לה וסת קונדם לכו מחזיקין אות' ברוא' ביום וסתה לחוד ותו לא ותטהר לבעל' אחר ז' ימים: ובש"ות נ"ב סימן נ"ז נסתפק לדעת התוס' תוך ז' נקיים אי מקרי אתחזק איסורא ע"ש.

והדברים ברורים דזה לא מקרי אתחזק איסורא דא"כ לא הית' נאמנת תוך שבועה נקיים על ספירת' דהא עד אהד א"נ נגד חזקת איסור אלא על פרחו דליכא חזקת איסור ואף על גב דקונדם שטביל' עדיין טמא' אין מחזיקין מאיסור לאיסור לומר כיון שראת' פעם א' חזקה שתרא' עוד וכמ"ש בס' ש"ש ש"ו פ"ו ע"ש.

ונרא' דאפ"ל קונדם שהפסיק' בטהר' לא מקרי חזק' איסור ואפ"ל ביום ראשון דמעין פתוח מ"מ לא מקרי חזקת טומא' ורא' מהא דכתב הר"ן בחי' רפ"ק דגיטין ד"ה ע"א נאמן באיסורין ונ"ל וכת' פרסה נדה עמו במטה מאי א"ל דהא אתחזק איסורא לימא דכל שראת' טובלת בסוף שבע' ויוצא' מאיסור' הראשון אלא מיהו אי לאו ע"א נאמן באיסורין הי' לו לחוש שמהא ראת' אח"כ זה נ"ל עכ"ל.

ואי נימא דכל שלא הפסיק' בטהר' היא בחזקת טומא' ודאית א"כ פרסה נדה עמו במט' היא היא נאמנת לומר שהפסיק' בטהר' הא אין ע"א נאמן היכא דאתחזק איסורא אלא אפילו ביום ראשון ולא הפסיק' בטהר' לא מקרי חזקת איסור ודאי.

ולכך באשה שיש לה מכה במקור שאינ' יכולה להפסיק בטהר' ודאית כל זמן שלא חיתה המכה תלינו הפל בדם מפה כיון דנסתות דרבנן ובתחל' לא החזקנו אותה ברוא' ודאית אלא משום שהי' לה וסת קונדם שנתהו' לה המפה ודי לה ביום וסתה.

ובנ"ב פשיטא לי' דכל זמן שלא הפסיק' בטהר' היא בחזקת טמא' וע"ש ונהעיקר כמ"ש דאפילו קונדם הפסק טהר' אינ' בחזקת טומאה ודאית: אמנם בזה נראה עיקר כמ"ש בנ"ב שם סי' נ"ט ז"ל ועיקר הבדיקה היא משום דבשעת בדיקה היא נותנת דעת' להרגיש אם

דָּם יוֹצֵא מִן הַמְּקוֹר וּמֵה שְׁאִינָה מְרַגְּשֶׁת שֶׁהָדָם יוֹצֵא מִן הַמְּקוֹר מְקַרֵּי הַפֶּסֶק טְהוֹרָה עַכ"ל וע"ש.

ולפ"ז גם עד שלא חִיְתָה הַמֶּכֶה אֶפְשָׁר לָהּ לְהַפְסִיק בְּטְהוֹרָה שְׁנוֹמְנָת דַּעְתָּהּ לְהַרְגִּישׁ אִם נִפְתַּח מְקוֹרָהּ וְהָדָם יוֹצֵא מִן הַמְּקוֹר דְּכַשֵּׁם שֶׁיְכוּלָה לְהַרְגִּישׁ שֶׁדָּם זֶה יוֹצֵא מִן הַמֶּכֶה כִּן תוֹכַל לְהַרְגִּישׁ שֶׁדָּם זֶה בָּא מִן הַמְּקוֹר וְכָל שְׁאִינָה מְרַגְּשֶׁת שֶׁדָּם זֶה בָּא מִן הַמְּקוֹר מְקַרֵּי הַפֶּסֶק טְהוֹרָה וּבִדְיָקָה תוֹדֵי ז' נְקִיִּים וּמִטְעָמָא דְּכַתִּיבָנָא מִשּׁוּם דַּל"ה אַתָּה אוֹסְרָה לְעוֹלָם שְׁאִין לְדַבֵּר קִצְבָה אִימְתִי תַחֲזִיחַ הַמֶּכֶה לְכֹן לְשִׁיטַת הַתּוֹס' דִּי לְטַמְאָה בְּשַׁעַת וְסִתָּה פִּינּוֹן שְׁהִי לָהּ נֶסֶת קוֹדֵם לְכֹן אֲבָל אַחַר הַנֶּסֶת פִּינּוֹן שְׁאִינָה מְרַגְּשֶׁת שֶׁבָּא מִן הַמְּקוֹר תּוֹלִין הַכֹּל בְּמֶכֶה וְחֹשְׁבִי לָהּ הַפֶּסֶק טְהוֹרָה וְסִפִּירַת נְקִיִּים.

וּבִהְכִי נִיחָא לָן דְּבָרֵי מְהַרִּי"ל בְּסִי' כ"ה שֶׁכָּתַב שֶׁיֵּשׁ לְהַתִּירָה בֵּין עוֹנָה לְעוֹנָה אִפִּי אֵינָה מְרַגְּשֶׁת דְּמַחֲמַת מֶכֶה קְאָתִי תְּלִינּוּ בְּדָם מֶכֶה לְמ"ד וְסִתּוֹת דְּרַבְּנָן ע"ש. וְלִכְאוּרָה קִשָּׁה דְּאִדְרַבָּא לְמ"ד וְסִתּוֹת דְּאוֹרֵייתָא טְפִי יֵשׁ לְהַתִּירָה בֵּין עוֹנָה לְעוֹנָה דְּחֻזְקָה אֲלִימָתָא הִיא אוֹרַח בְּזַמְנֵוּ בָּא.

וְרֵאִיתִי בְּסֵפֶר כו"פ שֶׁעָמַד בְּזֶה וּמְפָרֵשׁ כּוֹנֵת מְהַרִּי"ל אִפִּי לְמ"ד וְסִתּוֹת דְּרַבְּנָן ע"ש. וְאִין זֶה בְּמִשְׁמַע בְּדְבָרֵי מְהַרִּי"ל.

ולפמ"ש נִיחָא דְּדוֹקָא לְמ"ד וְסִתּוֹת דְּרַבְּנָן דְּאִין מַחֲזִיקִין אוֹתָהּ בְּרוּאָה בְּשַׁעַת נֶסֶת אֲלֵא מִשּׁוּם דְּאֵינָה מְרַגְּשֶׁת שֶׁבָּא מִן הַמֶּכֶה לְכֹן שְׁלֵא בְּשַׁעַת וְסִתָּה אָנוּ מְקַלִּין וְתוֹלִין בְּמֶכֶה מִטְעַם זֶה בְּעִצְמוֹ פִּינּוֹן שְׁלֵא הַרְגִּישָׁה שֶׁבָּא מִן הַמְּקוֹר וְחֹשְׁבִינּוּ לִי לְהַפְסִיק טְהוֹרָה וְלְבִדְיָקָה נְקִיִּים וּמִשּׁוּם דַּל"כ אַתָּה אוֹסְרָה לְעוֹלָם.

וְכִינּוֹן דְּמִדְרַבְּנָן הוּא הִיכָא דְּלֵא אֶפְשָׁר מְקַלִּינּוּ. אֲבָל לְמ"ד וְסִתּוֹת דְּאוֹרֵייתָא וַא"כ הַחֻזְקָה לְרוּאָה וְדֵאִית בְּשַׁעַת נֶסֶת וְצָרִיכָה ז' נְקִיִּים מְדִינָא וְזוֹ הוּאִיל וְרוּאָה תְּמִיד מַחֲמַת הַמֶּכֶה אִין לָהּ נְקִיִּים.

וְחֻזְקַת הֵיטֵר אִין לָהּ בִּימֵי הַסִּפִּירָה כְּדַמּוּכַח מִדְּבָרֵי הַרְאִשׁוֹנִים שֶׁכָּתְבוּ דִּילְפִי דַּע"א נֶאֱמַן בְּאִיסוּרִין מִנְּדָה דְּכַתִּיב וְסִפְרָה לָהּ. וַאֲס"ד דְּתוֹדֵי ז' יֵשׁ לָהּ חֻזְקַת הֵיטֵר לֵא מוּכַח כָּלֵל דַּע"א נֶאֱמַן דְּלֵאוּ אֵהִימְנוּתָא דִּינְדָה סְמִכִּינּוּ אֲלֵא אַחֲזָקָה וְאִין לּוֹמֵר דִּילְפִינּוּ מִדְּנֶאֱמַנָת עַל הַפֶּסֶק טְהוֹרָה דְּלֵא מִשְׁמַע כֹּן מִדְּבָרֵי תּוֹס' אֲלֵא מִסִּפִּירַת ז' נְקִיִּים יִלְפִינּוּ וְכֹן מְבֹאֵר לְהֵדִיא בַחֲזִי הַר"ן רַפ"ק דְּגִיטִין שֶׁכָּתַב ז"ל ע"א נֶאֱמַן כו' אֲלֵא מוֹסְפְרָה לָהּ נִפְקָא לָן כו' וְכ"ת פְּרָסָה נְדָה עֲמוּ בְּמִטָּה מַא"ל דְּהָא אַתְחֻזְקִין אִיסוּרָא לִיתָא דְּכָל שְׁרָאָתָה טוֹבְלַת בְּסוּף שְׁבָעָה וְיוֹצֵאת מֵאִיסוּרָא הַרְאִשׁוֹן אֲלֵא מִיְהוּ אִי לֵאוּ דַּע"א נֶאֱמַן בְּאִיסוּרִין הִי לּוֹ לְחוּשׁ שְׁמָא רָאָתָה לְאַחַר מִיָּכֵן זֶה נ"ל.

עכ"ל: מְבֹאֵר דְּכָל יְמֵי הַסִּפִּירָה אִין לָהּ חֻזְקָה שְׁלֵא תִרְאָה וְרֵאוּי לְחוּשׁ שְׁמָא רָאָתָה אַח"כ שֶׁיֵּשׁ לָהּ מֶכֶה וְרוּאָה תְּמִיד אִי אֶפְשָׁר לְהַתִּירָה בֵּין נֶסֶת לְנֶסֶת פִּינּוֹן שֶׁהוֹחֲזָקָה רוּאָה וְדֵאִית בְּשַׁעַת וְסִתָּה לְמ"ד וְסִתּוֹת דְּאוֹרֵייתָא.

לְכֹף כָּתַב מְהַרִּי"ל דְּלְמ"ד וְסִתּוֹת דְּרַבְּנָן מִתִּירִין אוֹתָהּ בֵּין עוֹנָה לְעוֹנָה וְכַנ"ל עוֹד נִרְאָה לִי בְּשִׁיטַת הַרְשֵׁב"א וְהַר"ן דַּס"ל דַּאֲפִי בְּשַׁעַת וְסִתָּה תּוֹלָה בְּמִכְתָּהּ. וְדִלְא תְּקַשִּׁי וְכִי לְעוֹלָם לֵא תְּטַמְא הַרִי הִי לָהּ נֶסֶת קוֹדֵם הַמֶּכֶה וְכַמ"ש תּוֹס'.

די"ל דאָפּשָׁר לֵה שְׁתַּטְמָא כְּשִׁתְּרָגִישׁ כְּשִׁנְפַתַח מְקוּרָה דְּזֵה הֵוִי הִרְגָּשָׁה גְמוּרָה וְאַפִּי כְּשִׁישׁ לֵה מְכָה בְּמְקוֹר יְכוּלָה לְהִרְגִישׁ פְּתִיחַת הַמְּקוֹר. וְכֵן בְּרוּאָה תְּמִיד תּוֹךְ מ"ר שֶׁהִיא טְהוּרָה לְדַעַת הִרְשָׁב"א וְהִר"ן אֲפִילוּ בְּשַׁעַת וְסִתָּה.

וְלִכְאוּרָה תְּקִישׁ מְתִי תְּטַמָּא ה"נ שְׁתְּרָגִישׁ שְׁנִפְתַּח מְקוּרָה תְּטַמָּא. וְלִכְאוּרָה הִי נְרָאָה אִין כְּאֵן מִשׁוּם הִרְגָּשָׁה וְכִמּוֹ שְׁאַמְרוּ בְּש"ס אִימַר הִרְגָּשַׁת מ"ר הוּא.

אַלָּא דְּשִׁאֲנֵי הֵתֵם שְׁמַרְגָּשַׁת צַעַר בְּעֵלְמָא שְׁפִיר י"ל הִרְגָּשַׁת מ"ר הוּא וְעֵינֵן פ' הִרְוּאָה כְּתֵם דְּאַמְרֵי לְעוֹלָם דְּאַרְגָּשָׁה וְאִימַר הִרְגָּשַׁת עַד הֵוִי וּפִירִשׁ"י שְׁצִיעֲרֵתָהּ בְּדִיקַת הָעַד ע"ש וְהֵינְנוּ מִשׁוּם דְּהִרְגָּשַׁת צַעַר בְּעֵלְמָא נְמִי הֵוִי הִרְגָּשׁ לְהִכִּי קְאָמַר דְּהִכָּא אִינְרֵי בְּמַרְגָּשַׁת צַעַר וְאִימַר הִרְגָּשַׁת עַד או מ"ר.

אַבְּל אִם הִרְגִישָׁה מִמֶּשׁ שְׁנִפְתַּח מְקוּרָה אֲפִילוּ בְּשַׁעַת בְּדִיקַת הָעַד או בְּשַׁעַת תְּשַׁמִּישׁ יְכוּלָה הִיא שְׁתַּבְּחִין וְתַדַּע בְּבִירוֹר שְׁנִפְתַּח מְקוֹר וּמִמְנוּ דָם יוֹצֵא וְלֹא אֲמַרִי גְבַהּ שְׁמָא דְּהָא הִרְגָּשַׁת עַד או שְׁמֵשׁ הוּא כִּינּוּן שְׁמַרְגָּשַׁת בְּבִירוֹר שְׁנִפְתַּח הַמְּקוֹר.

וְתַדַּע דְּהָא אֲמַרִינוּ הַמְּשַׁמֵּשׁ עִם הַטְּהוּרָה וְאַמְרָה נְטַמְאֵתִי כו' וּמְנָא יְדַעָה בְּוֹדָאֵי שְׁנִטְמָאֵת עַד שְׁאַמְרוּ שֶׁהוּא חַיִּיב פְּרַת אִם לֹא פִירִשׁ בְּאַבְּר מַת. אַלָּא וְדָאֵי שֶׁהִרְגִישָׁה שְׁנִפְתַּח מְקוּרָה וְהִרְגָּשָׁה זֹו יְכוּלָה לְהִיּוֹת אִפִּי עִם הִרְגָּשַׁת עַד וְשְׁמֵשׁ או מ"ר.

וְעֵינֵן בְּתִשׁוּי ח"צ סִימָן מ"ו. וְרֵאִיתִי בְּס' ח"ד שְׁכַתְּבֵי דָאֵם בְּבִירוֹר רֵאֲתָה דָם שְׁלֵא בְּהִרְגָּשָׁה תּוֹךְ ז' נְקִיִּים דְּסוּתְרָא מִשׁוּם דְּדָם שְׁלֵא בְּהִרְגָּשׁ טְמָא לְטְהוּרוֹת מִשׁוּם דְּמְקוֹר מְקוּמוֹ טְמָא וְהֵוִי טוֹמְאָא מְפֻסְקַת בִּינֵיהֶם כו' וְעוֹד דְּבַדְרָא מ"ב אֲמַרִינוּ כִּינּוּן דְּמִטְמָא בְּפָנִים כְּבַחוּץ ה"ל רוּאָה וְה"נ הָא מְטַמָּא מְבַפְּנֵי כְּבַחוּץ ע"ש.

וְדַבְּרֵי אִינּוּ מְוַכְרַחִין דְּדוֹקָא פּוֹלְטָת ש"ז הִיא דְּסוּתְרַת לְפִי דְּנִפְקָא לָן מִדָּם יְהִי זֻבְהָ ע"ש בְּרִשׁ"י וְאִין זֵה עֵנִין לְדָם שְׁלֵא בְּהִרְגָּשׁ וְיִמָּה שְׁאַמְרוּ לְפִי שְׁמִטְמָא בְּפָנִים כְּבַחוּץ הו"ל רוּאָה לֹא נְאָמַר אַלָּא בְּש"ז דְּמַרְבֵּי לִי קְרָא כְּדָאִיתָא שָׁם דְּכַתִּיב דָּם יְהִי זֻבְהָ אַבְּל דָּם בְּלֵא הִרְגָּשׁ דְּאִינוּ אַלָּא מִשׁוּם מְקוֹר מְקוּמוֹ טְמָא וְאִינוּ מְטַמָּא הַאֲשׁ טוֹמְאֵת עַרְב אַלָּא בִּיצִיאָתוֹ לְחוּץ וְכַמ"ש הִרְמַב"ן וְהִר"ן בַּחֵי לְגַדָּה ע"ש.

וּלְפִי דְּבַרִי ח"ד יְהִי דָם מְכָה שְׁבַמְקוֹר סוּתְרָא ז' נְקִיִּים לִפ"מ שֶׁהִבִּינוּ כו"פ וְנ"ב בְּדַעַת הִרְמַב"ם דָּם מְכָה שְׁבַמְקוֹר טְמָא. וְזֵה לֹא נְאָמַר כָּלֵל. א"ו כַּמ"ש.

מִיְהוּ כְּבָר כְּתַבְנוּ דְּהִרְמַב"ם פְּסַק בְּהִדְיָא דָם מְכָה שְׁבַמְקוֹר טְהוּר. אִיבְרָא גַם דָּם בְּלֵא הִרְגָּשׁ אִינוּ סוּתְרָא נְקִיִּים דְּמְקוֹר מְקוּמוֹ טְמָא אִינוּ אַלָּא בִּיצִיאָתוֹ לְחוּץ וּש"מ נוֹגַעַת הֵוִי וְלֹא רוּאָה.

וּבְמַצָּאָה דָם תּוֹךְ מ"ד כְּתַב הִרְמַ"א סִי קצ"א ו"ל אַבְּל אֲשָׁה שְׁרָגִיל לְרֵאוֹת דָּם בְּמ"ר וּמַרְגָּשַׁת כָּאֵב בְּשַׁע' שְׁמִטְלַת מִים כְּגוֹן הַחֹלִי שְׁקוּרִין הָאֲרִי"ן וּוִינ"ד נְרָא דִּישׁ לְהִתִּיר בְּכָל עֵנִין כו' וְאַפִּילוּ אִם מִצָּא דָם אַחַר הַטְּלַת מ"ר כְּשֶׁמְקַנְחַת עֲצַמ' טְהוּר' דְּמֵאֲחַר דְּמַרְגָּשַׁת כָּאֵב וְאִינָהּ מוֹצֵאת הַדָּם רַק אַחַר הַטְּלַת מ"ר וְדָאֵי דָם מְכָה הוּא.

אף יש מחמירין שלא להתיר רק באש' שיש לה נסת להצריכ' בדיק' דהיינו קודם
שמשפתי תבדוק עצמ' היטב בחורין ובסדקין כו' ואם בדק' עצמ' ג"פ כה"ג ומצא' המוה
נקי מותרת אח"כ בלא בדיק' שלא בשעת וסתה דחזק' דדם מפה הוא מאחר שאינה
מוצאת אותו אלא לאחר שהשתינו ע"ש: ובשו"ת נ"ב סימן מ"ח השיג בזה על פסק
רמ"א במ"ש שתבדוק ג"פ דכיון דמוכח דמן הצדדים הוא מה לנו אם יש מפה בצדדין
או לא.

אטו המכ' מטהר הדם הינצא מן המכ' הוא המטהר ומה לנו בדם אם יוצא מן המכ' או מן
הבשר או מאיז' וריד שבצדדין פיון שנתברר שיש לאש' זו סבה הגורם להוציא דם מן
הצדדין תולה בו שלא בשעת וסתה ע"ש.

וכ"כ עוד בספרו דגול מרובה סי' קצ"א ע"ש. אמנם לענ"ד נראין דברי רמ"א נכונים.
והוא דנדאי מ"ש בש"ף דהו' בדיק' לאו מעליוותא וספוקי הוי מספקא לי' למוהרי"ל
לסמוך עלי'. שפיר קאמר הגאון בעל נו"ב דאין לה בדיק' יותר יפה מבדיקת המוה.

איברא לא אתברר לן בבדיק' זו אלא שבפעם הזאת שאנו בודקין ומוצאין המוה נקי ע"כ
הדם שבה עתה עם המ"ר מן הצדדין הוא בא. ובחזק' זו יש בידינו להתיר הדם הזה שדם
הצדדין הוא בבירור.

אף לענין להתירה אח"כ בלא בדיקה אין כאן ראי' במה שיצא עתה פעם אחת דם מן
הצדדין. שהרי בכל הנשים נמצא דם בצדדי' ויוצא ג"כ לפעמים ואפ"ה כל הדמים
הנמצאים בפרוזדור חזקתו מן המקור לפי שרוב דמים מן המקור וה"נ אין כאן ראי' על
כל הדמים שיצאו ממנה אח"כ שהם מן הצדדים.

אדרבא במה שנמצא אח"כ בלא בדיק' אמרי' חזקתו מן המקור לכה פתב שצריכ' בדיק'
ג"פ וכיון שהחזק' ג"פ אמרי' ודאי דם מפה שבצדדין הוא ושוב א"צ בדיק' ועדיין צריכ'
שפרגיש פאב דבזה פיון שהחזק' ג"פ מן הצדדים ולא מן המקור איגלאי מלתא דדם
מפה הוא ולכה כל דם שרוא' אחר כה אפילו בלא בדיקה תולין במכתה: א) אמנם לענין
אותו הפעם שבדק' עצמ' ע"י המוה ומצאה אותו נקי ונתברר שזה הדם מן הצדדין פשיטא
דאותו הדם טהור בבדיקה זו אפילו בפעם אחת פיון שידוע שזה הדם מן הצדדין הוא
בא.

וזה ברור. ובזה ניחא הא דכתב בש"ע סימן קפ"ז סעיף ז' ז"ל וכן אם כל זמן שהיא
בודקת בכל החורים והסדקים אינה מוצאת כתמים פי אם במקום א' בצדדין יש לתלות
שממפ' שבאותו צד בא וכ"ש אם מרגשת בשעת בדיק' כשנוגעת בצד המקום ההוא פואב
לה קצת ובשעת בדיקת חורין וסדקין אינה מרגשת פאב כלל ע"ש.

ובט"ז הקשה דהא דין זה מפסקי מהרא"י ושם מבואר דנקא באש' שיש לה נסת ושל
בשעת וסתה והש"ע לא ביאר ונהרמ"א אינו חולק עליו ע"ש ועיין בנקה"כ שם. ולפי
מ"ש נראה דנדאי לענין אותו דם שנמצא תמיד במקום א' בצדדין ובשאר חורין וסדקין
בדק' ולא מצא' דם שפיר י"ל דמסתמא האי דם מצדדין קאתי ובפרט שיש לה פאב אלא
שאין' יודעת אם מוציא' דם יש לתלות באומדנא זו שבודקת בכל החורים וסדקין ולא
נמצא רק במקום א' בצדדין ודאי יש לטהר אותו הדם.

אבל אין לטהר משום זה כל הדמים הנמצאים אח"כ באישה זו דאין זה הוכח' בזה שנמצא לפעמים דם בצדדין ע"י פתיחת גיד או וריד אעפ"כ גבי שאר הדמים אמרינו חזקתן מן המקור. ומש"ה בש"ע סעיף ז' לא מיירי אלא מאותו דם הנמצא תמיד בצד א' ובשאר חורין וסדקין לא נמצא ודאי יש לסמוך שאותו הדם מן הצדדין בא.

אבל לטהר את האש' אח"כ שלא תצטרף לבדוק ולתלות בצדדין. לזה צריף שיהי' לה נסת ושללא בשעת נסתה.

ובפסקי מהרא"י סי' מ"ז פתב ו"ל. אשר פתבת שיש לה הוכח' שיש לה טהר' אף שאינו ידוע אם מוציא' דם ודאי חד עד לחוד לא מהני דבהדיא פתב במרד' דבעינו שיודעת שפכת' מוציא' דם ואז תולה במכ' אבל אי לא ידע' לא כו'.

אמנם בעובדא דידן מצאנו ב' צדדין להתיר. חדא כמו שפתבת שכל זמן שהיא בודקת בכל החורין וסדקין אינה מוצאת אותן פתמים ושערות כו' ר"ל במקום א' מוצאה לעולם א"כ אם אותו מקום בצדדין קצת יש סברא לטהר כו'.

עוד פתב במרד' כו' אלמא דס"ל דאין אורח בא אלא בזמנו מהני דתולין במכ' מה שאין תולין בלא זה. ואתה פתבת שיש לה נסת פהוגן א"כ מועיל ג"כ להתיר ולטהר כו' לכן נרא' דאי אתנהו לכל הני צדדין דלעיל שהנפרת תוכל לסמוך עלי' להחזיק' בטוהור' עכ"ל והיינו כפי שלא תצטרף בכל עת בדיק' בחורין ובסדקין אלא פשתמצא אותן פתמים ושערות בין נסת לנסת תהי' תולה במכ' שפצדדין לכה צירף דעת המרדכי אבל אם אין לה נסת אין הוכח' במה שפדק' ולא מצא' אלא במקום א' בצדדין אלא לענין אותו הדם שהוא טוהר אבל אין לסמוך ע"ז אח"כ בלא בדיקת חורין וסדקין לטהר הדם שלא נבדק.

ולפ"ז באישה הרוא' אחר הטלת מ"ר דבעי בדיקת מוה נקי ג' פעמים להחזיק הדם מחמת מכה ולטהרה אח"כ בלא בדיקה צריף נמי שיהיה לה פאב דבלא פאב ודאי דאשה בריאה אפילו בדיקה עצמה עשרה פעמים במוה נקי ולא מצאה דם אלא בצדדין אף באותו דם טוהר מ"מ מה שתראה אחר כף לא תלינו רק במקור לפי שכל הדמים שבאשה חזקתן מן המקור ואם לפעמים תראה מן הצדדין לא גרע בזה חזקת המקור.

אלא כשפרגשת פאב יש לתלות במכה. ואפילו בלא פאב פינון שבא תיכף אחר מ"ר ה"ל כמכה כל שנבדקה במוה נקי ג"פ פינון שי"ל שבא מתמצית מ"ר: שוב ראיתי בשו"ת מ"ב סימן מ"ו שמתקלק גם כן בין אישה בריאה לאשה שיש לה מכה או פאב וכתב הטעם משום דכיון דהיא בריאה ואין לה מכה ולא פאב א"כ אף שדם זה מן הצדדין אחר שנבדקה חיישינו שמא תתרפא המכה המוציאה דם מן הצדדין ואיזה זמן גודע עד מתי נטהר אותה בשלמא כשיש לה מכה או פאב א"כ כשתתרפא המכה תדע ששוב לא תתלה בה ותחמיר אז כשתמצא דם אבל בלא סיבה ידועה אין לדבר סוף ע"ש ועיינו עוד שם סימן מ"ח.

והעיקר נראה כמ"ש דאפילו שעה אחת אח"כ כשתמצא דם תלינו במקור ונדאי לכל אישה יש לה גם בצדדין דם וכמ"ש ס"ס ספק מן הצדדין ספק מן המקור אלא דאפ"ה כל הדמים חזקתן מן המקור שהוא רוב ומצוי.

ובש"ע סימן קפ"ז סעיף ז' כתב ו"ל אם כל זמן שהיא בודקת בכל החורין והסדקין אינה מוצאת פתמים פי אם במקום אחד בצדדין יש לתלות שממך שבאותו צד בא. וכ"ש אם מרגשת בשעת בדיקה פשלו פשונוגעת בצד אותו המקום כואב לה קצת כו' ע"ש.

והיינו לומר כל זמן שהיא בודקת בכל החורין כו' אז הדם ההוא טהור אבל אם תמצא אח"כ דם באותו צד שוב אין אנו תולין כל הדם שהוא מן הצדדין אלא אמרינו חזקתו מן המקור כיון שלא בדקה עתה בכל החורין וסדקין ובתה"ד מטהר לעולם אפי' כשלא תבדוק אח"כ לכה הצריף שתהי' אשה שיש לה נסת ושללא בשעת נסתה.

והיטב אשר דבר הגאון מ' יצחק הלוי ו"ל יש בתשובת נ"ב סימן מ"ד דהא דש"ע סימן קפ"ז סעיף ז' מיירי אפי' בלא מפה לפי שבש"ע יש לא הזכיר שהי' לה מפה ע"ש. והגאון בעל נ"ב שם סימן מ"ו משיג עליו.

ולדעתי הקלושה נראה דאותו דם שמצאה בשעה שבדקה בחורין וסדקין ולא נמצא רק בצד אחד לבדה טהור אפי' אין לה מפה ומזה מיירי שם בש"ע סימן קפ"ז סעיף ז'. ומ"ש בש"ע יש לתלות דמפה שבצדדין בא.

היינו משום דכל דם הבא מצדדין ע"י מפה בא שנספק שם גיד או עורק אחד וכמ"ש הרמב"ם גבי דם הנמצא בפרוזדור דהוי ספק מן העלי' פשישוסע עורק אחד בעלי' ע"ש ואפ"ה אמרינו חזקתו מן המקור.

ובתה"ד שבא לטהר גם אח"כ הי' צריף שני תנאים שיהי' לה פאב ושיהי' בין נסת לנסת. וראיתי בשו"ת ח"צ סימן ע"ג שכתב ו"ל הרואה בפסקים וכתבים דשם מיירי שאינה מוצאת בשעת בדיקה שום דבר מאותן פתמים רק במקום א' מן הצד א"כ יש הוכחה שאינו מן הסדר שהרי הסדר הוא באמצע ומשוי' לי' כבדיקת שפופרת דשריא אפי' בלי פאב בצדדין ולרוחא דמלתא צירף לזה הפאב שיש לה כשהיא בודקת במקו' ההוא שמשם הדם בא וכן ענין צירוף דעת המרדכי על דרו' זה הוא עכ"ל והיינו כדברי הגאון מהר"י הלוי ו"ל.

אלא דלענ"ד נראה דתה"ד שם רוצה לטהר האשה גם אח"כ בלא בדיקת חורין וסדקין ונמצא דוקא בצד א' הכואב לה לכה צריף צירוף דעת המרדכי אבל לענין אותו הדם שמצאה בשעת הבדיקה רק מן הצד ונתברר שלא בא מן המקור ודאי אותו הדם טהור כן נלענ"ד: נחזור לענין שלפנינו.

הנה מה שהאשה הזאת הרגישה פאב בגבה לפני כמה שבועות לא מהני להתירה כיון שעתה אינה מרגשת. אע"ג דבט"ז סי' קצ"א סומך על זה שהי' לה פאב קודם.

הנה בשו"ת ח"צ סימן ע"ג השיג עליו והעלה דכיון שהלה הפאב שהיא הסבה הראשונה לומר מפה יש לה הרי הלכה לה המכה וכי אין מפה עשויה להתרפאות וע"ש. ולכן נראה בשריותא דהא אתמא שמתעשה הבדיקה המבוארת ברמ"א סי' קצ"א.

ותבדוק עצמה ג' פעמים כמו שביארנו למעלה דצריף ג"פ דוקא וקודם שתטיל מ"ר תרחוץ אותו מקום היטב ותכניס מו' ר"ל צמר גפן נקי ולבן מוכרף בחתיכה פשתן רפה ונקי' עמוק ברחמה עד שתמלא כל הרחם בחורין וסדקין במו' הפרו' הנ"ל.

ותזהר שתרחץ ותקנח עצמה היטב גם חוץ למקום המוץ שלא ישאר שם איזה דם ולא תלכלך המוץ דרך כניסתו. ואחר הטלת מ"ר שוב תקנח עצמה יפה יפה כמ"ש מהרי"ל ותוציא המוץ הפרוץ ותראה אם הפשתן שעל גבי המוץ הוא נקי.

ובמ"ר הי' דם או אחר הטלת מ"ר סמוך לה נראה דם. ובמוץ הי' דחוק ברחמה עד שלא נשאר מקום שיזוב איזה דם בלתי אם נגע בפשתן שעל המוץ.

אז נתברר הדבר שהדם בא ממקום מ"ר וכשיברר הדבר פכה ג"פ ע"י בדיק' זו אזי היא ככל הנשים. ותפסיק בטירה אח"כ לבדיקת זו נקיים מחמת שפכר פרסה נדה לפני פמה שבועות ותספור זו נקיים ומה שתראה תוף מי רגלים או סמוך למ"ר אינו מן המקור ואינו סותר הנקיים.

אמנם לאו כל הנשים בקיאות בזה עד היכן הוא בית הרחם למלאות אותו היטב במוץ הנ"ל. לכן תעשה הבדיקה ההיא ע"י נשים בקיאות וינהרו שתכניס המוץ ותמלא מקורה יפה יפה ג"פ.

וראוי להחמיר בבדיקה זו שיהי' ברור שיש לסמוך על אשה בקיא' וחרדה לדבר ה'. ואם הי' לה נסת.

תהי' חושבת ימי וסתה וכשיגיע וסתה תטמא ותספור אח"כ זו נקיים בהפסקו' טירה ובדיקת נקיים כשאר נשים ומה שתראה תוף מ"ר או סמוך להטלתו לדם מפה ודם הצדדין יחשב כאמור.

ואם לא הי' לה נסת תהי' טמאה מעונה לעונה ר"ל משלשים יום לשלשים יום. פללו של דבר אחר הבדיקה ג"פ הרי היא ככל הנשים אלא שחוששת לוסתה ולעונה סתם.

ומה שיוצא עם מ"ר או סמוך להן בין עונה לעונה או בין נסת לנסת אין חוששין להן. אמנם להפסקת טירה ולבדיקת נקיים צריך ג"כ בכל עת בדיק' ר"ל כשתרצ' להפסיק בטירה תכניס המוץ כרוך בפשתן רך ונקי בעומק בה"ר ותמלא אותו עד שלא ישאר מקום פנוי בנזכר למעל'.

גם תרחץ ותקנח יפה יפה קודם הכנסת המוץ ואחר הטלת מ"ר וכשתמצא המוץ נקי הרי הפסיקה בטירה וכן תעשה לבדיקת זו נקיים והכל יהי' ע"פ אשה בקיאה והכל יהי' ברחיצה וקנינות יפה ובדחיקת המוץ למלאות כל בית הרחם בעומק הרב' כל מה דאפשר. ואז תהי' טהור' לבעל'. ואחר הבדיקות יודיע לנו כ"ת מה דבר נתחדש בה ונעיין עוד במה דאפשר לפי קט שפלנו.

דברי הק' ארי' ליב הפהו בעה"מ ס' קצה"ח וש"ש: סימן כד ושאלת עכו"ם וישראל שבואו לדין ב"ד הישראלי ותבע הישראל לעכו"ם שחייב לו סך ידוע והעכו"ם טוען להד"מ. ולישראל יש לו עד אחד ישראל כדבריו מהו: תשובה אם הוא במקום שהעכו"ם דנין ע"פ ע"א פשיטא דכול הב"ד לומר לעכו"ם כף הוא דינכם כדאית' בש"ס ב"ק דף קי"ג.

אכן במקום שאין דנין בדיניהם ע"פ ע"א. הדבר צריך תלמוד ולכאורה נראה כגון דעכו"ם חשוד על השבועה וישראל שפגדו נשבע ונוטל.

וכ"כ ב"י בח"מ סימן כ"ח על מה שפכתב הטור שם דאם ישאל תוכע לעכו"ם ויש לעכו"ם עד אחד ישראל מותר להעיד לו. והקשה ב"י תיפוק לי' דעכו"ם חשוד הוא וא"צ שבוועה פיון דכופר ול"ל העד.

והירץ דמירי שמודה העכו"ם במקצת דלולא העד הי' זה שפנגדו נשבע ונוטל ע"ש. אלא דכבר פתבנו בספר קצה"ח סימן ע"ב ס"ק מ"ג דכי היכי דישאל אינו נשבע על נכסי עכו"ם וכמ"ש הרמב"ם פ"ב משכירות וכמ"ש שם הרה"מ דכן הוא במקילתא ומדכתיב רעהו ע"ש.

א"כ ה"נ דאין העכו"ם נשבע על נכסי ישראל מדכתיב רעהו וכמ"ש בגמרא פרק שור שנגח לעגנו נזקין. והא דעכו"ם חייב בנזקי ישראל היינו משום דכתיב ראה ויתר גוים וזה לא נאמר אלא בנזקין וכמ"ש הר"ן שם דנזקא בנזקין אמרו פן דסברא הכין הוא ולא בשאר מקלי ע"ש.

וא"כ לא נתחייב העכו"ם שבוועת התור' פלל ועמ"ש בספר קצה"ח שם דלפ"ז הדרא קוש'י' הב"י לדוכתה למה לי ע"א תיפוק לי' דחשוד אינו נשבע וע"ש שיש טעות בדפוס וכמ"ש בקונטרס מש"נ וע"ש מה שתיצתי ע"פ מ"ש הטור סימן קפ"ב דישאל רשאי לקבל השבוע' מהעכו"ם.

וכבר מבואר אצלנו בקצה"ח סימן צ"ב ס"ק ב' דנזקא בחשוד אין נותנין לו שבוועה אפילו רוצה שפנגדו לקבלה משום שלא יתחלל השם ב"ה על ידי ישראל משא"כ בעכו"ם אין חילול השם ורשאי לקבל וע"ש.

ומיהו נראה דאף על גב דאין עכו"ם נשבעין על נכסי ישראל וכמ"ש בספר קצה"ח סימן צ"ה ס"ק א' ע"ש. מ"מ הב"ד אומרים לעכו"ם שישלם והוא ע"פ מ"ש בנמ"י פ"ב מיבמות בהא דאמרו גבי גר דאחין מן האם נמי מעידין לכתחלה.

ומ"ש מערנה ערנה לכל מסור עדות לב"ד מסור וגר שנתגזיר פקטן שזולד דמי. וכתב עלה בנמ"י ונאפילו במה שנוהגין שלא להעיד בגיותן הואיל ושורת הדין דבגיותן פשרין להעיד דבר תורה פדאמרינו בסנהדרין בן נח נהרג ע"פ קרוב וכ"ש בממונו כו' ע"ש וכיון דקי"ל דבן נח נהרג ע"פ ע"א א"כ כ"ש בממונו כו' ע"ש וכיון דקי"ל דבן נח נהרג ע"פ עד אחד וא"כ כ"ש בממונו דמתחייב עכו"ם על פי עד אחד.

זה הנראה לענ"ד: סימן כה ב"ה יום ג' ב' אדר תקס"ח פה ק"ק סטרפא. שלום לכבוד אהובי רחמי וידידי ה"ה הרב הגאון המפורסם נ"י ע"ה פ"ה כק"ש מהו יעקב יצ"ו.

אחד"ש מהודענא שקבלתי השו"ת מאת הדרת מכ"ת הרמה והפס"ד שיצא מאת מכ"ת ובצדו פתוב דברי שפנגדו חלוק עליו: וזה דבר השאלה: אחד קנה בית ישן על מנת לסותרו ולבנות במקומו חדש וקודם יד שקיבלו בקנין סודר הלה הלוקח על פי ידיעת המוכר לסותר ולבנות הבית.

ואחר שסתר שני פתלים של בית החורף הגדול פינה מקומם והסיר העפרוריות פדי להניח במקומם חדשים גם הביא סמוכין [סטעמפלין] להעמיד ולסמוך תקרת הבית והגג שלא יפלו מחמת סתירת הפתלים.

וקודם הסתייך' הנה הבית ראוי לדור בו כמה שנים ועתה רוצה הלוקח לתזור בו. והמוכר טוען שהלוקח קנאו בתזקה בסתירת הפתלים ובפנוי מקומם כמו בהסרת גבשושית שכתב רמ"א בח"מ סימן קצ"ב סעיף י"א וגם בהעמדת הסמוכין להעמיד הגג שלא יפול.

עכ"ל השאלה: ומכ"ת הרמה העלה דלא הוי תזקה דל"מ להרא"ש דס"ל דתפירת היסודות לא קנה כו' ומשום דחופר היסוד כדי לבנות הבית ונעדין לא נגמר למה שהוא רוצה לדור בו כו' כ"ש הקא דלא הוי תזקה בנטילת העפר וסתירת הפתלים אף שתקנו לבנין.

ולמה דיעה נטילת גבשושית לא קנה רק בשד' העומד לזריעה א"נ בבית באופן שפכר נגמר עם דלתות וראוי לדירה או שהוא חצר וראוי להשתמש בתוכו והשביח בזה אבל כל זמן שאין בבנין דלתות לא נחשב בנין כלל ולבני בעלמא הוא דאפיק ואפי' להו דיעה דס"ל דתפירת היסודות הוי תזקה מ"מ הקא לא קנה דעיקר הטעם פתב הרה"מ פיון שע"ג הקרקע לא מקרי מעשה בגוף הקרקע כמו כן סתירת הפתלים לא מקרי מעשה בגוף הקרקע כו' דאלת"ה רק תיקף פשנעשה מקצת הבנין נחשב גוף אחד עם הקרקע א"כ פשחק החורין שהדלת תסוב על צירה יקנה דתקיקה בבנין חשיב כתפירה בקרקע ליסודות ונטילת גבשושית ונהרי משביח הקרקע למה שרוצה לעשות בה דהיינו בנין כו' ובכל בנין ודאי חוקק כמה פעמים לחבר העצים וה"נ יקנה בהנחת עצים ליסודות שחייב לקרקע שיהיה ראוי לבנין היינו להעמיד גג ודלתות כו' א"ו כמ"ש דכל זמן שלא נגמר הבנין ליבני בעלמא הוא דמקרי.

וכי יעלה על הדעת דבונה פלטרין בלא דלתות לא קנה ואם סתר דבר אחד מהפלטרין כדי ליתן בו טוב ממנו יקנה אף בלא דלתות. והאריף שם מכ"ת בטוב טעם ודעת דסתירת הפתלים לא מקרי מעשה בגוף הקרקע.

ובנקיון העפר העלה ג"כ כ"ת דלא הוי תזקה דהא דזכי זפיי בב"ב שפירוש רשב"ם דהיינו שניקה השדה מקסמים היינו דוקא מקסמים ועשבי המחוברים לגוף הקרקע ונדבקו בקרקע באופן שהי' בשבת חייב על נקיון פינוצא בזה משום חורש לקו הוי פעושה מעשה בגוף הקרקע וקונה בתזקה זו.

תדע דהא המרדכי לומד נטילת גבשושית משבת לתזקה אלמא דאינו קונה בתזקה רק בדבר שחייב בשבת דאלת"ה הל"ל סתם דנטילת גבשושית לא גרע מהא דזכי זכיי'. אבל ודאי דמפנה מטלטלין לצורך חרישה מן השדה לא נקרא מעשה בגוף הקרקע וכיון דעפר ודעתו לפנותו לא בטל לגבי הקרקע כו' גם פינוי העפר הוא מקלקל שעשה בעצמו ועליו לתמן.

גם הסמיכות שעשה שלא יפול דמי למכריח ארי גם לא עדיף מבנין הבית שלא נגמר. גם הסתירה נעשית ע"י עכו"ם והוי כמו משוה והמשוה ע"י עכו"ם וכן עוור בנקסי הגר ע"י עכו"ם לא קנה כו' ומפל"ש נראה דאין בזה דין תזקה.

ע"כ תורף דברי כ"ת: ודעת החולק דהוי תזקה ומשום דיש ב' מיני תזקה להקנאה א' ע"י תיקון שבת קרקע וא' ע"י שבת בנין. והתזקה צריכה שתוגמר למה שהוא רוצה לעשות

בה דהיינו בקנין חזקה של שבח קרקע צריף שיעשה השבח להקרקע ולזה בשד' העומד לתרישה מהני רפך בה פורתא שהרי ראויה לתרישה והוא גמר תיקונו אע"ג דעדיין לא זרע ולא צמח וכן הדין בנוטל גבשושית מן השדה העומדת לבנין שמתחלה לא הייתה הקרקע ראויה לבנין וע"י נטילת גבשושית עשאה ראויה לבנין אע"ג שיעדיין לא בנה אבל בונה פלטרין שאינו תיקון הקרקע אלא שבח בנין צריף לגמור הדבר שהוא רוצה לעשות דהיינו שבח הבנין וצריף להעמיד הבנין עם הדלתות שיהיה בית דירה בפועל ולא תיקון מקום בבנין שיהיה ראוי להעמיד דלת בינו שאינו תיקון קרקע ונחפירת יסודות להר"י [מיג"ש הוי תיקון קרקע ולכך קנה אף שאינו ראוי לדירה עדיין ע"כ, ומכ"ת השיג עליו כי פשחוקק בפתלים מה שלא היה אפשר לבנות זולת החקיקה הרי יש שבח קרקע שראוי לבנות וכן פשמניס ומחבר קצת בנין לקרקע שיהיה ראוי לעמוד גג ודלתות הרי יש שבח קרקע לבנין: עוד שם דברי החולק דהרא"ש וסייעתו דס"ל דחפירת יסודות לא הוי קנין פינון שהיא קרקע חלקה וראויה לבנין גם בלא חפירה רק אם הוא רוצה לבנות בית חומה בנין כבד אז צריף לחפירת יסודות הוי האי חפירה אתחלתא דבנין ואינה שבח קרקע רק שבח בנין ולכך צריף לגמור שתהיה ראויה לדירה וצריף העמדת דלתות אבל בנוטל גבשושית מהקרקע דבלא נטילתה לא הייתה ראויה לבנין ואהני לקרקע דה"ל שבח קרקע קנה לכ"ע והוה דברי הרמ"א בהג"ה סי' קצ"ב ע"ש ומכ"ת פתב על זה שאין צריף סתירה.

עוד פתב החולק דע"כ צריף להודות דלענין קנין חזקת קרקע והבנין שעליו המה נחשבין פגוף אחד ממש כו' ובנדאי קנה הקרקע אף שלא עשה מעשה אלא בבנין וא"כ ה"ה פינוי הפתלים מהקרקע הוי נמי פגוף אחד ע"כ.

ומכ"ת פתב שפבר ביאר דבר זה שהבנין עם הדלתות הוי פגוף הקרקע ובלא דלתות ליקני בעלמא מקרי. עוד פתב החילק מדיני שבת דכל דבעי מרא ונחצינא אע"ג דדעתו לפנותו חייבין עליו בשבת וידוע דנטילת פותלים ובפרט פותלי בתי חומר אי אפשר בלא מרא ונחצינא וחיוב על נטילתו בשבת כמו על נטילת גבשושית ע"כ ומכ"ת השיג עליו דכשדעתו לפנותו ומניחו בקרו זוית ואין מבטלו שם לא הוי פמוסיף על הבנין ואינו חייב משום בונה.

עוד פתב החולק דלא הוי מברית ארי אלא היכא דההיזק בא מעצמו פמבנאר בסימן קצ"ב אבל אם הוא בעצמו הביא מים ונתן צרור לסותמו ודאי קנה דמוכחא מילתא דלהחזיק בא פאדם העושה בשלו ולא למצנת השבת אבידה נתפנין דא"כ לא ה"ל למיעבד היזקא דמי ביקש זאת מידו ומש"ה ה"נ אם לא היה סותר הפתלים לא היה צריף לעשות סמוכין וכל שעושה הסתירה והתיקון ברגע אחד לא הוי מברית ארי ועדיף טפי מנעילת דלת דהוי חזקה גם הא דמברית ארי דלא קנה י"ל דאינו אלא ספק ע"כ דברי החולק וכ"ת השיב דבנעילה דקנה משום שאינו מניח פל אדם לכנוס רק הוא בעצמו נכנס ומוכח דהוא פאדם העושה בשלו משא"כ במברית ארי דיש לומר שהוא מברית בשביל מי שהקרקע שלו או בשביל מי שירצה לזפות בו ובשעת הקלוקל לא החזיק ובשעת התיקון מחויב לתקן מה שקלקל ע"כ תנורף דברי כ"ת נגד דברי החולק: ואנא בענ"ד במה דסיימו אפתח והוא במ"ש החולק דלא אמרו מברית ארי לא קנה אלא היכא

דההיזק בא מאליו אבל היכא דהוא בעצמו עושה ההיזק ומתקנו פגון שיהביא מים ונתן צרור וסתם בפניו לא הוי כמברית ארי אלא פאדם העושה בשלו נראה דאין לחלק בכך וראיה מדברי הרא"ש פ' חזקת גבי נעל כל שהוא שפתיב וז"ל פי' רשב"ם דנעל דמתני' היינו תקון המנעל אבל סגר דלת בנכסי הגר לא הוי חזקה דהוי כמברית ארי וליתני' דהא אמרי' פ' הזורק גבי גט שכ"מ וליקני לה דוכתא דמנח ביה גיטא ותיזול איהי ותיחוד ותפתח אלמא בנעילת דלת לחודיה קנה דא"א למתן מנעול בשפת ע"ש.

ובגיטין פתיב הרא"ש דהא דקאמר דתיחוד ותפתח מפני שהדלת היתה סגור והנצרכו לפתחו ואח"כ לסגרו ולנעלו והל"ל ותפתח ותיחוד אלא אורחא דגמ' לאשתעווי הכי כמו מטפס ועולה מטפס ויורד ע"ש.

ואס"ד דהיכא דהוא עצמו עושה ההיזק והתיקון לא מקרי מברית ארי ק' מאי ראיה מיימי הרא"ש נגד הרשב"ם מהא דגיטין שבעצמה פתחה ונעלה אע"כ דאין לחלק ואפ"י בכה"ג מקרי מברית ארי.

אמנם גם דברי כ"ת אינם מדוקדקים היטב במ"ש דבשעת הקלקול לא החזיק ובשעת התיקון כבר מחויב למתן מה שקלקל דמדברי הרא"ש לא משמע פן דהא הסדר הנה נעול והיא פתחה ונעלה ובשעת פתיחה לא קנתה וא"כ גם בנעילה אמאי קנתה אח"כ הא כבר מיחייבא לנעול ולמתן מה שקלקלה ואע"ג דס"ל להרא"ש דנעול פניו דמונע כל אדם מלכנס מוכחא מלתא דלאחזוקי קאמי היינו בדלת פתוח אבל בדלת סגור והוא פותחו דמחויב הוא לנעול וכדאי' פ' הכונס דפורץ גדר חייב לצי"ש ע"ש ונה יותר חייב ממברית ארי שאינו אלא משום השבת אבידה ולא מיחייב במניעתו כלום והכא מיחייב לנעול מאחר שהיה נעול והוא פתחו אלא טעמא דמלתא הכין הוא דכינן דכוננתו היא להחזיק אין הקלקול נחשב לו לחיוב פניו דעיקר הפתיחה הנה לנעול נהרי הוא פאלו הנה פתוח מקודם וה"ל פנועל לחוד ולכך קנה דכינן דהוא בעצמו נתן לו רשות לזה תו לית ביה משום חיוב לסלק היזקו ואינו אלא נועל דהוי חזקה לדעת הרא"ש משום שמונע כל אדם מלכנס.

אמנם בנ"ד דהעמדת סמוכין ודאי הוי מברית ארי אין לחלק בזה מחמת שהוא בעצמו קלקל וסתר מפני שאינו חייב על היזקו פניו דברשות עבד ואין פאן אלא התיקון בלבד וזה הוי מברית ארי ולא קנה.

ולכאורה י"ל דהעמדת הסמוכין בלא"ה לא הוי חזקה דהא בונה פלטרין בלא דלתות לא הוי חזקה. אלא דבתוס' פרק חזקת שם דף ל"ג ד"ה לייבני בעלמא פתבו ז"ל וא"ת והא יש ביה גג וראוי לכנס ביה בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים וי"ל דמ"מ לא חזיא לדירת קבע כ"ז שאין ביה דלתות אדרבה, קילקלה דמעיקרא חזיא לזריעה והשתא לא חזיא לזריעה עכ"ל.

ומשמע דהיכא הוי חזיא לזריעה מעיקרא שפיר חשוב תיקון במה שראוי לכנס ביה בחמה מפני החמה ובגשמים כו' ובנ"ד שהי' שם גג מעיקרא ולא הנה ראוי לזריעה שפיר חשיב תיקון לכנס בו מפני החמה ומפני הגשמים.

גם י"ל דהוי תיקון להעמיד שם בהמות מאחר שעדיין יש שני פותלים ישנים איברא
פבר מבואר דהעמדת סמוכין הוי מברית ארי כמ"ש כת"ר. וכבר פתבנו דאפי' פשהוא
עצמו המקלקל והמתקן חשיב מברית ארי.

א) ומ"ש החולק דמברית ארי דלא הוי חזקה אינו אלא משום ספק דשמא נתפונן להברית
והקא דהמוכר מוחזק בדמים אין מוציאין מידו מספק דשמא נתפונן להחזיק. הנה לפמ"ש
הרא"ש פ"ק דמציעא גבי משנה פרה וקני פלים שעליה דהוא בעיא דלא אפשרטא ונ"ל
הלפך אם א"ל משנה בהמה זו וקני פלים שעליה לא קנה הפלים במשיכת הבהמה כו'
פיון דאיבעיא ולא אפשרוט אוקי ממונא בחזקת מרא קמא.

אבל במציאה והפקר אם אמר אני מושף בהמה זו לקנותה ואת הפלים שעליה קני פיון
דמספקא לן הרי הוא מוחזק מספק. ואם תפס אחר מוקמינו לה בחזקת מארני' קמא שיהוא
מוחזק בה מספק ותפיסת ספק מקרי תפיסה פנגד אחר שאין לו בה שום טענה ע"ש.

והשתא אי נימא דמברית ארי הוי ספק ליקני בנכסי הגר ובפ' חזקת הבתים דף נ"ג דפרקי
מאי נתן ומאי נטל אילימא נתן צרור וסכר מיניה מיא כו' האי מברית ארי הוא לישני
דמיירי בנכסי הגר כמו ה' מימרא דבסמוך דרב אסי א"ר יוחנן שתי שדות כו' שפירשו
התוס' ד"ה אותה קנה דמיירי בנכסי גר ע"ש.

אמנם פבר נתקשו גדולי האחרונים בדברי הרא"ש הנ"ל מהא דכתב הרא"ש גבי איבעיא
בנכסי הגר בהחזיק באחת לקנות אותה ואת המיצר כו' ונ"ל וכיון דמספקא לן אי קנה
קמא אי לא נשאר הקרקע כמו שהיה ולא מחזקינן ליה ברשות קמא מספק ע"ש.

ובס' תקפו פהן סי' י"ט פתב ליישב דגבי שדות הגר שאני שהרי הראשון לא היה מוחזק
מעולם רק שהחזיק באחת מהן לקנות את חברתה וכיון דמספקא לן אם חזקה של זו
מועיל לגבי חברתה לא מחזקינן ליה ברשות קמא מספק ע"ש.

וא"כ י"ל דה"נ פיון דמספקא לן אי חזקה זו הוי חזקה דשמא עשה להברית ארי לא
מחזקינן ליה ברשות קמא מספק. אלא דבלא"ה סברת הפרס היא לומר דמברית ארי
משום ספק הוא דלא הוי חזקה.

ב) והנה מבואר בזה דהעמדת הסמוכין שלא יפול הגג לא הוי חזקה משום דה"ל מברית
ארי וכמ"ש מכ"ת. אמנם בפיוני העפר והצורות דה"ל כהסרת גבשושי בזה צרי' לימוד
אי הוי חזק' דמ"ש כת"ר דצרי' שתהיה חזקה באופן שיתחייב עליה בשבת והאי דזכי
זכי' היינו דוקא בקסמין המחזברים בקרקע שמתחייב עליו בשבת.

והביא ראיה מדברי המרדכי פ' חזקת שלמד הא דגבשושית משבת דחייב עליה משום
בונה. ובזה הגדון שהיה דעתו לפנותו הו"ל כמפנה מטלטלין לצורך חרישה דאינו חייב
משום חורש ובונה וכל שאינו חייב בשבת לא הוי חזקה.

לענ"ד אין צורך בחזקה שתהיה ע"י אחת מל"ט מלאכות שמוזקרים עליהן בשבת אלא
פל שהיא תיקון לקרקע ה"ל חזקה. תדע דהא נועל הוי חזקה וכן מציע מצעות בנכסי
הגר פי' הר"י ו' מג"ש דמיניפה הקרקע ע"י המצעות ואפי' לא שכב עליה קנה כמ"ש
הרה"מ פ"ב מזכי' בשמו ע"ש.

ובהגוי ליכא משום חיוב שבת. והמְרַדְכִי גְבִי הַסֵּרֶת גְּבִישׁוּשִׁית שְׁלֵא הִבִּיא רְאִיָּה מֵהַ דְּזַכִּי זְכִינִי משום דהתם מייירי בשדה העומד לתרישה והמְרַדְכִי מייירי בבית שצריף תיקון לבגנו לכה מביא ראייה משבת דה"ל בונה.

ואין ה"נ אם מסיר קסמין ועצים ומיפה הקרקע לצורך בגנו דהגוי נמי חזקה כמו הסרת גבשושית שאין אנו צריכין פאן למלאכה גמורה אלא לתיקון המועיל וכיון שיש ראייה משבת דהסרת גבשושית הוי תיקון המועיל לבית ה"ל חזקה וכמו כן בשדה העומד לתרישה ומסקל עצים ואבנים אפ"ל אינו מחוּפְּרִין בקרקע ה"ל חזקה פיון שעושה תיקון המועיל לשדה שיהיה ראוי לתרישה וכן בשביעית אסור לסקל עצים ואבנים מתוך השדה ודוקא בנוטל הגס הגס התירו דמנכר דלעצים הוא צריף הא פל שמסקל לצורך השדה ה"ל מתקן השדה.

ג) ולכן לדעת הקלושה נקוי עפר וחומר של פותלי בתי חומר ה"ל חזקה כמו הסרת גבשושית ואע"ג דהוא בעצמו סתרו ועל ידו פא ההיזק והתיקון ה"ל חזקה כה"ג פיון דמתן לו רשות לסתרו והגוי פי הך דפוחתח ונועל וכדלעיל.

ומ"ש כת"ר דהא דהסרת גבשושית היינו בבית בנוי עם דלתות אבל היכא דליכא בגנו גמור לא מהני הסרת גבשושית פיון דלדעת הרא"ש חפירת יסודות לא מהני דבעי שיגמור תיקון קרקע למה שהוא רוצה כו' כ"ש דלא הוי חזקה בגטילת העפר.

ומתוך זה העלה כת"ר דהאי דינא של רמ"א סי' קצ"ב בהסרת גבשושית מייירי בבית בנוי עם דלתות. הנה במְרַדְכִי פ' חזקת הנה המעשה בא' שקנה בית מנכרי הצריף חזקה וכתב דהסרת גבשושית הוי בונה וכן בד"מ סי' קצ"ב העתיק ג"כ דברי המְרַדְכִי בלשונו.

אמנם מה נעשה לדברי מוהרמ"א בפסקי הגהותיו בש"ע סי' קצ"ב שכתב ו"ל הנה גבשושית בשדה ונטלה או גנמא וסתמה הוי חזקה ונראה לי דוקא אם מהני לקרקע אבל אם חפר מעט לא קנה אלא בשדה העומד לתרישה עכ"ל.

מבואר בהדיא דגם בשדה העומד לבגנו מהני הסרת גבשושית מדכתב דחפירה לא מהני אלא בשדה העומד לתרישה מפלל דרישא עומד לבגנו ובהדיא קאמר הרב הנה גבשושית בשדה.

והא דחפירת יסודות לא מהני להרא"ש מבואר בחידושי הרמב"ן דס"ל ג"כ דלא מהני חפירת היסודות ונ"ל שם ואפ"ל דעתו לקנות בחפירת האושין לא קנה שאין חפירת הקרקע קונה אלא בשדה העומד לתרישה והוא שבחה אבל בבגנו אין השבח בחפיר' אלא בבגנו ולא דמי להא דתנו עשה מקום לזבלו עמוק שלש דאיתמר עלה דבגנכסי הגר קנה דהתם חפירה גופה בגנו הוא שהחפירה עומדת לעולם פן והזבל משתמר בתוכו ומתאסף שם אבל חפירת אושין אין בה הנאה בעצמה אלא עשוי למלאות הוא וליהנות בבגנו עכ"ל.

וא"כ היינו דוקא חפירת יסודות לא הוי חזקה דאין בה הנאה בעצמה אלא עשוי למלאות וליהנות בבגנו ואינו אלא עוסק בבגנו ומשום הכי צריף לגמור הבגנו עם דלתות אבל הסרת גבשושית הוי שבח הקרקע וזה השבח יעמוד כף עם הקרקע ודומה לעושה מקום לזבלו שפיון שפך יעמוד ואינו עשוי למלאות הוי חזקה ועולה יפה פסק רמ"א סי' קצ"ב

דבש'דה העומד לבנין הוי הסרת גבשושית חזקה מעליא אפילו לדעת תוס' וקרא"ש דס"ל דתפירת יסודות לא הוי חזקה וכנ"ל.

וכ"ש לדעת הר"י ו' מג"ש דמבואר בדברי הרה"מ דס"ל דכמו בתיקון שדה לתרישה אע"ג דעדיין לא חרש ולא זרע ה"ל תיקון השדה. ה"ה תיקון השדה לבנין ע"י תפירת האנשין ה"ל חזקה.

וע"כ צ"ל בהא דבונה פלטרין בנכסי הגר דלא קנה אע"ג דע"י הפלטרין ראוי להעמדת דלתות זה לא הוי תיקון להבית כיון דאינו עושה בגוף הקרקע לבנין וכעין שחילק שפנגדו חלוק עליו.

ואף שכ"ת השיג על שפנגדו בזה. הנה דבריו מוכרחין לשיטת הר"י ו' מג"ש.

אלא דאנו נגררין בתר פסקי תוס' וקרא"ש וקרא"ש דתפירת אנשין לא הוי חזקה. וכבר ביארנו דאפילו לדעתם מהני הסרת גבשושית בקרקע העומד לבנין וא"צ בנין גמור עם דלתות.

זה הנראה לענ"ד. ד) ומ"ש כת"ר דלא הוי חזקה מטעם דהוי כמו משך והמשיך ע"י עפ"ם וכן עוזר בנכסי הגר ע"י עפ"ם לא קנה.

הנה לענ"ד נראה דאע"ג דהגבחה ומשיכה ורוב שאר הקנינים לא מהני ע"י עפ"ם אבל תיקון הקרקע מהני ע"י עפ"ם ובלבד שיתפנין ישראל לזכות ע"י תיקון וחזקת העפ"ם. דדוקא משיכה והגבחה דהוי משום זכי' וקנין וצריף שליחות ועפ"ם לא בר שליחות הוא משא"כ חזקת קרקע דלא בעי' אלא שיתקן הקרקע ואפ"י ע"י בהמתו או ע"י עפ"ם מהני.

ורא' לזה נראה מהא דכתב קרא"ש פ' חזקת ביה דבונה פלטרין וז"ל הבונה פלטרין בנכסי הגר ומשל הגר ובא א' והעמיד דלתות האחרון קונה והני מילי שלא בנה בעצמו אלא ע"י פועלים.

והביאו הטור סימן רע"ה וכתב והפועלים לא כיונו לקנות ע"ש וכן הוא בש"ע סימן רע"כ ע"ז. וע"ש בסמ"ע שכתב שאין דעת הפועלים לקנות לו כלום ונמצא שנשארו הפקר עד שיעמיד השני דלתות.

וכיון דלא כיונו הפועלים לקנות לו כלום א"כ קשה אמאי נקט ובא אחר והעמיד דלתות משמע דאם הוא בעצמו העמיד דלתות קנה הראשון ואמאי הא ע"י פועלים העמיד הכל והפועלים לא כיונו לקנות לו כלום וליכא שליחות כלל והיאך זוכה הראשון אפילו בהעמדת דלתות.

אע"כ דלענין חזקת קרקע שהוא תיקון בקרקע לא בעי' דין שליחות אלא כיון שנעשה על ידו תיקון בקרקע והוא כיון בעצמו לקנות ע"י פן זוכה בתיקון זה ולא בעי' שליחות דוקא.

וכעין זה כתבו תוס' במס' מעילה דף כ"א ד"ה נתנו ע"ג הקוף וז"ל דכיון דשליח דמעילה בהוצאה ושינוי רשות הוא דהוי והקא הוי שינוי רשות ע"י שליח בר דעת לכה מסתבר לי' לדמויי להנה דמיתי דאין קפידא בבר דעת ומ"מ אצטריף למילף שליחות מתרומה

דלא תימא אשלד"ע ע"ש ומבואר דכיון דאינו אלא הוצאה וש"ר לא בעי שליח בר דעת
באפילו ע"י עכו"ם מהני.

ה"ה בחוקת תיקון קרקע דרפק בי' פורתא או הסרת גבשושית פיון שנעשה התיקון על
פיו והוא מתכוון לקנות עי"ז סגי בהכי וכן נראה עוד מהא דכתב בש"ע סי' הנ"ל הפותח
מים לארץ אם לתמן הארץ קנה.

והוא מהש"ס ע"ש. ומשמע דאפילו המים רחוקים הרבה מן הקרקע נמי הו"ל חזקה
ואע"ג דכה"ג לאו פחו הוא ועיין בסנהדרין פ' נגמר הדין דקאמר ר"פ וה"מ בכת ראשון
ופירש"י שקשורו סמוך לשפת המים וכיון שנקב נקב בשפת המים מיד באו המים עליו
אבל בכת שני שקשורו ברחוק ע"ש והכא אפילו נטל צרור משדה הסמוכה ברחוק מקום
בכדי שיבאו המים אל השדה שרוצה לקנות דאין זה פחו אפ"ה קנה פיון שהתיקון נעשה
על ידו והוא נתכוון לקנות בזה: ונראה לי עוד ראי' ממה ששנינו במסכת פאה פרק ב'
שדה שקצרוה פותים כו' פטורה וכתבו הרמב"ם והר"ש בשם ירושלמי דדוקא שקצרוה
לעצמן אבל אם קצרוה פועלי עכו"ם בשביל ישראל הוי כאלו קצרוה ישראל ע"ש.

ה"ה בחזקה כל שתיקון הקרקע ע"י פותים ה"ל כאלו תיקון בעצמו. ובקשתי מאת כת"ר
לעיין בדברים הללו.

והי' זה שלום מאד"ה ומנאי אזהבו הדוש"ת. הק' ארי' ליב הפהן: אח"ז מצאתי בס' מחנה
אפרים שהביא בשם תשו' מהרשד"ם דחזקה נעל גדר ופרץ מהני על ידי עכו"ם ע"ש
ונהגייתי שפיונתי לדעת גאון ת"ל: סימן כו שאלה בחזר אחד נפלה לפניו שומרת יבם
ולא רצה לחלוץ ואם"כ השתדף הבחור ושלח הרב האב"ד מרא דאתרין והזהיר הבחור
שלא ישא עד שיחלוץ.

ולא שמע לקול מוריו ועבר ונשא מה דינו של זה. תשובה כפר מבואר ברמ"א אה"ע סי'
קנ"ט דעכשיו בזמן הזה דאיכא חזר"ג שלא לישא ב' נשים אם נפלה לא' שומרת יבם
אסור לישא אחרת עד שיחלוץ ליבמתו אבל אם הייתה משודכת לו כבר מותר לכונסה
ע"כ.

והנה בגוף השידוכין שעשה הבחור אין איסור בדבר דאפי' מעופרת ומנחת חבירו מותר
לשדף כמבואר באה"ע סי' י"ג ע"ש. אמנם הנשואין ודאי באיסור נעשו פיון שהרמ"א
אוסר הפניסה.

וא"ל דהוי דיעבד והרמ"א לא אסר אלא לכתחלה אבל בדיעבד אפשר אם פנס אינו
מוציא דאינו אלא משום זיקה. דליתין דאיסור חזר"ג אפי' בדיעבד מוציא ועוד פיון
שכבר התרה בו הרב המורה שלא לכנס תו לא מיקרי דיעבד כמבואר בטור סימן קמ"א
ובש"ע סי' י"א סע"ח דכל היכא דהתרו בו לא מקרי דיעבד ע"ש.

דמפקינן לה מינן' באפי' אם אחרים התירו לו לא מהני דלא ה"ל לעבור ואם עבר וכנס
צריף להוציא וכמ"ש הרא"ש בתשו' פלל ל"ב סי' ג' הביאו ד"מ סימן יו"ד דאם חכם
הגדול שבעירו ציוה לו שלא יכנס ואחרים התירו לו לא הנה לו לעבור פי חכם שבעירו.

ובפרט פי גם הרב הגאון מרא דאתר' של המשנדה ג"כ התרה בו שלא יכנס. ומה שנתירו לו שידוכין זה לא מקרי התרה דבשידוכין ליפא איסורא פלל וכמ"ש.

גם בעיקר דעת המתירין פליאה דעת ממני מאין יצא להם למרות פי רבי הרמ"א ז"ל אשר פל בית ישראל נשען עליו. וביותר על המסדר קידושין כפי הנראה אינו יודע בטיב קידושין ומה לו להתעסק בהן.

אמנם אחרי אשר אי אפשר לכופו להוציא את אשתו עכ"פ מהראוי לכופו שיתלחץ דהרי אי אפשר לו לניבם פינן דיש לו אחרת. אלא דבפ' בית שמאי גבי הנודרת הנאה מיבמה בחיי בעלה משמע דאין כופין לתלחץ אפילו יש לו אחרת וכבר נתלקן בזה אבות העולם גאוני קמאי אם תליצה קודמת במקום שא"א לו לניבם משום חדר"ג והוא במוהרי"ק שרש ק"ב ע"ש שהביא בשם סמ"ק וכן השיב רבינו אביגדור פהו בשם רבינו שמחה ור' שפרני' דבז"ה כופין אותו לתלחץ כשיש לו אשה וראיתו מדתנן בפ' ב"ש הנודרת הנאה מיבמה בחיי בעלה כופין אותו שיתלחץ לה אע"פ שהיא גרמה הואיל ולא נתכנה לק"ו כ"ש הכא שלא גרמה היא פלל אלא גזירת הגאון המבדלת ביניהם עכ"ל.

ונה אפילו לדעת רב אלפס ור"י דס"ל מצות יבום קודמת הכא שאני דאי אפשר לניבם מפני חרגמ"ה. וכן הביא מהרי"ק עוד שם שמצא במרדכי בשם ר"י מפאריז שהשיב לו רבינו נתנאל בשם ר"י בר' טודרס שהעיד שראוה לר"ת שצינה לכופו לתלחץ למי שהיה נשוי אשה ע"ש.

וכן העיד ר"י בשם ר"ת ע"ש. הרי פל אלה חבל הנביאים מתנבאים בסגנון לכוף לתלחץ למי שיש לו אשה שאינו יכול לניבם מפני חרגמ"ה.

אלא שהביא שם עוד מהרי"ק בשם רבינו ברוך בס' התרומה דאפילו יש לו אשה אין כופין לתלחץ דשמא פיון דממילא נפלה קמי' לא מקרי נושא ב' נשים דהשני' אשה הקנו לו מן השמים ע"ש.

ואמנם מהרי"ק העלה שם דמאחר שרבו הפוסקים דכופין בנשוי אשה. וגם ר"ב לא פשיטא לי' פל כף כמו שכתב דשמא פיון דממילא נפלה ליה אינו קרוי נושא שתי נשים כו' משמע דמספקא לי' ואין ספק מוציא נדאי וע"ש שהעלה שראוי לכוף בכל מיני כפיות למי שנשוי אשה לתלחץ.

אלא שראיתי בתשו' מהר"י מינץ שהביא בשם הר"י הלכן דגם בנשוי אשה פיון ששנינו ביבמות פ' ב"ש הנודרת הנאה מיבמה בחיי בעלה כופין אותו עד שיתלחץ אע"פ דכמו מקצת פשיעותא היא כו' ה"נ הואיל ואנוס בתקנתא דרבנן שאינו יכול לניבם אין לו להפסיד מה שירש מאחיו עכ"ל.

ור"ל מאותה ראי' שהביאו דכופין לתלחץ פיון שאינו יכול לניבם. כף הביא ר"י הלכן מזה ראיה שאין להפסידו ירושת אחיו פיון דאנוס הוא בתקנתא דרבנן שהוא חרגמ"ה ע"ש אלא דהכא לאו אנוס הוא פיון דהוא עצמו נשא אשה אחר שקבר נפל' לו יבמתו ולא שייך אנוס בתקנתא דרגמ"ה אלא אם כבר היה לו אשה דאז שפיר יכול לומר איני מפסיד חלק ירושת אחי פיון דאנוס אני מתקנת רגמ"ה אבל זה בפשיעה נשא אשה ודומה לאשה שנודרת הנאה מיבמה אחר מיתת בעלה דלאו אנוס הוא.

וה"נ פִּינּוֹן שְׁכָבֶר נִפְלָה לוֹ יִבְמָתוֹ וְהוּא נִשְׂא אִשָּׁה רָאוּי לְכוֹף לְחִלְיָהּ. אֲלָא פִּינּוֹן שְׁהֶאֱחָרוּגִים חֲשִׁישׁוּ לְדַעַת רַבֵּינוּ בְּרוּךְ לֹמֵר דְּגַבֵּי יִבְמָה לֹא גִזַּר רַגְמ"ה וּמִש"ה דַּעַת מְהַר"י לְבֵית לֹוֹי דְּגַם בְּנִשְׂא אִשָּׁה שְׁלֵא לְכוֹף לְחִלּוֹן מִשׁוּם דְּאִפְתִּי אִיכָא לְמִימַר מְצֻנָת יְבוּם קוֹדֶמֶת פִּינּוֹן דִּי"ל דְּלֹא גִזַּר רַגְמ"ה בִּיבְמָה דְּמִמִּילָא נִפְלָה קַמִּי וְכַדַּעַת ר"ב.

אָמְנָם כְּבָר פָּתַב הָרִיב"ש ס' ת"ק ט' שְׁבַמְקוּם שְׁהַנּוּשָׂא אִשָּׁה עַל אִשְׁתּוֹ מְחַיֵּיב רֵאשׁוּ לְמַלְךְ אַא"כ נִטְל רְשׁוּת וְאִי אֶפְשָׁר לוֹ לִיַּיְבָם עַד שְׁיִטְוֹל רְשׁוּת הַמְּלָךְ הַדְּבָר בְּרוּר שְׁאִין מְמַתִּינִין לוֹ עַד שְׁיִטְוֹל רְשׁוּת ע"ש.

וְכָבֶר הוֹבֵאוּ דְבָרֵי רִיב"ש הִלְלוּ בְּדַרְכֵי מִשָּׁה ס' קס"ה וְז"ל בְּשֵׁם הָרִיב"ש אִי קוִי"ל מְצֻנָת יְבוּם קוֹדֶם אִין כּוֹפִין לְחִלּוֹן אַע"פ שְׁיִשׁ לוֹ אִשָּׁה אַחֲרַת מִיָּהוּ בְּמַקּוּם שְׁאִין רֵשְׁאִין לִישָׂא שְׁתֵּי נָשִׁים מְפַנֵּי אֵימַת הַמְּלָכוֹת עַד שְׁיִטְוֹל מְמַנּוּ רְשׁוּת אִין מְמַתִּינִין לוֹ ע"ש וּבְמַדִּינַתְנוּ בְּשׁוּם אֲנָפֹן אִי אֶפְשָׁר לִישָׂא שְׁתֵּי נָשִׁים א"כ וְדַאי כּוֹפִין לְחִלּוֹן וְכַדִּינָא בְּכָל מִקְלֵי דְכַפְּיָן מִיָּהוּ עכ"ז לְאַהֲבַת הַשְּׁלוֹם וְלְהַשְׁקִיט הָרִיב אֹמֵר אֲנִי אִם הֵיבְמָה בְּעֵלְת מְמוֹן רָאוּי לְעֲשׂוֹת פֶּשֶׁר בִּינֵיהֶם שְׁיִתְרַצָּה בְּחִלְיָהּ וְכַמְבֹּאֵר בְּרַמ"א ס' קס"ה.

וְאִם אֵינָה בְּעֵלְת מְמוֹן אֲלָא שְׁהַחֲלוּץ בְּעַקְשׁוּתוֹ בּוֹעֵט בְּמַצּוֹה יִרְאוּ לְכוֹף אוֹתוֹ לְחִלּוֹן וְהַדְּבָר הַזֶּה מְנוּטֵל עַל רֵאשֵׁי עַם קַדְשׁ הַמַּתְזַיְקִים בְּתוֹרַת ה' וְחֲרָדִים אֵל דְּבָרוֹ לְכוֹף אוֹתוֹ בְּכָל מִינֵי כְּפִיּוֹת לְחִלְיָהּ וּבְכַרְט שְׁכָבֶר נִכְוָה בְּגַחֲלֵי אִשׁ חַרְגַּמ"ה בְּמָה שְׁנִשְׂא אִשָּׁה עַל זְמוּקָתוֹ וְלֹא שְׁמַע לְקוֹל מוֹרִים וְיִרְאוּ לְכוֹף אוֹתוֹ לְמַתְנָן אֲשֶׁר עֵינָת וְשׁוֹמֵר מְצֻנָה לֹא יַדַּע דְּבָר רַע וּבְנָה יִזְרֹו אוֹתוֹ לְמַצְנַת חִלְיָהּ.

וְהִי זֶה שְׁלוֹם עַל דִּינֵי יִשְׂרָאֵל. הַק' אַרְי' לִיב הַכֶּהֵן בַּע"ה מְקַצּוֹת הַחֲשׁוֹן: סִימָן כֵּז שְׁאֲלָה בְּאֶחָד שְׁקֵנָה דָּף שֶׁל עֵץ מְשׁוּחַ בְּשִׁשׁ וּמְזַהֵב וּבְתוֹכוֹ עֲגוּל וְעֵטְרָה בְּרֵאשׁ הַעֲגוּל הַעֲשׂוּי לְנוֹי וְלִתְפָּאֲרַת וּקְנָאוּ מִיְהוּדֵי א' שְׁקֵנָה אוֹתוֹ עַל לִימְטַאצִּיאַן וְשׁוּם פְּסָל וְדַמּוֹת לֹא נִרְאָה בּוֹ אִף הַמוֹכֵר הַגָּד לְהַקּוֹנָה שְׁבַתְנוּן הַעֲגוּל הִנֵּה מְצוּיָר בְּסַמְמָנִים צוֹרַת אֵינָה פְּסָל לֹא שְׁקוּעַ וְלֹא בּוֹלֵט.

וְהַקּוֹנָה תִּיגָן אֶת הַדָּף לְהַעֲמִידָה בְּבַה"כ"נ הַקְּדוֹשׁ וְעֲשֶׂה בּוֹ כְּמָה שְׁיִצְוִיִּים. א'.

מִתְחַלָּה הִי בְּדָף הַהוּא כְּמִין עֲגוּלָה שְׁקוּעָה וְעַמּוֹקָה עַד חֲצֵי עֲוֹבִיו שֶׁל וְעַתָּה חֲצַב בּוֹ הַחֲרֵשׁ עֲגוּלָה מְפֹלְשֶׁת מֵעֵבֶר אֶל עֵבֶר וּבְצַד שֶׁל אַחֲוָרִיו חֲקַק בּוֹ רְבוּעַ וַיִּשָּׂם בּוֹ טַבְּלָא שֶׁל זְכוּכִית מְרֻבַּעַת אֲשֶׁר מְלַפְּנֵי נִרְאָה עֲגוּלָא מְגוּ רְבוּעָא וְתַחַת הַזְכוּכִית הַהִיא דִּיבְקַ קִלְף עִם שׁוֹיִתִּי.

ב' מִימִין הַטַּבְּלָא שֶׁל עֵץ הַנִּי"ל הִנֵּה בְּתַחֲלָה כְּמִין חֲצֵי אֲנָפֹן קְבוּעַ בּוֹ וְעַתָּה הִסִּיר אוֹתוֹ הַחֲרֵשׁ וְעֲשָׂאוֹ קֶטֶן הַרְבֵּה בְּכַדֵּי שְׁלֵא יַעֲכַב בְּדַרְךְ הַהוֹלְכִים אֲצִלוֹ וְאַח"כּ חֲזַר וְדָבְקוֹ לְהַטַּבְּלָא. ג' לְקַח חֲתִיכָה אַחַת מִלְמַטָּה וּקְבַעָהּ לְמַעְלָה מִהַעֲטָרָה.

ד' עוֹד קְבַע לְמַעְלָה מִהַעֲטָרָה מְגָדוֹל אַחַד מְצוּיָר פּוּה. ה' זֶה כְּמָה שְׁנֵי הַיָּתָה הַטַּבְּלָא מְנוֹחַת בְּקָרוֹן זְוִית בְּחֶדֶר וְנִתְעַשְׂנָה הַרְבֵּה וְהַחֲרֵשׁ גְּהֵץ אוֹתָהּ יָפָה.

לְמַדְנּוּ רַבֵּינוּ אִם אַחַר כָּל אֵלֶּה מוֹתֵר לְקוֹבְעָה אֶל עַמּוּד בַּה"כ"נ פ"ק. ע"כ דְּבָרֵי הַשּׁוֹאֵל.

תשובה הנה השואל סתם דבריו ולא פירש איזה דמות ותבנית הנה שם מצוייר פראשונה והנה אם לא הנה שם אלא דיוקנא [פאטרעט] ודאי אין בו משום ע"ז ואינו אלא נוי ע"ז כיון שהי בבית ע"ז.

ובזה אם מקרו העפום או משפנו הוי ביטול ושרי להדיוט כמו שמבואר ביו"ד סימן קמ"ו ואין חילוק בזה בין משמשי ע"ז או נוי. אלא אם הי' בו דמות איזה אליל ממש שעובדים אותו בזה לא מהני מקרו או משפנו.

מ"מ כיון שפשעה שקנאו היהודי הראשון כבר נמחקה הצורה פולה א"כ תו לית בה משום ע"ז ואע"ג דע"ז שגשגרה מאלי' אסור' היינו משום דעדיין עובדים לשכרי' אבל הקא ליפא ע"ז פלל כיון שנמחקה פולה תו לית בה משום ע"ז ולית בה אלא משום נוי או משמשי ע"ז ולהא מהני מקרו.

דקא דלא מהני מכירה לע"ז גופה הוא משום דכיון דדמ' יקרים סובר העפום דישראל הדר ומזבין לה לעפום אחר ולא מבטל לה. אבל במשמשי וניין אין בהן חיבת העובדים וכמבואר בר"ן ר"פ ר' ישמעאל הובא בב"י ביו"ד סימן קל"ט ע"ש.

ואם פו הקא נמחקה הצורה שעלי' ולא נשארה פי אם הטבלא שהיא נוי ומשמ' בטלה לה ע"י המכירה. ואע"ג דבר"ן שם פתב עוד טעם אחר לחלק בין ע"ז למשמשי שני הטעמים אמת.

ועוד נראה לענ"ד דאע"ג דמכירה לא מבטל לע"ז ממש משום דסבר אידי דדמ' יקרים מזבין לה לעפום אחר היינו דוקא בעפום דמזבין לישראל בינו לב"ע בסתם. אבל מה שנמכר בהכרזה על ליצטאציאן בפני המון העם לכל המוסר בדמים יהי' מי שיהנה צורף או חרש ודאי מבטלין אותו לגמרי דמזלזלין בהו פולי האי.

ועדיף ממקרו לצורף ישראל. וא"כ להדיוט ודאי מותר.

איברא לקבוע הלוח הנה בבהכ"נ לימוד דבש"ע יו"ד סי' קמ"ו אוסר ליתן גרות שמשו לע"ז וכיפן ומכרן העפום או משפנו לישראל ליתן אותם לבהכ"נ וה"ה לכל דבר מצנה וכן בש"ע א"ח סי' קנ"ג כ' רמ"א דאסור לעשות מאתנן זונ' דבר מצנה פגון בהכ"נ והוא מר' ירוחם נ"ג ע"ש וכן בא"ח סי' תרמ"ט גבי לולב של ע"ז אם נתבטל ביד העפום אם אפי' אם נתפנין אח"כ לזכות בו יוצא בדיעבד ומשמע דלכתחלה לא יטלפו והוא ג"כ מדברי ר' ירוחם.

ומוצא הדברים הוציא רבינו ירוחם מהא דאיתא בש"ס ע"ז דף מ"ז בעי ר"ל המשתחנה לדקל ולולבו מהו למצנה. באילן שנטעו מתחלה לכה לא תבעי לה דאפילו להדיוט אסור פי תבעי לה כו' אליבא דרבנן לענין מצנה מאי מי מאיס פלפי גבוה או לא ע"ש וכיון דלא אפישט' פסק רי"ו לחומרא דמאיס פלפי גבוה.

ואע"ג דהתם מייירי קודם ביטול ורי"ו מייירי לאחר ביטול אין לחלק בכה דהתם מייירי באילן שנטעו ולבסוף עבדו ואליבא דרבנן דמותר להדיוט וא"כ ה"ל קודם ביטול כמו לאחר ביטול דקא קודם ביטול נמי הדקל מותר להדיוט אלא דהתורה אסרה לגבוה במחוקר כמו נעבד בבעלי חיים דמותר להדיוט ואסור לגבוה דאין האיסור לגבוה משום

שהוא עכשיו ע"ז דהא בעלי חיים לא מתסר להדיוט אלא משום שהיה נעבד והעובדו בסיני לכה אסור לגבוה.

וה"ה מחובר אף דאינו אסור להדיוט מ"מ הרי היה נעבד והעובדו היה חייב ומצד זה אין חילוק בין בטלו או לא בטלו וכן מוכח בתוס' שם ד"ה מי מאיס שכתבו ו"ל ריש לקיש אית ליה שפיר דרבא לולב של עבודה זרה לא יטול ואם נטל יצא.

דהתם מיירי קודם ביטול ובדיעבד יוצא דמצות לאו ליהנות ניתנו. אבל הלא מיירי לאחר ביטול ובעי אי מאיס לכתחלה או לא ע"ש.

וכפי מהרש"א דמ"ש תוס' דהלא מיירי אחר ביטול היינו פינו דמותר להדיוט הוי כמו אחר ביטול ע"ש וזה כמ"ש ומהך דריש לקיש הוציא ר"י דינו. מהך דרבא ליפא למשמע דלאחר ביטול פסול לכתחלה לדבר מצוה דלפמ"ש התוס' רבא מיירי קודם ביטול ואפ"ה יצא בדיעבד דמצנ' לאו ליהנות ניתנו וכן"ל וא"כ איפא למימר דוקא קודם ביטול דאסור להדיוט הוא דמאיס לגבוה אבל לאחר ביטול דמותר להדיוט י"ל דאפי' למצוה שרי לכתחלה.

אע"כ דרי"ו הוציא דינו מהך דר"ל דבמחנה דמותר להדיוט ואפ"ה מאיס לגבוה וכוון דאמאיס לגבוה ה"ה דפסול לדבר מצוה לכתחלה ואע"ג דנעבד בבע"ח ואתנו אפילו בדיעבד גמי פסולין לקרבן היינו דוקא בבית י"י אלקיך אבל לשאר דבר מצוה אינו אסור אלא לכתחלה: ובספר פרי מגדים סי' תקפ"ו ראיתי שכתב בהך דגרות עכו"ם שפיבן ונתבטלו דאסורין לדבר מצוה מטעם דחוי מעיקרא דאדחי מנר תפלה כמו נתבטלה ביו"ט אבל בלא דחוי דמעיקרא י"ל דשרי לדעה קמיימא ע"ש.

ר"ל הך דעה דס"ל דרבא מיירי קודם ביטול ע"ש. ולענ"ד אין דין דחוי שייך אלא במצות לולב וכסוי דם ושאר מצות של חובה אבל בגדכה לבה"כ לא שייך דין דחוי.

וכן רבינו ירוחם לא הוציא דינו אלא מהך דר"ל דבעי גבי דקל מהו לולבו למצוה ולא למדו מהך דדקל שנתבטל ולענ"ד דחוי והר"ן שם פרק פל הצלמים כתב ו"ל ואיפא למידק והיא מספקא ליה מחובר דשרי להדיוט אי אסור לדבר מצוה הא אפי' תלוש דאסור להדיוט לענ"ד מצוה יצא דאיתא פרק לולב הגזול אמר רבא לולב של ע"ז לא יטול ואם נטל יצא כו' משום דמצות לאו ליהנות ניתנו כו' תירץ הראב"ד ו"ל דלכתחלה דוקא הוא דאיבעיא ליה דנהי דדיעבד יצא אבל לכתחלה מאיס.

אבל הרמב"ן ו"ל פתב מדאמרי' לענ"ד מצוה פלגבוה דמי פל דלגבוה ודאי אפילו בדיעבד פסול דהא פשטה רבא מאתנו דפסול ואם עלה ירד וכוון שפן ע"כ ר"ל דבעי הלא לית ליה דרבא אלא פשיטא ליה דכל היכא דלהדיוט אסור למצוה גמי פסול ומחובר דשרי להדיוט מספקא ליה אי לענ"ד מצוה פלגבוה דמי ומיפסל אפי' בדיעבד או לא.

ולענ"ד הלכה קי"ל פרבא וקרב יהודה דבתראי נינהו עכ"ל ובפ' לולב הגזול פתב הר"ן ו"ל והא דרבא אפי' קודם ביטול דאי לאחר ביטול אפי' לכתחלה גמי פינו דשרי להדיוט לא מאיס למצוה ואע"ג דריש לקיש מיבעיא ליה התם בפ' פל הצלמים רבא פשיטא לי' כמ"ש שם בס"ד עכ"ל.

וא"כ לפ"ד ה"ר"ן בְּעוֹבְדָא דִּינן שְׂרֵי לְבָה"כ וְלִשְׂאָר מְצוֹת לְאַחַר בְּיָטוּל בִּינּוּן דְּשְׂרֵי לְהַדְיוּט דְּקוּ"ל פְּרָבָא וְלֹא פְּבַעְיָ דְר"ל. מִיְהוּ הַרְ"ן לְשִׁיטְתָּיָהּ אִזְל דְּס"ל פְּדַעַת הַרְמַב"ן דְּר"ל אִפִּי בְּדִיעְבַד מִיְבַעְיָ לִי פְּמוּ בְּקַרְבָּן דָּאָם עָלָה יָרַד וּא"כ ע"כ רְבָא פְּלִיג עָלֵיהּ אֲבָל לְדַעַת הַרְאָב"ד וְהַתּוֹס' הַנ"ל דְּס"ל דְּאִיבַעְיָ דְר"ל אִינוּ אֵלָא לְכַתְחֵלָה וְלֹא פְּלִיג עָלֵיהּ רְבָא דְאִיְהוּ נְמִי קָאָמַר לֹא יִטּוּל לְכַתְחֵלָה.

ובענ"ד נִרְאִין דְּבְרֵי הַרְאָב"ד ו"ל דְּבְדִיעְבַד מוֹדָה ר"ל דְּיַצָּא וְלֹא אִיבַעְיָ לִיָּהּ אֵלָא לְכַתְחֵלָה וְרִאָיָה מְהָא דְאִיתָא בְּתַמּוּרָה דְּרָף ל' ת"ר בֵּית י"י אֲלַקִּיָּהּ פְּרַט לְפָרָה שְׂאִינָה בָּאָה לְבֵית דְּבְרֵי ר' אֵלִיעֶזֶר וְחַכְמִים אוֹמְרִים לְרַבּוֹת אֶת הַרְיָקוּעִין וְאִי אָמַרְתָּ דְר"ל אִיבַעְיָ לִי בְּדִיעְבַד תְּפִשׁוּט לִיָּהּ מְהָא דְאָמַר ר"א פְּרַט לְפָרָה שְׂאִינָה בָּאָה לְבֵית תִּפְּוֹק לִיָּהּ דְּהָא מְצוּה מִן הַתּוֹרָה הִיא לְהַבִּיא פְּרָה אֲדוּמָה וּפְסוּלָה אִפִּי בְּדִיעְבַד וְאִפִּי לְחַכְמִים דְּפְסְלֵי בְּפָרָה הִינּוּ מְשׁוּם דְּחַטָּאת קָרִיָּא רַחֲמָנָא אוּ מְשׁוּם דְּכַתִּיב כִּי מִשְׁחַתְּמִם בְּהֵם מוּם בָּם ע"ש.

וְתִפְּוֹק לִיָּהּ הָא מְצוּה הוּא וְעוֹד לְחַכְמִים לְמָה לִי רַבּוּי לְרִיקוּעִין הָא מְצוּה הִיא. מְפַל הַלִּין מוּכַח דְּבְדִיעְבַד וְדֹאֵי שְׂרֵי לְכָל הַמְצוֹת דְּדוֹקָא לְקַרְבָּן אוּ לְמַכְשִׁירֵי קַרְבָּן אֲסֵרָה תּוֹרָה דְּכַתִּיב בֵּית ה' אֲלַקִּיָּהּ וְנִעְבַד בְּמַחְוֶבֶר מֵאֲתַנּוּ הוּא דִּילְפִי לָהּ פְּדֹאִיתָא פְּרַק כָּל הַצְּלָמִים דְּרָף מ"ו ע"ש.

וְלֹא אִיבַעְיָ לִיָּהּ לְר"ל אֵלָא לְכַתְחֵלָה דְּכִינּוּן דְּהַתּוֹרָה פְּסָלָה לְקַרְבָּן בֵּית י"י אֲלַקִּיָּהּ מְמַאִיס לִשְׂאָר מְצוֹת לְכַתְחֵלָה וְכִינּוּן דְּלֹא אִפְשִׁיטָא בְּעֵינָא נְקִטִּינּוּן לְחוּמְרָא דְּכָל דְּפְסוּל לְגַבּוּהַ לְפָנִים פְּסוּל לְדַבְרֵי מְצוּה לְכַתְחֵלָה: אִיבְרָא בנ"ד דְּאִיתָא בָּהּ בְּטַבְלָא זֹו כְּמָה שִׁינּוּיִים שְׂנִשְׁתַּנָּה מְפִמּוֹת שְׁהִיָּהּ כְּמוֹ שְׂבָא בְּשִׂאלָה שְׁחַקֵּק בָּהּ עֲגוּלָה מְפּוֹלְשֶׁת וְקַבַּע בָּהּ זְכוּכִית גַּם הַפְּרִיד חֲצִי הָאוּפּוֹן מְמַנָּה וְהַקְטִינוּ וְחִזּוּר וְדַבְּקוּ גַּם לְקוֹחַ חֲתִיכָה א' מְלַמְטָה וְדַבְּקָה מְלַמְעָלָה וְגַם עֲשֵׂה לְמַעְלָה מְעַטְרָה מְגִדוּל חֲדָשׁ מְצוּיָיר וְהָרִי נַעֲשֵׂה צוּרָה אַחֲרֵת וּפָנִים חֲדָשׁוֹת בָּאוּ לְקָאוּ.

וְהָרִי אִפִּי בְּגִזְלָה אִם חֲתוּף הַבְּגָד וְתַפְרוֹ וְעֲשֵׂה מְמַנּוּ בְּגַד חֲדָשׁ לֹא מְקַרִי שִׁינּוּי חֲחִזּוּר בִּינּוּן דְּהוּי טְרַחָא לְהַתִּיר הַתְּפִירוֹת כ"ש הֵכָא דְּהָרִי נַעֲשֵׂה כְּלִי חֲדָשָׁה וְאֵע"ג דְּמָה שְׂגָהֲצוּ מְחֲדָשׁ הוּי שִׁינּוּי חֲחִזּוּר שְׂאָם יַעֲמִיד עוֹד אִיזָה זְמַן יַחֲזוּר לְשַׁחֲרָרוֹתוֹ מ"מ שְׂאָר הַשִּׁינּוּיִים הֵם אִינָם חוֹזְרִים וְצוּרָה אַחֲרֵת בָּאָה לוֹ וּבְאֲתַנּוּ דְּפְסוּל לְגַבּוּהַ וְלְכָל דְּבַר מְצוּה קו"ל הֵן וְלֹא שִׁינּוּיֵיהֶם כְּב"ה בְּתַמּוּרָה דְּרָף ל' וְכ"פ הַרְמַב"ם פ"ד מְאִיסוּרֵי מְזַבְּחַ ע"ש.

אֵלָא דְאִפְתִּי יֵשׁ מְקוּם עֵינּוּן לְפ"מ דְּאִיבַעְיָ לִיָּהּ לְרַמִּי ב"ח שְׂם דְּרָף מ"ו הַמְשַׁתְּחָנָה לְקַמַת חֲטִין מְהוּ לְמַנְחוֹת יֵשׁ שִׁינּוּי בְּנַעְבַד אוּ אִין שִׁינּוּי בְּנַעְבַד אֵלָא דְּהַרְמַב"ם פ"ג מֵא"מ פְּסִק דִּישׁ שִׁינּוּי שְׂפַתָּב ו"ל הַמְשַׁתְּחָנָה לְקַמַת חֲטִין מוֹתְרִין לְמַנְחוֹת שְׁהָרִי נִשְׁתַּנּוּ כו' וְכ"פ בַּש"ע א"ח ס' י"א הַמְשַׁתְּחָנָה לְפִשְׁתָּן נְטוּעַ כְּשֶׁר לְצִיצִית שְׁהָרִי נִשְׁתַּנּוּ וְע"ש בַּמַּג"א.

וּמְבוֹאָר דְּבַעֲיָ דְרַמְב"ח אִפְשִׁיטָא לְהוּ מְהָא דְּאֲתַנּוּ וְכָל שְׂנִשְׁתַּנָּה שִׁינּוּי גְּמוּר מוֹתְרָ אָף בְּנַעְבַד. מִיְהוּ בַּתּוֹס' שְׂם מְבוֹאָר דְּס"ל דְּאִיבַעְיָ דְרַמְב"ח לֹא אִפְשִׁיטָא ע"ש בְּדָרָף מ"ו ד"ה יֵשׁ שִׁינּוּי בְּנַעְבַד שְׂפַתָּבו ו"ל תִּקְמָה בְּמַחְוֶבֶר מְהִיכִי יְלִיף לְאִיסוּר מֵאֲתַנּוּ דִּיו לְבָא מִן הַדִּין לְהִיּוֹת כְּנִדּוֹן דְּבְאֲתַנּוּ פְּשִׁיטָא דִּישׁ שִׁינּוּי כו' וי"ל דְּמְדְאֹרְבִיתָא וְדֹאֵי פְּשִׁיטָא לִיָּהּ דִּישׁ

שִׁינוּי בְּנֵעֶבֶד כְּמוֹ בְּאַתְנָן אֲלֵא מְדַרְבְּנָן הוּא דְקָא בְּעֵי לֵה מְשׁוּם דַּע"ז יֵשׁ לְאַסְוֹר אַע"פּ
שְׁנִישְׁתַּנָּה וַע"ש עוֹד בְּתוֹס' ד"ה הִינְנוּ בְּעֵינָא דר"ל.

מִיְהוּ נִרְאֵה דְכִינָן דְאָף לְדַעַת הַתּוֹס' אֵינוֹ אֲלֵא סְפִיקָא דְבְּעֵינָא דַרְמַב"ח לֹא אֶפְשִׁיטָא א"כ
אֵינוֹ אֲסוֹר מְסַפֵּק אֲלֵא לְגַבוּהַ אֲבָל לְבַהכ"נ שְׁרֵי וְכַה"ג פְּתַב בַּמַּג"א סִי קו"ג סַקְמ"ו
בְּאַתְנָן שְׁקַדְמָה לְהַקְדִּישְׁתּוּן קוֹדֵם שְׂבָא עָלֶיהָ וְאַח"כּ בָּא עָלֶיהָ דְהוּי סְפֵק אִם הוּא אֶתְנָן
שְׂכַתְבַּת הַרְמַב"ם דְלֹא יִקְרִיב וְאִם קָרַב נִרְצָה כּו' וְנ"ל דְלְבַהכ"נ נְקֻטִי לְקוֹלָא דְאֵינוֹ אֲלֵא
מְדַרְבְּנָן דְקָרָא מְשַׁמְעֵי דְוָקָא בְּבַהמ"ק דְכַתִּיב בֵּית י"י אֲלֵקִיָּהּ וְגַם כָּל הַפּוֹסְקִים לֹא הִזְכִּירוּ
זֶה אֲלֵא רִי"ו עכ"ל.

וּא"כ ה"ה בנ"ד דְכִינָן שְׁבִטְלָא וּמִנְתָּר לְהַדְיוּט וְאֵין אֲסוֹרוֹ לְכַתְחֻלָּה אֲלֵא לְמַצְוֵה מְשׁוּם
דְאַמְאִיס לְגַבוּהַ לְקָרְבָן בֵּית י"י אֲלֵקִיָּהּ אֲבָל לְבַהכ"נ נְקֻטִינָן לְקוֹלָא גַבֵּי סְפִיקָא דְשִׁינוּי
הַנֵּעֲבָד הוּי סְפִיקָא לְשִׁיטַת הַתּוֹס' וּמ"ש מַג"א דְכָל הַפּוֹסְקִים לֹא הִזְכִּירוּ זֶה אֲלֵא רִי"ו אֵין
כּוֹנְתוֹ דְאַתְנָן וְדַאי יִהְיֶה כְּשֶׁר לְמַצְוֵה לְשַׁאֲר פּוֹסְקִים דְמוֹדָה מַג"א בְּוֹדַאי אֶתְנָן דְפְסוּל
לְכַתְחֻלָּה לְשַׁאֲר מְצוֹת דְהָא גַבֵּי מְשַׁתְחַוָּה לְדַקְל אֵיבְעֵינָא לְהוּ וּמְחַנְפֵּר מְאַתְנָן הוּא דְיִלְיָף
וְכַמ"ש תּוֹס' וְהַרְמַב"ן הַבְּאִתִּים לְעֵיל וְעוֹד דְאַתְנָן וְדַאי פְסוּל לְגַבוּהַ וּמְאִיס וּפְשִׁיטָא
דְפְסוּל לְכַתְחֻלָּה לְמַצְוֵה כְּמוֹ נֵעֲבָד אֲלֵא דַס"ל לְמַג"א דְדוֹקָא לְמַצְוֵה כְּגוֹן לוֹלֵב וְצִיצִית
וְכִיּוֹצֵא אֲבָל בַּהכ"נ ס"ל דְקִילָא טְפִי וַע"ז נְאֻמֵּר שְׁלֹא הִזְכִּירוּ זֶה שְׁאֲר הַפּוֹסְקִים אֲלֵא
רִי"ו דְדוֹקָא לְרַקוּעִין שְׁהוּא לְקַנּוּשַׁת בֵּית י"י אֲלֵקִיָּהּ הוּא דְפְסוּל אֲבָל קַנּוּשַׁת בַּהכ"נ
קִילָא.

לְכַף בְּסְפִיקָא כַה"ג אֲזַלִּינוּ לְקוֹלָא לְדַעַת מַג"א וְעוֹד דְאַנָן קו"ל כְּהַרְמַב"ם דַס"ל דְבְּעֵינָא
דַרְמַב"ח אֶפְשִׁיטָא לְקוֹלָא מְאַתְנָן וְכַדְפְּסָקִי בַש"ע א"ח סִי י"א לְעַנְיָן צִיצִית וְכַדְלַעִיל.
וְכַבֵּר כְּתַבְנוּ דְלַהר"ן כָּל שְׁמֹנְתָר לְהַדְיוּט כְּשֶׁר לְמַצְוֵה אֶפִי לְכַתְחֻלָּה.

מְכַל הַלִּין טַעְמֵי נִרְאֵה דְכְּשֶׁר הַדְבָר לְהַעֲמִיד הַטְבָּלָא הֵיא בַבַּהכ"נ הַק'. הַנְלַעַנ"ד כְּתַבְתִּי
דְבַרִי הַק' אֶרִי לִיב הַפְּהֵן הַעֲלַלְר בַּעַה"מ סְפָר קַצַּה"ח וַש"ש.

הַעֲתַק שׁו"ת מְבַנֵי הַרְב מ' יוֹסֵף דוֹב בְּעַרְיֵשׁ הַפְּהֵן נִי':